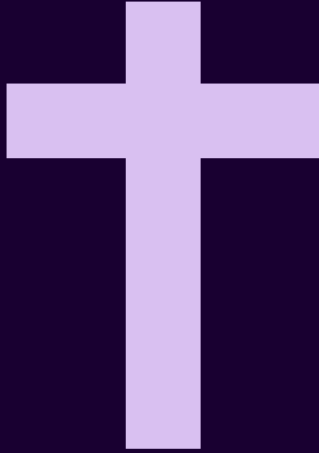

Akabuu Titõi Idei
Ilaao

Monkole New Testament

Akabuu Titōi Idei Ilaa

Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titōi Idei Ilaa

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282

Contents

Matie	1
Maaku	28
Luku	45
Zāa	72
Woo Be Na	92
Romu	117
Kōrenti I	128
Kōrenti II	139
Galati	146
Efēzū	150
Filipi	154
Kolosee	157
Tesalonika 1	160
Tesalonika 2	163
Timotee I	165
Timotee II	169
Titee	172
Filemō	174
Ebē	175
Zaaki	184
Piē 1	187
Piē 2	190
Zāa 1	192
Zāa 2	195
Zāa 3	196
Zudu	197
Kuyei Zāa	198

Laabaau jiiɗa iyi Matie í kɔ

*Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ɗa
(Cɔ Luku 3:23-28)*

¹ Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ɗa wee. Jesu Kirisii í je tɔkui Davidi, nɔ Davidi mɔ wa je tɔkui Aburahamu.

² Aburahamui í bɪ Izaaki, Izaaki mɔi í bɪ Zakɔbu. Zakɔbu mɔi í bɪ Zuda do igbɛ do ifɛ ɗa. ³ Zuda do Tamaa abɔe aɗa mɔi à bɪ Faresi do Zara. Faresi mɔi í bɪ Esiromu. Esiromu mɔi í bɪ Aramu. ⁴ Aramu mɔi í bɪ Aminadabu. Aminadabu mɔi í bɪ Nasɔ. Nasɔ mɔi í bɪ Salamɔ. ⁵ Salamɔ do Rahabu abɔei à bɪ Boazi. Boazi mɔ do Rutu abɔei à bɪ Obɛdi. Obɛdi mɔi í bɪ Izai. ⁶ Izai mɔi í bɪ Davidi iyi í na í je ilaaluu.

Davidiu mɔi í bɪ Salomɔ. Iyei Salomɔui í je aboi Urii iyi Davidi í sou. ⁷ Salomɔ mɔi í bɪ Roboamu. Roboamu mɔi í bɪ Abia. Abia mɔi í bɪ Azafu. ⁸ Azafu mɔi í bɪ Zozafati. Zozafati mɔi í bɪ Zoramu. Zoramu mɔi í bɪ Oziasi. ⁹ Oziasi mɔi í bɪ Zoatamu. Zoatamu mɔi í bɪ Akazi. Akazi mɔi í bɪ Ezekia. ¹⁰ Ezekia mɔi í bɪ Manasee. Manasee mɔi í bɪ Amɔ. Amɔ mɔi í bɪ Zoziasi. ¹¹ Zoziasi mɔi í bɪ Zekonia do ifɛ ɗa si waati iyi ilaalui Babiloni, ilu nlaw, í je inɛi Izireli ɗa igu í nɛɔ ɗa si ilɛ.

¹² Si anyii iyi à nɛɔ ɗa ikpa Babiloni ɗɔi Zekonia í bɪ Salateli, nɔ Salateli mɔi í bɪ Zorobabeli. ¹³ Nɔ Zorobabeli mɔi í bɪ Abiudu. Abiudu mɔi í bɪ Eliakimu. Eliakimu mɔi í bɪ Azɔ. ¹⁴ Azɔ mɔi í bɪ Sadɔku. Sadɔku mɔi í bɪ Akimu. Akimu mɔi í bɪ Eliudu. ¹⁵ Eliudu mɔi í bɪ Eleazaa. Eleazaa mɔi í bɪ Matani. Matani mɔi í bɪ Zakɔbu. ¹⁶ Nɔ Zakɔbu mɔi í bɪ Zozefu mɔkɔi Maari, nɔ Maari mɔi í je iyei Jesu iyi à ya kpe Kirisi.

¹⁷ Bɛɛɛi si dimi nɗau hai waatii Aburahamu wa hee ku naa si waatii Davidi, tɔku ikɔ ikɔ maatɛi í wɛɛ. Hai bi Davidi má ku naa si waati iyi à bɔɔ ɗa Babiloni tɔku ikɔ ikɔ maatɛi í wɛɛ. Si anyie, hai waati iyi à bɔɔ ɗa Babiloni ku naa si waati iyi à bɪ Jesu iyi à ya kpe Kirisi tɔku ikɔ ikɔ maatɛi í wɛɛ má.

*Kubú Jesu Kirisi
(Cɔ Luku 2:1-7)*

¹⁸ Yaase bei à biɔ Jesu Kirisi wee. Hai waati iyi Maari í wɛɛ mudɛi à mua Zozefu. Amma hee a maa tɔtɔ sɛɛ Maari í nɛ asɪ do gbɔgbɔi Hundi Ilaaɔ. ¹⁹ Zozefu mɔkɔɛu wee inɛ dee deei. Kù bi nɗu ku dasi Maari anyɔ si bantuma. Na ɗɔi í ce í dasi idɔ nɗu ku kɔsie si asii. ²⁰ Si bei wa lasabu bɛɛɛ ɗɔi amalekai Aɔ Lafɛɛ í naa í sɔɔ si ala í ni, Zozefu, awɔ tɔkui Davidi ilaaluu, maà ce nɗɔi í so Maari, mudɛɛ iyi à muɛu. Dasie kpasɛ. Asɪ iyi í neu be, do gbɔgbɔi Hundi Ilaaɔ. ²¹ Á bɪ ama inɛmɔkɔ

nɔ i sɔɔ Jesu. Nɗui á faaba inɛɛ ɗa hai si dulumu du ɗa.

²² Mii ɗau ihɛ fei í cei ku ba ide iyi Aɔ Lafɛɛ í tako í sɔɔ walii Ezai ku sisia inɛ ɗau ku kɔ, ²³ iyi í ni, Mudɛɛ ɗɔ iyi kù mà mɔkɔ á na ku nɛ asɪ.

Á bɪ ama inɛmɔkɔ,
Nɔ a kpoo Emanuɛli.
Yaasei iriui í je Ilaaɔ í wɛɛ do awa.

²⁴ Iyi Zozefu í jɔ ɗɔi í ce bei amalekai í sɔɔ, í dasi Maari kpasɛ. ²⁵ Amma aɗaɔ a kù tɔtɔ sɛɛ hee í koo í biɔ ama inɛmɔkɔɛ. Nɔ Zozefu í sɔɔ Jesu.

2

Woo mà ɗa à naa Jesu ku cɔ hai nunui daakɔ

¹ Á bɪ Jesui Betelehɛmu si ilei Zudee si waatii amanlu Herodu. Si anyii kubie woo mà yaasei andaiya ɗɔ ɗa à naa Zeruzalemu hai nunui daakɔ, ² nɔ à bee à ni, iwɔi ilaalui Zuifu ɗa iyi à bɪ nɛiu í wa. Hai nunui daakɔi à ye andaiyae í fita, ɗɔi à naa ku tɔɛ.

³ Iyi amanlu Herodu í gbɔ ideu, ɗɔi inɔɛ í fɔ, bɛɛɛɛ mɔi inɛi Zeruzalemu ɗau fei inɔ ɗa í fɔ. ⁴ ɗɔi í tɔtɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɗa do woo kɔ inɛ ɗa si wooda ɗa fei nɔ í bee ɗa tengi bii à ni aa bi Inɛ iyi Ilaaɔ í cicaa. ⁵ ɗɔi à jɛaa à ni, Betelehɛmui si ilei Zudee domi bɛɛɛɛi walii Miseen í tako í kɔɔ wo, ⁶ í ni, Ilaaɔ í ni, Inɛ inɛi Betelehɛmu ɗa, si ilei Zudee, Nto nto, ilu nɗɛ kù kere si ilu nlaw Zudee ɗa fei,

Si na iyi í jɔ hai si ilu nɗɛi ilaaluu á fita Inɛ iyi á gbá inɛi Izireli, inɛm ɗa.

⁷ ɗɔi Herodu í jɔ à kpe woo mà ɗau do asii, í bee ɗa si waati iyi andaiyau í fita dee dee. Nɔ à sɔɔ. ⁸ Iyi í gbɔ bɛɛɛɛ nɔ í sɔɔ ɗa í ni a bɔ Betelehɛmu a koo a bee yaasei amau wa sɔa sɔa. Bii á ɗɔɔ nɔ a nyi wa a naa a sɔɔ nɗu ku ba nɗu mɔ nɗu koo gulea.

⁹ Iyi à gbɔ ideu à tã, ɗɔi à dasi kpãa. Nɔ andaiya iyi à tako à ye hai nunui daakɔi í nyi í cua ɗa má hee tengi bii amau í wa, í bei í leeki lele be cau. ¹⁰ Iyi à ye andaiyau í leeki bɛɛɛɛ, ɗɔi idɔ ɗa í dɔ hee í caa. ¹¹ Nɔ à biɛ le be ɗɔi à ye amau do Maari iyeɛ. Nɔ à gule à tɔɛ. Nɔ à fɔ bɔgoi amani ɗa à nya wuru à muua, do tulare iyi à ya jo do ikpo ku dɔ inunu iyi à ya kpe miru.

¹² Si anyie Ilaaɔ í sɔɔ ɗa si ala í ni a maà nyi bi amanlu Herodu má. Nɔ à too kpãa mmu à nɛɔ ilei ide ɗa.

Zozefu ɗa à sa à nɛ ilei Ezibiti

¹³ Iyi woo mà ɗau à to anyi à nɛ, nɔ amalekai Aɔ Lafɛɛ í naa bi Zozefu si ala í ni, dede í so amau do iyeɛ í sa í nɛɔ ɗa ilei Ezibiti, domi Herodu á de amau ku kpa. I koo í buba be titã hee aɗa iyi an na n ni í nyi wa má ɗa.

¹⁴ Na ɗɔi í jɔ Zozefu í dede idu í so amau do iyeɛ í nɛɔ ɗa Ezibiti. ¹⁵ Bei à buba hee Herodu

í koo í ku. Iyi be í cei ku ba ide iyi A3 Lafée í s3 walie ku sisia ine n̄au ku k3, si bei í ni, hai Ezibitii n̄ kpe amam wa.

À kpa ama keeke ña

16 N̄oi amanlu Herodu í ye iyi woo mà andaiya n̄au à lele n̄ui, ñoi id̄e í k3 jiida jiida. N̄oi í ce dooi waati iyi woo mà n̄au à ye andaiya í fita, ñoi í j3 à koo à kpa ama inemak3 kp̄ot3 ña hee ku koo si do amai ad̄5 minji ña fei si ilui Betelehemu do ileeko3 ña fei. 17 Be3bei ide iyi walii Zeremi í f̄ou í ce. Í ni,

18 À gb̄o anu ku d̄5 si ilui Rama.

À gb̄o ine ña à kpata,

À waa c̄a buubuu.

Asee, Raseliu wa kpata na irii amae ña.

N̄o à b̄o ku lele,

Amma í k̄o ku gb̄o kuleleu

Si na iyi í j3 amae ña à kù wee má.

Zozefu ña à baa hai ilei Ezibiti

19 Si anyie Herodu í naa í ku, ñoi amalekai A3 Lafée í naa bi Zozefu si ala ilei Ezibiti be, 20 í ni, dede í so amau do iyee í nyi3 ña ilei Izireli. Ine ña iyi à waa de amau ku kpa à ku.

21 N̄o Zozefu í dede í so amau do iyee à nyi ilei Izireli má. 22 Amma í gb̄o iyi Aakelausii í je bommai ba3e Herodu si ilei Zudeeu, ñoi wa ce n̄joi ku b̄o ku buba be. N̄o Ilaa3 í s3o si ala má í ni ku b̄o ilei Galilee. N̄oi í teki í b̄o Galilee si bei Ilaa3 í s3o. 23 N̄o í koo í buba Nazareti. Be3bei idei walii ñau í k3, si bei à ni aa kpoo inei Nazareti.

3

Waazoi Zaa woo dasi inyi

(C̄o Maaku 1:1-8; Luku 3:1-18; Zaa 1:19-28)

1 Waati be3bei, Zaa woo dasi inyi í naa wa ce waazo si ghabuai Zudee. 2 Í ni, í kpaasi id̄o n̄je ña domi waati í maai iyi Ilaa3 á na ku je bommae. 3 Idei Zaaui walii Ezai í f̄o wo, si waati iyi í ni,

À gb̄o imui ine ḡo wa d̄5 anu si ghabua wa ni, I teese kp̄aaí Lafée ku te ña.

4 Zaa wa dasi ib̄oi n̄toi kpookpo, n̄o wa d̄i santikiu bata. Ketengbo do nyik̄oi sakoi í je ij̄e. 5 N̄o ine ña à naa bi tee hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei do hai ilu ña iyi à wa cingai idoi Zuud̄e3u fei. 6 À ce tuubai dulum du ña n̄o à j3 Zaa í dasi ña inyi si idoi Zuud̄e3u.

7 Farisi do Sadusi ña m̄o à waa naa bi tee an̄a nk̄p̄o nk̄p̄o ku ba ku dasi ña inyi. Iyi Zaa í ye ña ñoi í s3 ña í ni, in̄e ine buu ña bei n̄jo wukuku, yooi í s3 ñe í ni í saa id̄ok̄oi Ilaa3 iyi í maai wa. 8 Na n̄ju, í ce kookoosu jiida í nyisi3o iyi í kpaasi id̄o ña. 9 I ma3 tamaa mà aa ba faaba ña si na iyi í j3 ì ya maa ni ì je t̄okui Aburhamu ña. An s3 ñe, Ilaa3 á ȳk̄o ku so kuta ñau ih̄e ku ce ña t̄okui Aburhamu ña. 10 Wee dagba wa k̄asi t̄a m̄am a da3 icui j̄i. Na

n̄ju, j̄i iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina. 11 Amu inyii n̄ wa n̄ dasi ñe ku ba ku je se3dai id̄o ku kpaasi n̄je, amma ine ḡo á na ku naa si anyim. Í rem do gbugb̄a n̄to n̄to, n̄ kù to baa n̄ b̄o baatae. N̄jui á da n̄je si Hundi Ilaa3 do ina. 12 Wa mu mii ku fe bilee3 si aw̄o, n̄o ku kp̄a bileeu bii à kpokp̄o3, n̄o ku ko ȳȳo3u ku dasi aka, sakou m̄o ku dasi ina iyi ci ya ku.

Inyi ku dasi Jesu

(C̄o Maaku 1:9-11; Luku 3:21-22)

13 Waati be3be Jesu í naa hai ilei Galilee n̄o í b̄o idoi Zuud̄e3e ku ba Zaa ku dasie inyi. 14 Iyi í to wa í ni Zaa ku dasi n̄ju inyi, ñoi Zaa wa bi ku k̄o, í ni, aw̄oi í ne kp̄aa í dasim inyi, n̄o beirei í ce ì waa naa bi tom. 15 N̄oi Jesu í jeaa í ni, j3 ku ce be3be tit̄a, domi be3bei à ne ka ce ka ce3 mii iyi Ilaa3 í bi fei. N̄o Zaa í je. 16 Iyi í dasi Jesu inyi í t̄a, be gbak̄a Jesu í fita wa hai si in̄o inyi. N̄oi lelei A3 í c̄i n̄o Zaa í ye Hundi Ilaa3 wa de sie wa bei anksiidi. 17 Na à gb̄o ide ku f̄o ḡo wa hai lele í ni, ine ih̄e í je Amam. N̄ buu jiida jiida, siei in̄o did̄5m fei í ya wa.

4

Seetam í lele Jesu

(C̄o Maaku 1:12-13; Luku 4:1-13)

1 Si anyii n̄ju, ñoi Hundi Ilaa3 í b̄o3 Jesu si ghabua ku ba Seetam ku lele. 2 N̄oi Jesu í ce anu ku d̄i das̄a ciiji do id̄u ciiji, si anyie n̄o ari wa kpaa. 3 N̄oi Seetam woo leleu, í naa sie í ni, bii aw̄ou Amai Ilaa3i do n̄to, j3 kuta ñau ih̄e a kp̄o3 p̄e. 4 N̄oi Jesu í jeaa í ni, kukoi idei Ilaa3 í ni, amane ci ya wee na ije n̄ju ak̄a, amma á maa weei na ide iyi Ilaa3 wa f̄o fei.

5 N̄o Seetam í b̄o3e Zeruzalemu, ilu kumáu, n̄o í ḡu3e hee si antai ile lelei kpa3eí Ilaa3u. 6 N̄oi í ni má, bii aw̄ou Amai Ilaa3i, fo í dingaa ile, domi kukoi idei Ilaa3 í ni, Ilaa3 á na amalekae ña wooda na irie a maa degbe3e,

N̄o a maa mu3e si aw̄o

Ku ba í ma3 t̄i í koose si kuta.

7 N̄o Jesu í jeaa í ni, amma kukoi idei Ilaa3 í ni má, ma3 t̄i í sii A3 Lafée3e.

8 Si anyii n̄ju, Seetam í b̄o3 Jesu hee antai iri kuta nla ḡo má n̄o í nyisi3e bommai andunya fei do amboe n̄ja. 9 N̄o í ni, bii í gule ì t̄o3m, mii ñau ih̄e fei an mu3e.

10 N̄o Jesu í jeaa í ni, sekee be Seetam. Kukoi idei Ilaa3 í ni, A3 Lafée3eí aa t̄o3, n̄o í wee na irii n̄ju ak̄a.

11 N̄oi Seetam í bei í sekee hai bi tee, n̄o amaleka ña à naa à sobie.

Jesu í sinti ice3 Galilee

(C̄o Maaku 1:14-15; Luku 4:14-15)

12 N̄oi Jesu í gb̄o à ni à mu Zaa à dasie piis3o. N̄o í sinda í nyi ilei Galilee. 13 Amma iyi í to Nazareti, kù buba be, Kaperanumui í koo í buba, ilu iyi í wa k̄k̄oi tenku iyi à ya kpe Galilee, si ilei Zabal3o do Nefitali. 14 Iyi be í

cei ku ba ide iyi walii Ezai í tako í fəu ku k3 waati iyi í ni,

15 Inei Zabal3o do inei Nefitali ɲa, Aɲa iyi à wa kəkəi kpāa iyi wa bə Tenku, Aɲa iyi à wa ikpa icei idoi Zuudəu, Aɲa iyi à wa ilei Galilee bii dimi mmu ɲa à wa,

16 Aɲa iyi à wa si ilu kuku wo, Aɲai à ye inya kumá nla nla. Aɲa iyi à wa si ile bii iku do ilu kuku í wa, Aɲai inya kumá í naa si.

17 Hai waati beɛbeɛi Jesu í sinti ku waazo, í ni, í kpaasi ida nɲe si na iyi í jə waati í maai wa iyi Ilaađ á je bommae.

Jesu í kpe səkəkə mɛɛ go ɲa (Cə Maaku 1:16-20; Luku 5:1-11)

18 Aɲə nɲu go Jesu wa ne si itfi tenku iyi à ya kpe Galilee, ɲai í ye səkəkə minji go ɲa, Simoə iyi à ya kpe Piɛɛ do ifɛɛ Anderee, à waa le taao si ino tenkuu. 19 Nə í s3 ɲa í ni, í toom wa ɲa, nə an ce ɲe woo dede inɲe ɲa iyi aa je ti Ilaađ.

20 Be gbakā à jə taao ɲɲa ɲa à tooɛ. 21 Iyi í to waju nə í ye inɛ minji go ɲa má, Zaaki do Zaa ifɛɛ, amaɪ Zebedeɛ ɲa. Inɛ ɲau à wa si akoi inyi go do baa ɲɲa, à waa teese taao ɲɲa ɲa. Nə Jesu í kpe ɲa. 22 Be gbakā aɲa mə à jə akou do baa ɲɲa à waa tooɛ.

23 Nə Jesu í dabii si ilei Galilee fei wa kə inɛ ɲa si cio ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutətəə ɲɲa ɲa, wa sisi ɲɲa laabaau jjiida si bei Ilaađ wa ce soolu ku na ku je bommae, nə í jə inɛ ɲa à waa ba iri si b3o dimi ikā ikā ɲɲa ɲa fei. 24 Nə baauɛ í fangaa bii fei si ilei Siri fei, hee inɛ ɲa à wasi ku naađ b3o ɲɲa ɲa wa bi tɛɛ. Inɛ ɲa iyi à ne dimii b3o ikā ikā fei do inɛ ɲa iyi à ne wahalai ara kuro nkɲo do inɛ ɲa iyi inɛi inəko ɲa à mu, do inɛ ɲa iyi à waa ce b3oi cukuuna do weɛge ɲa, à naađ aɲa fei wa bi tɛɛ, nə í jə aɲa fei à ba iri. 25 Nə zamaa nkɲo go í too fitie wa hai ilei Galilee do hai ilui Zeruzaləmu do ilei Zudee hee do icei idoi Zuudəu bii Ili Mɛɛwa ɲau à wa fei.

5

Inə didə ntə ntə (Cə Luku 6:20-23)

1 Iyi Jesu í ye zamaau ɲoi í koo í gū iri kuta go í buba. Nə məcəɛ ɲa à naa à tətəə sie. 2 Nə í losi cio ku kə ɲa si.

Si cioɛu í ni, 3 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa təə Ilaađ do ara kukaye,

Domi aɲai à je inɛi bommai Ilaađ ɲa.

4 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa kpata, Domi Ilaađi á tū idə ɲɲa.

5 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi daa ɲɲa í d3, Domi aɲai aa ne ileu fei.

6 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa gbə ari do agbei mii iyi Ilaađ wa bee,

Domi Ilaađ á jə a yo.

7 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à ya ne araareɛ inɛ ɲa,

Domi Ilaađ mə á ne araare ɲɲa.

8 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi idə ɲɲa í má, Domi aa ye Ilaađ.

9 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à waa ce icei laakai ku sū,

Domi Ilaađ á kpe ɲa amaɛ ɲa.

10 Ilu inə didə ɲai inɛ ɲa iyi à kpā ɲa iju si na iyi í jə à waa ce mii iyi Ilaađ í bee ɲa,

Domi aɲai à je inɛi bommai Ilaađ ɲa.

11 Iɲe ilu inə didə ɲai, bii à waa bu ɲe nə à waa kpā ɲe iju nə à waa má ɲe laala baa yooma fei na irim. 12 I jə í nyaanyi í weəđ inə didə nla nla ɲa si na iyi í jə riba iyi à jile nɲe leleađ í la. Ntə ntə beɛbeɛi à kpā walii ɲa iyi à cua nɲe ɲau mə iju.

Məndai imu do ti inya kumá (Cə Maaku 9:50; Luku 14:34-35)

13 ɲoi Jesu í s3 ɲa má í ni, inɛi í je imu si inoi inɛi andunya ɲa. Bii didəi imu í ku, mii aa dasi ku jə ku d3 má. Í gbe de a nikāɛ, nə inɛ ɲa a teɛseɛ.

14 Nə inɛi í je inya kumá andunya. Ilu iyi à ma si iri kuta kaa manji. 15 A ci ya má fitila a biiɛ do caka. Amma à ya kəaɛi tengi bii á má inya, inɛi kpaasə fei ku yeəđ ilu. 16 Beɛbeɛ moɪ í jə inya kumá nɲe ku má si wajui inɛ ɲa ku ba a ye kookoosu jiida nɲe ɲa nə irii Ilaađ Baa nɲe iyi í wa lele ku ne amboe.

Idei wooda

17 Jesu í ni má, í mađ tamaa bei n naa woodai Moizi do cioi walii ɲau ku kpai. Aawo, n naa ku k3oi. 18 Ntə ntə, hee lele do ile koo tād, baa wasalii wooda keeke akā kaa gaizia, í gbe fei ndɛɛ ku k3i. 19 Na nɲu, inɛ iyi í kua wooda, baa bii í je icu akā keeke goi, nə í s3 inɛ go ɲa mə í ni a ce beɛbe, aa kpe lafɛɛ inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaađ. Amma inɛ iyi wa jirimae nə wa kə inɛ go ɲa mə si, aa kpe lafɛɛ inɛ nla si bommai Ilaađ. 20 N wa n s3 ɲei, í kaa je inɛi bommai Ilaađ ɲa bii kú je í ce mii iyi Ilaađ í bee ɲe ɲa í re woo kə inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲau.

Idei idəok3

21 Jesu í s3 ɲa má í ni, í gbə ɲa iyi Moizi í s3 bala nɲe ɲa í ni, í mađ kpa inɛ, nə inɛ iyi í kpa inɛ fei aa b3oɛ si wajui woo kiiti ɲa a nyisie b3nɛ. 22 Amma amu, an s3 ɲe, inɛ iyi wa ce idəok3 do kpaasie aa b3oɛ si wajui woo kiiti ɲa a kpāa iju, nə inɛ iyi wa cə kpaasie nfe aa kiitie si wajui inɛ ngbo ɲau, inɛ mə iyi wa cə kpaasie nnyei á lə si ina iyi ci ya kuu. 23 Na nɲu, bii í naađ amuai Ilaađ wa bi kuwee nə bei í ye gigi iyi kpaasie go wa mu taaleɛ, 24 jə amuaɛu bi kuwee be titá, í koo í teese ideu gbakā, awə do kpaasie. Si anyie, í bei í nyi wa í cea Ilaađ amuaɛ.

25 Bii í je inɛ go wa b3oɛ ile kiiti na ideɛ gbese go, ce kookaai hai kpāa awə do lafɛɛ

i gbōsi nje ku ba ku maà dasie awai woo kiiti. Bii kù je beɛbe, woo kiitiu á dasie si awai zandaamu, nɔ zandaamu mɔ ku dasie ile piisɔ. ²⁶Ntɔ ntɔ n̄ wa n̄ s̄ɛi, bii à dasie piisɔ, bii i kù s̄a gbeseu fei i kaa fita. Nk̄ama kaa gaizia si.

Idei sakara

²⁷ Jesu í ni má, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í ni, i maà ce sakara. ²⁸ Amma amu, an s̄ɔ ɲe, awɔ inemɔkɔ iyi í cɔ inaabo hee binɛɛ í dede, i ce sakara mbe t̄a si idɛ. ²⁹ Na n̄ɲu, bii iju n̄jɛi wa dasie dulum, nyaa i nyɔɔ ku j̄lie. Á tiaɛ i nyɔ ik̄ɔ ak̄ai arae go do iyi aa s̄osi arae fei si ina iyi ci ya ku. ³⁰ Bii í je awɔ n̄jɛi wa dasie dulum, buu i nyɔɔ ku j̄lie. Á tiaɛ i nyɔ ik̄ɔ ak̄ai arae go do iyi aa s̄osi arae fei si ina iyi ci ya ku.

Idei abo ku kɔsi

(Cɔ Matie 19:9; Maaku 10:11-12; Luku 16:18)

³¹ Nɔ Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, Moizi í ni, ine iyi wa kɔsi aboe á náa tiai n̄je kukɔsii. ³² Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, ine iyi í kɔsi aboe nɔ kù je na sakara, mak̄ou í dasie sakarai. Nɔ mɔkɔ mɔ iyi í so abo iyi à kɔsiu, í ce sakarai.

I maà ya gbasi do ngɔɔ

³³ Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, ì nɔ ì gbɔ iyi Moizi í s̄ɔ bala n̄je ɲau í ni, ide iyi í gbasi si wajui Ās̄ Laf̄ɛɛ í ni aa ce, j̄ò í coo. ³⁴ Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, i maà ya ce kugbasi ɲa pai. I maà ya gbasi do lele ɲa domi batai bommai llaāsi. ³⁵ Nɔ ì maà ì maà ya gbasi do ile ɲa, domi bi ku lesi is̄ɛi. Nɔ ì maà ya gbasi do Zeruzalemu ɲa domi ilui llaās̄ amanlu n̄loui. ³⁶ Nɔ ì maà ya gbasi do iri n̄je ɲa si na iyi í j̄ò ì kaa yɔkɔ ì f̄iuta baa ntoɪ iri ik̄a n̄je hee ma je ì j̄ò ku d̄u ɲa. ³⁷ Ì j̄ò ide ku fɔ n̄je ku je ntɔ. Bii ì ni ooi ku je oo do ntɔ, bii aawo m̄ai, ku je aawo. Iyi aa lesi antae bebei fei ɲa, hai bi Seetam ine laalɔui wa naa.

Idei laab ku s̄a

(Cɔ Luku 6:29-30)

³⁸ Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í fɔ wo í ni, ine iyi í nya ijui ine go, aa nya ti n̄ɲu mɔ. Ine mɔ iyi í ce inyoi ine go, aa ce ti n̄ɲu m̄ai. ³⁹ Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, i maà ya s̄aa ine laalɔ iyi í ce n̄je. Bii ine í sambalɛɛ si n̄je, toa cangau má. ⁴⁰ Bii ine go ì bɔɔɛ kiiti ku ba ku gba danzigje, naa kumbɔɔe mɔ má. ⁴¹ Bii ine go ì tilasie ì soa n̄ɲu aso ì neɔ zakai kilo ak̄a, so ì neaa ku to kilo min̄ji gbak̄a. * ⁴² Bii ine go ì tɔɔe mii go, muaa. Bii ine go ì náa mii go ku k̄aaye bi t̄ɛɛ, maà kɔ.

Idei mbeɛ ɲa ku bi

(Cɔ Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Jesu í ni má, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í fɔ wo í ni, bi kpaasi, nɔ ì c̄ɛ mbeɛɛ. ⁴⁴ Amma amu, n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, i ya bi mbeɛɛ n̄je ɲa, nɔ ì ya cea ine ɲa

* 5:41 Bii ine go ì tilasie ì soa n̄ɲu aso Waati beɛbe, inei Romu ɲai à waa je ine ngboi ileu. Nɔ akawe ɲa ɲa do sooge ɲa ɲa à ne kp̄aa a tilasiò ine go ku so ɲa aso.

iyi à waa kp̄a ɲe iju kutɔɔ ɲa. ⁴⁵ Bii ì waa ce beɛbe ɲa ì waa nyisi ine ɲa iyi ì je amai llaās̄ Baa n̄je iyi í wa lelei, domi llaās̄ í j̄ò inunue wa má inya si ine jiida do si ine laalɔ ɲa. Nɔ ì j̄ò iji wa t̄aa ine ɲa iyi à waa ce idɔɔbie hee do bi ine ɲa iyi à kù waa coo fei. ⁴⁶ Bii ine ɲa iyi à bi n̄je aɲa ak̄ai n̄je mɔ ì bi ɲa, to, riba yoomai aa ba ɲa. Baa woo gba fiaɪ lɛmpoo ɲa mɔ à ya ce dimie. ⁴⁷ Bii kpaasi n̄je ɲa aɲa ak̄ai ì ya ce f̄oo ɲa, to, n̄je mɔ yooi ì tia ɲa. Baa hai dasi llaās̄ naane ɲa mɔ à ya ce beɛbe. ⁴⁸ Na n̄ɲu, ì j̄ò jiida n̄je ku k̄ɔ bei ti llaās̄ Baa n̄je iyi í wa lele í k̄ɔ.

6

Idei amua ku cea ilu are ɲa

¹ Jesu í fɔ má í ni, bii ì waa ce mii iyi llaās̄ í jile n̄je, i ya ce laakai ɲa ì maà coo si bantuma. Bii ì waa coo si bantuma ku ba ine ɲa a yɔɔ, ì kaa ba riba k̄ama hai bi Baa n̄je iyi í wa lele.

² Na n̄ɲu, bii ì waa mua ilu are ɲa ngɔɔ ɲa, ì maà ti ì c̄a keseeɛɛɛ bei ilu muafiti ɲa à ya ce. Á ya ce amua ɲa ɲai si ile bii à ya ce kutɔɔ ɲa do si kp̄aa ɲa ku ba ine ɲa a saabu ɲa. Ntɔ ntɔ, ine n̄ɲu ɲa à ba riba ɲa fei t̄a. ³ Amma n̄je, waati iyi ì waa mua ilu are ɲa ngɔɔ ɲa, ì maà j̄ò awɔ canga n̄je ku mà mii iyi awɔ n̄jeu wa ce, ⁴ ku ba amua iyi ì waa ce ɲa ì coo si afei n̄je min̄ji. Nɔ llaās̄ Baa n̄je iyi wa ye mii fei á s̄a n̄je ribae.

Idei kutɔɔ

(Cɔ Luku 11:2-4)

⁵ Jesu í ni, bii ì waa ce kutɔɔ ɲa ì maà ya ce bei ilu muafiti ɲa à ya ce. Á ya bi aɲa a leek̄i a ce kutɔɔ ile bii à ya ce kutɔɔ ɲa do bi tafa ɲa ku ba ine fei ku ye ɲa. Ntɔ ntɔ, ine n̄ɲu ɲa à ba riba ɲa fei t̄a. ⁶ Amma n̄je, bii ì waa ce kutɔɔ ɲa, ì lo hee ilaawa ì cimbo ɲa, ì tɔ llaās̄ Baa n̄je be tengi bii ine go kù waa ye ɲe, nɔ Baa n̄je iyi wa ye mii iyi wa man̄ji fei á s̄a n̄je.

⁷ Bii ì waa ce kutɔɔ ɲa ì maà ya fɔ ide ak̄a ì ma sisi ɲa bei hai mà llaās̄ ɲa à ya ce. Á waa tamaa na ide nk̄pɔ ku f̄oi an̄jai llaās̄ á gbɔɔ kutɔɔi aɲa. ⁸ Ì maà ya j̄o ɲa ɲa, domi hee ì maà tɔɔ ɲa, Baa n̄je ì má bukaatai mii iyi ì ne t̄a ɲa. ⁹ Bei ì s̄ia ì ya ce kutɔɔ ɲa wee.

llaās̄ Baa nwa iyi ì wa lele, j̄ò ine fei ku mà iyi awɔ ì je ine kumá.

¹⁰ Naa je bommaa.

J̄ò ine fei ku ce idɔɔbie si ileu ih̄ɛ bei à waa ce lele.

¹¹ Mu nwa ijei ajo fei nwa.

¹² Kpa idei dulum du wa bei awa mɔ à ya kaa kpa idei kurara iyi ine ɲa à ce nwa.

¹³ Maà ti ì j̄ò ka dasi kulele, Amma nya wa hai si awai Seetam.

[Domi awɔi ï ne bomma do gbugbã do amboe hee do ajo fei. Ami.]

14 Nɔ í nyi í ní má, bii ï ya kpa idei kurara iyi inɛ ña à ce nɛ, Ilaaɔ Baa nɛ mɔ á kpa idei kurara nɛ. 15 Amma bii inɛ mɔ i ci ya kpa idei kurara iyi inɛ ña à ce nɛ, Baa nɛ mɔ kaa kpa idei kurara nɛ.

Idei anu ku dɪ

16 Jesu í ní má, bii ï waa ce anu ku dɪ ña, i maà ya jò waju nɛ ku nyisi wahala nɛ béi ilu muafiti ña à ya ce. Á ya kpaasi waju nɛ ku ba inɛ fei ku yɔɔ iyi à waa dɪ anu. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ñei, inɛ nɛ ña à ba riba nɛ fei tã. 17 Amma inɛ, bii ï waa dɪ anu, i wɛɛju sã sã ña nɔ ï josi waju nɛ ikpo 18 ku ba inɛ ña a maà mà iyi ï waa dɪ anu ña, i gbe Ilaaɔ Baa nɛ iyi ï wa bii a kù waa yɔɔ. Nɔ Baa nɛ iyi wa yɛ mii iyi wa manji fei, á sã nɛ.

Amanii lele ku de
(Cɔ Luku 12:33-34)

19 Í sɔ ña má í ní, i màà ti ï dede amani si andunya ihɛ, bii tãtã ña aa jɔɔ, do bii á mu atɛ, do bii ile ña aa lo do gbugbã a koo a ce ileɛ. 20 Amma ï dede amanii lele bii kaa mu atɛ nɔ tãtã ña a kaa yɔkɔ a bejɛ, nɔ ile ña mɔ a kaa yɔkɔ a lo a ce ileɛ. 21 Ntɔ ntɔ, í sla ï dede amanii lele ña domi bii amanii inɛ í wa, be mɔi laakae í ya wa.

Inya kumáí ara
(Cɔ Luku 11:34-36)

22 Í ní má, ijui í jɛ fitilai ara. Bii ijue wa ne baani, arae fei ï wa si inya kumáí. 23 Amma bii ijue kù waa ne baani, arae mɔ fei ï wa si ilu kukui. Na nɛ, mii iyi í nɛ ku cɛ inya kumá, bii ilu kukui í ce, ilu kukuu á la ku caa.

Ilaaɔ ku dasi naane
(Cɔ Luku 16:13; 12:22-31)

24 Jesu í sɔ ña má í ní, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku cea lafɛɛ minji ice ajo. Ntɔ ntɔ, á cé inɛ aká nɔ ku bi inɛ aká, walakɔ á jirima inɛ aká nɔ ku donda inɛ aká. I kaa yɔkɔ ï too Ilaaɔ do fia ajo ña.

25 Na nɛ ñ wa n sɔ ñei, i maà ya maa weewea do mii iyi aa jɛ i maa wɛɛɔ ña, walakɔ do jɛnɛ iyi aa dasi ña. Kuwɛɛi amane í re ije, ara mɔ í re jɛnɛ. 26 I cɔ yɛi ña iyi à waa fo lele. A kù waa gbɛ hee a da ngɔgɔ a dasi suu. Do nɛ fei, Baa nɛ iyi í wa lele wa wo ña. I kù mà ña iyi beɛɛ nɛ í re ti yɛi ñau be? 27 Yooi si inɔ nɛ na kuweewea á yɔkɔ ku kɔosi kusɔi adɛ baa keeke.

28 To, na mii í ce ï ya maa weewea do ideii jɛnɛ ña. I cɔ beɛi wua ña à ya da koko si inɔ sako mɛɛ. A kù waa ce ice a ci ya nɔ a wɔ acɔ. 29 Amma ñ wa n sɔ ñe, baa Salomɔɔ ilaalu nlaɔ, do amboe nla nlaɛ fei kù nɛ jɛnɛ iyi boodaɛ í to kokoi jɛi ñau be baa aká. 30 Fɔfɔ í wɛɛi nnyi do kusɛa amma ala aa dasie inai.

To, bii Ilaaɔ í mua fɔfɔ ña iyi aa na a dasi ina booda ku sla beɛbe, kaa yɔkɔ ku mu nɛ nyau ku re fɔfɔ ñau be de. I kù yɛ naane nɛ i kù la? 31 Na nɛ, i maà ya weewea í ni ña, mii aa ka jɛ, mii aa ka mɔ, walakɔ mii aa ka biid ara nwa. 32 Hai mà ideii Ilaaɔ ñai à ya maa kpataa mii ñau be fei, amma Baa nɛ iyi í wa lele í mà iyi ï nɛ bukaatai mii ñau be fei ña. 33 Na nɛ, i hanya titã ña ï ce idɔɔbii Ilaaɔ do beɛi aa ce ï jò bommaɛ ku bɔ waju. Iyi ï gbe beɛi fei Ilaaɔ á kɔɔ nɛ si. 34 Ajo fei wahalae í ya tooi. Na nɛ, i maà kpataɔ ala ña, domi ala mɔi á mà tɛɛ.

7

Idei kiiti
(Cɔ Luku 6:37-38, 41-42)

1 Jesu wa fɔ má í ní, i maà ya kiiti inɛ ña ku ba Ilaaɔ mɔ ku maà kiiti nɛ. 2 Ntɔ ntɔ, ñ wa n sɔ ñei, do yaase beɛi ï ya maa kiiti inɛ ña, beɛbe mɔi Ilaaɔ mɔ á naa ku kiiti nɛ. Nɔ si gɔa bii ï wãɔ inɛ ña, si be mɔi aa wãa inɛ mɔ. 3 Na mii í ce ï waa yɛ fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasiɛ nɔ ï kù yɛ jɛi ite iyi í wa si titɛɛ. 4 Beirei aa ce ï sɔ kpaasiɛ ï ni, jò n nyae fɔfɔ si ijue, awɔ iyi jɛi ite í wa si tɛɛ. 5 Awɔ ilu muafitii, jò ï tako ï nya jɛi ite iyi í wa si ijue titã ku ba ï yɛ ilu sã sã, ï be ï nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasiɛ.

6 I maà nyɔ lege jiida nɛ ña si wajui kuusɔ ña ku ba a maà tɛɛɛɛ. Nɔ ï maà ti ï na aja ña mii kumá ña ku ba a maà na a sinda a ño ñe *.

Idei kutɔɔ
(Cɔ Luku 11:9-13)

7 Jesu í ní má, í ya tɔɔ ña, aa mu nɛ. I ya dede ña, aa ba ña. I ya cã gambo ña, aa cí nɛ. 8 Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í ya tɔɔ fei, aa mua. Inɛ mɔ iyi wa dede fei, á ba. Inɛ mɔ iyi wa cã gambo fei, aa cí lafɛɛ. 9 Yooi í wa si inɔ nɛ ihɛ iyi bii amae í tɔɛ pɛɛ á so kuta ku naa. 10 Beɛbe mɔi inɛ kãma kù wɛɛ iyi bii amae í tɔɛ cɛɛ á so njo ku naa. 11 Debe, bii inɛ iyi ï ya ce laalo ña ï mà mii jiida ku na ama nɛ ña, ï waa tamaa mà Baa nɛ iyi í wa lele kaa yɔkɔ ku mua inɛ ña iyi à waa tɔɛ mii jiida ku re beɛbe ña?

12 Na nɛ, mii iyi ï bi inɛ ña a ya ce nɛ fei, inɛ mɔ ï ce nɛ beɛbe ña, domi iyi beɛi ï jɛ icui ideii kukɔsi walii ñau do ti woodai Moizi.

Ande iyi kù cí
(Cɔ Luku 13:24)

13 Í sɔ ña má í ní, koofa nla do kpãa ku cí gɔ í wɛɛ, do minjisia ku mongolo gɔ iyi wa bɔ ala nwa. Í lo do koofa ku mongolou ña, domi koofa nlaɔ do kpãa ku cí, bi ikui wa bɔ, nɔ inɛ nkpoi wa too do be. 14 Amma kpãa iyi wa bɔ bi kuwɛɛ hai tã í mante, andɛ kù cí. Nɔ inɛ ña iyi à yɛ kpãaɔ à waa tooɛ a kù kpɔ.

* 7:6 Yaasei ideui í jɛ, kuwɛɛ jiida nɛ iyi ï nɛ hai bi Ilaaɔ, i maà ti ï fɔ ideɛ bi inɛ ña iyi à yɛ beɛi kuusɔ ña iyi a kù bi beereii ideu ku mà, ku ba a maà tɛɛɛɛ. Nɔ ï maà ti ï fɔ ideɛ bi inɛ ña mɔ iyi à yɛ beɛi aja ña iyi aa na a sinda a ño ñe.

*Idei j̄ti do isoe**(Cɔ Luku 6:43-44)*

¹⁵ Jesu í ní má, í ya ce laakai ɲa do walii ilu ibo ɲa. À ya naa bi tu ɲei do daa didɔ̄ bei angudá ɲa, amma ida ɲɲa í yei bei idai mbo ɲa. ¹⁶ Aa yɔkɔ í mà ɲa ɲai si kookoosu ɲɲa ɲa bei à ya mà j̄ti hai si isoe. A ci ya ka isoi rezɛɛ si agú. Nɔ a ci ya ka figi si agú fufú. ¹⁷ J̄ti j̄iida fei iso j̄idai í ya so, nɔ j̄ti laalɔ mɔ ku so iso laalɔ. ¹⁸ J̄ti j̄iida kaa yɔkɔ ku so iso laalɔ, bɛɛbɛ mɔi j̄ti laalɔ kaa yɔkɔ ku so iso j̄iida. ¹⁹ Nɔ j̄ti iyi kù waa so iso j̄iida fei à ya daai a dasi ina. ²⁰ Si bei à ya mà j̄ti hai si isoe, bɛɛbɛ mɔi aa mà walii ilu ibo ɲa hai si kookoosu ɲa.

*N kù mà ɲe ajɔ kâma**(Cɔ Luku 13:25-27)*

²¹ Jesu í ní má, kù je ine iyi wa kpem Lafɛɛ Lafɛɛ feii á na ku lɔ si bommai Ilaaɔ, bii kù je ine ɲa iyi á waa ce idɔ̄bii Baam iyi í wa lele. ²² Ajɔ ɲɲu bɛ, ine nkpoi á maa ni, Lafɛɛ Lafɛɛ, a kù ce walii do iriɛ? A kù lele inɛi inɔ̄ko ɲa do iriɛ? A kù ce maamaake nkpō do iriɛ? ²³ Amma an s̄s̄ ɲa si wɔjui ine fei n ni, n kù mà ɲe ajɔ kâma. I sekɛɛ hai bi tom, ɲɛ iyi í kù ce idɔ̄bim ɲa.

*Idei woo ma ile minji gɔ ɲa**(Cɔ Luku 6:47-48)*

²⁴ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda má í ni, na ɲɲu, ine iyi í gbɔ ide iyi n wa n fɔu ihɛ fei nɔ wa jirimaɛ, á yei bei mɔkɔ ilu bisi iyi í ma ileɛ si kuta. ²⁵ J̄ti í rɔ, ido í k̄s̄ í niká, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, amma kù cuku, domi si kutai á maa. ²⁶ Amma awō iyi í gbɔ ide iyi n wa n fɔu ihɛ fei nɔ í kù saaluɛ, aa yei bei mɔkɔ nnyei iyi í koo í ma ileɛ si s̄aai ido. ²⁷ J̄ti í rɔ, ido í k̄s̄ í niká, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, nɔ í cuku í lege fei.

²⁸ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í t̄a, ɲoi zamaau í biti do si bei wa kɔ ɲa si cio. ²⁹ À bitii si na iyi í j̄ɔ do yiikoi wa kɔ ɲa si, kù je bei woo kɔ ine ɲa si wooda ɲɲa ɲau.

8*Jesu í j̄ɔ dintɛ gɔ í ba iri**(Cɔ Maaku 1:40-45; Luku 5:12-16)*

¹ Jesu í s̄s̄ ɲa ide ɲau ihɛ feii í bei wa kita wa hai si antai kutau. Waati iyi í kita wa ɲoi zamaa nla gɔ wa tooɛ. ² Nɔ dintɛ gɔ í naa í sɛɛbata si wajue í ni, Lafɛɛ, bii í bi, aa yɔkɔ í j̄ɔ n ba iri n je ine iyi í má. ³ N̄oi Jesu í yɔ awōɛ í luu nɔ í ni, n bi. Ba iri nɔ í je ine kumá. Be gbaká í ba iri hai si b̄ɔɔɛ. ⁴ Nɔ Jesu í s̄s̄ í ni, gbɔ, maà s̄s̄ ine gɔ ideu ihɛ, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaɔu, nɔ í ce kuwee iyi Moizi í j̄leu. Kuwee bei á nyisi ɲa iyi í je ine iyi í má bebei.

Jesu í j̄ɔ amaacei ine ngboi sooge gɔ ɲa í ba iri

(Cɔ Luku 7:1-10; Z̄aa 4:43-54)

⁵ N̄oi Jesu í bɔ Kaperanumu. Waati iyi í lɔ inɔ iluu ɲai ine ngboi sooge c̄ɔ gɔ í koo í t̄ɔɛ ku faaba ɲɲu, ⁶ í ni, Lafɛɛ, amaacem wa ce b̄ɔɔ kpasɛ, ci ya yɔkɔ ku wu baa awō, wa kp̄aa iju ntɔ nto. ⁷ N̄oi Jesu í ni, í s̄ta, an koo n faabaɛ. ⁸ Amma ine ngboi sooge ɲau í j̄eaa í ni, Lafɛɛ, n kù to í lɔ kpasɛm. Baa hai ihɛ fɔ ide, amaacem n̄ou á ba iri. ⁹ Amu takam, n̄ ne ine ngbo ɲa iyi n wa n jirima, n̄ n̄ ne sooge gɔ ɲa mɔ iyi n wa n gbá. Inɛ aká ɲɲa iyi n̄ bɛ á kooi, ine iyi n̄ kpe mɔ á naai, n̄ ice iyi n̄ ni amaacem ku ce ɲɲui í ya ce.

¹⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu í biti nɔ í s̄s̄ ine ɲa iyi á waa tooɛu í ni, ntɔ ntɔ, baa si inɔi inɛi Izireli ɲa fei n kù ye ine iyi í yɔkɔ í dasim naane nla bei inɛu ihɛ. ¹¹ An s̄s̄ ɲɛ, hai je Zuiifu nkpō á na ku naa hai do bii fei a buba si bommai Ilaaɔ. Anjai aa je do Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu bala ɲɲɛ ɲa ajɔ. ¹² Amma ɲɛ, t̄aku ɲɲa ɲa iyi í j̄ɔ inɛɔ ɲa í wa bɛ aa nyɔ ɲɛ angule si ilu kuku. Tengi bei aa lesi awō si iri í maa kpataɔ ɲa. ¹³ Nɔ Jesu í s̄s̄ ine ngboi sooge ɲau í ni, bɔ kpasɛɛ. Fei ndɛɛ á ce si bei í dasi naaneu. Be gbaká amaaceu í ba iri.

*Jesu í j̄ɔ b̄ɔɔ nkpō í ba iri**(Cɔ Maaku 1:29-34; Luku 4:38-41)*

¹⁴ Si anyie, Jesu í bɔ kpasɛi P̄ieɛ, í koo í ba iyei aboi P̄ieɛ kù waa ne baani, wa s̄uɔ ara gbãa. ¹⁵ N̄oi Jesu í lu awɛɛ nɔ ara gbãau í nya. Nɔ abou í dede í yaaɛ.

¹⁶ Iyi ale í le, á naa Jesu ine ɲa iyi á ne inɛi inɔ̄ko ɲa wa nkpō nkpō. Nɔ í lele inɛi inɔ̄ko ɲau do ide ku fɔ, nɔ ine ɲa iyi á waa ce b̄ɔɔ fei í j̄ɔ á ba iri. ¹⁷ Í ce ɲɲu ɲau bei ku ba ide iyi walii Ezai í fɔu ku k̄s̄ iyi í ni, ɲɲu takae í so gbugbá hai ne nwa nɔ í nya b̄ɔɔ nwa ɲa.

*Inɛ ɲa iyi á bi Jesu ku too**(Cɔ Luku 9:57-62)*

¹⁸ Ajɔ ɲɲu gɔ, zamaa nkpō gɔ í kaako Jesu. Iyi Jesu í ye ɲa ɲai í s̄s̄ mɔcɔɛ ɲau í ni a bɔ icei tenkuu do ikpa ihɔ. ¹⁹ Hee a maa ne ɲoi woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ í naa bi tɛɛ nɔ í ni, Mɛɛtu, an tooɛ bii í waa bɔ fei. ²⁰ Nɔ Jesu í s̄s̄ í ni, ɲɲa ɲa á ne kolo ɲa nɔ baa yei ɲa mɔ á ne bi ku s̄u. Amma amu Amai Amanɛ n kù ne bii an koo n s̄u n s̄lmi. ²¹ Nɔ ine akáii m̄cɔi Jesu gɔ mɔ í ni, Lafɛɛ, j̄ɔ n koo n si baam wa titá. ²² Amma Jesu í j̄eaa í ni, awō de toom wa, n̄o í j̄ɔ iku ɲa a si iku ɲɲa ɲa.

*Jesu í leekt̄ fufu si tenku**(Cɔ Maaku 4:35-41; Luku 8:22-25)*

²³ Si anyii ɲɲu, Jesu í lɔ akoi inyi nɔ mɔcɔɛ ɲa mɔ á lɔ á tooɛ. ²⁴ Iyi á waa ne ɲoi fufu nla gɔ í dede si tenkuu hee kutangám ndii inyi wa bii ak̄u. Amma Jesu wa sí njoo. ²⁵ N̄oi m̄cɔ ɲau á koo á j̄uú á ni, Lafɛɛ, faaba wa, á waa bɔ nfe ku ce.

²⁶ N̄oi Jesu í s̄s̄ ɲa í ni, naane ku dasi ɲɲɛ kù la. Na mii í ce í j̄ɔ njo wa mu ɲɛ ɲa.

Iyi í fò beɛbe í tã, ñoi í dede í la si inyi do fufuu nò à coko sòm sòm. ²⁷ Nò macò ñau fei à bití à waa ni, inɛ dimi yoomai ihɛ. Baa inyi do fufu ña fei à waa jirima idee.

Jesu í lele inɛ inòoko ña hai si inɛ minji go ña

(Cò Maaku 5:1-20; Luku 8:26-39)

²⁸ Iyi Jesu í to icei tenkuu do ikpa ihò si ilei Gadara, ñoi amane minji go ña à fita wa hai bi ku si iku ña à kòo wa. Inɛ ñau à ne inɛ inòoko ku gaabu ntò ntò hee í jò inɛ go ci ya je ku too kpáau. ²⁹ Nò à dɔ anu à ni, mii í wa si gámei awae ña, awò Amai Ilaaɔ. Ì naa ku kpá wa iju hai waatiu kù toi? ³⁰ Nò à hõnne kuusò gaa go ña waju à waa je. ³¹ Nò inɛ inòoko ñau à tɔ Jesu à ni, bii í waa lele wai, jò kaa mu kuusò gaa ñau ihò. ³² Nò Jesu í sò ña í ni a koo. Nò à fita hai si inɛ ñau à koo à mu kuusò ñau. Nò kuusò gaa ñau fei à sei wa hai antai iri kutau à na à dasi tenkuu, inyi í je ña.

³³ Woo degbe kuusò ñau à sa à ne inò ilu à koo à sisia inɛ ña ideu fei do bei à cea inɛ minji ñau. ³⁴ Nò inɛ inò ilu ñau fei à fita à bò Jesu ku cò. Iyi à koo à yòo ñoi à tɔɔe ku fita hai ilei ide ñna.

9

Jesu í jò weege go í ba iri

(Cò Maaku 2:1-12; Luku 5:17-26)

¹ Iyi inɛ ñau à tɔɔe ku fita hai ilei ide ñna ñoi Jesu í lò akoi inyi í kua icei tenkuu má. Í ne ilui ñnu takae*. ² Nò inɛ go ña à naa weege go wa, wa sù si makee. Iyi Jesu í ye naane ku dasi ñna, nò í sò weegeu í ni, baakòom, maà môngo temua, ñ kpa ideí dulum dee. ³ Wee woo kò inɛ ña si wooda go ña à wa be. Iyi à gbò wa fò beɛbe ñoi à waa lasabu si idò ñna à waa ni, inɛu ihɛ wa bu Ilaaɔi. ⁴ Jesu í bei í mà ide iyi à waa lasabu ñoi í ni, na mii í ce í waa ce lasabu laalò beɛbe ña. ⁵ Si ide minji ñau ihɛ, yoomai kufɔe í faala í re, inɛ ku sò inɛ go ku ni ñ kpa ideí dulum dee, walakò ku ni ku dede ku ne. ⁶ Amma ñ bi í mà ña iyi amu Amai Amane ñ ne gbugbà ñ kpa ideí dulum dii inɛ ña si andunya.

Iyi í fò beɛbe í tã ñoi í sò weegeu í ni, dede í sò makee í bò kpasɛ.

⁷ Nò weegeu í dede í ne idee. ⁸ Wee inɛ nkpo nkpoi í wa be. Iyi à yòo beɛbe ñoi njo í mu ña à waa saabu Ilaaɔ do iyi í na amane dimii yiikou be.

Jesu í kpe Matie

(Cò Maaku 2:13-17; Luku 5:27-32)

⁹ Nò Jesu í dede hai be í bò inò iluu. Iyi wa ne ñoi í ye makò go iyi à ya kpe Matie wa buba ile bi ku gba fiai lempoo. Nò í sò í ni, toom wa. Nò Matie í dede í tooe.

¹⁰ Si anyie Jesu wa je kpasɛi makòu, ñoi woo gba fiai lempoo do inɛ nkpo go ña má iyi kuwee ñna kù sía à naa à buba bi Jesu do macòe ñau. ¹¹ Wee Farisi go ña à ye ña, nò à bee macòe ñau à ni, na mii í ce Mɛtu ñne wa je do woo gba fiai lempoo do inɛ laalò ña. ¹² Iyi Jesu í gbò ide ñna ñoi í ni, ilu baani ña a kù ne bukaatai ilu iwò bii kù je bɔò ña. ¹³ N wa n sò ñei, n kù naa ku kpe inɛ dee dee ña, amma dulum ñai ñ naa ku kpe. I koo í bee yaasei kukòu iyi í ni, Ilaaɔ í ni, ñ bi í ce araae nje ña ku re í ceem kuwee.

Idei anu ku dɔ

(Cò Luku 5:33-39; Maaku 2:18-22)

¹⁴ Wee Zaa woo dasi inyi mò í ne macò ña. Macòe ñau à naa bi Jesu nò à beɛe à ni, na mii í ce awa do Farisi ñau à ya ka dɔ anu amma awò, macòe ña a ci ya dɔ anu. ¹⁵ Nò Jesu í je ñna í ni, kpaasii makò titò ña aa ne inò kufò go waati iyi makò titò í wa inò ñnai? Aawo, amma ajò go wa naa iyi aa nya makò titòu hai si inò ñna. Waati beɛbe aa dɔ anu.

¹⁶ Nò í kpa ñna mɔnda í ni, inɛ go kaa sò jaae ngbo do titòe ku tɔtɔe. Bii í ce beɛbe, titòu á ga jaae ngbou ku kòosi. ¹⁷ Beɛbe moi a ci ya dasi vɛɛ titò iyi wa gba si bogo bata ngbo ña. Bii í ce beɛbe, bogo bata ngbo ñau aa gai, nò vɛɛu ku niká, bogo ñau mò á ce nfe. Á ya dasi vɛɛ titò si bogo titò ña. Baa bii wa gba, bogo kaa ga.

Idei ama inaaboí Zairusi do inaabo iyi í lu iboi Jesu

(Cò Maaku 5:21-43; Luku 8:40-56)

¹⁸ Si waati iyi Jesu wa sò ña ideu ihɛ ñoi inɛ ngbo go í naa í seɛbata si wajuɛ í ni, ama inaabom wee í ku nsei nsei, amma naa le sie awò ku jì má. ¹⁹ Nò Jesu í dede do macòe ña à too makou.

²⁰ Waati iyi à dasi kpáa à waa ne, inaabo go wa too ña. Abou wa ce bɔoi awò ku mu hai adò maateji wa. Nò í bò do anyii Jesu í koo í lu itii ibòe. ²¹ Í ce beɛbe si naiyi í jò í fò si idɛ í ni, baa bii jaaɛ ñ ba ñ lu an ba iri. ²² Nò Jesu í sinda í cò nò í ni, abooyi, maà môngo temua, naaneɛe í faabaɛ. Be gbaká abou í ba iri.

²³ Nò Jesu í masi isɛneɛe í to kpasɛi inɛ ngbou í ye woo fá gaasiai iku ña do zamaa nla ña go wa dɔ anu. ²⁴ Nò í ni, í fita hai ihɛ. Ama inaabou kù ku, wa sɔ njooi, nò à waa yaakoe. ²⁵ Nò Jesu í jò inɛ ñau à fita nò í lò í mu awoi mudɛu nò í dede. ²⁶ Nò laabaau ideu í fangaa si ileu fei.

Jesu í jò feeju minji go ña à ye ilu

²⁷ Nò Jesu í ne hai be. Si isɛneɛu feeju minji go ña à tooe à waa dɔ sie anu, à waa ni, tokui ilaalu Davidi, ce araae nwa í jò ka ye ilu. ²⁸ Nò Jesu í ne hee í to kpasɛ. Nò feeju ñau à naa bi tɛ nò í bee ña í ni, ñ dasi naane ña

* 9:1 ilui ñnu takae kù je Betelehemu bii í buu. Kù nò kù je Nazareti bii í biie. Amma Koperanumui wa fáa, ilu bii í buba wa ceò icee.

iyi an yəkɔ n coo? Nɔ anja mɔ à ni, oo, Lafɛɛ. ²⁹ Nɔ Jesu í lu iju nɔau í ni, ku ce nɔɛ si bei í dasi naaneu ɔa. ³⁰ Nɔ à ye ilu. Nɔ Jesu í sɔ ɔa í kankɔn du ɔa í ni, í gbo ɔa, í maà sɔ ine gɔ ideu ihɛ. ³¹ Amma iyi à sekɛɛ gbakà à lɔsi laabaau Jesuu ku sisi si ilu fei.

Jesu í jò dekl gɔ í gbo ide

³² Nɔ Jesu do mɔcɛ ɔa à nɛ hai bɛ, ɔɔi à naa Jesu ine gɔ wa. Inɛɛu inei inɔɔko dekl gɔ í muu. ³³ Nɔ Jesu í lele inei inɔɔkou. Iyi í leleɛ gbakà nɔ mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ. Inɛ ɔa à biti à wasi ku ni, à kù ye dimie si ilei Izireli ajɔ kàma. ³⁴ Amma Farisi ɔau à ni, Seetam ilaalui inei inɔɔko ɔau í muaa gbugbà ku leled ɔa.

Jesu í ce araarei ine ɔa

³⁵ Jesu wa dabii dabii si ilu nla ɔa do si ilɛɛko ɔa, wa kɔ ine ɔa si cio ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutɔtɔɔ nɔa ɔa, nɔ wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ nɔ í jò bɔɔ ɔa do kɔɔ ɔa fei à ba iri. ³⁶ Iyi í ye zamaau, araare fei í muu, domi à wɛɛ do biti, inɔ nɔa fei í fɔ, à wɛɛ nɔa bei angudà ɔa iyi à kù nɛ woo degbe. ³⁷ Nɔi í sɔ mɔcɛ ɔa í ni, amaaje iyi í jla í to ku da í kpɔ, amma woo da ɔau à kù kpɔ. ³⁸ Na nɔu, í tɔɔ ilu ikou ku bɛ woo da ɔa wa má.

10

Irii mɔcɔ maateoji ɔau

(Cɔ Maaku 3:13-19; Luku 6:12-16)

¹ Si anyii nɔu, Jesu í kpe mɔcɔ maateoji ɔau í tɔtɔɔ ɔa bi tɛɛ. Nɔ í mu nɔa yiiko à leled inei inɔɔko ɔa nɔ à jò kɔɔ ɔa à ba iri do ine ɔa iyi à waa ce bɔɔ dimi ikà ikà fei. ² Irii woo bɛ maateoji ɔau wee. Sinte, Simɔɔ iyi à ya kpe Piɛɛu do ifɛɛ Anderee, do ama minjii Zebedee ɔa Zaaki do ifɛɛ Zaa, ³ do Filipu do Baatelemi, do Tomaa, do Matie iyi í tako í je woo gba fiaí lempoo, do Zaaki amaí Alifee do Tadee, ⁴ do Simɔɔ inei igbei Zelotu *, do Zudasi Isikarioti, ine iyi à na ku zambæu.

Jesu í bɛ mɔcɔ maateoji ɔau

(Cɔ Maaku 6:7-13; Luku 9:1-6)

⁵ Jesu í bɛ amane maateoji ɔau nɔ í sɔ ɔa bei nɔu í bi a ce. Í ni, í maà bɔ bi dimi mmu ɔa, nɔ í maà lɔ si ilui inei Samari kàma ɔa. ⁶ Amma í bɔ bi inei Izireli ɔa, anja iyi à nɔɔ bei ama angudà ɔa. ⁷ I koo í waazo ɔa í ni, Ilaaɔ í maai ku je bommae. ⁸ Nɔ í jò bɔɔ ɔa à ba iri nɔ í jl iku ɔa, í jò dinte ɔa à ba iri a je ine kumá, nɔ í lele inei inɔɔko ɔa iyi à wa si ine ɔa. Si bei í ba hai nɛ kusá ɔa, inɛ mɔ í na hai nɛ kusá. ⁹ I maà ti í so fia ɔa. ¹⁰ I maà ti í so bɔɔɔ, í maà ti í so ibɔ minjisa, wala baata, wala golo. I maà so mii ɔau bɛ kàma ɔa si na iyi í jò woo ce ice

* **10:4** igbei Zelotu inei igbei Zelotu ɔa í waa jabu ku ba Zuifu ɔa à nɛ ara nɔa hai si awoi inei Romu ɔa. do Gɔmɔɔ Ilu minji ɔau, Ilaaɔ í tako í lege ɔa à kpaɔ bomma si na iyi í jò dulum dii ine nɔa ɔa í caa.

í nɛ kpàai à náa bukaatai mii iyi í nɛ ku maa wɛɛɔ.

¹¹ Bii í to ilu nla walakɔ si ilɛɛko gɔ, í dede ine iyi í jesi ku gba nɛ, nɔ í buba kpasɛɛ bɛ ɔa hee ku to ajɔ iyi í waa nɛ hai si iluu. ¹² Bii í lɔ kpasɛɛ gɔ í ya ce ine nɔu fɔɔ í ni ɔa, laakai ku sù ku wɛɛ do inɛ. ¹³ Bii à gba nɛ, laakai ku sù á wɛɛ do anjai, amma bii à kù gba nɛ, á baa si nɛi. ¹⁴ Si ilu gɔ wala si kpasɛɛ gɔ, bii ine ɔau à kɔ ku gba nɛ, hee má je a gbo ide nɛ, í nɛ hai bɛ nɔ í gbugbà nɔa irurui baata nɔ nɛ ɔa ku ba ku je nɔa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ɔa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, an sɔ nɛ, si ajɔi kiituu, Ilaaɔ á ce araarei inei Sodomu do Gɔmɔɔ † ɔa ku re inei ilu dimi bɛɛɛ ɔa bɛ.

Ijuukpà iyi à naa

(Cɔ Maaku 13:9-13; Luku 21:12-17)

¹⁶ Jesu í sɔ ɔa má í ni, wee ñ wa n bɛ nɛ nɔ aa ye ɔa bei angudà ɔa si inɔi mbo ɔa. Na nɔu, í jò í nɛ bisi bei nɔu ɔa, ‡, nɔ í je hai ce laalɔ bei ankasiiɔi ɔa. ¹⁷ Nɔ í ce laakai ɔa si na iyi í jò ine gɔ ɔa aa na a mu nɛ a bɔɔ nɛ bi ku ce kiitii, aa nɔ a cá nɛ ile bi ku ce kutɔtɔɔ nɔa ɔa. ¹⁸ Aa bɔɔ nɛ si wajuu ilu ile ɔa do bi amanlu ɔa na irim, ku ba í je sɛɛdam si wajuu nɔa ɔa do bi dimi mmu ɔa. ¹⁹ Amma bii à bɔɔ nɛ bi ku kiitii, í maà ti í biti do ide iyi aa fɔ ɔa wala do yaase bei aa fɔɔɔ ɔa. Bii waatii í to, Ilaaɔ á mu nɛ ide iyi aa fɔ ɔa. ²⁰ Nɔ ide iyi aa fɔ ɔa kaa je ide nɛ, á naai hai bi Hundeí Ilaaɔ Baa nɛ iyi í wa si nɛ.

²¹ Inɛ gɔ ɔa aa zamba ifɔ nɔa ɔa walakɔ igbà nɔa ɔa ku ba a kpa ɔa. Bɛɛɛ mɔi baa ɔa aa maa cea ama nɔa ɔa. Amu ɔa mɔ aa dede si baa nɔa ɔa ku ba a kpa ɔa. ²² Inɛ fei á cé nɛi na irim, amma ine iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba. ²³ Bii à waa kpá nɛ iju si ilu gɔ í sa í bɔ ilu mmu. Ntɔ ntɔ, an sɔ nɛ, í kaa dabii si ilei Izireliu í kpa irie ɔa amu Amaí Amanɛ n to wa.

²⁴ Ama cio ci ya re woo kɔsɛ, amaace mɔ ci ya re lafɛɛɛ. ²⁵ Na nɔu, í sɛa ama cio ku jesi a cea nɔu bei à cea woo kɔsɛ. Bɛɛɛ mɔi, í sɛa amaace mɔ ku jesi a cea nɔu bei à cea lafɛɛɛ. Bii à waa kpe amu ilu kpasɛu Seetam, aa sɔ inɛ inei kpasɛɛ ɔau iri laalɔ iyi í re bɛɛɛ.

Njoi ine iyi í jò í ce ɔa

(Cɔ Luku 12:2-7)

²⁶ Nɔ Jesu í ni má, do nɔu fei í maà ce nɔu nɔa ɔa, domi ngɔɔɔ kù wɛɛ iyi wa manji iyi kaa fita gbugbàa, nɔ asii kàma kù wɛɛ iyi à kàa na a má. ²⁷ Iyi ñ wa n sɔ nɛ si ilu kuku, í fɔɔ si inya kumá ɔa. Iyi í gbo si asii ɔa í cá kesɛɛɛɛɛ. ²⁸ I maà ce njoi ine ɔa iyi aa kpa ara nɔu aká, nɔ a kaa yəkɔ a kpa hunde. Amma í ce njoi ine iyi á yəkɔ ku kpa ara do hunde ajɔ si ina iyi ci ya ku. ²⁹ A ci ya ta ama yei minji sùu aká

† **10:15** Sodomu do Gɔmɔɔ Ilu minji ɔau, Ilaaɔ í tako í lege ɔa à kpaɔ bomma si na iyi í jò dulum dii ine nɔa ɔa í caa. ‡ **10:16** í jò í nɛ bisi bei nɔu ɔa í ca K.A. 3:1. Í ni nɔu í nɛ bisi í re injai sako iyi Ilaaɔ í taka fei.

ba. Do nɔu fei, Ilaaʒ wa ma baani nɔa. Baa akʌ nɔa ci ya nɔ ku ku iyi kù je do kumásie. ³⁰ Ine mɔ, hee do ntoiri nɔe nɔa fei Ilaaʒ í ma jla nɔa. ³¹ Na nɔu, í maà ce njo nɔa, beere nɔe í re yei nɔa hee bii í jì.

³² Na nɔu, ine iyi í fɔ si wajui amane nɔa í ni nɔu í gbam, amu mɔ an gbaa si wajui Baam iyi í wa lele. ³³ Amma ine iyi í kɔsim si wajui amane nɔa, amu mɔ an kɔsie si wajui Baam iyi í wa lele.

Kù je laakai ku sù, ijai
(Cɔ Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Í sɔ nɔa má í ni, í maà tamaa ma laakai ku stii n naa nɔe wa si andunya. Aawo, ijai n naaò wa. ³⁵ N naa ku kosi ama inemakɔ do baaei, ama inaabo mɔ do iyee, aso mɔkɔ mɔ do iyee mɔkɔe. ³⁶ Inei kpaʒe nɔe nɔa aa je mbeere nɔe nɔa.

³⁷ Ine iyi í bi baee walakɔ iyee í rem, lafɛe kù to ku je inem. Bebe mɔi ine iyi í bi ama inemakɔe walakɔ ama inaaboee í rem, lafɛe kù to ku je inem. ³⁸ Ine iyi kù jesi nɔu ku so jli ku gaau ku toom do wa, kù to ku je inem. ³⁹ Ine iyi í bi ku je kuwee do idaobe á na ku kuae. Amma ine iyi í kɔsi kuwee na irim, lafɛe á na ku báa ntɔ ntɔ.

Idei riba
(Cɔ Maaku 9:41)

⁴⁰ Jesu í ni má, ine iyi í gba ne í gbam nii, nɔ ine iyi í gbam í gba ine iyi í bem wai. ⁴¹ Ine iyi í gba walii si na iyi í jò Ilaaʒ í bɔ wa, Ilaaʒ á na nɔu mɔ ribai walii, nɔ ine iyi í gba amane iyi wa ce idaobe Ilaaʒ si na iyi í jò í je dee dee, Ilaaʒ á na nɔu mɔ ribai ine dee dee. ⁴² Ine mɔ iyi í mua taaka go baa inyí tútú si na iyi í jò í je mɔcam, n wa n sɔ nɔe, lafɛe kaa ku ribae pai.

11

Woo bei Zaa nɔa
(Cɔ Luku 7:18-35)

¹ Waati iyi Jesu í sɔ mɔcɔ maateejie nɔa ide nɔa fei í tã, nɔi í ne hai be í koo í dabii si ilui Galilee nɔa í kɔ ine nɔa si cio nɔ í ce nɔa waazo. ² Wee waati beere Zaa woo dasi inyiu í wa piisɔ. Nɔ hai ile piisɔ be í gbo baatu icei Jesu iyi á ya kpe Kirisi. Nɔi í be sie mɔcɔe go nɔa ³ a koo a beee a ni, awɔi í je ine iyi Ilaaʒ á na ku be wau? Ma ka degbe ine mmu go. ⁴ Nɔ Jesu í je nɔa í ni, í koo í sisia Zaa mii iyi í ye do iyi í gbo nɔa. ⁵ Feeju nɔa á waa ye ilu, woo sukute nɔa á waa ne dee dee, dinte nɔa á ba iri á je ine kumá, dekl nɔa á waa gbo ide, iku nɔa á jì, nɔ a waa sisia ilu are nɔa laabaau jiida. ⁶ Ilu ino didsi ine iyi kaa nyiò anyi si naane ku dasie na irim.

⁷ Iyi mɔcɔi Zaa nɔa á gbo bei Jesu í fɔ, nɔi á sínda á ne. Waati iyi á waa ne, nɔi Jesu í losi

ku sisia zamaau ideí Zaa í ni, mii í bɔ ku cɔ si gbabuu nɔa. Fɔfɔ iyi fufu wa yaya? Aawo. ⁸ To, mii í bɔ ku cɔ nɔa. Ma mɔkɔ iyi wa dasi ibɔ ku slau. Aawo, ine nɔa iyi á waa dasi ibɔi fia nkpɔ, anjai á ya wa kabai ilaalu nɔa. ⁹ To, mii í bɔ ku cɔ nɔa. Ma waliii í bɔ ku cɔ nɔa. Oo, ntɔ ntɔ an sɔ nɔe, ineeu be í re baa walii. ¹⁰ Zaaí kukɔi ideí Ilaaʒ wa fãa tenji bii í ni, Ilaaʒ í ni, wee n be woo sisi idem wa si wajue iyi á teesee kpãe. ¹¹ Ntɔ ntɔ an sɔ nɔe, si inoi ine nɔa iyi inaabo nɔa á bi fei, kãma nɔa kù wee iyi í re Zaa woo dasi inyí. Amma do nɔu fei, baa ine iyi í kere í re si bommai Ilaaʒ í roo. ¹² Hai waati iyi Zaa í sinti ku waazo hee do nsei fei bommai Ilaaʒ wa bɔ wajui do gbugbã, nɔ ilu gbugbã nɔi á ya baa *. ¹³ Moizi í fɔ ideí bommai si woodae. Nɔ walii nɔa mɔ, anja fei á fɔ idee hee í koo í to wa si waatii Zaa woo dasi inyiu. ¹⁴ I gbo nɔa iyi á ni Elii á na ku naa. Bii í jesi í gbo idem nɔa, Zaaí í je Eliu. ¹⁵ Ine iyi í ne ití iyi á gboò ide, ku gbo.

¹⁶ Yooi an wãò inei nsei nɔa ihɛ. Á yei bei amu nɔa iyi á waa buba bantuma á sɔ nɔe á waa ni, ¹⁷ á fá nɔe yee nɔ í kù jojo nɔa, nɔ á kɔ nɔe irii iku nɔa nɔ í kù kpata nɔa. ¹⁸ N ni beebesi si na iyi í jò waatii iyi Zaa woo dasi inyiu í naa í ya dí anu nɔ ci ya mɔ wɛe, nɔ á ni í ne ine inoakoi. ¹⁹ Nɔ iyi amu Amai Amane n naa, n ya n je nɔ n maa n mɔ, nɔ ine nɔa á ni n bi ije nɔ n je woo mɔ atɛ, nɔ n je kpaasii woo gba fai lɛmpoo nɔ do ilu dulum nɔa. Do nɔu fei, á ye iyi bisii Ilaaʒ í je dee dee na ice nɔa iyi wa ce.

Ilu nɔa bii ine nɔa á kɔ ku dasi Jesu naane
(Cɔ Luku 10:13-15)

²⁰ Nɔ Jesu í losi ku gbagba si inei ilu nɔa bii í ce maamaake nkpɔ nkpɔ nɔa si na iyi í jò a kù kpaasi idɔ. ²¹ Í ni, ino kufɔ nla nlaí á je tu nɔe, inɛ inei Korazee nɔa. Inɛ mɔ inei Besaida nɔa, ino kufɔ nla nlaí á je tu nɔe. Maamaake nɔa iyi á ce si ilu nɔe nɔa ihɛ, bii í je Tii do Sidsoi †. á coo wo, ine ilu nɔa aa dí saaki a kpataò na irii dulum du nɔa nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpe. ²² Na nɔi í jò n wa n sɔ nɔe iyi si aji kiitii ijuukpai inei Tii do Sidsoi nɔa á tia tu nɔe. ²³ Ine mɔ, inei Kaperanumu nɔa, í waa tamaa nɔa aa so nɔe hee lelei? Aawo, aa keke nɔe hee bi ku wai iku nɔa. Ntɔ ntɔ, maamaake nkpɔ nkpɔ iyi n ce si ilu nɔe, bii í je Sodomui n coo wo, iluu á wee baa nnyi. ²⁴ Na nɔi í jò n wa n sɔ nɔe iyi si aji kiitii ijuukpai inei Sodomu nɔa á tia tu nɔe.

I naa wa bi tom í naa í gba kustmi
(Cɔ Luku 10:21-22)

²⁵ Waati beere nɔi Jesu í ni, Baaba, awɔ iyi í je Lafɛei lele do ile, n wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo ma nɔa mii nɔa ihɛ nɔ í

* **11:12** bommai Ilaaʒ...á ya baa Do yaase mmu go iyi ine á yɔkɔ ku gboò má wee, ine nɔa á wasi ku ce kookaai a ba a je inei bommai Ilaaʒu. Nɔ ine nɔa iyi á waa jabu ntɔ ntɔ, anjai aa lo si. † **11:21** Tii do Sidsoi Ilaaʒ í kpa inei ilu nɔa si na iyi í jò kuce nɔa nɔ kù sla.

nyisi amu ŋa. ²⁶ Í sɔa Baaba, si na iyi í jò bɛɛbei í bi.

²⁷ Nɔ í sɔ inɛ ŋa í ni, Baam nii í daam mii fei si awɔ. Inɛ káma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nɔ inɛ káma kù mà Baau bii kù je amu Amau do inɛ ŋa iyi ò bi n nyisi ŋa.

²⁸ Inɛ iyi ò gbɛɛji nɔ aso wa wɔ ŋe fei í naa wa bi tom an mu nɛ kusiimi. ²⁹ I jesi n lesi ŋe zuugum nɔ í gba ideí ciom ŋa, si na iyi í jò amuu amanɛ kuro do woo kaye arai. Bii í waa ce bɛɛɛɛ ŋa, aa ba kusímii hunde nɛ ŋe ŋa.

³⁰ Ntɔ ntɔ, zuugum nɔu kù gaabu nɔ aso iyi an ká nɛ kù wo.

12

Jesu do ajoy kusɔmi

(Cɔ Maaku 2:23-28; Luku 6:1-5)

¹ Si anyii ajoy mɔnɔji, ajoy kusɔmi gɔ, Jesu do mɔcɛɛ ŋa à waa too kɔɔi ile gɔ. Nɔ wee ari wa kpa mɔcɛɛ ŋau ŋɔi à wɔ amaaje iyi à gbɛ si ileu à nunu ijuɛ si awɔ à waa ŋɔ. ² Wee Farisi gɔ ŋa à wa bɛ. Iyi à yɔɔ ŋɔi à sɔ Jesu à ni, cɔ, mɔcɛɛ ŋa à waa ce mii iyi à kù nɛ kpáai ku ce si ajoy kusɔmi. ³ Amma Jesu í je ŋa í ni, í kù cio mii iyi Davidi í ce si waati iyi ari wa kpa nɛ ŋu do inɛ ŋa? ⁴ Í lo kpasɛi Ilaaɔ nɔ í so pɛɛ iyi à jilea Ilaaɔ í je, ŋu do inɛ ŋa. Nɔ wee a kù nɛ kpáai pɛɛu ku je, í gbe woo weei Ilaaɔ ŋa aɲa aká. ⁵ Mà í kù cioɛ si tiai woodai Moizi ŋa iyi si ajoy kusɔmi woo wee ŋa iyi à ya nɛ ice si kpasɛi Ilaaɔ à kù waa jirima ajoy kusɔmi? Do ŋu fei, a kù je ilu taale ŋa. ⁶ Amma an sɔ ŋe iyi inɛ gɔ í wa ihɛ iyi í nɛ bɛɛɛɛ í re kpasɛi Ilaaɔ. ⁷ Kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í ni, ò bi í ce araareí nɛ ŋa ku re í ceem kuwee. Bii í je í mà yaaseí ideu bɛ ŋa wo í kaa maa ye taaleí hai nɛ taale ŋa. ⁸ Nɔ aa mà ŋa iyi amu Amai Amanei ò je inɛ ngboi ajoy kusɔmi.

Inɛ iyi awɔ akáɛ í ku

(Cɔ Maaku 3:1-6; Luku 6:6-11)

⁹ Nɔ Jesu í nɛ hai bɛ í koo í lo ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔu. ¹⁰ Wee mɔkɔ gɔ í wa bɛ, awɔ akáɛ í ku í gbɛ. Nɔ inɛ ŋa iyi à wa bɛu à bee Jesu à ni, wooda í na inɛ kpáa ku jò inɛ ku ba iri si ajoy kusɔmi? À waa fɔ bɛɛɛɛi ku ba a ye taaleɛ. ¹¹ Nɔ Jesu í je ŋa í ni, bii inɛ gɔ nɛ ŋe í nɛ angudá aká nɔ í koo í dasi inɔ isa baa bii ajoy kusɔmii, lafɛɛ kaa nyaa? ¹² Amanɛ í bei í re angudá hee bii í jl. Na nɛ, inɛ í nɛ kpáa ku ce mii jiida si ajoy kusɔmi. ¹³ Nɔ Jesu í sɔ mɔkɔu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɔɔ nɔ í baa dee dee bei awɔ akáu má. ¹⁴ Nɔi Farisi ŋau à fita à koo à waa busi nɛ bei aa ce a kpáɔ Jesu. ¹⁵ Amma Jesu í mà si ŋa nɔ í nɛ hai bɛ.

Jesu í je woo ce ice iyi Ilaaɔ í cica

Waati iyi Jesu wa nɛ, zamaa nla nla gɔ í tooɛ. Nɔ í jò inɛ ŋa iyi à je bɔɔ ŋa fei à ba iri. ¹⁶ Amma í sɔ ŋa í kɔnkɔn du ŋa í ni a màa sɔ

inɛ gɔ inɛ iyi nɛ ŋu í je. ¹⁷ Í jò à ba iri ku ba ide iyi walii Ezai í fɔu ku kɔ, iyi í ni,

¹⁸ Ilaaɔ í ni,

Woo ce icem iyi ò cica wee.

Nɛ ŋu ò bi jiida, siei inɔ didám fei í ya wa.

An daa si Hundem,

Nɔ ku sisia dimi fei dee dee ku jem.

¹⁹ Kaa ce kakɔɔ do inɛ gɔ hee ku la sie.

Bɛɛɛɛ mɔi kaa kosi inɛ ŋa ija si inɔ ilu pai.

²⁰ Kaa tambɔ ama jli iyi í kɔmba wa bi ku ce,

Nɔ kaa kpa fitila iyi inya kumáɛ kù la *

Hee waati koo to si bii á jò dee dee ku jem ku kámia inɛ fei,

²¹ nɔ kpáa ku cai dimi fei kú wa sie.

Jesu wa kɔɔ arae

(Cɔ Maaku 3:22-30; Luku 11:14-23)

²² Si anyii nɛ, à naa Jesu mɔkɔ gɔ wa iyi inɛ inɔkɔ í jò í fɛɛju nɔ í deki. Nɔ Jesu í faaba inɛɛu, í jò wa ye ilu nɔ wa fɔ ide. ²³ Nɔ zamaa fei í biti à waa ni, debei, á je tkúu Davidiu mbe. ²⁴ Amma iyi Farisi ŋau à gbɔ ideu, ŋɔi à ni, mɔkɔu ihɛ wa lele inɛ inɔkɔ ŋai do gbugbái Beelizebúu †. ilaalu ŋa. ²⁵ Si bei Jesu í mà lasabu ŋa, ŋɔi í sɔ ŋa í ni, bomma iyi inɛ ŋa à waa ja aɲa duusɔ á na ku gbe ngbe. Bɛɛɛɛ mɔi ilu walako kpasɛi gɔ iyi inɛ ŋa à waa ja aɲa duusɔ kaa na ku kpe. ²⁶ Na nɛ, bii Seetam wa lele arae, wa ce igɔ do arae, bommaɛ kaa kpe. ²⁷ Bii í je do gbugbái Beelizebúu ò wa n leleò inɛ inɔkɔ ŋa, to, do gbugbái yooi mɔcɛ nɛ ŋa mɔ à waa leleò ŋa. Debei aɲa taka ŋa aa ye taale nɛ. ²⁸ Amma bii do gbugbái Hundi Ilaaɔ ò wa n leleò inɛ inɔkɔ ŋau, nɛ ŋu bɛ wa nyisi iyi Ilaaɔ í sinti ku je bommaɛ si anini nɛ.

²⁹ Beirei inɛ á ce ku lo kpasɛi inɛ iyi í nɛ gbugbá ku coo ile bii kù je í tako í dí ilu gbugbáu. Amma bii í dúu á yɔkɔ ku coo ile.

³⁰ Inɛ iyi kù je tom, mbeem nii. Inɛ iyi kù waa bam ku tɔtɔɔ, wa fangaɛi. ³¹ Na ŋɔi í ce ò wa n sɔ ŋe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ideí dulum do arabu fei. Inɛ inɛ iyi wa bu Hundi Ilaaɔ, kaa ba a kpa ideí dulum dɛɛ pai. ³² Bii amanɛ wa fɔ laaloí Amai Amanɛ Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ideí dulum dɛɛ. Amma inɛ iyi wa fɔ taaleí Hundi Ilaaɔ kaa ba a kpa ideí dulum ndɛɛ hai nnyi hee do ala fei.

Jli do isoɛ

(Cɔ Luku 6:43-45)

³³ Jesu í sɔ ŋa má í ni, à ya mà jlii hai si isoɛ. Jli jiida iso jiidaí í ya so, amma jli laalo, iso laaloí í ya so. ³⁴ Inɛ inɛ buu ŋai bei nɔ wukuku. Inɛ inɛ laalo ŋa, beirei aa ce í fɔ ide jiida ŋa. Mii iyi wa kɔ si idɔɛ nɛ ŋu gelee í ya fɔ.

³⁵ Inɛ jiida ide jiidaí í ya fɔ. Nɔ ide jiidaí í ya naai hai si ide jiida iyi wa singa si idɔɛ. Bɛɛɛɛ mɔi inɛ laalo ide laaloí í ya fɔ. Nɔ ide laalo mɔ í ya naai hai si ide laalo iyi wa singa si idɔɛ.

* **12:20** ama jli... fitila iyi inya kumáɛ kù la ama jli do fitilau inɛ ŋa iyi gbugbá ŋa kù lai wa fáa. † **12:24** Beelizebúu iri iyi à so Seetam nii.

³⁶ An sɔ̄ n̄e, ide nfe iyi in̄e n̄a à waa fɔ̄ fei, Ilaaɔ̄ á na ku bee n̄a si ajoi kiituu, ³⁷ domi hai si ideei Ilaaɔ̄ á kiit̄ie, nɔ̄ ku kpēe hai ne taale walako ilu taale.

Ine n̄a à ni Jesu ku ce maamaake
(Cɔ̄ Maaku 8:11-12; Luku 11:29-32)

³⁸ Njoi woo kɔ̄ in̄e n̄a si wooda do Farisi go n̄a à sɔ̄ Jesu à ni, M̄eetu, à bi i ce maamaake go iyi á nyisi wa iyi Ilaaɔ̄i í b̄ee wa. ³⁹ Amma Jesu í je n̄a í ni, in̄e laalbi nsei n̄a iyi á kù waa leek̄i do Ilaaɔ̄ n̄ju aká, maamaakei à ya maa bi, amma maamaake go kù w̄ee iyi á nyisi n̄a má bii kù je ti walli Zonasi, ⁴⁰ domi si bei Zonasi í ce dasá m̄eeta do id̄u m̄eeta si in̄oi c̄ēe n̄lau, bēēbe m̄oi Amai Amane á ce dasá m̄eeta do id̄u m̄eeta si bale. ⁴¹ Si ajoi kiituu, in̄ei Ninivu n̄a aa dede si in̄ei n̄nyi n̄a a ye taale n̄n̄a, si na iyi í j̄ò à kpaasi id̄o n̄n̄a na waazoi Zonasi. Wee nsei in̄e iyi wa s̄ɔ̄ n̄e ideu ih̄e í re Zonasi. ⁴² Si ajoi kiituu, ilaalu inaabo iyi í naa hai awɔ̄ cangai kp̄aaí inunu á dede si in̄ei n̄nyi n̄a ku ye taale n̄n̄a, si na iyi í j̄ò hai j̄ij̄i í dede í naa ku gb̄o ideí bisii Salom̄o, ilaalu n̄lau. Nɔ̄ wee nsei in̄e iyi wa s̄ɔ̄ n̄e ideu ih̄e í re Salom̄o.

Kunyii in̄ei in̄ōko wa ma
(Cɔ̄ Luku 11:24-26)

⁴³ Njoi Jesu í kpa n̄n̄a m̄ondau ih̄e í ni, bii in̄ei in̄ōko í fita si in̄e, í ya maa dabii si gb̄aa n̄ai ku maa de bi ku sími. Bii í kua, ⁴⁴ njoi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii n̄ fita wai. Waati iyi í nyi wa nɔ̄ í ba in̄ēu í ye bei ile ngbe iyi á kp̄a à teesēe s̄aa s̄aa, ⁴⁵ á koo ku de de kp̄aasi laalɔ̄ n̄a iyi à roo wa má bei ān̄a m̄eje, a na a lo si in̄ēu a maa wa be. Waati bēēbe kuw̄eei takoi in̄ēu á tia baa ti ank̄anyie má. Mii iyi á ba in̄e laalbi nsei n̄n̄a mbe.

Idei iyi Jesu do if̄e n̄a
(Cɔ̄ Maaku 3:31-35; Luku 8:19-21)

⁴⁶ Waati iyi Jesu wa ba zamaau ide ku fɔ̄, njoi iyee do if̄e n̄a à naa à leek̄i waduude, à waa bi a baa ide ku fɔ̄. ⁴⁷ Nɔ̄ in̄e go í naa í s̄ɔ̄ Jesu í ni, iyee do if̄e n̄a wee, à wa waduude à waa bi a bae ide ku fɔ̄. ⁴⁸ Amma Jesu í jea in̄ēu í ni, yooi í je iyem, nɔ̄ yoo n̄ai à je if̄om n̄a. ⁴⁹ Nɔ̄ í tosi m̄ōc̄ēe n̄au awɔ̄ í ni, in̄ei í je iyem do if̄om n̄a. ⁵⁰ N̄to n̄to in̄e iyi wa ce id̄ōbii Baam iyi í wa lele, laf̄eei í je if̄om wala wec̄im wala iyem.

13

M̄ondai woo gb̄e
(Cɔ̄ Maaku 4:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Si aj̄o ak̄au be má, Jesu í fita hai kp̄as̄e í koo í bub̄a it̄ii tenku. ² Nɔ̄ zamaa n̄la n̄la go í t̄ōt̄ō sie. Njoi í lo ak̄oi inyi go í bub̄a ku ba ku kɔ̄ n̄a si cio. Nɔ̄ zamaau fei wa leek̄i it̄i tenkuu be.

³ Nɔ̄ í s̄ɔ̄ n̄a mii nk̄p̄o do m̄onda. Í ni, mak̄o go í fita wa f̄a dimi. ⁴ Si bei wa f̄a dimiu, njoi ḡogo n̄a à cuku si kp̄aa nɔ̄ yei n̄a à naa à j̄ō. ⁵ Nɔ̄

ḡogo n̄a m̄o à cuku si ile iyi í ne kuta, tenji bii s̄aa kù kp̄o. Nɔ̄ í fita be gbak̄a si na iyi í j̄ò s̄aa kù la be. ⁶ Amma iyi inunu wa ce, njoi í joo nɔ̄ í gbe, domi ic̄ae kù mi lele. ⁷ Ḡogo n̄a m̄o à cuku si in̄o aḡu n̄a. Njoi aḡu n̄au à dede sie à biie à kpaa. ⁸ Nɔ̄ ḡogo n̄a m̄o à cuku si ile j̄iida nɔ̄ à bi. Ḡogo n̄a à ne iju c̄o, ḡogo n̄a m̄o kita, ḡogo n̄a m̄o kuntaa. ⁹ Iyi Jesu í kpa m̄ondau í t̄a njoi í ni, in̄e iyi í ne it̄i iyi á gb̄ōo ide, ku gb̄o.

Na mii í j̄ò Jesu í ya maa kpa m̄onda
(Cɔ̄ Maaku 4:10-12; Luku 8:9-10)

¹⁰ Njoi m̄ōc̄ēe n̄a à naa à beee à ni, na mii í ce í ya maa s̄ɔ̄ in̄e n̄a ide do m̄onda. ¹¹ Nɔ̄ í s̄ɔ̄ n̄a í ni, in̄ei Ilaaɔ̄ í j̄ò í m̄a asii bommae n̄a. Amma kù j̄ò in̄e n̄a iyi à gbe n̄au a m̄aa. ¹² In̄e iyi í ne, n̄jui à ya k̄ōa si, nɔ̄ kuneu ku la. Amma in̄e iyi kù ne, baa keeke iyi í n̄eu à ya gbaai má. ¹³ In̄e n̄au, à ya maa cɔ̄ ilu amma a kù waa ye, nɔ̄ à waa s̄ɔ̄ n̄a ide amma a kù waa gb̄o yaasee. Na njoi í j̄ò n̄a na maa n̄ s̄ɔ̄ n̄a ide do m̄onda. ¹⁴ Mii iyi í ba n̄au be Ezai í tako í ce wallie í ni, Aa ya desi ide it̄i amma í kaa gb̄o yaasee n̄a, Nɔ̄ aa maa cɔ̄ ilu amma í kaa ye nḡogo n̄a. ¹⁵ Id̄o n̄n̄a í baa í le.

À d̄i it̄i n̄n̄a ku ba a maà gb̄o ide go, Nɔ̄ à bii iju n̄n̄a ku ba a maà ye nḡogo, Nɔ̄ id̄o n̄n̄a m̄o ku maà m̄a nḡogo.

Bii kù je bēēbe aa naa a sinda wa bi Ilaaɔ̄ nɔ̄ ku j̄ò a ba biri.

¹⁶ Amma Jesu í s̄ɔ̄ m̄ōc̄ēe n̄au í ni, in̄e ilu in̄o did̄ō n̄ai, si na iyi í j̄ò iju n̄n̄e wa ye ilu, nɔ̄ it̄i n̄n̄e wa gb̄o ide má. ¹⁷ N̄to n̄to n̄ wa n̄ s̄ɔ̄ n̄e, walli do in̄e nk̄p̄o iyi wa jirima ide Ilaaɔ̄, à bi ān̄a à ye mii iyi í waa yeu ih̄e n̄a, amma a kù yoo. Nɔ̄ à bi ān̄a a gb̄o mii iyi í waa gb̄ou ih̄e n̄a, a kù nɔ̄ a kù gb̄o.

Yaasee m̄ondai woo gb̄e
(Cɔ̄ Maaku 4:13-20; Luku 8:11-15)

¹⁸ Jesu í s̄ɔ̄ n̄a má í ni, í de it̄i í gb̄o yaasee m̄ondai woo gb̄e n̄a. ¹⁹ In̄e iyi wa gb̄o ideí bommai Ilaaɔ̄ nɔ̄ kù gb̄o yaasee, í ye bei kp̄aa bii dimiu í cuku. Seetam in̄e laal̄ou, í ya naa ku n̄ya ide iyi à gb̄e si id̄ōe. ²⁰ In̄e m̄o iyi í ye bei ile kuta bii dimiu í cuku, bii wa gb̄o ideu gbak̄a í ya gbaai do in̄o did̄ō. ²¹ Amma ci ya j̄ò ideu ku ce ic̄a j̄iida si id̄ōe, nɔ̄ kaa yoko ku leek̄i ku kpe. Bii wahala go í dede, walako ijuukp̄a go na irii ideu, í ya f̄usi aw̄oi gbak̄a. ²² In̄e m̄o iyi í gba ideu bei si ile ku ne aḡu n̄au, wa gb̄o ideu amma lasabu bututuu mii n̄a iyi wa bitand̄ie do fia ku bi iyi wa d̄i iju, ān̄ai à waa ganji ideu ku ce ice si in̄ēu. ²³ In̄e m̄o iyi í gba ideu bei si ile j̄iida, n̄jui í je in̄e iyi wa gb̄o ideu nɔ̄ í gb̄o do yaasee, nɔ̄ í so iso. Bi in̄e go n̄a, dimiu í so iso c̄o, in̄e go n̄a kita, in̄e go n̄a m̄o kuntaa.

M̄ondai f̄ōf̄o laal

²⁴ Nɔ̄ Jesu í kpa n̄n̄a m̄onda má í ni, faaji iyi wa f̄o ideí bommai Ilaaɔ̄ wee. Mak̄o goi í koo í gb̄e dimi j̄iida si ilee. ²⁵ Amma id̄u si waati

iyi ine fei wa sí njoo, ñoi mbeei məkou í naa í gbɛa fɔfɔ laalo * si ino ilɛɛ no í nɛɛ. ²⁶ Nɔ dimi jiidau í fita, wa la, nɔ í bɪ. Fɔfɔ laalɔu mɔ́ í fita, nɔ anja fei à la ajɔ. ²⁷ Njoi amaaceɛ ñau à naa à sɔɔ à ni, lafɛɛ, í jɔ dimi jiidai í gbɛ si ilɛɛ ya. To, nɔ hai iwɔi fɔfɔ laalɔu ihɛ́ í fita wa má. ²⁸ Njoi í sɔ́ ña í ni, mbeɛ gɔi í coo. Nɔ amaaceɛ ñau à beɛɛ à ni, í bi kaa logoo fɔfɔ laalɔu? ²⁹ Nɔ í ni, aawo. Bii í waa bi í logoo fɔfɔ laalɔu bii í kù laakai ña aa na í tɔtɔɔ í logooɔ dimi jiidau ña. ³⁰ Í jò anja fei à dede ñja hee bii kumue í to. Waati beɛbe an sɔ́ woo mu ñau a kpa fɔfɔ laalɔu titá a dũu a dasi ina, a beí a tɔtɔɔ dimi jiidau a dasi suum.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(Cɔ Maaku 4:30-32; Luku 13:18-19)

³¹ Nɔ Jesu í kpa ñja mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ́ í yei bei ngboi mutaadi iyi ine gɔ í so í gbɛ́ si ilɛɛ. ³² Ngbou í kere í re ngbo ña iyi à gbe fei, amma bii à gbɔɔ, ñjui í ya fita ku lá ku re ama j̄i fei, hee yei ña à ya maa ce ante si amaawɔɛ ña.

Mɔndai lefee
(Cɔ Luku 13:20-21)

³³ Nɔ Jesu í kpa ñja mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ́ í yei bei lefee iyi abo gɔ í so í dasi iyafũi pɛɛ gũa mɛɛta, nɔ fei í dede í kpante.

Idei mɔnda ñau
(Cɔ Maaku 4:33-34)

³⁴ Ide ñau be fei sãa sãa do mɔndai Jesu í sɔ́ zamaau, ci ya fɔ ide iyi kù je do mɔnda. ³⁵ Beɛbeí ideí ine akáí walii ñau í ce iyi í ni, Ilaaɔ́ í ni, Do mɔndai an ya n sɔ́ ña ide, Nɔ si bantumai an fɔ́ mii iyi wa manji hai waati iyi ñ taka andunya.

Jesu í sisi yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu

³⁶ Jesu í jò zamaau nɔ́ í koo í lo kpasɛ́. Nɔ mɔcɔɛ ñau à bɔ́ bi tɛɛ à ni, sisi nwa yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu. ³⁷ Nɔ í je ñja í ni, ine iyi í gbɛ́ dimi jiidau amu Amai Amané. ³⁸ Ilɛui í je andunya. Dimi jiidau mɔ́, ñjui í je ineí bommai Ilaaɔ́ ña. Fɔfɔ laalɔu ñjui í je ineí Seetam ña. ³⁹ Mbɛɛ iyi í gbɔɔ ñjui í je Seetam. Ajoi kumuu mɔi í je ajɔ iyi andunya á kpa iri, nɔ woo mu ñau mɔ́ anjai à je amaleka ñau. ⁴⁰ Nɔ si beí à ya kpa fɔfɔ laalɔu a dasi ina, beɛbe mɔi á je si ajɔ iyi andunya á kpa iri. ⁴¹ Amu Amai Amané, an be amalekam ña wa a na a nya ine ña iyi à waa dasi ine ña kurara do woo ce laalo ñau a tekið ña hai tengi bii an na n je bommam, ⁴² nɔ a dasi ña ina iyi ci ya ku. Tengí beí aa lesi awɔ́ si iri a kpatað. ⁴³ Nɔ waati beɛbe ine ña iyi à waa de idɔɔbii Ilaaɔ́ ku ce aa maa má inyai bei inunu si bommai Ilaaɔ́ Baa ñja. Ine iyi í ne it̄i iyi à gbɔð ide, ku gbɔ.

Mɔndai amani iyi wa singa

⁴⁴ Nɔ Jesu í ni má, mɔnda gɔ iyi wa fɔ ideí bommai Ilaaɔ́ wee. Ajɔ ñju gɔ ine gɔ í koo í kási amani iyi wa singa si ino ile. Iyi í yɔɔ nɔ í teese í singae ma. Nɔ́ í ne do ino didɔ́ í koo í ta mii iyi í ne fei, nɔ́ í naa í ra ikou.

Mɔndai lege

⁴⁵ Jesu í ni, bommai Ilaaɔ́ í yei má bei lege jiidu ña iyi woo nya s̄la gɔ wa de. ⁴⁶ Iyi í ye aká iyi í je jiidu ti fia nkpo gɔ, nɔ́ í koo í ta mii iyi í ne fei í naa í raa.

Mɔndai taao

⁴⁷ Jesu í ni má, bommai Ilaaɔ́ í yei má bei taao iyi à sɔsi ino inyi ku mu cɛɛ dimi iká iká fei. ⁴⁸ Bii í mu cɛɛ ñau í tá, sɔɔko ñau à ya faa wa icei. Nɔ a buba a cica cɛɛ jiidu ñau a dasi kɔlɔ, cɛɛ ña iyi a kù ce nɛɛɛ mɔ́ nɔ a níkà ña. ⁴⁹ Nɔ beɛbe mɔi á ye si iri ku kpai andunya. Amaleka ña aa na a nya ine ña iyi à waa ce laalo hai si inoí ine ña iyi à waa ce idɔɔbii Ilaaɔ́, ⁵⁰ a dasi ña ina iyi ci ya ku. Bei aa lesi awɔ́ si iri a kpata.

Amani titɔ do nwo

⁵¹ Jesu í bee ña í ni, í gbɔ yaasei ideu fei ña? Nɔ à je à ni, oo. ⁵² Nɔ́ í sɔ́ ña í ni, beɛbe mɔi, woo kɔ ine ña si wooda baa yooma fei iyi í baa í je ine iyi í má ideí bommai Ilaaɔ́, í yei bei ilu kpasɛ́ gɔ iyi wa nya mii titɔ ña do mii nwo ña hai si amanie.

Inei Nazareti ña a kù dasi Jesu naane
(Cɔ Maaku 6:1-6; Luku 4:16-30)

⁵³ Iyi Jesu í kpa ñja mɔnda ñau be í tá, nɔ́ í ne hai be. ⁵⁴ Í bɔ́ ilu bii í je ama. Iyi í to be í lɔsi ku kɔ ine ña si cio ile bii à ya maa ce kutɔtɔɔ hee ine ña iyi à waa gbɔ ideɛ ñau à na à bití. Nɔ à waa ni, hai iwɔi inɛɛu ihɛ́ í ba dimii bisiu ihɛ́ wa. Beireí í ce wa ceð maamaake ñau ihɛ́. ⁵⁵ Í jò amai woo gbe j̄i nɔ́ mbe ya. Kù je iyeei à ya kpe Maariu? Zaaki do Zozefu do Simɔ́ do Zudu ña si à je ifɔɛ ña? ⁵⁶ Awað wec̄ɛ ña fei si à wa ihɛ́ ba. Bii beɛbe nɔ hai iwɔi í ba gbugbãu ihɛ́ fei wa. ⁵⁷ To, lasabu ñju ñau bei í ganji ña a dasie naane. Nɔ Jesu í sɔ́ ña í ni, kù ne bii walii ci ya ne beɛɛɛ bii kù je si ileí ideɛ do si kpasɛ́ɛ. ⁵⁸ Kù nɔ kù ce maamaake nkpo be si na iyi í jò a kú dasie naane.

14

Idei ikui Zãa woo dasi inyiu
(Cɔ Maaku 6:14-29; Luku 9:7-9)

¹ Si waati beɛbeí Herodu, ilaaluí Galileeu í gbɔ laabaauí Jesu. ² Nɔ́ í sɔ́ amaaceɛ ña í ni, inɛɛu be Zãa woo dasi inyiuí í j̄l wa hai si bale. Na ñoi í jò í ne gbugbã wa ceð maamaake ñau be.

³⁻⁴ Mii iyi í jò Herodu í fɔ beɛbe wee. Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifɔɛ.

* 13:25 fɔfɔ laalo Fɔfɔu í jɔ dimi jiidai mam mam. Amma a ci ya je ijui fɔfɔu, domi bii ine í jɔɔ, á bía b̄ɔɔ.

Njoi Zaa í são í ni, kù sãa í gba aboi ífœe í dasi kpasêe. Ide iyi Zaa í fô na irii Herodiasiu í jò Herodu í ni a muu a dùu a dasie piisão. ⁵ Nô Herodu wa bi ku kpaá, amma wa ce njoí ine na si na iyi í jò anja fei à ni Zaa waliíi.

⁶ Njoi ajo í naa í to bii Herodu wa ce jingau ku yeò gigii ajoi kubie. Nô ama inaaboi Herodiasiu wa jojo si wajui ine na iyi à kpe ku jêu. Njoi í dãa Herodu si jiida jiida ⁷ hee í ceaa kuwã nõ í gbasi í ni njju à muua mii iyi í bi fei. ⁸ Njoi ama inaabou í koo í bee iyeê, nõ í nyi wa í naa í são í ni, ñ bi í muum irii Zaa woo dasi inyi wa si perenti. ⁹ Njoi inoi ilaalu í fô. Do njju fei í jesi nõ í ni a koo a ba irii Zaa wa a naa a náa. Í jesii si na iyi í jò í gbasi tá do mii fei si wajui ine njooe nja. ¹⁰ Nô í be ine nja ile piisão be a koo a bu irii Zaa wa. ¹¹ Njoi ine nja à koo à buu nõ à lesi perenti wa à naa à na ama inaabou nõ njju mõi koo í na iyeê. ¹² Njoi mõi Zaa nja à gbõ ideu. Nô à naa à so ikuêu à koo à suu. Nô à koo à sã Jesu.

Jesu í wò amanê dubu miu (5.000)
(Cò Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17; Zaa 6:1-14)

¹³ Iyi Jesu í gbõ ideu nja í nê hai be. Í ló akói inyi do mõiêe nja nõ à bõ ghabua gò. Iyi ine nja à gbõ, nja í fita hai ino ilu nja nja à da hãmeê nja wa do ise. ¹⁴ Iyi í fita hai si akói inyi nja Jesu í ye zamaau. Nô í ce araare nja nõ í jò bõ bõ nja à ba iri.

¹⁵ Iyi ale wa le nja mõiêe nja à naa bi tée à ni, si ghabuai à wa ihê nõ wee idù wa dù. Na njju, jò ine nja a nê ilêeko nja a koo a ra mii iyi aa je. ¹⁶ Amma Jesu í sã nja í ni, a kù nê bukaatai a nê. Inê taka nje, í na nja ije a je. ¹⁷ Njoi à ni, pëe iyi à nê ihê kù re ara miu do cêe minji. ¹⁸ Nô Jesu í ni, í naam wa ihê. ¹⁹ Nô í ni zamaau ku buba si fofou, nõ í so pëe ara miu do cêe minji, í wu iju lele í saabu Ilaaã. Nô í bububu pëe nja í na mõiêe nja nõ anja mõi à kpãa zamaau. ²⁰ Nô anja fei à je à yo hee mbõe í gbe. Njoi mõiêe nja à ko iyi í gbeu hee kãlõ maateejí í kã. ²¹ Inemãko nja iyi à jêu à wêei zakai amanê dubu miu (5.000), baai inaabo do amu nja baasi.

Jesu wa nê si antai tenku
(Cò Maaku 6:45-52; Zaa 6:15-21)

²² Iyi à tá nja Jesu í ni mõiêe nja à ló akói inyi ku ba a takoe a kua ice ihõ. Iyi à waa nê nõ í ni zamaau ku nê. ²³ Waati iyi í jò à nê nõ í koo í gũ iri kuta gò ku ba ku ce kutã. Nô idù í dù í báa be njju akãe. ²⁴ Wee waati beêbe akói inyi í wa si aninii tenkuu tá. Nô kutãngãm dii inyi í wasi ku taleê si na iyi í jò fufu wa ko nja ikpó. ²⁵ Zakai amêejuma nja Jesu wa nê si antai inyi, wa bõ bi mõiêe nja. ²⁶ Waati iyi à yo wêe si antai tenkuu wa nja zigi nja í da, njo wa mu nja, à waa ni, zii. Nô njou í jò à wasi ku dõ anu. ²⁷ Be gbakã Jesu í ba nja ide ku fô í sã nja í ni, í sũ laakai nje nja. Amui Jesu, í maà ce njo nja. ²⁸ Njoi Piee í são í ni, Lafêe, bii awoi,

jò amu mõi nê n naa bi tée si antai inyi. ²⁹ Nô Jesu í jea í ni, naa wa.

Nô Piee í kita hai si akói inyi nõ í nê si antai inyi wa bõ bi Jesu. ³⁰ Amma iyi laakae í bõ si fufu iyi wa ce do gbugbãu, nja njo í muu. Nô í sinti ku mile. Njoi í dõ amu í ni, Lafêe, faabam. ³¹ Nô gbakã Jesu í yo awõ í muu nõ í ni, na mii í ce í waa sika sika má. Naanêe kù la.

³² Njoi anja minji fei à gũ akói inyi nõ fufuu í leekí. ³³ Nô ine nja iyi à wa si inoi akou à gule si wajui Jesu à ni, ntõ ntõ, awõu Amai Ilaaãí.

Jesu í jò bõ nja à ba iri si ilei Genesareti
(Cò Maaku 6:53-56)

³⁴ Iyi à kua, nõ à to ilei Genesareti. ³⁵ Si bei ine be nja à mà Jesu, nja í fô laabaate bii fei à ni í to wa. Nô à naa bõ fei wa. ³⁶ Nô à tõe à ni ku jò anja a lu baa itii kumbooe, nõ ine iyi í luu fei í ya ba irii.

15

Dedembai bala nja
(Cò Maaku 7:1-13)

¹ Njoi Farisi gò nja do woo kò ine nja si wooda gò nja à naa hai Zeruzalemu à bõ bi Jesu à beee à ni, ² na mii í ce mõiêe nja a kù waa too dedembai bala nwa nja. Na mii í ce a ci ya wõõ a bei a je. ³ Nô Jesu í je nja do ide ku bee í ni, na mii í ce inje mõi dedemba nje nja ku too í jò í kù waa jirima woodai Ilaaã nja. ⁴ Í mà sãa sãa nja iyi Ilaaã í ni, í gbõa iyeò baa nje nja í jirima nja nja. Nô í ni má, ine iyi wa fõ laalbi iyeò baee nja a kpa lafêe. ⁵ Amma inje í waa fõ ide mmu. Í waa ni ine à yòkò ku sã iyeò baee ku ni, fia iyi an yòkò n sobie do, ñ jileaa Ilaaã. ⁶ Nô ine iyi í fõ beebe kaa sobi iyeò baee má hee ku jirima nja. Beebi í waa kpa idei Ilaaã nja ku ba í too dedemba iyi à jò nje. ⁷ Inju ilu muafiti nja. Hai tako Ezai í ce waliiee dee dee na iri nje waati iyi í kò si tiae í ni, Ilaaã í ni,

⁸ Ine nja ihê à waa jirimam nii
Do gele njju akã.

Amma idõ nja í jlim.

⁹ Á waa tõom nii si ngbe.
Woodai amanê nja í waa kò ine nja si
Nô à waa ni woodam nii.

Mii iyi í ya dasi ine riisi
(Cò Maaku 7:14-23)

¹⁰ Njoi Jesu í kpe zamaau nõ í ni, í de ití í gbõ yaasei ideu. ¹¹ Kù je mii iyi wa ló hai do gelei amanê í ya dasie riisi. Amma mii iyi í ya fita hai si gelei amanê á dasie riisi.

¹² Nô mõiêe nja à na à são à ni, í kù mà ide iyi í fõu be í jea Farisi nja taale? ¹³ Nô Jesu í je nja í ni, jli baa yooma iyi Baam iyi í wa lele kù ló fei, aa tuui. ¹⁴ Í jò nja be. Woo mu golo fêeju nja. Nô bii fêeju wa mua fêeju golo anja minji fei à ya koo a dasi gooi. ¹⁵ Njoi Piee í ni, sisi nwa yaasei møndau be. ¹⁶ Nô Jesu í ni, inje mõi, í kù nê bisi nja? ¹⁷ Í kù mà nja, mii iyi wa ló

hai do gelei amanɛ fei, si inɔɛi wa bɔ? Si anyie nɔ ku fita hai si ara. ¹⁸ Amma ide iyi i ya fita hai si gele, hai si idɔi wa naa. Nɔɔu bei wa dasi amanɛ riisi, ¹⁹ domi hai si idɔi amanɛi lasabu laalɔ wa naa. Inɛ ku kpa, do sakara, do sɛɛ ku tɔtɔ do mudɛɛ hai ce abɔdɔ, do ile, do ibo, do inɛ ku beje, mii nɔɔu be fei hai si idɔi wa naa, ²⁰ nɔ nɔɔu nɔɔu bei i ya dasi amanɛ riisi. Amma kù je kujɛ hai wɔɔi á dasi inɛ riisi.

Abo dimi mmu gɔ í dasi Jesu naane (Cɔ Maaku 7:24-30)

²¹ Si anyii nɔɔu, Jesu í nɛ hai be í bɔ ikpa Tii do Sidɔ. ²² Inaaboi ilei Kanaá gɔ iyi í wa be í naa bi tɛɛ nɔ í dɔ anu í ni, Lafɛɛ, tɔkui Davidi amanlu nlaɔ, ce araarem. Ama inaabom í nɛ inɛi inɔɔko, nɔ wa kpáa iju ntɔ ntɔ. ²³ Amma Jesu kù jɛaa ide káma. Nɔ mɔcɛɛ nɔ á naa á tɔɔɛ á ni, abou ihɛ wa dɔ anu wa too anyi nwa. I kaa lelee? ²⁴ Nɔ í je í ni, bi inɛi Izireli nɔ nɔ akáí á bem wa, inɛ nɔ iyi á yɛ bei angudá nɔ iyi á nɔɔ. ²⁵ Amma abou í naa í gule si wajue í ni, Lafɛɛ, sobiiim. ²⁶ Nɔ Jesu í ni, kù sía a gba ijɛi amu nɔ a na aja keeke nɔ. ²⁷ Nɔi abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma do nɔɔu fei, aja keeke nɔɔu á ya wa abei taabu a maa je buubuui ijɛ iyi wa cuku wa hai si taabui lafɛɛ nɔ nɔ. ²⁸ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, abooyi, naane ku dasi é la. Bɛi í bi fei á ce. Nɔ gbaká ama inaaboɛu í ba iri.

Jesu í jɔ bɔɔ nkpa í ba iri

²⁹ Nɔ Jesu í nɛ hai be í too itii tenkui Galilee, í koo í gú antai kuta gɔ í buba. ³⁰ Nɔ zamaa nla gɔ í naa bi tɛɛ. Á naaɔ ilu kute aká nɔ wa, do fɛɛju nɔ, do wɛɛɛ nɔ, do dekl nɔ, do bɔɔ nkpa má nɔ á jile nɔ si wajui Jesu, nɔ í jɔ á ba iri. ³¹ Nɔi inɛ nɔɔu á biti iyi á yɛ dekl nɔɔu á waa fɔ ide, wɛɛɛ nɔɔu á ba iri, ilu kute aká nɔɔu á waa nɛ, fɛɛju nɔ á waa ye ilu, nɔ á waa saabu Ilaaɔ Lafɛɛi inɛi Izireli nɔ.

Jesu í wɔ amanɛ dubu mɛɛ (4.000) (Cɔ Maaku 8:1-10)

³² Jesu í kpe mɔcɛɛ nɔ í ni, araarei inɛ nɔɔu ihɛ wa mum, domi aja mɛɛta nɔɔu ihɛ iyi á wa bi tom, nɔ sɔnda káma kù gbe nɔ nɔ má. Nɔ n kù bi n jɔ a nɛɔ ariu ku ba a maá na a koo a cuku kpáa. ³³ Nɔ mɔcɛɛ nɔɔu mɔ á beɛ á ni, to, iwɔi aa ka ba ijɛ si gbabuau ihɛ iyi á yo zamaa nla nlaɔ ihɛ. ³⁴ Nɔ Jesu í beɛ nɔ í ni, pɛɛ feloi í nɛ nɔ. Nɔi á ni, pɛɛ ara mɛɛjei do cɛɛ wɛwɛɛ gɔ nɔ. ³⁵ Nɔ Jesu í ni inɛ nɔɔu a buba ile. ³⁶ Nɔ í so pɛɛ ara mɛɛjeu do cɛɛ nɔɔu, í saabu Ilaaɔ titá í bei í bububue í na mɔcɛɛ nɔ a kpɛ nɔ. Nɔi á kpɛa inɛ nɔ. ³⁷ Nɔ nɔ fei á je á yo hee pɛɛu í gbe. Nɔi á ko pɛɛ iyi í gbeu nɔ í ce kɔlɔ mɛɛje. ³⁸ Inɛ nɔ iyi á jɛu á wɛɛi zakai amanɛ dubu mɛɛ (4.000), baai inaabo do ama keeke nɔ baasi. ³⁹ Nɔi Jesu í jɔ inɛ nɔɔu á nɛ í bei í bɔ akáí inyi í nɛ ikpa ilei Magadáa.

* **16:18** baa iku takae kaa yoko ku ganji igbeu Yaasei isɛɛdeu ihɛ kù má sáa sáa. Yaasei bei inɛ gɔ nɔ á gbɔɔ weɛ. Nkáma kaa yoko ku cɛaa ngɔɔ, baa gbuháai iku takae.

16

Farisi do Sadusi nɔ á bi Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-13; Luku 12:54-56)

¹ Si anyii nɔɔu, Farisi do Sadusi nɔ á naa bi Jesu a cɔ laakae. Á tɔɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbuhgáɛ hai bi Ilaaɔi wa naa. ² Nɔi Jesu í je nɔ nɔ í ni, bii inunu wa bɔ ku lɔ nɔ lele í kpá i ya ni nɔ, iju iyi á má ala á dɔ. ³ Bii daakɔi í ya ni nɔ, ijí á rɔ domi ijí í dú í we mango. Í waa má yaasei lele nɔ amma í kù waa má yaasei waati iyi á wa si nsei nɔ. ⁴ Inɛ laalɔi nsei nɔ iyi á kù leekíɔ Ilaaɔ nɔɔu aká, nyinda í ya maa bi ku yɛ. Amma nyinda gɔ kù wɛɛ iyi aa nyisi nɔ má bii kù je ide iyi í ba walii Zonasii.

Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tá nɔi í jɔ nɔ í nɛ.

Lefeei Farisi do Sadusi nɔ

(Cɔ Maaku 8:14-21)

⁵ Si anyii nɔɔu, Jesu do mɔcɛɛ nɔɔu á koo á lɔ akáí inyi á waa bɔ ikpa icei tenkui ikpa ihɔ. Nɔ weɛ mɔcɛɛ nɔɔu á gbɛje ku so pɛɛ kosía. ⁶ Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni, to, í ce laakai do lefeei Farisi do Sadusi nɔ. ⁷ Nɔi mɔcɔ nɔɔu á waa lasabu si idɔ nɔ nɔ á waa ni, na iyi í jɔ á kù so pɛɛ kosíai í jɔ wa fɔ beɛbe. ⁸ Amma Jesu í má lasabu nɔɔu iyi á waa ce nɔ í beɛ nɔ í ni, na mii í ce í waa ni nɔ, na iyi í jɔ inɛ í kù so pɛɛ kosíai í jɔ nɔ wa n fɔ beɛbe. Naane nɔ nɛ kù la. ⁹ I kù gbɔ yaasee hee nsei nɔ? I kù waa ye gigii pɛɛ ara miu iyi í bu n kpɛa amanɛ dubu miu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má nɔ? ¹⁰ Má í kù waa ye gigii pɛɛ ara mɛɛje iyi n bububu n na amanɛ dubu mɛɛ nɔɔu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má nɔ? ¹¹ Na mii í ce í kù má nɔ iyi pɛɛ si nɔ wa n fáa. I ce laakai do lefeei Farisi nɔ do Sadusi nɔ. ¹² Beɛbe mɔcɔ nɔɔu á má iyi kù je lefee iyi í ya jɔ pɛɛ ku wui wa fáa, amma á má iyi cioi Farisi do ti Sadusi nɔɔu wa fáa.

Piɛɛ í ni Jesu í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Maaku 8:27-30; Luku 9:18-21)

¹³ Nɔ Jesu í to Sezaree si ilei Filipee. Nɔ í beɛ mɔcɛɛ nɔ í ni, yooi inɛ nɔ á ya ni amu Amaí Amanɛ nɔ je. ¹⁴ Nɔi á jɛaa á ni, inɛ gɔ nɔ á ya ni awɔu Zaa woo dasi inyiui. Inɛ gɔ nɔ má á ya ni awɔu Elii walii nlaí takouí. Inɛ gɔ nɔ má á ya ni awɔu Zeremii, walakɔ walii mmu gɔ má. ¹⁵ Nɔ Jesu í beɛ nɔ í ni, inɛ mɔ ni, yooi í ni n je nɔ. ¹⁶ Nɔ Simɔɔ Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Amaí Ilaaɔ nɔɔu iyi í je irii kuwɛɛui. Awɔi í je inɛ iyi í cica. ¹⁷ Nɔi Jesu í ni, Simɔɔ, amaí Zaa, awɔu ilu inɔ didáí. Kù je amanɛi í sɛɛ, bii ku je Baam iyi í wa lele. ¹⁸ Amui í wa n sɛɛ iyi awɔu Piɛɛi, waata kuta. Si antai kutau an jile igbem, nɔ baa iku takae kaa yoko ku ganji igbeu *. ¹⁹ Awɔi an na yiiko si kpáai bommai Ilaaɔ. Mii iyi í kosi si andunya, lele mɔ á kosi. Nɔ mii iyi í jesi si andunyau, lele mɔ á jesii.

* **16:18** baa iku takae kaa yoko ku ganji igbeu Yaasei isɛɛdeu ihɛ kù má sáa sáa. Yaasei bei inɛ gɔ nɔ á gbɔɔ weɛ. Nkáma kaa yoko ku cɛaa ngɔɔ, baa gbuháai iku takae.

20 Njoi Jesu í sǝ mǝcǝe njau do kugaabu í ni a maǝ na a sǝ ine go iyi nju í je ine iyi Ilaaǝ í cicaú.

Jesu wa fǝ ideí ikue do kujfe
(Cǝ Maaku 8:31-9:1; Luku 9:22-27)

21 Hai waati beǝbeí Jesu í sinti ku sǝ mǝcǝe njau í ni tilasii nju ku bǝ Zeruzalemu. Tengí beí ine ngbo njau do ine ngboí woo weeí Ilaaǝ njau do woo kǝ ine njau si wooda njau aa kpǝ nju iju. Aa kpǝ nju, amma si ajo mǝetasia nju á jli má hai si bale. 22 Njoi Piee í gbǝa í bǝǝe kǝkǝle í sǝ í ni, Ilaaǝ ku waasu ideu, Lafǝe. Ide dimi beǝbeí kaa bǝe pai. 23 Amma Jesu í sinda í sǝ Piee í ni, sekeǝ hai bi tom Seetam. Í waa bi í jeem bi ku koose, domi í kú waa ce lasabui Ilaaǝ, í gbe ti amane njau. 24 Si anyii nju Jesu í sǝ mǝcǝe njau í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jǝ idǝǝbeí nǝ ku so jli ku gaauǝ ku toom wa. 25 Nǝ ine iyi wa bi ku ba kuweǝe do idǝǝbeí, kaa baa. Amma ine iyi í nyo kuweǝe na irim, lafǝe á baa do ntǝ. 26 Aranfaani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei nǝ í kua kuweǝe. Má mii í weǝe iyi amane á kpaasiǝ kuweǝe. 27 Amu Amai Amane an nyi wa má dei kam kam do ambǝeí Baam do amalekam njau ajo. Si waati beǝbeí an sǝa ine fei si yaase beí í jeǝ kuweǝe. 28 Ntǝ ntǝ nǝ wa n sǝ njǝi, ine njau iyi á wa ihǝ, gǝgǝ njau njau aa ye amu Amai Amane n na n je bommam hee anja fei a maau ku.

17

Arai Jesu í daana
(Cǝ Maaku 9:2-13; Luku 9:28-36)

1 Si anyii ajo mǝefa Jesu í kpe Piee do Zaaki do Zǝa ífǝe í nya njau ikǝ nǝ á koo á gǝ iri kuta nla go anja njau. 2 Njoi á ba wee arǝe í kpaasi. Wajue wa daana jiida jiida, no jaae njau í fǝtuta pai pai beí inya kumá. 3 Si anyie njoi Moizi do Elii á faata wa anu akǝ á waa baa ide ku fǝ. 4 Njoi Piee í sǝ Jesu í ni, Lafǝe, í sǝa ka maau wa ihǝ. Bii í bi, jǝ ka ce ilei aco mǝeta, akǝ titeǝ, akǝ má ti Moizi, akǝ má ti Elii. 5 Wa fǝ ideu kú tá mǝm nǝ inya kumá go í naa si njau beí bukǝ. Nǝ á gbǝ ide ku fǝ go hai si inǝe í ni, ine ihǝi í je amam. Nǝ buu jiida jiida, sieí inǝ didǝm fei í ya wa. I ya gbǝ ideǝ njau. 6 Iyi mǝcǝe njau á gbǝ ide ku fǝu njoi njoi í mu njau hǝe á seebata íle. 7 Amma Jesu í naa bi tu njau í lu njau í ni, í dede njau í maá jǝ njou ku mu njau. 8 Nǝ á wu iju lele, amma a kú ye ine go bii kú je Jesu njau akǝ. 9 Njoi á waa kita wa hai antai iri kutau nǝ Jesu í sǝ njau í ni, í maá sǝ ine go mii iyi í yeu be njau hee amu Amai Amane n koo n ku nǝ n jli hai si bale má. 10 Njoi mǝcǝe njau á bee Jesu á ni, nǝ na mii í ce woo kǝ ine njau si wooda njau á ya ni Eliii á tako ine iyi Ilaaǝ í cicaú ku naa. 11 Nǝ í je njau í ni, ntǝi Eliiii á tako ku naa nǝ ku teese mii fei sǝa sǝa. 12 Amma an sǝ njau iyi

Elii í naa tá, ine njau a kú máa, nǝ á ceaa beí á bi. Beǝbeí moí amu Amai Amane an ba ijuukpǝ si awǝ njau.

13 Njoi mǝcǝe njau á má bebeí iyi Zǝa woo dasi inyii wa fáa.

Jesu í faaba ama go iyi í ne ineí inǝoko
(Cǝ Maaku 9:14-29; Luku 9:37-43a)

14 Iyi á to wa bii zamaa í wau, njoi mǝkǝ go í naa í gule si wajui Jesu 15 í ni, Lafǝe, ce arǝareí ama inemǝkǝm nǝu ihǝ. Inei inǝoko go í sǝsie bǝsi cukuuna, wa wahalǝe moí jiida jiida. Ajo go njau í ya dasie inǝ ina walakǝ inǝ inyi. 16 Nǝ nǝ nǝ naae wa bi mǝcǝe njau ihǝ amma á mǝngǝ ku faabae. 17 Jesu í ni, inje ine laalo hai dasi naane njau, hee waati yoomai an maau nǝ wa inǝ njau. Má hee waati yoomai an maau nǝ temuad njau. I naam amau wa ihǝ njau. 18 Nǝ á naa Jesu amau wa, njoi í la si ineí inǝokou nǝ í fita sie nǝ amau í ba iri tengi beu be.

19 Njoi mǝcǝeí Jesu njau á bǝ bi tee anja duusǝǝ á beee á ni, na mii í ce awa a kú yǝkǝ a kú lele ineí inǝokou. 20 Nǝ Jesu í je njau í ni, si na iyi í jǝ naane njau kú lai. Ntǝ ntǝ nǝ wa n sǝ njǝi, bii naane njau í la í to baa dimii mii ku gbǝ iyi í kere í re, aa yǝkǝ í sǝ iri kutau ihǝ njau í ni ku dede hai be ku bǝ ihǝ, nǝ beǝbeí moí á dede. Nkǝma kú weǝe iyi aa mǝngǝ ku ce njau. [21 Amma dimii ineí inǝoko beǝbeí ci ya fita bii kú je do kutǝǝ do anu ku dí.]

Jesu í nyi wa fǝ ideí ikue do kujfe má
(Cǝ Maaku 9:30-32; Luku 9:43b-45)

22 Ajo njou go si beí mǝcǝe njau á tǝtǝ Galilee be njoi Jesu í sǝ njau í ni, aa mu amu Amai Amane a daa ine njau si awǝ. 23 Aa kparam, amma si ajo mǝetasia an jli hai si bale má.

Njoi inoi mǝcǝe njau í fǝ ntǝ ntǝ.

Fia iyi á ne ku sǝ na iceí kpasǝeí Ilaaǝ

24 Si anyii nju Jesu do mǝcǝe njau á bǝ Kaperanumu, njoi woo gba fia iyi á ne ku sǝ na iceí kpasǝeí Ilaaǝ njau á naa bi Piee á beee á ni, Mǝetu njau ci ya sǝ fiaí kpasǝeí Ilaaǝ? 25 Nǝ Piee í ni, áá, í ya sǝ. Njoi Piee í ne kpasǝeí. Iyi í lo ile nǝ Jesu í tako í beee í ni, Simǝǝ, beireí í waa lasabu. Ilaalui andunya njau ihǝ, hai bi yooi á ya gba fiaí lempoo. Hai bi amaalu njau de, má hai bi ine njoo njau. 26 Nǝ Piee í je í ni, hai bi ine njoo njau. Njoi Jesu í ni, na njau, amaalu njau a kaa sǝ *. 27 Amma do njau fei, kú sǝa ka je njau bi ku koose. Na njau, bǝ tenku be í koo í le kootia, cǝe iyi í tako í muu, la gelee. Aa ye kpekele be iyi á to fia ku sǝi awǝ fei. Nyaa í koo í sǝ njau.

* 17:26 na njau, amaalu njau a kaa sǝ Si fee njau á ni, amai anja taka njau njau a kú ne ku sǝ. Nǝ do yaase beǝbeí ine njau aa má iyi Jesu njau iyi í je Amai Ilaaǝ kú ne ku sǝ.

18

Yooi í je ine ngbo

(Cɔ Maaku 9:33-37, 42-48; Luku 9:46-48; 17:1-2)

¹ Waati nɲu, mɔcɔi Jesu ɲau à naa bi tɛɛ à beee à ni, si bommai Ilaaɔ yooi í je ine ngbo. ² Nɔi Jesu í kpe ama keeke go í leekɛ si anini nɲa. ³ Nɔ í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, bii í kù kpaasi idɔ nɲe nɔ í kù ye bei ama keeke ɲa, i kaa lɔ tengi bii Ilaaɔ í je bommae. ⁴ Ine iyi á je ine ngbo si bommai Ilaaɔ nɲui í je ine iyi í kaye arae í baa í ye bei amau ih̄e. ⁵ Ine iyi í nɔ í gba ama keeke bei ine ih̄e na irim, amui í gba.

⁶ Ine iyi í dasi ine akáí ama keeke ɲa iyi á dasim naaneu ih̄e dulum, á tia a día laf̄eɛu abɔ si kɔɔ a tale sie inɔ tenku inyi ku jɔɔ. ⁷ Ijuukpá nla nlaí inei andunya ɲa aa ye si na iyi í j̄ɔ á ya maa dasi kpaasi nɲa ɲa dulum. Kù nɔ kù ne bei á ce iyi ine go ɲa a kù dasi kpaasi nɲa ɲa dulum, amma ine iyi í ce beɛbe á ye ijuukpá ntɔ ntɔ.

⁸ Bii í je awɔe walakɔ isee wa dasie dulum, buu í nyɔɔ ku j̄lɔe. Á tiae í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do awɔ aká walakɔ kute aká do iyi aa ne awɔ minji do kute minjiu fei nɔ a dasie ina iyi ci ya ku. ⁹ Bii í nɔ í je ijuei wa dasie dulum, nyaá í nyɔɔ ku j̄lɔe. Á tiae í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do iju aká do iyi aa ne iju minji fei nɔ a dasieɔ ina iyi ci ya ku.

Mɔndai angudá iyi í nyɔ à tasieu
(Cɔ Luku 15:3-7)

¹⁰ Jesu í s̄ɔ ɲa má í ni, i ce laakai í maà donda baa ine akáí amu ɲau ɲa. Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, amaleka woo degbe nɲa ɲa á ya maa leekí aɔ fei si wajui Baam iyi í wa lele. [¹¹ Amu Amai Amane n̄ naa ku faaba ine ɲa iyi á nyɔi.]

¹² Beirei í waa lasabu ɲa. Bii ine go í ne angudá c̄lɔ nɔ akáe í nyɔ, kaa j̄ɔ c̄lɔ faká kù wa siu titá si geete bii á wau koo dede aká iyi í nyɔu wa? ¹³ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, bii í yɔɔ, á ne inɔ didɔ nla nla na irie ku re baa c̄lɔ faká kù wa si iyi kù nyɔu. ¹⁴ Beɛbe moi, Baa nɲe iyi í wa lele kù bi baa ine akáí ama keeke ɲau ku nyɔ.

Bei aa ce bii woo dasi naane go í rara

¹⁵ Jesu í ni má, bii kpaasi woo dasi naane go í ce dulum, bɔ bii tɛɛ awɔ aká nɔ í j̄ɔ ku mà yaasei dulum nɔu. Bii í gbo ídeɛ, í baaɛ wa má si kpáa j̄iidaí. ¹⁶ Amma bii í kɔ ku gbo ídeɛ, dede ine aká wala minji si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ. I bɔ bi tɛɛ ɲa, nɔ ine ɲau á je seɛdaí ideu fei. ¹⁷ Bii í kɔ ku gbo íde nɲa, s̄ɔ inei igbe ɲau. Bii í nɔ í kɔ ku gbo baa idei inei igbe ɲau, í dooɛ bei hai dasi naane walakɔ bei woo gba fiaí lempoo.

¹⁸ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, mii iyi í kɔsi si andunya fei ɲa, lele mɔ á kɔsi. Nɔ mii iyi í jesi si andunya fei ɲa lele mɔ á jesi.

¹⁹ N̄ wa n sɔ ɲe má iyi bii amane minji í ce anu aká si andunya ih̄e á tɔɔ ngɔɔ, Baam iyi í wa lele á mu ɲa, ²⁰ domi tengi bii amane minji wala mɛɛta í tɔtɔɔ á waa ce kutɔɔ do irim, n̄ wa si anini nɲa.

Amaace iyi í kɔ ku cea kpaasie suuru

²¹ Nɔi Píɛɛ í bɔ bi Jesu í beee í ni, Laf̄eɛ, bii kpaasim í ceem kurara ise feloi an ceaá suuru. Hee ise gbɛɛje? ²² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, aawo. N kaa n s̄ɔɛ iyi andi ise gbɛɛjei, amma aa ceaá suuru ise kitaɔ fɛɛwa tuuba mɛɛje. ²³ Sotí í gbo faaji go iyi wa nyisi bei bommai Ilaaɔ í ye. Ilaalu go wa bi ku ce dooi gbeseɛ iyi amaace ɲa á waa mu. ²⁴ Iyi í sinti ku ce dooi gbeseu, ɲoi á naaɔ ine go wa be, iyi wa mu gbeseɛ í to baa fɔtɔ ciwa nkɔ nkɔ* . ²⁵ Si bei inɛɛu kù ne mii iyi á s̄ɔɔ gbeseu, ɲoi laf̄eɛɛ í ni a taa bei aru, nɲu do aboɛ do amaɛ ɲa do mii iyi í ne fei á s̄ɔɔ gbeseu. ²⁶ Nɔi amaaceu í gule si wajui laf̄eɛɛu wa tɔɛ suuru í ni, yɔkɔɔm suuru an s̄aɛ mbɛ fei. ²⁷ Nɔ laf̄eɛɛu í ce araareɛ í kpa gbeseu nɔ í j̄ɔɛ í ne.

²⁸ Iyi amaaceu í fita hai be gbaká, nɔ í ko amaace kpaasie go iyi wa mu gbeseɛ zakai kpekele c̄lɔ. Nɔi í batae í te k̄ɔɔɛ í ni, s̄aam gbeseɛm iyi í waa muu. ²⁹ Nɔi kpaasieu í gule si wajue í tɔɛ suuru í ni, yɔkɔɔm suuru an s̄aɛ gbeseɛ. ³⁰ Amma kù je, nɔ í j̄ɔ á dasi kpaasieu piis̄ɔ hee koo s̄ɔɔ gbeseu fei ku tã. ³¹ Nɔi amaace iyi á gbe ɲau á ye bei í ce nɔ inɔ nɲa fei í fɔ, ɲoi á koo á sisia laf̄eɛ ɲa yaasei ideu fei. ³² Nɔi laf̄eɛu í kpoo í ni, awɔ amaace laalo, í j̄ɔ iyi í tɔɔm suuru n̄ kpa gbeseɛu feii mɛɛ. ³³ Awɔ mɔ í ne í ce araareɛ amaace kpaasiei wo si bei n̄ ceɛ. ³⁴ Nɔ inɔ í laf̄eɛu í k̄ɔ, ɲoi í j̄ɔ á dasie piis̄ɔ si awɔ woo kpá ine ɲa iju hee koo s̄ɔɔ gbeseu fei ku tãu.

³⁵ Nɔi Jesu í ni, beɛbe moi Baam iyi í wa lele á ce nɲe, inɲe iyi í ci ya cea kpaasi nɲe ɲa suuru do inɔ aká.

19

Jesu wa fɔ idei nɲe ku kɔi abo do mɔkɔ
(Cɔ Maaku 10:1-12)

¹ Iyi Jesu í fɔ ideu í tã nɔ í ne hai ilei Galilee í bɔ ikpa ilei Zudee iyi í wa icei idoi Zuudɛɛu. ² Nɔi zamaa nla go wa tooɛ nɔ í j̄ɔ b̄ɔɔ ɲa á ba iri.

³ Nɔi Farisi go ɲa á naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakae. Nɔ á beee à ni, amane í ne kpáa ku kɔsi aboɛ si ide baa yooma fei? ⁴ Nɔ í je ɲa í ni, í kù cio iyi kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ ɲa? Í ni, hai sinte, Woo taka í ce ɲai inɛmɔkɔ do inaabo. ⁵ Nɔ í ni má, na nɲu, mɔkɔ á j̄ɔ iyeɔ baaɛ nɔ nɲu do aboɛ a maa wɛɛ nɔ aɲa minji fei a baa a je ara aká. ⁶ Si beɛbe a kù je aɲa minji má, ara aká dei á fe. Na nɲu, amane kù ne ku fɛɛfe mii iyi Ilaaɔ í tɔtɔɔ. ⁷ Nɔ Farisi ɲau á beee à ni, bii beɛbei, na mii í ce Moizi í na wooda í

* **18:24** dubu ciwa nkɔ nkɔ Si fee ɲa á ni talá dubu mɛɛwa. Talá aká fei fiaí icei ad̄s maattu iyi á ya s̄aɛ ine aká.

ni ine iyi wa bi ku kosi aboe ku ceaa tiai nje ku ko ku bei ku kosi. ⁸ No Jesu i je nja i ni, Moizi i jò i waa lele abo nje nja na idò kulele nje. Amma waati iyi Ilaađ i taka amanè kù je beebe. ⁹ An sò nje, ine iyi i kosi aboe no kù je na sakara, no i so mmue, nju takae i ce sakarai.

¹⁰ Njoi mɔcɔe nja à sɔɔ à ni, bii beebe si gɔmei aboð mako i tia a maà ya so nje. ¹¹ No Jesu i ni, ide iyi n wa n fɔ nsei, kù je ine feii á yòkò ku gbɔ yaasee, bii kù je ine nja iyi Ilaađ i mu nja gbugbɔe. ¹² Mii ikà ikà iyi wa ganji ine nja nje ku so i kpɔ. Ine gɔ nja beebe à bí nja do, a kaa yòkò dei. Ine gɔ nja mɔ amanè nja à ce nja beebe. Ine gɔ nja mɔ a kù bi abo ku so ku ba a ce icei bommai Ilaađ jiiida jiiida. Ine iyi á yòkò ku gba ideu ku gbaa.

Jesu i weea ama keeke nja
(*Cɔ Maaku 10:13-16; Luku 18:15-17*)

¹³ Si anyii nju, ine nja à gbà ama keeke nja à naa Jesu wa ku le si nja awò no ku ce nja kutɔ. Amma mɔcɔe nja à waa gbagba si nja. ¹⁴ Njoi Jesu i sɔ nja i ni, i jò amu nja a naa bi tom, i maà ganji nja, domi bommai Ilaađ i je ti ine nja iyi à jò nja. ¹⁵ Njoi i le nja awò si iri no i ce nja kutɔ i bei i ne hai be.

Idei awaasù ilu fia gɔ
(*Cɔ Maaku 10:17-31; Luku 18:18-30*)

¹⁶ Ajo nju gɔ mako gɔ i naa bi Jesu no i beee i ni, Mɛetu, mii jiiida yoomai an ce n baò kuwee hai tā. ¹⁷ No Jesu i beee i ni, na mii i ce i waa beem ideii jiiida ku ce. Ilaađ nju akai i je jiiida. Bii i bi i ba kuwee iyi ci ya tā, jirima woodai Ilaađ nja. ¹⁸ No i beee Jesu i ni, wooda yooma nja. No i sɔɔ i ni, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, no i maà jea ine gɔ seeda ibo. ¹⁹ Jirima iyeò baee, no i bi kpaasie bei i bi arae. ²⁰ No awaasù i ni, n wa n jirima iyi be fei tā, mii i gbe n ce má. ²¹ Njoi Jesu i sɔɔ i ni, bii i bi i kò dee dee, koo ta mii iyi i ne fei, no i kpɛa ilu are nja fia. Bii i ce beebe aa ba amani jiiida lelei Ađ. Si anyie no i naa i toom. ²² Iyi awaasù i gbɔ beebe nja i sinda i ne do ino kufɔ domi ilu amani nla nla.

²³ Njoi Jesu i sɔ mɔcɔe nja i ni, ntɔ ntɔ n wa n sɔ nje, á gaɔbua ilu fia ku lo tenji bii Ilaađ i je bommae. ²⁴ No an sɔ nje má iyi á faalaa kpookpo ku lo si iwɔi abee do iyi ilu amani á lɔð tengi bii Ilaađ i je bommae. ²⁵ Iyi mɔcɔ nja à gbɔ ideu nja à biti kaa kaa, no à ni, bii beebe, to, yooi á ba faaba. ²⁶ Njoi Jesu i cɔ nja no i ni, bi amanè nja kaa ce, amma Ilaađ á yòkò ku ce fei ndee.

²⁷ Njoi Piee i sɔɔ i ni, wee à jò mii fei tā à waa tooe. To, yoomai á na ku je tu wa. ²⁸ No Jesu i sɔ nja i ni, ntɔ ntɔ n wa n sɔ nje, waati iyi Ilaađ á ce mii fei titɔ no amu Amai Amanè n maa n buba si batai bomma ilu amboem, nje amanè maateeeji iyi i waa toom nja ihɛ, nje mɔ aa buba si batai bommau i kiitiò dimi maateeeji inei Izireli nja. ²⁹ No ine baa yooma iyi i jò kpasɛe wa, walakò igbà do ifɔe nja, walakò

wecɛe nja, walakò baee, walakò iyeɛ, walakò amae nja, walakò ikɔe nja na irim, á ba ribae ikò cɔ, no ku ba kuwee hai tā má. ³⁰ Amma ine nja iyi à je inei waju nja si nsei, nkɔ nja á na ku je inei anyi, no inei anyi nja mɔ, nkɔ nja á na ku je inei waju.

20

Mɔndai ilu kpasɛ do gaanɔmae nja

¹ Jesu i kpa nja mɔndau ihɛ i ni, ideii bommai Ilaađ i jò ideii ilu kpasɛ gɔ iyi i fita daadaako wa dede amaae nja boð nja ikoe. ² Waati iyi i ba amaae nja anjò nja à fɔ à gbɔa nje ku sà nja si bei à ya sàa woo ce ice si ajo akà, no i ni a bɔ ikoi nju a koo a ce ice. No à koo. ³ No zakai isò mɛesà i fita má i koo i ba ine gɔ nja à waa buba si tafa a kù waa ce nkàma. ⁴ No i sɔ nja i ni, nje mɔ, i bɔ ikom i koo i ce ice nja. An sà nje si bei i jò. ⁵ Njoi à koo. Njoi ilu kpasɛu i fita má zakai dasà, do ale zakai inunu ku sinda ma, no ide dimi akai i ya fɔ. ⁶ Ale zakai isò miu nja i fita no i ye ine gɔ nja má à waa buba. Njoi i bee nja i ni, na mii i ce i waa buba ihɛ ngbe ngbe hai daako nja. ⁷ Njoi à jeaa à ni, si na iyi i jò ine kàma kù dasi wa icei. Njoi i ni, to, nje mɔ i bɔ ikom i koo i ce ice nja. ⁸ Iyi i to ale zakai kuloi inunu nja ilu kpasɛu i kpe ine ngboi amaae nja i sɔɔ i ni, kpe gaanɔma nja wa, sà nja fia nja, sinti hai bi inei ankãanyi nja hee ku koo si ine sinte nja. ⁹ Ine nja iyi à sinti ice ale zakai isò miu nja à naa à gba fia icei ajo akà. ¹⁰ Amma iyi à to si ine sinte nja à tamaa bei ti anja á re beebi. Amma fia icei ajo akà à sàa nja mɔ. ¹¹ Iyi à ye fia beebe nja à wasi ku gbagba si ilu kpasɛu. ¹² À waa ni, ine nja iyi à naa ankãanyiu isò akai à ce ice no i sà nja bei awa iyi à ce ice si inya gbàa hai daako hee à gbeji. ¹³ Njoi ilu kpasɛu i sɔ ine akà nja i ni, kpaasim, n kù takie, domi i jesi i gba fia icei ajo akà, mà kù je beebe. ¹⁴ To, gba fia i ne. N bi n sàa inei ankãanyiu ihɛ bei awò mɔ. ¹⁵ Kù je bei n bii an ceò fiam? Mà i waa ce igu si na iyi i jò n ce jiiida.

¹⁶ Njoi Jesu i ni, beebe moi inei anyi nja aa na á je inei waju, no inei waju nja mɔ a na á je inei anyi nja.

Jesu wa fɔ ideii ikue do kujte ise gbeetasia
(*Cɔ Maaku 10:32-34; Luku 18:31-34*)

¹⁷ Njoi Jesu i dasi kpaa wa bo Zeruzalemu. No i nya mɔcɔ maateeeji nja ikà, nja i sɔ nja si kpaa i ni, ¹⁸ wee à waa bo Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amanè a dasim awò ine ngboi woo weei Ilaađ nja do woo ko ine nja si wooda nja. Aa ye taalem a ni a kpam. ¹⁹ Si anyie no a dasim si awò dimi mmu nja, aa yaakom, no a teem kpɔwò, no a kpakpam si jji ku gaau. No si ajo gbeetasia an jì mà hai si bale.

Mii iyi iyei Zaaki do Zaa i tao Jesu
(*Cɔ Maaku 10:35-45*)

20 Si anyii nɲu ɲɔi iyei amai Zebedee ɲa í naa bi Jesu do amae ɲa nɔ́ í gule si wajue ku tɔɔe ngɔɔɔ. 21 Nɔ́ Jesu í beee í ni, mii í bi. ɲɔi í ni, si waati iyi aa naa í je bomma, jɔ́ ama minjim ɲau ihɛ́, ine aká ku buba awɔ́ nɲee, ine aká ma awɔ́ cangae. 22 ɲɔi Jesu í sɔ́ mɔ́cɔ́ minji ɲau í ni, í kù má mii iyi í waa tɔ́m ɲa mɔ́m. Aa yɔ́kɔ́ í temuad̩ ijuukpá iyi an ye ɲa? Nɔ́ à ní ɲa aa yɔ́kɔ́. 23 Nɔ́ í sɔ́ ɲa má í ni, ntoi, aa ye ijuukpá iyi an ye ɲa. Amma kù je amui an cica ine ɲa iyi aa buba si canga do nɲem. Bi ku bubau be, ine ɲa iyi Ilaad̩ Baam í cea sɔ́lue ɲai aa buba si.

24 ɲɔi mɔ́cɔ́ mɛɛwa iyi à gbe ɲau à gbɔ́ ideu nɔ́ idɔ́ ɲa í kɔ́ɔ́ minji ɲau. 25 ɲɔi Jesu í kpe ɲa fei í sɔ́ ɲa í ni, inɲe mɔ́ í má ɲa si andunyau ihɛ́ ilaalú ɲau à ya maa ta*á* ine ɲa ɲa gbugbá*i*. Nɔ́ ine ngbɔ́ ɲa ɲa nɔ́ a maa nyisi yiiiko ɲa. 26 Amma bi tu ɲe kaa ce beɛbe. Ine nɲe iyi wa bi nɲu ku je ine ngbɔ́, nɲui á je woo cé nɲe ice. 27 Beɛbe mɔi ine iyi wa bi nɲu ku je woo cua nɲe, á je aru nɲe. 28 Beɛbe mɔi amui Amai Amanɛ n kù naa ine ɲa a ceem ice, amma amui an ce nɲa ice, nɔ́ n na kuwɛem n yað ine nkɔ́ hai si dulum.

Jesu í jò fɛju minji ɔɔ ɲa à ye ilu
(Cɔ́ Maaku 10:46-52; Luku 18:35-43)

29 Si isɛɛnɛu Jesu do mɔ́cɔ́e ɲa à to Zeriko nɔ́ à waa fita hai be. Waati iyi a waa fitau, zamaa nla ɔɔ wa too ɲa. 30 Wee fɛju minji ɔɔ ɲa à waa buba ití kpáa be, nɔ́ à gbɔ́ iyi Jesu wa lo. ɲɔi à dɔ́ anu à maa ni, Lafɛɛ, tɔ́kui ilaalú Davidi, ce araare nwa. 31 Nɔ́ zamaa wa la si ɲa wa ní a coko. Amma béi à waa ní a cokou, beɛbe mɔi à ya dɔ́ anu hee lele à maa ni, Lafɛɛ, tɔ́kui Davidi, ce araare nwa. 32 ɲɔi Jesu í leekí í kpe ɲa í bee ɲa í ni, mii í bi n ce nɲe. 33 ɲɔi à jɛaa à ni, Lafɛɛ, à bi ka ye ilui. 34 Nɔ́ Jesu í ce araare ɲa í lu iju ɲau. Nɔ́ gbaká ine ɲau à ye ilu nɔ́ à waa tooe.

21

Jesu wa lo inɔ́ ilu Zeruzalemu
(Cɔ́ Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40; Zaa 12:12-19)

1 ɲɔi Jesu do mɔ́cɔ́e ɲa à mɔ́si isɛɛne ɲa nɔ́ à maai Zeruzalemu wa. Á to Betifaje si geete iyi à ya kpe Olivie. Nɔ́ Jesu í be mɔ́cɔ́ minji ɔɔ ɲa 2 í ni, í bɔ́ ilu iyi í wa waju nɲeu be, aa ye bii gbankele ɔɔ wa so do amae. I fú ɲa í naam wa ɲa. 3 Bii ine ɔɔ wa bee ɲe ide ɔɔ, í jɛaa í ni, Lafɛɛ í ne bukaata ɲa. Inɛɛu á jò í naad̩ ɲa wa ɲa.

4 Nɲu ɲau be í cei ku ba ideí waliu ku kɔ́ iyi í ni,

5 I sɔ́ inɛi Siɔ́ ɲa, í ni,
I cɔ́ ilaalú nɲe wa naa bi tu ɲe.
Amanɛ kuroi.
Si gbankeleui í gú,

Si amae.

Mɛɛmu ku so asoi.

6 Nɔ́ mɔ́cɔ́ ɲau à koo à ce bei í sɔ́ ɲau. 7 Á naad̩ gbankeleu do amae wa, à te acɔ́ ɲa si antae nɔ́ Jesu í gúu. 8 Nɔ́ si zamaa*u* ine nkɔ́ í te ibɔe si kpáau. Ine ɔɔ ɲa mɔ́ à da amaawɔi jii ɲa à tɔ́ si kpáau. 9 Ine ɲa iyi à waa cua Jesu do ine ɲa iyi à waa tooe fei à wasi ku dɔ́ anu à waa ni, tɔ́kui Davidi, à waa saabue. Aɔ́ Lafɛɛ ku weee, awɔ́ iyi í waa naa do irie. Ka saabu Ilaad̩ hee lele*.

10 Iyi Jesu í lo inɔ́ ilu Zeruzalemu, inei iluu fei í biti. Nɔ́ à wasi ku ni, yooi ihɛ́. 11 ɲɔi zamaa*u* í je í ni, Jesu waliu*u*, inei Nazareti si ilei Galilee.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaad̩
(Cɔ́ Maaku 11:15-19; Luku 19:45-48; Zaa 2:13-22)

12 ɲɔi Jesu í bɔ́ bantumai kpasɛi Ilaad̩. Iyi í to be í lele woo ta iwɔ́ ɲa do woo ra ɲa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ɲa, do kitá*i* woo ta ankasiidi ɲa. 13 Nɔ́ í sɔ́ ɲa í ni, à kɔ́ à ni, Ilaad̩ í ni ilei nɲu ile bi ku tɔ́o á je. Amma inɲe wee í coo bi ku tɔ́o*i* ile ɲa.

14 ɲɔi fɛju do ilu kute aká ɔɔ ɲa à naa bi Jesu kpasɛi Ilaad̩ be nɔ́ í jò à ba iri. 15 Amma ine ngboi woo weei Ilaad̩ ɲa do woo kɔ́ ine ɲa si wooda ɲau, idɔ́ ɲa í kɔ́ iyi à ye maamaake ɲa iyi í ce, nɔ́ à gbɔ́ amu ɲa à wasi ku dɔ́ anu à waa ni, tɔ́kui ilaalú Davidi, à waa saabue. 16 Nɔ́ à bee Jesu à ni, í bei í gbɔ́ iyi à waa fɔ́ mbe? Nɔ́ í je ɲa í ni, oo. Mii iyi wa ceu ihɛ́, í kù cio ideɛ ɲa tengi bii à ni, Ilaad̩ í jò à gbɔ́ saabue hai si gele*i* amu ɲa do si gele*i* ama kpɔ́ɔ ɲa. 17 Si anyii nɲu, í jò ɲa í ne hai ilu be í koo í sú Betani.

Jesu í ceekpe jii ndii figi
(Cɔ́ Maaku 11:12-14, 20-24)

18 Iju kumáe daadaako Jesu í ne hai Betani wa nyi Zeruzalemu, nɔ́ ari wa kpa*a*. 19 ɲɔi í ye jii ndii figi ɔɔ ití kpáa be, nɔ́ í yaa sie. Amma iyi í to kɔ́kɔe í ba wee wua ɲa í ne. ɲɔi í sɔ́ jii nɔu í ni, awɔ́ í kaa so má ajɔ káma. Nɔ́ gbaká jii nɔu í gbe. 20 Iyi mɔ́cɔ́ ɲau à yɔ́, ɲo*i* à biti. Á bee Jesu à ni, beirei í ce jii ndii figiu ihɛ́ í gbe anu aká beɛbe. 21 ɲɔi Jesu í je ɲa í ni, nto nto ñ wa n sɔ́ ɲe*i*, bii í dasi naane nɔ́ í kù waa sika ɲa, aa yɔ́kɔ́ í ce bei ñ cea jii nɔu ihɛ́ ɲa. Nɔ́ kaa je baa iyi be nɲu aká, aa yɔ́kɔ́ í sɔ́ iri kutau ihɛ́ ɲa í ni ku dede hai be koo dási tenku, á nɔ́ ku koo. 22 Bii í dasi naane ɲa, mii iyi í tɔ́o Ilaad̩ fei, aa ba ɲa.

Hai iwoi yiiiko Jesu wa naa
(Cɔ́ Maaku 11:27-33; Luku 20:1-8)

23 ɲɔi Jesu í to Zeruzalemu nɔ́ í bɔ́ bantumai kpasɛi Ilaad̩ má wa kɔ́ ine ɲa si cio. ɲɔi ine ngboi woo weei Ilaad̩ ɲa do ine ngbo ɲa à naa bi tɛɛ, à beee à ni, mii ɲa iyi í waa ceu

* 21:9 à waa saabue Do feei gereki hozanai à ya ni.

ihē, yooi í nāe kpāa iyi ì waa cooò. Do yiikoi yooi ì waa cooò. ²⁴ Njoi Jesu í je nja í ni, amu mō an bee nje ide gō. Bii ì yǎko ì j̄eem nja, amu mō an s̄ō nje inē iyi í nam yiiko ñ wa n ceò mii nja ihē. ²⁵ Hai iwoi Zāa í ba yiiko iyi í dasiò inē nja inyi. Hai bi Ilaaḍ de, mà hai bi amane nja. Njoi à busi nje à waa ni, beirei aa ka jeaa. Nsei nō, bii à jeaa à ni Ilaaḍi, á bee wa na mii í ce a kù dasi Zāa naane. ²⁶ Nō wee njo kaa j̄ō ka ni hai bi amane nja. Bii à ni hai bi amane nja, zamaau á ye taale nwa si na iyi í j̄ō inē fei í jesi iyi Zāa waliíi kam kam. ²⁷ Njoi à jea Jesu à ni, a kù mà. Nō Jesu mō í s̄ō nja í ni, debei, amu mō n kaa n s̄ō nje yiikoi inē iyi ñ wa n ceò mii nja ihē.

Møndai ama minji

²⁸ Jesu í kpa nja mōndau ihē í ni, beirei ì waa lasabu nja. Mōko gō í ne ama inemōko minji. Nō í s̄ō inē sinteu í ni, amaayi, bō ikom í koo í ce ice nnyi. ²⁹ Nō í ni, n kaa n koo. Amma do ankāanyi í ce lasabu mmu nō í koo. ³⁰ Nō mākou í koo í s̄ō ama minjisiaeu mō beebe, nō amau í jeaa í ni, to, an koo, baaba. Amma kù koo. ³¹ Si ama minji nja yoo njai í ce idōbbii baae. Njoi à ni, inē sinteuí. Njoi Jesu í s̄ō nja í ni, ntō ntō ñ wa n s̄ō njei, woo gba fiaí lempoo do inaabo woo ta icu nja aa tako nje a lō si tenji bii Ilaaḍ í je bomma. ³² Ñ wa n fō beebi si na iyi í j̄ō Zāa í naa ku nyisi nje kpāa j̄iida, nō í kù dasiē naane nja. Woo gba fiaí lempoo do woo ta icu nja í dasiē naane. Amma inje, do iyi í ye idō kù kpaasi nja nja fei í kù kpaasi idō nje í dasiē naane nja.

Møndai gaanōma laalo nja

(Cō Maaku 12:1-12; Luku 20:9-19)

³³ Njoi Jesu í s̄ō nja má í ni, í gbo mōnda gō má nja. Ilu kpasē gō í ce ikoe, nō í lō si j̄li ndii rezēe nja nō í ce kaa í kaakooeò. Nō í ce bi ku f̄ō inyii isoe. Nō í cā tafa bii ku degbe ikou. Njoi í so gaanōma nja í dasi nja si ikou a maa logooe, í bei í bō ilu koo kpe be. ³⁴ Waati iyi isoi j̄li nōu í j̄la í to ku ka, njoí í be amaace nja wa bi woo logoo nja a koo a gba iyi í je ti nju wa. ³⁵ Amma gaanōma nja à dede à wo si nja, à cā inē akā, nō à kpa inē akā má, nō à ta inē meetasiau mō kuta à kpaa. ³⁶ Nō ilu ileu í be si nja amaace gō nja wa má. Ine nju nja à kpō à re baa inei tako nja. Do nju fei, à ce nja bei à cea inei tako nja. ³⁷ Si anyii anja fei í be si nja ama abíe wa, í ni, aa jirima amam. ³⁸ Amma iyi gaanōma nja à ye amau à fō anja duusō à waa ni, í cō inē iyi á na ku je tubuu. I naa wa ka kpaa nō ileu ku baa ku je tu wa. ³⁹ Njoi à muu à fitae hai inō kaa à koo à kpaa.

⁴⁰ To, waati iyi ilu ileu á naa, beirei á cea gaanōma nja. ⁴¹ Njoi à jeaa à ni, á kpa inē laalo njaui kaa ce araare nja nō ku de gaanōma mmu nja ku dasi nja si ilēu, inē nja iyi bii isoi j̄li nōu í j̄la aa ya náa iyi í je tē. ⁴² Njoi Jesu í bee nja í ni, í kù cio iyi ihē si kukoi idei Ilaaḍ nja ba. Í ni,

Kuta iyi woo ma nja à kōsiu
Njui í baa í je kuta sintei icu ileu.
Aḵ Lafēei í coo, nō í mu wa biti.

⁴³ Nō Jesu í ni má, ñ wa n s̄ō njei, Ilaaḍ á gba bommae hai bi tu nje ku na dimi mmu nja iyi à waa ce idōobie. [⁴⁴ Ine iyi í cuku si kutau ihē, kutau á legēei. Ine iyi í nō í bata mō á lōlo lafēei nekḵ nekḵ.]

⁴⁵ Iyi inē ngboi woo weei Ilaaḍ nja do Farisi nja à gbo mōndai Jesu nja, à mà iyi anjai wa fáa. ⁴⁶ Njoi à waa de kpāa bei aa ce a muu. Amma à waa ce njoi zamaau si na iyi í j̄ō à dasi naane iyi waliíi ntō ntō.

22

Møndai ijei abōḍ

(Cō Luku 14:15-25)

¹ Njoi Jesu í s̄ō nja ide do mōnda nja má í ni, ² í gbo faaji gō iyi wa nyisi nje bei bommai Ilaaḍ í ye. Ilaalu gō wa cea amaace abōḍ, ³ nō í be amaacee nja í ni a koo a kpe inē nja iyi à kpe abōḍu wa. Amma inē nja a kù waa bi ku naa. ⁴ Nō í be amaacee mmu gō nja má í ni, í koo í s̄ō inē nja iyi ñ kpe nja í ni ñ t̄ā s̄ōlu. Kete kombo nja do meemu ku ne ikpo gō nja ñ kpa nō à ce icei fei ndeé à t̄ā, a naa wa bi ku ce abōḍu. ⁵ Amma inē nja iyi à kpe nja a kù saaluē mōm, inē fei í ne wtae. Ine gō nja à ne iko nja, inē gō nja mō à ne s̄la nja. ⁶ Gōgō nja à mu amaace nja à cā nja à kpa nja. ⁷ Njoi idōi ilaalu í kḵ nō í be soogee nja à koo à kpa woo kpa inē nja nō à dasi ilu nja inā. ⁸ Njoi í s̄ō amaacee nja má í ni, to, ijei abōḍu í j̄la, amma inē nja iyi ñ tako ñ kpe nja a kù j̄ōḵ ijeu be má. ⁹ Na nju, í bō si tafa nja í kpe inē nja iyi à wa be fei wa nja. ¹⁰ Nō amaacee nja à bō si tafa nja à t̄ōt̄ō inē nja iyi à wa be fei wa, hai inē j̄iida do inē laalo nja, nō abōḍu í kḵ do amane.

¹¹ Iyi ilaalu í lō ile bi ku ce abōḍu, í cō inē nja iyi à naa ku j̄eu, nō í ba wee, inē akā kù waa dasi j̄ineí abōḍu iyi í na nja. ¹² Njoi í beee í ni, kpaasi, beirei í ce í lō wa ihē í kù waa dasi j̄ineí abōḍ. Nō inēu kù ni ide kama. ¹³ Njoi ilaalu í s̄ō amaacee nja í ni, í dī awōe do isee nja nō í soo í nyō angule si ilu kuku, tenji bii inē nja aa lesi awō si iri a kpata. ¹⁴ Nō Jesu í ni má, do iyi Ilaaḍ í kpe inē nkpō fei, inē iyi í cica kù kpō.

Fiaí lempoo ku s̄ā

(Cō Maaku 12:13-17; Luku 20:20-26)

¹⁵ Waati beebe Farisi nja à koo à t̄ōt̄ō à waa busi nje a ba a lea Jesu taai ide. ¹⁶ Njoi à be mōco nja gō nja do inei Herodu gō nja bi tē. Iyi à to njoí à ni, Mēetu, à mà iyi í ya f̄ō ntō, nō í waa kō inē nja si idei Ilaaḍ do ntō. Beebe mōi í kù waa ce njoi inē gō, domi í ci ya cō ijui amane nja. ¹⁷ Na nju, s̄ō wa bei í ye. Í s̄la ka s̄ā ilaalu Sezaa fiaí lempoo? Ma ka maà s̄ā. ¹⁸ Wee Jesu í má lasabu nja iyi à waa ce t̄ā, njoí í s̄ō nja í ni, inje ilu muafiti nja, na mii í ce í waa leem taai ide nja. ¹⁹ Í nyisim kpekele iyi

ì ya são lèmpooa wa ña. Nò à nyisìe kpekele gò. ²⁰ Nò Jesu í beë ña í ní, fotoyi yooi í wa si kpekeleu ihē nò irii yooi à kò sí. ²¹ Nò à ní, ti Sezaai. Nòí Jesu í s̄ ña í ní, to, debèi í s̄aa Sezaa iyi í j̄e t̄e ña, nò í s̄aa Ilaās̄ m̄o iyi í j̄e t̄e ña.

²² Iyi à gbò ideu b̄e b̄e, ñòí à bitì à j̄ò à n̄e.

Idei kuj̄ti iku ña

(Cò Maaku 12:18-27; Luku 20:27-40)

²³ Si ōj̄o ak̄au Sadusi gò ña m̄o à naa bi Jesu má. An̄ai à ya maa ní iku ña a kaa j̄l. Iyi à to wa bi Jesu ñòí à beë à ní, ²⁴ M̄ētu, Moizi í ní bii in̄e gò í kù í j̄ò abōe nò kù biò ama, ifōe ku so jāōu ku ba ku b̄ia igb̄āe ama. ²⁵ Wee si in̄o nwa in̄e m̄ēje gò ña à w̄ēe iyi à j̄e amai baa ak̄a. Igb̄a ña í so abō nò kù biò ama nò í kù í j̄ò ifōe jāōu. ²⁶ B̄e b̄e in̄e min̄jisiau m̄o í ce, do m̄ētas̄iāu, hee í koo í k̄asiò amane m̄ējes̄iāu. ²⁷ Si anyii an̄a fei nò abou m̄o í na í kù. ²⁸ To, ōj̄o iyi iku ña aa na a j̄l, aboi yoo ñai á j̄e, si beì an̄a fei à soo aboi.

²⁹ Amma Jesu í j̄e ña í ní, ì waa r̄ara ñai si na iyi í j̄ò í kù mà gbugb̄ai Ilaās̄ ña hee má j̄e mii iyi kukoi idee wa f̄o. ³⁰ Nto n̄to, si waati iyi iku ña aa naa a j̄l, waati b̄e b̄e in̄e m̄o ña do inaob̄o ña a kaa so n̄je má, amma aa yei beì amaleka ña. ³¹⁻³² Iyi í j̄e ti ideì kuj̄ti iku ña, à k̄ò wo à ní, Ilaās̄ í ní n̄ju Ilaās̄, Laf̄ēi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zak̄obu. I kù cio ideu b̄e ña iyi Ilaās̄ í s̄ ñe? Ilaās̄ kù j̄e Laf̄ēi iku ña, Laf̄ēi in̄e ña iyi à w̄ēe.

³³ Nò zamaa iyi í wa b̄e fei í gbò cioi idee nò ideu í tosi ña.

Wooda iyi í re

(Cò Maaku 12:28-34; Luku 10:25-28)

³⁴ Nòí Farisi ñau à gbò iyi Jesu í k̄amia Sadusi ñau si ideu nò à t̄òt̄ò má. ³⁵ In̄e ak̄a ña iyi wa j̄e woo kò in̄e ña si woodau wa bi ku cò laakai Jesu nò í beë í ní, ³⁶ M̄ētu, si wooda ñau fei, yoomai í re. ³⁷ Nòí Jesu í j̄eaa í ní, bi Ās̄ Laf̄ēe do id̄o fei do lasabu fei. ³⁸ N̄ju beì í j̄e wooda sinte, n̄jui í nò í re ña. ³⁹ Min̄jisia iyi í too wee. Bi in̄e mmu ña beì í bi arāe. ⁴⁰ Wooda min̄ji ñau beì à j̄e icui ideì woodai Moizi do ti ideì wali ña fei.

Davidi do in̄e iyi Ilaās̄ í cica

(Cò Maaku 12:35-39; Luku 20:41-44)

⁴¹ Si beì Farisi ñau à t̄òt̄ò, ñòí Jesu í beë ña ideu ih̄e ⁴² í ní, beirei ì waa lasabu si ideì in̄e iyi Ilaās̄ í cica ña. Tòkui yooi í j̄e. Nòí à j̄eaa à ní, tòkui ilaalu Davidii. ⁴³ Nò Jesu í beë ña í ní, bii b̄e b̄e, beirei í ce Davidi wa kpoo Laf̄ēe waati iyi í f̄o do gbugb̄ai Hundei Ilaās̄ í ní,

⁴⁴ Ās̄ Laf̄ēe í s̄ Laf̄ēm í ní,

Buba si awò njem ih̄e

Hee n ce mb̄ēe ña bi ku lesi is̄ēe.

⁴⁵ Nò Jesu í ní má, to, bii Davidi wa kpoo Laf̄ēe, beirei à ce ku j̄e tòkue má.

⁴⁶ Nò baa in̄e ak̄a ña kù yòkò ku j̄eaa ide k̄ama. Nò hai waati b̄e b̄e in̄e gò kù beë ide gò má.

23

Muafitti Farisi do woo kò in̄e ña si wooda

ñà

(Cò Maaku 12:38-39; Luku 11:43,46; 20:45-46)

¹ Nòí Jesu í s̄ zamaa do m̄ōc̄e ñau, ² í ní, woo kò in̄e ña si wooda ñau do Farisi ñau, an̄ai à s̄asi agb̄e Moizi à waa sisi woodāe. ³ Na n̄ju, ì ya gbò ide ña nò ì ce mii iyi à waa s̄ ñe fei. Amma ì maà ya ce kookoosu beì à waa ce, domi ide iyi à ya f̄o a ci ya ceò ice. ⁴ À ya ði aso ku wo a maa k̄aa in̄e ña, amma an̄a taka ña a ci ya j̄e si a luu baa do amaawò ak̄a. ⁵ Kookoosu ña iyi à waa ce fei à waa cooi ku ba a ȳe ñaò. B̄e b̄e in̄e ya ði ama tia iyi í la í re ti kpaasi ña nò a dasi jaba ña ik̄u s̄is̄o iyi í re ti kpaasi ña si it̄i do il̄e *. ⁶ Nò a ci ya bi kaa in̄ya sinte bi ku j̄e j̄ingau ña do kit̄ai in̄e ngbo ña il̄e bii à ya ce kut̄òt̄ò ña. ⁷ À ya bi in̄e ña a maa ce an̄a f̄o si bantuma do b̄ēēe nò a maa kpe ña laf̄ēe. ⁸ Amma in̄e, ì maà ya j̄o a kpe ñe laf̄ēe, domi in̄e fei saa ñai, nò Laf̄ēe ak̄a lege lege ì n̄e ña. ⁹ Nò ì maà kpe in̄e k̄ama Baaba si il̄e ih̄e ña, domi in̄e ak̄ai í j̄e Baa ñe. N̄jui í wa lele. ¹⁰ Nò ì maà ya j̄o a kpe ñe ilaalu ña domi ilaalu ak̄a lege lege ì n̄e ña, n̄jui í j̄e in̄e iyi Ilaās̄ í cica. ¹¹ In̄e iyi í j̄e in̄e ngbo ñe n̄jui í n̄e ku j̄e woo ce ice ñe. ¹² In̄e iyi í so arāe lele, aa kayeì, in̄e m̄o iyi í kaye arāe aa soo lele.

Jesu í ȳe taalei Farisi ña do woo kò in̄e ña si wooda ña na muafiti ña

(Cò Maaku 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Jesu í ní, in̄e woo kò in̄e ña si wooda ña do Farisi ña, in̄e ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukp̄a ña, si na iyi í j̄ò ì waa c̄imboa in̄e ña kp̄ai bommai Ilaās̄ ña. In̄e taka ñe, ì kù j̄e si ì lo ña, nò in̄e ña iyi à bi ku lo, ì waa ganji ña ña. [¹⁴ In̄e woo kò in̄e ña si wooda ña do Farisi ña, in̄e ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukp̄a ña, si na iyi í j̄ò ì ya maa ce kut̄òt̄ò s̄is̄o ña ku ba in̄e ña a ní in̄e in̄e j̄iida ñai. Nò wee mii iyi jāō ña à n̄e fei ì ya gb̄aa ñai. Na ñòí ì j̄ò ijuukp̄a ñe à la ku re.]

¹⁵ In̄e woo kò in̄e ña si wooda ña do Farisi ña, in̄e ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukp̄a ña, si na iyi í j̄ò ì waa dabii bii fei ña, ì waa n̄e si tenku do si il̄e fei ì waa dede baa in̄e ña iyi aa ba ì kpaasi id̄o ña ña. Nò bii ì ba ña ì ya sinda laf̄ēe ñai ku j̄e in̄e iyi à n̄e a dasie ina iyi ci ya ku ku re baa in̄e ñe taka ñe is̄ēe gb̄eeji.

¹⁶ In̄e f̄ēeju ñai iyi ì waa m̄o goloì f̄ēeju ña, aa ye ijuukp̄a ña. Ì ya maa ní ña, bii in̄e í ceekpe do kpaas̄i Ilaās̄ kù j̄e taale baa bii kù k̄ò.

* 23:5 ama tia ama tia iyi à ya ðlu is̄ēe ña iyi à wa si tiaì ideì Ilaās̄ à ya kò sí, nò a ðlu si ikpo ña walakò si awò.

Amma bii í ceekpe do wurai kpasëu, tilasii ku kó ideu. ¹⁷ Ine fëeju nnyei ñai. Yoomai í la í re. Wurau? Mà kpasë iyi í jò wurau í je ti Ilaaó. ¹⁸ Nò í waa ni má ña, bii ine í ceekpe do bi kuwee kù je taale baa bii kù kó, amma bii í ceekpe do ñai kuwee, tilasii ku kó ideu. ¹⁹ Ine fëeju ñai. Yoomai í la í re. Inai kuwee? Mà bi kuwee iyi í jò ñai kuwee í je ti Ilaaó. ²⁰ Na ñu, ine iyi í ceekpe do bi kuwee, hee do mii iyi wa lesi feii í ceekpe. ²¹ Ine mò iyi í ceekpe do kpasëi Ilaaó, hee do Ilaaó iyi í wa be feii í ceekpe. ²² Ine mò iyi í nò í ceekpe do lele, hee do batai bommai Ilaaó do Ilaaó takae iyi wa buba bei í ceekpe.

²³ Ine woo kò ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpá ña, si na iyi í jò í waa na Ilaaó hee do zakaai nyau aye ña, amma í waa gbeje mii iyi í la í re si wooda ña. Mii ñau í je idóobii Ilaaó ku ce do araare ku nyisi do ilu naane ku je. Nñu ñau bei í jò í ce ña, nò í maá gbeje iyi í gbe ñau. ²⁴ Ine fëeju ñai iyi í waa mu goloí fëeju ña. Í waa coo inyi ñe na kokoo ña nò í bei í waa mió kpoopko ña.

²⁵ Ine woo kò ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpá ña si na iyi í jò anyii kóofu do ti jee ñai í wa ye ña, amma hai si bine laalo do ilei í baó mii ndii inóe ña. ²⁶ Awó Farisi fëeju, wíe inóí jee titá, anyiu mò ku bei ku má.

²⁷ Ine woo kò ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpá ña, si na iyi í jò í ye ñai bei bale iyi á josi mii fufu ku ba anyie ku sía, amma inóe kúkúí amané do konkombi wa kó si. ²⁸ Bëbe mòi ñe taka ñe, bii ine ña á waa ye ñe, ine jine jida ñai, amma si ido ñe muafiti do laaloí wa kó.

²⁹ Ine woo kò ine ña si wooda ña do Farisi ña, ine ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpá ña, si na iyi í jò í waa teese baleí walii ñau, nò í waa ce booda si ti ine dee ñau mò má ña. ³⁰ Nò í waa ni ña, bii í je si waatii bala nwa ñai á dede wo a kaa ka dasi baa nwa si walii ñau ku kpa. ³¹ Ine taka ñe í waa nyisi iyi ñe tokui ine ña iyi á kpa walii ñau. ³² To, í hanyá í tamba laaloí iyi bala ñe ña á sintiu. ³³ Ine ine buu ña bei njo wukuku. Í kù ñe bei aa ce í saa ina iyi ci ya kuu ña. ³⁴ Na ñu, í de ití í gbó, an be ñe walii ña wa do ilu bisii ña do woo mà tia ña. Si inó ña aa kpa gogo ña, nò í kpakpa gogo ña mò si jji ku gaau, gogo ña mò nò í te ña kpotóó ile bei í ya ce kutóó ñe ña, nò í lele ña si ilu ña fei. ³⁵ Na ñu, ijuukpáí woo kpa ine dee ñau fei á je si iri ñe. Abélií í je ine dee ñe sinte iyi í kpa ña. Zakari amai Boraki iyi í kpa si afei kpasëi Ilaaó do bi kuwee ña, ñui í je ine ankãanyi iyi í kpa ña. Ikui ine dee ñe ñau be fei, hai Abéli hee ku koo si Zakari, ñeí aa ye ijuukpáe ña. ³⁶ Ntò ntò, ñ wa n sò ñeí, ijuukpáí mii ñau be fei si ine nnyi ñau ihéí á baa ku je si.

Jesu do Zeruzalemu

(Cò Luku 13:34-35)

³⁷ Jesu í ni, ine ine Zeruzalemu ña, ine iyi í ya kpa walii ña nò í ta ama abei Ilaaó ña mò kuta í kpa ña ña. Ise feloi ñ wa n bi n tótó ñe si abem bei ajee í ya tótó amae ña si ikpae, amma í kù je ña. ³⁸ Wee nsei Ilaaó á fù ñe kpasë ñe si awó. ³⁹ Ntò ntò ñ wa n sò ñeí, hai nsei í kaa yem má ña í gbe hee ajo iyi aa ni ña, Ilaaó ku weea ine iyi wa naa do irii Lafëe.

24

Jesu wa fò idei kpasëi Ilaaó ku lege

(Cò Maaku 13:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Njoi Jesu í fita hai kpasëi Ilaaó. Iyi wa ñe ñoi mótóe ña á koo á baa á nyisie bei á ma kpasëi Ilaaó do ilee ña sãa sãa. ² Njoi í sò ña í ni, í waa ye mii ñau be fei ña ña. Ntò ntò ñ wa n sò ñeí, kuta baa aká kaa naa ku maa lesi ñe be má, aa kekeee mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi

(Cò Maaku 13:3-13; Luku 21:7-19)

³ Jesu í koo í buba iri kutai Olivie. Njoi mótóe ña á bò bi tee ña duusóó á beee á ni, sò wa waatii iyi mii ñau be á ce. Nyinda yoomai á nyisi kunyie wa do waatii ankãanyi.

⁴ Nò Jesu í je ña í ni, í ce laakai ña ñe go ku maá naa ku ñi lju ñe, ⁵ domi ine ña iyi aa na a maa naa aká aká a maa ni ñai á je ine iyi Ilaaó í cicau aa kpó. Aa ñi jui ine nkpo. ⁶ Nò aa maa gbó ibai igú amee amee do jjiñí ña. Í maá jò ku da zigi ñe, domi í gbe mii ñau be fei ku ce. Amma kù je waatii ankãanyiu be titá. ⁷ Dimi go ña aa ya na a maa ja do dimi mmu ña. Ilaalu go ña mò aa maa ja do ilaalu mmu ña. Nò ile á yaya si ilu go ña, nò ari á ce. ⁸ Ine ñu be fei á yei bei ara kuro sinteí báasí ku bei ku bi.

⁹ Si waatii ñu, aa dasi ñe si awóí ine ña á kpá ñe iju, aa kpa ñe mom. Dimi fei á cé ñeí na irim. ¹⁰ Waatii bëbe, ine nkpo á nyiò anyi, aa maa zamba ñe nò á cé ñe. ¹¹ Walii ibo nkpo ñai aa na a naa a maa wa nyii ití ine nkpo. ¹² Laalo ku ce á kóosi hee ku jò ine nkpo kaa ñe kubii kpaasi ña má. ¹³ Amma ine iyi í temua hee kóóe á ba faaba. ¹⁴ Aa waazo laabaau jiidai bommai Ilaaó si andunya fei ku ba dimi fei ku gbó, andunya ku bei ku kpa iri.

Faajii mii laaloí iyi wa riisi kpasëi Ilaaó

(Cò Maaku 13:14-23; Luku 21:20-24)

¹⁵ Jesu í ni, walii Daniéli í fò idei mii laaloí go wo iyi á riisi kpasëi Ilaaó. Nñui aa ye ña í wa si inya iyi í je ti Ilaaó. Ine iyi wa cio idei mii laaloí, ku ce laakai ku gbóó sãa sãa. ¹⁶ Waatii bëbe ine ña iyi á wa ilei Zudee a sa a bò iri kuta ña. ¹⁷ Nò ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maá bò ngogo ku so inó ilee. ¹⁸ Nò ine mòi iyi í wa iko ku maá nyi kpasë koo so kumboóe má. ¹⁹ Waatii bëbe wahalai báasí ña do ayawo ña á caa mom. ²⁰ Í ce kutóó ña ku ba waatii kusau ku maá na ku je sukui

tütü walakö ajöi kusümi *.²¹ Ntö ntö, waati beɛbe wahala nla nlaí á naa iyi á kú ye dimie hai sintei andunya hee do nnyi, nò á kaa ka ye dimie má hee do ajö fei.²² Bii Ilaaḍ kú jile si nnyu ku kaye kukpö ajöu wo ine go kaa wɛɛ. Amma í kayeei na irii ine ɲa iyi í cicau.

²³ Waati beɛbe, bii ine go í sḵ ɲe í ní, í cò ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa ihē, walakö ine mmu go ku ní, í wa ihḵ, í maà dasi lafēɛ naane ɲa.²⁴ Ine go ɲa aa na á naa akā akā á maà dasi anjai á je ine iyi Ilaaḍ í cicau walakö á ni anjai á je walii ɲa amma iboi. Áa maa ce dobu dobu do maamaake ɲa ku ba á dī hee do ijui ine ɲa iyi Ilaaḍ í cicau bii aa ylaḵ.²⁵ Na ɲoi í jḵ ñ wa n sḵ ɲe fei ndeɛ do njuma.

²⁶ Na nnyu, bii á na á sḵ ɲe á ní, ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa gɛɛɛ, í maà koo. Walakö bii á sḵ ɲe á ní, wa manji ilaawa, í maà dasi naane.²⁷ Si bei kuɲoi ijí í ya má inya hai nunui daakö hee ku bḵ nunui ale anu akā, beɛbe moi kunaai amu Amai Amane á je.²⁸ Tengi bii iku í wa, í yembee ku ɲa á ya tḵtḵ.

Kunaai Amai Amane

(Cò Maaku 13:24-27; Luku 21:25-28)

²⁹ Jesu í ní, si anyii wahalau gbakā, nunu á kuku inyai, nò cukpa mo kaa má inya má, andaiya ɲa aa cuku wa hai lele nò gbubgāi lele ɲa á yaya.³⁰ Waati beɛbe nyindai Amai Amane á fita lelei Aḵ. Nò dimii andunya ɲa fei aa le awḵ si iri á maa kpata. Áa ye amu Amai Amane ñ wa n naa si kudūi jī do gbubgā nla do amboe.³¹ Kāakāakī nla nla á dḵ anu nò n be amalekam ɲa wa si andunya gonta mɛɛu. Anjai aa tḵtḵ ine ɲa iyi ñ cica si andunyau fei.

Mii iyi jīi ndii fiḡi wa kḵ wa si

(Cò Maaku 13:28-31; Luku 21:29-33)

³² Jesu í ní, í cò mii iyi jīi ndii fiḡi wa kḵ ɲe si ɲa. Bii ñ na í ye amaa wḵɛ ɲa á sinti ku wu wua kpḵtḵ, í ya má iyi ate í maai wa mbe.³³ Beɛbe moi, bii í ye mii ɲau be fei wa ce, í má ɲa iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe má, ajöu í maai wa mḵm.³⁴ Ntö ntö ñ wa n sḵ ɲei, kú je inei nsei ɲa feii aa ku ideu ku bei ku ce.³⁵ Lele do ile fei á na ku tā, amma idem ɲa á kaa tā pai.

Ilaaḍ ɲnyu akāi í má ajöu

(Cò Maaku 13:32-37; Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Jesu í sḵ ɲa má í ní, ine kāma kú má waatiu hee má je ajö iyi mii ɲau á ce, baa amaleka ɲa iyi á wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaḍ Baaba ɲnyu akā.³⁷ Si bei í ce si waatii Noweeu, beɛbe moi á ce si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa.³⁸ Hee kukḵi inyi nlaui ku maa naa, ine ɲa á waa je, á waa mḵ, á waa ce abḵdḵ ɲa, á waa mua ama ɲa ɲa mḵkḵ hee í koo í to si ajö iyi Nowee í koo í loḵ akoi inyi.³⁹ Á kú waa lasabu do wahala dimi beɛbe hee í to kukḵi inyi nlaui í je ɲa fei. Beɛbe moi á je

si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa.⁴⁰ Si waati nnyu, amane minji á wa iko nò aa so ine akā á jḵ ine akā.⁴¹ Inaabo minji á maa lḵlḵ, aa so ine akā á jḵ ine akā.⁴² Na nnyu, í wɛɛḵ sḵolu ɲa, domi í kú má ajö iyi Lafēɛ ɲɲe á nyi wa.⁴³ I gbḵ iyi ihē má ɲa. Bii ilu kpasḵ í má idū zaka iyi ile á naa, á wḵ njoo nò ku ganjie ku lḵ kpasḵɛ.⁴⁴ Na nnyu, inje mḵ, í wɛɛḵ sḵolu ɲa, domi amu Amai Amane an nyi wa si waati iyi í kú waa tamaa ɲa.

Amaace jūda do amaaɛ laalo

(Cò Luku 12:41-48)

⁴⁵ Í sḵ ɲa má í ní, yooi í je amaaɛ ilu naane iyi í ne laakai. Lafēɛ í je ine iyi ilu kpasḵ go í kpe í so amaaɛ kpaasie ɲa í daa si awḵ ku maa cḵ ɲa ku na ɲa ije si bei í jḵ.⁴⁶ Inḵ didi á je ti amaaɛu bii lafēɛe í bāa í naa í bāa wa ce beɛbe.⁴⁷ Ntö ntö, lafēɛu á daa amaaɛu mii ndeɛ fei si awḵ.⁴⁸ Amma bii í je amaaɛ laalo, á lasabui ku ní, lafēɛm kaa baa ɲya má,⁴⁹ nò ku dede ku maa cā amaaɛ kpaasie ɲa nò ku maa je ku maa mḵ do woo mḵ atḵ ɲa ajḵ.⁵⁰ Beɛbei, lafēɛu á na ku baa si ajö iyi kú waa cḵ kpāa, do si waati iyi kú waa tamaa,⁵¹ nò á kpāa iju jūda jūda, nò nnyu do ilu muafiti ɲau fei wahala ɲa á je inya akā. Tengi bei á le awḵ si iri ku má kpataḵ.

25

Mḵndai mudēɛ go ɲa

¹ Jesu í ní, ajö iyi an naa n je bommam á yei bei faajii mudēɛ mɛɛwa go ɲa iyi á so fitila ɲa ɲa á bḵ mḵkḵ titḵ ku ko.² Si inḵ ɲa amane miu í je ilu laakai, amane miu mḵ kú ne laakai.³ Mudēɛ miu hai ne laakai ɲau á so fitila ɲa ɲa nò á kú so ikpo koḵa.⁴ Amma ilu laakai ɲau á so fitila ɲa ɲa do ikpo koḵa.⁵ Wee mḵkḵ titḵu kú to wa ɲya. Si bei wa kpe, ɲoi mudēɛ mɛɛwa ɲau á siiko á waa sī njoo.

⁶ Hee zakai laja ɲoi á gbḵ anu ku dḵi ine ɲa. Á waa ní, mḵkḵ titḵu wee wa to wa, í dede ka kḵo.⁷ ɲoi mudēɛ mɛɛwa ɲau á jī á waa teese fitila ɲa ɲa.⁸ Hai ne laakai ɲau á tḵo ine ihḵ ɲau á ní, í mu nwa ikpo domi fitila nwa ɲa á waa ku.⁹ ɲoi ilu laakai ɲau á ní, aawo, kaa to awa fei. I koo í ra tu ɲe gbakā.¹⁰ Iyi á bḵ ikpou ku ra ɲoi mḵkḵ titḵu í to wa. Ine ngu ɲa iyi á ce sḵolu jūda ɲau á tooe á lḵ bi ku ce abḵdḵ nò á cīmbo gambou.¹¹ Si anyie ɲoi woo bḵ ikpo ku ra ɲau mḵ á to wa, á wasi ku dḵ anu á waa ní, lafēɛ, lafēɛ, cī nwa gambou.¹² Amma mḵkḵ titḵu í ní, ntö ntö, n kú má ɲe.

¹³ ɲoi Jesu í ní má, to, na nnyu, í maa cḵ kpāa ɲa domi í kú má ajö iyi an nyi wa ɲa hee má je waatiu.

Mḵndai amaaɛ mɛɛta go ɲa

(Cò Luku 19:11-27)

¹⁴ Jesu í sḵ ɲa má, í ní, bommai Ilaaḍ í yei má bei faajii mḵkḵ go iyi wa bi ku bḵ ilu koo

* 24:20 sukui tütü sukui tütü ɲa sukui ateí, nò bii go ku bḵ í ya gaabu.

kpe be. Nɔ́ í kpe amaacee ɲa í so amanie fei í da ɲja si awɔ́. ¹⁵ Í na ine aká fiai wura kpekele nla miu, ine aká mɔ́ minji, ine meetasiau mɔ́ aká, í na ɲja feii si bei gbugbái ine fei í to, í bei í nee. ¹⁶ Njoi gbaká amaacee iyi í na fia kpekele miuu í so fiau wa ceð sía, nɔ́ í ba riba miu má. ¹⁷ Beebe mɔ́ ine iyi í na minjiu mɔ́, í ba riba minji má. ¹⁸ Amma ine iyi í na akáu í koo í tu isai í singa fiai lafɛu.

¹⁹ Si beebe ajo í koo wa baa ɲoi lafɛei ine ɲau í baa nɔ́ í kpe ɲa a na a sisia ɲju bei á cea fiau. ²⁰ Amaacee iyi í na fia kpekele miuu í naaɔ́ miu mmue wa má, nɔ́ í sɔ́ í ni, lafɛe, fia kpekele miu iyi í nam nɔ́u n ceð sía hee n ba riba miu má. ²¹ Njoi lafɛee í sɔ́ í ni, í sía, awou amaacee jiida ilu naaneí. Si mii keekeu ihɛ̀ n ye iyi í je ilu naane, na ɲju, an daae mii nla si awɔ́. Naa wa ka je jingau. ²² Ine iyi í na kpekele minjiu mɔ́ í naa í ni, lafɛe, fia kpekele minji iyi í nam nɔ́u, n ba riba minji ma. ²³ Nɔ́ lafɛee í ni, í sía, awou amaacee jiida ilu naaneí. Si mii keekeu ihɛ̀ n ye iyi í je ilu naane, na ɲju, an daae mii nla si awɔ́. Naa wa ka je jingau. ²⁴ Si anyii ɲju ɲoi amaacee iyi í na kpekele akáu mɔ́ í naa í ni, lafɛe, n má iyi awou ine ku gaabui. Bii í kù gbɛ̀ bei í ya da, nɔ́ tengi bii í kù fá dimi, bei í ya mu. ²⁵ Njoi ɲju dei í mum be, nɔ́ n koo n si fiaeu ile. To, fiae wee. ²⁶ Njoi lafɛeeu í sɔ́ í ni, awou amaacee yaama ilu ikai, awoi í má iyi n ya n da baa bii n kù gbɛ̀, nɔ́ bei n kù fá dimi n ya n mui. ²⁷ To, iyi í má beebe wo, aa na ine go fiam nɔ́ui, nɔ́ i daa si inyi. Bii í ce beebe wo an ye ndom do ribae fei waati iyi n baa. ²⁸ Si anyie ɲoi í sɔ́ amaacee kpaasi ɲau í ni, i gba fia kpekele akáu í na ine iyi í ne meewau, ²⁹ domi ine iyi í ne, ɲju í ya kɔ́a si ku ba iyi í ne ku kɔ́asi má. Amma ine iyi kù ne, baa keekee iyi í ne má á ya gbaei. ³⁰ Amaacee nfeu mɔ́, í soo í nyɔ́ angule si ilu kuku tengi bii ine ɲa aa lesi awɔ́ si iri a kpata.

Kiitii ankãanyi

³¹ Njoi Jesu í ni má, si waati iyi amu Amaí Amane an naa do amboem do amaleka ɲau fei, an buba si batai bomma ilu amboem. ³² Dimii andunya fei á tɔ́ɔ́ si wajum, nɔ́ an feefe ine ɲa bei woo degbe í ya feefe angudá do iwo ɲa. ³³ An jile ine dee dee ɲau ikpa awɔ́ njem, ine laalo ɲau mɔ́ ikpa awɔ́ cangam. ³⁴ Waati beebe amu ilaalu an sɔ́ ine ɲa iyi á wa awɔ́ njem n ni, i naa wa ɲa, inje iyi í ba kuweei Baam. I naa í buba si bomma iyi á ce nje sɔ́lue hai waatii kusintii andunya. ³⁵ Bommau tu ɲei si na iyi í jò si waati iyi ari wa kpam, i muum ije n je ɲa. Nɔ́ si waati iyi agbe wa kpam má, i muum inyi n mɔ́ ɲa. Nɔ́ si waati iyi n je ine njoo i gbam si kpasɛ̀ nje ɲa. ³⁶ Nɔ́ si waati iyi n wee basí i bii anyim ɲa. Nɔ́ iyi n wa n ce bɔ́o í gbɔ́m ɲa. Nɔ́ si waati iyi n wa ile piisɔ́o i ya naa ku cɔ́m ɲa. ³⁷ Waati ɲju, ine dee dee ɲau aa jem a ni, Lafɛe, waati yoomai á ye ari wa kpaɛ nɔ́ á nae ije í je wala

agbe wa kpaɛ á nae inyi í mɔ́. ³⁸ Waati yoomai á ye í je ine njoo á gbaɛ si kpáse nwa, walakɔ́ á yeɛ basí nɔ́ á bii anyie. ³⁹ Mɔ́ waati yoomai á ye í waa ce bɔ́o walakɔ́ i wa ile piisɔ́o nɔ́ á naa ku cɔ́e. ⁴⁰ Amu ilaalu an je ɲja n ni, ntɔ́ ntɔ́, bii í cea ine aká inem ɲa iyi á kere á re ɲau ihɛ̀ beebe ɲa, amui í cea ɲa.

⁴¹ Si anyii ɲju, n bei n sɔ́ ineí awɔ́ cangam ɲau mɔ́ n ni, í fa ara nje hai kɔ́kɔ́m, inje iyi Ilaaɔ́ í ceekpe. I bɔ́ si ina iyi ci ya ku, iyi á koa Seetam do amalekae ɲa. ⁴² Aa lɔ́ si ina ɲai si na iyi í jò waati iyi ari wa kpam wo í kù muum ije n je ɲa. Nɔ́ waati iyi agbe wa kpam í kù muum inyi n mɔ́ ɲa. ⁴³ Waati iyi n je ine njoo í kù gbam si kpasɛ̀ nje ɲa. Nɔ́ si waati iyi n wee basí í kù bii anyim ɲa. Iyi n wa n ce bɔ́o nɔ́ n wa ile piisɔ́o, i ci ya naa ku cɔ́m ɲa mɔ́m. ⁴⁴ Aja mɔ́ aa jem a ni, Lafɛe, waati yoomai á ye ari wa kpaɛ, walakɔ́ agbe, walakɔ́ í je ine njoo, walakɔ́ basí, walakɔ́ si bɔ́o, walakɔ́ ile piisɔ́o nɔ́ á kù sobie. ⁴⁵ An je ɲja n ni, ntɔ́ ntɔ́ n wa n sɔ́ ɲei, si bei í kù cea ine aká inem ɲa iyi á kere á re ɲau ihɛ̀ beebe, amui í kù cea ɲa. ⁴⁶ Na ɲju, aa ye ijuukpá ɲai si ina iyi ci ya ku. Amma ine dee dee ɲau aa lɔ́ si kuwee iyi ci ya tá.

26

Ine ngbo ɲau á waa busi nje a kpa Jesu (Cɔ́ Maaku 14:1-2; Luku 22:1-2; Zaa 11:45-53)

¹ Iyi Jesu í fɔ́ ide ɲau fei í tá, ɲoi í sɔ́ mɔ́cɔ́e ɲa í ni, ² í má ɲa iyi ajo minjii í gbe ka jeð jingauí lku ku kua. Nɔ́ waati beebai aa dasi amu Amaí Amane si awoi ine ɲa a kpam si jli ku gaau.

³ Waati iyi Jesu wa sɔ́ mɔ́cɔ́e ɲa ideu, ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲau do ine ngbo ɲau á tɔ́ɔ́ kabai Kaifu woo wee nla. ⁴ Bei á waa busi nje béi aa ce a mu Jesu do bisí a kpaa. ⁵ Amma á waa ni, kù sía ku je si ajo jingauu ku ba hoya hoyu ku maà dede si zamaau.

Abo go í fási irii Jesu tulare

(Cɔ́ Maaku 14:3-9; Zaa 12:1-8)

⁶ Jesu í wa Betani kpasɛ̀i Simɔ́o iyi í tako í ce bɔ́oi dinteu, ⁷ ɲoi abo go í naa bi tee waati iyi á waa je. Wa mu ama caka ku sía go iyi í ne tulare ku ne fia go, nɔ́ í fási tulareu si irii Jesu. ⁸ Iyi mɔ́cɔ́ ɲau á yoo, ɲoi idɔ́ ɲja í kɔ́ á ni, na mii í ce abou í koo í ce asɔ́oi tulareu ihɛ̀. ⁹ Aa ka taai wo fia nkɔ́ nkɔ́ ka kpɛ́a ilu are ɲa fiau. ¹⁰ Iyi Jesu í gbo á waa fɔ́ beebe ɲoi í bee ɲa í ni, na mii í ce í waa ye taalei abou ɲa. Mii jiidai í ceem be. ¹¹ Ntɔ́ ntɔ́, ilu are ɲa aa maa wee do inje waati kama fei, amma amu n kaa n maa n wee do inje hee do ajo fei. ¹² Abou í fási aram tulare do njuma ku ceð sɔ́lui kusim. ¹³ Ntɔ́ ntɔ́, tengi bii ine ɲa aa koo a maa waaɔ́o laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihɛ̀ í ce a maa yeð gigie.

Zudasi á fíta anyii Jesu

(Cɔ́ Maaku 14:10-11; Luku 22:3-6)

14 Nɔi Zudasi Isikarioti, ine akai maco maateji nau, i bo bi ine ngboi woo weei Ilaaɔ nau, 15 i bee na i ni, mii aa muum na bii n da nje Jesu si awa. Na a ka fia iso fufu ara kuntaa a naa. 16 Hai waati beɛbeɛ, Zudasi wa de kpaa beɛ a ce ku zambaɔ Jesu ku na ine nau.

Jesu wa je ijei jingau iku ku kua do macoɛ nau

(Co Maaku 14:12-21; Luku 22:7-14, 21-23; Zaa 13:21-30)

17 Si oja sintei jingau Pɛɛ hai ne lefeeu macoɛ Jesu nau a naa a beɛ a ni, iwoi i bi kaa ceɛe soɔluu jingau iku ku kua. 18 Nɔi i je nna i ni, i bo ina ilu bi wane kasa i so i ni, amu Mɛetu n ni, waatim i to. Bi tɛɛi an je jingau iku ku kua do macoɛ nau. 19 No maco nau a ce beɛ Jesu i sɔ nau, a ce soɔluu jingau.

20 Iyi ale i le Jesu do maco maateji nau a waa je. 21 Waati iyi a waa je nɔi Jesu i ni, nto nto, ine aka nje a zambam. 22 Nɔi inoi maco nau i fo nto nto, a wasi ku beɛe aka aka a waa ni, isa ku je amu ya Lafɛɛ. 23 Nɔi Jesu i je nna i ni, ine iyi i gusi pɛɛ si ino jeɛ awaɔ oja, lafɛɛ i zambam. 24 Amu Amai Amane an ku si beɛi kukoi ideɛ Ilaaɔ wa fo. Amma ine iyi a zambam a ye ijuukpa nla nla. A tiaa ineɛu bii i je a ku buu mam wo. 25 Zudasi iyi a zambaɛu mo i so ide i ni, isa ku no ku je amu ya Mɛetu. No Jesu i jeaa i ni, oo, awoi aa coo.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Co Maaku 14:22-26; Luku 22:14-20; Kor. 1, 11:23-35)

26 Waati iyi a waa je, nɔi Jesu i so pɛɛ no i saabu Ilaaɔ titi a beɛ i bububue i na macoɛ nau, i ni, iyi ihɛi i je aram, i gba i je na. 27-28 Si anyii nnu, no i so koɔfu si bii a dasi vɛɛ i saabu Ilaaɔ no i na na i ni, iyi ihɛi i je njem. Njuu i je nyindai akabuu iyi Ilaaɔ i di do amane na. An nikaa na irii ine nkpo ku ba n kpa ideɛi dulum du na. Inje fei, i mo na. 29 An sɔ nje, hai nnyi n kaa n mo atɛ vɛɛ ma i gbe hee oja iyi awae na fei aa ka mo vɛɛ titi si bommai Baam. 30 Si anyie a kɔ iri na no a fita a bo iri kutai Olivieu.

Piɛɛ a ja ku ni nju ku ma Jesu

(Co Maaku 14:27-31; Luku 22:31-34; Zaa 13:36-38)

31 Nɔi Jesu i sɔ macoɛ nau i ni, iduuyi mam, inje fei aa nyiɔ anyi na irim. Beɛi Ilaaɔ i fo si kukoi ideɛ, beɛbeɛ a ce. I ni, a kpa woo degbeu no anguda nau a fangaa bii fei. 32 Amma an jl hai si bale no n cua nje n bo ilei Galilee. 33 Nɔi Piɛɛ i sɔ i ni, baa bii ine fei wa nyiɔ anyi na irie, amu n kaa n nyiɔ anyi pai. 34 Nɔi Jesu i sɔ i ni, nto nto, iduuyi mam, hee ojeɛ ku maa ko, aa ja ise gbeeta i ni i ku mam. 35 Amma Piɛɛ i jeaa i ni, n kaa n kosiɛ pai, baa bii i je an ku do awo oja. No maco nau mo fei a fo beɛbeɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ Gesemaneɛ

(Co Maaku 14:32-42; Luku 22:39-46)

36 Nɔi Jesu do macoɛ nau a bo inya go iyi a ya kpe Gesemaneɛ. Iyi a to be no i sɔ nau i ni, i bubu ihɛ titi na n koo n ce kutɔɔ wa. 37 Nɔi i gbɔ Piɛɛ do ama minjii Zebedee nau a bo waju. No ino kufɔ i naa sie hee arae fei i ro. 38 Nɔi i sɔ nau i ni, ino kufɔ i naa sim nla nla hee wa bi ku kpa. I wa ihɛ, i bam njoo ku wo na. 39 Iyi i fo beɛbeɛ i ta, nɔi i bo waju keeke i koo i seɛbata ile wa ce kutɔɔ i ni, Baam, bii a ce, jo wahalau ihɛ ku jlim. Amma do nnu fei, ku ma a ti ku je ti idooɔbim, jo idooɔbie ku ce.

40 Si anyie nɔi i nyi wa bi maco mɛeta nau i ba na a waa si njoo. Nɔi i bee Piɛɛ i ni, debeɛ, i ku yoko i ku bam njoo ku wo baa leɛu aka na? 41 I wo njoo no i maa ce kutɔɔ nau ku ba i ma a dasi kuleɛi ine na. Idi a mane i bi, amma arae i kua gbugbae.

42 No i jlo na ise gbeejisia ma i koo i ce kutɔɔ i ni, Baam, bii i je wahalau ihɛ kaa jlim, bii i je ku ne beɛ a ce iyi n ku yoo, jo idooɔbie ku ce. 43 Iyi i ce kutɔɔ i ta nɔi i nyi wa bi tu na ma no i ba na a waa si njoo ma, domi njoo wa kpa na. 44 Jesu i jo na ma, i koo i ce kutɔɔ ise gbeetasiae si ide aka. 45 No i nyi wa bi tu na ma i sɔ nau i ni, i su i waa simi nai hee nsei? I co, waati i gbe keeke iyi aa mu amu Amai Amane a daa ilu dulum nau si awa. 46 Ine iyi a zambam wa to wa. I dede kaa ko na.

A mu Jesu

(Co Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53; Zaa 18:3-12)

47 Iyi Jesu wa fo beɛbeɛ gbaka, nɔi Zudasi, ine akai maco maateji nau i to wa. Zamaa nla go wa tooɛ wa a waa mu taakuba na do golo na. Ine ngboi woo weei Ilaaɔ nau do ine ngbo nau a be na wa. 48 Waati iyi Zudasi i dasi ido nnu ku zamba Jesuu, i sɔ ine nau nyinda go iyi nnu a ce. I ni, ine iyi an koo n ya n baabae, Lafɛɛ mbe, i muu. 49 Hai Zudasi i to wa gbaka, i sekeɛi si Jesu i ni, irei i caale, Mɛetu. No i baabae. 50 Nɔi Jesu i sɔ i ni, kpaasim, iyi i naa ku ceu, coo.

No ine nau a to Jesu awo gbaka a muu. 51 Nɔi ine akai macoɛ Jesu nau i yo taakubae i cafe itfi amaaceɛi woo wee nlaɛ Ilaaɔu i buu. 52 Amma Jesu i sɔ i ni, sindo taakubae si ankooɛ. Ine iyi wa kpa ine do taakuba fei, taakubai a na ku kpa lafɛɛ mo. 53 I ku ma iyi bii i bi an yoko n to Baam, no gbaka ku sambaam amaleka dubu nkpo nkpo wa a naa a sobim? 54 Amma bii n ce beɛbeɛ, kukoi ideɛ Ilaaɔ iyi i ni mii nau ihɛ fei a bam nii kaa kɔ.

55 Nɔi Jesu i bee zamaaɔ i ni, amui i naa ku mu be na do taakuba do golo na beɛ woo ce ile? N ya n wa si ino nje oja fei n maa n ko ine na si cio kpaɛɛi Ilaaɔ, na i ku mum na. 56 Amma nnu nau be fei i cei ku ba ide iyi walii nau a fo si tiai ideɛi Ilaaɔ ku kɔ.

Nɔi maco nau fei a jo a sa.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ña

(Cò Maaku 14:53-65; Luku 22:54-55, 63-71; Zaa 18:13-14, 19-24)

57 Ine ña iyi à mu Jesuu à bòde bi Kaifu woo wee nlai Ilaaḍ. Tenji bei woo kò ine ña si wooda ñau do ine ngbo ñau à tətəḍ. 58 Nò Piɛɛ í wa hee jliji wa too Jesu wa do anyi hee í bò inò bantumai kpasɛi woo wee nlau. Nò í buba be do woo degbe ande koofa ñau na ku yeḍ bei ideu á kpaḍ iri.

59 Waati nñu ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do igbei woo kiiti ñau fei à waa de a má Jesu ide iyi aa yeḍ taaleɛ ku ba a kpaḍ. 60 Amma a kù ba ide iyi aa yeḍ taaleɛ baa do iyi ilu seɛda ibo nkpò í naa í máa ide fei. Si anyii nñu, amane minji gò ña à naa. 61 À ni, məkou ihɛ í ni nñu á yəko ku lege kpasɛi Ilaaḍ nò si afei á gò mɛeta nñu ku ma mmue má.

62 Nòí woo wee nlai Ilaaḍ í dede í bee Jesu í ni, í kù waa ni ide gò? Ide mii ine ñau ihɛ à waa yeḍ taaleɛ. 63 Amma Jesu wa cokoe. Nòí woo wee nlau í sḵó í ni, do irii Ilaaḍ, fò bii awəu Amaí Ilaaḍ ine iyi Ilaaḍ í cicauí *. 64 Nòí Jesu í jɛaa í ni, oo, amui, si bei í fə. Nò n̄ wa n sḵ n̄ɛi, aa ye amu Amaí Amane n̄ wa n buba awə n̄ɛi Ilaaḍ ilu gbugbā fei. Bɛɛbe m̄ai aa na í yem ña ajə akā n̄ naa si kudūi ijī má. 65 Nòí woo wee nlau í ga ibəɛ ku nyisid̄ idəok̄ɛ. Nòí í ni, wa bu Ilaaḍ. A kù waa de ilu seɛda kama má. I gbə bei wa bu Ilaaḍ ña. 66 Bɛirei í ye a cea məkou ña. Nòí aña fei à ye taaleɛ à ni í to a kpaḍ.

67 Nòí à wasi ku tu si wajui Jesu antə nò à waa daa kutu, ine gò ña m̄ə à waa sambalae. 68 Nò à ni, awə iyi í waa kpe arae ine iyi Ilaaḍ í cicau, sḵ wa ine iyi í cāe.

Piɛɛ í j̄á í ni nñu kù mà Jesu

(Cò Maaku 14:66-72; Luku 22:56-62; Zaa 18:15-18, 25-27)

69 Waati bɛɛbe Piɛɛ wa buba bantumai kpasɛu. Nòí mudɛɛ woo ce ice gò í sekɛɛ siɛ wa í ni, awə m̄ə í tako í weɛ do Jesu inei Galileeu. 70 Amma í j̄á si wajui aña fei í ni, n̄ kù mà iyi í waa fə. 71 Si anyie, nò í dede í bə ikpa ande kabau. Nòí mudɛɛ amaace mmu gò í yḵə má, nò í sḵ ine ña iyi à wa beu í ni, ineɛu ihɛ í tako í weɛ do Jesu inei Nazaretu. 72 Nòí Piɛɛ í j̄á má nò í ceekpe í ni, n̄ kù mà ineɛu be. 73 Iyi í kḵosi má, ñoi ine ña iyi à wa beu à sekɛɛ si Piɛɛ à ni, ntə ntə awəu ine akā nñai. Ide ku fə wa nyisi iyi awəu inei Galileei. 74 Nòí í teese í ceekpe í ni, n̄ kù mà məkou. Be gbakā ajɛɛ wa kə. 75 Nò Piɛɛ í ye gigii ide iyi Jesu í sḵəu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kə aa j̄á isɛ gbɛeta í ni í kù màm. Nòí í fita í koo wa kpata ntə ntə.

* 26:63 do irii Ilaaḍ Do Gereki à ni, do irii Ilaaḍ iyi í weɛ.

27

À bòḍ Jesu wajui Pilati

(Cò Maaku 15:1; Luku 23:1-2; Zaa 18:28-32)

1 Nòí daadaako ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ña fei à jiləḵ si aña a kpa Jesu. 2 Nò à dūu à koo à daa Pilati ilu ilɛu si awə.

Ikui Zudasi

(Cò IWB 1:18-19)

3 Zudasi, nñu iyi í zamba Jesuu, í ye bei à ye taaleɛ a kpaḍ, ñoi inɛɛ í fə. Nò í nyid̄o fiaí isə fūfū kuntaau bi ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ñau. 4 Í sḵ ña í ni, n̄ ce dulum si bei n̄ zamba ine dee deeu ihɛ a kpaḍ. Amma à jɛaa à ni, yoomai í ye wa. Í je ideí irie. 5 Nòí Zudasi í nyə fiaú si kpasɛi Ilaaḍ be í nɛɛ. Nò í koo í dasi kḵəɛ ikū lele í kpa arae.

6 Ine ngboi woo weei Ilaaḍ ñau à tasi fiaú à ni, bɛirei aa ka ceḍ fiaú ihɛ. A kù nɛ kpāa ka dasi kpakoi kpasɛi Ilaaḍ si na iyi í jḵ fia iyi à sā na a nikāḍ n̄ɛi ine gòí. 7 Iyi à busi n̄ɛ à tā, nò à so fiaú à raḍ ikoi woo ma caka gò, à ce bi ku si ine njoo ña. 8 Na ñoi í jḵ à ya kpe ikou ikoi n̄ɛɛ baa nnyí. 9 Bɛɛbei ideí Zeremii waliíu í ce si bei í ni, à so fiaí isə fūfū kuntaau, fia iyi inei Izireli ña à jesi aña a sā na irieɛu, 10 nò à raḍ ikoi woo ma cakau, si bei Aḵ Lafɛɛ í dasim.

Pilati wa bee Jesu ide ña

(Cò Maaku 15:2-5; Luku 23:3-5; Zaa 18:33-38)

11 Nòí à koo à leekí Jesu si wajui Pilati ilu ilɛu, nò í beɛɛ í ni, awəi í je ilaalui Zuifu ña? Nò Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei í fə. 12 Si anyii nñu, ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ñau à waa máa ide, nò kù ni nñai ide kama. 13 Nòí Pilati í beɛɛ í ni, í kù waa gbə ide ña iyi ine ña à fə à waa yeḍ taaleɛ ba. 14 Amma Jesu kù jɛaa baa gbakā hee biti í muu.

À ye taalei Jesu a ba a kpaḍ

(Cò Maaku 15:6-15; Luku 23:13-25; Zaa 18:39-19:16)

15 Wee si jingauí Iku ku kua fei ilu ilɛu í ya jḵ inei piisḵə akā iyi zamaa í bii. 16 Wee, waati bɛɛbe ine gò í wa ile piisḵə be, à ya kpoḵ Barabaa, nò ine fei í máa. 17 Nòí í jḵ iyi zamaau í tətəḵ, Pilati í bee ña í ni, yooi í bi n̄ jḵ n̄ɛɛ, Barabaa de, mà Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. 18 Í fə bɛɛbei si na iyi í jḵ wa mà sāa sāa iyi na igui í jḵ à daa nñu Jesu si awə.

19 Waati iyi Pilati wa buba bi ku ce kiitiu, ñoi aboe í be siɛ ine gò wa í ni, maḍ dasi ideí ine dee deeu be baa, domi idū, iyi n̄ wa n sū, n̄ ye wahala jiid̄a jiid̄a si ala na irie.

20 Amma ine ngboi woo weei Ilaaḍ ña do ine ngbo ñau à wasi ku mante zamaau à waa ni à sḵ Pilati ku nyaa aña Barabaa nò ku jḵ à kpa Jesu. 21 Nò Pilati í bee ña í ni, si amane minji ñau be, yoo nñai í bi n̄ jḵ n̄ɛɛ. Nò à ni,

Barabaa. ²² Nɔ Pilati í ni, to, beirei an cea Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. Nɔi aɲa fei à ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ²³ Nɔi Pilati í bee ɲa í ni, laaɔ yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa fɔ fei, beɛbe moi ine ɲau à ya d̄s anu hee lele a ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ²⁴ Iyi Pilati í ye mii iyi nɲu wa ce fei ngbei, wakatau wa k̄ɔsi m̄m n̄i, ɲɔi í bu inyí í wɔɔ si wajui zamaau í nyisi iyi baai nɲu kù wa si ideu, í ni, njei m̄kɔ dee deeu ih̄e ku nik̄e kù yem, í je ideí irii nɲe. ²⁵ Nɔi ine ɲau fei à je à ni, kunik̄ai n̄jeu ku je ideí irii awa do ama nwa ɲa. ²⁶ Nɔi Pilati í j̄ɔ ɲa Barabaa, nɔ í j̄ɔ à t̄e Jesu kp̄tɔɔ. Si anyii nɲu, nɔ í da ɲa si awɔ a koo a kpakpae si j̄i.

Sooge ɲa à waa yaako Jesu

(Cɔ Maaku 15:16-20; Zaa 19:2-3)

²⁷ Si anyii nɲu ɲɔi sooge ɲa à gb̄a Jesu à lɔɔe kabai ilu ileu, nɔ à tɔtɔ sooge ɲa iyi à gbe ɲau fei be. ²⁸ À bɔ nyaue ɲa nɔ à daa si ibɔ nkpa sisɔ go. ²⁹ Nɔ à ba fulai aɲù à lea si iri, nɔ à naa kpokpoo si awɔ n̄je, à bei à gule si wajue à waa yaakoe à waa ni, fɔ ilaalui Zuifu ɲa. ³⁰ Nɔi à tu sie antɔ nɔ à gba kpokpoo à c̄aa si irie. ³¹ Iyi à yaakoe à t̄a, ɲɔi à boaa ibɔ nkpa à bei à daa si ibɔe à gb̄aa à waa bɔ ku kpakpae si j̄i ku gaau.

À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau

(Cɔ Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43; Zaa 19:17-27)

³² Waati iyi à waa fita hai inɔ iluu ɲɔi à ko inei Sireni go à ya kpoo Simɔɔ. Nɔi sooge ɲau à tilasie à k̄aa j̄i ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ³³ Nɔ à waa bɔ inya go iyi à ya kpe Gɔgɔta, waato inya iyi í j̄ɔ kokoi iri. Waati iyi à to be, ³⁴ à na Jesu at̄e v̄e iyi à yɔgeɔ do alolo. Amma iyi í tiee kù bi nɲu ku m̄ɔ.

³⁵ Nɔi à kpakpae si j̄i ku gaau nɔ à ta kpasa si j̄ine ɲau à ce ikp̄e. ³⁶ Nɔ à buba à waa degbee. ³⁷ Si antai irie do lele, à kɔ ide iyi wa fɔ taale iyi í ce à ni, ine ih̄e í je Jesu, Ilaalui Zuifu ɲa. ³⁸ Nɔi à kpakpa ile minji go ɲa be má, ine ak̄a ikpa awɔ n̄je, ine ak̄a m̄o ikpa awɔ cangae.

³⁹ Ine ɲa iyi à waa too do be à ya gbugb̄a irii a maa buu, ⁴⁰ a maa ni, kù je aw̄ɔl í ni aa lege kpas̄eí Ilaaɔ nɔ í maa má si afei oja m̄eeta? To, bii aw̄ɔ Amai Ilaaɔ, faaba arae be, kita wa hai si antai j̄i ku gaau. ⁴¹ Beɛbeí ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ine ngbo ɲau à ya maa yaakoe a maa ni, ⁴² í faaba ine go ɲa amma í m̄ngɔ ku faaba arae. Kù je í ni nɲu ilaalui inei Izireli ɲai? To, ku kita wa hai si antai j̄i n̄u ku ba ka dasie naane. ⁴³ Í dasi Ilaaɔ naane nɔ í ni nɲu Amai Ilaaɔ. Debei, bii Ilaaɔ í ne kubie ntɔ ntɔi ku faabae. ⁴⁴ Beɛbe moi ile ɲa iyi à kpakpa do Jesu aɲu à ya maa yaakoe.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49; Zaa 19:28-30)

⁴⁵ Nɔi das̄a nkpa ilu í kuku si ile fei hee í koo í to iso m̄eetaí ale. ⁴⁶ Nɔ si iso m̄eetau Jesu í d̄s anu hee lele í ni, Eli, Eli, lama sabatani, waato Ilaaɔ, Ilaaɔ, na mii í ce í f̄usim awo. ⁴⁷ Nɔi ine go ɲa iyi à wa beu à gb̄ɔ ideu. Nɔ à ni, wa kpe Elii. ⁴⁸ Nɔi gbak̄a ine ak̄a ɲa í sei í koo í d̄l kanya si golo go í s̄osi inyik̄a í bei í naa í toa Jesu ku c̄ɔɔc̄ɔe. ⁴⁹ Amma ine ɲa iyi à gbe ɲau à ni, j̄ɔ tit̄a, ka cɔ bii Elii á na ku faabae. ⁵⁰ Nɔ Jesu í d̄s anu má hee lele í bei í ku.

⁵¹ Asee, waati beɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpas̄eí Ilaaɔu í ga í kp̄e minji hai lele hee ku bɔ ile, nɔ ile í yaya hee kuta ɲa à la. ⁵²⁻⁵³ Bale ɲa à c̄l, nɔ woo dasi Ilaaɔ naane nkpa ɲa iyi à tako à ku wo à j̄l má, à fita hai inɔ bale. Si anyii kuj̄i Jesu nɔ à bɔ Zeruzalemu ilu kum̄au à tuse ara ɲa bi ine nkpa.

⁵⁴ Nɔi ine ngboi sooge ɲa do ine ɲa iyi à wa bi t̄e à waa degbe Jesuu à ye kuyayai ileu do mii ɲa iyi í ce fei ɲɔi n̄jo nla nla í mu ɲa à waa ni, ntɔ ntɔ, ineeu ih̄e Amai Ilaaɔi. ⁵⁵ Inaabo nkpa go ɲa à wa be, à waa cɔ Jesu wa hai j̄lji. À too Jesu wai hai Galilee a naa a gb̄ɔa. ⁵⁶ Si inɔ ɲa Maari inei Madalau do Maari iyei Zaaki do Zozefu, do iyei amai Zebedee ɲa, aɲa fei à wa be.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56; Zaa 19:38-42)

⁵⁷ Iyi ale í le, ɲɔi m̄kɔ ilu fia go í naa be. À ya kpoo Zozefu, inei Arimateei. Wee nɲu m̄o m̄ɔɔi Jesui waje. ⁵⁸ Nɔi í bɔ bi Pilati í t̄ɔe ikui Jesu. Nɔ Pilati í yɔɔdaa í ni a naa. ⁵⁹ Zozefu í so ikuu í woo do ac̄ɔ f̄uf̄u tit̄ɔ go. ⁶⁰ Nɔ í koo í suu si isai kuta go iyi í j̄ɔ à gbea nɲu takae wo, amma a kù dasi ine go tit̄a. Si anyie nɔ í bimbili kuta nla go í d̄lɔ andei baleu í bei í ne. ⁶¹ Maari inei Madalau do Maari iyi ih̄su à wa be à waa buba k̄koi baleu.

Bale ku degbe

⁶² Iyi aɲi s̄ɔlui kus̄imiu í kpa iri, ɲɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲau à bɔ bi Pilati aɲi *. ⁶³ À ni, laf̄e, à ye gigii ide iyi ilu ibou í f̄o si waati iyi í wee si andunya í ni si oja m̄eetasia nɲu á j̄l hai si bale má. ⁶⁴ Na nɲu, j̄ɔ a maa degbe baleu hee ku to zakai aɲi m̄eeta, ku ba m̄ɔc̄e ɲa a maà na a nya ikuu, a bei a koo a s̄ɔ ine ɲa a ni, í j̄l hai si bale. Waati beɛbe iboi ank̄anyiu ih̄e á na ku re baa ti takou má. ⁶⁵ Nɔi Pilati í s̄ɔ ɲa í ni, í gb̄a sooge ɲau a koo a degbee bei í bi ɲa. ⁶⁶ Nɔ aɲaɔ ɲa fei à bɔ bi baleu. À ce nyindai amanlu si kutau ku ba ine go ku maà c̄tu. Nɔ à j̄ile sooge ɲa be à waa degbee.

* 27:62 iyi aɲi s̄ɔlui kus̄imiu í kpa iri Bi Zuifu ɲa oja mmu í ya sintii hai iso m̄eetaí ale.

28

Kujii Jesu hai si bale

(Cɔ Maaku 16:1-10; Luku 24:1-12; Zāa 20:1-10)

¹ Iyi ajoi kusimiu í lɔ, ajo amaazuma daadaako Maari inei Madalau do Maari iyi ihɔ à bɔ baleu ku cɔ. ² Nɔi gbakā ile kuyaya nla go í dede nɔ amalekai Aɔ Lafɛe go í kita wa hai lele í naa í tale kutau wa bubu si. ³ Wajue wa daana bei kujoi ijɔ nɔ nyauɛ ɲa mɔ wa fūta bei iwu tafa. ⁴ Nɔi njo í mu woo degbe ɲau hee à waa yaya nɔ à cuku ile bei iku ɲa. ⁵ Nɔi amalekau í sɔ inaabo ɲau í ni, inɛ, i maà jɔ njo ku mu ɲe. N̄ mà iyi Jesu inɛ iyi à kpakpa si jɔi ku gaauu í waa de ɲa. ⁶ Kù wa ihɛ má, í jɔi hai si bale si bei í tako í fɔu. I naa í cɔ bii í tako wa sū wo, ⁷ nɔ í koo ɲya ɲya í koo í sɔ mɔcɛe ɲa í ni, í jɔi hai si bale. Á cua ɲɛ ikpa Galilee. Bei aa yɔɔ ɲa. Iyi n̄ nɛ an sɔ ɲe mbe.

⁸ Nɔi à sinda ɲya ɲya hai bi baleu do njo. Nɔ baa do iyi à waa ce njo fei à nɛ inɔ didɔ nla nla má. Nɔi à sei à koo à sɔ mɔcɛe ɲa laabaauu. ⁹ Nɔi Jesu í kò ɲa í ni, í fɔɔ. Nɔi à sekɛɛ sie wa à naa à mu kutɛɛ à seebata si wajue. ¹⁰ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, i maà jɔ njo ku mu ɲe. I koo í sɔ kpaasim ɲa a bɔ Galilee, bei aa yem.

Idei woo degbe ɲa

¹¹ Waati iyi à wa si kpā à waa ɲeu, inɛ go ɲa si woo degbe ɲau à bɔ inɔ ilu à koo à sisia inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa mii iyi í ceu fei. ¹² Nɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à ce kutɔtɔ do inɛ ngbo ɲau à busi ɲɛ nɔ à mua sooge ɲau fia nkɔ go, ¹³ à sɔ ɲa à ni, í sɔ inɛ ɲa í ni mɔcɛe ɲa à naa idū laja à naa à ce ilei ikuu waati iyi í waa sɔ njo ɲa. ¹⁴ Bii ilu ilɛu í gbɔ ideu, à mà bei aa ka ce ku ba ku maà kpā ɲe iju. ¹⁵ Sooge ɲau à gba fia nɔ à ce bei à tɔɔ ɲau. Nɔi í jɔ ideu í fangaa si inɔi Zuifu ɲa hee do nnyi fei.

Ice iyi Jesu í jɔa mɔcɛe ɲa

(Cɔ Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁶ Jesu í bɔ Galilee. Si anyii ɲɲu nɔ mɔcɔ maatakā ɲau à koo à baa be si iri kuta bii í tako í sɔ ɲa wou. ¹⁷ Iyi à yɔɔ, ɲɔi à waa guleaa. Amma go go ɲa à waa sika sika. ¹⁸ Nɔi Jesu í sekɛɛ si ɲa wa í ni, yiikoi lele do ti ile fei à nam nii. ¹⁹ Na ɲɲu, í koo si dimi fei, í ce ɲa mɔcɔm ɲa. Nɔ í dasi ɲa inyi do irii Baaba do ti Ama do ti Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Nɔ ide ɲa iyi n̄ sɔ ɲe fei, í kò ɲa si ide ɲau ku jirima ɲa. Nɔ an maa n wɛɛ do inɛ ajo fei hee kɔi andunya

Laabaau jüida iyi Maaku í kò si tíæ

Waazoi Zāa woo dasi inyi
(Cò *Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zāa 1:19-28*)

¹ Kusintii laabaau jüidai Jesu Kirisi Amari Ilaaḥ wee. ² Í sinti si bei Ezai walii í tako í kò si tíæ í ni, Ilaaḥ í ni, cò, an be woo sisi idem wa si wajue, iyi á teesee kpāae.

³ Nñui á dḥ anu si gbabuau ku ni, I teese kpāai Lafēe ku te ña.

⁴ Bebei Zāa í naa si gbaua wa dasi iné ña iyi á koo bi tēe inyi. Wa waazoa iné ña wa ni, i kpaasi idò ku ba Ilaaḥ ku kpa ideí kurara nñe nò a dasi ñe inyi. ⁵ Nò iné ña á naa bi tēe hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei. Á ce tuubai dulum du ña nò á jò Zāa í dasi ña inyi idoi Zuudēu.

⁶ Zāa wa dasi iboi ntoi kpookpo, nò wa dī santikií bata. Ketengbo do nyikōi sakoi í je ijēe. ⁷ Wa waazoa zamaa wa ni, iné gò á naa si anyim iyi í ne gbugbā í rem. N kù to baa n bate n fū ikūi baatae si kutēe. ⁸ Amu n̄ dasi ñe inyi, amma nje Hundei Ilaaḥi á da nñe si.

Á dasi Jesu inyi nò Seetam í lelee
(Cò *Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13*)

⁹ Waati beebe Jesu í dede wa hai Nazareti si ilei Galilee í naa bi Zāa. Iyi í to wa nò Zāa í dasie inyi si idoi Zuudēe. ¹⁰ Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyi gbakā ñoi í ba lelei Aḥ í cī. Nò Hundei Ilaaḥi í de sie wa bei ankasiidi. ¹¹ Nò á gbò ide ku fò wa hai lele í ni, awòu amam nii, n̄ bie jüida jüida. Siei inò didōm fei í ya wa.

¹² Nñoi gbakā, Hundeu í tale sie gbabua. ¹³ Bei í ce ajo ciiji nò Seetam wa lelee ku ce laabò. Í wa be do injai sako ña nò amaleka ña á sobie.

Jesu í kpe sòkò mee gò ña a tooe
(Cò *Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11*)

¹⁴ Si anyie ñoi á dasi Zāa piisḥò. Nò waati beebe Jesu í bò ilei Galilee wa waazò laabaau jüida iyi wa naa hai bi Ilaaḥ. ¹⁵ Í ni, awaati í to iyi Ilaaḥ á na ku je bommae. I kpaasi idò nñe nò í dasi laabaau jüidau naane ña.

¹⁶ Ajo nñu gò Jesu wa too tenku sisi Galileeu. Nñoi í ye Simḥò do ifōe Anderee, sòkò ña, á waa le taao si inò tenku. ¹⁷ Nñoi Jesu í sḥ ña í ni, i toom wa ña nò n ce ñe woo dede iné ña iyi aa je ti Ilaaḥ. ¹⁸ Nñoi gbakā á jò taao ña ña á waa tooe.

¹⁹ Nñoi Jesu í ne í jī keeke nò í ye Zaaki do ifōe Zāa, amai Zebedee ña. Anja mò á wa si inò akōi inyi nñu, á waa teese taao ña ña. ²⁰ Nñoi gbakā í kpe ña. Nò á jò Zebedee baa ña si inoi akōi inyi be do woo ce icēe ña, nò á waa tooe.

Jesu í lele inei inòkò hai si iné gò
(Cò *Luku 4:31-37*)

²¹ Nñoi Jesu do mḥce ña á bò Kaperanumu. Nò ajoi kusimi Jesu í bò ile bii Zuifu ña á ya ce kutḥḥu, wa kò iné ña si cioi idei Ilaaḥ. ²² Wa kò ña si cio do yiiiko. Kù waa kò ña si bei woo kò iné ña si wooda ña. Nñui í jò á biti.

²³ Wee iné gò í wa ile be, í ne inei inòkò. Nò í dḥ anu hee lele í ni, ²⁴ mii í wa si gāmēi awae ña, Jesu, awò inei Nazareti. Í naa ku kpa wai? N̄ mà iné iyi í je. Awòí í je Ine kumá iyi Ilaaḥ í be wa. ²⁵ Nñoi Jesu í la sie í ni, coko, fita hai si inéu be. ²⁶ Nñoi inei inòkòu í dḥ anu nla nla, í yayae do gbugbā nò í fita sie. ²⁷ Nò ña fei á biti ntò nto hee á waa bee nje ide á waa ni, dimii mii iyi ihē. Inéu wa kò wa si cio titḥ do yiiiko. Wa jilee hee do inei inòkò ña fei ide nò á waa jirimae. ²⁸ Nñoi gbakā í nya iri si ilei Galilee fei.

Jesu í jò bḥò nkpo í ba iri
(Cò *Matie 8:14-17; Luku 4:38-41*)

²⁹ Nñoi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ña á ya ce kutḥḥu, nñu do Zaaki do Zāa nò á bò kpaḥi Simḥò do Anderee. ³⁰ Wee iyei aboi Simḥò wa sū domi wa ce ara gbāe. Iyi á to wa gbakā ñoi á koo á sḥ Jesu á ni abou ku waa ne baani. ³¹ Nñoi í seke sie wa í mu awḥe í dedee. Be gbakā ara gbāu í nya nò abou í yaee ña.

³² Ale ajo nñu iyi inunu í lḥ ñoi iné ña á naaa Jesu bḥò ña wa do iné ña iyi á ne inei inòkò ña fei. ³³ Nò inei ilu ñau fei á naa á tḥḥò si ande koofau. ³⁴ Í jò iné nkpo í ba iri si bḥò ikā ikā ña, nò í lele inei inòkò nkpo nkpo. Amma ci ya je inei inòkò ñau á fò ide domi á mḥa.

Jesu í dabii si ilei Galilee

³⁵ Daadaakou, hee inya ku maa má, Jesu í dede í fita hai kpaḥi í bḥ si gbabua gò, í koo í ce kutḥ be. ³⁶ Nñoi Simḥò do kpaasie ña á wasi ku dedee. ³⁷ Iyi á na á yḥò, ñoi á sḥ á ni, iné fei wa dedee. ³⁸ Nñoi í je nñu í ni, ka bò waju si ilu mmu ña ku ba n waazò ideí Ilaaḥ be, domi na ñoi í jò n̄ naa. ³⁹ Nò á koo á dabii si ilei Galilee fei. Í ya maa waazò ile bii Zuifu ña á ya ce kutḥḥu ñau, nò í ya maa lele inei inòkò ña.

Jesu í jò dinte gò í ba iri
(Cò *Matie 8:1-4; Luku 5:12-16*)

⁴⁰ Nñoi dinte gò í naa bi Jesu í naa í gule si wajue, wa tḥe wa ni, bii í bi, aa yḥò í jò n̄ ba iri nò n̄ je iné iyi í má. ⁴¹ Nñoi Jesu í ce araaree. Í yḥ awḥe í luu nò í ni, n̄ bi. Ba iri nò í je iné kumá. ⁴² Be gbakā bḥoi dinteu í nya sie nò í je iné iyi í má. ⁴³⁻⁴⁴ Nñoi Jesu í sḥ ide do gbugbā í ni, gbò. Maḥ sḥ iné gò ideu ihē, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaḥu. Nò í ce kuwee iyi Moizi í jilēu. Kuweeu bei á nyisi ña iyi í je iné iyi í má bebei. Iyi í sḥ beebe í tā nò í ni ku ne. ⁴⁵ Do nñu fei inéu, iyi í ne, í koo í wasi ku sisi ideu bantuma hee lele, nñui í jò Jesu kù yḥò ku lḥ si inò ilu do gaaze má. Í ya maa mu

aracɛi angule si gɛbabua ŋa. Nɔ inɛ ŋa a ya maa koo bi tɛɛ bɛ hai bii fei.

2

Jesu í jò wɛɛgɛ gɔ í ba iri
(Cɔ Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)

¹ Iyi í ce ajɔ minji má Jesu í nyi wa Kaperanumu. Njɔi inɛ ŋa à gbɔ iyi í wa kpasɛ gɔ bɛ. ² Nɔ à tɔtɔɔ bɛ bututu hee andɛi ileu kaa yɔkɔ ku gba ŋa. Njɔi wa sɔ ŋa ideɛi Ilaaɔ. ³ Nɔ inɛ mɛɛ gɔ ŋa mɔ à naa bi tɛɛ à waa so wɛɛgɛ gɔ wa. ⁴ Wee a kaa ba a tɔ wa bi Jesu na irii zamaa. Njɔi à gũ antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í watu. Njɔi à tɔ wɛɛgeu do makeɛ si bii wa sũ siu hai do ikpa andɛ bii à luò sikifau. ⁵ Iyi Jesu í yɛ naaneɛ inɛ ŋau njɔi í sɔ wɛɛgeu í ni, baakɔm, n kpa ideɛi dulum dɛɛ. ⁶ Wee woo kɔ inɛ ŋa si wooda gɔ ŋa à waa buba bɛ à waa lasabu si idɔ ŋa à waa ni, ⁷ beirei inɛu í ce wa fɔ bɛɛbɛ. Wa bu Ilaaɔ. Yooi á yɔkɔ ku kpa ideɛi dulum dii inɛ gɔ bii kù jɛ Ilaaɔ nju aká. ⁸ Jesu í mà gbaká si idɛɛ mii iyi à waa lasabu, njɔi í sɔ ŋa í ni, na mii í ce í waa ce dimii lasabuu bɛ si idɔ nɛ ŋa. ⁹ Yoomai í faala í re, inɛ ku sɔ wɛɛgɛ ku ni n kpa ideɛi dulum dɛɛ, walaku ku ni ku dede ku so makeɛɛ ku nɛ. ¹⁰ Amma n bi í mà ŋa iyi amu Amaɛ Amanɛ n nɛ gbugbã n kpa ideɛi dulum dii inɛ ŋa si andunya.

Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã njɔi í sɔ wɛɛgeu í ni, ¹¹ dede í so makeɛɛ í bɔ kpasɛɛ.

¹² Njɔi gbaká wɛɛgeu í dede í so makeɛɛ í nɛ wa fita hai inɔ kpasɛu. Fei ndɛɛ í cei si wajui inɛ ŋa hee í mu aŋa fei biti. Nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni aŋa a kù yɛ dimie ajɔ kãma.

Jesu í kpe Levi
(Cɔ Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)

¹³ Njɔi Jesu í nyi itii tenkuu má. Njɔi zamaa fei í naa bi tɛɛ. Wa cio ŋa ideɛi Ilaaɔ. ¹⁴ Njɔi í gbe wa bɔ kɔkɔi ile bi ku gba fiati lempoo nɔ í yɛ Levi, amaɛ Alifɛe wa buba bɛ. Njɔi í sɔ í ni, toom wa. Nɔ Levi í dede í toocɛ.

¹⁵ Si anyie Jesu wa jɛ kpasɛi Levi. Nɔ wee, woo gba fiati lempoo do inɛ laalo nkɔɔ wa jɛ do nju do mɔcɛɛ ŋa ajɔ, si na iyi í jò aŋa nkɔɔ nkɔɔ à waa toocɛ. ¹⁶ To, wee Farisi gɔ ŋa à wa bɛ iyi à jɛ woo kɔ inɛ ŋa si wooda. Iyi à yɔɔ wa jɛ do woo gba fiati lempoo ŋa do inɛ laalo ŋau nɔ à bee mɔcɛɛ ŋau à ni, beirei í ce wa jɛ nɔ wa mɔ do woo gba fiati lempoo ŋa do inɛ laalo ŋau. ¹⁷ Iyi Jesu í gbɔ bɛɛbɛ, njɔi í sɔ ŋa í ni, ilu baani ŋa a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ bii kù jɛ bɔɔ ŋa. Bɛɛbɛ mɔi n kù naa ku kpe inɛ dee dee ŋa, amma ilu dulum njai n naa ku kpe.

Jesu wa fɔ ideɛi anu ku di
(Cɔ Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)

¹⁸ Ajɔ nju gɔ mɔcɔi Zãa ŋa do ti Farisi ŋa à waa di anu njɔi inɛ gɔ ŋa ŋa à naa à bee Jesu à ni, beirei í ce mɔcɔi Zãa do ti Farisi ŋa à ya di anu, nɔ wee mɔcɛɛ ŋa a ci ya di anu. ¹⁹ Njɔi Jesu í jɛ ŋa í ni, kpaasiɛ mɔkɔ titɔ ŋa aa yɔkɔ a

di anu waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ŋa? Ntɔ ntɔ, waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ŋa fei, a kaa yɔkɔ a di anu. ²⁰ Amma ajɔ wa naa iyi aa nya mɔkɔ titɔu hai si inɔ ŋa. Waati bɛɛbɛ aa di anu.

²¹ Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kaa sɔ jaac ngbo do titɔɛ ku tɔtɔɛ. Bii í ce bɛɛbɛ, titɔu á ga jaac ngbou ku kɔsɔi. ²² Bɛɛbɛ mɔi a ci ya dasi vɛɛ titɔ iyi wa gba si bɔgɔ bata ngbo ŋa. Bii í ce bɛɛbɛ, bɔgɔ bata ngbo ŋau aa gai, nɔ vɛɛu ku niká. Nɔ bɔgɔ ŋau do vɛɛu fei ku ce nfe. Amma à ya dasi vɛɛ titɔi si bɔgɔ titɔ ŋa.

Jesu wa fɔ ideɛi ajɔi kusɛmi
(Cɔ Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)

²³ Si ajɔi kusɛmi gɔ Jesu do mɔcɛɛ ŋa à waa too kɔi ile gɔ. Si isɛɛnɛ njuu njɔi mɔcɛɛ ŋau à wɔ amaaje iyi à gbɛ si ileu à nunu ijuɛ si awɔ à waa ŋa. ²⁴ Njɔi Farisi ŋau à bee Jesu à ni, i kù waa yɔɔi? Na mii í ce à waa ce mii iyi a kù nɛ kpáai ku ce si ajɔi kusɛmi. ²⁵ Nɔ í jɛ ŋa í ni, i kù cio ajɔ kãma ŋa mii iyi Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala nɔ ari wa kpa nju do inɛ ŋa? ²⁶ Í bɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ í jɛ pɛɛ iyi à jilela Ilaaɔ iyi à ganji inɛ fei ku jɛ bii kù jɛ woo weei Ilaaɔ ŋa aŋa aká. Amma Davidi í sɔ pɛɛu nɔ í na do inɛ ŋa fei à jɛ. Waati bɛɛbɛ Abiatai wa jɛ woo wee nla. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ŋa má í ni, Ilaaɔ í jile ajɔi kusɛmii na aranfaani amane ŋa. Kù jɛ amane njai aa na a jɛ arui ajɔi kusɛmi. ²⁸ Na nju, i mà ŋa iyi amu Amaɛ Amanɛ n jɛ inɛ ngboi ajɔi kusɛmi.

3

Ideɛi inɛ iyi awɔ akãɛ í ku
(Cɔ Matie 12:9-14; Luku 6:6-11)

¹ Si anyii nju njɔi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ má. Wee inɛ gɔ í wa bɛ, awɔ akãɛ í ku í gbe. ² Nɔ inɛ ŋa iyi í wa bɛ à kãsi Jesu iju, à waa cɔ má à jò inɛu ku ba iri si ajɔi kusɛmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a yɛ taalei. ³ Njɔi Jesu í sɔ inɛ iyi awɔɛ í kuu í ni, dede í leekɔ si anini ŋa bɛ. ⁴ Nɔ í bee inɛ ŋau í ni, si ajɔi kusɛmi, í sɛa amane ku ce jiida de mà laalo, ku faaba inɛ de, mà ku kpa. Njɔi aŋa fei à coko. ⁵ Njɔi Jesu wa cɔ aŋa fei do idɔɔkɔ, nɔ inɛɛ í fɔ ntɔ ntɔ domi í yɛ idɔ ŋa í le. Njɔi í sɔ inɛu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa dee dee. ⁶ Na nju, Farisi ŋau à fita hai ileu bɛ. Nɔ à tɔtɔɔ do inɛi Herodu ŋa. À waa busi nje bei aa ce a kpaɔ Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

⁷ Njɔi Jesu do mɔcɛɛ ŋa à fa ara ŋa à bɔ ikpa tenkui Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa toocɛ wa hai ilei Galilee. ⁸ Nɔ inɛi Zeruzalemu ŋa do inɛi ilu mmu gɔ ŋa iyi à wa si ilei Zudee má, do inɛi ilei Idumeɛ ŋa, do inɛi icei idoi Zuudɛɛ ŋa, do inɛi ilekoi Tii do Sidɔɔ ŋa à gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tɛɛ aŋa nkɔɔ nkɔɔ. ⁹ Njɔi í ni mɔcɔ ŋau a jilela nju akɔi inyi na bii zamaa í na wa mantɛɛ wa. ¹⁰ Ntɔi, si bei í jò

ine nkpɔ́ í ba iri, nɔ́ɔ́i í jò bɔ́ɔ́ ɔ́a fei à ya maa naa bi tɛɛ a maa tale nje a ba a luu ku ba a ba iri. ¹¹ Nɔ́ bii ine ɔ́a iyi à ne inei inɔ́ɔ́ko ɔ́a à yɔ́ à ya na a gule si wajuɛi a dɔ́ anu a maa ni, awoi í je Amai Ilaaɔ́. ¹² Amma Jesu í ya sɔ́ inei inɔ́ɔ́ko ɔ́au ide do kugaabu ku ba a maà sɔ́ ine ɔ́a ine iyi nɔ́ɔ́u í je.

Jesu í cica woo be maateji ɔ́a
(Cɔ́ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)

¹³ Si anyii nɔ́ɔ́u, Jesu í gú iri kuta gɔ́, ɔ́ɔ́i í kpe ine ɔ́a iyi í bi. Nɔ́ à naa bi tɛɛ. ¹⁴ Nɔ́i í cica amane maateji ku ba a ya maa wa bi tɛɛ, nɔ́ ku be ɔ́a a koo a waazɔ́a ine ɔ́a. Nɔ́ í sɔ́ ɔ́a woo be ɔ́a. ¹⁵ Nɔ́ í mu nɔ́a gɔ́ɔ́ɔ́bà a leleɔ́ inei inɔ́ɔ́ko ɔ́a. ¹⁶ Amane maateji ɔ́a iyi í cica u wee. Sinte tità í cica Simɔ́ nɔ́ í sɔ́ Píɛɛ, waato kuta. ¹⁷ Si anyii nɔ́ɔ́u, ɔ́ɔ́i í cica Zaaki, do Zàa ifɔ́ɛ, amai Zebedee ɔ́a, nɔ́ í sɔ́ ɔ́a Boanezɛɛ, waato ine ɔ́a iyi à jò íbai ijí. ¹⁸ Si anyii nɔ́ɔ́u í bei í cica Anderee, do Filipu, do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amai Alifée, do Tadee, do Simɔ́ inei igbei Zelotu *, ¹⁹ do Zudasi Isikarioti, ine iyi á na ku zambaɛu.

Nyaanzei Jesu ɔ́a à waa bi a neɔ́ɛ

²⁰ Nɔ́i Jesu do mɔ́ɔ́ɛ ɔ́a à bɔ́ kpasɛ́. Nɔ́ zamaa í tɔ́tɔ́ be hee a kù ba baa fayai ku je. ²¹ Nɔ́i nyaanzei Jesu ɔ́a à gɔ́ɔ́ mii iyi wa ce, nɔ́ à waa naa ku muu, domi à ni kù weɛ dee dee mai.

Jesu í ɔ́a ine ɔ́a iyi à máa ide
(Cɔ́ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

²² Wee, woo kɔ́ ine ɔ́a si wooda gɔ́ ɔ́a à wa be iyi à naa hai Zeruzalemu. Á ni, Beelizebu, waato Seetam ine ngɔ́i inei inɔ́ɔ́ko ɔ́a í wa sie. Nɔ́ɔ́i í mua gɔ́ɔ́ɔ́bà wa leleɔ́ inei inɔ́ɔ́ko ɔ́a. ²³ Nɔ́i Jesu í kpe ɔ́a í bee ɔ́a ide do mɔ́nda í ni, beirei Seetam á ce ku lele araɛ. ²⁴ Bii inei bomma aká ɔ́a à waa jaɔ́ nje, bommau be kaa yɔ́kɔ́ ku bɔ́ waju má. ²⁵ Bii inei kpasɛ́ aká ɔ́a à waa jaɔ́ nje, kpasɛ́u be kaa yɔ́kɔ́ ku bɔ́ waju má. ²⁶ Beebe mai bii Seetam wa ja do araɛ, bommaɛ á kpeí nɔ́ kaa bɔ́ waju má, á tai.

²⁷ Ine gɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku lɔ́ kpasɛ́i ine iyi í ne gɔ́ɔ́ɔ́bà ku coo ile, bii kù je í tako í dí lafɛɛ. Amma bii í dɔ́u á yɔ́kɔ́ ku coo ile.

²⁸ Ntɔ́ ntɔ́ an sɔ́ ɔ́ɛ, alabu do dulum ɔ́a iyi amanɛ í ce fei, Ilaaɔ́ á yɔ́kɔ́ ku cea suuru ku kpa ideu. ²⁹ Amma ine iyi á bu Hundei Ilaaɔ́, Ilaaɔ́ kaa kpa ideí dulum dii lafɛɛ ajɔ́ káma. Dulum deɛu á maa weɛai hee do ajɔ́ fei. ³⁰ Jesu í sɔ́ ɔ́a beebei si na iyi í jò ine ɔ́a à waa ni í ne inei inɔ́ɔ́ko.

Ideí yei Jesu do ifɔ́ɛ ɔ́a
(Cɔ́ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

³¹ Nɔ́i yei Jesu do ifɔ́ɛ ɔ́a à to wa à waa leekí waduude. Nɔ́ à be ine gɔ́ koo kpoow wa. ³² Wee zamaa í buba í kaakɔ́ɛ. Nɔ́i à sɔ́ɔ́ à ni, cɔ́, iyee do ifɔ́ɛ ɔ́a à wa waduude, à waa kpeɛ. ³³ Nɔ́i

Jesu í je nɔ́a í ni, yooi í je iyem, nɔ́ yoo ɔ́a í je ifɔ́m ɔ́a. ³⁴ Nɔ́ í cɔ́ ine ɔ́a iyi à buba à kaakɔ́ɛu nɔ́ í ni, injei í je iyem do ifɔ́m ɔ́a. ³⁵ Nɔ́ í ni má, ine iyi wa ce idɔ́ɔ́bii Ilaaɔ́ fei, lafɛ́ɛi í je ifɔ́m, wala weɛɔ́m wala iyem.

4

Mɔ́ndai woo gbɛ́
(Cɔ́ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Nɔ́i Jesu í lɔ́si ku cioa ine ɔ́a ideí Ilaaɔ́ má kɔ́kɔ́i tenkuu. Nɔ́ zamaa nla gɔ́ í naa í tɔ́tɔ́ sie í kaakɔ́ɛ ɔ́a í jò í gú akoi inyiú í buba. Akoi inyiú í wa si tenkuu nɔ́ zamaa fei wa leekí ifí tenkuu. ² Wa kɔ́ ɔ́a si mii nkpɔ́ do mɔ́nda. Si bei wa kɔ́ ɔ́a si ciou í sɔ́ ɔ́a í ni, ³ í sotí í gɔ́ mɔ́nda gɔ́ ɔ́a. Mɔ́kɔ́ gɔ́ í fita wa fá dimi. ⁴ Si bei wa fá dimiu, ɔ́ɔ́i gɔ́gɔ́ ɔ́a à cuku si kpáa, nɔ́ yei ɔ́a à naa á jɔ́. ⁵ Nɔ́ gɔ́gɔ́ ɔ́a mɔ́ à cuku si ile iyi í ne kuta, tengi bii sáa kù kpɔ́. Nɔ́ í fita be gɔ́baká, amma si bei sáa kù la be, ɔ́ɔ́i í jò icáɛ kù ba ku mi lele. ⁶ Iyi inunu wa ce, ɔ́ɔ́i í joo nɔ́ í gbe, domi icáɛ kù mi lele. ⁷ Gɔ́gɔ́ ɔ́a mɔ́ à cuku si inɔ́ agú ɔ́a. Nɔ́i agú ɔ́a à dede sie à biɛ, nɔ́ à ganjei ku bí. ⁸ Nɔ́ gɔ́gɔ́ ɔ́a mɔ́ à cuku si ile jiida. Nɔ́i à fita à la, à bí jiida. Dimi gɔ́ ɔ́a à so kuntaa, gɔ́gɔ́ ɔ́a mɔ́ kita, gɔ́gɔ́ ɔ́a mɔ́ clo. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔ́ndau í tá ɔ́a í ni, ine iyi í ne ifí iyi á gbɔ́ɔ́ ide, ku gɔ́ɔ́.

Mii iyi í jò Jesu í ya maa kpa mɔ́nda
(Cɔ́ Matie 13:10-17; Luku 8:9-10)

¹⁰ Waati iyi Jesu í kpa zamaa mɔ́nda nkpɔ́ í tá ɔ́a í jò ine ɔ́a à ne. Nɔ́ ine ɔ́a iyi à gbe bi tɛɛ do mɔ́ɔ́ maateji ɔ́a à waa beɛ yaasei mɔ́nda ɔ́a. ¹¹ Nɔ́i í je nɔ́a í ni, injei Ilaaɔ́ í jò í mà asiíi bommaɛ ɔ́a. Amma ine ɔ́a iyi à gbe fei à waa gɔ́ɔ́ ideu do mɔ́ndai. ¹² N̄ ya n̄ fɔ́ nɔ́a ide do mɔ́ndai ku ba

“Baa bii à cɔ́ ilu a maà ye.
Nɔ́ baa bii à gɔ́ɔ́ ide a kaa mà yaaseɛ.
Bii kù je beebe aa na a sinda wa bi Ilaaɔ́, nɔ́ Ilaaɔ́ ku kpa ideí dulum du ɔ́a.”

Yaasei mɔ́ndai woo gbɛ́
(Cɔ́ Matie 13:18-23; Luku 8:11-15)

¹³ Nɔ́i Jesu í bee ɔ́a má í ni, debei í kù gɔ́ yaasei mɔ́ndau be ɔ́a? Nɔ́ beirei aa ce í gɔ́ yaasei mɔ́nda ɔ́a iyi à gbe fei. ¹⁴ Yaaseɛ wee. Mɔ́kɔ́u, ideí Ilaaɔ́ wa fá. ¹⁵ Ine gɔ́ ɔ́a à yei bei inya ɔ́a bii ideu í cuku si kpáau. Iyi à gɔ́ ideu gɔ́baká Seetam í naa í nyaai hai si idɔ́ ɔ́a. ¹⁶ Beebe moi ine gɔ́ ɔ́a à yei bei inya ɔ́a bii ideu í cuku si ile iyi í ne kuta. Iyi à gɔ́ ideu gɔ́baká à gbaai do inɔ́ didɔ́. ¹⁷ Amma a kù jò kù ce icá si idɔ́ ɔ́a. Ine dimi beebe ɔ́a a ci ya leekí ku kpe. Waati iyi ijuukpá do wahala gɔ́ í naa si ɔ́a na irii ideí Ilaaɔ́ gɔ́baká, à ya fúsi awoi. ¹⁸ Ine gɔ́ ɔ́a mɔ́ à yei bei dimi ɔ́a iyi à cuku si inɔ́ agú ɔ́a. Anjai à je ine ɔ́a iyi à gɔ́ɔ́ ideí Ilaaɔ́, ¹⁹ amma lasabu bututui mii ɔ́a wa bitandi ɔ́a. Fia ku

* 3:18 igbei Zelotu inei igbei Zelotu ɔ́a à waa jabu ku ba Zuifu ɔ́a a ne ara nɔ́a hai si awoi inei Romu ɔ́a.

bi wa dī iju n̄ḡa n̄o à n̄e k̄oḡeēi mii nk̄p̄o. Mii n̄ḡa beī wa gan̄ji ideu ku ce ice si n̄ḡa. ²⁰ In̄e ḡo n̄ḡa m̄o à yei beī dimi n̄ḡa iyi à cuku si il̄e n̄ceē. Iyi à gb̄o ideī Ilaaḡ à gb̄aa n̄o wa so. Si in̄o n̄ḡa in̄e ḡo n̄ḡa à so kuntaa, in̄e ḡo n̄ḡa m̄o kita, in̄e ḡo n̄ḡa m̄o cl̄o.

M̄ondai fitila
(C̄o Luku 8:16-18)

²¹ N̄ḡoī Jesu í s̄ḡ n̄ḡa má í ni, a ci ya má fitila a biie do caka walak̄o a dasi abe daayi. Amma si antai taabui à ya lesi. M̄à k̄ù je b̄eēbe. ²² Mii iyi wa man̄ji fei á fita gb̄ugb̄aa n̄o asiī ide ḡo m̄o k̄ù w̄eē iyi a k̄àa f̄o. ²³ In̄e iyi í n̄e it̄l̄ iyi á gb̄oḡo ide, ku gb̄o.

²⁴ N̄ḡoī í s̄ḡ n̄ḡa má í ni, i ce laakai n̄ḡa do ide iyi í gb̄o n̄ḡa. Si ḡūa iyi í w̄āoḡo k̄paasi n̄ḡe n̄ḡa, si beī Ilaaḡ á w̄āoḡo in̄ḡe m̄o n̄o ku k̄ōsi má ku re b̄eēbe. ²⁵ N̄ wa n̄ s̄ḡ n̄ḡe, in̄e iyi í n̄e, n̄ḡui à ya na má, amma in̄e iyi k̄ù n̄e, baa andi iyi í n̄e ma á ya gb̄aaī.

M̄ondai kugb̄ē iyi wa fita do arae

²⁶ N̄ḡoī Jesu í f̄o má í ni, ide iyi aa ka w̄āo bommai Ilaaḡ wee. In̄e ḡo í f̄a dimi si ik̄oē. ²⁷ Si anyiē, baa bii wa s̄ū walak̄o wa c̄o ilu, al̄eḡo daak̄o, waati k̄āma fei dimiū í fita wa la. K̄ù m̄à baa beī wa ce. ²⁸ Ie í ya j̄o amaaje ku fitai do arae. Í ya ce wuai tit̄a, ku beī ku ce as̄l̄ n̄o ku b̄i. ²⁹ Bii amaajeū í j̄la n̄o a muu do k̄ōma, domi waatii kumui í to.

M̄ondai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(C̄o Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)

³⁰ N̄ḡoī Jesu í f̄o má í ni, mii aa ka w̄āo bommai Ilaaḡ. Do m̄onda yoomai aa ka sisiḡo yaasee. ³¹ Í yei beī nḡboi mutaadi iyi waati iyi à waa gb̄ḡo, n̄ḡui í kere í re nḡboi mii ku gb̄ē fei si il̄e. ³² Amma waati iyi à gb̄ḡo à t̄ā, n̄ḡui í ya dede ku la ku re ama j̄i fei. N̄o í ya ce amaaw̄o n̄la n̄la hee yei n̄ḡa a maa ce ante si amaaw̄e n̄ḡa, n̄o a wa si j̄j̄le.

³³ Do m̄onda nk̄p̄o b̄eēbeī Jesu í k̄o in̄e n̄ḡa si cio, zaka beī à ȳok̄o à gb̄ḡo. ³⁴ Ci ya s̄ḡ n̄ḡa ide hai n̄e m̄onda, amma bii í gbe n̄ḡu do m̄oc̄e n̄ḡa í ya tuse n̄ḡai fei.

Jesu í leek̄l̄ fufu si tenku
(C̄o Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)

³⁵ Al̄e aj̄o n̄ḡu, Jesu í s̄ḡ m̄oc̄e n̄ḡa í ni, ka b̄o ice ih̄ḡ. ³⁶ Iyi à j̄ḡ zamaau í n̄e n̄ḡoī à l̄o ak̄oi inyi bii Jesu í tako í wau ku ba a kua ice aj̄o. N̄o ak̄o mmu ḡo n̄ḡa m̄o à waa too n̄ḡa má. ³⁷ N̄ḡoī fufu n̄la ḡo í dede, í j̄ḡ inyi wa l̄o in̄o ak̄ou hee í maai ku k̄ḡ. ³⁸ Amma Jesu wa s̄l̄ n̄ḡoī si anyii ak̄ou, í lesi iriē si lef̄eu ḡo. N̄ḡoī à j̄ū à beēe à ni, M̄eetu, k̄ù j̄eē ide k̄āma bii à waa bi ka ce n̄fe? ³⁹ Iyi Jesu í j̄l̄, n̄ḡoī í la si fufuu, n̄o í s̄ḡ tenkuu í ni, í to b̄eēbe, í coko. N̄o fufuu í leek̄l̄ n̄o inyau í coko cau. ⁴⁰ N̄ḡoī Jesu í bee m̄oc̄e n̄ḡa í ni, na mii í ce í j̄ḡ n̄ḡo wa mu n̄ḡe n̄ḡa. Mii í ce í k̄ù dasim naane n̄ḡa. ⁴¹ N̄ḡoī n̄ḡo n̄la n̄la wa

mu n̄ḡa n̄o à s̄ḡ n̄ḡe à waa ni, in̄e dimi yoomai ih̄ē, iyi fufu do inyi fei wa jirimaē.

5

Jesu í j̄ḡ in̄e ḡo iyi í n̄e in̄e in̄oḡo í ba iri
(C̄o Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)

¹ N̄ḡoī à to icei tenkuu do ik̄pa ih̄ḡ si il̄e ilui Zerazee. ² N̄o Jesu í kita wa hai si antai ak̄oi inyiū. N̄o gbak̄ā in̄e ḡo iyi í n̄e in̄e in̄oḡo í fita wa hai ik̄pa bi ku si iku n̄ḡa wa koo wa *. ³ Bi ku si iku n̄ḡai í je ideē. N̄o w̄ee í n̄e gb̄ugb̄ā hee í j̄ḡ in̄e ḡo kaa ȳok̄o ku d̄ū, baa do sese. ⁴ À ya daa si kp̄emkp̄em, n̄o a d̄ī is̄eē do seseē amma í ya da seseēuī n̄o ku ce kp̄emkp̄em nou. Wee, in̄e ḡo k̄ù n̄e gb̄ugb̄ā iyi á ȳok̄o ku n̄o. ⁵ Waati k̄āma fei, das̄a do id̄ū, si anin̄ii iri kuta n̄ḡa do bi ku si iku n̄ḡai í ya wa ku maa d̄ḡ anu, n̄o ku maa m̄eē arae do kuta n̄ḡa. ⁶ Iyi í ye Jesu wa hai j̄l̄ij̄l̄i n̄ḡoī í sei, í koo í gule si wajue. ⁷ N̄ḡoī í d̄ḡ anu hee lele í ni, mii í wa anin̄ii awae, Jesu, aw̄o Amaī Ilaaḡ. Ilaaḡ í re fei, n̄o n̄ wa n̄ t̄ōe do iriē, maā wahalam. ⁸ Í f̄o b̄eēbe si na iyi í j̄ḡ Jesu í ni in̄e in̄oḡoku k̄ù fita siē. ⁹ N̄o Jesu í beēe í ni, irei iriē. N̄ḡoī í j̄eaa í ni, irim n̄ii Zamaa, domi à kp̄o. ¹⁰ N̄ḡoī í t̄ō Jesu suuru ku maā n̄ȳo an̄ḡa ik̄pa angule.

¹¹ Wee à ye kus̄ḡo gaa n̄ḡa à waa je ik̄pa iri kutau be. ¹² N̄ḡoī in̄e in̄oḡo n̄ḡu à t̄ō Jesu à ni, j̄ḡ kaa mu kus̄ḡo n̄ḡu ih̄ḡ, ku ba ka maa wa be. ¹³ N̄o Jesu í ȳōda n̄ḡa. N̄ḡoī à fita hai si in̄eēu à koo à mu kus̄ḡo n̄ḡu à tale si n̄ḡa hai antai iri kutau à dasi inyi n̄o inyiū í je n̄ḡa. Kukp̄o n̄ḡa í to dubu min̄ji (2.000).

¹⁴ Woo degbe kus̄ḡo n̄ḡu à sa à koo à waa sisi laabaauī ideu si ilu n̄lau do si il̄eēko n̄ḡa. N̄o in̄e n̄ḡa à fita à b̄o ku c̄o mii iyi í ceu. ¹⁵ Iyi à naa bi Jesu, à ye in̄e iyi í tako í n̄e in̄e in̄oḡo bututuu í baa si laakae í dasi j̄ine n̄ḡa wa bub̄a. N̄ḡoī à biti, n̄ḡo í mu n̄ḡa j̄iida. ¹⁶ In̄e n̄ḡa iyi ideu í ce iju n̄ḡa à waa sisiā in̄e n̄ḡa. ¹⁷ N̄o in̄e n̄ḡu à t̄ō Jesu ku fita hai il̄e ilu n̄ḡa.

¹⁸ Waati iyi Jesu wa l̄o ak̄oi inyiū, n̄ḡoī in̄e iyi í tako í n̄e in̄e in̄oḡo n̄ḡu waa t̄ōe í ni ku j̄ḡ n̄ḡu ku tooe. ¹⁹ Amma Jesu í k̄o. N̄o í s̄ḡo í ni, b̄o k̄pas̄ēē bi in̄eē n̄ḡa koo s̄ḡ n̄ḡa mii iyi Laf̄ēē í ceē, do yaase beī í ce araaēē. ²⁰ N̄ḡoī in̄eēu í n̄e, í wasi ku sisiā in̄e il̄e iyi à ya kpe Ilu M̄eēwa n̄ḡu mii iyi Jesu í cea n̄ḡu fei. N̄ḡoī an̄ḡa fei à biti j̄iida j̄iida. N̄o Jesu m̄o í dede wa hai be.

Ideī ama inaaboī Zairusi do inaabo iyi í lu ib̄oi Jesu

(C̄o Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

²¹ Jesu í baa hai ice ik̄pa ih̄ḡ do ak̄oi inyiū. Í wa it̄i tenkuu be n̄o zamaa n̄la ḡo í naa í t̄ōt̄ō bi t̄eē. ²² N̄ḡoī in̄e ḡo í naa bi t̄eē. À ya kp̄oo Zairusi. In̄e nḡboī il̄e bii Zuiifu n̄ḡa à ya ce kut̄ōt̄ōi. Iyi í ye Jesu, n̄ḡoī í s̄eēbata si wajue. ²³ N̄ḡoī í t̄ōe ku sobi n̄ḡu í ni, ama inaabom wa bi ku ku. N̄ wa n̄ t̄ōe, i naa í lesiē aw̄o, n̄o ku

* 5:2 bi ku si iku n̄ḡa Si waati n̄ḡa, si isai kuta n̄ḡai à ya si iku n̄ḡa.

ba iri ku maa weε baani. ²⁴ Nɔi aɲaɔ Jesu à waa ne. Nɔ zamaa nla go wa tooε hee à waa mantee.

²⁵ Wee si inɔi inε nɔu inaabo go í wa be iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateoji wa.

²⁶ Í wahala jiida si awɔi lokotoro nkɔɔ hee andi fia iyi í ne fei í jɔɔ, kù nɔ kù ce baa daama, amma bɔɔu í teese wa kɔɔsii. ²⁷ Abou í gbɔ laabaatu Jesu wo, nɔi í jò í naa do anyie si inɔi zamaau í lu jaε. ²⁸ Í ce beεbei domi í fɔ si idɔε í ni, baa bii jaεi n lu an ba iri. ²⁹ Nɔi gbakà bɔɔi awɔ ku muεu í leekɔ. Nɔi í gbɔ fufui baani si araε. ³⁰ Nɔi Jesu í mà gbakà iyi gbugbà go í fita hai si arai nɲu nɔ í sinda wa cɔ zamaau nɔ í ni, yooi í lu jaεm. ³¹ Nɔi mɔcε nɔ à sɔɔ à ni, debei í kù waa ye zamaa iyi wa manteei, nɔ í waa ni yooi í luε?

³² Nɔi Jesu í sinda í cɔ inε nɔu ku ba ku ye inε iyi í ce beεbu. ³³ Nɔi abou wa yaya do nɲo, domi í mà mii iyi nɲu í ce. Nɔi í naa í gule si wajue í sɔɔ ntɔ si mii iyi í ba nɲu fei. ³⁴ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanεei í faabaε. Koo weε si laakaε, í ba iri si bɔɔu mbe.

³⁵ Si bei Jesu wa fɔ ideu, inε go nɔ à naa hai kpasεi Zairusi inε ngbou, à sɔɔ à ni, ama inaaboεu í ku. Maà wahala Mεεtu má. ³⁶ Amma Jesu kù dasi ide nɲau. Nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jò zigie ku da, awɔ de dasi naanε. ³⁷ Nɔi í ni inε go ku maà si nɲu kpasεi Zairusi wa bii kù je Plee do Zaaki, do Zaa ifoi Zaaki. ³⁸ Iyi à to nɔ Jesu í ye zamaa nla go be à waa cã kpokpoo, à waa kpata à waa dɔ anu nla nla. ³⁹ Nɔi í lɔ kpasεu í bee nɔ í ni, na mii í ce ì waa dɔ anu beεbe nɔ. Na mii í jò ì waa kpata nɔ. Amau kù ku mεε, wa sɔ nɲooi. ⁴⁰ Nɔ à waa yaakoε. Nɔi Jesu í jò aɲa fei à fita, í gbe baau do iyeyi amau do mɔcɔ mεεta nɔ iyi à suu wau, nɔi à lɔ bii amau í wa. ⁴¹ Nɔi Jesu í mu awɔi amau í fɔ do feεε í ni, talita kumi, waatɔ ama inaabo, dede. Amui, n sɔε. ⁴² Nɔi gbakà ama inaabou í dede nɔ wa ne. Í ne zakai adɔ maateoji. Iyi inε nɔu à yɔɔ nɔi à biti ntɔ ntɔ. ⁴³ Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni à ná ije ku je. Nɔ í sɔ nɔ má do kugaabu í ni a maà jò inε go ku gbɔ ideu.

6

*Inei Nazareti nɔ à kù dasi Jesu naanε
(Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)*

¹ Nɔi Jesu í ne hai kpasεi Zairusi be í bɔ ilu bii í je ama. Nɔ mɔcε nɔ à suu. ² Iyi aɲoi kusɔmi í naa nɔi í lɔsi ku sisia inε nɔ ide ile bii Ziufu nɔ à ya ce kutotɔu. Nɔi inε nkɔɔ nkɔɔ í gbɔ ideu nɔ à biti à waa ni, hai iwoi nɲu í ba dimii lasabu jiidau be. Dimii bisi yoomai à mua nɲu. Beirei í ce wa ce dimii maamaakeu ihε. ³ Kù je woo gbe jli nɔu mbe ya, amai Maariu mεε. Mà kù je igbāi Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ mbe ba. Nɔ weclε nɔ à kù wa inɔ nwa ihε? To, lasabu nɲu nɔu bei wa ganji nɔ à dasiεɔ naanε. ⁴ Nɔi Jesu í sɔ

nɔ í ni, kù ne bii walii ci ya ne beεre bii kù je si ilei idεε do si inɔi inε nɔ do kpasεε. ⁵⁻⁶ Nɔi Jesu í biti domi a kù dasiε naanε. Beεbei kù yɔkɔ kù ce maamaake be, bii kù je bɔɔ go nɔa iyi í lesi awɔ nɔ à ba iri.

*Jesu í be mɔcɔ maateoji nɔu minji minji
(Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)*

Si anyie, Jesu í ya maa dabii dabii si ileεko nɔu ku maa sisia inε nɔa idei Ilaaɔ. ⁷ Nɔi í kpe woo be maateoji nɔu nɔ í be nɔ minji minji, í mu nɔa gbugbà a leleɔ inei inɔkɔ nɔ. ⁸ Í sɔ nɔ í ni, í maà so nkāma si isεεne nɲεu. Í maà so ije hee má je bɔɔgo, hee má je fia, í gbe golo. ⁹ Í dasi baata nɲε amma í maà kpele ibɔ minji. ¹⁰ Nɔi í sɔ nɔ má í ni, bii í to ilu bii í waa bɔ nɔ, í wa kpasε bii à dasi nɲε hee í koo í neɔ hai ilu be nɔ. ¹¹ Bii í je bii go nɔ inε nɔa kù gba nɲε hee má je a gbɔ ide nɲε, í fita hai be nɔ, nɔ í gbugbà nɲa irurui baata nɲε nɔ ku ba ku je nɲa sεεda iyi kiitii Ilaaɔ à naa si nɔ. ¹² Nɔ mɔcɔ nɔu à ne nɔ à waa waazɔa inε nɔ à waa ni a kpaasi idɔ. ¹³ Nɔ à lele inei inɔkɔ nkɔɔ nkɔɔ, nɔ à ya tontooa bɔɔ nkɔɔ nkɔɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

*Idei ikui Zaa woo dasi inyiu
(Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)*

¹⁴ Ilaalu Herodu í gbɔ baau Jesu, si na iyi í jò irie í fangaa bii fei. Nɔ inε go nɔ à nia Jesu, Zaa woo dasi inyiu í jɔ hai si bale. Na nɔi í jò í ne gbugbà wa ceɔ maamaake. ¹⁵ Inε go nɔa mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nla takoui. Nɔ inε go nɔa mɔ à waa niaa, nɲu mɔ walii be ti tako nɔu.

¹⁶ Amma iyi Herodu í gbɔ ideu nɔi í ni, Zaa woo dasi inyiu. N jò à bu irie wo. Debei nɲui í jɔ hai si bale. ¹⁷ Mii iyi í jò Herodu wa fɔ beεbe wee. Hai tako Herodu takae í ni a mu Zaa a dɔu a dasiε piisɔ na ku tɔɔ idɔi Herodias. Wee Herodu í tako í so Herodias aboi Filipu, ifεε. ¹⁸ Nɔi Zaa í sɔɔ í ni, kù sɔa í gba aboi ifεε í dasiε kpasεε. ¹⁹ Na nɔi í jò Herodias wa mu Zaa do idɔkɔ. Wa bi ku kpaε amma kù ba kpāa ²⁰ si na iyi í jò Herodu í mà beεrei Zaa. Bii wa gbɔ ideε idεε í ya dedei, amma do nɲu fei í ya bi nɲu ku gbɔɔ. Í mà iyi amanε dee deei nɔ kuwεεε kù ne taale kāma. Na nɔi í jò í bii anyie.

²¹ Do nɲu fei, aɲo nɲu go Herodias í ba kpāaε. Aɲo nɲu Herodu í nya jingau nla nla ku yeɔ gigii aɲoi kubie. Nɔi í kpe akawe nlaε nɔ do inε ngboi soogε nɔ, do inε ngboi ilei Galilee nɔ fei. ²² Nɔi ama inaaboi Herodias í lɔ ileu wa jojo, nɔi í dɔa Herodu si do inε nɔa iyi í kpe wa nɔu fei. Nɔi Herodu í sɔ mudεεu í ni, tɔɔm mii iyi í bi fei, an muue. ²³ Nɔ í gbasi do mii fei í ni, mii iyi í tɔɔm fei, an muue, baa bii í je bubui bommam nii. ²⁴ Nɔi ama inaabou í koo í bee iyee í ni, mii í jɔ n tɔεε. Nɔi iyee í je í ni, tɔεε irii Zaa woo dasi inyiu. ²⁵ Nɔi gbakà ama inaabou í naa bi ilaaluu í sɔɔ í ni, n bi í muum irii Zaa woo dasi inyiu nsei

nsei si perenti. ²⁶ Baa do iyi inoi ilaaluu í fò nto nto fei kù bi ku koo, si na iyi í jò í gbasí do mii fei si wajú iné njooe nau. ²⁷ Njoi gbaká í be sooge gò koo bù irii Zaa woo dasi inyiu wa. Njoi soogeu í koo í bu irii Zaa wa hai ile piisò. ²⁸ Nò í naadò wa si perenti í naa í na ama inaabout. Nò ama inaabout mò í koo í na iyee. ²⁹ Iyi maoai Zaa na à gbò iyi í ku, njoí à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)
(Cò Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zaa 6:1-14)

³⁰ Nò woo be maateji na iyi Jesu í tako í be nau à baa bi tee à waa sisaa mii na iyi ana à ce fei do cio iyi à kò iné na si fei. ³¹ Nò iné na à wasi ku naa ku ne hee Jesu do maoe na à kù ba fayai ku je. Na njoí í jò í sò na í ni, í jò ka nya ara nwa ka bò ikpa ghabua ku ba í sími keeke na. ³² Njoi à jò iné nau be, nò à koo à ló akoi inyiu à bò ikpa ghabua. ³³ Amma iné nkpo í ye na waati iyi à waa ne, nò à mà na. Njoi à mà tengi bii à waa bòu. Nò iné na à sei wa do ise hai ilu na fei à cua nna tengi bii à waa bòu.

³⁴ Iyi Jesu í to wa njoí í fita hai ino akou. Nò í ye zamaa nkpo. Njoi í ce araare nna, domi à yei bei angudá na iyi à kù ne woo degbe. Njoi í lósi ku kò nna si cio nkpo. ³⁵ Si bei ale wa le, njoí maoe na à naa bi tee à ni, inyau wee ghabuai, nò idú wa dũ. ³⁶ Na nju, da iné nau à bò ileeko na do ino ilu na iyi à wa amee, ku ba a koo a ra mii iyi aa je. ³⁷ Amma í sò na í ni, inje taka nne í na na ije a je. Njoi à jéaa à ni, í kù mà baa bii à so fiaí icei cukpa meje, kaa to ka ra nna pèe ka na na a je. ³⁸ Njoi Jesu í bee na í ni, pèe feloi í ne na. I koo í cò wa. Iyi à koo à cò, njoí à ni, pèe miui à ne do cèe minji.

³⁹ Nò Jesu í sò maoe nau í ni à jò iné nau à buba si fòfò tütüu be iká iká. ⁴⁰ Njoi à buba iká iká, tuuba gò na amane cío, tuuba gò na mò amane ciitaa. ⁴¹ Njoi Jesu í so pèe miuu do cèe minji, nò í wu iju lele í saabu Ilaad. Njoi í bububu pèe nò í na maoe nau à kpèa zamaau. Nò í kpèe nna cèe minji mò iné fei í ba. ⁴² Ana fei à je à yo. ⁴³ Njoi à kò pèe do cèe bubu iyi í gbeu kòlò maateji í ká. ⁴⁴ Inemako na iyi à je pèe à weei amane dubu miu (5.000) bàkà inaabo do amu na baasi.

Jesu wa ne si antai tenku
(Cò Matie 14:22-33; Zaa 6:15-21)

⁴⁵ Iyi à tà gbaká njoí Jesu í jò maoe nau à ló akoi inyiu ku ba a takoe a kua ice ihò, ikpa Besaida. Iyi à waa ne nò í ni zamaau ku ne. ⁴⁶ Waati iyi í jò à ne njoí í koo í gù iri kuta gò ku ba ku ce kutò. ⁴⁷ Nò í wa be hee idú í koo í dũ, nò akoi inyiu í wa si aninii tenkuu do maoe nau nò Jesu mò í wa ile nju aká. ⁴⁸ Í ye maoe nau à wa si wahalai ku wai akoi inyiu, domi fufuu wa kò na. Zakai ameejumá njoí í maai sí na, wa ne si antai inyiu wa bi ku cua nna. ⁴⁹ Amma waati iyi à yoo wa ne si antai tenkuu njoí à tamaa bei zlii, njoí à waa dò anu.

⁵⁰ Ana fei à yoo njoí njo wa mu na. Njoi gbaká Jesu í ba na ide ku fò í sò na í ni, í sù laakai nne nna. Amui Jesu, í maà ce njo na.

⁵¹ Njoi í ló ino akou í ba na be, nò fufuu í leekí. Njoi zagei nna fei í da à biti hee, ⁵² domi a kù gbò yaasei maamaakei pèe si na iyi í jò idò nna í le.

Jesu í jò bòo na à ba iri si ilei Genesareti
(Cò Matie 14:34-36)

⁵³ Iyi à kua tenkuu à tà njoí à to ilei Genesareti à koo à ði akò nna bi ku leektu. ⁵⁴ Wee iné gò na à wa be. Iyi Jesu do maoe na à fita hai sí akou gbaká njoí iné nau à mà Jesu. ⁵⁵ Njoi ana fei à sei à waa naadò bòo na wa hai ino ilu na. À ya so na wai sí sèe na a naadò na wa tengi bii à gbò í wau. ⁵⁶ Bii Jesu í to fei, hai ileeko na do ilu nla na do iko bii iné na à waa sù fei, à ya maa naadò bòo na wai sí bantuma bii í wau. Njoi à ya tsoe ku jò ana a lu baa itii kumbooe. Nò iné na iyi à luu fei à ya ba irii.

7

Dedembai bala na
(Cò Matie 15:1-9)

¹ Njoi Farisi na do woo kò iné na si wooda gogo na à naa hai Zeruzalemu nò à tótò kòkoi Jesu. ² Njoi à ye maoe gò na à waa je do awò riisi, waato a kù woo si bei à ya ce si dedemba nna.

³ Wee Farisi na do Zuifu na iyi à gbe fei, à waa too dedembai bala nna na. Bii kù je à woo sàa sàa a ci ya je ngogo. ⁴ Beebe mòi, bii à baa hai aja nò a kù woo a ci ya je. Mii nkpo nkpoí à ya ce má iyi í je dedemba nna. Mii nau gogo na wee, kòofu ku wíe do boonyi do cakai iso nkpa na.

⁵ To, si bei Farisi na do woo kò iné na si wooda nau à ye maoe nau à waa jèd awò riisi njoí í jò à bee Jesu à ni, na mii í ce maoe na a kù waa too dedembai bala nwa na. Na mii í jò à ya je do awò riisi. ⁶ Nò Jesu í je nna í ni, inje ilu muafiti na, hai tako Ezai í ce waliiei dee dee na iri nne waati iyi í kò sí tiaé í ni, “Ilaad í ni,

Ine nau ihè à waa ceem beerei do gele nju aká. Amma idò nna í jlim.

⁷ Kutò iyi à waa ceem ngbei, Domi woodai amane njaí à waa kò iné na si nò à waa ni woodam nii.”

⁸ Njoi Jesu í sò na má í ni, í waa jò woodai Ilaad na nò í waa too dedembai amane na.

⁹ Do nto í waa kpa woodai Ilaad njaí ku ba í sási dedemba nne na. ¹⁰ Moizi í ni, “í jirima iyeò baa nne na”. Nò í ni má, “ine iyi wa fò laaló iyeò baee na, a kpa lafèe.” ¹¹ Amma inje, í waa fò ide mmu. Í waa ni iné á yòkò ku sò iyeò baee ku ni fia iyi nju á sobi na do, ti Ilaadí. Fiaui í waa kpe kòobaa na. ¹² Nò bii iné í dò beebe, í kaa náa kpaa ku sobiò iyeò baee má na. ¹³ Beebe, í waa kpa idei Ilaad na nò í waa

8

too dedemba iyi á jò nnye ña. Nò í waa ce mii laalò nkpo má iyi í jò dimi beɛbe ña.

*Mii iyi í ya dasi ine riisi
(Cɔ Matie 15:10-20)*

14 Njoi Jesu í kpe zamaau má bi tɛɛ ñoi í sɔ ña í ní, inɛ fei í sotí í gbɔ yaasei idem ña. 15 Nkama kù wɛɛ iyi á lɔ do gelei amane ku dasie riisi. Amma iyi á fita hai si idoi amane, nnyui á dasie riisi. [16 Inɛ iyi í ne ití iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.]

17 Njoi Jesu í nya arae hai bi zamaau í koo í lɔ kpasɛ. Waati iyi í lɔ kpasɛu ñoi mɔcɛɛ ñau á beɛɛ yaasei mɔndau. 18 Njoi í bee ña í ní, i kù ne bisi ñai? I kù mà ña mii iyi á lɔ inoi amane hai waduude kaa dasie riisi? 19 Kaa dasie riisi, domi ije kaa lɔ si idoi ine bii kù je si inɔɛ, nɔ ku yó ku bei ku fita. Jesu í fɔ beɛbei ku ba ku sɔ ña iyi ije kama kù je iwɔ. 20 Nò í ní má, mii iyi wa fita hai si idoi amane í ya dasie riisi. 21 domi hai si idoi amaneí lasabu laalɔ do icu ku ko, do ile ku ce, do ine ku kpa, 22 do sakara, do kodɛɛ, do inɔ ku ká, do takii, do daa iyi í lɔ zaka, do igu, do funei ine ku nya, do faao, do idò ku le í ya fita. 23 Mii laalɔ ñau be fei hai si idoi amaneí wa fita nɔ anjai á ya dasi ine riisi.

*Abo dimi mmu go í dasi Jesu naane
(Cɔ Matie 15:21-28)*

24 Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ñoi í dasi kpãa í bɔ ilɛɛkoi Tii, ñoi í lɔ kpasɛ go. Wee kù waa bi ine go ku mà, amma kaa yókò ku manji. 25 Abo go í wa be, ama inaaboɛ í ne ine inɔɔko. Iyi í gbɔ Jesu í to wa be gbaká, ñoi í naa í gule si wajue. 26 Abou í bei í je dimi mmu. Á buui Fenisi si ilei Siri. Njoi wa tɔɔ Jesu ku lelea nnyu inei inɔɔkou hai si amaɛu. 27 Amma Jesu í sɔo í ní, jò amu ña a je a yo titã, domi kù sía a gba ijei amu ña a na aja keeke ña. 28 Njoi abou í ní, ntɔi Lafɛɛ. Amma baa do nnyu fei, aja keeke ñau á ya wa abei taabu a maa je buubuui ijei amu ña iyi wa cuku wa. 29 Njoi Jesu í sɔo í ní, na ide iyi í fou be, ne. Inei inɔɔkou í fita sie mbe. 30 Iyi í nnyi kpasɛɛ ñoi í koo í ba amau wa sù si daayi, inei inɔ ikou í fita sie tã.

Jesu í jò dekt go í ba iri

31 Njoi Jesu í dede hai ilɛɛkoi Tii í too do Sidɔɔ, í bei í bɔ tenkui Galilee si ile iyi á ya kpe Ilu Mɛɛwa ñau. 32 Iyi í to, ñoi ine go ña á naaò dekt go wa, iyi ci ya yókò ku fɔ ide sãa sãa, ñoi á tɔɔ Jesu ku lesie awɔ. 33 Njoi Jesu í bɔɔɛ hee bii í jìlò zamaau. Njoi í dasi amaawɛɛ si ití dektu, nɔ í tu anto, í jɔa si amɛɛ. 34 Nò í wu iju lele í jile idò í fɔ do fee ña í ní, efata, waato, ci. 35 Njoi gbaká ití mokou í ci nɔ amɛɛ í tɛ, nɔ í sinti ku fɔ ide dee dee. 36 Jesu í sɔ ña í ní a maá sɔ ine go, amma si bei wa sɔ ñau, beɛbe moi anja mɔ á wasi ku sɔ ine ña. 37 Njoi ine ñau á biti hee í caa á waa ní, mii iyi wa ce fei í sɔai. Í jò baa dekt ña á waa gbɔ ide, ine ña iyi á ci ya yókò a fɔ ide wɔ á waa fɔ bebei.

*Jesu í wò amane dubu mɛɛ (4.000)
(Cɔ Matie 15:32-39)*

1 Iyi í ce ajò minji ñoi zamaa nla go í tɔtɔɔ bi tɛɛ má. Nò wee a kù ne mii iyi aa je. Njoi Jesu í kpe mɔcɛɛ ñau í sɔ ña í ní, 2 araareí zamaau ihɛ wa mum domi ajò mɛɛta njai ihɛ iyi á wa bi tom, nɔ sonda kama kù kpe ña má. 3 Bii ñ jò á neò ari aa koo a cuku kpãa, si bei idei ine go ña í jì. 4 Njoi mɔcɛɛ ñau á beɛɛ á ní, iwoi aa ka ba pɛɛ si gbabuau ihɛ iyi aa je a yoò. 5 Njoi Jesu í bee ña í ní, pɛɛ feloi í ne ña. Njoi á ní, ara mɛɛjei.

6 Njoi Jesu í ní zamaau fei ku buba ile. Nò í so pɛɛ ara mɛɛjeu í bei í saabu Ilaaɔ, nò í bububue í na mɔcɛɛ ñau a kpɛ ña. Njoi á kpɛa zamaau. 7 Wee á ne cɛɛ keeke go ña be má. Njoi Jesu í saabu Ilaaɔ má, í bei í ní a kpɛ ña, nò á kpɛ ña cɛɛ ñau má. 8 Nò anja fei á je á yo. Njoi á naa á ko bubui pɛɛ ña iyi í gbue kɔlɔ mɛɛje. 9 Jiai ine ñau í to zakai anja dubu mɛɛ (4.000). Njoi Jesu í bei í jò ine ñau á ne. 10 Njoi gbaká í koo í lɔ akò inyi do mɔcɛɛ ña á bɔ ikpa Daamanuta.

*Farisi ña á bi Jesu ku ce maamaake
(Cɔ Matie 16:1-4)*

11 Njoi Farisi go ña á naa bi Jesu á wasi ku baa kakɔ ku ce. Á cɔ laakae, á tɔɛɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãe hai bi Ilaaɔi wa naa. 12 Njoi Jesu í jile idɔɛ í ní, na mii í ce inei nsei ñau ihɛ á waa tɔm n ce maamaake. Ntɔ ntɔ, n kaa n nyisi ñe maamaake kama go. 13 Njoi í jò ña í koo í lɔ akò do mɔcɛɛ ña a kua do ice ihɔ.

*Lefeei Farisi ña do ti inei Herodu ña
(Cɔ Matie 16:5-12)*

14 Wee mɔcɛɛ ñau á gbɛje ije ku so, pɛɛ akai á ne si akò be. 15 Njoi Jesu í sɔ ña í ní, i ce laakai í nya ara nnye hai bi lefeeí Farisi ña do ti inei Herodu ña. 16 Njoi mɔcɛɛ ñau á waa sɔ ñe ide á waa ní, si na iyi í jò a kù ne ijei í jò wa dɔ beɛbe. 17 Wee Jesu í má iyi á waa fɔ ñoi í ní, na mii í ce í fɔ í waa ní ña, si na iyi í jò a kù ne pɛɛi. Inɛ mɔ í kù mà ña hee nsei? I kù gbɔ yaasei ideu ñai? I kù ne bisi ñai? Idò nnye mɔ í lei? 18 Í jò í ne iju ña mɛɛ, í ci ya ye ilu ñai? I kù ne ití ña ba. I ci ya gbɔ ide ñai? I ci ya ye gígí ñai? 19 Waati iyi ñ kpɛa amane dubu miu pɛɛ ara miuu, pɛɛ kɔlɔ feloi búbú iyi í gbue í ce. Njoi á jeaa á ní, kɔlɔ maateejii. 20 Njoi Jesu í bee ña má í ní, si waati iyi í bu pɛɛ ara mɛɛjeu ñe na amane dubu mɛɛ ñau, pɛɛ bubu iyi í gbue kɔlɔ feloi í koo ña. Njoi á jeaa á ní, kɔlɔ mɛɛjei. 21 Njoi Jesu í sɔ ña í ní, i kù gbɔ hee nsei ña?

Jesu í jò fɛɛju go í ba iri Besaida

22 Njoi á to ilu go iyi á ya kpe Besaida, nò ine go ña á náaa Jesu fɛɛju go wa, á tɔɛɛ ku luu. 23 Njoi í mu awɔi fɛɛjuu í bɔɔɛ alalai iluu. Njoi í daa anto si ijue í lesie awɔ í ní, i waa ye ngɔgo? 24 Njoi fɛɛjuu í cɔ ilu í ní, ñ wa n ye amane ña á

waa ne, amma à yei bei jli ña. ²⁵ Njoi Jesu í lea awo si iju má. Iyi íneeu í cõ ilu má nã í ba wee nñu í ba iri, wa ye ilu wau wau. ²⁶ Njoi Jesu í ni ku ne kpasëe, amma ku maà too do ino ilu má.

Piëe í ni Jesu í je ine iyi Ilaaã í cica
(Cõ Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)

²⁷ Njoi Jesu do mæcæe ña à ne ikpa ilu ña iyi à wa kækoi Sezaree, si ilei Filipi. Njoi si kpãau í bee mæcæe ña í ni, yooi ine ña à ya ni ñ je. ²⁸ Nõ à jëaa à ni, ine gõ ña à ya ni awõu Zãa woo dasi inyii. Ine gõ ña mõ à ya ni awõu Elii walli nlai takoui. Ine gõ ña mõ à ya ni awõu ine akãì walli ñauì. ²⁹ Njoi Jesu í bee ña í ni, inje mõ ni, yooi í ni ñ je ña. Njoi Piee í jëaa í ni, awõu Kirisii, ine iyi Ilaaã í cica. ³⁰ Njoi Jesu í sõ ña do kugaabu í ni a maà sõ ine gõ.

Jesu wa fõ ideyi ikue do kujte
(Cõ Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)

³¹ Njoi Jesu í sinti ku sõ mæcæe ñau í ni nñu Amai Amane, í gbe nñu ku ce wahala jiiida. Ine ngbo ña do ine ngboi woo weei Ilaaã ña do woo kã ine ña si wooda ña aa kãsi nñu a kpa nñu, amma nñu á jli hai si bale si ajo meeetasia. ³² Í fõ ideyi sãa sãa, kù singaee. Njoi Piee í gbaã í bõðe kækõle nã í ni ku maà fõ beebẽ. ³³ Amma Jesu í sinda í cõ mæcæe ña, nã í la si Piëe í ni, sekeee hai bi tom, Seetam, domi í kù waa ce lasabui Ilaaã, í gbe ti amane ña.

³⁴ Si anyie, í kpe zamaa do mæcæe ña, í sõ ña í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jò idõõbie nã ku so jli ku gauee ku toom wa. ³⁵ Nõ ine iyi wa bi ku ba kuwee do idõõbie, kaa baa. Amma ine iyi í nyo kuweee na irim do na laabaau jiiida, lafëe á baa do nto. ³⁶ Aranfãani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei nã í kua kuweee. ³⁷ Mã mii í wee iyi amane á kpaasid kuweee. ³⁸ Nõ Jesu í ni má, inei nsei ña ilu dulum ñai iyi á kù leekidõ Ilaaã nñu akã. Na nñu, ine iyi wa ce anyoi amu Amai Amane, walakõ wa ce anyoi idem si waju nñu, amu nã an ce anyoi lafëe waati iyi an nyi wa. Nõ waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam do amalekae ña ajo.

9

¹ Njoi Jesu í sõ ña má í ni, ntõ nto, ine ña iyi à wa ihë si nsei, gõgõ ña ña aa ye bommai Ilaaã wa naa do gbugbã á bei á ku.

Arai Jesu í daana
(Cõ Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

² Si anyii ajo mæfa Jesu í kpe Piëe do Zaaki do Zãa í nya ña ikã nã à koo à gũ iri kuta nla gõ aña duusõõ. Si bei á waa cõ ñoi á ba arae í kpaasi. ³ Njoi jaee ña wa daana jiiida í fũta pai pai hee ine gõ kù wee si andunya ihë iyi á yõkõ ku fõ acæe ku fũta beebẽ má. ⁴ Si anyie ñoi Elii do Moizi á faata wa à waa baa ide ku fõ. ⁵ Nõ Piëe í sõ Jesu í ni, Mætu, á sãa ka maa wa ihë. Jò ka ce ilei acõ mæeta, akã titæe, akã

mõ ti Moizi, akã mõ ti Elii. ⁶ Wa fõ beebẽ si na iyi í jò ñjo í mu ña hee í jò kù mà baa bei á ni. ⁷ Njoi bukõõ gõ í naa í bii ña, nã hai si bukõõ à gbõ ide ku fõ gõ í ni, ine ihë í je amam, ñ buu jiiida jiiida. I ya gbõ idee ña. ⁸ Njoi gbakã mæcæe ñau à cõ bii fei, nã a kù ye ine gõ bii kù je Jesu nñu akã do aña taka nñu.

⁹ Njoi à waa kita wa hai iri kutau nã Jesu í sõ ña í ni a maà sõ ine gõ mii iyi à ye hee nñu Amai Amane koo ku nã ku jli hai si bale má. ¹⁰ Nõ à jirima ide iyi í sõ ñau amma à waa bee nje ide à waa ni, yoomai í je ine ku ku nã ku jli má. ¹¹ Nõ à bee Jesu à ni, na mii í ce woo kã ine ña si wooda ñau à ni Elii á tako Kirisi ku naa. ¹² Njoi í je ña ña í ni, ntõ Elii á tako ku naa ku teese mii fei sãa sãa. Amma kukoi ideyi Ilaaã í ni má, ine ña aa kpã Amai Amane iju jiiida nã a dondae, mã iboi. ¹³ Amma ñ wa n sõ ñe iyi Elii í naa tã, nã ine ña à wahalæe bei á bi, si bei kukoi ideyi Ilaaã wa fõ.

Jesu í faaba ama gõ iyi í ne inei inõoko
(Cõ Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Waati iyi Jesu do mæcõ mæeta ñau à waa to wa kækoi mæcõ bubu ñau, ñoi à ye zamaa nla nla gõ í kaako ña, do woo kã ine ña si wooda gõ ña iyi à waa ba ña kakõ ku ce. ¹⁵ Iyi ine ñau á ye Jesu gbakã á biti nã à sei á koo à coo fõ. ¹⁶ Njoi Jesu í bee mæcæe ña í ni, kakõi mii í waa ce injeõ ña. ¹⁷ Njoi si inoi zamaau ine akã í jëaa í ni, Mætu, ñ naae ama inemækõm wa si na iyi í jò í ne inei inõoko iyi í jò ci ya fõ ide. ¹⁸ Waati iyi í dede sie fei í ya kekeee ilei nã gelee ku ce anto foko ku maa ño inyi nã ku kasãm. Wee ñ tã mæcæe ña a leleaa, amma a kù yõkõ. ¹⁹ Njoi Jesu í sõ ña í ni, inje hai dasi naane ña, hee waati yoomai an maa n wa ino nñe. Ma hee waati yoomai an maa n temuadõ ñe. I naam amau wa ihë ña. ²⁰ Nõ à naae wa. Iyi amau í ye Jesu gbakã, ñoi inei inõokou í yaae do gbugbã, nõ amau í cuku ile wa bimbili í ce anto foko si gelee. ²¹ Nõ Jesu í bee baæe í ni, hai waati yoomai inei inõokou ihë í muu. Njoi baau í jëaa í ni, hai waati iyi í wee keekei. ²² Nõ inei inõokou í ne daõneei ku dasie ino inai walakõ ino inyi ku ba nã kpaa. Amma, bii aa yõkõ í ce ngõgõ, ce araare nwa, í sobi wa. ²³ Njoi Jesu í sõ ña í ni, ñ ni bii an yõkõ wó. Ine iyi í dasi naane á yõkõ ku ce fei ndee. ²⁴ Njoi gbakã baai amau í dõ anu nla gõ í ni, ñ dasi naane. Sobim ku ba n maà n sika si naane ku dasim.

²⁵ Iyi Jesu í ye akpõi ine ñau wa kõõsi á sei à waa naa bi ti nñu ñoi í lasi inei inõokou í ni, awõ iyi í ya dasi ine deki ku mængõ ide ku fõ, amui ñ ni, fita si amau nã í maà nyi wa sie má. ²⁶ Njoi inei inõokou í dõ anu nã í yaya amau do gbugbã í bei í fita. Njoi amau í kasãm hee ine nkpõ í ni í kui. ²⁷ Amma Jesu í mu awæe í dedee nã amau í leeki.

²⁸ Si anyie Jesu í lo kpasë gõ, nñu do mæcæe ña aña duusõõ. Njoi mæcæe ñau à beee à ni, na

mii í ce awa a kù yòkò a kù lele inei inòòkou. ²⁹Njoi Jesu í je nja í ni, do kutàò nju akài aa yòkò í nyaò dimii inei inòòkou bε nja.

Jesu í nyi wa fò idei ikue do kujlε má
(Cò Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

³⁰Si anyie, Jesu do mǎcǎε nja à nε hai bε nǎ à koo à dabii dabii si ilei Galilee. Wee Jesu kù bi ine nja a mà bii nju í wa, ³¹domi wa kǎ mǎcǎε nja si cio nǎ í sǎ nja í ni, aa mu amu Amaí Amanε a daa ine nja si awǎ. Aa kpam, amma si ojǎ mǎetasia an jì hai si bale má. ³²Amma mǎcǎε nja a kù gbǎ yaasei ideu, nǎ à waa ce njoi ku beee.

Yooi í je ine ngbo
(Cò Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

³³Njoi à to wa Kapεranumu. Waati iyi à to kpasε nji Jesu í beε mǎcǎε nja í ni, kakǎi mii í waa ce wa si kpāau bε nja. ³⁴Njoi à coko, domi hai kpāa à waa ce kakǎi wai nja duusǎ a ba a mà ine iyi í je ine ngbo. ³⁵Njoi Jesu í bubu, nǎ í kpe amanε maateeji nja í sǎ nja í ni, ine iyi wa bi nju ku je ine sinte, lafεε á je inei ankáanyii ine fei nǎ ku je woo ce icei ine fei. ³⁶Njoi í so ama keeke go í leekε si anini nja, nǎ í so amau si ikpae, í bei í sǎ nja í ni, ³⁷ine iyi í gba ama keeke bei ine ihε na irim, amui í gba. Inε mǎ iyi í gbam, kù je amu akài í gba, ine iyi í bem wai í gba.

Inε iyi kù je mbεε nwa ine nwai
(Cò Luku 9:49-50)

³⁸Njoi Zāa í sǎo í ni, Mεetu, à ye ine go iyi í ya maa lele inei inòòko nja do irie, nǎ à kǎa domi kù waa tooe kù je ine nwa. ³⁹Amma Jesu í jεaa í ni, í maà kǎa nja. Inε go kaa yòkò ku ce maamaake do irim nǎ bii í tekeε gbakà ku fǎ laalǎm má. ⁴⁰Do ntǎ, ine iyi kù je mbεε nwa ine nwai. ⁴¹Ntǎ ntǎ, ine iyi í mu nje inyi ku mǎ na irim, si na iyi í jǎ í je titom nja, lafεε kaa kua ribae pai.

Idei dulum
(Cò Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

⁴²Njoi Jesu í sǎ nja má í ni, ine iyi í dasi ine akài ama keeke nja iyi à dasim naaneu ihε kurara, í tia a día lafεε alǎ go si kǎε, nǎ a sǎsie si tenku. ⁴³Bii í je awǎ akài wa dasie kurara, buu. Á tia í lǎ si kuweε iyi ci ya tā do awǎ akā do iyi aa nε awǎ minji fei nǎ í lǎ si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [⁴⁴Tengi bε kokoo ku njǎ ara nja a kaa ku nǎ inau mǎ kaa ku.] ⁴⁵Bii í je kute akài wa dasie kurara, buu. Á tia í lǎ si kuweε iyi ci ya tā do kute akā do iyi aa nε kute minji fei nǎ í lǎ si inyai wahala. [⁴⁶Tengi bε kokoo ku njǎ ara nja a kaa ku nǎ inau mǎ kaa ku.] ⁴⁷Nǎ bii í je iju akài wa dasie kurara, nyaa. Á tia í lǎ si bommai Ilaaǎ do iju akā do iyi aa nε iju minji fei nǎ í lǎ si inyai wahala. ⁴⁸Tengi bε kokoo ku njǎ ara nja a kaa ku nǎ inau mǎ kaa ku.

⁴⁹Ntǎ ntǎ si bei á ya fāsii nja fei imu, beεbe mǎi ine fei á ye ijuukpā iyi í ye bei ina ku cǎ laakae.

⁵⁰Imu mii nceeí, amma bii didǎi imu í ku, mii aa dasi í jǎ ku dǎ má nja. ⁵¹Inje fei í sǎ í ye bei imu nja, í maa gbǎ si nje nja.

10

Jesu wa fò idei nje ku kǎi abo do mǎko
(Cò Matie 19:1-12; Luku 16:18)

¹Njoi Jesu í nε hai bε í bǎ ilei Zudee. Si anyie nǎ í kua í bǎ ikpae icei idoi Zuudεε. Njoi zamaa go í tǎtǎò kǎkǎe má, nji í lǎsi ku kǎ nja si cioi idei Ilaaǎ si bei í nε dǎonεi ku ce.

²Njoi Farisi go nja à naa bi tεε ku ba a cǎ laakae, nǎ à beε bii í je amanε í nε kpāa ku kǎsi aboe. ³Njoi Jesu í je nja í ni, si ideu bε, wooda yoomai Moizi í kǎ nje wo. ⁴Njoi à ni, Moizi í ni, bii í waa kǎsi aboe aa ceaa tiai nje ku kǎ í bei í kǎsie. ⁵Njoi Jesu í sǎ nja í ni, na ido ku le nje í jǎ Moizi í kǎ nje bεbε. ⁶Amma hai sinte, waati iyi Ilaaǎ í taka andunya, í ce inεmǎkǎi do inaabo. ⁷Na nju, mǎkǎ á jǎ iyeǎ baεe nǎ nju do aboe a maa wee ⁸nǎ nja minji fei a baa a je ara akā. Si beεbe a kù je nja minji má, ara akā dei á je. ⁹Na nju, amanε ku nε ku fεεfe mii iyi Ilaaǎ í tǎtǎo.

¹⁰Iyi í fǎ beεbe í tǎ nji á bǎ kpasε nǎ mǎcǎε nja à waa beεε ide si ide akāu má. ¹¹Njoi Jesu í sǎ nja í ni, ine iyi í kǎsi aboe nǎ í so mmue dulum nii í ce bi abo sinteu si na iyi í jǎ í ce sakara. ¹²Beεbe mǎi bii inaabo í kǎ mǎkǎe nǎ í so mǎkǎo titǎ í ce sakaraí.

Jesu í weea ama keeke nja
(Cò Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

¹³Njoi ine nja à gbā ama keeke nja à naaa Jesu wa ku lu nja. Amma mǎcǎε nja à waa lasi ine nja iyi á naaǎ nja wa. ¹⁴Iyi Jesu í ye mii iyi á waa ceu, nji idoε í kǎ, í sǎ nja í ni, í jǎ amu nja a naa bi tom, í maà ganji nja. Domi Ilaaǎ í je ilaalui ine nja iyi á jǎ nja. ¹⁵Ntǎ ntǎ, ine iyi kù waa sūa Ilaaǎ iri ile bei ama keeke, Ilaaǎ kaa je ilaalui lafεε pai. ¹⁶Njoi í so amu nja si ikpae í lesi nja fei awǎ, nǎ í wee nja.

Idei ilu fia go
(Cò Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)

¹⁷Njoi Jesu í dasi kpāa. Iyi wa nε, nji ine go í sei wa í naa í gule sí waje í ni, Mεetu, awǎ ine ncee, mii an ce n baǎ kuweε hai tā. ¹⁸Njoi Jesu í beεε í ni, na mii í ce í waa kpem ine ncee. Inε go kù wee iyi í je ncee bii kù je Ilaaǎ nju akā. ¹⁹Ì mà sǎa sǎa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, maà jεa ine go sεεda ibo, maà takii ine go, jirima iyeǎ baεe. ²⁰Nǎ inεeu í ni, Mεetu, ò wa n jirima iyi bε fei tā hai keekem. ²¹Njoi Jesu í cǎ inεeu do kubi nǎ í ni, í gbεε mii akā. Koo í ta mii iyi í nε fei nǎ í kpāa ilu are nja fiau. Bii í ce beεbe aa ba amani jüda lelei Aǎ. Si anyie nǎ í naa í toom. ²²Ide

iyi Jesu í fòu kù dǎa inɛɛu si. Nǒ si bei í je ilu amani nla nla nǒi á sinda wa nɛ do inǒ ku fǒ.

²³ Nǒi Jesu í cǒ inɛ nǒa iyi á kaakɔɛu nǒ í sǒ mǎcǎɛ nǒa í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaǎ ku je ilaalue. ²⁴ Nǒi mǎcǎɛ nǒa á bití do ide iyi Jesu í fǒu. Nǒ Jesu í ni má, kpaasim nǒa, á gaabu hee ku caa inɛ ku jesi Ilaaǎ ku je ilaalue. ²⁵ Í faalaa kpookpo ku lǒ si iwói abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaǎ ku je ilaalue. ²⁶ Nǒi mǎcǎɛ nǒa á bití hee í caa nǒ á bee nje á waa ni, bii bɛɛbei nǒ yooi á ba faaba. ²⁷ Nǒi Jesu í cǒ nǒa tii, nǒ í ni, bí amanɛ nǒaí kaa ce, amma bí Ilaaǎ á ce, domí Ilaaǎ cí ya mǎngǒ ngǒgǒ.

²⁸ Nǒi Piɛɛ í sǒǒ í ni, wee, á jǒ mii fei tǎ á waa tooɛ. ²⁹ Nǒi Jesu í ni, ntǒ ntǒ, inɛ iyi í jǒ kpasɛɛ wa, walakǒ igbǎɛ nǒa walakǒ ifɛɛ nǒa walakǒ wefɛɛ nǒa, walakǒ iyeǒ baɛɛ, walakǒ amɛɛ nǒa, walakǒ ikolɛ nǒa na irim do na labaaau jiidau. ³⁰ Baa hai sí andunyau ihɛ á ba mii nǒa be fei ikǒ cíǒ. Á ba kpasɛɛ nǒa, do igbǎ do ifǒ nǒa do wefɛɛ nǒa, do iye nǒa, do amu nǒa, do iko nǒa, nǒ si antǎɛ á ba wahala mǒ má. Nǒ ala á ba kuwɛɛ iyi cí ya tǎ. ³¹ Amma inɛ nǒa iyi á je inɛi waju nǒa si nsei, nkpǒ nǒa á na ku je inɛi anyi nǒa nǒ inɛi anyi nǒa mǒ aa na a je inɛi waju nǒa.

Jesu wa fǒ ideí ikue do kujfe ise gbeetasia
(Cǒ Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)

³² Nǒ Jesu do mǎcǎɛ nǒa á dasi kpǎa má, nǒu takǎɛ wa cua nǒa. Á waa bǒ Zeruzalemu. Nǒi nǒo í mu mǎcǎɛ nǒa nǒ inɛ mmu nǒa iyi á waa too anyi nǒau, zigi nǒa í da. Nǒi Jesu í nya mǎcǎ maateji nǒa ikǎ í lǎsi ku sǒ nǒa mii iyi á na ku ba nǒu. ³³ Í ni, wee á waa bǒ Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amái Amanɛ a dasim awǒi inɛ ngbǒi woo weei Ilaaǎ nǒa do woo kǒ inɛ nǒa si wooda nǒa. Aa ye taalem a ní a kpam. Sí anyie nǒa a dasim sí awǒi dimi mmu nǒa, ³⁴ aa yaakom nǒa a tusim antǒ, aa tɛɛm kpotǒ, nǒ a kpam. Nǒ si ajǒ mɛetasia an jí má hai sí bale.

Kutǒi Zaaki do Zǎa
(Cǒ Matie 20:28-28)

³⁵ Nǒi Zaaki do Zǎa, amai Zebedee nǒa, á bǒ bí Jesu á sǒǒ á ni, Mɛɛtu, á waa bí í ce nwa mii iyi á waa tǎɛ. ³⁶ Nǒ í bee nǒa í ni, mii í bí n ce nje nǒa. ³⁷ Nǒi á jɛaa á ni, waati iyi aa na í je bomma do ambɔe, jǒ ka buba inɛ akǎ awǒ njɛɛ, inɛ akǎ mǒ awǒ cangǎɛ. ³⁸ Nǒ Jesu í ni, í kù má mii iyi í waa tǒɔm nǒa mǒm. Aa yǒkǒ í temuǎǒ ijuukpǎ iyi an ye nǒa? Zaka bei inɛ nǒa aa kpǎm iju á caa. Aa jesi aa ce nje dimie nǒa? ³⁹ Nǒ á ní anǒa aa yǒkǒ. Nǒ í sǒ nǒa má í ni, ntǒi, aa ye ijuukpǎ iyi an ye nǒa. Zaka bei inɛ nǒa aa kpǎm iju, bɛɛbei aa cea inɛ nǒa. ⁴⁰ Amma kù je amui an cica inɛ nǒa iyi aa buba cangǎ do njem. Bí ku bubau be, inɛ nǒa iyi á cea sǒǒlue, anǒaí aa buba sí.

⁴¹ Nǒi mǎcǎ mɛɛwa nǒa á gbǒ ideu nǒo idǒ nǒa í kǒǒ Zaaki do Zǎa. ⁴² Nǒi Jesu í kpe nǒa

í ni, inɛ mǒ í má nǒa sí andunyau ihɛ ilaalua nǒa á ya maa taa inɛ nǒa nǒa gbubǎi. Nǒ inɛ ngbǒ nǒa mǒ a maa nyisi yiiko nǒa. ⁴³ Amma bí tu nje kaa ce bɛɛbe. Inɛ nje iyi wa bí nǒu ku je inɛ ngbǒ, nǒu á je woo ce nje icɛ. ⁴⁴ Bɛɛbe mǒi inɛ iyi wa bí nǒu ku je woo cua nje, nǒu á je arui inɛ fei. ⁴⁵ Bɛɛbe mǒi baa amu Amái Amanɛ n kù naa inɛ nǒa a ceem icɛ, amma amui an ce nje icɛ, nǒ n na kuwɛɛm n yaǒ inɛ nkpǒ hai sí dulum.

Jesu í jǒ fɛɛju go iyi á ya kpe Baatimee í ye ilu
(Cǒ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)

⁴⁶ Sí isɛnɛu Jesu do mǎcǎɛ nǒa á do Zeriko nǒa á waa fita hai be. Waati iyi á waa fitau zamaa nla gǒ wa too nǒa. Wee fɛɛju woo bara gǒ iyi á ya kpe Baatimee, amái Timee, wa buba ití kpǎa wa bara. ⁴⁷ Iyi í gbǒ á ní Jesu inɛi Nazaretui wa lǒ, nǒi í wasi ku dǒ anu wa ni, Jesu, takui Davidi, ce araarem. ⁴⁸ Nǒ inɛ nkpǒ wa la sie á waa ní ku koko. Amma bɛi á waa ní ku koko, bɛɛbe mǒi í ya dǒ anu hee lele ku maa ní, tǒkui Davidi, ce araarem. ⁴⁹ Nǒi Jesu í leeki í ní a kpoo wa. Nǒ á kpe fɛɛjuu wa á sǒǒ á ní, maǒ jǒ inɛ ku fǒ, dede wa. Jesu wa kpee. ⁵⁰ Nǒi fɛɛjuu í nyǒ kumboɛ í dede gbakǎ í koo bí Jesu. ⁵¹ Nǒ Jesu í bɛɛɛ í ni, mii í bí n ceɛɛ. Nǒi fɛɛjuu í jɛaa í ni, Mɛɛtu, nǒ bí n ye ilui. ⁵² Nǒ Jesu í sǒǒ í ni, koo. Naanɛɛ í faabae.

Nǒi gbakǎ í yǒkǒ í ye ilu, nǒ í too Jesu sí isɛnɛɛu.

11

Jesu wa lǒ inǒ ilu Zeruzalemu
(Cǒ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zǎa 12:12-19)

¹ Jesu do mǎcǎɛ nǒa á maai Zeruzalemu wa. Á wa tengii Betifaze do Betani, nǒ á to Geetei Olivie nǒa. Nǒi Jesu í bɛ mǎcǎ minjie gǒ nǒa, ² í sǒ nǒa í ni, í bǒ ilu iyi í wa waju njeu be. Bii í lǒ ilu gbakǎ nǒa aa ye ama gbankɛle gǒ wa so be iyi inɛ gǒ kù gǔu titá. Í fǔu nǒo í naam wa ihɛ nǒa. ³ Bii inɛ gǒ í bee nje í ni, na mii í ce í waa fǔu nǒa, í ní Lafɛi í nɛ bukaataɛ nǒ á sindo wa ihɛ nsei.

⁴ Iyi Jesu í fǒ bɛɛbe í tǎ nǒi inɛ nǒa á koo. Nǒ á ba ama gbankɛleu wa so sí andei ile gǒ ití kpǎa, nǒi á fǔu wa. ⁵ Nǒ sí inǒi inɛ nǒa iyi á wa bɛu inɛ gǒ nǒa á bee nǒa á ní, mii í waa ce bɛ nǒa. Bɛirei í ce í waa fǔu ama gbankɛleu nǒa. ⁶ Nǒi á je nǒa sí bei Jesu í fǒu wo. Nǒ inɛ nǒa á jǒ á nɛǒ. ⁷ Nǒi á naaa Jesu ama gbankɛleu wa. Nǒ á tɛ sí ibǒ nǒa nǒa Jesu í bei í gǔ antǎɛ í buba sí. ⁸ Nǒi inɛ nkpǒ gǒ nǒa á tɛ jaɛ nǒa nǒa sí kpǎa, inɛ gǒ nǒa mǒ á da wua nǒa wa hai iko nǒa á waa tǒ si kpǎau. ⁹ Inɛ nǒa iyi á waa cua Jesu do inɛ nǒa iyi á waa tooɛ fei á wasi ku dǒ anu á waa ní, á waa saabue. Aǎ Lafɛɛ ku weɛ, awǒ iyi í waa naa do iriɛ *.¹⁰ Ilaaǎ ku weɛa bomma iyi

* 11:9 á waa saabue do feei gereki hozanai á ya ni.

wa naa. Ku weea bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaḥ hee lele.

¹¹ Nḥoi Jesu í to Zeruzalemu, í koo í lo bantumai kpasēi Ilaaḥ. Nḥoi í cō mii fei í kaakoē. Iyi í ye idū wa dū nḥoi í bō Betani do mōcō maateēji nḥau.

Jesu í ceekpe jli ndii figi
(Cō Matie 21:18-19)

¹² Iju kumāe Jesu do mōcōe nḥa à waa ne hai Betani ku ba a bō Zeruzalemu má. Nḥoi ari wa kpa Jesu. ¹³ Nō í hōnne jli ndii figi gō do wuae nḥa. Nḥoi wa bō ku cō má à ba sie iso. Amma iyi í to kōkōe í ba wee wua nḥai fei domi kù je waatii kusoi figi. ¹⁴ Nḥoi í sḥ jli nōu í ni, ine gō kaa je isoe má aḥo kāma.

Nō mōcōe nḥau à gbō ideu.

Jesu í wa bantumai kpasēi Ilaaḥ
(Cō Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zāa 2:13-22)

¹⁵ Waatii iyi à to Zeruzalemu Jesu í bō bantumai kpasēi Ilaaḥ. Nō í losi ku lele woo ta iwò nḥa do woo ra iwo nḥa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia nḥa do kitāi woo ta ankaasiidi nḥa. ¹⁶ Kù je ine kāma ku so aso gō si inō bantumai kpasēi Ilaaḥ be. ¹⁷ Nḥoi í sinti ku kō ine nḥau si cio í ni, à kōō à ni, Ilaaḥ í ni ilei nḥu ile bi ku tōōi ine feii á je. Amma inḥe wee í cōo bi ku tōtōōi ile nḥa.

¹⁸ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaḥ nḥa do woo kō ine nḥa si wooda nḥau à gbō ideu be, nḥoi à waa de kpāa iyi aa kpaō Jesu, domi à waa ce nḥoē si na iyi í jō zamaau fei í biti do saabui cioe.

¹⁹ Iyi ale í le nḥoi Jesu do mōcōe nḥa à fita hai inō iluu.

Idei Jesu do jli ngbe
(Cō Matie 21:20-22)

²⁰ Nḥoi à waa lo daako, nō à ye jli ndii figiu í gbe hee do icāe nḥa fei. ²¹ Wee Piēe wa ye gigii mii nḥa iyi í tako í ceu, nḥoi í sḥ Jesu í ni, Mēetu, cō jli iyi í ceekpeu í gbe. ²² Nḥoi Jesu í sḥ mōcōe nḥa í ni, í dasi Ilaaḥ naane nḥa. ²³ Ntō ntō, bii ine gō í sḥ iri kutaw ihē í ni, dede hai be í koo í dasi tenku nō kù waa sika sika si idōe, bii í dasi naane, beēbe mōi á ce. ²⁴ Na iyi ihēi ñ wa n sḥ nḥe, mii iyi í waa tōō si kutōō nḥe fei, í dasi naane iyi í baa tā nḥa nō beēbe mōi á ce nḥe. ²⁵ Waatii iyi í dede í leeki í waa bi í ce kutōō nḥa, bii í ne ide gō do ine gō nḥa í kpa ideí kurara iyi í wa si gāmei inḥeō nḥa titā ku ba Baa nḥo mō iyi í wa lele ku kpa ideí dulum du nḥe. [²⁶ Amma bii inḥe taka nḥe í kù waa kpa ideí kurara iyi ine nḥa à ce nḥe, Baa nḥe mō iyi í wa lele kaa kpe ideí kurara nḥe.]

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa
(Cō Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

²⁷ Nḥoi à nyi à bō Zeruzalemu má. Iyi Jesu wa dabii sí bantumai kpasēi Ilaaḥ nḥoi ine ngboi woo weei Ilaaḥ nḥau do woo kō ine nḥa si wooda nḥau do ine ngbo nḥau à naa bi tēe, ²⁸ à beēe à ni, mii nḥa iyi í waa ceu ihē, yooi í nae

kpāa iyi í waa cōōō. Do yiikoi yooi í waa cōōō. ²⁹ Nḥoi Jesu í je nḥa í ni, amu mō an bee nḥe ide gō. Bii í yōkō í jēem nḥa, an sḥ nḥe ine iyi í nam yiiko ñ wa n ceō mii nḥau ihē. ³⁰ Hai iwoi Zāa í ba yiiko iyi í dasiō ine nḥa inyi. Hai bi Ilaaḥ de, ma hai bi amane nḥa. I jēem nḥa. ³¹ Nō à busi nḥe à waa ni, beirei aa ka jēaa. Nsei nōō, bii à jēaa à ni hai bi Ilaaḥi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zāa naane. ³² Bii à nō à ni hai bi amane nḥai, to. Wee à fō beēbe si na iyi í jō à waa ce nḥoi zamaau, domi zamaau fei í jesi iyi Zāa waliiii kam kam. ³³ Nḥoi í jō à jēa Jesu à ni, a kù má. Nō Jesu mō í sḥ nḥa í ni, to, debeí amu mō, n kaa n sḥ nḥe yiikoi ine iyi ñ wa n ceō mii nḥau ihē.

12

Mōndai gaanōma laalo nḥa
(Cō Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

¹ Si anyii nḥu, Jesu í losi ku sḥ nḥa ide do mōnda. Í ni, ine gō í ce ikōe, í lo si jli ndii rezēe nḥa nō í ce kaa í kaakoōō. Nō í ce bi ku fō inyii isoe. Nō í cā tafa bii ku degbe ikou. Nḥoi í so gaanōma nḥa í dasi nḥa si ikou a maa logooe, í bei í bō ilu koo kpe be. ² Waatii iyi jli nōu í so í to ku ka nḥoi í be woo ce ice gō bi gaanōma nḥau koo gba iyi í je ti nḥu wa. ³ Nḥoi à muu à cāa nō à lelee í ne awō ngbe. ⁴ Nō ilu ikou í be woo ce ice mmu má bi tu nḥa. Nḥoi à bu nḥu mō nō à cāa si irie. ⁵ Nō í be amane mēetasia nō à cāa à kpaa. Beēbe í cea ine nkpo má. A cā ine gō nḥa nō à kpa ine gō nḥa mō. ⁶ Nsei í gbe ama abii ilu ileu iyi í bi jiida jiida. Nḥui í be do ankāanyi í ni, aa jirima amam. ⁷ Amma waatii iyi amaēu wa to, woo ce ice nḥau à fō nḥa duusōō à waa ni, í cō ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa nō tubuu ku baa ku je tu wa. ⁸ Nḥoi à muu à kpaa nō à soo à koo à nḥoō do alalai kaa.

⁹ Nḥoi Jesu í ni, to, bebeí beirei ilu ikou takae á ce nḥa. Á koo ku kpa nḥai nō ku de ine mmu nḥa ku dasi nḥa ikou. ¹⁰ To, í kù cio kukoi ideí Ilaaḥu nḥa tengi bii í ni, Kuta iyi woo ma nḥa à kōsiu Nḥui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹¹ Aḥ Lafēi í cōo, nō í mu wa biti.

¹² Iyi Jesu í fō beēbe í tā nḥoi ine ngboi Zuifu nḥau à waa de Jesu ku mu, domi à mō na irii anḥai í kpa mōndau. Amma si bei à waa ce nḥoi zamaau, nḥoi í jō à jōō à ne.

Fiai lēmpoo ku sā
(Cō Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

¹³ Nḥoi ine ngboi Zuifu nḥau à be Farisi gō nḥa do ineí Herodu gō nḥa bi Jesu a koo a lea taai ide. ¹⁴ Iyi à to bi tēe nō à sḥō à ni, Mēetu, à mō iyi í ya fō ntō. Beēbe mōi í kù waa ce nḥoi ine gō, domi í ci ya cō ijui amane nḥa, amma í waa kō ine nḥa si ideí Ilaaḥ do ntō. Í sla ka sāa ilaalu Sezaa fiaí lēmpoo? Mā ka maā sāa. ¹⁵ Amma Jesu í mō muafiti nḥa, nō í ni, beirei í ce í waa leem taai ide nḥa. I naam kpekele akā wa n cō nḥa. ¹⁶ Nḥoi à naa akā wa. Nō Jesu í bee nḥa í ni,

fotooi yooi í wa si kpēkɛɛɛ ihē nɔ irii yooi à kɔ si. Nɔi à jɛaa à ni, ti Sezaa. ¹⁷ Nɔi Jesu í sɔ̄ nɔa í ni, to, í sãa Sezaa iyi í je tɛɛ nɔa. Nɔi à sãa Ilaaɔ̄ mɔa iyi í je tɛɛ nɔa. Nɔi inɛ nɔa à biti ntɔ ntɔ do yaase bei í fɔ̀ɔ̄ ide.

Idei kufɔ̄i iku nɔa
(Cɔ̄ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

¹⁸ Nɔi Sadusi gɔ̄ nɔa à naa bi Jesu. Anɔaí à ya maa ni iku nɔa a kaa jɔ̄. Iyi à to wa bi Jesu nɔi à beɛɛ à ni, ¹⁹ Mɛɛtu, tako wo Moizi í kɔ̄ nwa í ni, bii inɛ gɔ̄ í ku í jɔ̀ abɔɛ, nɔ nɔu do abɔɛu a kù nɛ ama, ifɔɛ ku so jaaɔ̄u ku ba ku bía igbãɛ ama. ²⁰ Wee, inɛ mɛɛje gɔ̄ nɔa à wɛɛ iyi à je amai baa akã. Igbã nɔa í so abo nɔ í ku, nɔu do abɔɛ a kù nɛ ama. ²¹ Nɔi inɛ minjisiau í so jaaɔ̄u nɔ nɔu mɔa í ku, kù ba ama. Nɔi inɛ mɛɛtasiaua mɔa í ce bɛɛbɛ má. ²² Nɔa nɔa mɛɛje iyi à so abou fei à kù, baa inɛ akã nɔa kù ba ama. Si anyi nɔa, nɔi abou mɔa í na í ku. ²³ To, aɔ̄ iyi iku nɔa aa na à jɔ̄, aboi yoo nɔaí á je, si bei nɔa mɛɛjeu fei à soo aboi. ²⁴ Nɔi Jesu í je nɔa í ni, í waa rara nɔa si na iyi í jɔ̀ í kù mɔa gbugbãi Ilaaɔ̄ nɔa hee ma je mii iyi kukaí ideɛ wa fɔ̄. ²⁵ Ntɔ ntɔ, si waati iyi iku nɔa aa na à jɔ̄, waati bɛɛɛ inɛmãkɔ do inaabo nɔa a kaa so nɔe má, amma aa yei bei amaleka nɔa. ²⁶ Iyi í je ti ideí kufɔ̄i iku nɔa, Moizi í kɔ̄ si tiaɛ tengi bii wa fɔ̀ɔ̄ ideí ama jɔ̄i nɔu. Tengi bei Ilaaɔ̄ í sɔ̄ɔ̄ ide gɔ̄. Í ni nɔu Aɔ̄ Lafɛɛi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu be nɔa? ²⁷ Bii Ilaaɔ̄ í ni nɔu í je Lafɛɛi inɛ gɔ̄ nɔa iyi à kù, iyi bɛ wa nyisi iyi inɛ nɔa à wɛɛ baa bii à ku. Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ̄ kù je Lafɛɛi iku nɔa, Lafɛɛi inɛ nɔa iyi à wɛɛi. Debei í kù ye iyi í wa si kurara nla nla nɔa?

Wooda iyi í re
(Cɔ̄ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)

²⁸ Nɔi inɛ akãí woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔu í gbɔ̀ à waa ce kakaɔ̄u. Í ye iyi Jesu í jɛa Sadusi nɔu í ce nɛɛɛ. Nɔi í bɔ̄ bi Jesu í beɛɛ í ni, si wooda nɔu fei yoomai í re. ²⁹ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, wooda iyi í reu wee. I de ití í gbɔ̀, inɛ inɛi Izireli nɔa. Ilaaɔ̄ Lafɛɛ nwa, nɔu akãí je Lafɛɛ. ³⁰ Bi Aɔ̄ Lafɛɛɛ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãɛ fei. ³¹ Minjisiau wee. Bi inɛ mmu nɔa bei í bi araɛ. Wooda gɔ̄ kù wɛɛ iyi í re bɛɛbɛ má. ³² Nɔi woo kɔ̄ inɛ nɔa si woodaú í sɔ̄ Jesu í ni, í sɔ̄ Mɛɛtu. Ide iyi í fɔ̀u ntɔi. Ilaaɔ̄ akãí í wɛɛ, nɔ Lafɛɛ gɔ̄ kù wɛɛ má bii kù je nɔu akãu. ³³ Amanɛ ku bi Ilaaɔ̄ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãɛ fei, nɔ ku bi inɛ nɔa bei í bi araɛ, inɛ nɔu bei í sɔ̄ í re kuwee iyi à ya jɔ̄ si ina fei sãa sãa do kuwee nɔa iyi à gbe fei. ³⁴ Iyi Jesu í ye í je do lasabu jiiɔ̄, nɔi í sɔ̄ í ni, í gbe keeke í jesi Ilaaɔ̄ ku je ilaalu.

Si anyii nɔu, inɛ kãma kù je ku bee Jesu ide gɔ̄ má.

Davidi do inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cica
(Cɔ̄ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)

³⁵ Si anyii nɔu, Jesu í wasi ku kɔa inɛ nɔa si cio inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ̄ nɔi í beɛ nɔa í ni,

beirei í ce woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔu à ni inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicaú takui ilaalu Davidii. ³⁶ Davidi takãɛ í fɔ̀ do gbugbãi Hundeí Ilaaɔ̄ í ni, Aɔ̄ Lafɛɛ í sɔ̄ Lafɛɛm í ni, Buba si awɔ̄ njem, Hee n ce mbɛɛɛ nɔa bi ku lesi isɛɛ. ³⁷ Nɔi Jesu í ni má, to, bii Davidi takãɛ wa kpoɔ Lafɛɛ, beirei á ce ku je tɔkue má.

I mu ara nɔe do woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔa
(Cɔ̄ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)

Nɔ zamaa nkɔ̄ gɔ̄ wa gbɔ̀ ideí Jesu do inɔ didɔ̄. ³⁸ Wa sɔ̄ nɔa si cioɛu wa ni, í mu ara nɔe do woo kɔ̄ inɛ nɔa si wooda nɔu, anɔa iyi à ya bi a maa dabii do jaba nɔu nɔ à bi inɛ nɔa a ya ce anɔa fɔ̀ do jirima si bantumã. ³⁹ Á ci ya bi kaa kitãi inɛ ngbo nɔa ile bi ku ce kutɔɔ, do inya sinte bi ku ce jingau nɔa. ⁴⁰ Á ya takii jaaɔ̄ nɔa a gba mii ndu nɔa nɔa fei, nɔ à ya maa ce kutɔɔ siso ku ba a ye nɔa nɔu akã. Na nɔi í jɔ̀ jjuukpã nɔa à la ku caa.

Idei fia iyi abo jaaɔ̄ gɔ̄ í dasi
(Cɔ̄ Luku 21:1-4)

⁴¹ Nɔi Jesu í koo í buba kãkoi kpakoi kãletiu wa cɔ̄ bei inɛ nɔa à waa dasi fia. Ilu fia gɔ̄ nɔa à dasi fia nkɔ̄. ⁴² Nɔi jaaɔ̄ ilu are gɔ̄ mɔa í naa, nɔi í dasi kpekeke keeke minji gɔ̄ nɔa iyi kù re baa dala. ⁴³ Nɔi Jesu í kpe mɔcɛ nɔu í sɔ̄ nɔa í ni, ntɔ ntɔ, jaaɔ̄ ilu areú í dasi fia si kpakoi kãletiu ihɛ í re inɛ fei, ⁴⁴ domi nɔa fei, iyi í lesi antai fia nɔa nɔa í dasi, amma abou baa do iyi í je ilu are, í dasii andi iyi í nɛ fei, nkãma kù gbea iyi á maa wɛɛɔ̄ má.

13

Jesu wa fɔ̄ ideí kpasɛi Ilaaɔ̄ ku legɛ
(Cɔ̄ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Nɔi Jesu wa fita wa hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ̄ nɔ mɔcɔ akãɛ gɔ̄ í ni, Mɛɛtu, cɔ̄ bei kpasɛi Ilaaɔ̄ ihɛ í la nɔ à maa do kuta kusia fei. ² Nɔi Jesu í ni, í waa ye ile nla nɔu ihɛ? Kuta baa akã kaa na ku maa lesi nɔe be má, aa kekeɛ mbɛ fei.

Wahala iyi à naa si waatii ankãanyii
(Cɔ̄ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)

³ Nɔi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa cɔ̄ ikpa kpasɛi Ilaaɔ̄. Nɔi Pieɛ do Zaaki do Zãa do Anderee à wa bi Jesu anɔa nɔa. Nɔi à beɛɛ à ni, á sɔ̄ wa waatii iyi mii nɔu bɛ á ce. Nyinda yoomai aa ka ye ka ba ka mà iyi waatii í to.

⁵ Nɔi Jesu í je nɔa í ni, í ce laakai nɔa inɛ gɔ̄ ku maà na ku ði jju nɔe, ⁶ domi inɛ nɔa iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni nɔaí à je inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicaú aa kpa. Aa ði jju inɛ nkɔu í to. ⁷ Bii í gbɔ̀ ibai igù amɛɛ amɛɛ nɔa do baaui igù nɔa hee jiiji í maà jɔ̀ idɔ̄ nɔe ku dede, domi í gbe mii nɔu bɛ fei ku cei. Amma kù nɔ kù je waatii ankãanyiu be titã. ⁸ Dimi gɔ̄ nɔa aa ya na a maa ja do dimi mmu nɔa, nɔ ilaalu gɔ̄ nɔa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu nɔa. Nɔ ile á yaya si ilu gɔ̄ nɔa, nɔ ari á ce. Nɔu bɛ á yei bei ara kuro sintei bãasí ku bei ku bi.

⁹ Amma inje taka nje i ce laakai. Aa na a mu ne a koo a na woo kiiti na, na a te nje kpato ile bi kutotoo na. No aa boo nje bi ilaalu na do bi ilu ile na irim ku ba i je nja seeda na. ¹⁰ Amma i gbe a waazoo ine na laabaau jiidai Ilaas si dimi fei waatii ankanyiu ku bei ku to wa. ¹¹ Waati iyi a mu nje a waa bo ku na woo ce kiiti nau, i maã ti i biti do ide iyi aa fo na, amma bii awaatiu i to i fo ide iyi i naa nje si ido. No ide na iyi aa fo na kaa je ide nje, HundeI Ilaasi a fo. ¹² Ine go na aa zamba ifo nja na walako igba nja na ku ba a kpa na. Beɛbe moi baa na aa maa cea ama nja na. Amu na ma aa dede si baa nja na ku ba a kpa na. ¹³ Ine fei a ce nje na irim. Amma ine iyi i temua hee kao a ba faaba.

Faajii ide laalo iyi i ya beje mii na
(Co Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)

¹⁴ No Jesu i ni ma, aa ye mii laalo iyi wa beje mii na tengi bii ku jo ku wa na. Ine iyi wa cio ide mii laalo ku ce laakai ku gbaã saã saã. Waati beɛbe ine na iyi a wa ilei Zudee a sa a bo iri kuta nau. ¹⁵ No ine iyi i wa antai ile sikifa, bii i kita ile ku ba ku sa ku maã bo ngogo ku so ino ilee. ¹⁶ No ine mo iyi i wa iko ku maã nyi kpasẽ koo so kumboo ma. ¹⁷ Waatii beɛbe wahalai baasi na do ayawo na a caa mam. ¹⁸ I ce kutoo na ku ba ide samiu be ku maã je si sukui tutu. ¹⁹ Nto nto, ajo nju wahala nla nla i naa iyi a ku ye dimie hai sinte waati iyi Ilaas i taka andunya hee ku baa nsei. No a kaa ka ye dimie ma hee do ajo fei. ²⁰ No bii A5 Lafẽe ku jile si nju ku kaye kukpoi ajo wo ine go kaa we ma. Amma i kayee na irii ine na iyi i cicau.

²¹ Waati beɛbe bii ine go i s5 nje i ni, i co, ine iyi Ilaas i cicau i wa ihẽ, walako ine mmu go ku ni i wa ihõ, i maã dasi lafẽe naane. ²² Ine go na aa na a naa akã akã a maa ni anjai a je ine iyi Ilaas i cicau walako a ni anjai a je walii na amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake na ku ba a di hee do ijui ine na iyi Ilaas i cicau bii aa yoko. ²³ To, inje, i maã ce laakai na. Na no i ce n wa n s5 nje fei ndee do njuma.

Kunaai Amai Amane
(Co Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)

²⁴ Amma si ajo nju si anyii wahalau, inunu a kuku inya, cupka mo kaa ma inya ma, ²⁵ andaiya na aa cuku wa hai lele, no gbugbai lele na a yaya. ²⁶ Waati beɛbe ine na aa ye amu Amai Amane, n wa n naa si kudui iji do gbugba nla go do amboe. ²⁷ Si anyii nju, an be amaleka na wa si andunya gonta meu. Anjai aa bo bii fei a tãtoo ine na iyi n cicau. Aa tãtoo na si andunya fei.

Yaase iyi jii ndii figi wa nyisi
(Co Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)

²⁸ Jesu i ni, i co mii iyi jii ndii figi wa ko nje si na. Bii i na i ye amaawoe na a sinti ku

wu wua kpato i ya ma iyi ate i maai wa mbe. ²⁹ Beɛbe moi, bii i ye mii nau be fei wa ce, i ma na iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe ma, ajo i maai wa mam. ³⁰ Nto nto, n wa n s5 nje, ku je ine nsei na feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³¹ Lele do ile fei a na ku ta, amma idem na kaa ta pai.

Ilaas nju akai i ma ajo iyi mii nau a ce
(Co Matie 24:36-44)

³² Jesu i s5 na ma i ni, ine kama ku ma waatiu hee ma je ajo iyi mii nau a ce, baa amaleka na iyi a wa lele, baa amu Amau, i gbe Ilaas Baaba nju aka. ³³ I ce laakai na, i ya maa co kpaã no i ya ce kutoo na si na iyi i jo i ku ma waati iyi ajo a to wa na. ³⁴ A yei bei ine iyi wa bo ilu no i joa woo ce icee na kpasẽ i na ine fei icee, no i s5 woo degbe ande koofau ku maa co kpasẽu. ³⁵ Si na iyi i jo i ku ma na alei ilu kpasẽu a na ku to wa walako idu laja, walako waatii kukoi je, walako daadaako, na nju, i maã co kpaã na, ³⁶ ku ba ku maã naa ku ba nje i waa si njoo na, no ku maã naa ku boe nje. ³⁷ Ide iyi n wa n s5 nje ihẽ, nju moi n wa n s5 ine fei. I maã co kpaã na.

14

Ine ngbo na a waa busi nje a kpa Jesu
(Co Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zaa 11:45-53)

¹ Si afei ajo minji jingau iku ku kua do ti Pẽe hai ne lefee a to wa. No ine ngboi woo weei Ilaas na do woo ko ine na si wooda nau a waa de kpaã bei aa ce a mu Jesu do bisi a kpaã. ² Amma a waa ni, ku sla ku je si ajo jingauu ku ba hoya hoyu ku maã dede si zamaau.

Abo go i fasi irii Jesu tulare
(Co Matie 26:6-13; Zaa 12:1-8)

³ Jesu i wa Betani kpasẽi Simoo iyi i tako i ce booi dinteu, no abo go i lo wa bi tee waati iyi a waa je. Wa mu ama caka ku sla go iyi a ce do abatii, iyi i ne tulare ku ne fia iyi a ce do ikpoi naadi. Tulareu i bei i caada. No i lege ama cakau no i fasi tulareu si irii Jesu. ⁴ No ine go na a wa be. A s5 nje do idookã a waa ni, na mii i ce abou ihẽ i koo i ce asoo tulareu ihẽ. ⁵ Aa ka taai wo zakai fia icei adõ akã no ka mua ilu are na. No i a waa la si abou do kugaabu. ⁶ Amma Jesu i ni, i jo abou. Na mii i ce i waa ye taalee na. Mii jiidai i ceem be. ⁷ Nto nto, ilu are na aa maa wee do inje waati kama fei, no waati iyi i bi fei aa yoko i ce nja jiiida na, amma amu n kaa n na n wee do inje hee do ajo fei. ⁸ Abou i ce andi gbugbae iyi a yoko mbe, i fasi aram tulare do njuuma bei a ya fasi arai iku na a bei a si na. ⁹ Nto nto, tengi bii ine na aa koo a maa waazo laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihẽ i ce a maa yeo gigie.

Zudasi a fita anyii Jesu
(Co Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

10 Nɔi Zudasi Isikarioti, ine akai maco maateji nau, i bo bi ine ngboi woo weei Ilaad nau i ni nju a da nja Jesu si awo. 11 Iyi a gba ideu, noi ino nja i ds na a ni nja aa muaa fia. Noi Zudasi wa de kpaa bei a ce ku zambaɔ Jesu ku na ine nau.

Jesu wa je jingau Iku ku kua do macɛe na
(Co Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zaa 13:21-30)

12 Si ajo sintei jingau Pɛɛ hai ne lefeeu, si waati iyi ine na a ya saka angudai jingau Iku ku kua a ceɔ kuwee, noi macɛe Jesu nau a beee a ni, iwoi i bi kaa ceɛe ijei jingauu. 13 Noi i be amane minji si ino macɛe nau i sɔ na i ni, i bo ino ilu, aa ye mako go wa so inyi jolo. I tooe. 14 Mako a koo ku lo kpasɛ go. Kpasɛ bii a lau, i koo i sɔ ilu kpasɛu i ni na, Mɛɛtu i ni ka beee ile bii nju a je jingau Iku ku kua do macɛe nju na. 15 Mako a boɔ ne si antai ile ku kpeke go no a nyisi ne ilaawa nla go iyi a ce soɔlui fei ndee ta. Bei aa ce nwa soɔlui jingauu na. 16 Noi macɛe nau a dasi kpaa a ne. Iyi a to ino iluu no a ye ideu i ce bei Jesu i sɔ nau, noi a ce ijei jingauu be.

17 Iyi ale i le, noi Jesu i to wa do macɛe maateji nau. 18 Waati iyi a waa je noi Jesu i ni, nto nto, ine aka nje iyi awo a waa je, nju i a zambam. 19 Noi ino nja fei i fo, no a wasi ku beee aka aka a waa ni, isa ku je amu ya. 20 Noi Jesu i je nja i ni, si ino nje maatejiu, ine aka nje a gusi pee si ino jee awoɔ ajo. Lafɛi a zambam. 21 Do nto amu Amai Amane an ku si bei kukoi ideu Ilaad wa fo. Amma ine iyi a zambam a ye ijuukpa nla nla. A tiaa ineeu bii i je a ku buu mom wo.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu
(Co Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kɔr. 1, 11:23-25)

22 Waati iyi a waa je, noi Jesu i so pee i saabu Ilaad titi i bei i bububue i na macɛe nau i ni, i gba na. Iyi ihɛi i je aram. 23 Noi i so kooɔfu ma si bii a dasi vɛɛ i saabu Ilaad no i na nja nja fei a ma. 24 Noi i sɔ na i ni, iyi ihɛi i je njem. Nju i je nyindai akabuu iyi Ilaad i di do amane na. An nikae na irii dulum dii ine nkpɔ. 25 Nto nto, n kaa n mo atɛ vɛɛ ma i gbe hee ajo iyi an mo vɛɛ titi si andunya titi Ilaad. 26 Si anyie a ko iri nja no a fita a bo iri kutai Olivie nja.

Jesu wa fo iyi Pɛɛ a ja ku ni ku ma nju
(Co Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zaa 13:36-38)

27 Noi Jesu i sɔ macɛe na i ni, nje fei aa nyio anyi na irim. Bei Ilaad i fo si kukoi idee, beebɛi a ce. I ni nju a kpa woo degbeu no anguda nau a fangaa bii fei. 28 Amma an ji hai si bale no n cua nje n bo ilei Galilee. 29 Noi Pɛɛ i sɔ i ni, baa bii ine fei wa nyio anyi na irie, amu n kaa n nyio anyi pai. 30 Noi Jesu i sɔ i ni, nto nto, nnyi, idduyi mom, hee ajee ku maa ko ise gbeiji, aa ja ise gbeeta i ni i ku mam. 31 Amma

bei Jesu wa fo, beebɛe moi Pɛɛ i ya fo hee lele ku ni, n kaa n kasie pai, baa bii i je an ku do awo ajoi. Noi nja fei a fo beebɛe.

Jesu wa ce kutɔo Gesemane
(Co Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

32 Noi Jesu do macɛe na a bo inya go iyi a ya kpe Gesemane. Iyi a to be no i sɔ na i ni, i buba ihɛ titi na n koo n ce kutɔo wa. 33 Noi i gba Pɛɛ do Zaaki do Zaa a bo waju. No njo i muu hee arae fei i ro. 34 Noi i sɔ na i ni, ino ku fo i naa sim nla nla hee wa bi ku kpm. I wa ihɛ, i wa njoo na. 35 Iyi i fo beebɛe i ta noi i bo waju keeke i koo i seebata ile wa ce kutɔo, bii a ce, wahalau ku jio nju. 36 Wa ni, Baam, aa yoko i ce miu fei. Jo wahalau ihɛ ku jlim. Amma do nju fei, ku ma a ti ku je ti idoɔbim, jo idoɔbie ku ce.

37 Si anyie noi i nyi wa bi macɛe mɛeta nau i ba na a waa si njoo. Noi i bee Pɛɛ i ni, Simo, i waa si njoo? Debei, i ku yoko i ku wo njoo baa leeu aka? 38 I wo njoo no i maa ce kutɔo na ku ba i ma a dasi kulelei ine na. Ido amane i bi, amma arae i kua gbugbae. 39 Noi i nyi ma i koo i ce kutɔo si ide akau. 40 Iyi i nyi wa bi tu na ma, no i ba na a waa si njoo ma, domi njoo wa kpa na. Iyi i ji na no a ku ma bei aa so ma.

41 Noi i nyi i koo i ce kutɔo ma no i baa bi tu na ise gbeetasiae i bee na i ni, i su i waa simi nai hee nsei? I to beebɛe. Wee, awaatiu i to ta, iyi aa mu amu Amai Amane, a daa ilu dulum na si awo. 42 Wee, ine iyi a zambam wa to wa. I dede ka ko na.

A mu Jesu
(Co Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Zaa 18:3-12)

43 Iyi Jesu wa fo beebɛe, gbaka noi Zudasi, ine akai macɛe maateji nau, i to wa. Zamaa nla go wa tooe wa a waa mu taakuba na do golo na. Ine ngboi woo weei Ilaad nau do woo ko ine na si wooda na do ine ngbo nau i be na wa. 44 Waati iyi Zudasi i dasi ido nju ku zamba Jesuu, i sɔ ine nau nyinda go iyi nju a ce. I ni, ine iyi an koo n ya n baabae, lafee mbe. I muu dim dim i nee na. 45 Hai Zudasi i to wa gbaka, i seke si Jesu i ni, Mɛɛtu. Noi i baabae. 46 Noi ine nau a to Jesu awa a muu. 47 Noi ine akai macɛe nau i yo taakubae i cafe itii amaacei woo wee nla Ilaadu i buu. 48 Noi Jesu i bee na i ni, amui i naa ku mu na do taakuba do golo na bei woo ce ile? 49 N ya n wa si ino nje ajo fei n maa n ko ine na si cio kpasɛi Ilaad, no i ku mum na. Amma nju nau be fei i ce ku ba kukoi ideu Ilaad ku kɔ. 50 Noi macɛe nau fei a jo a sa.

51 Noi ama awaastu go mo wa too Jesu, wa kpaka aco. Noi ine go wa de ku muu, 52 amma i sa basɛ i jo aco.

Jesu i wa waju igbei woo kiiti na
(Co Matie 26:57-68; Luku 22:54-64, 63-71; Zaa 18:13-14, 19-24)

⁵³ Njoi à bɔ̀ɔ Jesu bi woo wee nɔai Ilaaɔu. Tengɔi beɪ inɛ ngboi woo wee nɔau do inɛ ngbo nɔau do woo kɔ inɛ nɔa si wooda nɔau à tɔtɔɔ. ⁵⁴ Nɔ Pɪɛɛ í wa hee jɪjɪj wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nɔau. Njoi í buba be do woo degbe ande koofa nɔau, wa nyia kɔkɔi ina.

⁵⁵ Waati nɔu inɛ ngboi woo wee nɔa do igbei woo kiiti nɔau fei à waa de ide gɔ iyi aa yeɔ taaleɪ Jesu a ba a kpaɔ. Amma a kù ba. ⁵⁶ Inɛ nkɔɔ í wasi ku máa ide, amma ide nɔa kù waa so nje. ⁵⁷ Njoi inɛ gɔ nɔa à dede à máa ide à ni, ⁵⁸ à gbɔ iyi í ni nɔu á lege kpasɛi Ilaaɔu nɔ si afei ajɔ mɛɛta nɔu á be ku ma mmue iyi kaa je do awɔ amane. ⁵⁹ Amma baa si be, ide nɔa kù so nje. ⁶⁰ Njoi woo wee nɔau í dede í leekɪ si wajui nɔa fei, nɔ í bee Jesu í ni, í kù waa ni ide gɔ? Ide mii inɛ nɔau ihɛ à waa yeɔ taaleɪ. ⁶¹ Amma Jesu wa cokoe, kù fɔ ide gɔ. Njoi woo wee nɔau í beɛɛ má í ni, awɔi í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica, Amaɪ Ilaaɔ? ⁶² Njoi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui. Nɔ aa ye nɔa amu Amaɪ Amanɛ n̄ wa n buba si awɔ njeɪ Ilaaɔ ilu gbugbá fei. Nɔ ajɔ aká aa na í yem nɔa n̄ wa n naa si kudui ijɪ má. ⁶³ Njoi woo wee nɔau í ga ibɔɔ ku nyisiɔ idɔakɛ. Nɔ í ni, a kù waa de sie ilu seɛda káma má. ⁶⁴ Í gbɔ beɪ wa bu Ilaaɔ nɔa. Beirei í ye a cea mɔkɔu nɔa. Njoi nɔa fei à ye taaleɪ à ni a kpaɔ.

⁶⁵ Njoi inɛ gɔ nɔa à wasi ku tusi Jesu antɔ gbaká nɔ à bii ijue à beɪ à waa daa kutu à beɛɛ à waa ni, awɔ walii, sɔ wa inɛ iyi í cãe. Njoi sooge nɔau à mu Jesu à wasi ku sambalae.

Pɪɛɛ í jã í ni nɔu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Zãa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Waati iyi Pɪɛɛ í wa bantumai kpasɛu, nɔi inɛ akáɪ ama inaabo woo ce icɛi woo wee nɔai Ilaaɔu í naa be. ⁶⁷ Iyi í ye Pɪɛɛ wa nyia, nɔi í cɔɔ sɛɛ í ni, awɔ mɔ, í tako í weɛ do Jesu inɛi Nazaretiu. ⁶⁸ Amma í jã í ni, n kù máa fɔ, n kù gbɔ ide iyi í waa fɔ. Njoi í fita í bɔ ikpa ande kabau. Waati beɛbeɪ jɛɛ wa kɔ. ⁶⁹ Njoi ama inaabo woo ce icɛu í yɔɔ be má, nɔi í wasi ku sɔ inɛ nɔa iyi à wa beu wa ni, inɛɛu ihɛ inɛ aká nɔai. ⁷⁰ Njoi Pɪɛɛ í jã má. Iyi í kpe keeke, nɔi inɛ nɔa iyi à wa beu à sɔ Pɪɛɛ à ni, n̄to n̄to, awɔu inɛ aká nɔai, domi awɔ mɔ inɛi Galilleeɪ. ⁷¹ Njoi Pɪɛɛ í ceekpe í ni, n kù má mɔkɔ iyi í waa fáau be nɔa. ⁷² Be gbaká ajɛɛ í kɔ isɛ gbɛɛjisiaɛ. Njoi Pɪɛɛ í ye giɪi ide iyi Jesu í sɔɔu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ isɛ gbɛɛɪ aa jã isɛ gbɛɛta í ni í kù màm. Njoi Pɪɛɛ í lɔsi ku kpata.

15

À bɔ̀ɔ Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Zãa 18:28-38)

¹ Njoi daadaako inɛ ngboi woo weɪ Ilaaɔ nɔau do inɛ ngbo nɔau do woo kɔ inɛ nɔa si wooda nɔau do inɛ nɔa iyi à gbe si igbei woo kiiti nɔau fei à tɔtɔɔ à wãa ideu ajɔ. Nɔ à ðɪ Jesu

à koo à daa Pilati si awɔ. ² Njoi Pilati í beɛɛ í ni, awɔi í je ilaalui Zuifu nɔa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si beɪ í fɔ. ³ Njoi inɛ ngboi woo wee nɔau à má Jesu ide iká iká fei. ⁴ Njoi Pilati í beɛɛ má í ni, í kù waa fɔ ide gɔ? Í kù gbɔ beɪ à waa nie? ⁵ Amma Jesu kù je ide káma má hee biti í mu Pilati.

À ye taaleɪ Jesu a ba a kpaɔ

(Cɔ Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Zãa 18:39-19:16)

⁶ Wee si jingauɪ Iku ku kua fei Pilati í ya jò inɛi piisɔ aká iyi zamaa í bii. ⁷ Wee inɛ gɔ í wa ile piisɔ be do kpaasie nɔa si na iyi í jò à kpa inɛ gɔ si waatii ide ku kɔ nɔa. Irieɪ Barabasi. ⁸ Njoi zamaa í bɔ bi Pilati à waa tɔɔɛ ku cea nɔa beɪ í ya ce nɔa adɔ fei si jingauu. ⁹ Njoi Pilati í bee nɔa í ni, í bi n jò nɔe ilaalui Zuifu nɔa nɔa? ¹⁰ Í fɔ beɛbeɪ si nai iyi í jò wa mà sãa sãa iyi na igui í jò inɛ ngboi woo weɪ Ilaaɔ nɔau à daa nɔu Jesu si awɔ. ¹¹ Amma inɛ ngboi woo weɪ Ilaaɔ nɔau à wasi ku mante zamaa à ni a sɔ Pilati ku nya nɔa Barabasi. ¹² Nɔ Pilati í bee nɔa má í ni, to, beirei í bi n cea inɛ iyi í ya maa kpe ilaalui Zuifu nɔau. ¹³ Njoi à ðɔ anu à ni, kpakpaɛ si jɪi ku gaau. ¹⁴ Nɔ Pilati í bee nɔa í ni, laalɔ yoomai í beɪ í ce. Amma beɪ Pilati wa fɔ fei, beɛbeɪ mɔi inɛ nɔau à ya ðɔ anu hee lele a ni, kpakpaɛ si jɪi ku gaau. ¹⁵ Si na iyi í jò í nya nɔa Barabasi nɔ í mu Jesu í jò à teaa kpɔtɔɔ. Si anyie, nɔ í daa sooge nɔa si awɔ a koo a kpakpaɛ si jɪi ku gaau.

Sooge nɔa à waa yaako Jesu

(Cɔ Matie 27:27-31; Zãa 19:2-3)

¹⁶ Njoi sooge nɔau à gbã Jesu à bɔ̀ɔɛ kabai ilaalui, nɔ à tɔtɔɔ sooge nɔa iyi à gbe nɔau fei be. ¹⁷ Njoi à daa Jesu si ibɔ nkpa sisɔ gɔ, nɔ à ba fulai agù à daa si irie. ¹⁸ Njoi à yaakoe à waa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu nɔa. ¹⁹ Njoi à ya maa cãa kpokpoo si irie, a maa tusie antɔ, nɔ à waa gulea à waa seɛbata si wajue. ²⁰ Iyi à yaakoe à tã, nɔi à nyaɪ ibɔ nkpa à beɪ à daa si ibɛɛ, nɔ à bɔ̀ɔɛ waduude à koo à kpakpaɛ si jɪi ku gaau.

À kpakpa Jesu si jɪi ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Zãa 19:17-27)

²¹ Wee inɛi Sireni gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ wa baa hai iko, nɔ í to wa be. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa nɔ sooge nɔau à muu do gbugbã à kãa jɪi ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ²² Njoi à bɔ̀ɔ nɔu do Jesu si inya gɔ iyi à ya kpe Gɔɔgɔta, waatɔ inya iyi í jɔ kokoi iri. ²³ Nɔ à ná Jesu atɛ vɛɛɛ iyi à yɔgɛ do iwɔ iyi à ya kpe miru, amma í kɔ ku mɔɔ. ²⁴ Njoi à kpakpaɛ si jɪi nɔu. Si anyie sooge nɔau à ta kpasa si jɪineɪ nɔa a ba a ye iyi inɛ fei á ba. Beɛbeɪ à ce ikpɛi jaɛɛ nɔau. ²⁵ Daako zakai beɪ isɔ mɛɛsãɪ à kpakpaɛ si jɪi nɔu. ²⁶ Njoi à kɔ kuraraɛ si jɪi gɔ à masi jɪi bii à kpakpaɛu, à ni ilaalui Zuifu nɔa.

27 Nɔi à kpakpa ile minji gɔ ɛa be má, ine aká ikpa awɔ nɛe, ine aká mɔ ikpa awɔ cangae. [28 Bɛɛbei kukɔi idei Ilaaɔ í kɔ̄ iyi í ni, à dooae si ine laalo ɛa.]

29 Woo lo ɛa à ya maa gugbá iri a buu a maa ni, ahá, kù je awɔi í ni aa lege kpasɛi Ilaaɔu nɔ i maa ma si afei ajɔ mɛeta? 30 To, faaba arae be, kita hai si antai jli ku gaauu. 31 Bɛɛbe mɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɛa do woo kɔ̄ ine ɛa si wooda ɛa à waa yaakoɛ. Á sɔ̄ nɛe à waa ni, í faaba ine gɔ ɛa amma kaa yákō ku faaba arae. 32 Bɛɛbei, nɛu Kirisi ilaalui Izireliu ku kita wa hai si jli nɔu ku ba ka yɔ̄, nɔ̄ ka dasie naane. Bɛɛbe mɔi, ine ɛa iyi à kpakpa do Jesu ajɔ́u à ya maa yaakoɛ.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Zaa 19:28-30)

33 Nɔi dasá nkpaɔ ilu í kuku si ile fei hee í koo í to iso mɛetai ale. 34 Nɔi si iso mɛetaɔ Jesu í dɔ̄ anu hee lele í ni, Eloi, Eloi, lama sabatani, waatɔ̄ Ilaaɔ̄, Ilaaɔ̄, na mii í ce í fúsim awɔ. 35 Nɔi ine gɔ ɛa iyi à wa beu à gbɔ̄ ideu. Nɔ̄ à ni, í gbɔ̄, wa kpe Elii. 36 Nɔi ine aká nɛa í sei í koo í dɔ̄ kanya si golo gɔ̄ í sɔ̄si inyiiká í bei í naa í toa Jesu ku cɔ̄cɔ̄ɔ̄, nɔ̄ í ni, ka leekt, ka cɔ̄ ma Elii á naa ku kitae hai si jli ku gaauu. 37 Nɔi Jesu í dɔ̄ anu hee lele í bei í ku.

38 Asee, waati bɛɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpasɛi Ilaaɔ̄u í ga í kpɛ̄ minji hai lele hee ku bɔ̄ ile. 39 Ine ngboi sooge ɛa iyi í wa wajui Jesu í ye yaase bei í ce í bei í ku, nɔ̄ í ni, ntɔ̄ ntɔ̄, inɛsu ihɛ Amai Ilaaɔ̄i.

40 Nɔi inaabo gɔ ɛa mɔ̄ à wa be à waa cɔ̄ ilu wa hai jlijl. Si inɔ̄ nɛa Maari inei Madalau í wa be do Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaki iyi í je ama awaastu. 41 Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilei Galilee, aɛai à tooe à ya maa cea ice. Nɔ̄ inaabo nkpā gɔ ɛa mɔ̄ à wa be, iyi aɛad ɛa à si Jesu wa iyi wa naa Zeruzalemu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Zaa 19:38-42)

42-43 Iyi ale í le, nɔi Zozefu inei Arimateeu í naa be. Í bei í je ilu bɛɛre si inai Zuifu woo kiiti ɛa, nɔ̄ wa cɔ̄ kpáa iyi Ilaaɔ̄ á na ku je bomma. Wee ajɔi sɔ̄loui jingau. Iju kumáe ajɔi kusimii á je. Na nɔi í jɔ̄ Zozefu í bɔ̄ bi Pilati do wákō ku tɔ̄e ikui Jesu. 44 Nɔi Pilati í biti do iyi í gbɔ̄ à ni í kú tá. Nɔi í kpe ine ngboi sooge ɛa í beee ma Jesu í kú í kpe. 45 Iyi ine ngboi sooge ɛa í sisiaa yaase bei Jesu í kuɔ̄, nɔi í jesi Zozefu koo so ikuu. 46 Nɔi Zozefu í koo í ra acɔ̄ fufú, nɔ̄ í nya ikui Jesu wa hai si jli ku gaauu, í woo do acɔ̄. Nɔ̄ í suu si isai kuta gɔ iyi à gbe wo. Si anyie í bimbili kuta nla gɔ í dɔ̄ andei baleu. 47 Nɔi Maari inei Madalau do Maari iyei Zozee à ye bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kujli Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zaa 20:1-10)

1 Iyi ajɔi kusimi í lo, nɔi Maari inei Madalau do Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tulare iyi aa koo a fási ikui Jesu. 2 Nɔi ajɔ amaazuma daadaakɔ̄u abo ɛa à bɔ̄ bi baleu, 3 nɔi à waa bee nɛe si kpáau à waa ni, yooi á tale nwa kutau hai si andei baleu ya. 4 Á waa fɔ bɛɛbei si na iyi í jɔ̄ kutau í la í caa. Amma iyi à cɔ̄ waju à ye kutau í bimbili. 5 Nɔi à lo inɔ̄ baleu nɔ̄ à ye awaastu gɔ wa huba do awɔ nɛe be, wa dasi jaba fufú, nɔ̄ nɔi í mu ɛa jiida jiida. 6 Nɔi í sɔ̄ ɛa í ni, í maá jɔ̄ nɔi ku mu ɛe. N̄ ma iyi Jesu, inei Nazaretuii í waa dede ɛa, iyi à kpakpa si jli ku gaauu. Í jli hai si bale, kù wa ihɛ má. Í cɔ̄ tengi bii à dasieu wo. 7 Amma í koo bɛɛbei í koo í sɔ̄ mɔcɔe ɛa do Pisee takae í ni, á cua nɛe ku bɔ̄ ilei Galilee. Bei aa koo í yɔ̄ ɛa si bei í sɔ̄ ɛe wo.

8 Nɔi à fita wa à sa hai bi baleu do kuyaya domi nɔi í mu ɛa ntɔ̄ ntɔ̄. A kù nɔ̄ a kù sɔ̄ ine gɔ ideu na irii nɔi iyi í mu ɛa.

Jesu í tusea Maari inei Madalau arae

(Cɔ Matie 28:9-10; Zaa 20:11-18)

[9 Iyi Jesu í jli hai si bale ajɔ amaazuma daadaakɔ̄u, bi Maari inei Madalau í tako í nyisi arae. Maariui Jesu í tako í lelea inei inɔ̄ko mɛeje wo. 10 Nɔi abou í koo í sɔ̄ kpaasie ɛa laabaauu. Aɛai à waa too Jesu wo nɔ̄ à weɛɔ inɔ̄ kufɔ à wasi ku kpata. 11 Iyi í ni Jesu í jli má, nɛu í yɔ̄, a kù dasie naane.

Jesu í tusea mɔcɔ minji gɔ ɛa arae

(Cɔ Luku 24:13-35)

12 Si anyii nɛu, nɔi Jesu í tuse arae bi mɔcɔ minjie gɔ ɛa iyi à waa nɛe si kpáa, à waa bɔ̄ ileeko. Amma í kpaasi arae si kuye nɛa. 13 Nɔi ine ɛa à baa inɔ̄ ilu nɔ̄ à koo à sɔ̄ ine bubu ɛa, amma kpaasi ɛa a kù dasi aɛa mɔ̄ naane má.

Jesu í tusea mɔcɔ maataká ɛa arae

(Cɔ Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zaa 20:19-23; IWB 1:6-8)

14 Si anyie Jesu í koo í tuse arae bi mɔcɔ maataká ɛa bii à waa je. Nɔi í gbagba si ɛa na naane hai dasi nɛa do ido kule nɛa, si na iyi í jɔ̄ a kù jesi idei ine ɛa iyi à yɔ̄ í jli hai si baleu. 15 Nɔi í sɔ̄ ɛa í ni, í bɔ̄ si andunya fei, nɔ̄ í waaɔɔu ine baa yooma fei laabaau jiidau ɛa. 16 Ine iyi í dasi naane nɔ̄ í jɔ̄ à dasie inyi á ba faaba, amma ine iyi kù dasi naane, Ilaaɔ̄ á ye taalee ku kpáa iju. 17 Í cɔ̄ maamaake gɔ ɛa iyi woo dasim naane ɛa aa ce. Aa lele inei inɔ̄ko ɛa do irim, nɔ̄ aa fɔ̄ ide do fee ɛa iyi í kù waa gbɔ̄ ɛa. 18 Aa mu nɔi ɛa do awɔ, nɔ̄ baa bii à mɔ̄ kɔ̄tɛ gɔ kaa ce nɛa ide káma. Aa lesi bɔ̄ ɛa awɔ nɔ̄ a ba iri.

*Jesu í nyi bi Ilaaã má**(Cɔ Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)*

¹⁹ Iyi Lafɛɛ Jesu í sɔ̃ ɲa ideu í tã, ɲɔi à soo lele í koo í buba si awɔ̃ ɲjei Ilaaã. ²⁰ ɲɔi mɔ̃cɔ ɲau à koo à waa waazoa ine ɲa bii fei. Nɔ Lafɛɛ wa sobi ɲa si icɛu, í jɔ̃ à ya maa ce maamaake ɲa ku ba ine ɲa a mà iyi ide ɲɲa í je ntɔ.]

Laabaau jiiida iyi Luku í kò

Ide Sintè

1-4 Baakòòm Teofilu, ilu bæere nla, ñ wa n ceɛ fòo.

Í síaam si n kòe tiau ihē wa n sòe dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Ine ña iyi á yòo hai sinte, nò á baa á je woo ce icei ideu, anjai á s̄s̄ wa. Iyi ine ña á gbòò, ine nkpò nkpò í ce kookaai ku ba a kòo dee dee. Nò í síaam si amu m̄n n kòe wa ku ba í m̄a kam kam iyi ide ña iyi á kòe siu ntòí, domi ñ w̄a ideu fei hai sinteɛ.

Amaleka gò wa fò ideí kubú Zaa woo dasi iyi

⁵ Si waati iyi Herodu í je ilaalui Zudee, woo weei Ilaaḡ gò í wa be á ya kpoo Zakari. Si wuai woo weei Ilaaḡ ña iyi í je ti Abiaí í wa. Aboeí á ya kpe Elizabeti. Si dimii Arḡo iyi í je woo wee nla sinteí Ilaaḡui í wa. ⁶ Anja minji fei á je dee dee si wajui Ilaaḡ nò á waa jirima woodai Lafēe do idee fei mam mam. ⁷ Amma a kù ne ama domi Elizabeti gbendai, nò anja minji fei á gbo tá.

⁸ Ajò ñju gò, Zakari wa ce icei kuwee si wajui Ilaaḡ domi si wuaeí kuwee í to si. ⁹ Wee, á ya ta kpasai ku ba a mà ine iyi á lo si kpasēi Ilaaḡ koo jo tulare. Njoi ajò ñju be, kpasau í so Zakari, ñoi í jò í lo inò ileu koo jo tulareu. ¹⁰ Nò zamaa fei wa ce kutòo waduude si waati iyi wa jo tulareu. ¹¹ Njoi amalekai Ilaaḡ gò í naa sie, wa leekí si awò njeí bi ku jo tulareu. ¹² Iyi Zakari í yòo ñoi zigie í da, nò njoi í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekai í s̄s̄o í ni, maà jò ñjo ku muɛ, Zakari. Ilaaḡ í gbò kutòe. Elizabeti aboe á bíe ama inemòkò nò í s̄s̄o Zaa. ¹⁴ Aa ne inò didḡ nla nla nò ine nkpò á wee do inò didḡ na kubie, ¹⁵ si na iyi í jò ine nlaí á je si wajui Aḡ Lafēe. Kaa m̄n v̄e, hee má je atē kulele mmu gò. Nò á kòò Hundié Ilaaḡ hai inoi iyee. ¹⁶ Á jò ineí Izireli nkpò ku kpaasi idò nò a nyi wa bi Aḡ Lafēe ñja. ¹⁷ Njui á cuaa Ilaaḡ nò ku ye bei Elii walii nlaí takou. Gbugbæ m̄n á yei bei ti Elii. Á jò baa do ama ñja ña a gbòsi nje, nò á jò hai gbò ide ña m̄n a ce lasabu bei ine dee dee ña.

¹⁸ Amma Zakari í s̄s̄o amalekai í ni, amu wee ñ gbo tá nò abom m̄n í ce ine ngbo. To, beireí an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ Njoi amalekai í j̄eaa í ni, amui Gabieli. Amui ñ ya n wa bi Ilaaḡ n maa n ceaa ice. Njui í bem wa n na n bæe ide ku fò nò n sisie laabaau jiiidau ihē. ²⁰ Amma í kù dasi idem n̄u naane baa do iyi á na ku ce bii waatie í to. Na ñju, aa dekd, í kaa yòkò í fò ide má í gbe ajò iyi ideu í cei.

²¹ Wee ine ña á waa degbe Zakari, nò á bití do iyi wa kpe inò kpasēi Ilaaḡ be. ²² Iyi í fita

wa, kù yòkò ku ba ña ide ku fò má, ñoi á mà iyi í ce kuye gòí si inò ileu be. Wa ba ña ide ku fò do awò ku nyisi iyi ntòí, amma kù yòkò ku fò ide do gele.

²³ Si anyii kuyeu, Zakari í m̄s̄i icee má hee í koo í to ajò iyi icee í kpa iri inò kpasē be. Njoi í nyi idee. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboe í ba así, nò wa singa arae zakai cukpa miu, í ni ^{*}, ²⁵ cò mii iyi Ilaaḡ í ceem. Í còm do iju jiiida nò í nyaam anyò si wajui amane ña.

Amaleka wa fò ideí kubú Jesu

²⁶ Iyi así Elizabeti í ba cukpa m̄eefa, ñoi Ilaaḡ í be amaleka Gabieli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í b̄oò bi mudēe gò iyi kù mà m̄kò, amma á mua awaas̄u gò iyi á ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mudēeui í je Maari. ²⁸ Amalekai í lo bi t̄eé í s̄s̄o í ni, ñ wa n ceɛ fòo, awò iyi Ilaaḡ í cea didḡ. Aḡ Lafēe í wee do awò.

²⁹ Njoi Maari í bití do ideu nò wa bee arae ide wa ni, yoomai í je yaasei fòo ihē. ³⁰ Njoi amalekai í s̄s̄o í ni, maà jò ñjo ku muɛ Maari. Ilaaḡ í ceɛ didḡ. ³¹ Aa ba así í bí ama inemòkò nò í s̄s̄o Jesu. ³² Á na ku je ine nla. Amaí Ilaaḡi aa ya kpoo, ñju iyi kù ne saa. Aḡ Lafēe á còo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ Njui á je bomma si dimii Zakòbu do ajò fei. Bommae kaa ne kòò †. ³⁴ Njoi Maari í bee amalekai í ni, beireí á ce ku ce, si bei n kù mà m̄kò.

³⁵ Njoi amalekai í j̄eaa í ni, Hundié Ilaaḡi á naa sie, nò gbugbæe ku bii beí j̄j̄i. Njui í jò aa kpe ama kumá iyi aa na í biu Amaí Ilaaḡ. ³⁶ Elizabeti nyaanzeu m̄n iyi á ya maa kpe gbendau, do si agbòo fei, í ne asíi ama inemòkò. Í wee si cukpa m̄eefasiae nsei. ³⁷ Maari, jò í mà iyi nkāma kù wee iyi Ilaaḡ í m̄ngò.

³⁸ Njoi Maari í ni, amu woo ce icei Aḡ Lafēe. Fei ndeɛ ku ceem bei í s̄m̄ n̄u. Njoi amalekai í ne.

Maari í bò Elizabeti ku cò

³⁹ Si anyii ñju, ñoi Maari í dede do saasa í dasi kpāa wa ne ikpa geete ña, í b̄o ilu gò si ilei Zudee. ⁴⁰ Iyi í to be ñoi í lo kpasēi Zakari nò í ce Elizabeti fòo. ⁴¹ Waati iyi Elizabeti í gbò f̄oò Maariu, ñoi amau í yaga si in̄e, nò Elizabeti í k̄ò Hundié Ilaaḡ. ⁴² Nò í d̄s̄ anu hee lele í ni, Ilaaḡ í weeé í re inaabo fei, nò kuwee á s̄o si ama iyi aa na í bíu. ⁴³ Yooi ñ je hee iyee Lafēem í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi ñ gbò f̄oòe be, ama iyi í wa in̄om í yaga do in̄o didḡ. ⁴⁵ Ilu in̄o didḡi awò iyi í dasi naane iyi m̄n iyi Ilaaḡ í s̄s̄e á na ku ce.

Iri ku k̄oi Maari

⁴⁶ Nò Maari í ni, Idòm wa saabu Aḡ Lafēe.

⁴⁷ Nò ñ weeḡ in̄o didḡ na irii Ilaaḡ Woo faabam,

* **1:24** wa singa arae Ara ku singaui kù je na anyò. Á yòkò ku je wa bi ku maa wee ñju akā ku ba ku saabu Ilaaḡ. † **1:33** Zakòbu Zakòbui á ya kpe Izireli má. Bii á ni á je bomma si dimii Zakòbu, si dimii ineí Izireli ña fei á waa f̄a.

48 Si na iyi í jò í kásim iju jiidáe, amu woo ce icee iyi n kù je ngəgə.

Nò hai nsei inei andunya ɲa fei aa maa ni amuu ilu ino didɔ́,

49 Domi Ilaaɔ́, ilu gbugbá fei í ceem mii nla nla.

Irie í má.

50 Í ya ce araarei ine ɲa iyi à waa jirmae hee do ajo fei.

51 Í ce ice gbugbá ɲa do gbugbái awəe Nò í fangaa ine ɲa iyi lasabui ido ɲɲa í ne faao.

52 Í keke ilaalu ɲa si batai bomma ɲɲa ɲa, Nò í so ilu are ɲa lele.

53 Í jò ine ɲa iyi ari wa kpa à je mii jiiida ɲa à yo,

Amma í lele ilu fia ɲa awə ngbe.

54-55 Í sobi inei Izireli woo ce icee ɲa,

Í ce araare ɲɲa hee do ajo fei

Bei í tako í sɔ́ Aburahamu do təkue ɲa

Aɲa iyi à je bala nwa ɲa.

⁵⁶ Iri iyi Maari í kɔ́u mbe. Si anyie nò í buba bi Elizabeti be zakai cukpa meeta, í bei í nyi idee.

Kubú Zaa woo dasi inyiu

⁵⁷ Awaati í to bii Elizabeti á bí amae, nò í bí ama ineməko. ⁵⁸ Kpaasie ɲa do nyaanzee ɲa à gbo iyi Aɔ́ Lafɛ́e í ce araaree ntə ntə, nò aɲaɔ́ ɲa à wɛɔ́ ino didɔ́ ajo. ⁵⁹ Si ajo meejsia à naa ku dasi amau bango, nò à waa bi à kpoo Zakari, irii baəu. ⁶⁰ Amma iyee í so ide í ni, aawo, Zaaí aa kpoo. ⁶¹ Nɔ́i à sɔ́o à ni, si nyaanzee ine kama ku ne dimii iriu be.

⁶² Nò à bee baəe do awə ku ba a mà bei í bi a kpe amau. ⁶³ Nɔ́i Zakari í tɔ́o mii go si bii á ko si, nò í kò í ni, Zaaí í je irie. Nò aɲa fei à biti. ⁶⁴ Nɔ́i gbaká Zakari í yoko í fo ide do gele, nò í lɔ́si ide ku fo wa saabuɔ́ Ilaaɔ́. ⁶⁵ Nɔ́i njo í mu hee do ine ɲa iyi à wa amee amee fei. Nò si ilɛkoi geetei Zudee ɲa fei ine ɲa à wasi ku ce faajii ideu. ⁶⁶ Ine ɲa iyi à gbo ideu fei à ya maa muu si ido ɲɲa nò a maa ni, debei, beirei amau ihɛ́ á na ku je.

Mii ɲa iyi í ceu ihɛ́ fei wa nyisi iyi gbugbái Ilaaɔ́ í wɛe do ɲɲu.

Iri ku kɔ́i Zakari

⁶⁷ Nɔ́i Zakari baai amau í kɔ́o Hundei Ilaaɔ́, nò í ce walii í ni,

⁶⁸ Saabui í je ti Ilaaɔ́ Lafɛ́e inei Izireli ɲa

Si na iyi í jò í naa bi inee ɲa í na í ya ɲa.

⁶⁹ Nò í naa nwa Woo faaba ilu gbugbá wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaaceu,

⁷⁰ Si bei í jò walii kumáe ɲau à fo wo hai ku kpe.

⁷¹ Nɲui á faaba wa hai si awəi mbeɛ nwa ɲa,

Do hai bi ine ɲa iyi à cé wa fei.

⁷² Beebei í nyisi bala nwa ɲa araaree,

Nò wa yeɔ́ gigii akabuu kumáe.

⁷³ Akabuuui í je kuwá iyi í cea Aburahamu bala nwa,

⁷⁴ Í ni nɲu á nya wa hai si awəi mbeɛ nwa ɲa, Nò nɲu ku jò ka cea nɲu ice do wəokə.

⁷⁵ Nò ice iyi aa ka ceau ku je do ido kumá nò ka je dee dee si wajue do ajo fei si kuwɛe nwa.

⁷⁶ Nò awə amam, aa kpee waliii Ilaaɔ́, ɲɲu iyi kù ne saa,

Domi aa cuaa Lafɛ́e í maa teesea kpáa,

⁷⁷ Nò aa jò inee ɲa a mà iyi aɲa aa ba faaba waati iyi Ilaaɔ́ á nya dulum du ɲa.

⁷⁸ Ntə ntə, araarei Ilaaɔ́ Lafɛ́e nwa í lá si wa.

Na saabui araareui í jò inya kumá í naa si wa hai lele bei nunui daaka,

⁷⁹ Ku ba ku má inya si ine ɲa iyi à waa buba si ilu kuku do si jiji iku

Ku maa neɔ́ awa fei si kpáai laakai aká.

⁸⁰ Iri iyi Zakari í kɔ́u mbe. Si anyii nɲu amau wa la, nò bisie wa kɔ́si nò í koo í wa gbabua hee í koo í tóo ajo iyi í nyisi araə bantuma si wajui inei Izireli ɲa.

2

Kubú Jesu

(Cə Matie 1:18-25)

¹ Waati beɛbe, ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Ogusitu í na wooda í ni a ce ine ɲa kuka si ilɛe fei. ² Kuka sinteu ihɛ́ à cooi si waati iyi Kiriniusi wa je ilu ile si ilei Siri. ³ Nò ine fei í ne si ilue koo na irie a koo si tia.

⁴ Nɔ́i Zozefu mɔ́ í ne hai Nazareti si ilei Galilee, í bɔ́ ilei Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe Betelehemu, domi nɲu mɔ́ nyaanzei Davidii wa je. ⁵ Í bɔ́ ku na irie, nɲu do Maari aboe iyi í ne asl * . ⁶ Si waati iyi à wa be, ajo í na í to bii á bí amae. ⁷ Nò í bí ama sintee, ama ineməko. Í biie do acə nò í tɔ́o si bi ku jei angudá ɲa, si na iyi í jò inya kù wɛe bii ine njoo ɲa aa so.

Amaleka go ɲa à naa bi woo degbe ɲa

⁸ Woo degbe go ɲa à wa ino sako be, à waa degbe angudá ɲa idú. ⁹ Nɔ́i amalekai Aɔ́ Lafɛ́e go í faata si ɲa wa, nò inya kumá nla go í kaako ɲa. Inya kumá amboei Lafɛ́eui. Nɔ́i njo í mu ɲa jiiida. ¹⁰ Amma amalekau í sɔ́ ɲa í ni, i maɔ́ jò njo ku mu ɲe. Laabaau jiiidaí n̄ naa ku sisi nɲe, iyi á jea ine fei ino didɔ́ nla nla. ¹¹ Laabaauu wee. Nnyi, si ilui Davidi, à bí nɲe Woo faaba. Nɲui í je Lafɛ́e, ine iyi Ilaaɔ́ í cicau. ¹² Yaase bei aa máau ɲa wee. Aa ye ama kpɔ́tɔ́o go be à biie do acə, wa sù si bi ku jei angudá ɲa.

¹³ Iyi í fo beɛbe í tã ɲoi gbaká amaleka mmu go ɲa à naa bi tee aɲa nkɔ́o nkɔ́o nò à saabu Ilaaɔ́ à waa ni, ¹⁴ ka jò irii Ilaaɔ́ ku ne amboe hee lele. Nò laakai ku sù ku wa si ile si ine ɲa iyi Ilaaɔ́ í bi.

Woo degbe ɲau à bɔ́ Betelehemu

* 2:5 Maari aboe à ni Maari í je aboe si na iyi í jò aɲaɔ́i à wee, amma aɲaɔ́ a kù tɔ́tɔ́ sɛe hee í koo í biò Jesu.

15 Njoi amaleka n̄au à j̄ò n̄a à nyi lele. Si anyii n̄ju, woo degbe n̄au à sabuu n̄je à waa ni, deb̄ei, ka b̄o Betelehemu, kaa c̄o mii iyi í ce, iyi A5 Laf̄eé í j̄ò à mà.

16 N̄o à ce saasa à sei à koo. Njoi à to n̄o à ye Maari do Zozefu, do ama kp̄ot̄oou bii wa s̄u si bi ku jei angud̄a n̄a. 17 Iyi à ȳoo, à waa sisi mii iyi amalekau í s̄o n̄a si ḡamei amau. 18 N̄o in̄e n̄a iyi à gb̄o ideí woo degbe n̄au fei ideu í ya mu n̄a bitii. 19 Amma Maari n̄je wa mu fei nd̄eé si id̄oe, n̄o wa lasabu si do laakai. 20 Njoi woo degbe n̄au à sinda à waa ne. N̄o à waa nyisi amboei Ilaa5, à waa saabue na irii mii iyi à gb̄o do iyi à ye fei, domi fei nd̄eé í ceí si bei amalekau í sisi n̄n̄a.

À b̄oð Jesu kpas̄ei Ilaa5

21 Si ajo m̄eéj̄oasia n̄joi à s̄oo Jesu, iri iyi amalekau í ni a kpoo hai waati iyi iyee kù ne as̄tu. Ajo n̄ju be m̄oi aa dasie bango.

22-23 Mii iyi Moizi í k̄o si woodae wee. Í ni, ama in̄em̄ako iyi à bí sinte fei aa nyaa ik̄ai ku je ti A5 Laf̄eé. Na n̄joi í j̄ò iyi waati í to si bii aa ce kuwee Maari ku bei ku má si ayawo iyi í ceu Zozefu do Maari à so amau à b̄oð Zeruzalemu ku ba a nyisi A5 Laf̄eé 24 n̄o a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minjii à ya cooð si bei à k̄oo si woodai A5 Laf̄eé.

25 Wee m̄ako go í wa Zeruzalemu be à ya kpoo Sime5. M̄ak̄ou í je in̄e dee dee n̄o í mà beereí Ilaa5. Wa degbe in̄e iyi à na ku t̄u id̄oi in̄e Izireli n̄a n̄o Hundeí Ilaa5 í wee do n̄ju. 26 Hundeí Ilaa5u í s̄oo wo í ni à ye in̄e iyi A5 Laf̄eé í cicau ku bei ku ku. 27 Njoi Hundeu í tale sie kpas̄ei Ilaa5 ku b̄o. Iyi iyeð baai Jesu n̄a à l̄oðe be ku ba a cea bei wooda í fo, 28 njoi Sime5 í gb̄aa í muu si aw̄oe í saabu Ilaa5 wa ni,

29 Laf̄eé, nsei j̄ò amu woo ce icee n̄ j̄ò andunya do laakai ku s̄u si bei í s̄òm wo,

30 Domi ijum í ye faabae,

31 Iyi í ce soolue si wajui dimi fei.

32 Njui í je in̄ya kumá iyi á nyisi dimi mmu n̄a kp̄aae.

N̄o n̄jui í je amboei in̄e n̄a, in̄e Izireli n̄a.

Walii iyi Sime5 í ce

33 Ide iyi Sime5 wa fo si ḡamei amau í mu iyeð baae fei bitii. 34 Sime5 í wee n̄n̄a n̄o í s̄o Maari iyeí Jesuu í ni, Ilaa5 í cica amau ih̄ei ku keke in̄e nk̄p̄o n̄o ku dede in̄e nk̄p̄o m̄o si in̄oi in̄e Izireli n̄a. N̄jui Ilaa5 í be wa ku je bei nyinda, amma in̄e n̄a aa k̄o sie. 35 N̄o lasabui id̄oi in̄e nk̄p̄o kú fita gbugb̄aa. Aw̄o takae, in̄o ku fo á ḡũe ajo ak̄a si id̄oe bei taakuba.

Ana walii inaabo

36 Inaabo walii go m̄o í wa be à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azee n̄a. Abou í gb̄o nt̄o nt̄o. Í ce muau zakai ad̄o m̄eje m̄ak̄oe kù bei kù na kù wee, 37 n̄o í buba jaað ad̄o nk̄p̄o nk̄p̄o. Nsei abou í ne ad̄o cine do m̄ee, n̄o ci ya fita

hai bantumai kpas̄ei Ilaa5. Das̄a do id̄u fei, í ya maa cea Ilaa5 icei do amu kuðí do kut̄oo.

38 Waati beeb̄e n̄ju m̄o í sekee si n̄a wa, wa saabu Ilaa5, n̄o í l̄asi ideí amau ku sisia in̄e n̄a iyi à waa degbe in̄e iyi á na ku faaba in̄e Zeruzalemu n̄a fei.

39 Waati iyi iyeð baai Jesu n̄a à t̄a mii n̄a iyi woodai A5 Laf̄eé í ni a ceu fei, n̄joi à nyi Nazareti ilu n̄n̄a si ilei Galilee. 40 N̄o amau wa la, gbugb̄ae wa k̄oasi n̄o í k̄òò bisi. N̄o did̄oi Ilaa5 í weea.

Jesu í b̄o kpas̄ei Ilaa5 si waati iyi í ne ad̄o maateji

41 Ad̄o fei iyeð baai Jesu n̄a à ya b̄o jingauí Iku ku kuai Zeruzalemu. 42 Si waati iyi Jesu í ne ad̄o maateji n̄joi à b̄o jingauí si bei à ne d̄oonee. 43 Iyi jingauí í t̄a à waa ne, n̄joi Jesu í gbe Zeruzalemu be, amma baae n̄a a kù mà.

44 A waa tamaa bei í wa si in̄o n̄jui. Wee à nei zakai ajo ak̄a, n̄joi à ded̄eé si in̄oi n̄yaanze n̄n̄a n̄a do kpaasi n̄n̄a n̄a. 45 Amma a kù ȳoo, n̄o à sinda à nyi ikpa Zeruzalemu à waa ded̄eé. 46 Si ajo m̄eetasia n̄joi à ȳoo bantumai kpas̄ei Ilaa5. Wa buba si aninii woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄a, wa gb̄o ide n̄n̄a n̄o wa bee n̄a ide.

47 In̄e n̄a iyi à waa gb̄o ideí fei à bitiið bisie do si bei wa je n̄n̄a ide. 48 Iyi baae n̄au à ȳoo be, n̄joi n̄n̄a m̄o à bitii, n̄o iyeé í ni, amam, na mii í ce í ce nwa beeb̄e. Amu do baae wee, à wasi ku ded̄eé do in̄o ku fo nla nla. 49 Njoi í bee n̄a í ni, na mii í ce í waa ded̄eem n̄a. I kù mà n̄a iyi w̄uái Baam nii n̄ ne n ce? 50 Amma ide iyi wa s̄o n̄au a kù gb̄o yaasee.

51 Njoi í too n̄a à ne Nazareti n̄o wa gb̄o ide n̄n̄a. Wee iyeu wa mu ide n̄au ih̄eí fei si id̄oe.

52 Jesu í lá wa koo n̄o bisie m̄o wa k̄oasi n̄o wa d̄oà Ilaa5 si hee do aman̄e n̄a fei.

3

Waazoi Z̄aa woo dasi inyí

(C̄o Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Z̄aa 1:19-28)

1 Iyi ilaalu n̄lai Romu iyi à ya kpe Tib̄eé í ce ad̄o maat̄u si bommae, waati beeb̄e Ponsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, n̄o Herodu m̄o wa je in̄e ngbo si ilei Galilee, n̄o Filipu if̄eú m̄o wa je in̄e ngbo si ilei Iture do Takoniti, n̄o Lisania m̄o wa je in̄e ngbo si ilei Abileni. 2 Ani do Kaifu n̄a m̄o à waa je woo wee n̄lai Ilaa5. Waati beeb̄e Ilaa5 í s̄o Z̄aa amai Zakari ide si gbabua. 3 N̄o Z̄aa í b̄o si ilu n̄a iyi à wa k̄okoi idoi Zuud̄eé fei wa waazo n̄n̄a wa ni, í kpaasi id̄o ku ba Ilaa5 ku kpa ideí dulum du n̄e n̄o a dasi n̄e inyí. 4 Beeb̄e ide iyi walii Ezai í k̄o si tiaeu í ce. Í ni,

Imui in̄e go wa d̄o anu si gbabua wa ni, I teese kp̄aai Laf̄eé ku te n̄a.

5 N̄o aa ðí l̄oama n̄au fei.

N̄o geete do iri kuta fei á munga anu,

N̄o kp̄aa ku ka n̄a fei aa te,

Kp̄aa iyi í s̄ami fei á s̄la.

6 Ine fei á ye béi Ilaaḥ wa faaba wa.

7 Zamaa nkpṛ nkpṛi wa koo bi Zāa ku dasi ṇa inyi. Nṵ í sṵ ṇa í ni, iṇe inḗ buu ṇa bei njo wukuku, yooi í sṵ ṇe í ni í saa idṵkṵi kiifii Ilaaḥ iyi á na ku naau. 8 Na nṇu, i ce kookoosu jiida í nyisio iyi í kpaasi idṵ ṇa, nṵ í maḥ tamaa maḥ aa ba faaba ṇa si na iyi í jṵ ò ya maa ni iṇe í je dimii Aburhamu ṇa. N̄ wa n sṵ ṇe, Ilaaḥ á yṵkṵ ku so kuta ṇau ih̄e ku ce ṇa dimii Aburhamu ṇa. 9 Wee dagba wa ká si j̄i t̄a m̄a a daḵ icue. Na nṇu, j̄i iyi k̄u waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina.

10 Nṵi zamaau í beee wa ni, debei, beirei aa ka ce. 11 Nṵ í je ṇa í ni, inḗ iyi í ne ibṵ minji ku so aká ku mua kpaasie iyi k̄u ne, nṵ inḗ mṵ iyi í ne ije ku kpṵḵ do kpaasie. 12 Woo gba fiái lempoo gṵ ṇa mṵ à naa a dasi aṇa mṵ inyi, ṇṵi á beee à ni, M̄etu, beirei aa ka ce. 13 Nṵi í sṵ ṇa í ni, í maḥ gba ku lo zaka iḥi à da nṇe. 14 Nṵi sooge gṵ ṇa mṵ à beee à ni, awa mṵ ni, beirei aa ka ce. Nṵ í sṵ ṇa í ni, í maḥ ya gba fiái inḗ gṵ do gbugbā ṇa, nṵ í maḥ ya má inḗ gṵ ide, nṵ í maḥ ya donda iyi á waa sá nṇe.

15 Inḗ ṇau à waa ca kpāai inḗ iyi Ilaaḥ í cicau nṵ à waa lasabu si idṵ ṇa ma Zāai í je inḗeu. 16 Nṵ Zāa í sṵ aṇa fei í ni, inyi amu n̄ wa n dasi ṇe, amma inḗ gṵ wa naa iyi í rem do gbugbā. N̄ k̄u to n fū baa ikūi baatae. Nṇui á da nṇe si Hundi Ilaaḥ do ina. 17 Wa mu kaale ku fe bileee si awṵ, nṵ ku kpā bileeu bii á kpkopṵe, nṵ ku ko yṵyṵu ku dasi aka, sakou mṵ ku dasi ina iyi ci ya ku.

18 Do faaji nkpṛ gṵ ṇa mṵi Zāa wa cead inḗ ṇa waazoi laabaau jiida.

19 Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasi, aboi ifṵe, í je aboe, ṇṵi Zāa í gbagba sie na ideu do na daa laalṵ ṇa iyi í ce fei wo. 20 Si antai laalṵ ṇa iyi Herodu wa ce, do ankāanyi í na í jṵ à mu Zāa à dasie piisṵḵ má.

Inyi ku dasii Jesu

(Cṵ Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)

21 Zāa í wasi inḗ nkpṛ nkpṛ ku dasi inyi si waati iyi a k̄u dasie piisṵḵ, ṇṵi Jesu mṵ í naa bi tee, nṵ í dasi Jesu mṵ inyi. Nṵi Jesu wa ce kutṵṵ nṵ lelei Aḥ í c̄i, 22 nṵ Hundi Ilaaḥ í de sie wa hai lele do ara gṵ bei ankasiidi. Nṵ à gbṵ ide ku fṵ gṵ wa hai lele í ni, awṵu amam ni, n̄ bie jiida jiida. Siei inṵ didṵm fei í ya wa.

Balai Jesu ṇa

(Cṵ Matie 1:1-17)

23 Jesu í to adṵ kuntaa í bei í sinti ic̄ee. Inḗ ṇa à ya maa c̄oi bei amai Zozefu *. Balai Zozefu † ṇa wee 24 Heli do Matati do Levi do Meliki do Zanai Zozefu, 25 do Matatia do Amṵsu do Naumu do Esili do Nagai, 26 do Maatu do Matatia do Semeni do Zozeki do Zoda, 27 do Zoanani do Reza do Zorobabeli

do Salateli do Neri, 28 do Meliki do Adi do Kosamu do Elimadamu do Ee, 29 do Zozue do Eliezeḗ do Zorimu do Matati do Levi, 30 do Simeḥ do Zuda do Zozefu do Zonamui do Eliakimu, 31 do Melea do Mena do Matata do Natāa do Davidi, 32 do Izai do Obedi do Boazi do Salumṵ do Nasṵṵ, 33 do Aminadabu do Adimi do Aani do Esiromu do Perēzi do Zuda, 34 do Zakṵbu do Izaaki do Aburhamu do Tera do Nakṵṵ, 35 do Seruku do Ragau do Faleki do Ebee do Sala, 36 do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lamēki, 37 do Matusala do Enṵku do Zeredi do Maleleli do Kainamu, 38 do Enasi do Seti do Ademu do Ilaaḥ.

4

Seetam í lele Jesu

(Cṵ Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13)

1 Jesu í kṵḵ Hundi Ilaaḥ nṵ í baa hai idoi Zuud̄e. Nṵ Hundi í bṵḵe si gbabua. 2 Nṵ Seetam í lelee be zakai aṵ ciiji. Nṵ si aṵṵ be fei k̄u je nkāma. Iyi baai nṇu í lo, ṇṵi ari wa kpaa. 3 Nṵ Seetam í sṵṵ í ni, bii awou Amai Ilaaḥi do nto, jṵ kutau ih̄e ku kpṵḵ p̄ee. 4 Nṵ Jesu í jeaa í ni, kukṵi idei Ilaaḥ í ni, amane ci ya wee na ije nṇu akā.

5 Nṵ Seetam í bṵḵe hee antai iri kuta gṵ, í nyisie bommai andunya fei si iju kām̄ee. 6 Nṵ í sṵṵ í ni, amboei bomma ṇau fei an muue no an jṵ í ne yiiko si ṇa. Inḗ iyi n̄ bi, laf̄ēei an mua, si na iyi í jṵ à nam ni. 7 Na nṇu, bii í naa í gule si wajum, fei nd̄ee á je tee. 8 Nṵ Jesu í jeaa í ni, kukṵi idei Ilaaḥ í ni, Aḥ Laf̄ēēi aa gulea, nṵ nṇu akāi aa tṵṵ.

9 Nṵ Seetam í gbāa í bṵḵe Zeruzalemu nṵ í gṵḵe hee si antai ile lelei kpaasi Ilaaḥ nṵ í sṵṵ í ni, bii awṵu amai Ilaaḥi, fo í dinga ile, 10 domi kukṵi idei Ilaaḥ í ni, Ilaaḥ á na amalekae ṇa wooda na irie a maa degbee, 11 nṵ a maa muē si awṵ ku ba í maḥ ti í koose si kuta. 12 Nṵi Jesu í jeaa í ni, kukṵi idei Ilaaḥ í ni, maḥ ti í sii Aḥ Laf̄ēēe. 13 Iyi Seetam í lelee si bisie ṇau be fei í t̄a, ṇṵi í jṵḵ titā í ne hee waati mmu gṵ má.

Jesu í sinti ic̄ee Galilee

(Cṵ Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15)

14 Nṵ Jesu í nyi ikpa ilei Galilee do gbugbāi Hundi Ilaaḥ, nṵ irie í fangaa si ileu fei. 15 Wa kṵ ṇa si cioi idei Ilaaḥ ile bii Zuifu ṇa à ya ce kutṵṵṵ ṇa ṇa, nṵ inḗ fei wa saabue.

À kṵsi Jesu Nazareti be

(Cṵ Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6)

16 Nṵ Jesu í bṵ Nazareti ilu bii í je amau. Nṵi si aṵṵi kus̄imi í bṵ ile bii Zuifu ṇa à ya ce kutṵṵṵ si bei í ne dṵṵṵee. Nṵi í dede ku cio tia. 17 Nṵi à náa tia iyi Ezai waliuu í kṵ. Si bei wa fūu ṇṵi í k̄a si kukṵi gṵ iyi wa ni, 18 Hundi Aḥ Laf̄ēēe í wa sim.

* 3:23 à ya maa c̄oi bei amai Zozefu Nṵo nto Zozefu k̄u totoḵ s̄ēe do Maari à bei à bí Jesu. Ilaaḥi í je baee. † 3:23 balai Zozefu Tenḡi ih̄e idei balai Maar̄ii à waa fo. Bii à ni balai Zozefu, na iyi aṇaḵ Maari à so njei.

Í cicaam n sisiað ilu are ña laabaau jiidau. Í bem n koo n sð inei piisðs ña n ni aa jð ña a ne

Nð n sð fεεju ña n ni aa ye ilu má, Nð n jð inε ña iyi inε ña à waa taa gbugbā a ne ara ña.

19 Nð n sisia inε ña n ni awaatii didði Lafεε í to wa.

20 Nði Jesu í ka tiau má í sindoa woo ce icεu nð í buba. Nði inε ña iyi à tətəə be fei à kāsie iju. 21 Nði í sinti ideε ku sð ña í ni, nnyii kukði idei Ilaað iyi í gbə nseiu ña í kð.

22 Nði aña fei à waa jεaa sεεda jiiida, nð biti í mu ña do ide didð iyi wa fita hai si gεlεu. À ni, kù je amai Zozefuu mbe ya. 23 Nð Jesu í sð ña í ni, kù ne sika aa kpaam møndau ihε í ni ña, awə lokotoro, faaba araε. Ce ilue ihε mii ña iyi à gbə í ce Kaperanumu fei. 24 Amma an sð ñε, walii kāma kù wεε iyi í ya ne beere si iluu nñu takae. 25 Í mà sāa sāa ña iyi ari nla gə í ce si ilue fei si waatii Elii walii nlaui. Iji kù rə si afei adð mεeta do cukpa mεefa, ma irei. Waati beεbe inaabo jaað nkpə í wa si ilei Izireli. 26 Do nñu fei, Ilaað kù be Elii walii nlaui bi kāma ña bii kù je bi jāađ gə í wa Sareputa si ilei Sidðs*. 27 Nð dinte nkpə moi í wεε wo si ilei Izireli si waatii Elizee waliuu. Do nñu fei, kù jð gəgə ña gə ku ba iri, bii kù je Naama inei ilei Siriu.

28 Iyi Jesu í fə beεbe í tā ñə idəi inε ña iyi à wa ile bii à ya ce kutətəu be fei í kð. 29 Nði à dede à lelee hai inu à bəde hee si antai iri kuta si bii à ma ilu ña ku ba a taleε wa ile.

30 Amma í lo anini ña be í neε.

Jesu í lele inei inəkoii inε gə (Cə Maaku 1:21-18)

31 Nð Jesu í bə Kaperanumu, ilui Galilee gə nə wa kə inε ña si cioi idei Ilaað si əjəi kusimi.

32 Wa kə ña si cio do yiiko. Nñui í jð ideu í tosi ña. 33 Wee məko gə í wa ile bii Zuiifu ña à ya ce kutətəu be í ne inei inəko, ñəi í dð anu hee lele í ni, 34 mii í wa si gāmei awae ña awə Jesu inei Nazareti. Í naa ku kpa wai? N̄ mà inε iyi í je. Awəi í je inε kumá iyi Ilaað í be wa. 35 Nði Jesu í la sie í ni, coko, fita hai si məkou. Nði inei inəkou í ta məkou ile si anini ña, nð í fita sie, kù mεε. 36 Nði aña fei à biti, à bee ñε aña duusðs à waa ni, ide dimi yoomai ihε. Məkou wee wa sð inei inəko ña ide do yiiko do gbugbā nə à waa fita. 37 Nði irie í fangaa si ileekoi iluu fei.

Jesu í jð bəə nkpə í ba iri (Cə Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)

38 Nði Jesu í fita hai ile bii à ya ce kutətəu, nð í bə kpasēi Simə. Wee iyei aboi Siməu wa ce bəəi ara gbāa ntə. Nði à təə ku jð ku ba iri. 39 Nði í kəmba si abou í la si ara gbāau nð í nya. Nə abou í dede gbakā í yaε ña.

40 Alei əjə nñu iyi inunu í lo, ñəi inε ña iyi inε ña ña à waa ce bəə dimi ikā ikā fei à wasi ku naað ña wa bi tεε. Nə í lesi aña fei awə í jð à ba iri. 41 Inei inəko ña mə à fita hai si inε nkpə, à dðə anu à waa ni, awəi í je Amai Ilaað. Amma Jesu í la si ña nə wa ganji ña ide ku fə domi à mà iyi nñuu inε iyi Ilaað í cicaí.

Jesu wa waazo ilei Zudee (Cə Maaku 1:35-39)

42 Iyi iju í má ñəi Jesu í fita hai inə ilu í bə gbabua. Nði zamaa nkpə nkpə gə wa dedεε. Iyi à to bi tεε ñəi à təə suuru ku maà ne ku jð aña. 43 Amma í sð ña í ni, kù ne beí an ce iyi n kù waazo laabaau jiidai bommai Ilaað si ilu mmu ña má, domi na nñui à bεm wa. 44 Iyi í fə beεbe í tā nə í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuiifu ña à ya ce kutətəu ña ilei Zudee.

5

Jesu wa kpe məcə sintee ña (Cə Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)

1 Ajo nñu gə Jesu wa leekð kəkəi tenku iyi à ya kpe Genesareti, nə zamaa nla gə wa mantee ku ba a gbə idei Ilaað. 2 Nə í ye akoi inyi minji itfi tenkuu be. Amma səko ñəu à fita à waa wíε taao ña ña. 3 Nə Jesu í lo inə akoi inyi akā. Akoi inyi iyi í lo siu inε nñu ti Siməi. Nə í kpe Siməi í təε í ni ku na ku sekeəd akou hai itfi inyi keeke. Nði í buba si inəi akəu, wa kə zamaau si cio.

4 Iyi í fə ideε í tā nə í sð Siməi í ni, bəð akou si bua, nə í le taao ñε ña si inyi í mu cεε ña. 5 Nði Siməi í sðs í ni, Mεεtu, à ce ice do idə fei a kù mu ngəgə. Amma si beí awəi í fə, an dasi taao ñau inə inyi.

6 Nði à dasi taao ña ñau inə inyi. Iyi à dasi ñəi à mu cεε bututu hee taao ña ñau à waa bi a ga. 7 Nə à kpe kpaasi ña ña iyi à wa si akə minjisiau do awə a naa a sobi ña. Iyi aña mə à naa nə akə minjiu fei í kð do cεε hee wa bi ku mi. 8 Iyi Siməi Píεε í ye mii nou í ce beεbe ñəi í koo í gule si wajui Jesu í ni, Lafεε, tekεε hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. 9 Í fə beεbei si na iyi í jð njo í muu, nñu do kpaasie ñau fei na cεε nkpə nkpə iyi à muu. 10 Beεbe moi njo í muu kpaasi minjie ña, Zaaki do Zāa amai Zebedee ñau. Amma Jesu í sð Siməi í ni, mað jð njo ku mue. Bebei inε ña iyi aa toom ñai aa ya maə dede. 11 Nði à bəð akoi inyi ice nə à jð fei ndεε à waa too Jesu.

Jesu í jð dinte gə í ba iri (Cə Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)

12 Si anyii nñu Jesu í wa si ilu gə be, nə məko gə í naa bi tεε. Məkou wa ce bəəi dinte jiiida. Iyi í ye Jesu ñəi í naa í seebata si wajue í təə suuru í ni, Lafεε, bii í bi, aa yəko í jð n ba iri n je inε iyi í má. 13 Nði Jesu í yə awəε í luu nə í ni, n bi. Ba iri nə í je inε kumá. Be gbakā bəəi

* 4:26 Sareputa si ilei Sidðs Sareputa do Sidðs fei irii ilu ñai, amma bii à waa fə idei ilu ña iyi à wa kəkəi Sidðs, si ilei Sidðs à ya ni à wa.

dinteu í nya. ¹⁴ Njoi Jesu í s̄s̄o í ni ku maà s̄s̄ ine kãma ideu be, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaõu. Nõ í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jilæu. Kuweeu bei á nyisi ine ña iyi í je ine iyi í má bebei. ¹⁵ Do ññu fei, irie í fangaa wa k̄õs̄si, nõ zamaa nkpo nkpo í ya maà t̄õt̄õ bi t̄e ku ba a gbõ idee nõ ku ba a ba iri si b̄õ ñña ñña. ¹⁶ Amma Jesu í ya bõ gbaui nju akã koo ce kutã.

Jesu í j̄õ w̄eeḡe go í ba iri

(Cõ Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajo ññu go Jesu wa k̄õ ine ña si cio. Wee Farisi do woo k̄õ ine ña si wooda go ña à waa buba be. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu ña iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee fei. Nõ ine ña à waa ye gbugbã Lafæe Jesu waati iyi í j̄õ b̄õ ñña à waa ba iriu. ¹⁸ Njoi ine go ña m̄õ à naa be à waa so w̄eeḡe go wa si makæe. Nõ à waa dede bei aa ce a l̄õðe ile a koo a jilõ si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a kù ba do bii aa l̄õðe na irii zamaa, ñoi à koo à gũ antai ileu, à luu nõ à kitaæe do makæeu si aninii zamaa si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í ye naane ñña ñoi í s̄s̄ w̄eeḡe í ni, mak̄õȳi, ñ kpa ideu dulum dii. ²¹ Woo k̄õ ine ña si wooda do Farisi ña à waa ku bee ara ñña ide à waa ni, yooi inæu ih̄e í je iyi wa bu Ilaaõ. Yooi á yok̄õ ku kpa ideu dulum dii ine go bii kù je Ilaaõ ñña akã. ²² Amma Jesu í má lasabui idõ ñña, ñoi í bee ña í ni, na mii í j̄õ í waa ce dimii lasabu bebe si idõ ññe ñña. ²³ Yoomai í faala í re, ine ku s̄s̄ ine go ku ni ñ kpa ideu dulum deæ, walakõ ku ni ku dede ku ne. ²⁴ Amma ñ bi í má ñña iyi amu Amane ñ ne gbugbã ñ kpa ideu dulum dii ine ña si andunya.

Iyi í fõ bebe í tá ñoi í s̄s̄ w̄eeḡe í ni, dede í so makæe í bõ kpas̄e. ²⁵ Njoi gbakã w̄eeḡe í dede si waju ñña, í so makæe iyi wa s̄s̄ siu, nõ wa ne kpas̄e wa saabuõ Ilaaõ. ²⁶ Njoi aña fei à bití à waa saabu Ilaaõ. Njo í bei wa mu ña à waa ni, à ye mii maamaake nnyi.

Jesu í kpe Levi

(Cõ Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii ññu, Jesu í fita wa ne si inõ ilu. Nõ í ye woo gba fiái lempoo go à ya kpoõ Levi, wa buba ile bi ku ce icæe, nõ Jesu í s̄s̄o í ni, toom wa. ²⁸ Njoi Levi í dede, í j̄õ mii ndæ fei í tooe.

²⁹ Si anyie, í cea Jesu jingau nõ go si kpas̄e. Woo gba fiái lempoo bututu do ine go ña m̄õ à waa ba ña ku je. ³⁰ Wee Farisi go ña à wa be do Farisi mmu go ña iyi à je woo k̄õ ine ña si wooda ña. Anjai à waa gbagba si m̄õcõ Jesu ñau à waa ni, na mii í ce í je í waa m̄õ ña do woo gba fiái lempoo do ine laalõ ñña. ³¹ Iyi Jesu í gbõ bebe ñoi í je ñña í ni, ilu baani ña a kù ne bukaatai ilu iwõ bii kù je b̄õ ñña. ³² Beebe m̄õ ñ kù naa ku kpe ine dee dee ñña, amma ilu dulum ñai ñ naa ku kpe a kpaasi idõ ñña.

Jesu wa fõ ideu anu ku d̄i

(Cõ Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Njoi ine ñau à bee Jesu má à ni, beirei í ce m̄õcõ Zãa woo dasi inyi do ti Farisi ña à ya d̄i anu a maà ceõ kutã, nõ wee m̄õcõ ña a ci ya d̄i anu. À ya maà jei nõ a maà m̄õ. ³⁴ Njoi Jesu í bee ña í ni, aa yok̄õ í j̄õ kpaasii mak̄õ tit̄õ ña à d̄i anu si waati iyi mak̄õ tit̄õ í wa inõ ñña? ³⁵ Amma ajo wa naa iyi aa ñña mak̄õ tit̄õ hai si inõ ñña. Waati bebei aa d̄i anu. ³⁶ Njoi í kpa ñña m̄õnda go í ni, a ci ya ga ibõ tit̄õ a s̄õð ibõ ngbo. Bii í ce bebe, í beje ibõ tit̄õ mbe nõ jaæe tit̄õ à w̄eæ ikã kaa ce si ibõ ngbou. ³⁷ Ine go ci ya nõ kù dasi v̄eæ tit̄õ iyi wa gba si bõgõ bata ngbo ñña. Bii í ce bebe, v̄eæ a j̄õ bõgõ ñau ku ga, v̄eæu ku nikã nõ bõgõ ñau ku beje. ³⁸ Amma à ya dasi v̄eæ tit̄õ si bõgõ tit̄õ ñña. ³⁹ Nõ ine go kù w̄eæ iyi á m̄õ v̄eæ nwo nõ ku bi v̄eæ tit̄õ má, domi á ni nwou í cea ññu.

6

Jesu wa fõ ideu ajoi kus̄lmi

(Cõ Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si ajoi kus̄lmi go Jesu wa too k̄õõ ile go, ñoi m̄õcõ ña à wõ amaaje iyi à gb̄e si ileu à nunu ijuæ si awõ à waa ña. ² Njoi Farisi go ña à bee ña à ni, na mii í j̄õ í waa ce mii iyi a kù ne kp̄ãai ku ce si ajoi kus̄lmi. ³ Njoi Jesu í bee ña í ni, í kù cio mii iyi Davidi í ce, ññu do ine ña, si waati iyi ari wa kpa ñau? ⁴ Í l̄õ kpas̄e Ilaaõ nõ í so p̄eæ iyi à jilæa Ilaaõ í je, ññu do ine ña. Wee à ganji ine fei ku je p̄eæu be bii kù je woo weei Ilaaõ ña aña akã. ⁵ Nõ Jesu í s̄s̄ ña má í ni, amu Amane ñ ne je ine ngboi ajoi kus̄lmi.

Ine iyi awõ akãe í ku

(Cõ Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si ajoi kus̄lmi mmu go, Jesu í l̄õ ile bii Zuifu ña à ya ce kutatõ nõ í wasi ku cea ine ña cioi ideu Ilaaõ. Wee mak̄õ go í wa be, awõ ñjæe í ku í gb̄e. ⁷ Woo k̄õ ine ña si wooda do Farisi ña à kãsi Jesu iju, à waa cõ mã á j̄õ inæu ku ba iri si ajoi kus̄lmi. À waa cõõ domi à waa bi a ye taalei. ⁸ Amma Jesu í má lasabu ñña, ñoi í s̄s̄ mak̄õ iyi awõe í kuu í ni, dede í leek̄i si anini ñña be. Nõ í dede í leek̄i. ⁹ Nõ Jesu í ni, ñ wa ñ bee ñei, si ajoi kus̄lmi, í s̄ã amane ku ce jiida de mã laalõ, ku faaba amane de, mã ku kpa. ¹⁰ Njoi í cõ aña fei í kaako ña, nõ í s̄s̄ mak̄õu í ni, te awõ. Iyi í te awõu ñoi í baa dee dee. ¹¹ Njoi idõ ñña í k̄õ, nõ à waa busi ñje bei aa cea Jesu.

Jesu í cica woo be maateji ñau

(Cõ Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati bebe Jesu í koo í gũ iri kuta go ku ce kutã. Nõ idũu fei í wasi ku ce kutã. ¹³ Iyi iju í má í t̄õt̄õ m̄õcõ ña nõ í cica amane maateji si inõ ñña, í s̄õ ña woo be ñña. ¹⁴ Iri ñña wee, Simõ iyi í s̄õ Piæe, do Anderee

* 6:15 igbei Zelotu inei igbei Zelotu ñai à waa jabu ku ba Zuifu ña a ne ara ñña hai si awõ inei Romu ña.

ifɔɛ, do Zaaki do Zāa do Filipu do Baatelemi 15 do Matie do Tomaa do Zaaki amai Alifee, do Simɔɔ inei igbei Zelotu *, 16 do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikarioti iyi á na ku zambaɛu.

Didɔ do ijuukpá
(Cɔ Matie 4:23-25; 5:1-12)

17 Waati iyi Jesu í cica woo be maateji n̄au í tã n̄oi an̄aɔ n̄a à kita wa à waa leekɔ si ile ku munga anu gɔ. Tengi bei mɔcɔ nkpɔɛ n̄au à wa do zamaa nla gɔ. Ine n̄au à naai hai ilei Zudee fei do Zeruzalemu ilu nlaɛ, do hai Tii do Sidɔɔ, ilu n̄a iyi à wa ikpa bi inyi dūdū. 18 Á naa bi tei ku ba a gbɔ ideɛ nɔ a ba iri si b̄ɔɔ n̄na. Ine n̄a iyi inei inɔkɔ n̄a à sinda iri n̄na à ba iri. 19 N̄oi ine n̄au fei à waa de ku luu, domi gbugbã nla nla í ya fita sie nɔ ku j̄ɔ an̄a fei a ba iri.

20 N̄oi Jesu í cɔ mɔcɔɛ n̄au í ni, Ilu inɔ didɔ n̄ai in̄e ilu are n̄a, domi in̄ei ì je inei bommai Ilaaɔ n̄a.

21 Ilu inɔ didɔ n̄ai in̄e iyi ari wa kpa si nsei domi Ilaaɔ á j̄ɔ í yo n̄a.

Ilu inɔ didɔ n̄ai in̄e iyi í wa kpaata si nsei, domi aa na í nyaanyi n̄a.

22 In̄e ilu inɔ didɔ n̄ai bii ine n̄a à cé n̄e, nɔ à lele n̄e hai inɔ n̄na, nɔ à waa bu n̄e, nɔ à waa sɔ n̄e iri laalɔ na irii amu Amane. 23 Ajo n̄nu, ì j̄ɔ inɔ n̄n̄e ku d̄ɔ, ì fo ì dingaa do inɔ didɔ, domi riba iyi à jile n̄n̄e lelei Aɔ ì la. Ine n̄au be, beɛbe ì m̄oi bala n̄n̄a n̄a à cea walii n̄au wo.

24 Amma inɔ kufɔi á je ì in̄e ilu fia n̄a, domi ì ba inɔ n̄n̄e í tū tã n̄a.

25 Inɔ kufɔi á je ì in̄e iyi ì wa si ayo si nsei, domi ari á na ku kpa n̄e.

Inɔ kufɔi á je ì in̄e iyi ì waa nyaanyi si nsei, domi aa na ì kpata ì maa cã kpokpo n̄a.

26 In̄e ilu inɔ kufɔi n̄ai bii ine fei wa saabu n̄e domi beɛbe ì bala n̄n̄e n̄a à cea walii ilu ibo n̄au wo.

I bi mbɛɛ n̄n̄e n̄a
(Cɔ Matie 5:38-48; 7:12a)

27 Amma in̄e iyi ì softi ì waa gbɔ idem n̄a, ñ wa n s̄ɔ n̄ei, ì ya bi mbɛɛ n̄n̄e n̄a, nɔ ine n̄a iyi à cé n̄e ì ya ce n̄n̄a j̄iida n̄a. 28 I weea ine n̄a iyi à waa ce ikpe n̄e, nɔ ì ya cea ine n̄a iyi à waa ce n̄n̄e laalɔ kutɔɔ n̄a. 29 Bii ine gɔ ì sambalɛ, toa kekele akãɛ má. Ine iyi ì gba ibɔ kumbooɛ, maà ti ì kɔ ku so danzigie má. 30 Bii ine gɔ ì tɔɛ mii gɔ, muaa. Bii ine gɔ ì so mii ndɛɛ gɔi, maà ti ì beɛ má. 31 Dimi iyi ì bi ine n̄a a ce n̄n̄e, in̄e m̄oi ì ce n̄n̄a dimi n̄nu.

32 Bii ine n̄a iyi ì bi n̄e an̄a akãi in̄e m̄oi ì bi n̄a, saabu yoomai ì ne n̄a. Baa woo ce laalɔ n̄a taka n̄n̄a à ya bi kpaasi n̄n̄a n̄a. 33 Bii ine n̄a iyi à waa ce n̄n̄e j̄iida, an̄ai in̄e m̄oi ì waa sãa gbese, saabu yoomai ì ne n̄a. Baa woo ce laalɔ n̄a taka n̄n̄a à ya ce beɛbe. 34 Bii ì waa wãa ine n̄a ngɔgɔ na iyi ì j̄ɔ ì waa tamaa aa na a sã n̄n̄e, to, saabu yoomai ì ne n̄a. Baa woo ce laalɔ n̄a taka n̄n̄a à ya wãa n̄n̄e nɔ a sã. 35 Amma ì bi

mbɛɛ n̄n̄e n̄a, ì ce n̄n̄a j̄iida n̄a, ì ya wã n̄n̄a ì maà cã kpãai ku sã n̄a. Bii ì waa ce beɛbe n̄a, riba n̄n̄e á la nɔ aa je amai Ilaaɔ n̄a, n̄nu iyi kù ne saa, domi n̄nu takɛ wa nyisi amane gudulu n̄a do amane laalɔ n̄a didɔɛ. 36 I j̄ɔ ì ne araarei ine n̄a bei Baa n̄n̄e m̄oi ì ne.

Maà kiiti kpaasi
(Cɔ Matie 7:1-5)

37 Jesu í s̄ɔ n̄a má í ni, ì maà ya kiiti ine n̄a, nɔ Ilaaɔ m̄oi kaa kiiti n̄e. I maà ya ye taalei ine n̄a nɔ Ilaaɔ m̄oi kaa ye taale n̄n̄e. I ya kpa idei kurarai n̄n̄e n̄a nɔ Ilaaɔ m̄oi kpa idei kurarai in̄e m̄oi. 38 I ya mua n̄n̄e n̄a nɔ Ilaaɔ m̄oi á mu n̄n̄e. Si gũa nla nla ì ce n̄n̄e amua. Á yagɛ ku kitigbaɛ ku k̄ɔ hee andɛɛ, nɔ ku cuu n̄n̄e si b̄ɔgɔ. N̄to n̄to gũa iyi ì wãa kpaasi n̄a, n̄nu Ilaaɔ m̄oi á wã n̄n̄e do.

39 Nɔ ì kpa n̄n̄a m̄onda gɔ ì ni, fɛɛju á yɔkɔ ku mua fɛɛju akpa? Bii fɛɛju n̄a à waa mua n̄n̄e akpa an̄a minji fei a kaa dasi isa? 40 Woo kɔkɔ ice ci ya re ine ngboɛ. Amma ine fei, waati iyi ì má mii iyi ine ngboɛ ì nyisie, n̄nu m̄oi ì ya yei bei ine ngboɛ.

41 Na mii ì ce ì waa ye fɔfɔ keeke iyi ì wa si ijui kpaasi nɔ ì kù ye j̄i ite iyi ì wa si titɛɛ.

42 Beirei aa ce ì ni, kpaasi, j̄ɔ n nyɛɛ fɔfɔ si ijue, nɔ awɔ ì kù waa ye j̄i ite iyi ì wa si titɛɛ. Awɔ ilu muafitii, j̄ɔ ì tako ì nya j̄i ite iyi ì wa si ijueu titã ku ba ì ye ilu sãa sãa, ì bei ì nya fɔfɔ iyi ì wa si ijui kpaasi.

Á ya mà j̄iiti hai si isoe
(Cɔ Matie 7:16-20; 12:33-35)

43 N̄oi Jesu í s̄ɔ n̄a má í ni, j̄i j̄iida kaa so iso laalɔ. Beɛbe m̄oi j̄i laalɔ kaa so iso j̄iida. 44 N̄to n̄to j̄i fei hai si isoe ì ya màa. A ci ya ka figi si agũ, beɛbe m̄oi a ci ya ka rezɛɛ si agũ fũfũ, mà irei. 45 Amane j̄iida ì ya nya j̄iida wai hai si mii j̄iida iyi wa singa si idɔɛ. Amane laalɔ m̄oi ì ya nya laalɔ wai hai si mii laalɔ iyi wa singa si idɔɛ, domi mii iyi wa k̄ɔ si idɔi amane, n̄nu geɛɛ ì ya fɔ.

Woo ma ile minji gɔ n̄a
(Cɔ Matie 7:24-27)

46 Nɔ Jesu í s̄ɔ n̄a má í ni, na mii ì ce ì ya maa kpem Lafɛɛ, Lafɛɛ, nɔ ì ci ya ceɔ ide iyi ì s̄ɔ n̄e ice n̄a. 47 Ine iyi ì naa bi tom fei nɔ wa gbɔ idem nɔ wa jirimɛ, an nyisi n̄e ine iyi lafɛɛ ì j̄ɔ. 48 ì j̄ɔ m̄okɔ gɔ iyi wa ma ile. M̄okɔ ì tu isa titã ì j̄i hee ì koo ì kãsi kuta ì bei ì nyɔ icui ileu. Si anyie n̄oi ì j̄i ì na ì rɔ nɔ ido ì k̄ɔ wa nikã, wa cã ileu, amma kù yɔkɔ ku kekeɛ domi kumɛ ì s̄ta. 49 Amma ine iyi ì gbɔ idem nɔ kù waa jirimɛ, ì yei bei m̄okɔ gɔ iyi ì ma ile nɔ kù nyɔ icue do kuta. N̄oi ido ì na ì k̄ɔ ì nikã wa cã ileu nɔ gbakã ì cuku ì lege fei.

7

Jesu í j̄ɔ amaacei sooge ine ngbo gɔ ì ba iri
(Cɔ Matie 8:5-13)

¹ Iyi Jesu í sǝ ɲa ideu fei í tǎ, ɲoi í bǝ Kaperanumu. ² Wee ine ngboi sooge go í wa be. Soogeu í ne amaacee, nǝ í buui jiiida jiiida. Amaaceui wa ce bǝ hee wa bi ku ku. ³ ɲoi soogeu í gbǝ baauu Jesu, nǝ í be ine ngboi Zuifu go ɲa bi tee a koo a tǝe ku na ku faaba amaacei ɲɲu. ⁴ ɲoi ine ɲau à koo. Iyi à to bi Jesu, ɲoi à tǝe suuru nto nto à ni mǝkǝu í to í sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. ɲɲui í nǝ í ma nwa ile bii í ya ka ce kutotǝu be.

⁶ Nǝ aɲǝd Jesu ɲa à dasi kpǝa à waa ne. Iyi à maai kpasɛu ɲoi soogeu í be kpaasie go ɲa a koo a sǝo a ni, Lafɛe, soogeu nje í ni maà taabi araɛ, domi ɲɲu kù to í lo wa kpasɛi ɲɲu. ⁷ Na ɲɲui í ce mǝm í yǝo iyi ɲɲu kù to ɲɲu ku naa bi tee do araɛ. Amma í ni í fǝ ide ɲɲu akǝ wa, amaacei ɲɲu á ba iri. ⁸ Nǝ í ni baa ɲɲu takai ɲɲu, idei ine ngboi ɲɲu ɲoi ɲɲu wa gbǝ, nǝ ɲɲu mǝ í ne sooge ɲa iyi wa gbǝ. Bii ɲɲu í sǝ ine akǝ ɲɲu í ni ku bǝ ihǝ, í ya kooi. Bii ɲɲu í nǝ í kpe ine go ɲɲa í ya naai. Nǝ bii ɲɲu í sǝ amaacei ɲɲu go ɲɲu í ni ku ce iyi ihǝ í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gbǝ ideu í biti, nǝ í sinda í sǝ zamaa iyi wa toǝu í ni, nǝ wa n sǝ ɲe, baa si inǝi inei Izireli ɲa fei n kù ye ine iyi í yǝko í dasim naane nla nla bei ineɛu ihǝ. ¹⁰ Iyi Jesu í fǝ beɛbe í tǎ ɲoi ama abe ɲau à nyi kpasɛ, nǝ à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í ɲi amaí jaad go iyi í ku

¹¹ Si anyie ɲoi Jesu í bǝ ilu go iyi à ya kpe Nayini. Mǝcǝe ɲa do zamaa nla go wa toǝe. ¹² Waati iyi í maai si gamboi bindii iluu, í ye à so ikui ama awaasǝu go à waa bǝ ku suu. Ama awaasǝu ɲɲu akǝi iyee í bǝ nǝ iyeu jaadǝ. Inei inǝ ilu nkpǝ nkpǝi wa to fǝiti abou. ¹³ Iyi Lafɛe í ye abou ɲoi araare í muu, nǝ í sǝo í ni, maà kpata. ¹⁴ ɲoi í sekeɛ si ɲa í lu kpakoi ikuu nǝ ine ɲa iyi à waa soou à leekǝ. Nǝ Jesu í ni, awo awaasǝu, nǝ wa n sǝe, dede. ¹⁵ Nǝ awaasǝu iyi í kúu í dede í buba wa fǝ ide. Nǝ Jesu í sindoa iyee. ¹⁶ ɲoi ɲo í mu aɲa fei, nǝ à saabu Ilaad à waa ni, walii ilu gbugbǝi í naa si wa. Nǝ à wa ni má, Ilaad í naa bi ineɛ ɲa ku ba ku sobi ɲa.

¹⁷ ɲoi ideu í fangaa si ilei Zudee do si ilɛekǝe ɲa fei.

Ine ɲa iyi Zaa woo dasi inyí í be (Cǝ Matie 11:2-19)

¹⁸ ɲoi mǝcǝi Zaa ɲa à koo à baa ile piisǝo be à sisiaa mii ɲau be fei. Nǝ í kpe amanɛ minji si inǝ ɲɲa, ¹⁹ í be ɲa bi Lafɛe a beee a ni, awoi í je ine iyi Ilaad á na ku be wau? Má ka degbe ine mmu go. ²⁰ Iyi à to wa bi Jesu, ɲoi à sǝo à ni, Zaa woo dasi inyiuu í be wa ka naa ka beee ka ni, awoi í je ine iyi Ilaad á na ku be wau? Má ka degbe ine mmu go.

²¹ Wee si waati ɲɲu bei, Jesu í jǝ bǝo nkpǝ do kǝd ɲa à waa ba iri, nǝ wa lele inei inǝoko ɲa hai si ine go ɲa, nǝ í jǝ fɛɛju nkpǝ í ye ilu má. ²² Nǝ í jea ama abe ɲau í ni, í koo í sisia Zaa mii iyi í ye do iyi í gbǝ ɲa. Fɛɛju ɲa à waa

ye ilu, woo sukute ɲa à waa ne dee dee, dinte ɲa à ba iri à je ine kumá, deki ɲa à waa gbǝ ide, iku ɲa à ɲi, nǝ à waa waazoa ilu are ɲa laabaau jiiidau. ²³ Ilu inǝ didǝi ine iyi kaa nyiǝ anyi si naane ku dasie na irim.

²⁴ Iyi ama abei Zaa ɲau à gbǝ bei Jesu í fǝ, ɲoi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ɲoi Jesu í lǝsi ku sisia zamaau idei Zaa í ni, mii í bǝ ku cǝ gbabuau ɲa. Fǝfǝ iyi fufu wa yaya? Aawo.

²⁵ To, mii í bǝ ku cǝ ɲa. Má mǝkǝ iyi wa dasi jaac jiiidau? Aawo, ine ɲa iyi à waa dasi jaaci fia nkpǝ nǝ à wa si inǝi amani nla nla, aɲai à ya wa kabai ilaalu ɲa. ²⁶ To, mii í bǝ ku cǝ ɲa. Má walii í bǝ ku cǝ ɲa. Oo, nto nto an sǝ ɲe, ineɛu be í re baa walii. ²⁷ Zaaí kukǝi idei Ilaad wa fǝa tengi bii í ni, Ilaad í ni, Wee, nǝ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpǝae.

²⁸ An sǝ ɲe, si inǝi ine ɲa iyi inaabo ɲa à bí fei, kǝama ɲɲa kù wee iyi í re Zaa. Amma do ɲɲu fei, baa ine iyi í kere í re si bommai Ilaad í roo.

²⁹ Nǝ Jesu í ni má, ine ɲa iyi à gbǝ idei Zaa fei hee do woo gba fiaí lempoo ɲa fei à jǝ Zaa í dasi ɲa inyí nǝ ɲɲu be wa nyisi iyi à mà iyi Ilaad í je dee dee. ³⁰ Amma Farisi ɲa do woo kǝ ine ɲa si wooda ɲa a kù je Zaa ku dasi ɲa inyí. Beɛbe mǝi à kǝsi mii iyi Ilaad í dasi idǝ ku ce ɲa.

³¹ ɲoi Jesu í ni, yooi an wǝd inei nsei ɲau ihǝ. Yooi à jǝ. ³² Á jǝ amu ɲa iyi à waa buba bantuma, à sǝ ɲje à waa ni, à fǝ ɲɲe yee nǝ í kù jojo ɲa, nǝ à kǝ ɲɲe irii iku ɲa nǝ í kù kpata ɲa. ³³ Nǝ ni beɛbe si na iyi í jǝ waati iyi Zaa woo dasi inyí í naa, í ya dǝ anu, ci ya mǝ wǝe, nǝ í ni í ne inei inǝoko ɲa. ³⁴ Nǝ iyi amu Amaí Amanɛ nǝ naa, nǝ ya n ɲe nǝ n maa n mǝ, nǝ í ni ɲa nǝ bi ije nǝ nǝ je woo mǝ atǝ nǝ nǝ je kpaasii woo gba fiaí lempoo ɲa do ilu dulum ɲa. ³⁵ Do ɲɲu fei, à ye iyi bisii Ilaad í je dee dee na ice ɲa iyi wa ce.

Jesu wa je kpasɛi Farisi go

³⁶ Farisi go í kpe Jesu ku je bi tee aɲo ɲɲu go. Nǝ Jesu í lo ilee í buba wa je. ³⁷ Wee, abo à ta icu go í wa si iluu be. Iyi í gbǝ à ni Jesu wa je kpasɛi Farisiu, ɲoi í naad tulare wa si ama caka ku sǝa go iyi à ce do abatii. ³⁸ Abou í naa í wai do anyii Jesu bi isee ɲa. Wa kpata nǝ cikǝajue ɲa wa tontoo si isee hee í cǝo, nǝ wa gbǝa do ntoi irie ɲa, wa cǝocǝe, í fǝ sie tulareu. ³⁹ Farisi iyi í kpe Jesu ku je, iyi í yǝo, ɲoi í fǝ si idǝe í ni, mǝkǝu ihǝ, bii walii, á mà dimii inaabo iyi wa luu ihǝ domi woo ta icui. ⁴⁰ Nǝ Jesu í ni, Simǝo, nǝ ne ide go iyi an sǝe. Nǝ í ni, fǝ, Mɛɛtu.

⁴¹ ɲoi Jesu í ni, mǝkǝ go í wee iyi amanɛ minji wa mu gbeseɛ. Ine akǝ wa mu kpekele cǝo miu, ine akǝ mǝ ciitaa. ⁴² Nǝ wee a kù ne mii iyi aa sǝad, nǝ í cea aɲa minji fei suuru. To, si aɲa minjiu, yoo ɲɲai á bi mǝkǝu ku re. ⁴³ Nǝ Simǝo í jeaa í ni, nǝ tamaa ine iyi gbeseɛ í reui. ɲoi Jesu í sǝo í ni, ntoí í fo.

44 Iyi í ni beɛbe í tã, nɔi í sinda si inaabou nɔ í sɔ Simɔ́ í ni, í ye abou ihɛ? Iyi ñ lɔ wa kpasɛɛ í kù muum inyí n wɛ kutem, amma abou ihɛ í cɔ kutem do cikãajue ña, nɔ í gbãa do ntoi irie ña. 45 I kù cem fãɔ do kucɔcɔɔ amma abou ihɛ, hai waati iyí ñ lɔ wa, kù jò kutem ku cɔcɔɔ. 46 Nɔ í kù jɔsi irim ikpo, amma abou ihɛ, í fãsi isem tulare. 47 Na nɔi í jò ñ wa n sɛe kubi nlaí abou ihɛ wa nyisi iyí Ilaaɔ́ í kpa ideí dulum dɛɛ, baa do iyí í kpo fei. Amma inɛ iyí à cea suuru keeke, kubiɛ mɔ keekei. 48 Nɔi í sɔ abou í ni, à kpa ideí dulum dɛɛ. 49 Inɛ ña iyí à waa je añaɔ́ ñau, à bee nje ide à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ iyí á yɔkɔ ku kpa ideí dulum dii amane ña. 50 Nɔ Jesu í sɔ abou í ni, naaneí í faabaɛ. Koo ne do laakai ku sù.

8

Inaabo ña iyí à waa too Jesu

1 Si anyii ññu, Jesu í dabii dabii si wangaa ña do si ilɛɛko ña, wa waazo wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́. Nɔ mɔcɔ maateaji ñau à suu 2 do inaabo nkpo go ña. Si inɔi inaabo ñau, go go ña à waa ce bɔɔ wo, go go ña mɔ à ne inɛi inɔɔko ña wo, nɔ Jesu í jò aña fei à ba iri. Inaabo ñau wee. Maari iyí à ya kpe inɛi Madala, ññui Jesu í lelea inɛi inɔɔko mɛɛje ñau, 3 do Zoana aboi Cuza, woo mu amanii ilaalu Herodu, do Suzani do inaabo nkpo go ña ma. Abo ñau à waa sobi ña do amani ñña.

Mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

4 Hai ilu fei inɛ ña à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaa í tatɔɔ ñoi í kpa ñña mɔnda.

5 Si mɔndau í ni, mɔko go í fita wa fã dimi. Si bei wa fã dimiu, ñoi go go ña à cuku si kpãa, nɔ inɛ ña à nɛ si nɔ yei ña à jɔɔ. 6 Nɔ go go ña mɔ à cuku si ilɛ iyí í ne kuta. Iyi í fita gbakã, í gbei, domi mandí kù wa si. 7 Go go ña mɔ à cuku si inɔ agù ña. Nɔi agù ñau do dimi jiidau à fita aɔ, ñoi agù ñau à dede à la à bii dimi jiidau. 8 Go go ña mɔ à cuku si ilɛ jiidu, nɔ à fita à la à so iso cɔ cɔ.

Iyi Jesu í fo beɛbe í tã, nɔ í la hee lele í ni, inɛ iyí í ne ití iyí á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mii í jò Jesu í ya maa kpa mɔnda

(Cɔ Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

9 Nɔ mɔcɔɛ ña à beɛɛ yaasei mɔndau. 10 Nɔi í je ñña í ni, ññei Ilaaɔ́ í jò ñ mà asii bommaɛ, amma inɛ ña iyí à gbe à waa sɔ ñai do mɔnda ña ku ba

Baa bii à waa cɔ a maà yɔɔ.

Nɔ bii à waa gbɔ a kaa mà yaaseɛ.

Yaasei mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

11 Yaasei mɔndau wee. Dimiu, idei Ilaaɔ́i. 12 Inɛ go ña à yei bei kpãa tengi bii dimiu í cuku. Añai à gbɔ ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idɔ ñña ku ba a maà dasi naane a ba faaba. 13 Inɛ go ña mɔ à yei bei ilɛ kuta.

Añai à gbɔ ideu nɔ à gbaa do inɔ didɔ. Amma a kù jò kù ce icã si idɔ ñña. Naane ku dasi ñña í kpe keeke amma iyí wahala í naa, à nyidɔ anyi. 14 Inɛ go ña mɔ à yei bei inya iyí í ne agù ñau. Añai à gbɔ ideu, amma si bei à waa ne, inɔ ku fo do amani do didɔi andunya ñai à bii ideu à kpa, nɔ iso ñña ña kù jla. 15 Inɛ go ña mɔ à yei bei ilɛ jiidau. Añai à gbɔ ideu nɔ à jilɔ si idɔ jiidu hai ne muafiti, nɔ à waa temua hee wa so iso.

Mɔndai fitila

(Cɔ Maaku 4:21-25)

16 Nɔi Jesu í sɔ ña ma í ni, inɛ go ci ya ma fitila ku biie do caka, walakɔ ku dasi abɛ daai. Amma à ya kɔaɛi lele ku ba inɛ ña iyí à waa lɔ wa fei a ye inya kumá. 17 Si beɛbe mii iyí wa manji fei á boli, nɔ mii iyí à ce si asii fei á na ku fita gbɔgbãa.

18 Na ññu, í ce laakai ña do yaase bei í waa gbɔɔ ide ña, domi inɛ iyí í ne, ññui à ya kɔɔa si. Inɛ mɔ iyí kù ne, andi iyí wa tamaa siu má à ya gbai.

Iyei Jesu do ifɛɛ ña

(Cɔ Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

19 Iyei Jesu do ifɛɛ ña à naa bi tɛɛ, amma a kù ba a kù to sie na zamaau. 20 Nɔ inɛ ña à sɔɔ à ni, iyeɛ do ifɛɛ ña à waa leekí waduude à waa bi ku yeɛ. 21 Amma í je ñña í ni, inɛ ña iyí à waa gbɔ idei Ilaaɔ́ nɔ à waa jirimaɛ, añai à je iyem walakɔ ifɔm ña.

Jesu í leekí fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

22 Ajɔ ññu go Jesu í lɔ akoi inyí ññu do mɔcɔɛ ña, nɔ í sɔ ña í ni, ka kua tenkuu ka bɔ ice ikpa ihɔ. Nɔ à ne. 23 Si bei à waa neu, Jesu í sí njoo. Nɔi fufu nla go í dede si tenkuu, nɔ inyí wa kɔ akɔu. Á wa si mbirisi. 24 Nɔi à sekeɛ si Jesu à jju à ni, Mɛɛtu. Mɛɛtu, à waa bɔ nfe ku ce.

Nɔi Jesu í jì nɔ í la si fufuu do kucáí inyiu. Nɔ à dɛ à coko sɔm sɔm. 25 Nɔ í bee mɔcɔɛ ña í ni, hee iwoi naane iyí í dasim í wa.

Nɔ njo í mu ña à biti, à bee nje à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ, iyí wa ba fufu do inyí ide ku fo nɔ à waa gbɔ ideɛ.

Jesu í jò inɛ go iyí í ne inɛi inɔɔko í ba iri

(Cɔ Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)

26 Nɔ Jesu do mɔcɔɛ ñau à to ice ikpa ihɔ, si ilei inɛi Zerazee ña iyí í wa do wajui ilei Galilee. 27-29 Nɔi à fita hai inɔi akoi inyiu. Iyi à kita ilɛ ñoi Jesu í ye mɔko go wa naa ku kɔo. Mɔkɔu inɛi ilu bei. Wee í bei í ne inɛi inɔɔko ña. Waati kãma fei à ya maa dede siei. Nɔi inɛ ña à ya dũu do seseɛ nɔ à dɛ isɛɛu do iso ku ba a nɔɔ. Amma í ya da kudí ñauí fei nɔ inɛi inɔɔkoɛ ñau à bɔdɛ hee si gbabua ña. Hai kukpɛ basli í ya maa weɛ, ci ya buba kpasɛ. Bi ku si iku ñai í ya wa.

Iyi mɔkou í ye Jesu ñai í koo í cuku si wajue í dɔ anu hee lele wa ni, mii í wa aninii awaɛ, Jesu awɔ Amaí Ilaaɔ́. Ilaaɔ́ í re fei nɔ ñ wa n

tɔɔɛi, maɔ wahalam. Wa dɔ beɛbei si na iyi í jò Jesu í ní inei inɔ̀ko ɲau a fita sie. ³⁰ Nɔ Jesu í beɛɛ í ní, irei irie. Nɔ í jɛaa í ní, Zamaa. Í ní beɛbei si na iyi í jò inei inɔ̀ko nkɔ̀ nkɔ̀ɔi í ne. ³¹ Nɔ inei inɔ̀koɛ ɲau à waa tɔ̀ Jesu suuru ntɔ̀ ntɔ̀ ku maɔ dasi ɲa si isa nla hai ne kɔ̀ɔu.

³² Wee, kuusɔ̀ɔ gaa nla go ɲa à wa be à waa je si iri kuta go. Nɔ inei inɔ̀ko ɲau à tɔ̀ Jesu ku jò ɲa a koo a mu kuusɔ̀ɔ ɲau ku ba ɲa a maa wa be. Nɔ í yɔ̀ɔda ɲa. ³³ Nɔ inei inɔ̀ko ɲau à fita hai si mɔ̀kɔ̀u, à koo à mu kuusɔ̀ɔ ɲau. Nɔ kuusɔ̀ɔ gaa ɲau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku nɔ inyi í je ɲa.

³⁴ Nɔi woo degbe kuusɔ̀ɔ ɲau à ye mii iyi í ce, nɔ à sa à koo à waa sisi laabaau iɛu si ilu nlaɔ do si ilɛeko ɲa. ³⁵ Nɔ ine ɲa à fita à bɔ̀ ku cɔ̀ mii iyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, ɲɔi à ye mɔ̀ko iyi inei inɔ̀ko ɲa à fita sieu. Mɔ̀kɔ̀u í baa si laakaɛ má, nɔ wa buba kɔ̀kɔ̀i Jesu í dasi jɲne ɲa. Nɔi njo í mu ɲa. ³⁶ Ine ɲa iyi ideu í ce iju ɲa à waa sisia ine ɲa bei inɛɛu í ce í ba iri. ³⁷ Nɔi inei ilei Zerazee ɲa fei à tɔ̀ Jesu suuru à ní ku ne hai be, domi njo í mu ɲa ntɔ̀ ntɔ̀. Nɔ Jesu í lɔ̀ akɔ̀i inyi wa bi ku ne. ³⁸ Nɔi mɔ̀ko iyi inei inɔ̀ko ɲa à fita sieu wa tɔ̀ Jesu ku jò nɲu ku tɔ̀ɛ. Amma Jesu í ní ku sinda ku ³⁹ nyi idee, koo sisi mii iyi Ilaaɔ́ í ceaɛ fei. Nɔ inɛɛu í ne í koo í wasi ku sisi mii iyi Jesu í cea nɲu fei si iluu fei.

Ama inaaboí Zairusi do inaabo iyi í lu iboí Jesu

(Cɔ̀ Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilei Zerazee nɔ zamaa í wasi ku coo fɔ̀ɔ, domi ɲa fei à waa degbei.

⁴¹ Nɔi ine go í naa bi tɛɛ. Lafɛi à ya kpe Zairusi. Ine ngboi ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔ̀ɔi. Iyi í ye Jesu, ɲɔi í seɛbata si wajue nɔ í tɔ̀ɛ ku naa kpasɛi nɲu. ⁴² Wa tɔ̀ Jesu ku naa kpasɛi si na iyi í jò ama inaabo aká lege lege iyi í ne adɔ maateegi, wa bi ku ku. Nɔi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nɔ zamaa nla nla wa mantee.

⁴³ Wee abo go mɔ̀ í wa be iyi wa ce bɔ̀ɔi awɔ̀ ku mu hai adɔ maateegi. Nɔ í je fiaɛ fei bi lokotoro ɲa, nɔ kama ɲa kù yɔ̀kɔ̀ kù faabae.

⁴⁴ Nɔi í sekeɛ si Jesu do anyi í koo í lu itii ibɔ̀ɛ. Be gbaká bɔ̀ɔu í tã. ⁴⁵ Nɔ Jesu í bee í ní, yooi í lum. Nɔi ɲa fei à waa jã, ɲɔi Píɛɛ í ní, Mɛɛtu, zamaau í kaako wa mantee. ⁴⁶ Amma Jesu í ní, n̄ mà iyi ine go í lum kam kam si na iyi í jò gbugbãm í ce ice. ⁴⁷ Iyi abou í ye iyi Jesu í mà iyi ine go í luu, ɲɔi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nɔ í fɔ̀ si wajui zamaau mii iyi í ce í jò nɲu í lu Jesu, do bei nɲu í ba iri anu akã. ⁴⁸ Nɔ Jesu í sɔ̀o í ní, abooyi, naanɛi í faabae, koo ne do laakai ku sù.

⁴⁹ Si bei Jesu wa fɔ̀ ideu ɲɔi ine go í naa hai kpasɛi Zairusi ine ngbou í sɔ̀o í ní, ama inaaboɛu kù weɛ, maɔ bitandi Mɛɛtu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í gbɔ̀ ideu nɔ í sɔ̀ Zairusi í ní, maɔ jò zigie ku da, awɔ̀ de dasi naane, à ba iri.

⁵¹⁻⁵³ Nɔi à dasi kpãa má à waa koo. Iyi í to kpasɛ be, í ba wee, ine fei í wasi ku kpata à waa cã kpokpo na irii amau. Nɔ Jesu í ní, í maɔ kpata ɲa, kù ku, wa sí njooi. Nɔi à waa yaakoɛ domi à mà iyi í kui. Nɔi Jesu kù je ine go ku la kpasɛu do nɲu ajo bii kù je Píɛɛ do Zãa do Zaaki do iyeò baai amau. ⁵⁴ Iyi í to bi ama inaabou ɲɔi í mu awɔ̀ɛ nɔ í fɔ̀ ide hee lele í ní, ama mudɛɛ, dede. ⁵⁵ Nɔ hundee í baa má, nɔ í dede tengi be gbakã. Nɔ Jesu í sɔ̀ ɲa í ní a na amau ije. ⁵⁶ Nɔ nyaanzeɛ ɲau à biti ntɔ̀ ntɔ̀, amma Jesu í sɔ̀ ɲa í ní a maɔ sɔ̀ ine go mii iyi í ce.

9

Jesu í be mɔ̀cɔ̀ maateegi ɲau

(Cɔ̀ Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jesu í kpe mɔ̀cɔ̀ maateegi ɲau í tɔ̀ɔɔ ɲa í mu ɲa gbugbã do yiiko a leleò inei inɔ̀ko ɲa fei nɔ a jò bɔ̀o ɲa a ba iri. ² Nɔi í be ɲa a koo a waazo ideí bommai Ilaaɔ̀ nɔ a jò bɔ̀o ɲa a ba iri. ³ Nɔ í sɔ̀ ɲa í ní, í maɔ so nkãma si isene nɲeu, baa golo hee má je bɔ̀go, wala ije, wala fia, nɔ í maɔ so baa ibɔ̀ minjisia. ⁴ Kpasɛ bii í sɔ̀ ɲa, í ya wa be hee í koo í fita hai ilu be ɲa. ⁵ Ilu bii à kɔ̀ ku gba ɲe, í fita hai ilu be ɲa nɔ í gbugbã ɲa iruru baata nɲe ɲa ku je ɲa seɛda iyi kiitii Ilaaɔ̀ á naa si ɲa. ⁶ Mɔ̀cɔ̀ ɲau à dede à dabii si ilɛeko ɲau, à waa sisiò laabaau jiidau nɔ à wasi ku jò bɔ̀o ɲa à waa ba iri bii fei.

Laakai Herodu í dede

(Cɔ̀ Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Wee Herodu ilu ilu, í gbɔ̀ mii iyi Jesu wa ce fei, nɔ laakaie í dede. Kù mà baa bei á lasabu má si na iyi í jò ine go ɲa à waa ní Zãai í jì hai si bale, ⁸ ine go ɲa mɔ̀ à ní Elii walii nlaui í naa má, nɔ ine go ɲa mɔ̀ à ní ine akã walii tako ɲau í jì hai si bale má. ⁹ Nɔ Herodu í ní, n̄ jò à bu irii Zãa. Debei, ine ihɛ iyi n̄ ya maa n gbɔ̀ baauɛ iyi wa ce dimii mii ɲau be, yooi. Nɔi wa de ku yão.

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)

(Cɔ̀ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zãa 6:1-14)

¹⁰ Nɔ mɔ̀cɔ̀ maateegi ɲa iyi Jesu í tako í be ɲau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ɲa iyi ɲa à ce fei. Nɔ Jesu í gbã ɲa ikã í bɔ̀o ɲa ikpa kɔ̀kɔ̀i ilu go iyi à ya kpe Besaida. ¹¹ Nɔi ine ɲa à gbɔ̀ ikpa bii à wa nɔ zamaa nkɔ̀ go í hãmeɛ ɲa be. Nɔ Jesu í gba ɲa wa sɔ̀ ɲa ideí bommai Ilaaɔ̀, nɔ í jò ine ɲa iyi a kù waa ne baani à ba iri.

¹² Iyi inunu wa lɔ̀ ɲɔi woo be maateegi ɲau à sekeɛ sie à sɔ̀o à ní, jò ine ɲau à ne inɔ̀ ilu walakɔ̀ ilɛeko ɲa à de bii aa sù do mii iyi aa je, domi si gbaui à wa ihɛ. ¹³ Nɔi Jesu í sɔ̀ ɲa í ní, inɛ taka nɲe í na ɲa ije a je mɛɛ. Amma à ní, pɛɛ iyi à ne kù re ara miu do cɛɛ minji. Mà í bi awa taka nwa kaa ra ije iyi ine fei á jei. ¹⁴ Wee si inoi ine ɲau inemɔ̀ko ɲa à to zakai amane dubu miu (5.000). Nɔi Jesu í sɔ̀ mɔ̀cɔ̀

ɲau í ní, í jò á buba wua iká iká amane ciitaa ciitaa. ¹⁵ Nò á ce beɛbe á jò aɲa fei á buba. ¹⁶ Nɔi Jesu í so pɛɛ miu do cɛɛ minjiu nò í wu iju lele í saabu Ilaaɔ nò í bububue í na mɔcɛɛ ɲau a kpɛa zamaau. ¹⁷ Nò aɲa fei á je á yo. Nò á ko iyi á je í gbeu, nò í kò kolò maateejí.

Piɛɛ í ní Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cica
(Cò Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Ajo nɲu go Jesu do mɔcɛɛ ɲa á nya ara nɲa iká nò wa ce kutɔ. Nò í bee ɲa í ní, yooi ine ɲa á ya ni ñ je. ¹⁹ Nò á jeaa á ní, ine go ɲa á ya ni awoɔ Zaa woo dasi inyii. Ine go ɲa mɔ á ya ni awoɔ Elii walii nlaí takoui. Ine go ɲa mɔ á ya ni awoɔ ine akáí waliii tako ɲau í jí wa hai si bale. ²⁰ Nɔi í bee ɲa í ní, iɲe mɔ ní, yooi í ní ñ je ɲa. Nɔi Piɛɛ í ní, awoi í je ine iyi Ilaaɔ í cica.

Jesu wa fò idei ikue do kujɛ
(Cò Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9E1)

²¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɛɛ ɲau do kugaabu í ní a maà na a sɔ ine go. ²² Í sɔ ɲa má í ní, amu Amaí Amane, kù ne beí á ce iyi n kù ye ijuukpá nto nto. Ine ngbo ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kò ine ɲa si wooda ɲa aa kɔsim a kɲam, amma an jí hai si bale si ajo mɛɛtasia. ²³ Nò í sɔ aɲa fei í ní, ine iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbie nò ku so jí ku gaue ku toom wa. ²⁴ Nò ine iyi wa bi ku ba kuwɛɛɛ do idɔɔbie kaa baa. Amma ine iyi í nyo kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛí á baa do ntɔ. ²⁵ Aranfaani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei, nò í kua kuwɛɛɛ. ²⁶ Nò í ní má, ine iyi wa ce anyɔi amu Amaí Amane, walako wa ce anyɔi idem, amu mɔ an ce anyɔi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nò waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekae ɲa ajo. ²⁷ Ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi á wa ihɛ si nsei, gɔgɔ ɲa ɲa aa ye bommai Ilaaɔ wa naa a bei á ku.

Arai Jesu í daana
(Cò Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)

²⁸ Iyi Jesu í fò ideu í tā, iyi í ce zakai ajo mɛɛjo ɲoi í kpe Piɛɛ do Zaa do Zaaki á koo á gú antai iri kuta nla go ku ba ku ce kutɔ. ²⁹ Iyi wa ce kutɔ ɲoi wajue í kpaasi dimi iká, nò jaace í fúuta pai pai. ³⁰⁻³¹ Nɔi gbaká Moizi do Elii á faata wa do amboe á waa baa ide ku fò. Á waa fò idei ikue iyi á kú Zeruzalemu ku jò andunya ihɛ. ³² Wee Piɛɛ do kpaasie ɲa á waa siiko ntɔ ntɔ, amma iyi iju ɲa í má á ye amboei Jesu nò á ye amane minji ɲa iyi á waa leekl bi tɛɛu. ³³ Waati iyi ine ɲau á waa jò Jesu, Piɛɛ í sɔ í ní, Mɛɛtu, á sla ka maa wa ihɛ. Jò ka ce ilei acɔ mɛɛta, aká titeɛ, aká mɔ ti Moizi, aká mɔ ti Elii. Í ní beɛbei si na iyi í jò kù mà mii iyi wa fò.

³⁴ Si bei wa fò ideu, bukɔɔ í naa í bii ɲa. Iyi mɔcɛɛ ɲau á ye bukɔɔu wa bii ɲa ɲoi njo í mu ɲa. ³⁵ Nò á gbɔ ide ku fò go hai si bukɔɔu í ní, ine ihɛ í je Amam. Nɲui ñ cica. I ya gbɔ idee ɲa. ³⁶ Si anyii ide ku fòu, Jesu nɲu akáí á ye

be. Nɔi si waatiu be mɔcɛɛ ɲau á coko á kù sɔ ine kama mii iyi á ye.

Jesu í faaba ama go iyi í ne inei inɔko
(Cò Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Iju kumáe iyi á kita wa hai antai iri kututu, zamaa nla go í naa í ko Jesu. ³⁸ Nɔi si inɔi zamaau mɔko go í dɔ anu hee lele í ní, Mɛɛtu, cò ama inemoko akáú ihɛí ñ ne. Ñ wa n tɔɔe í faabae ³⁹ domi inei inɔko go í ya dede siei. Nò waati iyi í dede fei, anu aká amau í ya dɔ anui. Nò inei inɔkoku í ya gbugbáe jiiida, nò amau í ya maa ce anto foko ku maa mɛɛ arae, nò kufitae í ya gaabu. ⁴⁰ Ñ tɔ mɔcɛɛ ɲa á lelea, amma á mɔngɔ. ⁴¹ Nɔi Jesu í ní, iɲe ine laalo hai dasi naane ɲa, hee waati yoomai an wa inɔ nɲe. Mà hee waati yoomai an maa temuad ɲe. Nɔi í sɔ mɔkɔu í ní, naaɔ amaeu wa ihɛ. ⁴² Nò wa naae wa. Iyi í toe wa kɔkoi Jesu ɲoi inei inɔkoku í kekeɛ ile í gbugbáe jiiida. Amma Jesu í fò si inei inɔkoku ide do gbugbá ɲoi í fita nò amau í ba iri. Nò Jesu í sindoa baae. ⁴³ Ine ɲa iyi á wa be fei á bití do bei gbugbái Ilaaɔ í la í to.

Jesu í nyi wa fò idei ikue do kujɛ má
(Cò Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Si bei aɲa fei á weɔ bitiu beɛbe do mii iyi Jesu wa ce fei, ɲoi Jesu í sɔ mɔcɛɛ ɲa í ní, ⁴⁴ iɲe, í de ití í gbɔ ide iyi ñ wa n sɔ ɲe ihɛ sáa sáa ɲa. Aa mu amu Amaí Amane á daa ine ɲa si awo. ⁴⁵ Amma mɔcɛɛ ɲau á kù gbɔ yaasei ideu, domi ideu kù má ɲa titá, nɲui í jò á kù gbɔ yaasee. Nò wee á waa ce njoí yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í je ine ngbo
(Cò Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Ajo nɲu go mɔcɛɛ ɲau á waa ce kakɔo ku ba á mà ine iyi í re si inɔ ɲa. ⁴⁷ Wee Jesu í mà lasabui idɔ ɲa, ɲoi í so ama keeke go í leekɛ kɔkɔe, ⁴⁸ nò í sɔ ɲa í ní, ine iyi í gba amau ihɛ na irim, amu takam nii í gba. Ine mɔ iyi í nò í gbam, ine iyi í bem wai í gba. Ine iyi í kere í re si inɔ nɲe, nɲui í re iɲe fei.

Ine iyi kù je mbeɛ nɲe ine nɲei
(Cò Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Nɔi Zaa í ní, Mɛɛtu, á ye ine go í ya maa lele ine inɔko ɲa do irie, nò á ganjje, domi kù wa inɔ nwa, kù waa toɔe. ⁵⁰ Nɔi Jesu í sɔo í ní, í maà ganjja ɲa, domi ine iyi kù je mbeɛ nɲe, ine nɲei.

Ine ɲa á kò ku gba Jesu si ilui Samari go

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á jò andunya ku nyi lele má, ɲoi í dasi idɔ mam mam nɲu ku bɔ Zeruzalemu. ⁵² Nò í be ine go ɲa á cuaa ku ba á koo á ceaa sɔlui bi ku sù. Nɔi ine ɲa iyi í be ɲau á to ilui Samari go, ⁵³ amma inei ilu be ɲa á kù je ku gbaa si na iyi í jò Zeruzalemuu wa bɔ. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Zaa á gbɔ beɛbe, ɲoi á beee á ní, Lafɛɛ, í bi ka jò ina ku kita si ɲa wa hai lele ku kpa ɲa? ⁵⁵ Amma

Jesu í sinda í la si ña do gbugbã. [Í ni, i kù mà iyi ì waa fõ ña mòm. ⁵⁶ Amu Amai Amane n kù naa ku kpa amane ña, bii kù je n faaba ña.] Nò à bõ ilu mmu gõ má.

Ine ña iyi à bi Jesu ku too
(Cò *Matie 8:19-22*)

⁵⁷ Si bei à waa ne ñoi ine gõ í naa í sõ Jesu í ni, an tooe bii ì waa bõ fei. ⁵⁸ Nõi Jesu í sõo í ni, ña ña à ne kolo ña, nò baa yei ña mò à ne bi ku sù. Amma amu Amai Amane n kù ne bii an koo n sù n sími. ⁵⁹ Nò í sõ ine mmu gõ í ni, toom wa. Amma ineeu í ni, jò n koo n si baam wa titã. ⁶⁰ Nõi Jesu í sõo í ni, jò iku ña a si iku ña ña, amma awo, koo sisi laabaau jiidai bommai Ilaaõ bii fei. ⁶¹ Nò ine gõ í sõo má í ni, an tooe Lafèe, amma jò n koo n tõe inem ña sukudõ titã. ⁶² Nò Jesu í sõo í ni, ine iyi í lesi awoe si kaakoi kete nò í sinda í cõ anyi, kù jòb bommai Ilaaõ.

10

Jesu í be amane kitaõ fɛswa

¹ Si anyii ñju, Lafèe í cica amane kitaõ fɛswa mmu má, í be ña minji minji a cuaa si ilu ña fei do bii ñju takae á ne ku bõ fei. ² Nò í sõ ña í ni, amaaje iyi í to ku da í kpo, amma woo da ñau a kù kpõ. Na ñju, í tõe ilu ikou ku be ine ña iyi aa ce iceu wa. ³ I dasi kpaa ña, ñ wa n be ñei bei ama angudã ña si inõ meemu kugaabu ña. ⁴ I maã so taalili hee má je bõgõ, walako baata, nò í maã ya leeki kpãa í maã ce ine gõ fõ ña. ⁵ Kpasè bii ì lo ña í tako í sõ ña ña í ni, Ilaaõ ku mu ñje laakai ku sù. ⁶ Bii ilu laakai ku sù gõ í wa be, laakai ku sù ñje á to sie. Bii kù wee moi á nyi wa si ñei. ⁷ Kpasè bii à gba ñeu, kpasè bei aa maa wa ña, sonda do inyi iyi à na ñe fei í ya gba í je ña, domi ine kaa máa ce ice iyi kù waa je. I maã ya lo kpasè do kpasè ña. ⁸ Ilu iyi í lo fei ña bii à gba ñe, ije iyi à na ñe í ya je ña. ⁹ I sõ ine ilu ña ña í ni, bommai Ilaaõ í maai si ñe. Nò bõ ña iyi à wa be í jò a ba iri ña. ¹⁰ Amma ilu bii ì lo nò a kù gba ñe, í bõ bantumai iluu nò í ni, ¹¹ wee à waa gbugbã ñje hee do írurù ilu ñje iyi í wa si kute nwa. Do ñju fei, í mà ña iyi bommai Ilaaõ í maai wa. ¹² Nò Jesu í ni má, an sõ ñe iyi si ajoi kiitii, ijuukpãi inei Sodomu ña ilu nlai takou, á tia do ti inei ilu ñau.

Ine ilu ña iyi à kò ku dasi Jesu naane
(Cò *Matie 11:20-24*)

¹³ Nò Jesu í ni má, inõ kufõ nla nlai á je tu ñe, ñje inei Korazèe ña. Ñje mò inei Besaida ña inõ kufõ nla nlai á je tu ñe. Maamaake ña iyi à ce si ilu ñje ñau ihè, bii í je si ilui Tii do Sidõoi à coo wo, bii í wa inei ilu ñau aa ði saaki a kpataõ na irii dulum du ña nò a kpaasi idõ hai ku kpe. ¹⁴ Na ñoi í jò ñ wa n sõ ñe iyi si ajoi kiitii ijuukpãi inei Tii do Sidõo ña á tia tu ñe. ¹⁵ Ñje mò, inei Kaperanumu ña, í waa tamaa ña aa so ñe hee lelei? Aawo, aa kèke ñei hee bi ku wai iku ña.

¹⁶ Nò í sõ mɔcɔe ña í ni, ine iyi í gbõ ide ñje, idem nii í gbõ. Ine mò iyi í kɔsi ñe, amui í kɔsi. Ine mò iyi í nò í kɔsim, ine iyi í bɛm wai í kɔsi.

Kubaaí mɔcɔ kitaõ fɛswa ñau

¹⁷ Mɔcɔ kitaõ fɛswa ña iyi Jesu í be ñau à baa do inõ didõ nò à ni, Lafèe, hee do inei inõoko ña fei à ya jirima wa na iriɛu. ¹⁸ Nò Jesu í sõ ña í ni, ñ ye Seetam wa cuku wa hai lele bei kunjoi iji. ¹⁹ Ntõ ntõ ñ mu ñje yiiko í tɛɛɛõ ñjo ña do cencee ña hee do gbugbã iyi Seetam mbɛɛu í ne fei, nò nkama kaa yɔko ku mɛɛ ñe. ²⁰ Do ñju fei, í maã jò inõ ñje ku ðõ na iyi í jò inei inõoko ñau à waa jirima ñe, amma í jò inõ ñje ku ðõ si na iyi í jò à kò iri ñje lelei Aõ.

Inoi Jesu í dõ
(Cò *Matie 11:25-27; 13:16-17*)

²¹ Si waati akãu, inoi Jesu í dõ jiidai jiidai do gbugbã Hunde Ilaaõ nò í ni, Baaba, awo iyi í je Lafèeí lele do ile, ñ wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo mà ña mii ñau ihè nò ñ nyisi amu ña. Í sɛa Baaba, si na iyi í jò bɛɛɛi ñ bi.

²² Baam nii í daam nii fei si awo. Ine kãma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nò ine kãma kù mà Baau bii kù je amu Amau do ine ña iyi ñ bi n nyisi ña.

²³ Nõi Jesu í sinda si mɔcɔe ñau í sõ ña í ni, ilu inõ didõí ine iyi ijuɛ wa ye mii iyi í waa ye ña. ²⁴ Ntõ ntõ an sõ ñe, walii do amanlu nkpo à bi aña a ye mii ña iyi í waa ye ña, a kù nò a kù yoo. À bi aña a gbõ iyi í waa gbõ ña, a kù nò a kù gbõo.

Mondai ine jiidai Samari gõ

²⁵ Ajo ñju gõ woo kò ine ña si wooda gõ í dede ku cá idoi Jesu nò í ni, Mɛɛtu, beirei an ce n baõ kuwɛɛ hai tã. ²⁶ Nõi Jesu í beee í ni, mii à kò si woodau. Ide mii í ya cio si. ²⁷ Nõi í je í ni, bi Aõ Lafèe do idɔe fei, do gbugbãe fei, do lasabue fei, nò ñ bi ine mmu ña bei ñ bi arae. ²⁸ Nõi Jesu í ni, ide iyi í je í sɛa. Ce bɛɛɛɛ, aa ba kuwɛɛ.

²⁹ Amma mɔkɔu wa bi ku na arae ntõ, nò í beee í ni, yooi í je ine mmu. ³⁰ Nò Jesu í sõo í ni, mɔkɔ gõ í kita wa hai Zeruzalemu wa bõ Zeriko, ñoi í koo í dasi awoi ile ña. Ile ñau à coo ile à cãa, nò à ne à jòb be wa kasãm. ³¹ Wee, woo weei Ilaaõ gõ wa too kpãu wa. Iyi í ye mɔkɔu, ñoi í gbɛ í lo. ³² Bɛɛɛɛ moi ine gõ si dimii Levi í to inyau. Iyi í yoo nò í gbɛ í lo. ³³ Amma inei Samari gõ mɔ wa bõ ilu. Iyi í to be ñoi í ye mɔkɔu nò araare í muu. ³⁴ Nò í sɛkɛɛ sie í jooa ikpo do atè vɛɛ si agbei kumɛɛ ñau nò í dũu. Si anyie nò í lesie si gbankelɛi ñju takae í bõðe bi ku soi ine njoo ña nò í gbõaa. ³⁵ Iju kumãe, nò í so fiati icei ajõ minji, í na ñe ngboi bi ku soi ine njoo ñau, nò í ni, gbõa ineeu ihè. Iyi ñ je í lesi na irie, an sãae waati iyi an baa. ³⁶ Nõi Jesu í ni, si amane mɛeta ñau be, yoo ñjai ñ tamaa í je kpaasií ine iyi í dasi awoi ile

ɲau. ³⁷ Ɗɔi inɛɛu í ni, inɛ iyi í ce araareu. Ɗɔi Jesu í ni, debei, awɔ mɔ, koo ce beɛbe.

Jesu í bɔ bi Maata do Maari

³⁸ Aɔ ɲɲu go Jesu do mɔcɔe ɲau à waa ne nɔ à to ilu go. Wee inaabo go í wa ilu be, à ya kpoo Maata. Ɗɲui í gba ɲa si kpasɛ. ³⁹ Abou í ne ifɛe go iyi à ya kpe Maari. Ifɔu wa bubai kɔkɔi Lafɛe wa gbo idee. ⁴⁰ Amma Maata ɲu í wasi ku mante arae do caka ku teke. Ɗɔi í naa í ni, Lafɛe, kù jee si ide kama iyi ifom í jɔm iceu amu aká? I kaa jò ku naa ku sobim? ⁴¹ Ɗɔi Lafɛe í jɛaa í ni, Maata, Maata, í waa mante arae í waa weewea na mii nkɔ. ⁴² Amma bukaatai mii akáí amanɛ í ne. Ɗɲui Maari nje í cica be, nɔ inɛ kama kaa gbaa sie má.

11

Idei kutɔɔ

(Cɔ Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Aɔ ɲɲu go Jesu wa ce kutɔɔ bii go. Iyi í tã ɲɔi mɔcɔ akáe í ni, Lafɛe, kɔ wa si bei aa ka ya ce kutɔɔ, bei Zaa í kɔ mɔcɔe ɲa si. ² Ɗɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, bii ì waa ce kutɔɔ ɲa í ya ni, Baaba, jò inɛ fei ku mà iyi awɔi ì je inɛ kumá. Naa je bommae.

³ Mu nwa ijei aɔ fei nwa.

⁴ Kpa ideí dulum du wa, domi awa mɔ à ya ka kpa ideí kurara iyi inɛ ɲa à ce nwa.

Maà ti í jò ka dasi kulele.

⁵ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, á yɔkɔ ku je nsei inɛ go nɲe í ba inɛ ɲjoo idũ laja. Bii kù ne ije iyi á naa, á bɔ bi kpaasiei ku ni, wɛɛm pɛe mɛeta wa, ⁶ domi kpaasim go í naa bi tom hai ilu go. Nɔ wee, n kù ne ngɔgo iyi an naa. ⁷ Kpaasieu á yɔkɔ ku jɛaa hai inɔ ile ku ni, maà mantem, amu ñ sɔkɔ tã, amu do amam ɲa fei á waa sũ. N kaa n yɔkɔ n dede n nae pɛe. ⁸ Ɗ wa n sɔ ɲeí, baa bii kù bi ku dede ku náa si na iyi í jò í je kpaasie, á yɔkɔ ku dede ku naa bukaatai mii iyi í bi fei si na iyi í jò wa mantee. ⁹ Na ɲɲu, ñ wa n sɔ ɲeí, í ya tɔɔ ɲa, aa mu nɲe. I ya dede ɲa aa ba ɲa. I ya cã gambo ɲa, aa cɔ ɲɲe. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi wa tɔɔ fei, Ilaaɔ á muua. Inɛ mɔ iyi wa dede, Ilaaɔ á jò ku ba. Inɛ mɔ iyi í nɔ wa cã gambo, Ilaaɔ á cɔaa. ¹¹ Yooi í wa si inɔ ɲɲe ihɛ iyi [bii amae í tɔɔe pɛe á so kuta ku naa. Walakɔ] bii í tɔɔe cɛe ku so njo ku naa. ¹² Walakɔ bii í tɔɔe ɲɲeí ajɛe á naa cencee? Aawo, kaa ce. ¹³ Inɛ iyi í ya ce laalo ɲa ì mà mii jiiida ku na ama ɲɲe ɲa, mà irei. To, Ilaaɔ Baa nɲe iyi í wa lele kaa ce ku re zaka beɛbe? Kaa so Hundee ku na inɛ ɲa iyi à waa tɔɔe?

Jesu í jɛa inɛ ɲa iyi à máa ide

(Cɔ Matie 12:22-30; Maaku 3:22-27)

¹⁴ Si anyii ɲɲu, à naa Jesu mɔkɔ go wa. Mɔkɔu í ne inɛ inɔkɔ go iyi í jò í dekl. Nɔ Jesu í lele inɛ inɔkɔku. Iyi í fita ɲɔi mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ, nɔ zamaa fei í biti. ¹⁵ Amma inɛ go ɲa à ni, inɛ ngboi inɛ inɔkɔ ɲa iyi à ya kpe Beelizebui í mua Jesu gbugbã wa leleɔ

inɛ inɔkɔ ɲa. ¹⁶ Nɔ inɛ go ɲa mɔ à waa bi a cã idɛe a ca. Nɔ à sɔɔ à ni ku ce maamaake ku nyisi iyi yiikoɛ wa naai hai lele. ¹⁷ Si bei Jesu í mà lasabu ɲɲa ɲɔi í ni, bomma iyi inɛ ɲa à waa ja aɲa duusɔɔ, bommau á na ku kpaɔ bomma nɔ kpasɛɛ ɲa ku cuku. ¹⁸ Beɛbe moi bii Seetam wa ja do arae, beirei bommae á ce ku bɔ waju. Ɗ ni beɛbe si na iyi í jò ì waa ni do gbugbã Beelizebui ñ wa n leleɔ inɛ inɔkɔ ɲa. ¹⁹ Bii do gbugbã Beelizebui ñ wa n leleɔ inɛ inɔkɔ ɲa, to, do gbugbã yooi mɔcɔe nɲe ɲa mɔ à waa leleɔ ɲa. Na ɲɔi í ce aɲa taka ɲɲa aa nyisi iyi í rara ɲa. ²⁰ Amma bii do gbugbã Ilaaɔ ñ wa n leleɔ inɛ inɔkɔ ɲau, ɲɲu be wa nyisi iyi Ilaaɔ í sinti ku je bommae si anini nɲe.

²¹ Bii ilu gbugbã jiiida go í ne ɲɲeí igũ nɔ wa degbe kpasɛɛ, amanie á weɛi si laakai. ²² Amma bii ilu gbugbã go mɔ iyi í roo í naa í jɔɔ igũ, nje á ko ɲɲeí igũ iyi wa naanɛui fei nɔ ku ce ikpɛi amanii mɔ.

²³ Inɛ iyi kù je tom, mɲɛem nii. Inɛ iyi kù waa bam ku tɔɔɔ, wa fangaɛi.

Kunyii inɛ inɔkɔ wa má

(Cɔ Matie 12:43-45)

²⁴ Ɗɔi Jesu í kpa ɲɲa mɔndau ihɛ í ni, bii inɛ inɔkɔ í fita si inɛ, í ya maa dabii si gbaa ɲai ku maa de bi ku sími. Bii í kua, ɲɔi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii ñ fita wai. ²⁵ Waati iyi í nyi nɔ í ba inɛɛu í ye bei ile ngbe iyi à kpá à teeseɛ sãa sãa, ²⁶ á koo ku dede kpaasi laalo ɲa iyi à roo wa má bei aɲa mɛje, a na a lɔ si inɛɛu a maa wa be. Waati beɛbe kuwɛe takoi inɛɛu á tia baa ti ankãanyie má.

Inɔ didɔ ntɔ

²⁷ Waati iyi Jesu wa fɔ beɛbe, abo go í dɔ au hai inɔ zamaau í ni, ilu inɔ didɔ inɛ iyi í so asɛ, nɔ ñ mɔmɔ amɔe. ²⁸ Ɗɔi Jesu í jɛaa í ni, í tia í ni ilu inɔ didɔ ɲai inɛ ɲa iyi à waa gbo ideí Ilaaɔ, nɔ à waa ceɔ ice.

Inɛ ɲa à bi maamaake

(Cɔ Matie 12:38-42)

²⁹ Si bei zamaau wa kɔɔsi ɲɔi Jesu í ni, inɛ inɛ ɲa inɛ laalo ɲai. Á waa tɔɔ maamaake, amma maamaake go kù wee iyi aa nyisi na, bii kù je ti faajii walii Zonasi. ³⁰ Si bei Zonasi í je nyinda bi inɛ Ninivu ɲa, beɛbe moi amu Amaí Amanɛ an je nyinda bi inɛ nsei ɲa. ³¹ Si aɔi kiituu inabo ilaalui ilei Seba á dede si inɛ inɛ ɲa ku ye taale ɲɲa, si na iyi í jò hai ɲɲiɲi í dede í naa ku gbo ideí bisii Salomɔ ilaalu nɲau. Nɔ wee nsei, amu iyi ñ wa n sɔ ɲe ideu ihɛ ñ re Salomɔ. ³² Si aɔi kiituu inɛ Ninivu ɲa aa dede si inɛ inɛ ɲa a ye taale ɲɲa, si na iyi í jò à kpaasi idɔ ɲɲa na waazoi Zonasi. Nɔ wee nsei, amu iyi ñ wa n sɔ ɲe ideu ihɛ ñ re Zonasi.

Inya kumáí ara

(Cɔ Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Ine go ci ya má fitila ku singae, [walako ku bii ce caka,] amma à ya jilɔɔi bi ku lesi fitila ku ba ine ɲa iyi à waa lo wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijuei í je fitilai arae. Bii ijue wa ne baani, arae fei í wa si inya kumái. Amma bii kù waa ne baani, arae mo fei í wa si ilu kukui. ³⁵ Na ɲɲu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araeu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii arae fei wa ne inya kumá, no baa ikɔ akãe go kù wa si ilu kuku, fei ndee á maa mái bei waati iyi fitila í má sie inya.

Jesu í ye taalei Farisi ɲa do woo ko ine ɲa si wooda ɲa

(Cɔ Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fo ideu í tá, ɲai Farisi go í kpoɔ ku je kpasɛɛ. No í koo í buba kpasɛi Farisiu, aɲaɔ à waa je. ³⁸ ɲai Farisiu í cɔo í biti do iyi kù woo í bei wa je. ³⁹ Amma Lafɛe í sɔo í ni, inɛ Farisi ɲa, í ye ɲai bei ine ɲa iyi à ya wíe anyii kɔofu do jee ɲa no á jò inɔe riisi. Ino hai sɔa do takiii wa kɔ ɲɛ. ⁴⁰ Inɛ hai ne yaase ɲa, ine iyi í taka anyii ara, lafɛe si í ce inɔe mo? ⁴¹ Í sɔa í na ilu are ɲa mii iyi í wa si ino jee do kɔofu, no mii fei á má ɲɛ.

⁴² Amma ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ Farisi ɲa, si na iyi í jò í ya na Ilaaɔ hee do zakaai aye ɲa fei. Do ɲɲu fei, í kù waa ce jiida no í kù waa nyisi kubii Ilaaɔ ɲa. Iyi bei í jò í ya ce no í maà gbeje iyi í gbe ɲa.

⁴³ Ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ Farisi ɲa, si na iyi í jò si ile bi ku ce kutɔɔɔ ɲa kitái ine ngbo ɲai í ya bi ɲa, no í ya bi a ce ɲɛ fɔo do beɛɛɛ nla nla si bantuma ɲa. ⁴⁴ Aa ye ijuukpá ɲa domi í yei bei bale ɲa iyi ine go ku waa ye. Si antai ɲai à waa ne a kù no a kù mà *.

⁴⁵ ɲai woo ko ine ɲa si wooda go í sɔo í ni, Mɛɛtu, bii í waa fo beɛbe, awa moí í waa bu.

⁴⁶ ɲai Jesu í jɛaa í ni, ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ woo ko ine ɲa si wooda ɲa mo, domi í waa kãa ine ɲa aso ku gaabu ku so ɲa, no inɛ taka ɲɛe í ci ya lesi baa amaawo ɲɛ. ⁴⁷ Aa ye ijuukpá ɲa, si na iyi í jò walii ɲa iyi bala ɲɛ ɲa à kpa wo, inɛ í waa teese bale ɲɲa ɲa. ⁴⁸ Í waa nyisi ɲa iyi í jesi mii iyi bala ɲɛ ɲau à ce, si na iyi í jò aɲai à kpa walii ɲau, no inɛ í waa teese bale ɲɲa ɲa. ⁴⁹ ɲai í jò Ilaaɔ í fo si bisie í ni, an be walii ɲa do woo be ɲa si anini ɲɲa. Aa kpa ine go ɲa no a kpá ine go ɲa mo iju. ⁵⁰ Na ɲɲu, ijuukpái woo kpa walii ɲau fei hai sintei andunya si iri ɲɛe í á je. ⁵¹ Inɛe aa ye ijuukpái kukpai Abeli hee ku koo si do Zakari iyi á kpa si afei bi ku weeu do kpasɛi Ilaaɔ. Nto nto, n wa n sɔ ɲɛ, ijuukpái mii ɲau be fei si inei nsei ɲau ihɛi á baa ku je si.

⁵² Ijuukpái á je tu ɲɛ, inɛ woo ko ine ɲa si wooda ɲau, domi í kù bi ntɔi ideí Ilaaɔ ku mà ɲa, no ine ɲa iyi à bi ku màe inɛe í waa ganji ɲa.

⁵³ Iyi Jesu í fo beɛbe í tá ɲai í fita hai be. ɲai idai woo ko ine ɲa si wooda do Farisi ɲau í kɔ no à wasi ku mantee do ide ku bee si gãmei ide nkpo, ⁵⁴ à waa leaò taai ide ku ba a muu si ide go.

12

I ce laakai ara ɲɛ ɲa do ilu muafiti ɲa
(Cɔ Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa fo beɛbe zamaa í tɔtɔo dubu nkpo nkpo hee à waa teɛɛɛ ɲɛ. ɲai Jesu í sɔ mɔcɛ ɲa si wajui zamaau í ni, í ce laakai ara ɲɛ ɲa do lefeeí Farisi ɲa iyi í je muafiti. ² Ngogo kù wee iyi wa manji iyi kaa fita gbugbãa, no asii kãma kù wee iyi a kaa na a mà. ³ ɲai í ce ide iyi í fo si ilu kuku fei ɲa aa na a gbɔo si inya kumá, gundu iyi í no í nya ino ile ɲa aa cã keseeɛɛɛ si antai ile lele ɲa.

Ine iyi í jò í ce njo
(Cɔ Matie 10:28-31)

⁴ Inɛ iyi í je kpaasim ɲa, inɛe n wa n sɔ, i maà ce njoí ine ɲa iyi aa kpa ara ɲɛ, no si anyii ɲɲu a kaa yoko a ce ngogo má. ⁵ An sɔ ɲɛ ine iyi í jò í ya ce njoɛ ɲa. I ce njoí ine iyi í ne yiiko ku kpa ine no ku dasie si ina iyi ci wa ku má. Nto nto n wa n sɔ ɲɛ, lafɛe í jò í ce njoɛ ɲa.

⁶ A ci ya ta ama yei ara miu súu minji ba. Do ɲɲu fei, Ilaaɔ ci ya gbeje baa akã ɲɲa. ⁷ Inɛ mo, hee do ntɔi iri ɲɛ ɲa fei Ilaaɔ í má jia ɲɲa. Na ɲɲu, i maà ce njoí ngogo, domi beɛɛɛ ɲɛ í re yei hee bii ijí.

Ine iyi í gba Jesu walako í kasie
(Cɔ Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ N wa n sɔ ɲɛe, ine iyi í fo si wajui amane ɲa í ni ɲɲu í gbam, amu mo Amaí Amane an gba lafɛe si wajui amalekai Ilaaɔ ɲa. ⁹ Amma ine iyi í kasim si wajui amane ɲa, amu mo an kasie lafɛe si wajui amalekai Ilaaɔ ɲa.

¹⁰ Ine iyi wa fo laalɔi amu Amaí Amane, Ilaaɔ á yoko ku kpa ideí dulum deɛ. Amma ine iyi wa fo laalɔi Hundié Ilaaɔ kaa ba a kpa ideí dulum ndee pai.

¹¹ Bii à boð ɲɛe ile bii à ya ce kutɔɔɔ ɲa ku ba ine ngbo ɲa do ilu yiiko ɲa a kiiti ɲɛ, i maà ti í ce njo do bei aa ce í kɔo ara ɲɛ do ide iyi aa fo ɲa. ¹² I maà ce njo ɲa domi waati beɛbe Hundié Ilaaɔi á sɔ ɲɛe iyi í jò í fo ɲa.

Mɔndaí ilu fia hai ne yaase

¹³ Si ino zamaau ɲai ine go í sɔ Jesu í ni, Mɛɛtu, sɔ igbãam ku jò ka kpɛ tubu nwa. ¹⁴ ɲai Jesu í jɛaa í ni, makooyi, yooi í cem woo kiiti ɲɛe wala woo kpɛ tubu ɲɛ. ¹⁵ No í sɔ ɲa í ni, í ya ce laakai ɲa nto nto do kɔdeɛ fei, domi amanii amane si í je icui kuweɛɛɛ, baa bii beirei amanuu í la í to.

¹⁶ No í kpa ɲɲa mɔnda go í ni, ikoi mako ilu fia go í ce ije jiida jiida. ¹⁷ ɲai makoú í lasabu í ni, beirei an ce. Wee n kù ne bii an dasi

* 11:44 si antai ɲai à waa ne a kù mà Bi Zuifu ɲa, bale ku nè si taale nla nlaí domi bii í ne si bale í ye bei í so riisi mbe.

ijeu. ¹⁸ Njoi í ni, ñ mà bei an ce. An lege akam ntau, nò n ma mmuee ña iyi à la à re. Nò n kosi bileem fei be do ijern ña iyi à gbe. ¹⁹ Nò n fò si idòm n ni, ñ ne amani nla nla iyi ñ wa n singa ti adò nkpo nkpo. An símii nò n maa n je n maa n mò nò n maa n wèdò inò didò. ²⁰ Amma Ilaaó í sòó í ni, awòu nnyei, idúuyi mòm aa nya hundee. Sòolui mii ña iyi í ceu be, ti yooi á je. ²¹ Njoi Jesu í ni, beebe moi á je bi ine iyi wa koa arae amani nò bi Ilaaó kù ne nkàma.

*Dasi Ilaaó naane
(Cò Matie 6:24-34)*

²² Iyi Jesu í fò beebe í tã ñoi í sò mæcøe ña í ni, na ñoi í jò ñ wa n sò ñe ñ ni, í maà ya maa wewea do mii iyi aa je í maa wèdò ña, walako do jìne iyi aa dasi ña. ²³ Kuwèèi amane í re ije, ara mò í re jìne. ²⁴ I ce laakai kungbã ña í cò. A kù waa gbè hee a da ngògò, a kù nò a kù ne suu. Ilaaó í nò wa wo ña. Beere ñje kù re yei ña hee bii jìjì? ²⁵ Yooi si inò ñje na kuweeweae á yòkò ku kòosi kusoi adòe baa keeke. ²⁶ To, bii í kaa yòkò í ce mii keekeu be ña, na mii í ce í waa wewea do iyi í gbe ña. ²⁷ I cò bei wua ña à ya da koko mæe. A kù waa ce ice a ci ya nò a wò acò. Do ñju fei, ñ wa n sò ñei, baa Salomòó ilaalu nlaui, do amboe nla nlae fei kù ne jìne iyi boodaé í to kokoi jìi ñau be baa aká. ²⁸ Fòfò í wèèi nnyi do kusíae amma ala aa dasie ina. To, bii Ilaaó í mua fòfò ña iyi aa na a dasi ina booda ku sía beebe, kaa yòkò ku mu ñje nyau ku re fòfò ñau be de. I kù ye naane ñjei kù la? ²⁹ I maà ya de mii iyi aa je ña walako mii iyi aa mò í maà weweaò ña. ³⁰ Hai mà ideí Ilaaó ñai à ya maa kpataa mii ñau be fei, amma Baa ñje í mà iyi í ne bukaatai mii ñau be fei ña. ³¹ Na ñju, í hanyà í de bei aa ce í jò bommai Ilaaó ku bò waju tità ña. Iyi í gbe bei fei Ilaaó í á kòo ñje si.

*Amanii lele
(Cò Matie 6:19-21)*

³² Nò Jesu wa ba mæcøe ñau ide ku fò má í ni, ñje gaa keekem, í mà ti í ce njo ña, domi á dõa Baa ñje si ku jò í je amaalu ña si andunya titæ. ³³ I ta mii iyi í ne ña nò í mua ilu are ña fiatu. I cea ara ñje taalili iyi kaa gbo ikpa lele si bii aa dasi amani ñje iyi kaa tá. Tengí be ile kaa to si, nò tütù ña mò a kaa beje. ³⁴ Ntò ntò, bii amani ñje í wa, bei laakai ñje mò í ya wa.

Woo ce ice ña iyi à waa cò kpaa

³⁵ I ce sòlu í dī kpaka nò í jò fitila ñje ku maa má ña. ³⁶ I jò í ye bei ine ña iyi à waa degbe kubaai lafèe ñja wa hai bi ku ce abòdò, ku ba bii í to wa í cã gambo gbakã a claa. ³⁷ Woo ce ice ilu inò didò ñai, ine ña iyi lafèe á na ku ba à cò kpaa à waa degbe ku toe wa. Ntò ntò n wa n sò ñe, ñju takæ á dī gbankili nò ku jò a buba nò ku na ku kpè ñja ije. ³⁸ Ilu inò didò ñai bii í baa í na í ba ña si beebe, baa

bii í to wa lajai, wala kuko sintei ajæe. ³⁹ I jò í mà sãa sãa ña iyi bii ilu kpasè í mà waati iyi ile á ló wa, á dede ku wò njoo, kaa jò ile ku lege gamboe. ⁴⁰ Inje mò, í ce sòlu ña domi amu Amai Amane, an naai si waati iyi í kù waa lasabu ña.

*Amaace jiida do amaace laab
(Cò Matie 24:45-51)*

⁴¹ Njoi Piee í ni, Lafèe, awai í kpaa møndau ihè? Mà ine fei. ⁴² Njoi Lafèe í je í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafèe í je ine iyi ilu kpasè go í kpe nò í so amaace kpaasie ña í daa si awò ku maa cò ña ku na ña ije si bei í jò. ⁴³ Inò didòí á je ti amaaceu bii lafèe í bàa í na í ba wa ce beebe. ⁴⁴ Ntò ntò, lafèe á daa amaaceu mii ndee fei si awò. ⁴⁵ Amma bii í je amaace laabí, á lasabui ku ni, lafèem kaa baa ñya má, nò ku dede ku maa cã inaabo do inemæko woo ce ice ña iyi à gbeu, nò ku maa je ku maa mò atè ku maa kpaa. ⁴⁶ Beebèi lafèe á na ku baa si ajo iyi kù waa cò kpaae, do si waati iyi kù waa tamaa, nò á kpaa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laabò ña.

⁴⁷ Woo ce ice iyi í mà mii iyi lafèe í bi, nò kù coo, goloé á la. ⁴⁸ Amma ine iyi kù mà, nò í ce kookoosu iyi í jò a cãa, goloé kaa la. Ine iyi à na mii nkpo, aa beee mii nkpo. Ine mò iyi à daa mii nkpo si awò, ñjuí aa bee ku re.

*Jesu í naaò ñje ku fefee wa
(Cò Matie 10:34-36)*

⁴⁹ Nò Jesu í sò ña má í ni, inai ñ naa ku fá si andunya, nò ñ bei ñ bi ku je í jò tá. ⁵⁰ Nò inyi ku dasi go í wèe kù ne bei á ce iyi n kù coo. Inyi ku dasiu ñjuí í je wahala iyi an ye n bei n ku. Nò laakaim kaa je aká í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Í tamaa bei laakai ku súi ñ naa ñje wa si andunya ña? Aawo, ñ wa n sò ñei, ñje ku fefeei ñ naaò wa. ⁵² Ntò ntò, hai nsei bii amane miu í wa kpasè aká aa kpè iká iká. Tòosi aká kaa wèe ñja, amane mæeta ñau a kaa gbò si ñje do ine minji ñau. ⁵³ Baa do ama a kaa gbò si ñje. Iye do ama inaaboé a kaa gbò si ñje. Anau do abou a kaa gbò si ñje.

*Nyindai waati ku mà
(Cò Matie 16:2-3)*

⁵⁴ Njoi í sò zamaau má í ni, bii í ye kudúí ijl wa dede hai nunui aje ña í ya fò ñai gbakã í ni, ijl á naa. Beebe moi í ya nò ku ce. ⁵⁵ Bii í nò í ye fufu wa ce wa hai ikpa awò cangai kpaaí inunu ña, í ya ni, inya gbãa á ce. Nò beebe moi í ya nò ku ce*. ⁵⁶ Inje ilu muafiti ña, ñ mà yaasei nyindai lele do ile ña. Beirei í ce í kù mà yaasei waatiu ihè ña.

*Taale ku teese
(Cò Matie 5:25-26)*

⁵⁷ Beirei í ce í ci ya lasabu si ara ñje í mà iyi í je dee dee ña. ⁵⁸ Bii ine go wa bòde bi ku ce

* **12:55** Si ilei Izireli, hai do ikpa nunui alei ijl í ya naa, domi do ikpa bei tenku nlaui í wa. Beebe moi inya gbãa í ya naai hai ikpa awò cangai kpaaí inunu.

kiiti na ideɪ gbese gɔ, ce kookai hai kp̄aa awɔ do laf̄ɛɛ i gbɔ si nje ŋa ku ba ku maɔ dasiɛ si awɔi woo kiiti. Bii kù je bɛɛbɛ, woo kiitiu á dasiɛ si awɔi woo degbe piisɔɔ, nɔ woo degbe piisɔɔu mɔ ku dasiɛ ile piisɔɔ. ⁵⁹ N̄ wa n s̄s̄ ŋɛi, bii á dasiɛ piisɔɔ, bii i kù s̄s̄ gbeseɛ fei, i kaa fita. Baa tanga kaa gaizia si.

13

Bii i kù kpaasi idɔ aa ku

¹ Waati bɛɛbɛ, inɛ gɔ ŋa iyi á wa bɛ á wa waa sisia Jesu mii iyi i ba inɛi Galilee gɔ ŋa, inɛ ŋa iyi Pilati i j̄ɔ á kpa nɔ nje n̄ɲa i yɔgɛɛ do ŋɛi mɛɛmu ŋa iyi á waa ceɔɔ Ilaaɔ kuwee. ² Amma Jesu i s̄s̄ ŋa i ni, inje i waa tamaa dulum dii inɛi Galilee ŋau bɛ i re ti inɛi Galilee ŋa iyi á gbɛi? I waa tamaa dulum du ŋai i j̄ɔ á kpa ŋa bɛɛbɛ ŋa? ³ Aawo. Bɛɛbɛ moi n̄ wa n s̄s̄ ŋɛ, inje taka n̄ɲɛ, bii i kù sinda idɔ ŋa, inje fei aa kui bei ŋa mɔ. ⁴ I waa ye gigii amanɛ maat̄u do mɛɛta ŋa iyi ile ku gbokai Siloe i cuku i bata i kpau ŋa? Debei, i waa tamaa kurara ŋpai i re ti inɛi Zeruzalemu ŋa iyi á gbɛ fei ŋa? ⁵ Aawo, n̄ wa n s̄s̄ ŋɛi, inje taka n̄ɲɛ, bii i kù kpaasi idɔ ŋa, inje fei aa kui bei ŋa mɔ.

Mɔndai j̄ti iyi ci ya so

⁶ N̄ɔi i kpa n̄ɲa mɔndau ihɛ má i ni, mɔkɔ gɔ i lɔ j̄li ndii fiɟi si kaaɛ. Waati iyi j̄li n̄ɔu i lɔ ŋoi mɔkɔu i bɔ isɔɛ ku ka, nɔ kù ba. ⁷ N̄ɔi i s̄s̄ woo ce icɛɛ i ni, ad̄s̄ mɛɛta wai ihɛ bɛbei iyi bii n̄ naa isoi j̄li n̄ɔu ihɛ ku ka n ci ya n ba. Daa i nyɔɔi. Na mii i ce á maa gba nwa inya n̄gbɛ. ⁸ N̄ɔi woo ce icɛu i s̄s̄ i ni, laf̄ɛɛ, j̄ɔ ad̄ɔɔyi tit̄a ka ɔɔ. An tu fitɛ n kaaɔɛ, n̄ n daa si taasi. ⁹ Á yɔkɔ ku je ad̄s̄ gɔ á so. Bii kù so i bei i daa.

Jesu i j̄ɔ abo gɔ i ba iri si ajoi kus̄tmi

¹⁰ Si ajoi kus̄tmi gɔ, Jesu wa kɔ inɛ ŋa si cioi ideɪ Ilaaɔ ile gɔ bii Zuifu ŋa á ya ce kutɔtɔɔ. ¹¹ Wee abo gɔ mɔ i wa bɛ iyi inɛi inɔɔko i j̄ɔ i ce b̄ɔɔ bei zakai ad̄s̄ maat̄u do mɛɛta. I ya maa batei, ci ya yɔkɔ ku te arɛɛ baa keeke. ¹² Iyi Jesu i yɔɔ ŋoi i kpoo i ni, abooyi, i ba iri mbe. ¹³ Nɔ i le sis̄ awɔ. N̄ɔi gbaká i te arɛɛ nɔ i lɔsi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁴ Amma idɔi inɛ ngboi ile bii á ya ce kutɔtɔɔu i k̄s̄ si na iyi i j̄ɔ Jesu i j̄ɔ inɛ gɔ i ba iri si ajoi kus̄tmi, nɔ i s̄s̄ zamaau i ni, ajɔ mɛɛfai i wɛɛ iyi aa yɔkɔ i ce icɛ ŋa. I naa wa waati bɛɛbɛ ku ba i ba iri ŋa, ku maà ti ku je si ajoi kus̄tmi. ¹⁵ N̄ɔi Laf̄ɛɛ i jɛaa i ni, inje ilu muafiti ŋai, inje fei i ci ya f̄u ketɛ n̄ɲɛ ŋa do gbankɛɛ n̄ɲɛ ŋa a koo a mɔ inyi si ajoi kus̄tmi? ¹⁶ Abou ihɛ mɔ dimii Aburahamui. Nɔ wee Seetam wa d̄uu hai zakai ad̄s̄ maat̄u do mɛɛta. Kù s̄la a f̄uu si ajoi kus̄tmi? ¹⁷ Waati iyi wa f̄o ideu bɛ, anyɔ wa mu mbɛɛɛ ŋau fei, nɔ zamaau i wɛɛ do inɔ did̄s̄ na maamaake ŋa iyi wa ce fei.

Mɔndai dimi keeke iyi á ya kpe mutaadi (Cɔ Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

¹⁸ N̄ɔi Jesu i ni má, mii bommai Ilaaɔ i j̄ɔ. Mii an w̄aa do. ¹⁹ I yɛi bei ngboi mutaadi iyi inɛ gɔ i so i gbɛ si ilɛɛ. Nɔ i fita i ce j̄li hee yei ŋa á ya maa ce ante si amaawɛ ŋa.

Mɔndai lefee (Cɔ Matie 13:33)

²⁰ N̄ɔi i ni má, mii an nyi n w̄ɔɔ bommai Ilaaɔ má. ²¹ Bommai Ilaaɔ i yei bei lefee iyi abo gɔ i so i dasi iyaf̄t̄i p̄ɛɛ ḡua mɛɛta nɔ fei ndɛɛ i dede i kpante.

Andɛ iyi kù cɪ (Cɔ Matie 7:13-14, 21-23)

²² Jesu wa too si ilu nla ŋa do ilɛɛko ŋa wa kɔ inɛ ŋa si cioi ideɪ Ilaaɔ wa neɔ ikpa Zeruzalemu. ²³ Si isɛɛnɛu ŋoi inɛ gɔ i naa bi tɛɛ nɔ i bɛɛɛ i ni, Laf̄ɛɛ, inɛ ŋa iyi aa ba faaba a kaa kpɔ? N̄ɔi i jɛ i ni, ²⁴ i ce kookaai i lɔ do andɛ iyi kù cɪu ŋa. N̄ wa n s̄s̄ ŋɛi, inɛ nkpoi á maa dɛ kp̄aa iyi aa lɔɔ a kaa nɔ a yɔkɔ.

²⁵ Waati iyi amu ilu kpasɛ n̄ dede n̄ cimbo koofau inje aa wa waduude, i maa c̄a gambo ŋa i maa ni, Laf̄ɛɛ, cɪ nwa. Nɔ an je n̄ɲɛ n ni, n kù mà hai bii i naa ŋa. ²⁶ Waati bɛɛbei aa ni ŋa, á jɛ á mɔ si wajue, i nɔ i kɔ wa si cioi ideɪ Ilaaɔ si bantumai ilu nwa ŋa. ²⁷ Nɔ an s̄s̄ ŋɛ n ni, n kù mà hai bii i naa ŋa. I fa ara n̄ɲɛ hai bi tom, inje fei woo ce laalɔ ŋai. ²⁸ Ajɔ wa naa iyi aa ye Aburahamu do Izaaki do Zakabu do walii ŋau fei si andunya tit̄isi Ilaaɔ nɔ inje i ba wee á nyɔ ŋɛ waduude. Tengi bei aa so awɔ i le si iri i kpata ŋa. ²⁹ Nɔ inɛ gɔ ŋa aa naa hai nunui daako do hai nunui ala do hai nunu gaa cingaa minjiu nɔ aa buba a je si andunya tit̄isi Ilaaɔ. ³⁰ Waati bɛɛbɛ inɛi anyi gɔ ŋa aa na a je woo cua ŋa, woo cua gɔ ŋa mɔ a na a je inɛi anyi ŋa.

Jesu i kpata na Zeruzalemu (Cɔ Matie 23:37-39)

³¹ Waati n̄ɲu, Farisi gɔ ŋa á naa á s̄s̄ Jesu á ni, koo, fita hai ihɛ domi Herodu wa bi ku kpɛɛi. ³² N̄ɔi i jɛ ŋa i ni, i koo i s̄s̄ Herodu, ilu bisii laalɔu bɛ i ni, wee, nnyi do ala n̄ wa n lele inɛi inɔɔko ŋa nɔ n j̄ɔ inɛ ŋa á waa ba iri, nɔ si ajɔ mɛɛtasia an koo n tambɔ icɛm. ³³ Amma kù nɛ bei an ce iyi n kù ce isɛɛnɛm nnyi do ala do ala aká, domi a kaa kpa walii káma bii gɔ bii kù je Zeruzalemu.

³⁴ Inje inɛi Zeruzalemu ŋa, inje iyi i ya kpa walii ŋa, nɔ i ta ama abei Ilaaɔ ŋa mɔ kuta i kpa ŋa ŋa, inɛ feloi n̄ ya n bi n tɔtɔɔ ŋɛ si abɛm bei ajɛɛ i ya tɔtɔɔ amɛɛ ŋa si ikpɛɛ, amma i kù je ŋa. ³⁵ Wee nsei Ilaaɔ á f̄u n̄ɲɛ kpasɛ n̄ɲɛ si awɔ. Amma an s̄s̄ ŋɛ, hai nsei i kaa yɛm má ŋa i gbɛ hee ajɔ iyi aa ni ŋa, Ilaaɔ ku weea inɛ iyi wa naa do irii Laf̄ɛɛ.

14

Jesu i j̄ɔ b̄ɔɔ gɔ i ba iri

1 Si ajoi kuslmi go Jesu í bõ ku je kpasëi ine ngboi Farisi go ña. Wee ine go ña mo à wa be, à waa cao do laakai. 2 Moko go í wa be, wa leeki wajuu Jesu. Moku wa ce bõoi ara ku wu. 3 Nõi Jesu í bee woo ko ine ña si wooda do Farisi ñau í ni, wooda í wee a jò ine go ku ba iri si ajoi kuslmi? Mà kù wee. 4 Nõi à coko. Nõ í le si awõe si bõoi í jò ineu í ba iri nõ í ni ku ne. 5 Nõ í bee ña í ni, yoo nñei, bii amae walako bii ketee í dasi lögõ, kaa nyaa gbakã baa bii ajoi kuslmii. 6 Nõi a kù yõko a kù jeaa ideu.

Tengi bii í jò í buba bii à kpee ku je

7 Iyi Jesu í ce laakai í ye ine ña iyi à kpe ku je ñau à wasi ku cica kitái waju ña iyi à ne beere ñau nõ í sõ ña í ni, 8 bii à kpee bi ku ce abõdõ, maà buba si kitái waju ilu beere ñau. Á yõko ku je à kpe ine go iyi í ree do beere. 9 Nõ ine iyi í kpe inje feiu á na ku ni, dede í mua moku ihë kitáu be. Waati beebëi aa dede do anyõ í koo í buba si kitái anyi ihõ. 10 Amma bii à kpee ku je, koo buba si kitái anyi ku ba bii ine iyi í kpeu í to wa ku ni, baakõm, dede í naa wa waju. Waati beebëi aa je ilu beere nla si wajuu ine ña iyi inõd ña í wa buba ñau fei. 11 Ntõ ntõ ine iyi í so arae lele à ya kayeei. Ine mo iyi í kaye arae à ya soo lelei.

12 Nõ Jesu í sõ ine iyi í kpoõ ku jeu mo í ni, bii í waa kpe ine ña ku je walako jingau, maà ti í kpe kpaasie ña, walako igbãe do ifõe ña, walako nyaanzee ña, walako kpaasi ilu fiae ña, ku ba ña mo a maà kpee a sã gbese. 13 Amma bii í waa kpe ine ña ku je, kpe ilu are ña, do weege ña, do ilu kute akã ña do feju ña. 14 Bii í ce beebe aa je ilu inõ didõ si na iyi í jò ine nñu ñau a kaa ba ngõgo iyi aa sãeõ gbese. Ilaaõí á sãe gbese si waati iyi ine dee dee ña aa jì hai si bale.

Mõndai ije nla
(Cõ Matie 22:1-10)

15 Iyi à gbõ ideu, ñoi ine akãí ine ña iyi añaõ ña à waa jeu í sõ Jesu í ni, debei ilu inõ didõí ine iyi á je si andunya titõí Ilaaõ. 16 Nõi Jesu í kpa ña mõnda í ni, moko go í ce ije nla nla nõ í kpe ine nkpo. 17 Iyi awaatiñi kujeu í to ñoi í be woo ce icee koo sõ ine ña iyi í kpeu ku ni, i naa wa ña, domi sõnda fei í jla tá. 18 Amma aña fei à lãsi gaafara ku tã. Ine sinteu í ni, ñ ra iko, tilasi, í gbe n koo n caõ. Ñ wa n tãe ku ceem suuru. 19 Ine mmu mo í ni, ñ ra kete ku logoo ñai kãõ miu, nõ ñ wa n ñi ña n ceõ ice n cõ. Ñ wa n tãe ku ceem suuru. 20 Nõ ine mmu go mo í ni má, nsei ñ so abo. Na ñoi í jò n kaa n ba n naa.

21 Nõi woo ce iceu í sinda í koo í sõ lafëe gaafara iyi ine ñau fei à tã. Nõi idõí lafëeu í kã, nõ í sõ woo ce iceu í ni, koo í bõ si bantuma ña nsei nsei do si kpãai inõ iluu, kpeem ilu are ña wa do weege ña do feju ña do ilu kute

akã ña. 22 Nõi woo ce iceu í koo. Iyi í baa nõ í ni, lafëe, iyi í dasim nõu ñ coo tá. Wee inya í gbe má. 23 Nõi lafëeu í sõõ má í ni, bõ si kpãai ilëeko ña do kpãai iko ña, jò ine ña a lã wa baa do tilasi, kpasëm de ku kã. 24 Ntõ ntõ, an sõ ñe, ine ña iyi ñ tako ñ kpeu baa ine akã ñña kaa tie ijeu ihë má.

Mii amane á ce ku bei ku je mõcõi Jesu
(Cõ Matie 10:37-38)

25 Ajõ nñu go Jesu wa ne nõ zamaa nla nla go wa tooe. Nõi Jesu í sinda í sõ ña í ni, 26 ine iyi í naa bi tom nõ kù cé baee do iyeo do aboe do amae ña do igbãe ña do ifõe ña do wecfe ña do kuweei nñu takae kaa yõko kù je mõcõm*.

27 Ine iyi kù jesi nñu ku so jli ku gaauu ku toom do wa kaa yõko ku je mõcõm. 28 Bii ine go nñe í bi ku ma ile á buba ku ce dooa titã ku cõ mã fiaí nñu á to ku kpaõ irie. 29 Bii kù je beebe, nõ í ce icui ileu, í bei í na í mõngõ ku mae, ine ña iyi à yõõ fei aa nyaanyie, 30 a ni, moku ihë í sinti ku ma nõ wee í mõngõ kù kpa irie.

31 Beebë moi ilaalu ña mo à ya ce a bei a bõ igõ. Bii ilaalu go í ne sooge dubu meewa, nõ í ye ilaalu mmu go wa naa sie igõ do sooge dubu kãfia, á dedei gbakã ku ce igõ? Aawo, á bubai titã ku lasabu ku cõ mã nñu á yõko ku kãmia. 32 Bii í ye nñu kaa nõõ, á be ine ñai bi ilaalu iyi ihõu hai waati iyi kù to wa titã ku ba añaõ a gbõsi nje nõ laakai ku sũ ku wa anini ñña.

33 Na ñoi í ce awõ iyi í kù jò mii iyi í ne fei, í kaa yõko í je mõcõm.

Imu iyi í ku
(Cõ Matie 5:13; Maaku 9:50)

34 Nõ Jesu í ni má, imu mii nceei, amma bii didõí imu í ni, mii aa dasi á jò ku dõ má. 35 Kaa ce bukaata kãma má nõ baa bii ikoi kaa ce taasi. Á ya dikãei waduude.

Ine iyi í ne itf iyi á gbõõ ide, ku gbõ.

15

Mõndai angudã iyi í nyõ à tasieu
(Cõ Matie 18:12-14)

1 Woo gba fiaí lempoo ña do ine laalo ña fei à naa bi Jesu ku ba a gbõ idee. 2 Nõi Farisi do woo ko ine ña si wooda ña à lãsi ku gbagba à waa ni, moku wa gba ine laalo ña nõ añaõ ña à tãõ à waa je.

3 Nõi Jesu í kpa ña mõnda go í ni, 4 Bii ine go nñe í ne angudã cõ iyi wa degbe si ghabua nõ akã í nyõ sie, lafëe á jò cineõ feewa do meesã iyi í gbeu si ghabua bei koo dede akã iyi í nyõu wa hee koo yõõ, mã irei. 5 Hai í nõ í yõõ gbakã á muu ku le sie kãngõ wai do inõ didõ. 6 Bii í baa kpasë á kpe kpaasie ña do ine ña iyi à waa má kãkãe ku sõ ña ku ni, í bam inõ didõ ku kpë, domi angudãm iyi í nyõu ñ yõõ wa. 7 Nõi

* 14:26 nõ kù cé baee Tengí ihë Jesu wa nyisi iyi í sã ku bi nñu ku re ine ña iyi à gbe fei nõ ka maà jò ine go ku ganji wa si kpãai naane ku dasi. Kù je í ni ka cé baa nwa ña ntõ ntõ.

Jesu í ni, beɛbe mɔi ñ wa n sɔ ñe, inɔ didɔi inei lele ña á la na ilu dulum aká iyi í kpaasi idɔ ku re ine dee dee ɔ faká kù wa si iyi a kù ne bukaatai idɔ ku kpaasi.

Fia iyi í nyɔu à yɔɔ má

⁸ Nɔ Jesu í kpa ñña mɔnda mmue má í ni, bii inaabo go í ne kpekele meɛwa nɔ akáe í nyɔ, á má fitilai nɔ ku kpá ileu ku dedeɛ do laakai hee koo yɔɔ. ⁹ Bii í yɔɔ á kpe kpaasie ña do ine ña iyi á waa má kɔkɔe nɔ ku ni, I bam inɔ didɔ ku kpɛ, domi fiam iyi í nyɔu ñ yɔɔ. ¹⁰ Beɛbe mɔi ñ wa n sɔ ñe, amalekai Ilaas ña á ya weɛɔ inɔ didɔ na ilu dulum aká iyi í kpaasi idɔ.

Ama iyi í nyɔu à yɔɔ má

¹¹ Jesu í ni má, mɔkɔ go í ne ama inemɔkɔ minji. ¹² Nɔi ifɔu í sɔ baau í ni, baam, kpɛ amaniu nɔ í nam iyi í je titom. Nɔ baau í ce ñña ikpɛ amaniu. ¹³ Iyi í ce ajɔ minji, ifɔu í ta mii iyi í ne fei nɔ í so fiuu í neɔ hee ile jiji jɔ. Bei í koo í ce kuweɛɛ si daa laalɔ í kpaɔ irii amaniu fei. ¹⁴ Waati iyi í je fei ndeɛ í kpa irie, ari nla go í bei í naa si ileu nɔ í lɔ si are. ¹⁵ Nɔi í bɔ bi inei ile be go nɔ lafɛe í koo í dasie icei kusɔɔ ña ku degbe. ¹⁶ Tengi bei í bi ku wo arae do ijei kusɔɔ ñau amma ine káma kù muua. ¹⁷ Iyi laakae í na í baa nɔ í ni, ama icei baam ña fei á ne ije wa kɔ ñhai, nɔ amu wee ñ wa n ku do ari ihɛ. ¹⁸ An dede n nyi bi baam n sɔ n ni, baam, ñ ce dulum bi Ilaas do bi tɛɛ. ¹⁹ Na ññu, n kù to a kprem amaɛ má. Ceem bei amaɛɛɛ. ²⁰ Nɔi í dede wa nyi ikpa bi baauɛ.

Hai waati iyi wa jɔ, ñoi baae í hɔnnɛe nɔ araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do inɔ didɔ nɔ í coo fɔɔ do kubi. ²¹ Nɔi amaɔ í ni, baaba, ñ ce dulum bi Ilaas do bi tɛɛ. Na ññu, n ku tɔ a kprem amaɛ má. ²² Amma baau í sɔ woo ce iceɛ ña í ni, i naaɔ ibɔ kumboo wa ñya ñya iyi í sɔa, í daa si ña. Nɔ í naa leleawɔ do baata ku dasi. ²³ I naaɔ kete kombo saasaabo iyi í la í reu be wa, nɔ í kpaɔ ña. Ka je ka ce jingau do inɔ didɔ, ²⁴ domi amam iyi í ye bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ á yɔɔ má. Nɔi á wa si inɔ didɔ.

²⁵ Wee waati beɛbe igbáu í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasɛ wa ñoi wa gbɔ anui gágá nɔ ine ña á waa jojo. ²⁶ Nɔi í kpe woo ce ice go í beee í ni, mii í ce. ²⁷ Nɔi woo ce iceu í sɔɔ í ni, ifɔe í baa, nɔ baa ññe í kpa kete saasaabo iyi í ne ikpo si na iyi í jɔ í yɔɔ baani. ²⁸ Nɔi igbáu í damɔɔ í kɔ ku lɔ kpasɛ. Nɔi baau í fita wa í naa ku leleɛ. ²⁹ Amma í sɔ baau í ni, ce hai adɔ nkpɔ nkpɔ iyi í wa n ce ice wa. Nɔ n kù donda ideɛ káma, nɔ baa ama iwo í kù muum n ceɔ jingau do inɔ didɔ amu do kpaasim ña. ³⁰ Amma iyi amaɛ í baa, ññu iyi í koo í je amanie do inaabo sakara ña, nɔ na irie í kpa kete saasaabɔu ihɛ. ³¹ Nɔi baau í ni, awɔ amam nii, awaei á weɛ do ajɔ fei, nɔ mii iyi ñ ne fei í je tɛɛ. ³² Amma í sɔa ka je jingau do inɔ didɔ nla nla si na iyi í jɔ ífɛu ihɛ í ye

bei í kui wo nɔ í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ á yɔɔ má.

16

Amaace ilu bisi

¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ña í ni, mɔkɔ ilu fia goi í weɛ. Mɔkɔu í ne amaace go nɔ í so amanii kpasɛ fei í daa si awɔ. Iyi í ce ajɔ minji ñoi ine ña á koo á kɔomɔto amaaceu bi lafɛe á ni, wa beje amaniu fei. ² Nɔi lafɛe í kpoɔ í beee í ni, irei ñ wa n gbɔ ine ña á wasi ku sɔ irie da. I kaa yɔkɔ í je amaacem koo. Koo so tiaɛ weɛ wa si bii í ya ce dooai fiam, i naa í nyisim. ³ Nɔi amaaceu wa bee arae ide wa ni, beirei an ce, si bei lafɛem wa nyam hai si icei kpasɛɛ. Wee n kù ne gbughá iyi an yɔkɔ n logooɔ, nɔ wee anyɔ kaa jɔ n bara. ⁴ Nɔ má bei an ce ku ba ine ña a gbam si kpasɛ ñña waati iyi aa nyam hai si iceɛm. ⁵ Nɔi í kpe ilu gbesei lafɛe ñau fei. Nɔ aña fei á koo bi tɛɛ aká aká. Nɔi í bee ine sinte iyi í to bi tɛu í ni, gbesei lafɛem feloi í waa mu. ⁶ Nɔi í je í ni, ikpo iyi á kɔ boonyi ɔ. Nɔi í sɔɔ í ni, so tiaɛ í buba ñya ñya nɔ í kɔ ciitaa. ⁷ Nɔi í bee ine go má í ni, awɔ mɔ, feloi í waa mu. Nɔi í sɔɔ í ni, iya saaki ɔ. Nɔi í sɔ ññu mɔ í ni, so tiaɛ í kɔ cine. ⁸ Nɔi lafɛeí amaace hai ne naaneu í gbɔ ideu nɔ í saabue si na iyi í jɔ í yɔɔ iyi í ne bisi ntɔ ntɔ. Nɔi Jesu í ni, inei andunya ña á ne bisi aña duusɔ si kuweɛ ñña á re inei inya kumá ñau.

⁹ Nɔi Jesu í sɔ ña í ni, i ya de kpaasi ña do amanii andunya ku ba bii í na wa gaizia ñe a gba ñe si andunya titá Ilaas. ¹⁰ Ine iyi í ne naane si mii keeke á ne naane si mii nla. Ine iyi wa ce laalɔ si mii keeke á ce laalɔ si mii nla. ¹¹ Na ññu, bii í kù ne naane si amanii andunya ña, yooi á da ññe si amani ntɔ si awɔ. ¹² Bii í kù ne naane si mii ndii ine go, yooi á na ñe iyi í je tu ñe.

¹³ Amaace káma kaa yɔkɔ ku cea lafɛe minji ice ajɔ. Ntɔ ntɔ á cé ine aká nɔ ku bi ine aká, walakɔ ku jirima ine aká nɔ ku donda ine aká. I kaa yɔkɔ í too Ilaas do fia ajɔ ña.

Ide iká iká ña iyi Jesu í fɔ

(Cɔ Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Wee Farisi ña fia ku bi ñña í caa. Iyi á gbɔ ide ña iyi Jesu í fɔu fei ñoi á waa yaakɔe. ¹⁵ Nɔ Jesu í sɔ ña í ni, inje ñ waa de í je ine dee dee ña si wajui amane ña, amma Ilaas í má idɔ ññe. N̄ wa n sɔ ñei, mii iyi amane ña á waa ce mii jiiɔa, bi Ilaas mii sámii.

¹⁶ Wooda do idei walii ñau fei á weɛ hee do waatii Zaa. Hai waati beɛbe á waa sisi laabaau jiiɔa bommai Ilaas nɔ ine fei wa ce kookaai ku ba ku lɔ do gbughá. ¹⁷ Wooda baa wasali á gaabu ku beje í re lele do ile ku kpa iri mɔm.

¹⁸ Ine iyi í kɔsi aboe nɔ í so mmue í ce sakarai. Ine iyi í so abo iyi mɔkɔe í kɔsi í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

19 Njoi Jesu i kpa nja mɔndau ihɛ i ni, mɔko ilu amanɔ go i weɛ. Mɔkou i ya maa dasi ibo caada ilu iju ku sɔa go. Kpasɛɛ ajo fei jingau. 20 Ilu are go mɔ i weɛ, i ya maa sɔi andɛ koofai ilu fia, a ya kpoɔ Lazaa. Konkoli wa kɔ si arae fei. 21 Nɔ aja nja a ya naa a maa fa konkolie nja. Mɔkou i bi ku wo arae baa do bubui sɔndai ilu fia i ya gbe, amma ci ya baa.

22 Njoi mɔkou i na i ku nɔ amaleka nja a sɔo a bɔɔɛ bi Aburahamu. Nɔ ilu fia mɔ i na i ku a suu. 23 Nɔ i koo wa ye ijuukpɔ bi ku wai iku nja, nɔ i wu iju lele, nɔ i hɔnne Lazaa kokɔi Aburahamu. 24 Njoi i dɔ anu i ni, baaba Aburahamu, ce araarem. Be Lazaa wa ku sosi amaawɛɛ si inyi ku na ku tɔ amem, domi n wa n ye ijuukpɔ nla nla si amei inau ihɛ. 25 Njoi Aburahamu i ni, amam, ye gigi iyi i ba mi jiidɛ tɔ hai andunya, nɔ Lazaa mɔ i ye wahala. Wee ihɛ nsei inɛ i tɔ nɔ awɔ mɔ i waa ye ijuukpɔ. 26 Nɔ si antaie, isa nla go i fɛefe wa ku ba inɛ nja iyi i ni a kua a bɔ bi tu nje be a maɔ yɔkɔ. Bɛɛɛ mɔi inɛ go kaa yɔkɔ ku naa ihɛ hai be. 27 Njoi ilu amanɔ i ni, debei, n wa n tɔɛi baaba, be Lazaa kpasɛi baam, 28 koo sɔ ifo miu nja iyi i ni be u ku na ce laakai ku ba a maɔ na a naa si inya ku gaabuu ihɛ. 29 Amma Aburahamu i ni, a nɛ tia iyi Moizi do walii nja a kɔ wou tɔ, aa yɔkɔ a gbɔ ide nja. 30 Nɔ i ni, aawo, baaba Aburahamu. Amma bii hai bi iku nja inɛ go i koo bi tu nja, aa kpaasi idɔ nja. 31 Njoi Aburahamu i sɔo i ni, bii a kɔ gbɔ ti Moizi do ti walii nja, baa bii inɛ go i jɔ hai bi iku nja ihɛ i koo be a kaa dasi naane.

17

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

1 Jesu i sɔ mɔcɛ nja i ni, kɔ nɛ bei a ce iyi kulele iyi a dasi amane laalo kɔ waa ce, amma ijuukpɔi a je ti inɛ iyi i naaɔ wa. 2 A tia a dia lafɛɛ alɔ si kɔo a sɔsɛ inɔ tenku do iyi a lele ama akɔ ku dasie dulum. 3 I ya ce laakai nje nja.

Bii kpaasie go i na i ce dulum, sɔo ide do laakai i nyisie taale. Bii i kpaasi idɔ, kpa idei kuraraɛ. 4 Baa bii ise gbɛjei wa raraɛ si ajo akɔ, nɔ ise gbɛjeu fei wa ce tuubai dulum dɛɛ, awɔ mɔ kpa ide i dulum dɛɛ.

Naane ku dasi

5 Woo be nja a sɔ Lafɛɛ a ni, kɔɔsi naane ku dasi nwa. 6 Njoi Lafɛɛ i ni, baa bii naane ku dasi nje i mungau ijui iyaku, aa yɔkɔ i sɔ jɔi nɔu ihɛ i ni ku wu hai be, koo lɔ arae si tenku, a nɔ ku ceɔ ide nje ice.

Ice iyi aru i nɛ ku ce

7 Jesu i ni mɔ, inɛ kama nje bii i nɛ aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea ketɛ nja, bii i baa

kpasɛ kaa sɔo ku ni, naa wa nsei i buba i je. 8 Amma a sɔo ku ni, ceem sɔolui ije, kpaasi jaaɛ nja, i naam ije wa hee n je n mɔ. Si anyie, awɔ mɔ aa je nɔ i mɔ. 9 Amma kaa saabu aruu si na iyi i jɔ i ce bei i sɔo. 10 Bɛɛɛ mɔi bii inɛ taka nje i ce mi iyi a dasi nje fei i sɔa i ni nja, a je amaace nja iyi a kɔ nɛ saabu. Iyi a dasi wa ku ce nju akai a ce.

Jesu i jɔ dinte mɛɛwa i ba iri

11 Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalem, i too si afei ilei Galilee do ilei Samari. 12 Njoi i maai ilu go. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, nja dinte mɛɛwa go nja a koo a kɔo amale a leekɔ a jɔie keeke. 13 Njoi a dɔ anu hee lele a ni, Jesu, Mɛɛtu, ce araare nwa.

14 Iyi i ye nja nja i ni, i koo i nyisi ara nje bi woo weei Ilaaɔ nja. Njoi a waa koo. Si bei a waa nɛ, nja i ba iri. 15 Iyi inɛ akɔ nja i ye nju i ba iri, nja i sinda wa baa wa saabu Ilaaɔ hee lele. 16 Waati iyi i to wa bi Jesu nɔ i sɛɛbata si wajuɛ wa saabu. Wee mɔkou inɛi Samarii. 17 Njoi Jesu i ni, amane mɛɛwa si n jɔ i ba iri ba. To, iwoi amane mɛɛsɔ iyi a gbe nja a wa. 18 Ise mmuu ihɛ nju akai i sinda wa ku saabu Ilaaɔ?

19 Njoi i sɔ mɔkou i ni, dede i nɛ, naane ku dasie i faabaɛ.

*Kunaai bommai Ilaaɔ
(Cɔ Matie 24:23-28, 37-41)*

20 Njoi Farisi nja a bee Jesu a ni, ajo yoomai Ilaaɔ a na ku je bommaɛ. Njoi i je nja i ni, Ilaaɔ kaa je bommaɛ do yaase bei inɛ nja aa yoo. 21 Inɛ go kaa fo ku ni, Ilaaɔ i je bommaɛ ikpa ihɛ, walakɔ ikpa ihɔ. Aawo, domi wee Ilaaɔ i je bommaɛ tɔ si idoi inɛ nja *.

22 Nɔ i sɔ mɔcɔ nja i ni, awaati wa naa iyi amu Amaɔ Amanɛ an nyi wa do amboem. Hee ajo ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi i yem nja baa ajo akɔ, amma i kaa yem nja. 23 Inɛ go nja aa sɔ nje a ni, i wa ihɛ walakɔ i wa ihɔ. I maɔ sei i koo nja. 24 N wa n sɔ nje, bei kunjo iji i ya daana hai lele anu akɔ koo kɔ ileu be, bɛɛɛ mɔi kubaai amu Amaɔ Amanɛ a ye. 25 Amma sinte titɔ kɔ nɛ bei an ce iyi n kɔ ye ijuukpɔ nɔ nɔ nɔ inɛ nsei nja ihɛ aa kɔsim. 26 Mii iyi i ce si waatii Nowee, bɛɛɛ mɔi a ce si waatii iyi amu Amaɔ Amanɛ an nyi wa. 27 Inɛ nja a je a waa mɔ, a waa ce aboɔɔ nja, a ya maa mua ama nja nja mɔkɔ hee i koo i to ajo iyi Nowee i lɔ akoi inyi. Nɔ iji nla i naa i je nja fei. 28 A nyi ku cei mɔ bei waatii Lotuu. Inɛ nja a je a waa mɔ, a ra a waa ta, a waa gbɛ, nɔ a waa ma ile. 29 Amma si ajo iyi Lotu i fita hai Sodomu, ina do fainwita wa rɔ wai hai lele nɔ nja fei a ce nfe. 30 Nɔ bɛɛɛ mɔi a ye ajo iyi amu Amaɔ Amanɛ an faata wa. 31 Si ajo nju, inɛ iyi i wa antai ile sikifa nɔ nyauɛ nja i wa inɔ ile, kaa ba ku lɔ ku soo mɔ.

* 17:21 Ilaaɔ i je bommaɛ tɔ si idoi inɛ nja Si tia nwo go nja a ya nii Ilaaɔ i je bommaɛ tɔ si anini nje. Iyi be mɔ ntoi, si na iyi i jɔ Jesu ilaaluu i wa anini nja.

Ine mɔ iyi í wa iko kaa ba ku baa ide má. ³² I ye gígíi aboi Lɔtu. ³³ Ine iyi í bi ku je andunya do idɔ̀ɔbie á na ku kuæ. Amma ine iyi í kɔsi kuwɛɛ á báa ntɔ ntɔ. ³⁴ An sɔ́ nɛ si idú ajo nɔ́, amanɛ minji á maa sũ si daayi aká, aa so ine aká á jò ine aká. ³⁵ Inaabo minji á maa lɔlɔ aa so ine aká á jò ine aká. [³⁶ Inemɔkɔ minji á wa iko, aa so ine aká á jò ine aká.]

³⁷ Nɔi mɔcɔ́ nɔ́u à beɛɛ á ni, ikpa iwoi ideu be á ce ya Lafɛɛ. Nɔi í je nɔ́a do mɔndau ihɛ́ í ni, bii iku wa sũ, tengi bei yembeeku nɔ́a à ya tɔtɔ.

18

Mɔndai jaað do woo kiiti gɔ

¹ Jesu í kpa nɔ́a mɔndau ihɛ́ ku nyisi nɔ́a iyi í s̄la a maa ce kutɔ́ waati káma fei, gbɛɛji ku mað wa si. ² Í ni, woo kiiti gɔ í wa si ilu nla gɔ, kú waa ce nɔ́i Ilaað, kú nɔ́ kú waa jirima ine káma. ³ Wee si ilu akáú jaað gɔ mɔ́ í wa be. Í ya naa ajɔð ajɔ́ bi tɛɛ ku s̄sɔ́ ku ni, kiitim, amu do mbɛɛm. ⁴ Nɔi í kɔ hee í kpe. Amma si anyie í lasabu si idɔ̀ɛ í ni, baa bii n kú wa n ce nɔ́i Ilaað, nɔ́ n kú wa n jirima ine gɔ, ⁵ do nɔ́u fei, si na iyi í jò jaaðu ihɛ́ í ya maa bitandim, an ceaa kiitiu nɔ́u do mbɛɛɛ, ku ba ku mað bitandim má.

⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, to, i gbɔ bei woo kiiti laalɔ́u í fɔ́ be nɔ́a de. ⁷ Ilaað kaa bei ku ce ku re zaka beɛbe? Ine nɔ́a iyi í cica, kaa kiiti nɔ́a bii á waa d̄s̄ sie anu dasá do idú? Iyi í re mɔm, kaa kpe ku bei ku gbɔ́ nɔ́a. ⁸ N̄ wa n s̄s̄ nɛi, á ce nɔ́a kiitii gbáa gbáa. Amma waati iyi amu Amá Amanɛ an nyi wa má an na n ba naane ku dasi si ileu ihɛ́?

Kutɔ́i Farisi do woo gba fiaí lempoo gɔ

⁹ Jesu í kpa mɔnda gɔ má na irii ine gɔ nɔ́a iyi á waa cɔ́ ara nɔ́a ine dee dee, nɔ́ á waa ca ine gɔ nɔ́a. ¹⁰ Í ni, amanɛ minji gɔ nɔ́a à bɔ́ ku tɔ́ kpasɛ́i Ilaað, ine aká Farisii, ine aká mɔ́ woo gba fiaí lempooi. ¹¹ Farisiu í leekí wa cea aræ kutɔ́ wa ni, Ilaað, n̄ saabu do iyi n kú ye bei ine nɔ́a iyi á gbe, iyi á je woo taki ine nɔ́a, do woo ce laalɔ́ nɔ́a, do woo ce sakara nɔ́a, do woo gba fiaí lempoo nɔ́a bei mɔ́kɔ́u ihɛ́. ¹² Si azuma aká fei n̄ ya n d̄l anu ajɔ́ minji, nɔ́ mii iyi n̄ ba fei n̄ ya n nya zagaæi si bei í jɔ́. ¹³ Woo gba fiaí lempoo mɔ́ í leekí í mu aræ iká, kú yɔ́kɔ́ kú wu iju lele, í le awɔ́ si iri í ni, Ilaað, ce araarem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, n̄ wa n s̄s̄ nɛi, hai be ineu ihɛ́ í baa í je dee dee si wajui Ilaað í nyiò ideɛ. Amma Farisiu kú je dee dee, domi ine iyi í so aræ lele aa kaye lafɛɛi, ine mɔ́ iyi í kaye aræ aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpɔ́tɔ́ nɔ́a (Cɔ́ Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii nɔ́u, ine nɔ́a à gbá ama kpɔ́tɔ́ nɔ́a à naaa Jesu wa ku lesi nɔ́a awɔ́. Iyi mɔ́cɔ́ɛ nɔ́u à yɔ́ beɛbe nɔ́i á wa gbagba si nɔ́a. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa nɔ́u amu nɔ́u wa. Nɔ́ í s̄s̄ mɔ́cɔ́ɛ

nɔ́u í ni, í jò amu nɔ́u a naa bi tom, í mað ganji nɔ́a, domi Ilaað í je ilaalui ine nɔ́a iyi á jò nɔ́a. ¹⁷ Ntɔ́ ntɔ́, ine iyi kú waa sũa Ilaað iri ile bei ama keeke, Ilaað kaa je ilaalue pai.

Idei ilu fia gɔ (Cɔ́ Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Ine ngboi Zuifu gɔ í naa bi Jesu í beɛɛ í ni, Meetu, awɔ́ ine nɛɛɛ, mii an ce n bað kuwɛɛ hai tá. ¹⁹ Nɔi Jesu í beɛɛ í ni, na mii í ce í waa kpem ine nɛɛɛ. Ine gɔ kú wɛɛ iyi í je nɛɛɛ bii kú je Ilaað nɔ́u aká. ²⁰ Í m̄ s̄aa s̄aa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, mað ce sakara, mað kpa ine, mað ce ile, mað jea ine gɔ s̄ɛɛda ibo, jirima iyeð baæ. ²¹ Nɔi ineu í ni, n̄ wa n jirima mii nɔ́u be fei tá hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbɔ́ beɛbe, nɔ́i í s̄s̄o í ni, í gbeɛ mii aká. Koo í ta mii iyi í n̄ fei n̄ í ni, á gaabu hee ku nɔ́a fiaú. Bii í ce beɛbe aa ba amani jüda lelei Að. Si anyie nɔ́i naa í toom. ²³ Iyi mɔ́kɔ́u í gbɔ́ beɛbe nɔ́i inɔ̀ɛ í fɔ́ ntɔ́ ntɔ́, domi ilu amani nla nlaí. ²⁴ Iyi Jesu í cɔ́ nɔ́i í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaað ku je ilaalue. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lɔ́ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaað ku je ilaalue. ²⁶ Nɔi ine nɔ́a iyi á waa de sie itú à ni, bii beɛbei nɔ́ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔ́ Jesu í s̄s̄ nɛi í ni, mii iyi amanɛ í mɔngɔ, Ilaað kaa mɔngɔɛ.

²⁸ Nɔi Píɛɛ í ni, wee á jò mii iyi á n̄ fei tá, á waa tooɛ. ²⁹ Nɔ́ Jesu í ni, ntɔ́ ntɔ́, ine iyi í jò kpasɛ́ fei, walakɔ́ aboɛ, wala igbá do ifɔ́ nɔ́a, wala iyeð baæ, wala amaɛ nɔ́a, na irii bommai Ilaað, ³⁰ á ba ku kpɔ́ ku re si n̄s̄i, nɔ́ si antæ má á ba kuwɛɛ hai tá ala.

Jesu wa fɔ́ ideí ikuɛ do kujɛ isɛ gbɛɛtasia (Cɔ́ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mɔ́cɔ́ maateaji nɔ́u bi tɛɛ, nɔ́ í s̄s̄ nɔ́a í ni, wee á waa bɔ́ Zeruzalemu. Bei, ide iyi walii nɔ́u a kɔ́ na irii amu Amá Amanɛu fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu nɔ́a si awɔ́ a yaakoom, nɔ́ a kpám iju a tu sim antɔ́. ³³ Aa weem kpɔ́tɔ́, si anyie nɔ́ aa kpam, amma si ajɔ́ meetasia an j̄l hai si bale. ³⁴ Amma mɔ́cɔ́ nɔ́u a kú m̄ nkáma si ideu. Ideu í manji nɔ́a a kú gbɔ́ yaaseɛ.

Jesu í jò fɛɛju gɔ í ye ilu (Cɔ́ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛneɔ́ Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba ití kpáa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ́ ibai zamaa iyi wa lɔ́, nɔ́i í bee mii í ce. ³⁷ Nɔi á s̄s̄o à ni, Jesu inei Nazaretui wa lɔ́. ³⁸ Nɔi í wasi ku d̄s̄ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Ine nɔ́a iyi á waa cua nɔ́u à la sie à ni ku koko. Amma bei á waa ni ku cokou, beɛbe m̄ai í ya d̄s̄ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁰ Nɔi Jesu í leekí í ni a naaɛ wa. Iyi fɛɛjuu í to wa nɔ́i Jesu í beɛɛ í ni, ⁴¹ mii í bi n ceɛɛ. Nɔi í ni, Lafɛɛ, n̄ bi n ye ilui. ⁴² Nɔi Jesu í s̄s̄o í ni, ye ilu. Naanɛɛ í faabaɛ. ⁴³ Nɔi gbaká í ye ilu, nɔ́ wa too Jesu í wasi Ilaað ku saabu.

Iyi zamaau í yɔɔ, ɲɔi aɲa fei à wasi Ilaaɔ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to inɔ ilu Zeriko, nɔ wa lo. ² Wee mɔkɔ ilu fia gɔ í wa be à ya kpoo Zakee, wa je ine ngboi woo gba fia lempoo ɲa. ³ Nɔ wa de nɲu ku ye Jesu, amma kù ba kù yɔɔ na zamaau, domi nɲu amanɛ kandaai. ⁴ Nɔi í sei í bɔ waju í koo í gũ ɲi ndii sikomɔɔ gɔ ku ba ku yɔɔ, domi í mǎ iyi do bei á lɔɔ. ⁵ Iyi Jesu í to tenɲi bii í wau, ɲɔi í wu iju lele í sɔɔ í ni, Zakee, kita wa ɲya ɲya, domi kpasɛi an sɔ nyi. ⁶ Nɔ Zakee í kita wa do saasa í naa í gbaa do inɔ didɔ. ⁷ Iyi ine ɲa à yɔɔ, ɲɔi aɲa fei à gbagba à waa ni, í koo í sɔ kpasɛi ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leekɔ si wajui Lafɛe í ni, bubui amanim an na ilu are ɲa. Nɔ ine ɲa iyi n takii ɲa n gba mii ndu ɲa, an sindo ɲa beɛbe má tuuba mee. ⁹ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, nyi inei kpasɛ ɲau ihɛ à ba faaba, domi awɔ mɔ takui Aburahamui. ¹⁰ Amu Amai Amanɛ n naa ku dede ine ɲa iyi à nyɔi n faaba ɲa.

Mɔndai iye iwo
(Cɔ Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei ine ɲa à waa de si ideu itɔ, nɔ í kpa mɔnda gɔ má. Ine ɲau à waa tamaa bei bii í to Zeruzalemu á je bommai gbaká, nɔ wee waati beɛbe í maai Zeruzalemu. Na ɲɔi í jɔ í kpa ɲa mɔndau ihɛ ku ba ku nyisi iyi nɲu kaa je bommau gbáa gbáa. ¹² Í ni, mɔkɔ amai amanlu gɔi í bɔ bomma ku je hee ile ɲiɲi gɔ si anyie nɔ ku baa idee. ¹³ Hee ku maa ne ɲɔi í kpe amaace ɲa aɲa mee wa, nɔ í na aɲa fei kpekele wura gɔ nɔ í ni, í ceɔ fia ihɛ sɛa hee n maa n baa. Iyi í fɔ beɛbe í tǎ nɔ í ne. ¹⁴ Amma inei ilɛe ɲa à cɔo nɔ à be ine ɲa si anyie à ni aɲa a kù bi ku je bomma si ilei aɲa.

¹⁵ Waati iyi í je bommau í baa si ilɛe, ɲɔi í kpe amaace ɲa iyi í na fia wɔ bi tɛe ku ba ku ye bei fia ine fei í bíaa. ¹⁶ Ine sinteu í naa í ni, Lafɛe, kpekele iyi í nam nɔu n ceɔ sɛa hee n ba riba mee wa. ¹⁷ Nɔi í sɔɔ í ni, í sɛa, awɔ amaace ɲiɲai. Si bei í je ilu naane si mii kekeu ihɛ, an jɔ í je ilaalu si ilu mee wa. ¹⁸ Ine minjisiau mɔ í naa í ni, Lafɛe, kpekele iyi í nam nɔu n ceɔ sɛa hee n ba riba miu. ¹⁹ Nɔ í sɔɔ í ni, awɔ mɔ, an ce ilaalu si ilu miu. ²⁰ Nɔ ine mmu í naa má í ni, Lafɛe, fiae wee. N wooi si mango ²¹ domi n wa n ce nɲɔe si na iyi í jɔ í je ine ku gaabu. Mii iyi í kù jile nɲui í ya maa de ku so, baa bii í kù gbɛ í ya maa dai. ²² Nɔi ilaalu u sɔɔ í ni, awɔ amaace yaamɔ, an kiitiei hai si idee iyi í fɔ. Awɔi í mǎ iyi n je ine ku gaabu, n ya n so mii iyi n kù jile, nɔ n da mii iyi n kù gbɛ. ²³ To, na mii í ce í kù ni í wɛa ine ɲa fiam nɔu í da ɲa si inyi ku ba n ba ndom do riba waati iyi n baa. ²⁴ Nɔi í sɔ ine ɲa iyi à wa beu í ni á gba fia a na ilu mee wau. ²⁵ Nɔi à sɔɔ à ni, Lafɛe, ine nɲu í ne mee wa tǎ.

²⁶ Nɔi í ni, n wa n sɔ ɲe, ine iyi í ne, lafɛe aa kɔɔa si. Ine mɔ iyi kù ne, baa andi keeke iyi í neu mɔm aa gbaai. ²⁷ Si anyie nɔ í ni, í koo í naam mbɛem ɲau wa ihɛ, aɲa iyi á kù bi n je bommau, nɔ í kpa ɲa si wajum.

Jesu wa lo inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Zaa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tǎ, ɲɔi í mu kpáa í cuaa zamaau wa bɔ ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si isɛneɛu í maai ilui Betifaze do Betani, kɔkɔi geetei Olivie. Nɔi í be mɔcɔ minjie gɔ ɲa ³⁰ í sɔ ɲa í ni, í bɔ ilu iyi í wa waju nɲu be. Bii í to be ɲa aa ye ama gbankele gɔ wa so be iyi ine gɔ kù gũu titá. I fũu í naam wa ihɛ ɲa. ³¹ Nɔ bii ine gɔ í bee ɲe í ni, na mii í ce í waa fũu ɲa, í ni, Lafɛe í ne bukaatae.

³² Ine ɲa iyi Jesu í beu à koo à ba mii ɲau fei í ce si bei í sɔ ɲau. ³³ Si waati iyi à waa fũu, ilu gbankele ɲau à ni, beirei í ce í waa fũu ɲa. ³⁴ Nɔi à ni, Lafɛe í ne bukaatae. ³⁵ Nɔi à naaa Jesu ama gbankeleu wa. Nɔ à tɛ si ibɔ ɲa ɲa Jesu í bei í gũ antae í buba si. ³⁶ Iyi í sinti ku ne, ɲɔi ine ɲa à wasi ku tɛ ibɔ ɲa ɲa si kpáau. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tenɲi bii kpáai geetei Olivieu í sinti ku dasi lɔma, ɲɔi mɔcɔe ɲau fei à waa dɔ anu à losi Ilaaɔ ku saabu do inɔ didɔ na irii maamaake ɲa iyi à yeu fei. ³⁸ Á wasi ku ni, Ilaaɔ ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Lafɛe. Ilaaɔ ku jɔ laakai ku sũ ku wa lele nɔ ku nyisi amboee.

³⁹ Hai si inɔ zamaau Farisi gɔ ɲa à sɔ Jesu à ni, Meetu, sɔ mɔcɔe ɲau a coko. ⁴⁰ Nɔi Jesu í ni, n wa n sɔ ɲe, baa bii ine ihɛ ɲa à coko, kuta ɲa aa dɔ anu.

Jesu í kpataa inei Zeruzalemu ɲa

⁴¹ Si bei Jesu í maai Zeruzalemu, ɲɔi í ye iluu nɔ wa kpataa ine ɲa í ni, ⁴² n bi wo í mǎ ɲa mii iyi á mu nɲe laakai ku sũ, baa nyi. Amma nsei í manɲi nɲe. ⁴³ Awaati wa naa si ɲe iyi mbɛe nɲe ɲa aa bu ilu nɲe koe, aa bii si ɲe a mante ɲe canɲa do nɲe. ⁴⁴ Aa lege ilu nɲe do ɲe ine ɲa iyi í wa inɔe ɲa. A kaa jɔ kuta baa aká ku le si nɲe aɲo nɲu. Beɛbe í ce si na iyi í jɔ Ilaaɔ í naa bi tu ɲe nɔ í kù mǎ ɲa.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Zaa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lsi ku lele woo ta iwɔ ɲa. ⁴⁶ Í sɔ ɲa í ni, á kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɲu ile bi ku tɔɔi á je. Amma inɲe wee í coo bi ku tɔɔi ile ɲa.

⁴⁷ Jesu í ya maa kɔa ine ɲa si cioi idei Ilaaɔ aɲo fei kpasɛi Ilaaɔ be. Nɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ilu irii inei Zuifu ɲa à waa bi á kpaa. ⁴⁸ Amma a kù mǎ beirei aa ce, domi ine feii í ya maa de si idee itɔ do laakai.

20

Hai iwoi yiiroi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Ajo nɔɔ ɔ si bei Jesu wa kɔ zamaau si cio bantumai kpasɛi Ilaaɔ wa sisi laabaau jiidau, ɔɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔ do woo kɔ ine ɔ si wooda ɔ do ine ngbo ɔ do faata wa. ² Nɔ à ni, sɔ wa, yiiro yoomai i waa ceɔ mii ɔɔu ihɛ, mà yooi i nae kpaaɛ. ³ Nɔi i sɔ ɔ ni, amu mɔ, an bee ɔɔe ide ɔɔ. I sɔm ɔɔ, ⁴ hai iwoi Zaa i ba yiiro yooi i dasiɔ ine ɔɔa inyɔi. Hai bi Ilaaɔ de, mà hai bi amane ɔɔ. ⁵ Nɔi à waa busi nje à waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nsei nɔɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaɔi, à bee wa beirei i ce a kù dasi Zaa naane. ⁶ Bii à ni hai bi amane ɔɔai, ine ɔɔa na a ta wa kuta domi ine fei i dasi naane yooi Zaa waliii. ⁷ Nɔi à je à ni, a kù mà hai iwoi i ba yiiro. ⁸ Nɔ Jesu i sɔ ɔ ni, amu mɔ, n kaa n sɔ ɔɔe yiiroi ine yooi n wa n ceɔ mii ɔɔu ihɛ.

Mɔndai gaanaɔma laalo ɔɔa

(Cɔ Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Si anyie nɔ i kpaa ine ɔɔa mɔndau ihɛ i ni, ine ɔɔe i ce ikɔe nɔ i lo si jli ndii rezɛɛ nɔ i ce kaa i kaakɔeɔ. Nɔi i so gaanaɔma ɔɔa i dasi ɔɔa si ikou a maa logoɔe, i bei i bo ilu koo kpe be. ¹⁰ Waati yooi jli nɔu i so i to ku ka, ɔɔi i be woo ce ice ɔɔe bi gaanaɔma ɔɔu koo gba yooi i je ti nɔɔu wa. Nɔ gaanaɔma ɔɔa à cɔa à lelee i ne awɔ ngbe. ¹¹ Nɔ ilu ikou i be woo ce ice mme má. Nɔ à cɔa nɔɔu mɔ, à buu yaka yaka, à sindae awɔ ngbe. ¹² Nɔ i be amane mɛtasia wa má, nɔ à mɛɛ nɔɔu mɔ à bei à lelee. ¹³ Nɔi ilu ikou i ni, beirei an ce. An be ama akam yooi n bi jiidau. Aa yɔkɔ a jirimaɛ. ¹⁴ Amma yooi gaanaɔma ɔɔa à yoo, ɔɔi à busi nje à waa ni, i cɔ ine yooi à na ku je tubuu. Ka kpaa ku ba ileu ku je tu wa. ¹⁵ Nɔi à muu à fitae hai inɔ karau nɔ à kpaa.

Nɔi Jesu i ni, to, nsei, beirei ilu ikou takae à ce nɔɔa. ¹⁶ Á koo ku kpa ɔɔai, nɔ ku de ine mmu ɔɔa ku dasi ɔɔa si ikou. Yooi à gbo ideu, ɔɔi à ni, Ilaaɔ ku maà ce beɛbe. ¹⁷ Amma Jesu i cɔ ɔɔa, nɔ i ni, bii beɛbe, yoomai i je yaasei kukɔu ihɛ si bei i ni, Kuta yooi woo ma ɔɔa à kɔsiu, Nɔɔu i baa i je kuta sintei ikou ileu. ¹⁸ Nɔ ine yooi i cuku si kutau fei, à cei. Ine yooi i nɔ i bata mɔ à lolɔe nekɔ nekɔ.

Fiai lempoo ku sà

(Cɔ Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Yooi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔ do woo kɔ ine ɔ si wooda ɔ do gbo ideu gbakɔ ɔɔi à waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma à waa ce nɔɔi zamaau. Á waa bi a muu domi à mà yooi na irii aɔai i kpa mɔndau. ²⁰ Nɔɔu i jɔ si fei ndɛɛ à ya maa ce laakae. Nɔi à be sie woo zamba ɔɔa yooi à ye bei ine jiidau ɔɔa a koo a cɔ laakae. Á be ɔɔai ku ba a leaa taai ide nɔ a ba kpaa a muu a daa ilu ileu si awɔi nɔɔu yooi i ne gbugbá. ²¹ Ine ɔɔa à sɔɔo ide à ni, Mɛɛtu, à mà yooi ideɛ do cio yooi i waa kɔ ine ɔɔa siu, fei

ndɛɛ dee deei. I ci ya na ine ɔɔe nɔ na kubi, i waa nyisi ine ɔɔa kpaa Ilaaɔ si ntɛɛ. ²² Á sɔa ka sɔa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maà sɔa. ²³ Amma Jesu i mà muafiti nɔɔa, nɔ i ni, ²⁴ i nyisim kpekele aká wa n ca. Fotooi yooi i wa si kpekeleu ihɛ nɔ irii yooi à kɔ si. Nɔi à ni, ti Sezaa. ²⁵ Nɔi Jesu i sɔ ɔ ni, to, i sɔa Sezaa yooi i je tee ɔɔa. Nɔ i sɔa Ilaaɔ mɔ yooi i je tee ɔɔa. ²⁶ Nɔi à mɔngɔ ku too awɔ do ideɛ ɔɔa yooi wa fɔ si wajui zamaau. Nɔi à biti do ide ɔɔa yooi i jɔɔ, nɔ à coko nɔɔa.

Idei kujiti iku ɔɔa

(Cɔ Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)

²⁷ Si ajo akau Sadusi ɔɔa ɔɔa mɔ à naa bi Jesu. Aɔai à ya maa ni iku ɔɔa a kaa jli. Yooi à to bi tee ɔɔi à beɛɛ à ni, ²⁸ Mɛɛtu, ide yooi Moizi i kɔ nwa wee. I ni bii ine ɔɔe i ku i jɔ aboɛ, nɔ nɔɔu do aboɛ a kù ne ama, ifɔe ku so jaaɔu ku ba ku bia igbáe ama. ²⁹ Wee ine mɛɛɛ ɔɔa ɔɔa à weɛ yooi à je amai baa aká. Igbá nɔa i so abo nɔ i ku, kù ne ama do abou baa aká. ³⁰ Nɔi ine minjisiu do mɛɛtasia u do jaaɔu. ³¹ Nɔ beɛbe i ce si gámei aɔa mɛɛɛ fei, nɔ à ku. Káma nɔa kù ba ama do abou. ³² Nɔ si anyie abou mɔ i na i ku. ³³ To, ajo yooi iku ɔɔa na a jli, aboi yoo nɔai á je, si bei aɔa mɛɛɛ fei à soo aboi.

³⁴ Nɔi Jesu i je nɔa i ni, si andunyau ihɛ inemokɔ do inaabo ɔɔa à ya so nje. ³⁵ Amma ine ɔɔa yooi Ilaaɔ i jɔ à jli hai si bale à ba kuweɛi ala, abo do mokɔ ɔɔa a kaa ya so nje má. ³⁶ Aa yei bei amaleka ɔɔa, a kaa ku má. Aa je amai Ilaaɔ ɔɔa si na yooi i jɔ à jli hai si bale. ³⁷ Si waati yooi Moizi i ye ama jli yooi i mu ina nɔ kù waa jou, nɔɔu takae i fɔ mam mam yooi iku ɔɔa a jli. Waati nɔɔu i kpe Ilaaɔ Lafɛi Aburhamu do Izaaki do Zakɔbu. ³⁸ Nɔa nɔa, Ilaaɔ i kpe Lafɛi iku ɔɔa, ti ilu hunde nɔai, domi bi tee, ine fei ilu hunde. ³⁹ Nɔi woo kɔ ine ɔɔa si wooda ɔɔa, ɔɔɔɔ ɔɔa à gba ide à ni, ide yooi i fɔu be Mɛɛtu, dee deei. ⁴⁰ Si anyie a kù je a kù beɛɛ ide ɔɔa má.

Davidi do ine yooi Ilaaɔ i cica

(Cɔ Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Nɔ Jesu i beɛ ɔɔa i ni, beirei aa ce a ni ine yooi Ilaaɔ i cicau tɔkui ilaalu Davidii. ⁴² Davidi takae i fɔ si tiai iri ku kɔe i ni, Aɔ Lafɛi i sɔ Lafɛm i ni, Buba awɔ njem, ⁴³ Hee n ce mbɛɛɛ ɔɔa bi ku lesi isɛɛ titá. ⁴⁴ To, bii Davidi takae wa kpoo Lafɛe, beirei á ce ku je tɔkue má.

I mu ara nɔɔe do woo kɔ ine ɔɔa si wooda ɔɔa

(Cɔ Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei ine fei wa de si Jesu itɔ, ɔɔi i sɔ mɔcɔe ɔɔa i ni, ⁴⁶ i mu ara nɔɔe do woo kɔ ine ɔɔa si wooda ɔɔa, aɔa yooi à ya bi a maa dabiɔ do ibɔ kumboo, nɔ à bi a ya ce aɔa fɔɔ do jirima nla nla si bantuma. A ci ya bi kaa kitai ine ngbo ɔɔa ile bi kutɔɔɔ do inya sinte bi ku ce jingau ɔɔa. ⁴⁷ Á ya takii jaaɔ ɔɔa a gba mii ndu

na na fei, no à ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a ye na nju akã. Na nɔi í jò ijuukpã nja à la ku caa.

21

*Fia iyi abo jaað go í dasi
(Cɔ Maaku 12:41-44)*

¹Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã nɔi í wu iju wa cɔ bei ilu fia na à waa dasi fia si kpakoi kɔletiu. ²Nɔ í ye abo jaað ilu are go mɔ í sɔsi kpekele keeke minji go. ³Nɔi í ni, ntɔ ntɔ, jaað ilu areu ihɛ í dasi fia í re ine na iyi à gbe fei. ⁴Ine na iyi à gbe nau fei, iyi í lesi antai fia nja nɔi à dasi, amma abou, baa do iyi í je ilu are, andi iyi í ne feii í dasi be, nkãma kù gbea iyi á maa weɛð má.

*Jesu wa fɔ ideí kpasɛi Ilaað ku lege
(Cɔ Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)*

⁵Ajɔ nju go ine go na à fɔ à waa ni kpasɛi Ilaað í sɔa do kutae na fei do amua na iyi à na Ilaað à ceað booda. Iyi Jesu í gbɔ beɛbe nɔi í ni, ⁶mii nau be iyi í waa ye fei na ajɔ akã á kpa iri. Kuta baa akã kaa na ku maa lesi nje be má, aa kekeɛ mbe fei.

*Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi
(Cɔ Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)*

⁷Nɔi à beee à ni, Mɛɛtu, waati yoomai ine nju á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka ye.

⁸Nɔi Jesu í sɔ na í ni, í ce laakai na í mað jò ine go ku dɔ iju nje, domi ine na iyi á na a maa naa akã akã a maa ni anjai à je ine iyi Ilaað í cicau aa kpɔ. Nɔ aa nyi a sɔ nje má a ni, waatiu í maai wa mbe. Amma í mað too na na. ⁹Bii í gbɔ à waa fɔ laabaauí igũ na do ja na, í mað jò zigi nje ku da, domi nju nau bei á tako ku to wa. Amma kù je waatii ankãanyiu be titã. ¹⁰Nɔi í sɔ na má í ni, dimi go na aa ya na a maa ja do dimi mmu na, nɔ ilaalu go na mɔ aa maa ja do ilaalu mmu na. ¹¹Ile á yaya bii go na nla nla, nɔ si ile go na mɔ ari á ce do bɔɔ laalɔ na iyi á kpa ine nkɔ. Aa na í ye maamaake laalɔ na do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi nje ku da.

¹²Amma hee nju nau be fei ku maa ce aa mu nje a kpã nje iju. Aa dasi nje awɔi woo kiiti na ile bii à ya ce kutɔɔ na, aa dasi nje piisɔ, nɔ a bɔð nje bi amanlu na do bi ilu ile na na irim. ¹³Nju nau bei á mu nje kpã a jɛð seɛdam na. ¹⁴Na nju, í jile idɔ nje í mað ya biti do ide iyi aa fɔ í nyoð ara nje na. ¹⁵I mað biti na domi an mu nje ide do bisi iyi mbeɛ nje na kãma nja a kaa yɔkɔ a jã nje hee má je a kɔ. ¹⁶Baa iyeð baa nje na do igbã nje na do ifɔ nje na do nyaanze nje na do kpaasi nje na, aa zamba nje nɔ a jò a kpa ine nkɔ si ino nje. ¹⁷Ine fei á cé nje na irim. ¹⁸Amma baa ntoi iri akã nje kaa da ku nyɔ. ¹⁹I temua na, aa ba faabai hunde nje.

*Jesu wa fɔ ideí iri ku kpai Zeruzalemu
(Cɔ Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)*

²⁰Ajɔ iyi í ye woo ja igũ na à to wa Zeruzalemu à buu koe, í mà na iyi iri kukpae í maai wa mbe. ²¹Waati beɛbe ine na iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta nau. Ine na mɔ iyi à wa ino ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, ine na mɔ iyi à wa iko ku sũ a mað ba ino ilu má. ²²Ntɔ ntɔ, waatiu á je waati iyi Ilaað á kpã ine na iju ku sã gbese ku ba mii iyi à fɔ si kukoi idee ku kɔ. ²³Waati beɛbe wahalai baasɔ na do ayawo na á caa. Ino ku fɔ nla nla í wa si ileu si na iyi í jò Ilaað á sã idɔkɔɛ si ine na. ²⁴Aa maa kpa na do taakuba, nɔ a mu na aru si ile fei. Dimi mmu na aa teese Zeruzalemuu hee waatiu koo kpãð iri.

*Kunaai Amaí Amane
(Cɔ Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)*

²⁵Aa ye nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya na. Nɔ si ile ibai tenku do kucãi inyiu á jò dimi na a biti hee a kaa mà baa bei aa ce. ²⁶Baa njo alála á jò ine na a kasãm na mii na iyi á na ku ce si andunyau ihɛ, domi gbugbã lele na aa maa yayai. ²⁷Waati beɛbeí aa ye amu Amaí Amane ñ faata wa si kudũi ijɔ do gbugbã nla nla do amboe. ²⁸Bii iyi be na à sinti ku ce, í leekɔ í mu ara nje na, domi faaba nje í maai wa.

*Yaase iyi jti ndii figi wa nyisi
(Cɔ Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)*

²⁹Nɔ Jesu í kpa nja mɔnda go í ni, í cɔ jli ndii figi do jli na iyi à gbe fei. ³⁰Bii í ye í sinti ku ru wua na, inje taka nje í ya mà na iyi ate í maai wa. ³¹Beɛbe mɔi bii inje mɔ í ye mii nau be wa ce, í mà na iyi bommai Ilaað í maai wa. ³²Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ nje, inei nsei na, kù je anja feii aa ku ideu ihɛ ku bei ku ce. ³³Lele do ile fei á na ku tã amma idem na a kaa tã pai.

I ce laakai ara nje na

³⁴I ce laakai ara nje na ku ba í mað na í je hai ne laakai na na atɛ ku mɔ do ije ku bi do lasabui mii ndii andunya na. Bii kù je beɛbe ajɔu á na ku boe nje bei cekũm, ³⁵domi á na ku ba ine na iyi à wa si andunyau ihɛ fei. ³⁶Na nju, í cɔ kpãa í maa ceð kutɔɔ na waati kãma fei ku ba í ba gbugbã í gbã si mii iyi wa naa fei na, nɔ í yɔkɔ í leekɔ si wajui amu Amaí Amane na.

³⁷Ajɔ fei Jesu í ya kɔ ine na si cio kpasɛi Ilaað, ale nɔ koo sũ geetei Olivie. ³⁸Bii iju í má ine fei í ya naa kpasɛi Ilaað be ku gbɔð idee iyi wa fɔ.

22

*Ine ngbo na à waa busi nje a kpa Jesu
(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zaa 11:45-53)*

¹Jingauí Pɛɛ hai ne lefee iyi à ya kpe jingauí Iku ku kuaú í maai wa. ²Ine ngboi woo weei Ilaað na do woo kɔ ine na si wooda nau à waa de kpãa bei aa ce a kpãð Jesu, amma à waa ce njoí zamaau.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cò Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Njoi Seetam í ló idoi Zudasi iyi á ya kpe Isikarioti. Wee ine akái mɔcɔ maateeeji njau. ⁴ Zudasi í koo í dɪ anu tɔosi do ine ngboi woo wee Ilaaɔ njau do yaase beí á ce ku da njá Jesu si awɔ. ⁵ Njoi ino njá í dɔ nɔ à ni anja aa mua fia. ⁶ Nɔ Zudasi í jesi, nɔ wa de kpáa beí á ce ku da njá Jesu si awɔ, zamaau ku maà ti ku mà.

Jesu í ce sɔlui jingau

(Cò Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zaa 13:21-30)

⁷ Njoi ajoi jingauí Pɛɛ hai ne lefeeu í to wa si bii á ya kpa angudai jingauí Iku ku kua a ceɔ kuweeu. ⁸ Njoi Jesu í be Píeɛ do Zaa í ni, i koo i ce sɔlui jingauí Iku ku kua ka jɔɔ njá. ⁹ Njoi à beee à ni, iwoi í bi kaa ce sɔluiu. ¹⁰ Njoi í sɔ njá í ni, bii í ló ino iluu njá aa ye mɔkɔ go wa so inyi jɔlɔ. I tooe. Mɔkɔú á koo ku lɔ kpasɛ go. Kpasɛ bii á lɔu ¹¹ i koo i sɔ ilu kpasɛú i ni njá, Mɛetu í ni ka beee ile bii njú á je jingauí Iku ku kua do mɔcɔi njú njá. ¹² Mɔkɔú á bɔɔ njé si antai ile kɔkpɛke go nɔ á nyisi njé ilaawa nla go iyi á ce sɔlui fei ndɛɛ tɛi. Bii aa ce nwa sɔlui jingauu njá. ¹³ Iyi á ne nɔ à koo à ba mii njau fei í cei dee dee si beí í sɔ njau, nɔ à ce sɔlui jingauu.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cò Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do mɔcɔe njau à bɔ tengi bii á ce sɔluiu, nɔ à buba à waa je. ¹⁵ Njoi Jesu í sɔ njá í ni, nɔ bi nto nto n ce jingauí Iku ku kuaú ihɛi awae njá n beí n ye ijuukpám nɔu. ¹⁶ Nɔ nto nto n wa n sɔ njéi, n kaa n je jingau ihɛ má bii kú je si andunya titi Ilaaɔ. ¹⁷ Iyi í fɔ beɛbe í tã, njoi í so kɔɔfu í saabu Ilaaɔ nɔ í sɔ mɔcɔe njá í ni, i gba vɛɛ iyi í wa si kɔɔfuu ihɛ i mɔ njé fei. ¹⁸ Amma n wa n sɔ njéi, hai nsei amu n kaa n mɔ vɛɛ má hee andunya titi Ilaaɔ koo too wa. ¹⁹ Si anyii njú, nɔ í so pɛɛ nɔ í saabu Ilaaɔ titi á beí í bububue, nɔ í na njá í ni, iyi ihɛi í je aram [iyi n na na iri njé. I ya coo njá í maa yeɔ gigim. ²⁰ Iyi á je á tã njoi í so kɔɔfu má í na njá í ni, kɔɔfuu ihɛi í je nyindai akabuu titi iyi Ilaaɔ í dɪ do njem iyi á níká na iri njé si ikum.]

²¹ Amma í cɔ ine iyi á zambam nɔu wee í wa ihɛ, awɔe do tom nii í wa si ino jee ihɛ ojɔ. ²² Amu Amai Amane an ku si beí Ilaaɔ í jilɔ. Amma ijuukpái ine iyi á zambam nɔu á la. ²³ Njoi á sinti ku bee njé á waa ni, yooi á yɔkɔ ku ce dimie si ino nwa.

Yooi í je ine ngbo

²⁴ Njoi kakɔ́ í dede si aninii mɔcɔ njau, á waa bee njé ine iyi á je ine ngbo si ino njá. ²⁵ Njoi Jesu í sɔ njá í ni, amanlui andunya njá á ya maa taa ine njá amanlu ku jei, nɔ ine ngbo njá iyi á waa nyisi gbugbá njá á ya bi a kpe anja woo

ce jiida njá. ²⁶ Amma njé í maà ye beɛbe njá. I jò ine iyi í la í re si ino njé ku baa ku je keeke njé, nɔ ine iyi í je ine ngbo kú je amaace njé. ²⁷ Ine iyi í buba wa je si antai taabu do ine iyi wa naaɔ ijéu wa, yoo njai í re. Kú je ine iyi wa jeui? To, amu wee n wa ino njéi beí ine iyi wa naaɔ ijéu wa.

²⁸ Inje í temua do amu si wahalam njau njá. ²⁹ Na njú, si beí Baaba í jileem bommau, beɛbe má amu mɔ n wa n jile njé ³⁰ ku ba í je nɔ i mɔ do amu si bommam njá, nɔ i buba si batai amanlu njá í kiitiò dimi maateeeji Izireli njau.

Jesu wa fɔ iyi Píeɛ á já ku ni kú mà njú

(Cò Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Zaa 13:36-38)

³¹ Njoi Jesu í ni, Simɔɔ, Simɔɔ, Seetam í tɔɔ kpáa ku ba ku fɛɛ beí iya. ³² Amma amu n ce kutɔɔ na irie ku ba naane ku dasie ku maà gaizia. Nɔ awɔ, waati iyi aa kpaasi idɔ má, mua kpaasie njá mɔ gbugbá. ³³ Njoi Píeɛ í ni, Lafɛɛ, n tã sɔlu awae ka bɔ piisɔɔ, bii iku mái ka ku ajo. ³⁴ Njoi Jesu í ni, Píeɛ, n wa n sɛi, idɔtuyi mɔm, hee ajɛe ku maa kɔ aa já ise gbɛeta í ni í kú mà m.

Taalili do bɔgo do taakuba

³⁵ Si anyii njú njoi Jesu í bee njá í ni, si waati iyi n be njé hai mu taalili do bɔgo do baatai kua ngɔgo njá? Njoi á je á ni, aawo, a kú kua nkáma. ³⁶ Njoi í ni, to, nsei, kú je beɛbe má. Ine iyi í ne taalili ku soo, beɛbe má ine iyi í ne bɔgo ku soo. Ine má iyi kú ne taakuba, ku ta ibɔe ku raɔ. ³⁷ Si anyii njú má, í sɔ njá í ni, ideu ihɛ iyi á kɔ na irim nɔu á cei, si beí á ni, á dooae si woo ce laalo njá. Kú nò kú ne beí á ce iyi kú ce beɛbe. ³⁸ Njoi mɔcɔ njau à ni, Lafɛɛ, taakuba minji go wee. Nɔ í ni, ka jò ide njú be.

Jesu wa ce kutɔɔ si iri kutai Olivie

(Cò Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

³⁹ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã nɔ í fita hai ino iluu í bɔ iri kutai Olivie si beí í ne dɔnɛɛ. Nɔ mɔcɔe njá á waa tooe. ⁴⁰ Iyi á to inyau, njoi í sɔ njá í ni, í ce kutɔɔ njá ku ba í maà dási kulelei ine njá. ⁴¹ Si anyii njú nɔ í sekee í jò njá zakai kujli kutai awɔ nɔ í gule be wa ce kutɔɔ ⁴² wa ni, Baaba, bii í bi, aa jò wahalau ihɛ ku jlim. Amma ku maà ti ku je ti idɔɔbim, jò idɔɔbie ku ce. [⁴³ Njoi amaleka go í naa sie wa hai lele í naa í muaa gbugbá. ⁴⁴ Si ino ku fɔ na nlaú wa ce kutɔɔu do gbugbá, nɔ í da koko hee wa tontoo ile. Koko iyi í dau í yei beí njé.]

⁴⁵ Iyi í ce kutɔɔu í tã njoi í dede í bɔ bi mɔcɔe njau nɔ í koo í ba á waa sí njoo do ino ku fɔ. ⁴⁶ Nɔ í bee njá í ni, na mii í ce í waa sí njoo njá. I dede í ce kutɔɔ njá ku ba í maà dasi kulelei ine njá.

Á mu Jesu

(Cò Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Zaa 18:3-11)

47 Iyi Jesu wa fɔ beɛbe gbakã ɲɔi Zudasi ine akãí mɔco maateɛji ɲau í to wa do zamaa gɔ. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. 48 Ɗɔi Jesu í ni, Zudasi, do dimii fɔɔ be ihɛi aa zambað amu Amai Amanɛ?

49 Inɛ ɲa iyi à waa too Jesuu, iyi à yɛ mii iyi wa ce, ɲɔi à bee Jesu à ni, Lafɛɛ, ka da ɲa do taakubau? 50 Ɗɔi ine akã ɲɲa í cafe ití njei amaacei woo wee nɲai Ilaaɔu í buu. 51 Amma Jesu í ni, i leekí, í jò beɛbe. Nɔ í lu ití mɔkɔu nɔ í ba iri.

52 Si anyii ɲɲu Jesu í bee ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau do ine ngbo ɲa iyi à naa sieu í ni, amui í naa ku mu ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? 53 Ajo fei ñ ya n wa si ina nɲɛ n maa n kɔ ine ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ í kù mum ɲa. Amma waatiiu ihɛi í je tu ɲɛ do gbughãi ilu kuku.

Piɛɛ í jã í ni ɲɲu kù mà Jesu

(Cɔ *Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Zãa 18:12-18, 25-27*)

54 Iyi ine ɲau à mu Jesu, ɲɔi à bɔðɛ kpasɛi woo wee nɲai Ilaaɔu. Nɔ Piɛɛ í wa hee jɲijl wa too ɲa wa do anyi. 55 Ɗɔi ine ɲa à kɔ ina si aninii bantumai kpasɛu à waa bubu be. Nɔ Piɛɛ mɔ í koo í bubu ba tu ba be. 56 Ɗɔi inaabo woo ce icɛ gɔ í yɔɔ wa bubu kɔkɔi inau nɔ í kãsie iju í ni, inɛɛu ihɛ mɔ í tako í wa bi Jesu wo. 57 Amma í jã í ni, abooyi, n kù mà. 58 Iyi í ce sãa má ɲɔi ine gɔ í yɔɔ nɔ í ni, awɔ mɔ ine akãí ine ɲauí. Amma Piɛɛ í ni, mɔkɔoyi, n kù je ine ɲɲa. 59 Si anyii ɲɲu zakai lɛɛu akã má, ɲɔi ine gɔ í fɔ do gbughã í ni, nto nto, mɔkɔu ihɛ mɔ í ya wa bi Jesu wo domi ɲɲu mɔ ineí Galilee. 60 Amma Piɛɛ í ni, awɔu be, n kù mà bei ì waa bi í fɔ.

Si bei wa fɔ ideu gbakã ɲɔi ajɛɛ wa kɔ. 61 Nɔ Jesu í sinda í cɔ Piɛɛ. Ɗɔi Piɛɛ í ye gígii ide iyi Lafɛɛ í sɔɔu wo í ni, nnyi hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã ise gbɛeta í ni í kù mà. 62 Ɗɔi í fita waduude í koo wa kpata do inɔ ku fɔ.

Inɛ ɲa à yaako Jesu

(Cɔ *Matie 26:67-68; Maaku 15:65*)

63 Inɛ ɲa iyi à mu Jesuu à waa buu nɔ à wasi ku cãa. 64 À bii wajue à bei à beɛɛ à waa ni, ce walii. Yooi í cãe. 65 Nɔ à buu dimii arabu ikã ikã fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ɲa

(Cɔ *Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zãa 18:19-24*)

66 Iyi iju í má ɲɔi igbei ine ngboi Zuifu ɲau à tãtãɔ nɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à bɔð Jesu bi igbei woo kiiti ɲa. 67 Nɔ à beɛɛ à ni, sɔ wa bii awɔu ine iyi Ilaaɔ í cicauí. Ɗɔi Jesu í je ɲɲa í ni, baab bii ñ sɔ ɲɛ í kaa dasi naane ɲa. 68 Nɔ bii ñ bee ɲɛ ide gɔ í kaa jɛɛm ɲa. 69 Amma hai nsei amu Amai Amanɛ an bubai si awɔ njei Ilaaɔ ilu gbughã. 70 Ɗɔi anja fei à ni, debei, awɔu Amai Ilaaɔí?

Ɗɔi í je ɲɲa í ni, oo, amu Amai Ilaaɔi si bei ì fɔu ɲa. 71 Ɗɔi à ni, sɛɛda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gbɔɔ tã hai si geɛɛ.

23

À bɔð Jesu bi Pilati

(Cɔ *Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zãa 18:28-38*)

1 Nɔ anja fei à dede à bɔð Jesu bi Pilati. 2 Ɗɔi à lɔsi dulum ku màa à ni, à ba inɛɛu ihɛ í wasi ku kɔ ine ɲa si bisi bei aa ce à je ile nwa igũ nɔ wa ganji a sãa ilaalu nɲai Romu fiaí lɛmpoo. Si anyii ɲɲu má í ya maa kpe arɛɛ amanlu, nɔ í ni ɲɲuu ine iyi Ilaaɔ í cicauí. 3 Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, awɔí l je ilaalu Zuifu ɲa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei í fɔ. 4 Nɔ Pilati í sɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do zamaau í ni, n kù ye taale kãma si mɔkɔu ihɛ. 5 Amma à la do gbughã à waa ni, í ya maa kosi ine ɲa ijai do cioɛ iyi í ya maa ce ɲɲa. Hai ileí Galilee í sintie nɔ í bɔ si ilei Zudee fei í bei í to wa ihɛ ma nsei.

À bɔð Jesu si wajui Herodu

6 Iyi Pilati í gbɔ beɛbe, ɲɔi í bee í ni, kù je mɔkɔu ineí Galilee ba. 7 Nɔ í gbɔ à ni Jesu wa naai hai si ilei bommai Herodu. Ɗɔi í ni a bɔðɛ bi Herodu. Wee waati beɛbe Herodu mɔ í wa Zeruzalemu. 8 Ɗɔi à bɔð Jesu bi tɛɛ. Iyi Herodu í ye Jesu ɲɔi inɛɛ í dɔ nto nto, si na iyi í jò hai ku kpei wa de ku yɔɔ, na irii laabaatɛ iyi í gbɔ à ya maa fɔu. Ɗɔi í bi ku cea ɲɲu maamaake gɔ. 9 Ɗɔi í bee Jesu ide nkɔɔ amma Jesu kù jɛaa ide kãma. 10 Wee ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à wa be, à waa màa dulum do gbughã. 11 Ɗɔi Herodu í jò à daa si ibɔ ku sɲa gɔ nɔ ɲɲu do soogɛɛ ɲa à waa yaakoɛ nɔ à wasi ku buu. Si anyii ɲɲu nɔ í jò à nyiðɛ bi Pilati má. 12 Herodu do Pilati wee mbɛɛ ɲai wo, amma ajɔ ɲɲu bei à dɔ.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ *Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zãa 18:39-19:16*)

13 Pilati í kpe ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do ine ngbo ɲa do zamaa nkɔɔ má í tãtãɔ ɲa. 14 Nɔ í sɔ ɲa í ni, í naam mɔkɔu ihɛ wa ɲa, ì ni wa kɔ ine ɲa si bisi bei aa ce à jɛð ile nwa igũ do ile. Nɔ wee ñ beɛɛ ideu si waju ɲɲɛ ihɛ, amma n kù ye si mɔkɔu ide kãma iyi í waa yeð taaleɛ ɲa. 15 Nɔ Herodu mɔ kù ye sie taale kãma. Na ɲɔi í ce í jò à nyiðɛ wa ihɛ. Mɔkɔu kù ce kurara kãma iyi í to a kpaa. 16 Na ɲɲu, an jò à tɛaa kpɔtãɔ nɔ n jòɔ ku nɛɛ. [17 Wee si jingauí lku ku kua fei tilasi Pilati í ya jò ineí piisɔɔ akãí.]

18 Ɗɔi anja fei à dɔ anu hee lele à waa ni, kpa ine ihɛ nɔ í jò nwa Barabasi. 19 Wee à mu Barabasi à dasie piisɔɔi wo na kosi iyi í ce si inɔ ilu nɔ í nyi í kpa ine gɔ má.

²⁰ Nɔi Pilati í bee ɔa ide má si na iyi í jò í dasi idɔ nɔu ku jò Jesu. ²¹ Nɔi à dedeð hoyá hoyá à wasi ku ni, kpakpae si jli ku gaau.

²² Nɔi Pilati í bee ɔa ise gbetasiaɛ í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amu n kù ye sie ngogo iyi í to iku. Na nɔu, an jò à teaa kpataɔi nɔ n jò ku ne. ²³ Amma bei Pilati wa fɔ fei, beɛbe moi ine ɔau à ya dɔ anu hee lele a maa ni, kpakpae si jli ku gaau. Nɔi anu ku dɔ nɔau í kãmiaɛ. ²⁴ Nɔ Pilati í dasi idɔ nɔu ku ce bei à biu. ²⁵ Nɔ í jò nɔa ine iyi à biu, ine iyi à dasi piisɔɔ na kosi do ine ku kpau, nɔ í da nɔa Jesu si awɔ a ceaá bei à bi.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau
(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zãa 19:17-27)

²⁶ Nɔi ine ɔau à gbã Jesu à waa neðe. Waati iyi à waa neðeu, ɔoi à ko mɔko go iyi à ya kpe Simɔɔ, inei Sireni. Mɔkɔu wa baai hai ikoe. Nɔi à muu à kãa jli ku gaau ku tood Jesu.

²⁷ Nɔ zamaa nla go wa tooe. Si inɔ nɔa inaabo go ɔa à wa be à kpata à waa cã kpokpo na irie. ²⁸ Iyi Jesu í sinda í cɔ ɔa ɔoi í ni, ine inaaboi Zeruzalemu ɔa, í maà kpata na irim, amma í kpata na iri nɔe do na irii ama nɔe ɔa. ²⁹ Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɔei, aɔ wa naa iyi ine ɔa aa ni, ilu inɔ didi gbenda ɔa do inaabo ɔa iyi a kù bi, do inaabo ɔa iyi ama kù mɔmɔ si amɔ nɔa. ³⁰ Waati beɛbei aa maa sɔ iri kuta ɔa a ni, í cuku í bata wa wa ɔa. Nɔ aa sɔ geete ɔa a ni, í bii wa wa ɔa. ³¹ Ntɔ ntɔ, n wa n sɔ ɔe, bii ine ɔa à waa cea jli tãtã dimi be ihɛ, beirei aa na a cea jli ngbe.

³² Waati iyi à waa neð Jesu à kood woo ce laalo minji go ɔa mɔ iyi aa kpa ɔa do nɔu aɔ. ³³ Nɔi à to inya iyi à ya kpe kɔoi iriu. Bei à kpakpa Jesu si jli ku gaau. Be moi à kpakpa woo ce laalo minji ɔau, ine akã ikpa awɔ nɔe, ine akã mɔ ikpa awɔ cangae. ³⁴ Nɔ Jesu í ni, Baaba, kpa idei dulum du ɔa, domi a kù mã mii iyi à waa ce.

Si anyie sooge ɔau à ta kpasa si jline ɔa a ba a ye iyi ine fei á ba. Beɛbei à ceð ikpɛi jline ɔau. ³⁵ Nɔi zamaa í wa be wa cɔɔ. Nɔ ine ngbo ɔau à yaakoɛ à waa ni, í faaba ine go ɔa. To, kù faaba araɛ be bii nɔui í je ine iyi Ilaaɔ í cicau. ³⁶ Nɔi sooge ɔa mɔ à sekeɛ sie ɔa mɔ à koo à waa yaakoɛ nɔ à naa inyi ikã ku mɔ. ³⁷ Nɔ à sɔɔ à ni, bii awɔi í je ilaalui Zuifu ɔa, awɔ takae faaba araɛ. ³⁸ Si dee deei antai irie à kɔɔ à ni, ine ihɛi í je ilaalui Zuifu ɔa.

³⁹ Ine akã woo ce laalo ɔa iyi à kpakpa si jli nou wa sɔ Jesu ide nfe wa ni, kù je awɔi í je ine iyi Ilaaɔ í cicau ba.

To, faaba araɛ nɔ í faaba awa mɔ. ⁴⁰ Amma ine akãu mɔ í jɛaa í ni, í kù waa ce nɔi Ilaaɔ, baá awɔ iyi ineð fei í waa ye ijuukpã akã? ⁴¹ Bii awai à waa kpã iju beɛbe, dee deei, domi à waa sã nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nɔe kù ce laalo kãma. ⁴² Nɔi í sinda í sɔ Jesu í ni, waati iyi áa koo í je bommaɛ nɔ í nyi wa si andunya

má, ye gigim. ⁴³ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, ntɔ ntɔ, n wa n sɔei, nnyi mɔm aa weɛ do amu lelei Áá.

Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Zãa 19:28-30)

⁴⁴ Nɔi zakai dasã nkpaui ilu í kuku si andunyaui fei hee í koo í to iso mɛetai ale. ⁴⁵ Waati iyi ilu kuku í ce ɔoi ridooi kpasɛi Ilaaɔu í ga í kpɛ minji. ⁴⁶ Nɔ Jesu í la do gbugbã í ni, Baaba, n daae hundem si awɔ. Iyi í fɔ beɛbe nɔ í ku. ⁴⁷ Iyi ine ngboi sooge ɔau í ye mii iyi í ceu, ɔoi í saabu Ilaaɔ í ni, ntɔ ntɔ ineɛu ihɛ kù ne taale kãma.

⁴⁸ Nɔ ine ɔa mɔ iyi à naa ku cɔ mii iyi á na ku ceu fei à yoo nɔ à sinda à ne do ine ku fɔ nla nla. ⁴⁹ Ine ɔa iyi à mã Jesu fei do inaabo ɔa iyi à tooe wa hai ilei Galilleu, à leek hee jliji à waa cɔ mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu bale
(Cɔ Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Zãa 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mɔkɔ go iyi à ya kpe Zozefu, inei Arimatee ilu akãi Zuifu ɔau í naa be. Mɔkɔu ine dee deei, wa ce jiida, nɔ í weɛð kpãa ku cɔ iyi Ilaaɔ á na ku je bommaɛ. Í wa si igbei woo kiiti ɔa, amma kù jesi ide nɔa iyi à jile a cea Jesu wo. ⁵² Mɔkɔu í bɔ bi Pilati í koo í tɔo ikui Jesu. ⁵³ Nɔi í kitae wa hai si antai jli ku gaau nɔ í biie do acɔ fufú titɔ go í bei í koo í suu. Í suui si isai kuta go iyi à gbe wo nɔ a kù si ine go be titã. ⁵⁴ Wee aɔoi saolui kusimii, iyi hai aleu aɔoi kusimiu á sinti.

⁵⁵ Nɔi inaabo ɔa iyi à too Jesu wa hai ilei Galilleu à too Zozefu nɔ à ye baleu do bei à si Jesu fei. ⁵⁶ Nɔi à sinda à bɔ ide à koo à ce saolui ikpo ku dɔ inunu do tulare ɔa wa.

Si aɔoi kusimiu nɔ à simi si bei wooda í fɔ.

24

Kujti Jesu hai si bale
(Cɔ Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Zãa 20:1-10)

¹ Aɔ ama azuma daadaakɔu inaabo ɔau à bɔ bi baleu à waa mu ikpo nɔa ɔa do tulare jiida iyi à ce saolueu. ² Nɔi à ba kutau í bimbili hai andei baleu. ³ Nɔi à lo inɔ baleu amma a kù ye ikui Jesu be. ⁴ Si bei à waa leek do bitiu ɔoi amanɛ minji go ɔa à naa si ɔa à waa dasi jaɛ ku daana go ɔa. ⁵ Nɔi inaabo ɔau à waa ce nɔo nɔ à komba iri nɔa ile, nɔ ine ɔau à sɔ ɔa à ni, na mii í ce í waa deðe ilu hunde bi ku wai iku ɔa. ⁶ Kù wa ihɛ má, nɔe í jli hai si bale. I ye gigii ide iyi í sɔ ɔe si waati iyi í wa Galilee ɔa. ⁷ Í ni kù ne bei á ce iyi a kù mu nɔu Amai Amanɛ a kù dasi nɔi si awɔi ilu dulum ɔa. Í ni aa kpakpa nɔu si jli ku gaau, amma nɔu á jli má si aɔ mɛetasia.

⁸ Nɔi inaabo ɔau à ye gigii idei Jesuu. ⁹ Nɔi à sinda à ne hai bi baleu. Nɔ bei mii ɔau í ce fei à koo à sisia mɔcɔ maatakã ɔau do ine ɔa

iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inei Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo go ña má, añaí à koo à s̄s̄ woo be ñau ideu. ¹¹ Amma ideu wa je ññai bei ara, a kù dasi ideí inaabo ñau naane. [¹² Do ññu fei Píeé í dede í sei í b̄o bi baleu. Iyi í to í bate í c̄o in̄o baleu, amma ac̄o iyi à woo dou ññu ak̄ai í ye wa timbi ile, n̄o í sinda í nyi kpas̄e do biti.]

Jesu í tusea m̄ac̄o minji go ña araae
(C̄o Maaku 16:12-13)

¹³ Si aj̄o ak̄au m̄ac̄o minji go ña à waa b̄o ilu go iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatak̄ai í j̄l̄o Zeruzalemu. ¹⁴ À waa nya faajii mii ña iyi í ceu fei à waa nēo. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ñoi Jesu takae í sekee si ña añaò ña à waa ne aj̄o. ¹⁶ À ȳo amma nḡogo í ganji ña a màa. ¹⁷ N̄o í bee ña í ni, ide yoomai í f̄o ì waa nēo b̄eēbe ña. Ñoi à leek̄i à beje waju do in̄o ku f̄o. ¹⁸ Ine ak̄a iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù je aw̄o ak̄a baa si, yooi í wa si Zeruzalemu iyi kù mà mii iyi í ce si aj̄o gbeejiu ih̄e. ¹⁹ Ñoi í bee ña í ni, mii í ce.

Ñoi à ni, ideí Jesu inei Nazaretiu ni. M̄ok̄ou walli ilu gbugb̄ai si ice do si ide ku f̄o si wajui Ilaās̄ do si wajui aman̄e ña fei. ²⁰ Ñoi in̄e nḡboi woo weei Ilaās̄ ña do in̄e nḡbo nwa ña à daa in̄e ña si aw̄o à ye taalee à kpakp̄ae si j̄li à kp̄aa. ²¹ À waa tamaa ññui à faaba inei Izireli ña wo, amma aj̄o m̄eetaei ih̄e iyi ideu í ce wa t̄a. ²² Si anyii ññu, inaabo go ña si in̄o nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo ñau à dede daadaak̄o à b̄o bi baleu. ²³ Iyi à to n̄o a kù ye ikui Jesuu be. Ñoi à naa à s̄s̄ wa à ni amaleka ña à naa si aña n̄o à s̄s̄ aña à ni í j̄l̄ má. ²⁴ Ñoi in̄e go ña hai si in̄o nwa à b̄o bi baleu n̄o à koo à ba mii ñau í ceí dee dee si bei inaabo ñau à s̄s̄ wau, amma a kù ye ññu takae.

²⁵ Ñoi Jesu í s̄s̄ ña í ni, in̄e hai ne bisi ñai, í ci ya dasi ide iyi walli ña à f̄o fei naane gb̄aa gb̄aa ña. ²⁶ Kù ne bei á ce iyi in̄e iyi Ilaās̄ í cicau kù ye ijuukp̄a, in̄e ña a bei a ye amboe. ²⁷ Ñoi í sisi ñña ide iyi à f̄o si kukoi ideí Ilaās̄ fei si ḡame ññu takae. Í sintiei hai si tiai Moizi do ti walli ñau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa b̄ou, ñoi Jesu takae í ce bei in̄e iyi wa b̄o waju. ²⁹ Ñoi à mante mant̄e à ni ku gbe bi aña domi ale í le t̄a n̄o inunu wa l̄o. Ñoi í sinda wa í naa í gbe bi tu ña be. ³⁰ Ñoi añaò ña à waa je. Waati iyi à waa j̄eu ñoi í so p̄ēeu í ce si kut̄o í bei í bububue n̄o í na ña. ³¹ Waati b̄eēbei iju ñña í c̄i bei n̄o à màa. Amma tengi be má gbak̄a à kuae. ³² N̄o à s̄s̄ n̄je à waa ni, baa si waati iyi wa s̄s̄ wa ideí kukoi Ilaās̄u hai si kp̄aa u wa in̄o nwa kù t̄u de.

³³ N̄o aña m̄o à dede gbak̄a à ne ikpa Zeruzalemu. Iyi à to be à koo à ba m̄ac̄o maatak̄a ñau à waa t̄ot̄o do in̄e go ña. ³⁴ Ñoi in̄e ña iyi à t̄ot̄o ñau à waa s̄s̄ aman̄e minji ñau m̄o à ni, Laf̄eé í j̄li hai si bale nt̄o nt̄o, n̄o í nyisi arae bi Sim̄o. ³⁵ N̄o aman̄e minji ñau

m̄o à sisi ñña mii iyi í ba aña si kp̄aa do bei aña à mà Jesu si waati iyi wa bu p̄ēeu.

Jesu í tusea m̄ac̄o maatak̄a ñau araae
(C̄o Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Z̄aa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku f̄o b̄eēbe, ñoi ññu takae í faata wa si anini ñña [n̄o í ni, Ilaās̄ ku mu n̄je laakai ku s̄u.] ³⁷ Ñoi ñjo í mu ña, zigi ñña í da. À tamaa bei z̄lii. ³⁸ Ñoi í bee ña í ni, mii í ce í waa biti ña. Na mii í ce dimii lasabuu ih̄e í wa si id̄o ñje. ³⁹ I c̄o aw̄om do is̄em ña. Amui, í lum í c̄o ña. Z̄ií ci ya ne ara do k̄uk̄u si bei í waa yem ñau ih̄e ña. [⁴⁰ Iyi í f̄o b̄eēbe í t̄a n̄o í nyisi ña aw̄o do is̄e ña.] ⁴¹ Ñoi in̄o did̄s̄ ñña í j̄o à kù dasi naane gb̄aa gb̄aa n̄o à wa si biti nla nla, ñoi í j̄o í bee ña í ni, í kù ne mii ku je go ih̄e ña? ⁴² Ñoi à nya c̄ēe ku banda ak̄a à naa. ⁴³ N̄o í gba í ñōo si waju ñña. ⁴⁴ Ñoi í ye ña ḡigi í ni, ide ña iyi ñ s̄s̄ ñeu mbe si waati iyi ñ wa in̄o ñje wo. Ñ tako ñ s̄s̄ ñe wo ñ ni mii ña iyi à k̄o na irim si tiai woodai Moiziu do si ti walli ñau do si iri ku k̄oi Davidi ñau kù ne bei á ce iyi kù ce.

⁴⁵ Ñoi í mu ñña laakai j̄iida ku ba a gb̄o yaasei kukoi ideí Ilaās̄u. ⁴⁶ N̄o í s̄s̄ ña í ni, b̄eēbei à k̄ō à ni amu iyi Ilaās̄ í cica an ye ijuukp̄a. Aa kpam, amma an j̄l̄ hai si bale si aj̄o m̄eetasia. ⁴⁷ N̄o aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe in̄e ña a kp̄aasi id̄o n̄o Ilaās̄ ku kpa ideí dulum du ña. ⁴⁸ In̄e aa je sēedai ide ñau be fei ña. ⁴⁹ N̄o an samba ñje mii iyi Baam í w̄a ñe dou wa. Amma si iluu ih̄eí aa maa wa ña hee gbugb̄ai Ilaās̄ ku naa si ñe wa.

Jesu í nyi k̄okoi Ilaās̄ má
(C̄o Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)

⁵⁰ Ñoi Jesu í gb̄a m̄ac̄o ñau í fitaò ña hai in̄o iluu. N̄o í b̄oò ña hee ikpa Betani, n̄o í wu aw̄o lele í wee ñña. ⁵¹ Waati iyi wa wee ññau, ñoi í sekee hai bi tu ña [n̄o í so arae í ne lele.] ⁵² Aña m̄o [iyi à gule à t̄ōe ñoi] à nyi ikpa Zeruzalemu do in̄o did̄s̄ nla nla. ⁵³ N̄o kpas̄eí Ilaās̄ bei à ya maa wa waati k̄ama fei a maa saabu Ilaās̄.

Laabaau jiiida iyi Zāa í kō

Inya kumá do idei kuwée

¹ Hee a maa taka andunya ine gō í wée à ya kpoó Ide. Ideu í wéei do Ilaaṣ. Ideu takae Ilaaṣi. ² Ideu nje í wéei hai sinte do Ilaaṣ. ³ Nḡui í taka mii baa yooma fei, nō nkāma kù wée iyi kù je nḡui í takae. ⁴ Nḡu takaei í je irii kuwéeu, nō kuwéeu í máa ine ḡa inya. ⁵ Inya kumáú í máí do si ilu kuku fei, nō ilu kuku kù yōkō kù kāmíae*.

⁶⁻⁷ Mōkō gō í wée iyi à ya kpe Zāa. Nḡui Ilaaṣ í be wa ku naa ku jea ine ḡa seḋai inya kumáú, nō ine fei ku dasiō inya kumáú naane do saabue. ⁸ Zāa takae kù je inya kumáú, amma à bōṣ wai ku je seḋai inya kumáú. ⁹ Inya kumáú nḡu akāi í je inya kumá ntō iyi í naa si andunya ku ba ku jō ine fei ku ye ilu.

¹⁰ Ine iyi í je Ideu í wa si andunya wo. Do saabuei Ilaaṣ í takāō andunya. Do nḡu fei, inei andunya ḡa a kù màa. ¹¹ Bi ineḡ ḡai í naa nō ineḡ ḡau à kōsie. ¹² Amma ine ḡa iyi à gbāa nō à dasie naane í mu nḡa kpāa a jeō amai Ilaaṣ ḡa. ¹³ A kù je amai Ilaaṣ ḡa do yaase bei à ya ce a biō amu ḡa si andunya. Kù je do idōbii amane ḡa, ti Ilaaṣi.

¹⁴ Ideui í baa í je amane. Í kōḋ didṣ nō beebe mōi í kōḋ ntō, nō í ba wa kuwée. À ye amboee, à cōḋ do laakai, dimii amboe iyi Ilaaṣ Baaba í na Ama akāeu. ¹⁵ Zāa í jea ine ḡa seḋae, í la í ni nḡu mbē ine iyi nḡu í fō ideeu nḡu í ni á na ku naa si anyii nḡuu, amma í re nḡu domi í wée hai waati iyi a kù bí nḡu.

¹⁶ Si amani nlaeu awa fei à ba andi baa nwa, nō à ba didṣ si antai didṣ. ¹⁷ Hai bi Moizii Ilaaṣ í na wa wooda, amma didṣ do ntō í naai hai bi Jesu Kirisi. ¹⁸ Ine kāma kù ye Ilaaṣ Baaba aḡō kāma. Ama akāe iyi í wa bi teeu nḡu takae Ilaaṣi. Nḡui í jō à máa.

Idei Zāa woo dasi inyi

(Cō Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luku 3:1-8)

¹⁹ Aḡō nḡu gō ine ngboi Zuifu ḡa iyi à wa Zeruzalemu à be si Zāa woo weei Ilaaṣ ḡa do inei Levi ḡa a koo a beee a ni, awōi yoo. ²⁰ Nḡoi Zāa í je nḡa í fō si bantuma í ni, n kù je ine iyi Ilaaṣ í cica. ²¹ Nḡoi à beee à ni, debei, awōi yoo. Awōi Elii walii nlai takou? Nō í ni, aawo. N kù je Elii. Nō à beee má à ni, awōi ì je walii iyi á na ku naau? Nō í ni, aawo. ²² Nḡoi à beee má à ni, debei, awōi yoo. Sṣ wa ku ba ka ba iyi aa kaa sisia ine ḡa iyi à be wa wa. Beirei awō takae ì waa nia arae.

²³ Nḡoi Zāa í so ide iyi walii Ezai í tako í fōu í je nḡa do í ni, Amui ñ je ine iyi wa dṣ anu si gbabua wa ni, I teese kpāai Lafēe kù te ḡa.

²⁴ Wee ine ḡa iyi à be wa ḡau, Farisi ḡai. ²⁵ Nḡoi à bee Zāa à ni, ì ni í kù je ine iyi Ilaaṣ í cica, i kù je Elii, i kù nō í kù je walii iyi á na ku naau. To, na mii í jō ì ya maa dasi ine ḡa inyi. ²⁶ Nḡoi Zāa í je nḡa í ni, amu inyii ñ wa n dasi ine ḡa, amma ine iyi á na ku naau í wa anini nḡe nō í kù màa ḡa. ²⁷ Nḡui á naa si anyim. Nō n kù tosi n fū baa ikūi baatae. ²⁸ Ide ḡau ihē fei Betanii í ce. Betaniu do ikpa nunui daakoi idoi Zuudēe í wa. Tengi bei Zāa wa dasi ine ḡa inyi.

Jesui í je angudāi Ilaaṣ

²⁹ Iju kumáe ḡoi Zāa í ye Jesu wa naa sie, ḡoi í sṣ ine ḡa í ni, í cō ḡa. Ine ihēi í je angudāi Ilaaṣ iyi á nya dulum dii inei andunya ḡa ku neō. ³⁰ Ideei ñ tako ñ fō wo ñ ni ine gō wa naa si anyim iyi í rem, domi nje í wée hai waati iyi a kù bí amu. ³¹ Amu takam n kù mà mà nḡui à ni á na ku naau wo, amma amu ñ naa ku dasi ine inyii ku ba inḡe inei Izireli ḡa í màa ḡa.

³² Nḡoi Zāa í sṣ ḡa má í ni, ñ ye Hundei Ilaaṣ wa kita sie wa hai lele. Hundeu í yei bei ankasiidi. ³³ Amu mō n kù mà mà nḡui à ni á na ku naau wo. Amma Ilaaṣi í bem wa n naa n dasi ine ḡa inyi. Nō nḡui í sṣm mii iyi á jō n màa. Í ni an ye ine gō iyi Hundei nḡu á kita ku de sie wa nō ku maa wa be. Nḡui á daa ine ḡa si Hundei nḡu. ³⁴ Ñ yōṣ, nō ñ wa n jea ine ḡa seḋa iyi nḡui í je Amai Ilaaṣ.

Mōcō sintei Jesu ḡa

³⁵ Iju kumáe Zāa í wa be má, wa leeki do mōcō minjie gō ḡa. ³⁶ Nḡoi à ye Jesu wa lo nō Zāa í ni, í cō ḡa. Ine ihēi í je angudāi Ilaaṣ.

³⁷ Iyi mōcō ḡau à gbō ideu ḡoi à too Jesu. ³⁸ Nḡoi Jesu í sinda í ba à waa too nḡu wa, nō í bee ḡa í ni, mii ì waa de ḡa. Nḡoi à ni do fee nḡa, Rabi, waatō meetu. Nḡoi à beee à ni, iwōi í je kpasēe. ³⁹ Nḡoi í je nḡa í ni, í naa í cō ḡa. Nō à tooe à koo à cō bii í wa nō à hoe be. Ideu ihē í cei ale zakai isō mee.

⁴⁰ Ine akāi amane minji ḡa iyi à gbō idei Zāa nō à too Jesuu, nḡui í je Anderee, ifōi Simōṣ Piee. ⁴¹ Iyi í sekee hai bi Jesu gbakāi í koo í kpe Simōṣ igbāe nō í sṣō í ni, à ye ine iyi Ilaaṣ í cica. ⁴² Nḡoi í bōḋ Simōṣ bi Jesu. Iyi Jesu í cōḋ nō í ni, ñ mà iyi awōi ì je Simōṣ amai Zāa, amma Sefasii aa ya kpee bebei. (Iriu be do Piee fei, yaaseei í je kuta.)

Jesu í kpe Filipu do Natanieli

⁴³ Iju kumáe Jesu í dasi idō nḡu ku bō ilei Galilee. Iyi í to be ḡoi í kō Filipu nō í sṣō í ni, toom wa. ⁴⁴ Wee Filipu inei Besaidai. Anderee do Piee ḡa mō inei ilu be ḡai. ⁴⁵ Nḡoi Filipu í koo í dede Natanieli í sṣō í ni, à ye ine iyi Moizi í kō idee si tiat woodau nō walii ḡau mō à fō idee. Ineeu nḡui í je Jesu inei Nazareti amai Zozeftu. ⁴⁶ Nḡoi Natanieli í beee í ni, ine

* 1:5 kù yōkō kù kāmíae Tia nwo gō ḡa à ni kù gbāa.

jiida go á yòko ku fita hai Nazareti mbé? Njoi Filipu í ni, naa í koo í co.

⁴⁷ Njoi à waa koo. Iyi Jesu í ye Natanieli wa naa bi tée nji í ni, í cò ña, amai Izireli takaei wa naa be, kù ne taki kama si idæ. ⁴⁸ Njoi Natanieli í beee í ni, hai iwoi í màm. Njoi Jesu í ni, baa hee Filipu koo maa kpee wa ñ yee icui jli ndii figiu ihõ. ⁴⁹ Njoi Natanieli í ni, Mæetu, awou Amai Ilaaõ, awou Ilaalui Izirelii. ⁵⁰ Njoi Jesu í jëaa í ni, ì dasim naane tã si na iyi í jò ñ ni ñ yee abe jli ndii figiu ihõ? Aa ye ngogõ iyi í la í re iyi be.

⁵¹ Nõ í ni má, ntõ ntõ ñ wa n sõ ñe, aa na í ye lelei Aõ í cf ña nõ amalekai Ilaaõ ña aa gũ a maa kita si amu Amai Amane.

2

Abødõ iyi à ce Kana

¹ Si ajo mæetasiae nji à waa ce abødõ go Kana ilei Galilee. Nõ iyiye Jesu í wa be. ² Nõ à kpe Jesu do mæcæ ña mõ bi ku ce abødõ. ³ Njoi atë vëe ñña í na í tã nõ iyiye Jesu í koo í sõ í ni, aña a kù ne vëe má. ⁴ Nõ Jesu í jëaa í ni, yaayi, awõ si aa sõm mii iyi an ce. Waatim kù to titã. ⁵ Njoi iyeu í sõ woo ce ice ñau í ni, í ce bei í sõ ñe fei.

⁶ Wee tenji bii à waa ce abødõ boonyi mæefa go ña iyi à ce do kuta à wa be, si bei Zuifu ñau à ya kpã si inyii awala ñña. Boonyi akã fei á yòko ku gba inyi zakai jòlõ jonka mæe wala mæefa. ⁷ Nõ Jesu í sõ woo ce ice ñau í ni, í kpã inyi í cuusi boonyi ñau ku kõ ña. Nõ à kpã à cuusi hee fei ndæe í kõ. ⁸ Njoi gbakã Jesu í ni a bu a koo a na ine ngboi abødõ, nõ à bu à waa bõ ku náa. ⁹ Amma hee a maa náa, í kpaasi vëe tã. Njoi ine ngbou í tiæ. (Kù mà hai bii í naa, amma ine ña iyi à kpã inyiu wa ngu ña à mà.) Iyi í tiæ nõ í kpe mako titõ, ¹⁰ í sõ í ni, atë iyi í dõ ku mõi à ya tako a naad wa, bii ine ña à mõ hee à yo a bei a na ña iyi kù dõ sãa sãau. Amma awõ, didõu í singa hee í to nsei.

¹¹ Iyi bei í je maamaake sinte iyi Jesu í ce. Kana bei í coo si ilei Galilee. Do yaase bæbei í nyisiõ amboe nõ mæcæ ña à dasie naane.

¹² Si anyii ññu nõ í bõ Kaperanumu, ññu do iyeë do ifæ ña do mæcæ ña, amma a kù kpe be.

Jesu í wa bantumai kpaõi Ilaaõ

(Cõ Mattie 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luku 19:45-46)

¹³ Jinggaui Zuifu ña iyi à ya ni jinggaui Iku ku kuau í maai wa. Njoi Jesu í bõ Zeruzalemu. ¹⁴ Waati iyi í to be, í bõ bantumai kpaõi Ilaaõ nõ í ba woo ta ketæ do angudã do ankasiidi ña si bantumai kpaõu do ine ña iyi à buba à waa kpaasi fia. ¹⁵ Njoi í ce kolongbai ikũ nõ í leleõ aña fei hai be, hee do angudã do ketæ ñau fei. Nõ í fuka taabui woo kpaasi fia ñau í nikã fia ñña. ¹⁶ Nõ í sõ woo ta ankasiidi ñau í ni, í fitaõ mii ñau be hai ihë. I maã sinda kpaõi Baam ajã ññe. ¹⁷ Iyi mæcæ ñau à gbõ bæbe nji à ye

gigii kukõ idei Ilaaõ iyi í ni, ñ ne himma si icei ileu hee wa bi ku kpam.

¹⁸ Njoi Zuifu ñau à beee à ni, maamaake yoomai aa yòko í ce nwa ku ba ka mà iyi í ne kpãai bæbe ku ce. ¹⁹ Njoi Jesu í je ñña í ni, í lege ileu ihë ña nõ si afei ajo mæeta an dedee má. ²⁰ Njoi Zuifu ñau à sõ à ni, adõ ciiji do mæfai à ce à bei à maõ ileu ihë. Bèirei aa ce í dedee si afei ajo mæeta.

²¹ Amma ideile iyi Jesu wa fõu, araai wa fãa. ²² Na ññu, waati iyi Jesu í jli hai si bale, mæcæ ña à ye gigi iyi í fõ ide bæbe wo. Nõ à dasi kukõ idei Ilaaõ naane do ide ña iyi Jesu í tako í sõ ñau.

Jesu í mà idoi ine fei

²³ Si bei Jesu í wa Zeruzalemu si waatii jinggaui Iku ku kuau, ine ña à ye maamaake ña iyi í ya maa ce nõ ine nkpo í dasie naane. ²⁴ Amma Jesu kù na ña ara domi í mà idoi ine fei. ²⁵ Kù bee hee a sisia ññu daai amane domi ññu takæ í mà mii iyi í wa si idoi amane fei sãa sãa.

3

Jesu do Nikodemu

¹⁻² Idũ ajo ññu go mako go í bõ bi Jesu à ya kpõo Nikodemu. Mõkõu Farisii, nõ wa je ine ngboi Zuifu go ña. Iyi í to bi Jesu ñoi í ni, Mæetu, à mà iyi Ilaaõ í bæ wa í naa í kõ nwa si cio. À mà bæbei si na iyi í jò ine go kù wæe iyi á yòko ku ce maamaake ña iyi í ya maa ce bii kù je Ilaaõ í wæe do lafæ. ³ Njoi Jesu í jëaa í ni, ntõ ntõ ñ wa n sõi, nõ a kù bí ine ise gbeejisia kaa yòko ku ye andunya titõ Ilaaõ. ⁴ Amma Nikodemu í beee í ni, ine iyi í la tã, bæirei aa ce a búu má. À nyi inoi iyeë a bei a buu ise gbeejisia má?

⁵ Njoi Jesu í jëaa í ni, ntõ nta, bii kù je inyi do Hundi Ilaaõ í bi ine go, lafæe kaa yòko ku bõ andunya titõ Ilaaõ. ⁶ Amane amane í ya bí, Hundi Ilaaõ mõ hundi í ya bí. ⁷ Nõ sõi ñ ni, í gbe a bí ine ise gbeejisia. Amma maã jò ideu ku muë biti. ⁸ Fufu í ya maa cei do bii í bi, nõ í ya maa gbõ ibæ, mà irei. Amma í kaa mà hai bii wa naa hee má je bii wa bõ. Bæbe mõi í ye do ine iyi Hundi Ilaaõ í bí fei.

⁹ Njoi Nikodemu í beee í ni, bæirei á ce ku ce.

¹⁰ Njoi Jesu í jëaa í ni, awõ í waa kõ inei Izireli ña si cio nõ í kù mà yaasei ideu be? ¹¹ Ntõ ntõ ñ wa n sõi, ide iyi à mà à waa fõ, nõ à waa je seeda mii iyi à ye. Amma do ññu fei, í ci ya jesi seeda nwa ña. ¹² Nõ wa n sõ ñe ide iyi wa ce si andunya nõ í kù dasi naane be? To, bii bæbei, nõ bæirei aa ce í dasi naane ña bii n sõ ñe mii ña iyi wa ce lelei Aõ. ¹³ Ine go kù wæe iyi í bõ lelei Aõ bii kù je amu Amai Amane, amu iyi ñ kita wa hai lelei Aõ.

¹⁴ Si bei Moizi í kõa njo si jli í wuu lele si gbaatu, bæbe mõi amu Amai Amane kù ne bei á ce iyi a kù wu aram lele, ¹⁵ ku ba ine iyi í dasim naane fei ku ba kuwæe hai tã. ¹⁶ Ilaaõ í

bi inei andunya ŋa jiida jiida hee í na ŋa Ama akāe ku ba ine iyi í dasie naane fei ku maà ce nfe, amma kú ne kuwɛɛ iyi ci ya tā. ¹⁷ Ilaaḥ kú be Amæ wa si andunya ku ba ku yeḥ taalei inei andunya ŋa, amma í baò wai ku ba inei andunya ŋa a ba faaba na baòue.

¹⁸ Ine iyi í dasie naane, Ilaaḥ kaa ye taalee, amma ine iyi kú dasie naane í ye taalei lafɛɛ tā, si na iyi í jò kú dasi ama akāe naane. ¹⁹ Í ye taalei ine dimi beɛbe ŋai si na iyi í jò inya kumá í naa si andunya, amma ine ŋa à bi ilu kuku í re inya kumá. À bi ilu kukuui si na iyi í jò kuce nŋa kú s̄a. ²⁰ Nto nto, ine iyi wa ce laalo fei í ya ce inya kumá. Ci ya naa si inya kumá ku ba mii iyi wa ce ku maà fita gbugbāa. ²¹ Amma ine iyi wa too kpāai nto í ya ce ícɛɛ ŋai do idəəbii Ilaaḥ. Na ŋai í jò á naa si inya kumá ku ba a ye mii iyi nŋu wa ce ti idəəbii Ilaaḥ.

Jesu do Zāa

²² Si anyii nŋu, Jesu do mɔcɔɛ ŋa à bə ilei Zudee. Anyaḥ ŋa à ce be aḵo minji, nə Jesu í dasi ine ŋa inyi. ²³ Zāa mɔ wa dasi ine ŋa inyi ilui Enə, kəkəi Salimu, domi inyi í kpə be. Ine ŋa à wasi ku koo sie nə wa dasi ŋa inyi. ²⁴ Waati beɛbe a kú dasi Zāa piisəo titā.

²⁵ Njoi mɔcɔi Zāa ŋa do Zuifu gɔ à waa ce kakəo si buki iyi amane á ce ku bei ku má. ²⁶ Njoi à bə bi Zāa à ni, Mɛətu, aḵə i je seɛdai məkə iyi iŋeḍ í wa icei idoi Zuudɛu, nə irei. Wee nsei nŋu mɔ wa dasi ine ŋa inyi, nə ine fei wa bə bi tɛ. Kú jɛ si ide kāma?

²⁷ Njoi Zāa í s̄ə ŋa í ni, ine gɔ kaa yəko ku ba nḡoḡo bii kú je Ilaaḥi í muaa. ²⁸ Ine taka nŋe í je seɛdam iyi n̄ ni n̄ kú je ine iyi Ilaaḥ í cica, amma à bɛm wai ku ba n̄ cuaa wa. ²⁹ Ine iyi í ne abo titḥ nŋui í je məkə titḥ, mà irei. Amma kpraasii məkə titḥ, ine nŋu á leeki ku maa gbo. Nŋu mɔ í ya ne ino didḥ nto nto waati iyi í gbo imui məkə titḥ. Na ŋai í jò nsei amu takam n̄ ne ino didḥ nla nla. ³⁰ Kú ne bei á ce iyi beɛɛi Jesu kú kḥasi, nə tom kú ne bei á ce iyi kú kaye.

Ine iyi wa naa hai lelei Aḥ

³¹ Nə Zāa í ni má, ine iyi í naa hai lele nŋui í re ine fei. Ine iyi í je ti andunya, inei andunya, idei andunya í ya maa fə. Ine iyi í naa hai lele nŋui í re ine fei. ³² Wa je seɛdai mii iyi í ye do iyi í gbo. Amma ine kāma kú waa jesi seɛdæ. ³³ Ine iyi í jesi seɛdæ, í jesi iyi Ilaaḥ í je ilu nto. ³⁴ Ine iyi Ilaaḥ í be wa ideí Ilaaḥi wa fə, domi Ilaaḥ í muaa Hudee do ino akā. ³⁵ Ilaaḥ Baaba í bi Amæ nə í daa mii fei si awə. ³⁶ Ine iyi í dasi amau naane fei í ne kuwɛɛ hai tā. Ine mɔ iyi í kə ku dasie naane kaa ba kuwɛɛu, amma idəəkəi Ilaaḥ í wa si irii lafɛɛ.

4

Jesu do inaaboí Samari gɔ

¹⁻³ Farisi ŋa à gbo iyi Jesu wa ba mɔcɔ ŋa wa dasi ŋa inyi wa re Zāa. Amma kú je Jesu takæi wa dasi ine ŋa inyi, mɔcɔɛ ŋai à waa cɔo. Aḵo nŋu gɔ Jesu í gbo iyi à waa fə beɛbe, ŋai í ne hai Zudee be wa bə ilei Galilee. ⁴ Wee ku bei ku to be tilasii ku too do ilei Samari.

⁵ Njoi í to si ilui Samari gɔ iyi à ya kpe Sikaa, kəkəi iko iyi Zakəbu í mua Zozefu amaəu. ⁶ Bei ləḡoi Zakəbuu í wa. Jesu í to bei zakai dasā. Njoi í koo í buba si itfi ləḡou si na iyi í jò í gbeɛji do isɛɛnɛu.

⁷ Njoi inaaboí Samari gɔ í naa inyi ku kpā. Njoi Jesu í ni, muum inyi n̄ mɔ. ⁸ Wee mɔcɔɛ ŋa à bə ino ilu ije ku ra wa. ⁹ Njoi abou í s̄ə Jesu í ni, awə Zuifu, beirei í ce í waa təəm inyi ku mɔ, amu inaaboí Samari. Abou í ni beɛbei si na iyi í jò Zuifu ŋa do inei Samari ŋa a ci ya ce nje fə. ¹⁰ Njoi Jesu í jɛaa í ni, bii í mà amuai Ilaaḥ wo, nə bii í mà ine iyi wa təə inyi ku mɔ, aa təəm nii wo nə n̄ mue inyii kuwɛɛ.

¹¹ Njoi abou í s̄ə í ni, məkəyɛi, í kú ne gooka. Wee ləḡou í j̄i isa. Beirei aa ce í be anyii kuwɛɛu. ¹² Zakəbu, bala nwai í tu nwa ləḡou ihɛ. Nə nŋu do amaə ŋa do mɛɛmɛ ŋa fei ihɛ à ya mɔ. Mà awə í waa tamaa í re Zakəbu bala nwaui. ¹³ Njoi Jesu í jɛaa í ni, ine iyi í ya mɔ inyii ləḡou ihɛ fei, aḵbɛ á kpraá má. ¹⁴ Amma ine iyi an mua inyi ku mɔ, aḵbɛ kaa kpa lafɛɛ má, domi inyi iyi an mua lafɛɛ á maa s̄əi bei inyii is̄ə nə á na ine kuwɛɛ hai tā. ¹⁵ Njoi abou í ni, məkəyɛi, n̄ bi í muum dimii inyiu be ku ba aḵbɛ ku maà kpam má nə n̄ maà n̄ naa inyi ku kpā ihɛ má.

¹⁶ Njoi Jesu í s̄ə í ni, koo kpe məkəɛ wa í naa wa ihɛ ŋa. ¹⁷ Njoi abou í jɛa Jesu í ni, n̄ kú ne məkə. Njoi Jesu mɔ í ni, ntoi í fə iyi í ni í kú ne məkə, ¹⁸ domi məkə miui í tako í ne. Nə wee məkə iyi í ne si nsei kú je məkəɛ. Ine nŋu ntoi í fə.

¹⁹ Njoi abou í ni, məkəyɛi, n̄ ye iyi awəu waliii. ²⁰ To, awa inei Samari ŋa, bala nwa ŋa si geeteu ihəi à ya gule a təə Ilaaḥ wo, amma iŋe Zuifu ŋa, í ni í gbe Zeruzalemui ine ku ya gule ku təə. ²¹ Nə Jesu í s̄ə í ni, abooyi, dasi idem iyi an s̄əɛ naane. Awaati wa naa iyi a kaa gule a təə Ilaaḥ Baaba si antai geeteu ihə hee má je Zeruzalemu. ²² Iŋe inei Samari ŋa, í waa gulea Ilaaḥ, amma í kú maa ŋa. Awa Zuifu ŋa à mà à bei à waa guleaḥ, domi ideí faaba wa naai hai bi Zuifu ŋa. ²³ Amma awaati gɔ á na ku naa, nə í to wa tā məm de, iyi Hundeí Ilaaḥ á j̄ə ine ŋa a maa gule a təə Ilaaḥ Baaba do nto. Woo gulea do yaase beɛbe ŋai í bi. Ine be ŋai á je woo guleaa Ilaaḥ nto nto. ²⁴ Ilaaḥi í je Hunde, nə kú ne bei aa ce iyi a kú guleaa si Hunde do si nto. ²⁵ Njoi abou í s̄ə í ni, n̄ mà ine iyi Ilaaḥ í cica á na ku naa. Bii í naa nŋui á sisi nwa fei ndɛɛ. ²⁶ Njoi Jesu í ni, amu ihɛ, amu iyi n̄ wa n̄ baɛ ide ku fə.

²⁷ Waati beɛbe mɔcɔi Jesu ŋau à to wa. Njoi ideu í mu ŋa biti nto nto do iyi à ye wa ba inaabo ide ku fə. Do nŋu fei, kāma ŋa a gɔ kú

bee abou mii iyi í bi. A kù nò a kù bee Jesu a kù ní, mii í ce í waa ba abou ide ku fò.

²⁸ Njoi abou í jile bɔɔdoe be í nyi ino ilu í koo í sɔ inɛ na í ni, ²⁹ í naa í koo í cɔ inɛ go iyi í sɔm mii iyi n̄ tako n̄ ce fei. Mà inɛ iyi Ilaaɔ í cicau mbe ya. ³⁰ Nò inɛ na à fita wa hai ino iluu à waa bɔ bi Jesu.

³¹ Waati beɛbe mɔcɔe na à wasi ku mantee à waa ní, Mɛɛtu, je titá. ³² Amma í sɔ na í ni, n̄ ne dimii ije go iyi í kù mà na. ³³ Njoi mɔcɔ n̄au à bee nje à waa ní, mà inɛ go í naa ije wai de.

³⁴ Nò Jesu í sɔ na í ni, ijem n̄jui í je n ce idɔɔbii inɛ iyi í bem wa nò n̄ kpa irii icɛe iyi í dasim. ³⁵ Inje í waa ní í gbe cukpa mee a bei a da ya. Amma amu n̄ wa n̄ sɔ n̄je, í cɔ iko n̄au, mii ku gbɛ n̄au fei í jla í to ku da. ³⁶ Inɛ iyi wa da í wasi fae ku gba tã, nò amaaje iyi wa tɔtɔu ti kuwɛɛ hai tãl. Si beɛbe woo gbɛ do woo da à ne ino didɔ ajɔ. ³⁷ À ya kpa mɔnda go a ni, inɛ go wa gbɛ nò inɛ mmu go wa da. Mɔndau ntɔl wa fɔ. ³⁸ N̄ be n̄je í koo í da si iko bii í kù logoo na. Inɛ go n̄ai à ce icɛ be, wee nsei inje í naa í waa da mii iyi à gbɛu na.

³⁹ Inei Samari nkpoi nkpoi í dasi Jesu naane si ino iluu be si na iyi í jò abou í tako í sɔ na í ni Jesu í sɔ n̄jui mii iyi n̄jui í ce wo fei. ⁴⁰ Na n̄jui, inei Samari n̄au à koo à ba Jesu à tɔe suuru ku gbe bi ti aña. Nò í ce be ajɔ minji. ⁴¹ Inɛ nkpoi í dasi naane má waati iyi à gbo ideí Jesu, ⁴² n̄joi à sɔ abou à ni, kù je na ide iyi í fɔu n̄jui akáí í jò à dasi Jesu naane má, amma si na iyi í jò awa taka nwa à gbo ideeí nò à mà iyi do nto n̄jui í je Woo faabaí andunya.

Jesu í jò amai akawe nla go í ba iri

⁴³ Iyi Jesu í ce ajɔ minji be n̄joi í ne í bɔ ikpa ilei Galilee, ⁴⁴ domi n̄jui takae í fɔ wo í ni, walli ci ya ne beɛɛe si ilue. ⁴⁵ Iyi í to Galilee n̄joi inɛ n̄au à gbaa do ino didɔ. Tako wo à bɔ jingau Zeruzalemu nò à ye mii iyi í ce be fei. Na n̄joi í jò à gbaa do ino didɔ.

⁴⁶ Nò í nyi í bɔ Kana si ilei Galilee má, tengi bii í tako í jò inyi í kpaasi vɛɛu. Wee akawei ilaalu go í wa Kaperanumu, amae kù waa ne baani. ⁴⁷ Njoi í gbo iyi Jesu í ne hai ilei Zudee í naa ilei Galilee. Njoi í dede hai Kaperanumu í bɔ bi tɛe í koo í tɔe suuru ku na ku faaba amai n̄jui iyi wa bi ku ku. ⁴⁸ Njoi Jesu í jɛaa í ni, inje í ci ya dasi naane ajɔ kama na bii kù je í ye nyinda do maamaake go na sisi. ⁴⁹ Njoi akaweú í ni, mɔkɔɔyi, í wa n̄ tɔe suuru í naa wa bi tom hee amau ku maa ku. ⁵⁰ Njoi Jesu í sɔo í ni, koo í ne, amae á weɛ.

Nò inɛɛu í dasi ideí Jesuu naane nò í ne. ⁵¹ Iyi í dasi kpáai ideɛ wa ne n̄joi í ko woo ce icɛe na à waa naa. Njoi à sɔo à ni, amae í ba iri. ⁵² Njoi í bee na si waati yoomai í ba iri. Njoi à ni, ana iso akáí bɔɔu í nya. ⁵³ Njoi baai amau í ye gigi iyi waatiu bei Jesu í sɔo ideu dee dee í ni, amae á weɛ. Nò n̄jui do inei kpasɛe na fei à dasi Jesu naane.

⁵⁴ Ise gbeejisiai ihɛ bebei iyi Jesu í dede hai ilei Zudee í naa ilei Galilee nò si kunaaeu fei í ce maamaakei. Iyi ihɛi í je maamaake minjisia.

5

Jesu í jò weege go í ba iri

¹ Si anyie n̄joi jingau go í to wa. Jingaui Zuifu n̄ai. Nò Jesu í bɔ Zeruzalemu. ² Wee Zeruzalemu be, bi ku loɔ ino iluu í kpɔ. Andɛ akáí à ya kpe Andɛi angudá na. Kɔkɔ andeu bei fatama nla go í wa. Nò à ma si ile iyi í ne andɛ miu. Do feei Ebɛɛ Betizadai à ya kpoo. ³ Si andɛi ile n̄aui bɔɔ nkpoi í ya na ku maa sù, feeju na do woo sukute do weege na. [Bei à ya sù a ma degbe kuyayai inyi, ⁴ domi ajɔ go na amalekai Ilaaɔ í ya kita wa ku lo si fatamau nò ku fɔ inyi. Bii inyi í fɔ bɔɔo iyi í tako í dasi be dimii bɔɔo iyi í ne fei í ya ba irii.] ⁵ Wee inɛ go í wa be, bɔɔu adɔ kuntaa do mɛɛjoi í ce sie. ⁶ Iyi Jesu í yɔo wa sù be í bei í mà iyi í kpe be n̄joi í beɛe í ni, í bi í ba iri? ⁷ Njoi bɔɔu í jɛaa í ni, mɔkɔɔyi, n̄ kù ne inɛ iyi á dasim si inyi waati iyi í fɔ. Hee n̄ maa n̄ kookaai n̄ maa n̄ dasi inyi, inɛ go í ya takom nii.

⁸ Njoi Jesu í sɔo í ni, dede í ka sɛɛe, í nɛɔ. ⁹ Njoi gbakã inɛɛu í ba iri nò í ka sɛɛe í dasi kpáa wa ne.

Wee ajɔi kusimii. ¹⁰ Njoi inɛ ngboi Zuifu n̄au à sɔ inɛ iyi í ba iriu à ni, ajɔi kusimii nyi. Wooda nwa í ganji í so sɛɛe. ¹¹ Njoi í sɔ na í ni, inɛ iyi í jò n̄ ba irii í ni n̄ so sɛɛm n̄ ne. ¹² Njoi à beɛe à ni, yooi í sɛe í ni í so sɛɛe í ne. ¹³ Amma inɛ iyi í ba iriu kù mà lafɛe si na iyi í jò zamaa í wa be nò Jesu í dasi ino n̄ja.

¹⁴ Iyi í ce sãa n̄joi Jesu í yɔo bantumai kpasɛi Ilaaɔ nò í sɔo í ni, wee í ba iri bebei. To, màa ce dulum má ku ba laaɔo iyi í re beɛbe ku màa baɛ má. ¹⁵ Njoi inɛɛu í nyi bi inɛ ngbo n̄au í sɔ na í ni Jesu í jò n̄jui í ba iri. ¹⁶ Njoi í jò inɛ n̄au à waa kpã Jesu iju si na iyi í jò í ce dimii mii n̄u be si ajɔi kusimi. ¹⁷ Amma Jesu í sɔ na í ni, Baam í ya maa ce icɛi waati kama fei, beɛbe mɔi amu takam n̄ wa n̄ ce.

¹⁸ Na irii ideu bei Zuifu na à teese à waa de Jesu ku kpa, kù je si na iyi í jò í jò inɛɛu í ba iri si ajɔi kusimii n̄jui akáí, amma si na iyi í jò wa wã araɛi do Ilaaɔ má, wa ni Ilaaɔi í je baai n̄jui.

Yiikoi Amai Ilaaɔ

¹⁹ Njoi Jesu í sɔ na í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n̄ sɔ n̄jei, amu Ama, n̄ kaa n̄ yɔkɔ n̄ ce ngɔgo do aram bii kù je mii iyi n̄ ye Baam wa ce. Mii iyi Baaba wa ce fei, n̄jui amu mɔ Ama n̄ wa n̄ ce. ²⁰ Baaba í bi amu Amae nò í nyisim mii iyi n̄jui takae wa ce fei. Á nyisim icɛe iyi í re be ihɛ má mɔm ku ba inje fei í biti na. ²¹ Ntɔ ntɔ, si bei Ilaaɔ Baaba í ya j̄i iku na n̄ ku ce na ilu hunde, beɛbe mɔi amu Amae an mua inɛ na iyi n̄ bi kuwɛe. ²² Ilaaɔ Baaba takae ci ya kiiti inɛ go, amma í so kiitiu fei í daa amu Amae si awo, ²³ ku ba inɛ fei ku saalu amu Amau si bei

à waa saalu Ilaaḍ Baaba. Ine iyi kù saalu amu Amau, Baaba iyi í bem wai kù saalu.

²⁴Ntò ntò nì wa n sḡ ñei, ine iyi wa gbo idem nò í dasi ine iyi í bem wa naane, lafḗe í ne kuwée hai tā. Kaa naa bi ku ce kiiti má, amma í kua iku í lḡsi kuwéei. ²⁵Ntò ntò, awaati wa naa nò wee í to wa tā, iyi iku ña aa gbo imui amu Amai Ilaaḍ nò si inḡ ñña ine ña iyi à gbo imum fei aa ne kuwée*. ²⁶Si bei Baaba takae í je irii kuwée, beḗbe moi í jò amu Amae ñ je. ²⁷Nò í muum kpāa n kiitiò ine ña, si na iyi í jò ñ je Amai Amāne. ²⁸Na ññu, í maà bitì ña, domi waati wa naa iyi iku ña fei aa gbo imum, ²⁹nò aa fita wa hai si bale. Ine ña iyi à ce jiidāe aa jì si kuwée hai tā. Ine ña mḡ iyi à ce laalḡ aa jì nò a kiiti ña.

Mii ña iyi wa nyisi iyi Jesu í ne yiiko

³⁰Jesu í ni, n kaa n yḡkḡ n ce ngḡḡo do aram. Si bei Ilaaḍ í sḡm si beḗbei an ceò kiitiu, nò kiitim í je dee dee domi n kù wa n de idḡḡbim ku ce, bii kù je idḡḡbii ine iyi í bem wa. ³¹Bii amu takam nii ñ wa n jea aram seeda wo, seedam kù je ntò. ³²Amma ine gḡ í wee iyi wa jea ine ña seedam nò ñ mà iyi seeda iyi wa je ñña na irim nḡu ntai. Lafḗei í je Zāa woo dasi inyi. ³³Ñei í be sie ine ña, nò ide iyi í fḡ si gāmēm nḡu ntai. ³⁴Kù je ñ wa n de amane ku jeēm seeda, amu de ñ wa n fḡ beḗbei ku ba í ba faaba ña. ³⁵Zāau be í yei bei fitila iyi à má ku má inya. Nò waati keeke gḡ í jesi í weeḡ inḡ didḡ si inya kumáe ña. ³⁶Amma seeda gḡ í wee iyi í la í re ti Zāa. Seedaui í je ice iyi ñ wa n ce. Aḡ Baabai í daam si awḡ, ññu mai wa jea ine ña seedam nò wa nyisi iyi Ilaaḍ Baabai í bem wa. ³⁷Ilaaḍ Baaba takaei wa jea ine ña seedam. Amma ññe í kù gbo ide ku fḡe baa ajo akā ña hee má je í yḡḡ do iju ña. ³⁸Idee kù ba bi ku buba si ñe, domi í kù dasi amu iyi í be wau naane ña. ³⁹Ñe í ya maa cio kukḡi idei Ilaaḍ si na iyi í jò ñ waa tamaa aa ba sie kuwée hai tā ña. Nò wee kuko ñau be fei wa jea ine ña seedam. ⁴⁰Amma do ññu fei í kḡ ku naa bi tom ku ba í ba kuwée ña.

⁴¹N kù wa n de saabu bi amane ña. ⁴²Amma ñ mà ñe. Ñ mà iyi í kù ne kubii Ilaaḍ si idḡ ññe ña. ⁴³Do irii Baam nii ñ naa, nò í kù gḡam ña. Amma bii ine gḡ ñje í má do irii arai ññu takae, lafḗei aa gba ña. ⁴⁴Bii beḗbei beirei aa ce í dasim naane ña, ññe iyi í ya maa de saabui ñje ña ññe duusḡḡ nò í kù waa de saabu iyi wa naa hai bi Ilaaḍ ña, ññu iyi kù ne saa. ⁴⁵I maà tamaa má amui an ye taale ññe bi Ilaaḍ Baaba. Moizi, ññu iyi í waa naane ñau, ññui á ye taale ññe. ⁴⁶Bii í dasi Moizi naane ntò ntò ña wo, aa dasi amu mḡ naane ña, domi idem nii Moizi í kḡ. ⁴⁷Amma í kù dasi idee naane ña. To, beirei aa ce í dasi idem naane ña.

6

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)

(Cə Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17)

¹⁻⁴Si anyii ññu, jingau Zuifu ña iyi à ya kpe lku ku kua í maai wa. Waati beḗbei Jesu í kua icei tenkui Galilee. Tenkuui à ya nyi a kpe Tiberia má. Nḡi zamaa nkḡḡ wa tooe, domi à ye maamaake ña iyi í ya maa ce ku maa faabaḡ bḡḡ ña. Nḡi Jesu í gḡ geete gḡ í buba do mḡcḡe ña ajo. ⁵Iyi í cḡ ilu nò í ye zamaa nla gḡ í wa naa bi tḡe. Nḡi í bee Filipu í ni, iwoi aa ka ba ije iyi aa ka ra ine ñau ihḗ a je. ⁶Í fḡ beḗbei ku cḡḡ laakai Filipu domi í mà bei ññu à ce tā.

⁷Nḡi Filipu í jeaá í ni, baa fiaí icei ajo cḡḡ minji kaa to ka ra ñña ije, iyi aña fei aa ba keeke keeke. ⁸Nḡi ine akāi mḡcḡ ñau iyi à ya kpe Anderee, ifḡi Simḡḡ Piee í ni, ⁹ama awaasḡḡ gḡ í wa ihḗ í ne pḡe ara miu do cḡe keeke minji. Amma ññe be kaa cea zamaa nlaui ihḗ nkāma.

¹⁰Nḡi Jesu í ni, í jò aña fei a buba. Wee inyau í ne fḡfḡ nkḡḡ nkḡḡ. Nḡi aña fei à buba. Si inḡ ñña kukḡḡi inemḡḡ ñau í to dubu miu (5.000). ¹¹Nḡi Jesu í so pḡe ñau í saabu Ilaaḍ, ññoi í jò à kpḡa ine ña iyi à waa bubau. Beḗbe moi í ce do cḡe ñau. Nò à je bei à bi. ¹²Iyi aña fei à je à yo, ññoi Jesu í sḡ mḡcḡe ña í ni, í ko ije iyi í gḡbeu ña ku ba gḡḡḡ ku maà ce nfe. ¹³Nò à ko ije iyi í gḡbeu. Si pḡe ara miu iyi Jesu í gba í bububu í kpḡa ine ña à jeu, kolḡ maateejii í gḡbe.

¹⁴Iyi ine ñau à ye maamaake iyi Jesu í ceu ññoi à ni, do ntò, ññui í je walii iyi à na ku naa si andunyau. ¹⁵Nḡi ine ñau à waa bi a muu do gḡbugbā a coo ilaalu. Amma si bei Jesu í mà si ña ññoi í nya arae ññu akā í nyi iri kutau ma.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cə Matie 14:22-33; Maaku 6:45-52)

¹⁶Iyi ale í le ññoi mḡcḡi Jesu ñau à bḡ itti tenkuu. ¹⁷Nḡi à lḡ akḡi inyi ku ba a kua a bḡ Kaperanumu. Nò à dasi kpāa à waa ne. Nḡi idū í dū nò wee Jesu kù to si ña. ¹⁸Nḡi fufu nla gḡ wa ce nò inyiwa wa yaya. ¹⁹Iyi à ne zakai kilo meefa ññoi à hḡnne Jesu wa ne si antai inyiwa wa naa bi tu ña, ññoi zigi ñña í da. ²⁰Amma Jesu í sḡ ña í ni, amui, í maà jḡ ñño ku mu ñe. ²¹Nḡi à waa bi ññu mḡ ku lḡ inḡ akḡi inyiwa amma wee gḡbakā à to bii à waa bḡu.

Zamaau wa de Jesu

²²Iju kumáe ine ña iyi à wa icei tenkuu be, à ye gigi iyi akḡ akāi í wa be wo. A nò à mà iyi Jesu kù lḡ akḡi inyiwa do mḡcḡe ña ajo, aña duusḡḡ ññai à ne. ²³Waati beḗbe, akḡi inyi gḡ ña mḡ à naa hai Tiberia nò à to inyau. Tengi bei Lafḗe Jesu í tako í saabu Ilaaḍ í bei í na ña pḡe à jeu. ²⁴Iyi zamaau í ye Jesu do mḡcḡe ña

* 5:25 iku ña Kù je ine ña iyi à ku ntò ntò ñai wa fāa. Amma ine ña iyi dulum du ña í jò à je bei iku ñai wa fāa.

kāma n̄ja kù wa b̄e, n̄joi ānja m̄o à l̄o ak̄oi inȳi n̄jau à b̄o ku d̄ede n̄ja ik̄pa Kaperanumu.

Jesui í je ijei kuw̄ee

²⁵ N̄joi in̄e n̄jau à waa icei tenkuu do ik̄pa ih̄s à koo à ba Jesu b̄e n̄o à ni, M̄etu, waati yoomai í to wa ih̄e. ²⁶ N̄joi Jesu í je n̄ja í ni, nt̄o nt̄o, í waa dedem n̄jai si na iyi í j̄ò í ba p̄ēe ì je ì yo n̄ja, kù je na iyi í j̄ò ì ye ñ ce maamaake go n̄ja. ²⁷ Í maà ti í ce icei ije iyi í ya s̄ami n̄ju ak̄a, amma í ce icei ije iyi á j̄ò í ba kuw̄ee hai tā n̄ja. N̄o ije n̄ju amu Am̄ai Am̄ane an mu n̄je, domi amui Ilaās Baaba í na yiik̄oe n̄o í j̄ò in̄e n̄ja à waa ȳoo.

²⁸ N̄joi à beee à ni, mii aa ka ce ka ceò ice iyi Ilaās í bi. ²⁹ N̄joi Jesu í je n̄ja í ni, ice iyi Ilaās í bi si n̄jei í je í dasi amu wo b̄ee naane n̄ja.

³⁰ N̄joi à beee à ni, maamaake yoomai aa ce ka ȳoo ku ba ka dasi naane. M̄a ice yoomai aa ce. ³¹ N̄o à ni má, bala nwa n̄ja à je ije go iyi à ya kpe mana si gbaa. À k̄oo à ni í na n̄ja ije wa hai lelei Ās. ³² N̄joi Jesu í je n̄ja í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄s̄ n̄jei, kù je Moizii í mu n̄je ijeu wa hai lele, amma Baam nii í mu n̄je ije iyi í je nt̄ou wa hai lele. ³³ N̄o ije iyi Ilaās í ya mua in̄e, n̄jui í je in̄e iyi í kita wa hai lele iyi á j̄ò amane ku ba kuw̄ee hai tā. ³⁴ N̄joi à s̄s̄o à ni, m̄ak̄ooyi, mu nwa dimii ijeu b̄e do ajo fei.

³⁵ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja í ni, amui ñ je ijei kuw̄ee. In̄e iyi í naa bi tom, ari kaa kpa laf̄ēe má pai, n̄o in̄e iyi í dasim naane, agb̄e kaa kpa má pai.

³⁶ Ñ tako ñ s̄s̄ n̄je wo ñ ni, ñ waa yem n̄ja, amma í kù dasi naane n̄ja. ³⁷ In̄e n̄ja iyi Baaba í nam fei aa naa bi tom, n̄o in̄e iyi í naa bi tom baa bii beirei n̄ kaa n̄ nȳoo angule. ³⁸ Ñ kita wai hai lelei Ās n̄ na n̄ ceò id̄oobii in̄e iyi í bem wa, kù je id̄oobii amu takam. ³⁹ Id̄oobii in̄e iyi í bem wa wee. In̄e n̄ja iyi í nam, n̄ maà ñ j̄ò baa in̄e ak̄a n̄ja ku ce n̄fe amma n̄ j̄l ānja fei hai si bale si aj̄oi ank̄anyi. ⁴⁰ Id̄oobii Baam nii í je in̄e iyi í ye amu Ama n̄o í dasim naane fei ku ne kuw̄ee hai tā, an n̄o ñ j̄l laf̄ēe hai si bale si aj̄oi ank̄anyi.

⁴¹ N̄joi Zuifu n̄jau à waa gbagba sie na iyi í j̄ò í ni n̄ju í je ije iyi í kita wa hai lelei Ās. ⁴² N̄joi à ni, í j̄ò Jesu amai Zozēfuu m̄be mee. À má iyeò baae. Beirei í ce í ni n̄ju í naai hai lele.

⁴³ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja í ni, í maà ti í maà gbagba na irim beebe n̄ja. ⁴⁴ In̄e go kaa ȳok̄o ku naa bi tom bii kù je Baaba iyi í bem wai í fa laf̄ēe wa. N̄o in̄e n̄jui an j̄ò ku j̄l hai si bale si aj̄oi ank̄anyi. ⁴⁵ In̄e ak̄ai walii n̄jau í k̄o í ni, Ilaās takaei á na ku ñe fei si cio. N̄o beebe in̄e iyi í gbo idei Baaba fei n̄o í jirima cioe laf̄ēe á naa bi tom. ⁴⁶ In̄e k̄ama kù ye Ilaās Baaba do iju, í gbe amu iyi ñ naa hai bi t̄ēe. ⁴⁷ Nt̄o nt̄o, in̄e iyi í dasim naane fei í ne kuw̄ee hai tā. ⁴⁸ Amui ñ je ijei kuw̄ee. ⁴⁹ Bala n̄je n̄ja à je mana si gbaa amma kù ganji a ku. ⁵⁰ Amma amu ije goi ñ wa n̄ f̄aa iyi í naa hai lele, iyi bii amane í je kaa ku. ⁵¹ Amui ñ je ijei kuw̄ee. Hai lelei ñ kita wa. N̄o in̄e iyi í ba ijeu í je fei í ne

kuw̄ee hai tā. Ijeu í je aram. An náai ku ba in̄e n̄ja a maa wēeò.

⁵² Iyi Jesu í f̄o beebe n̄joi Zuifu n̄ja à ce si kak̄oo jiida à waa ni, beirei n̄ju á ce ku na wa in̄jai arae ka n̄jo.

⁵³ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja má í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄s̄ n̄jei, bii í kù n̄jo in̄jai arai amu Am̄ai Am̄ane walako í kù m̄o n̄jem í kù ne kuw̄ee n̄ja. ⁵⁴ In̄e iyi í n̄jo in̄jai aram n̄o í m̄o n̄jem í ne kuw̄ee hai tā, n̄o an j̄t̄u hai si bale si aj̄oi ank̄anyi. ⁵⁵ domi in̄jai aram nii í je ije alala n̄o n̄jem moi í je in̄yi alala. ⁵⁶ In̄e iyi í n̄jo in̄jai aram n̄o í m̄o n̄jem awaò aa ka ne amu ak̄a ka maa wēeò. ⁵⁷ Baabai í bem wa. N̄jui í ne kuw̄ee n̄o na iriei amu m̄o ñ wee. Beebe moi in̄e iyi í n̄jom, laf̄ēe í ne kuw̄ee na irim. ⁵⁸ Ije iyi í kita wa hai lelei ñ wa n̄ f̄aa. In̄e n̄ju kù je bei ije iyi bala n̄je n̄ja à je n̄o kù ganji à kuu. In̄e iyi wa je dimii ijeu ih̄e á maa wēe hee do ajo fei.

⁵⁹ Ideu bei Jesu í k̄o in̄e n̄ja si ile bii Zuifu n̄ja à ya ce kut̄oòo Kaperanumu.

Idei kuw̄ee hai tā

⁶⁰ Iyi m̄oc̄oi Jesu n̄jau à gbo ideu n̄joi nk̄p̄o n̄ja í ni, ideu ih̄e í lele. Yooi á naò.

⁶¹ N̄o Jesu í má iyi à wasi ku gbagba na ideu, n̄joi í bee n̄ja í ni, ideui í je n̄je bi ku koōe?

⁶² Debei, beirei aa ni n̄ja bii í ye amu Am̄ai Am̄ane ñ wa n̄ b̄o lele n̄ja bii ñ tako ñ wa wo. ⁶³ Hundeí í ya mua in̄e kuw̄ee, gbugb̄ai amane kù je nk̄ama. N̄o ide iyi ñ s̄s̄ n̄jeu wee hundeí, n̄o n̄jui í je kuw̄ee. ⁶⁴ Amma si in̄o n̄je in̄e go n̄ja a kù dasi naane. Jesu í f̄o beebe si na iyi í j̄ò í má hai sintee in̄e n̄ja iyi a kaa dasi n̄ju naane do in̄e iyi á na ku zamba n̄ju. ⁶⁵ N̄o í ni má, na iyi ih̄eí j̄ò ñ s̄s̄ n̄je wo ñ ni in̄e go kù wee iyi á naa bi tom bii kù je Ilaās Baabai í j̄ò laf̄ēe í naa.

⁶⁶ N̄joi hai waati beebe m̄oc̄o nk̄p̄o n̄jau à fa ara n̄ja do anyi a ci ya toos má. ⁶⁷ Na n̄joi í j̄ò Jesu í bee m̄oc̄o maateejie n̄ja í ni, in̄je m̄o ni, í kù waa ne n̄jai? ⁶⁸ N̄joi Simoo P̄iee í jeaa í ni, Laf̄ēe, bi yooi aa ka b̄o má. Aw̄oi í ne ideí kuw̄ee hai tā. ⁶⁹ Awa à dasi naane n̄o à má kam kam iyi aw̄oi í je In̄e Kumá iyi í naa hai bi Ilaās. ⁷⁰ N̄joi Jesu í bee n̄ja í ni, kù je amui ñ cica in̄je maateejii ba. Do n̄ju fei in̄e ak̄a n̄je í je in̄ei Seetam. ⁷¹ Waat̄o ideí Zudasi amai Simoo Isikariotii wa f̄aa, si na iyi í j̄ò baa do iyi í wa si in̄oi m̄oc̄o maateejii n̄ju fei, n̄jui á zambae.

7

If̄oi Jesu n̄ja a kù dasi naane

¹ Si anyii n̄ju, Jesu wa dabii si ilei Galilee. Kù bi ku b̄o ik̄pa ilei Zudee domi Zuifu n̄jau à waa de ku kpa. ² N̄o wee jingauí Zuifu n̄ja iyi á ya kpe jingauí Ilei ac̄o í maai wa. ³ N̄joi if̄oi Jesu n̄ja à s̄s̄o à ni, ne hai ih̄e í b̄o Zudee ku ba m̄oc̄oe n̄ja iyi á wa ik̄pa b̄e a ye ice iyi í waa ce, ⁴ domi bii amane í bi a má n̄ju bantumaa kaa máa ce nḡogo si asii. Bii í waa ce dimii ice beebe, í gbe í nyisi in̄e n̄ja arae. ⁵ Á waa f̄o beebe si na iyi í j̄ò baa ānja taka n̄ja a kù

dasiē naane. ⁶ Njoi Jesu í s̄s̄ ŋa í ni, waatim kù to wa titā, amma inje waatiu fei í sla njei. ⁷ Inei andunya ŋa a kaa yōkō a cé ŋe, amma à cé amu domi n̄ ya n ni kookoosu ŋja kù sla. ⁸ Inje í b̄o jingauu, amma amu n kù wa n koo titā, si na iyi í j̄o waatim kù to wa. ⁹ Iyi í s̄s̄ ŋa ideu í tā n̄o í gbe ilei Galilee bē.

Jesu í b̄o jingau

¹⁰ Iyi ifoi Jesu ŋa à b̄o jingauu ŋoi n̄ju m̄o í dede í koo do asii, kù bi a yōo si bantuma. ¹¹ Njoi Zuifu ŋau à wasi ku dedeē si waatii jingauu à waa ni, iwoi í wa.

¹² Njoi si zamaau inē ŋa à wasi ku f̄o ideē do gundu. Inē ḡo ŋa à waa ni, inē j̄idai. N̄o inē ḡo ŋa m̄o à waa ni, iboi, wa d̄i j̄ui inē ŋai. ¹³ Amma k̄ama ŋja ci ya f̄o ideē do wōkō domi à waa ce njoi inē ngbo ŋau.

¹⁴ Iyi inē ŋa à j̄e jingauu à to anini ŋoi Jesu í koo í l̄o bantumai kpasēi Ilaaō bē wa k̄o inē ŋa si cio. ¹⁵ Njoi Zuifu ŋau à biti n̄o à wasi ku ni, beirei inē iyi kù b̄o cio í ce í m̄a kùk̄oi idei Ilaaō bē ihē.

¹⁶ Njoi Jesu í j̄e ŋja í ni, ciom kù j̄e hai si id̄m̄ nii wa fita wa. Hai bi Ilaaōi wa naa, n̄ju iyi í b̄em wa. ¹⁷ Inē iyi í bi n̄ju ku ce id̄ob̄ii Ilaaō, laf̄ē á m̄a bii ciom hai bi Ilaaōi wa naa, walak̄o bii í j̄e ti amu takam nii. ¹⁸ Inē iyi wa f̄o ide do yiikoi irii arae beereí n̄ju takaeí wa de. Amma inē iyi wa de beereí inē iyi í b̄o wa, laf̄ē n̄t̄oi í ya f̄o, ibo k̄ama ci ya wa siē. ¹⁹ Moizii í na ŋe wooda, m̄a irei. Amma do n̄ju fei, k̄ama n̄je kù waa jirima woodau. To, na mii í ce í waa de ku kpam ŋa. ²⁰ Njoi zamaau í j̄eaa í ni, í n̄e inei in̄okoi ba. Yooi wa de ku kpaē.

²¹ Jesu í j̄e ŋja í ni, maamaake ak̄ai n̄ ce si aj̄oi kus̄mi n̄o inje fei í biti. ²² Amma í lasabu ŋa. Moizii í na ŋe woodai bango ku dasi. N̄ju í j̄o baa bii í j̄e aj̄oi kus̄miu í ya maa dasi ama n̄je ŋa bango ŋa. N̄o m̄om̄ ideí bango ku dasiu kù j̄e hai bi Moizii wa naa, hai bi bala n̄je ŋai. ²³ Debei, bii í waa dasi ama n̄je ŋa bango si aj̄oi kus̄miu ku ba í maa beje woodai Moizi ŋa, na mii í ce í ya maa mum do id̄ok̄o ŋa waati iyi n̄ faaba inē ḡo mam mam si aj̄oi kus̄miu. ²⁴ I maa ya kiiti ngoḡo si bei í waa yōo do iju n̄ju ak̄a ŋa, amma í ce kiitiu dee dee ŋa.

Jesui í j̄e inē iyi Ilaaō í cicau?

²⁵ Njoi inei Zeruzalemu ḡo ŋa, iyi à ḡbo Jesu í f̄o b̄eēbē à waa ni, kù j̄e in̄eēu ihē í waa de ku kpau ya. ²⁶ N̄o wee wa f̄o ide si bantuma n̄o inē ḡo kù ni ide ḡo m̄eē. Inē inē ngbo nwa ŋa à m̄a bebei iyi n̄ju í j̄e inē iyi Ilaaō í cicau do n̄t̄o de. ²⁷ Amma bii í j̄e inē iyi Ilaaō í cicau wa naa inē ḡo kaa m̄a hai bii á naaō wa, n̄o wee awa à m̄a hai bii in̄eēu ihē í naa.

²⁸ Si bei Jesu wa k̄o ŋa si cio bantumai kpasēi Ilaaō bē í la wa ni, í waa tamaa bei í m̄am̄ ŋai, í n̄o í m̄a hai bii n̄ wa n naa ŋa. Do n̄ju fei, n kù naa do yiikoi aram, amma ilu

n̄t̄oi iyi inje í kù m̄a, n̄ju í b̄em wa. ²⁹ Amu n̄ m̄a, domi hai bi t̄eēi n̄ wa n naa, n̄ju m̄oi í n̄o í b̄em wa.

³⁰ Njoi à waa de ku muu, amma inē ḡo kù lesie awō domi waatiē kù to wa titā. ³¹ Si zamaau inē nk̄p̄o í dasie naane ŋoi à ni, bii inē ihē kù j̄e inē iyi Ilaaō í cicau, inē mmu iyi á na ku naa á yōkō ku ce maamaake ŋa ku re bei in̄eēu ihē wa ce?

Á b̄e woo degbe kpasēi Ilaaō ŋa a koo a mu

Jesu

³² Farisi ŋau à ḡbo bei inē ŋau à waa f̄o ideí Jesu do gundu. Na n̄ju, inē ngboi woo weei Ilaaō ŋa do Farisi ŋa à b̄e woo degbe kpasēi Ilaaō ŋa a koo a muu wa. ³³ Njoi Jesu í s̄s̄ ŋa í ni, waati keekei í gbe iyi an w̄eē do inje. Si anyiē an nyi bi inē iyi í b̄em wa. ³⁴ Aa na í maa dedeem ŋa amma í kaa yem ŋa, domi í kaa yōkō í b̄o bii an wa ŋa.

³⁵ Njoi Zuifu ŋau à bee n̄je ide à waa ni, iwoi á b̄o iyi a kaa ka yōo. M̄a bi inē nwa ŋa iyi à fangaa si ilei dimi mmu ŋau í b̄o ya. Á koo k̄o dimi mmu ŋau si cioi? ³⁶ Yoomai í j̄e yaasei ide iyi í f̄ou be si bei í ni aa ka de n̄ju amma a kaa ka ye n̄ju, domi bii n̄ju á wa a kaa ka yōkō ka b̄o bē.

Inyii kuw̄eē

³⁷ Aj̄oi ank̄aanyii jingau í ya n̄e beereí ku re. Aj̄o n̄juu, ŋoi Jesu í dede í leek̄i wa f̄o ide hee lele wa ni, inē iyi agbe wa kpa ku naa ku m̄o inyi bi tom. ³⁸ Inē iyi í dasim naane fei inyii kuw̄eē á c̄a si id̄oi laf̄ē. B̄eēbei kuk̄oi ideí Ilaaō í ni.

³⁹ Wee ideí Hundeí Ilaaōi Jesu wa f̄aa. Inē iyi í dasi Jesu naane fei á ba Hundeu. Amma waati iyi wa f̄o b̄eēb̄e Ilaaō kù na Hundeē titā si na iyi í j̄e Jesu kù nyisi amboeē waati b̄eēb̄e.

Inē ŋa à waa kp̄ē n̄je na irii Jesu

⁴⁰ Inē ḡo ŋa si in̄oi zamaau, iyi à ḡbo ideu ŋoi à ni, in̄eēu ihē walii n̄laui n̄t̄o n̄t̄o. ⁴¹ Inē ḡo ŋa m̄o à ni, inē iyi Ilaaō í cicau. Amma inē ḡo ŋa à ni, beirei inē iyi Ilaaō í cicau á ce ku naa hai ilei Galilee. ⁴² Kuk̄oi ideí Ilaaō kù ni inē iyi Ilaaō í cicau á fita wai hai si dimii Davidi? Hai Betelehemu ilui Davidi takae si á naa? ⁴³ N̄o inē ŋau à waa kp̄ē n̄je na irie. ⁴⁴ Inē ḡo ŋa à bi a muu, amma inē k̄ama kù lesie awō.

Naane hai dasii inē ngboi Zuifu ŋa

⁴⁵ Njoi woo degbe kpasēi Ilaaō ŋau à nyi bi inē ngboi woo weei Ilaaō ŋa do Farisi ŋau. Njoi à bee ŋa à ni, na mii í ce í kù mu Jesuu wa ŋa. ⁴⁶ Njoi woo degbe kpasēi Ilaaō ŋau à j̄e à ni, inē k̄ama kù w̄eē iyi í f̄o ide bei in̄eēu bē. ⁴⁷ Njoi Farisi ŋau à bee ŋa à waa ni, to, inje m̄o í j̄o in̄eēu í d̄i iju n̄je ŋa ya. ⁴⁸ I ḡbo bii inē ngbo ḡo walak̄o Farisi ŋau baa inē ak̄a ŋja í dasie naane ŋai? ⁴⁹ Amma zamaau kù m̄a woodai Moizi. Ilaaō kù ceekpe ŋa.

⁵⁰ Amma si in̄oi Farisi ŋau inē ḡo í wa b̄e à ya kpoo Nikod̄emu. N̄ju í b̄o bi Jesu id̄ūu

wo. Iyi í gbò à waa fò bɛɛbɛ nɔi í bee n̄a í ni, ⁵¹ wooda nwa í yòoda nwa ka ye taalei amane hai à kù gbò ideɛ nò à kù mà mii iyi í ce? ⁵² N̄oi à bɛɛɛ à ni, asee awò takae m̄o inɛi Galileei? Cò si kukò ideí Ilaaṣ s̄aa s̄aa, í kaa ye walii gò iyi í fita wa hai Galilee. [⁵³ Nò inɛ fei í ne kpasɛɛ.

8

Inaabo iyi í ce sakara

¹ N̄oi Jesu í bò geete iyi à ya kpe Olivie. ² Amma iju kumáe daadaakò í sinda í bò bantumai kpasɛi Ilaaṣ nò inɛ fei wa bò bi tɛɛ, nò í buba í lasi cio ku kò n̄a si. ³ N̄oi woo kò inɛ n̄a si wooda n̄a do Farisi n̄a à naaṣ inaabo gò wa bi tɛɛ iyi à muu si sakara ku ce. N̄oi à leekɛ si aninii zamaau. ⁴ Nò à s̄s̄ Jesu à ni, Mɛɛtu, à mu abou ih̄ɛi si sakara ku ce. ⁵ Wee Moizi í fò si woodae í ni dimii inaabo bɛ ih̄ɛ ka taa kuta ka kpa. To, awò m̄o, beirei í yòo.

⁶ À fò bɛɛbɛi ku ba a cò laakae nò a ye taaleɛ. Amma Jesu í kɔmba iri ile wa kò si ile do amaawò. ⁷ N̄oi à bɛɛɛ à mantɛɛ nò í dede í te í s̄s̄ n̄a í ni, inɛ iyi kù ce dulum si inò n̄n̄e ku takò ku ta abou kuta.

⁸ Nò í kɔmba má wa kò si ile. ⁹ Iyi à gbò bɛɛbɛ n̄oi à fita akā akā hai inɛ ngbo n̄au hee ku bò si inɛi ankāanyi n̄au. Í gbe Jesu n̄n̄u akā do abou si wajue. ¹⁰ N̄oi Jesu í dede í te má nò í bɛɛɛ í ni, abooyi, iwoi à wa. Inɛ gò kù gbe ih̄ɛ iyi wa ye taaleɛ má? ¹¹ N̄oi abou í ni, m̄okòoyi, baa akā n̄n̄a kù wa ih̄ɛ má. Jesu í ni, amu takam m̄o n̄a inɛ ye taaleɛ. Nɛɛ, amma maà ce dulum má.]

Jesui í je inya kumái andunya

¹² Si anyii n̄n̄u, Jesu í ba inɛ n̄a ide ku fò má í ni, amui ñ je inya kumái andunya. Inɛ iyi wa toom á ne inya kumái iyi á jò inɛ ku ba kuwɛɛ, kaa maa ne si ilu kuku. ¹³ N̄oi Farisi n̄au à s̄s̄o à ni, nsei í waa jea arae seɛda. Seɛdae kù je n̄to.

¹⁴ N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, baa bii ñ wa n̄ jea aram seɛda, ide n̄a iyi ñ wa n̄ fòu fei n̄to, domi ñ mà hai bii ñ naa ñ nò ñ mà bii ñ wa n̄ bò. Amma in̄e í kù mà hai bii ñ naa hee má je bii ñ wa n̄ bò. ¹⁵ In̄e í ya maa ce kiiti n̄ai bei amane n̄a à ya ce, amu n̄ ci ya n̄ kiiti inɛ k̄ama. ¹⁶ Amma baa bii í je ñ wa n̄ kiiti inɛ n̄a, kiitim í s̄la domi amu akā si an kiiti n̄a, Baaba iyi í bem wa í wɛɛ do amu. ¹⁷ À kòò si tiai wooda n̄n̄e à ni seɛdai amane minjii í je n̄to. ¹⁸ N̄ wa n̄ jea aram seɛda nò Baaba, iyi í bem wa, n̄n̄u m̄o wa jea inɛ n̄a seɛdam.

¹⁹ N̄oi à bɛɛɛ à ni, iwoi Baaeu í wa. N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, í kù mà amu takam n̄a m̄om hee má je Baam. Bii í je í m̄am n̄a wo aa mà Baam n̄au n̄a.

²⁰ Ideu bei Jesu í fò waati iyi wa kò inɛ n̄a si cio bantumai kpasɛi Ilaaṣ bii à ya jile fiaí kòletiu. Nò inɛ gò kù lesie awò si na iyi í jò waatie kù to wa tità.

A kaa yòkò a bò bii Jesu wa bò

²¹ N̄oi Jesu í s̄s̄ n̄a má í ni, an ne nò aa na í dedɛem n̄a, amma aa ku n̄ai si dulum du n̄e. I kaa yòkò í bò bii ñ wa n̄ bò n̄a. ²² Si bei í ni bii n̄n̄u wa bò a kaa yòkò a bò bɛ n̄n̄ui í jò Zuifu n̄au à bee n̄je à waa ni, debei á kpa araei? ²³ Nò Jesu í ni, hai ile ih̄ɛi in̄e í naa n̄a, amma amu hai lelei ñ naa. In̄e inɛi andunya n̄ai, amma amu n̄ kù je inɛi andunya. ²⁴ Na n̄oi í ce ñ ni aa ku si dulum du n̄e n̄a. N̄to n̄to, bii í kù dasi naane n̄a iyi amui ñ je inɛ iyi Ilaaṣ í cícau aa ku si dulum du n̄e n̄ai. ²⁵ N̄oi à bɛɛɛ à ni, awoi yoo. N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, ñ s̄s̄ n̄e t̄a hai sintee. ²⁶ Ide iyi ñ ne ku fò na iri n̄n̄e n̄ ye taale n̄n̄e í kpo. Amma inɛ iyi í bem wa ilu n̄to, nò ide iyi ñ gbò hai bi tɛɛ, n̄n̄ui ñ wa n̄ sisia inɛ n̄a tità.

²⁷ Amma waati iyi Jesu wa fò bɛɛbɛ a kù mà hee mà ide Ilaaṣ Baabai wa s̄s̄ n̄a. ²⁸ N̄oi Jesu í ni, ajo iyi aa so Amai Amanɛ í kɔae lele n̄a, ajo n̄n̄ui aa mà n̄a iyi amui ñ je inɛ iyi Ilaaṣ í cíca. Nò ajo n̄n̄ui aa mà n̄a má iyi n̄ kù wa n̄ ce ngogò do aram. Ide iyi Baaba í s̄m̄ n̄n̄u akāi ñ wa n̄ s̄s̄ in̄e m̄o. ²⁹ N̄n̄u iyi í bem wa í wɛɛ do amu. Kù j̄m̄ amu akā domi waati k̄ama fei iyi á d̄s̄a sii ñ ya n̄ ce. ³⁰ Iyi Jesu í fò bɛɛbɛ inɛ nkpoí í dasie naane.

Aru n̄a do inɛ n̄a iyi à ne ara n̄n̄a

³¹ N̄oi Jesu í s̄s̄ Zuifu n̄a iyi à dasie naane í ni, bii í waa jirima idem n̄a ñ je m̄oc̄om n̄ai n̄to n̄to. ³² Aa mà n̄to n̄a nò n̄toú á jò í ne ara n̄n̄e.

³³ N̄oi à jeaa à ni, awau t̄okui Aburahamu n̄ai a kù nò a kù je arui inɛ gò ajo k̄ama. Beirei í ce í waa s̄s̄ wa í ni aa ka ne ara nwa. ³⁴ N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, n̄to n̄to ñ wa n̄ s̄s̄ n̄e, inɛ iyi í ya ce dulum fei arui dulum nii í je. ³⁵ Aru ci ya nò ku wa kpasɛi lafɛɛ do ajo fei, ama à bíci í ya wa bɛ do ajo fei. ³⁶ Na n̄oi í ce, bii amu Amai Ilaaṣ ñ jò ñ ne arae, aa ne araei n̄to n̄to. ³⁷ N̄ mà iyi in̄eu t̄okui Aburahamu n̄ai. Amma í waa de ku k̄pam n̄a si na iyi í jò í ci ya jò idem ku buba si ido n̄n̄e. ³⁸ Mii iyi ñ wa í be Baam n̄n̄ui ñ wa n̄ s̄s̄ n̄e, bɛɛbɛi in̄e m̄o ñ waa ce mii iyi baa n̄n̄e í s̄s̄ n̄e.

³⁹ N̄oi à jeaa à ni, Aburahamui í je baa nwa. N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, bii í je in̄eu amai Aburahamu n̄ai n̄to n̄to, mii iyi Aburahamu í ce n̄n̄ui aa ya ce n̄a wo. ⁴⁰ Amma wee nsei í ya maa de ku k̄pam n̄ai, amu iyi ñ wa n̄ s̄s̄ n̄e ide n̄to iyi ñ gbò hai bi Ilaaṣ. Aburahamu kù nò kù ce dimie ajo k̄ama. ⁴¹ Do n̄n̄u fei, ñ wa n̄ s̄s̄ n̄e, kookoosu n̄a iyi baa n̄n̄e í ya ce n̄n̄ui in̄e m̄o ñ waa ce.

N̄oi à jeaa à ni, awa a kù je seege n̄a. Ilaaṣ n̄n̄u akāi í je baa nwa. ⁴² N̄oi Jesu í s̄s̄ n̄a í ni, bii í je Ilaaṣi í je baa n̄n̄e aa bim n̄a, domi hai bi Ilaaṣi ñ fita wa ñ naa ih̄ɛ. N̄ kù naa do aram, n̄n̄ui í bem wa. ⁴³ Na mii í ce í ci ya gbò yaasei idem n̄a. I ci ya gbò yaasee n̄ai si na iyi í jò í kaa yòkò n̄a. ⁴⁴ Seetam nii í je baa n̄n̄e, nò ñ waa bi í ce ido bii baa n̄n̄e. Hai sinte woo kpa inɛi. Kù waa leekí si kp̄ai n̄to domi n̄to kù waa

sie. Bii wa sɔ ibo, í ya maa fai bei n̄ɲu takæ í ye ðomi ilu iboi, nɔ baai ilu ibo feii. ⁴⁵ Amma si na iyi í j̄ð amu ñ ya n s̄s̄ n̄ɲe ntɔ, n̄ɲui í j̄ð í kù waa dasim naane n̄ɲa. ⁴⁶ Yoo n̄ɲei á yɔkɔ ku ni n̄ɲu í ye ñ ce dulum. Kù wɛɛ. Debei, na mii í ce í ci ya dasim naane n̄ɲa bii ñ wa n s̄s̄ n̄ɲe ntɔ. ⁴⁷ Ine iyi í je ti Ilaaḥ n̄ɲui í ya gbɔ ideí Ilaaḥ. Si bei in̄ɲe í kù je tɛɛ n̄ɲa n̄ɲui í j̄ð í ci ya gbɔ idee n̄ɲa.

Jesu do Aburahamu

⁴⁸ N̄ɲoi Zuifu n̄ɲau à s̄s̄ Jesu à ni, debei awa à ne ntɔ si bei à ni awɔi inei Samarii, nɔ ñ ne inei inɔɔko. ⁴⁹ N̄ɲoi Jesu í je n̄ɲa í ni, n kù ne inei inɔɔko. Baam nii ñ wa n saalu, amma in̄ɲe í kù waa saalum n̄ɲa. ⁵⁰ N kù wa n de beɛrei aram. Ine goi wa dede beɛrem, n̄ɲui í n̄ɲo í je woo kiiti. ⁵¹ Ntɔ ntɔ ñ wa n s̄s̄ n̄ɲei, ine iyi wa jirima idem lafɛɛ kaa ku pai.

⁵² N̄ɲoi Zuifu n̄ɲau à s̄s̄ɔ à ni, bebei à mà iyi ntɔ ntɔ ñ ne inei inɔɔkoi, domi Aburahamu í ku nɔ walii n̄ɲau mɔ à ku, nɔ awɔ ñ ni ine iyi wa jirima idee kaa ku pai. ⁵³ Bala nwa Aburahamu í ku. Mà ñ tamaa awɔ ñ la ñ rooi? Nɔ walii n̄ɲau mɔ à ku. To, yooi awɔ ñ waa tamaa ñ je.

⁵⁴ N̄ɲoi Jesu í je n̄ɲa í ni, bii amui ñ wa n de beɛrei aram, beɛre ngbei. Ine iyi wa de beɛrem n̄ɲui í je Baam, ine iyi in̄ɲe í ni í je Aḥ Lafɛɛ n̄ɲe. ⁵⁵ Do n̄ɲu fei, í kù màa n̄ɲa, amma amu ñ màa. Bii ñ ni n kù màa, ñ je ilu iboi bei in̄ɲe mɔ. Amma amu ñ màa nɔ ñ wa n jirima idee. ⁵⁶ Aburahamu, bala n̄ɲeu, í wɛɛð inɔ didḥ nla nla si bei á na ku ye kunaan. Í nɔ í yɔɔ. Iyi í yɔɔ nɔ inɔɛ í dḥ. ⁵⁷ N̄ɲoi Zuifu n̄ɲau à s̄s̄ɔ à ni, í kù to adḥ ciitaa titá, nɔ beirei í ce ñ ye Aburahamu. ⁵⁸ N̄ɲoi Jesu í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n s̄s̄ n̄ɲe, ñ wɛɛ mɔm wo hai waati iyi á kù bí Aburahamu. ⁵⁹ N̄ɲoi à tasi kuta à waa bí a taa, amma Jesu í manji í fita hai kpasɛi Ilaaḥu í ne.

9

Jesu í j̄ð ine go iyi à bí fɛɛju í ye ilu

¹ Iyi Jesu wa ne n̄ɲoi í ye ine go iyi à bí fɛɛju. ² Nɔ mɔcɔɛ n̄ɲa à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, na mii í ce à bí inɛɛu ihɛ fɛɛju. Na irii dulum dɛɛi de, mà na irii dulum ðii iyeð baɛ n̄ɲai.

³ N̄ɲoi Jesu í je n̄ɲa í ni, kù je na iyi í j̄ð í ce dulum, kù nɔ kù je na iyi í j̄ð iyeð baɛ n̄ɲa à ce dulum. Í fɛɛjuɛ dei ku ba a ye yaase bei Ilaaḥ wa ce ice sie. ⁴ Dasá kù ne bei aa ka ce iyi á kù ce icei ine iyi í bem wa. Idḥ í maa wa si bii ine go kaa yɔkɔ ku ce ice. ⁵ Waati iyi ñ wa si andunya fei amui ñ je inya kumá andunya. ⁶ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã n̄ɲoi í tu anto í takie do s̄s̄á í daa fɛɛjuu si ijue. ⁷ N̄ɲoi í s̄s̄o í ni, koo wɛɛju si inyií fatamai Siloe. (Yaasei iriu bei í je ku be.) N̄ɲoi fɛɛjuu í koo í wɛɛju nɔ í baa wa ye ilu bebei.

⁸ Kpasie n̄ɲa do ine n̄ɲa iyi à yɔɔ í ya maa bara wo à ni, kù je mɔkɔ iyi í ya buba ku maa barau mbe ya. ⁹ Ine go n̄ɲa à ni, n̄ɲui. Ine go n̄ɲa mɔ à ni, kù je n̄ɲu, à j̄ð n̄ɲei. N̄ɲoi inɛɛu takæ í ni, amu mbe. ¹⁰ N̄ɲoi ine n̄ɲau à beɛɛ à ni, beirei í ce ijue

í cɪ. ¹¹ N̄ɲoi í s̄s̄ n̄ɲa í ni, ine iyi à ya kpe Jesuu bei í tu anto si s̄s̄á í sisaam si iju nɔ í s̄s̄m í ni n bɔ fatamai Siloe n koo n wɛɛju. N̄ɲoi iyi ñ koo ñ wɛɛju gbakā ñ ye ilu. ¹² Nɔ à beɛɛ à ni, iwoi inɛɛu í wa. Nɔ í ni, n kù mà.

Farisi n̄ɲa à waa bee fɛɛju iyi í ba iriu ide

¹³⁻¹⁴ Wee í ko ajoi kusimii Jesu í taki s̄s̄a do anto í j̄ð inɛɛu í yeð iluu. N̄ɲoi à gbá inɛɛu à bɔðɛ bi Farisi n̄ɲau. ¹⁵ N̄ɲoi Farisi n̄ɲau mɔ à beɛɛ bei í ce í yeð ilu. Nɔ í je n̄ɲa í ni, Jesui í daam s̄s̄a si iju í ni n koo n wɛɛju. Iyi ñ wɛɛju nɔ ñ ye ilu.

¹⁶ N̄ɲoi Farisi n̄ɲau gogo n̄ɲa à ni, ine iyi í ce iceu be kù naa hai bi Ilaaḥ, domi kù waa jirima ajoi kusimi. Amma ine go n̄ɲa mɔ à ni, beirei ilu dulum á ce ku yɔkɔ ku ce ðimii maamaakeu ihɛ. Nɔ kakɔò í lɔsi anini n̄ɲa.

¹⁷ N̄ɲoi à bee fɛɛjuu má à ni, si kuyei awɔ takæ ni, beirei í yɔɔ, awɔ iyi í j̄ð ñ ye ilu. Nɔ í ni, waliii.

¹⁸ Amma ine ngbo n̄ɲau a kù dasi naane iyi inɛɛu í je fɛɛju wo í bei wa yeð ilu nsei. N̄ɲoi à koo à bee iyeð baɛ n̄ɲa ¹⁹ à ni, ama n̄ɲeui ihɛ? Nɔ ntɔ ntɔ do fɛɛjuu ñ buu be n̄ɲa? Nɔ beirei í ce wa ye ilu nsei.

²⁰ N̄ɲoi baɛ n̄ɲau à ni, à mà iyi ama nwai nɔ do fɛɛju moi à búu. ²¹ Amma a kù mà bei í ce wa ye ilu si nsei, a kù nɔ a kù mà ine iyi í cɪaa ijue. N̄ɲu takæ í la, í beɛɛ, á s̄s̄ n̄ɲe do aræ. ²² Á fɔ beɛbei si na iyi í j̄ð à waa ce n̄ɲoi ine ngboi Zuifu n̄ɲau. Á waa ce n̄ɲo n̄ɲai si na iyi í j̄ð à ce anu aká tã à ni ine iyi í jesi iyi Jesu í je ine iyi Ilaaḥ í cica a kaa je lafɛɛ ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ n̄ɲa mɔ. ²³ N̄ɲoi í ce à ni n̄ɲu takæ í la, a beɛɛ.

²⁴ N̄ɲoi Farisi n̄ɲau à kpe inɛɛu má à s̄s̄ɔ à ni, fɔ ntɔ na Ilaaḥ. Awa à mà iyi inɛɛu ilu dulum nii.

²⁵ N̄ɲoi í je n̄ɲa í ni, amu de n kù mà dulum ku jei n̄ɲe. Ñ je fɛɛju wo amma nsei ñ wa n ye ilu. Andi iyi ñ mà mbe. ²⁶ N̄ɲoi à beɛɛ à ni, beirei do beirei í ceɛɛ. Beirei í ce í cɪ ijue. ²⁷ Nɔ í ni, ñ s̄s̄ n̄ɲe tã, í kù gbɔ bei ñ fɔ n̄ɲai. Beirei í ce í waa bí í gbɔɔ má n̄ɲa. Mà in̄ɲe mɔ ñ waa bí í je mɔcɔɛ n̄ɲai de.

²⁸ N̄ɲoi à buu à ni, awɔi ñ je mɔcɔɛ be mɛɛ. Awau mɔcɔi Moizi n̄ɲai. ²⁹ Awa à mà iyi Ilaaḥ í ba Moizi ide ku fɔ wo, amma inɛɛu be awa a kù mà hai bii í naa.

³⁰ N̄ɲoi inɛɛu í ni, to, ide n̄ɲeu bei í bitim iyi í kù mà hai bii í naa n̄ɲa. Do n̄ɲu fei, n̄ɲei í j̄ð ñ ye ilu. ³¹ Awa de à mà iyi Ilaaḥ ci ya gbɔ ideí ilu dulum n̄ɲa, í gbe ine n̄ɲa iyi à waa jirima nɔ à waa ce idɔɔbie, ideí lafɛɛ n̄ɲai í ya gbɔ. ³² Ajɔ kãma ine go kù gbɔ bii à cɪ ijui ine iyi à bí do fɛɛju. ³³ Bii kù je hai bi Ilaaḥi inɛɛu be í naa kaa yɔkɔ ku ce nkãma.

³⁴ N̄ɲoi à s̄s̄ɔ à ni, si dulum nii à bíe mam mam. Í tamaa awɔi aa kɔ nwa si cio? N̄ɲoi à ganjie ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ n̄ɲa n̄ɲa.

Hai dasi Jesu naane n̄ɲa à yei bei fɛɛju n̄ɲa

³⁵ Iyi Jesu í gbò à lele inèèu n̄oi í koo í yòò í beèé í ní, ì dasi Amai Amanè naanè? ³⁶ N̄oi inèèu í ní, m̀ak̀àȳi, yooi í j̄e Amai Amanè ku ba n dasiè naanè. ³⁷ N̄oi Jesu í ní, amu iyi ì waa yeu ih̄e m̀be, amui ñ w̄a n baè ide ku f̄o. ³⁸ N̄o í ní, ñ dasiè naanè Laf̄e. N̄oi í gule si wajue.

³⁹ N̄oi Jesu í ní, na irii kiitii ñ naa si andunya ku ba f̄eju ña a ye ilu, n̄o inè ña m̀o iyi à waa ye ilu a f̄eju. ⁴⁰ N̄oi Farisi ḡo ña iyi à wa beu à gbò ideu n̄oi à beèé à ní, awa m̀o f̄eju ñai? ⁴¹ N̄oi Jesu í s̄o ña í ní, bii ì j̄e f̄eju ña, ì k̀ù n̄e taale ña. Amma si bei ì ya w̄eè si in̄j̄e ì waa ye ilu ña, n̄n̄ui í j̄ò ì wa si dulum hee nsei ña.

10

M̀ondai angud̄a ña do woo degbe

¹ Jesu í ní, nt̄o nt̄o ñ w̄a n s̄o n̄ei, inè iyi í l̄o aroi angud̄a ña n̄o k̀ù l̄o hai and̄e, bii í koo í g̀ù idi í bei í l̄ò, laf̄e ile bata ngbai. ² Amma inè iyi wa l̄o hai do and̄e aroi angud̄a ñau, laf̄e ì j̄e woo degbe angud̄a ñau. ³ Woo degbe arou í ya claai, n̄o angud̄a ñau à ya gbò imue. N̄o ku kpe angud̄a ña do iri ña ak̄a ak̄a ku fitaò ña waduude. ⁴ Waati iyi í fitaò ña fei waduude n̄o ku cua ña a maa tooè domi à mà imue. ⁵ A kaa je a too inè njoo ḡo, amma aa sa ku j̄i hai bi t̄eè domi a k̀ù mà imue.

⁶ Jesu í kpa ña m̀ondau b̄e amma a k̀ù gbò yaasee.

Jesui í j̄e woo degbe jiida

⁷ N̄oi Jesu í s̄o ña má í ní, ñ w̄a n s̄o n̄ei, amui ñ j̄e and̄e aroi angud̄a ñau. ⁸ Baai amu baasi inè ña iyi à cuam wa fei ile bata ngba ñai, amma angud̄a ñau a k̀ù gbò ide ña. ⁹ Amui ñ j̄e and̄e. Inè iyi í l̄o wa do bi tom fei á ba faaba. Á l̄o, á n̄o ku fita, n̄o á ba bi ku je. ¹⁰ Ie n̄j̄e ci ya naa kaa ku ce ile n̄o ku kpa n̄o ku beje. Amma amu ñ naai ku ba inè ña a ba kuw̄eè n̄o a n̄o jiida jiida.

¹¹ Amui ñ j̄e woo degbe jiida. Woo degbe jiida í ya jesi n̄n̄u ku kui na irii angud̄a ña. ¹² Amma woo ce gaan̄aama k̀ù j̄e woo degbe. Si bei angud̄a ñau a k̀ù j̄e t̄it̄e, bii í h̄õnne muusu n̄la wa naa á j̄ò angud̄a ñau ku sa, n̄o muusu n̄lau ku mu angud̄a ñau n̄o iyi à gbe ñau a fangaa. ¹³ Á sai domi na fita wa ce ice, kaa n̄e araareí angud̄a ñau. ¹⁴⁻¹⁵ Amui ñ j̄e woo degbe jiida. Si bei Baam í m̀am̄ n̄o amu m̀o ñ màa, b̄eèb̄e m̀oi ñ mà angud̄am̄ ña n̄o ña m̀o à màam̄, n̄o ñ jesi n̄ ku na iri ña. ¹⁶ N̄o ñ n̄e angud̄a ḡo ña má iyi a k̀ù wa si arou ih̄e. K̀ù n̄e bei an ce iyi n̄ k̀ù naaò ña wa. Aa n̄o a gbò imum n̄o an̄aò ti tako ñau fei a j̄e gaa ak̄a, woo degbe m̀o ak̄a.

¹⁷ Baaba í bim si na iyi í j̄ò ñ jesi n̄ ku. An ku n̄o an j̄i má. ¹⁸ Inè k̄ama kaa yòk̄o ku nya hundem. Amma amu takam n̄ii an nya. Ñ n̄e yiiko iyi an na hundem, n̄o ñ n̄e yiiko iyi an gbaaò má. B̄eèb̄e Baam í dasim ku ce.

¹⁹ Iyi í f̄o b̄eèb̄e, n̄oi Zuifu ñau à nyi à kp̄e má na irii ideu. ²⁰ Inè ḡo ña à ní, ì n̄e inèi in̄aòkoi. S̄umui. Na mii í ce ì waa gbò idee ña m̀om̄. ²¹ N̄o inè ḡo ña m̀o à ní, inè iyi í n̄e inèi in̄aòko ci ya f̄o ide b̄e ih̄e. Inè iyi í n̄e inèi in̄aòko á yòk̄o ku ci j̄iui f̄eju ña?

Zuifu ñau à k̄osi Jesu

²² Waati í to iyi aa ce j̄ingau ḡo Zeruzalèmu iyi à ya ni Kpas̄eí Ilaaò ku teese. Waati b̄eèb̄e sukui t̄ùtù. ²³ N̄o Jesu í wa bantumai kpas̄eí wa n̄e ikpa ak̄aí ileu iyi aa ya kpe bantumai Salom̄o. ²⁴ N̄oi Zuifu ñau à kaak̄o à beèé à ní, hee waati yoomai aa j̄ò sika iyi à w̄eèò ku kpa iri. Bii aw̄oi ì j̄e inè iyi Ilaaò í cicau nt̄o nt̄o, s̄o wa s̄aa s̄aa.

²⁵ N̄oi Jesu í j̄e n̄ja í ní, ñ s̄o n̄j̄e t̄a, amma í k̀ù dasim naanè ña. Ice iyi ñ w̄a n ce n̄n̄ui wa j̄e inè ña s̄eèdam. Ñ w̄a n cooi do irii Baam. ²⁶ Amma í ci ya dasim naanè ña domi í k̀ù wa si inai angud̄am̄ ña. ²⁷ Angud̄am̄ ña à ya gbò ide ku fam. Ñ mà ña n̄o à ya maa toom. ²⁸ N̄o ñ mu n̄ja kuw̄eè hai t̄a, a kaa ku ajo k̄ama, n̄o inè ḡo m̀o kaa yòk̄o ku lakati ña hai si aw̄om pai. ²⁹ Baam n̄ii í muum n̄o í la í re inè fei. Inè ḡo k̀ù w̄eè iyi á yòk̄o ku lakati ña hai si aw̄oi Baam. ³⁰ N̄o amu do Baam fei ak̄aí.

³¹ Iyi Zuifu ñau à gbò b̄eèb̄e n̄oi à tasi kuta à waa bi a taa má. ³² N̄oi Jesu í s̄o ña í ní, do gbugh̄ai Baam ñ ce ice jiida nk̄p̄o si waju n̄j̄e. Na ice yoomai ì waa bi í tam kuta ña. ³³ N̄oi Zuifu ñau à j̄eaa à ní, a k̀ù waa bi ka t̄ae kuta na ice jiida ñau, amma si na iyi í j̄ò ì waa bu Ilaaòí, domi aw̄oi amaneí n̄o ì waa bi í ce arae Ilaaò.

³⁴ N̄oi Jesu í ní, à k̀ò ide ḡo si tiai wooda n̄j̄e. Ideu wa f̄o ideí amane ña, í ní, in̄j̄e amane ña, in̄j̄e m̀o Ilaaòí. ³⁵ N̄o Jesu í s̄o ña má í ní, à mà iyi kuk̄oi ideí Ilaaò nt̄oi wa f̄o do ajo fei. To, si ideu ih̄e Ilaaò tak̄ae wa kpe inè ña iyi à gbò ideu Ilaaò, ma irei. ³⁶ Bii b̄eèb̄eí, b̄eirei í ce ì ní ñ w̄a n bu Ilaaò ña si na iyi í j̄ò ñ ní amuu Amai Ilaaòí. N̄o amu takam m̀o Baabai í cicam n̄o í b̄em wa si andunya. ³⁷ Bii ñ k̀ù wa n ce iceí Baam í maà dasim naanè ña. ³⁸ Amma bii ñ w̄a n coo, baa bii ì k̀ù dasim naanè ña, ì dasi icem naanè ku ba ì mà s̄aa s̄aa ña iyi Baaba í wa sim n̄o amu m̀o ñ wa si Baaba.

³⁹ Iyi à gbò b̄eèb̄e n̄oi à waa d̄e kp̄aa má a ba a muu, amma Jesu í gb̄a si ña, ⁴⁰ n̄o ì nyi iceí idoi Zuud̄eè má bii Z̄aa í tako í dasi inè ña inyiu. Tenḡe bei í koo í wa, ⁴¹ n̄o inè nk̄p̄o í l̄o bi t̄eè. N̄oi inè ña à ní, Z̄aa k̀ù ce maamaake k̄ama, amma ide iyi í f̄o si ḡameí inèèu ih̄e fei nt̄oi. ⁴² N̄o inè nk̄p̄o nk̄p̄o í dasiè naanè tenḡe b̄e.

11

Ikui Lazaa

¹ M̀òk̄o ḡo iyi à ya kpe Lazaa k̀ù waa n̄e baani. Betanii í j̄e ilue, n̄o ilui Maari do Maata

mòm be. ² Lazaa wecī n̄jai. Maariui í je inaabo iyí á na ku fāsi tulare si ísei Jesu n̄o ku gbāa do ntoí irie. ³ N̄joi wecī minjií Lazaa n̄jau à samba si Jesu anu à ni, Lafēe, kpaasi jiidāe kù waa ne baani.

⁴ Iyi Jesu í gb̄o ideu n̄joi í ni, b̄ōu kaa kpa, amma na irií b̄ōu in̄e n̄jau aa ye amboei Ilaaḍ do ti amu iyí n̄ je Amae.

⁵ Wee Jesu í bi Maata do if̄e do wecī n̄jau Lazaa. ⁶ Baa do iyí í gb̄o baani hai nei Lazaa, í ce ājo minji má ilu bii í wau. ⁷ Si anyie n̄o í s̄ō m̄c̄e n̄jau í ni, ka nyi ilei Zudee má. ⁸ N̄joi m̄c̄e n̄jau í ni, Meetu, si ājo minjiu ih̄e bei á bi a tae kuta, n̄o í waa bi í nyi be má? ⁹ N̄joi Jesu í bee n̄jau í ni, ājo akā leu feloi í ne. Kù je maateji ba. Bii in̄e ḡo wa ne dasā kaa koose domi wa ye inya kumáí andunya. ¹⁰ Amma in̄e iyí wa ne id̄u á koose domi inya kumá kù w̄e.

¹¹ B̄ebei Jesu í s̄ō n̄jau. N̄o í f̄o má í ni, kpaasi n̄waa Lazaa wa sí n̄jooi m̄e, amma an̄ koo n̄ j̄u. ¹² N̄joi m̄c̄e n̄jau à s̄ō à ni, Lafēe, bii í je wa sí n̄jooi í s̄ā. Á ba iri. ¹³ Wee ikui Lazaaí Jesu í f̄ā, amma ājau à tamaa bei ideí n̄joo alalí í f̄ā. ¹⁴ Na n̄joi í j̄o Jesu í s̄ō n̄jau do yaasee í ni, Lazaa kù w̄e. ¹⁵ Amma na iri n̄joi n̄ w̄eḍ in̄o did̄s̄i na iyí í j̄o n̄o ku wa be hee n̄ j̄o ku ba iri. B̄ebei n̄jau be á j̄o í dasim naane n̄jau. I ne ka b̄o bi t̄e. ¹⁶ N̄joi Tomaa iyí à ya kpe Sikau í s̄ō m̄c̄o kpaasi n̄jau í ni, to, í j̄o ka koo ka ku do Meetu ājo.

Jesu í je kuj̄ti iku n̄jau n̄o n̄jui í je kuw̄e

¹⁷ N̄joi Jesu do m̄c̄e n̄jau à b̄o Betani be. Iyi à to, à koo à ba à si Lazaa t̄a hee í ce ājo m̄e. ¹⁸ Wee kuj̄ti Betani do Zeruzal̄emu kù re kilo m̄eeta. ¹⁹ N̄o hai Zeruzal̄emu be Zuifu n̄kp̄o ḡo n̄jau m̄o à naa bi Maata do Maari à naa ku ce n̄jau f̄o si bei wecī n̄jau kù w̄e.

²⁰ Iyi Maata í gb̄o Jesu wa naa, n̄joi í b̄o ku kōe. Amma Maari wa buba kpas̄e. ²¹ N̄joi Maata í s̄ō Jesu í ni, Lafēe, bii í je í wa ih̄e wo wecīm kaa ku. ²² Amma n̄o má baa n̄sei mii iyí aa t̄o Ilaaḍ fei á muue. ²³ N̄joi Jesu í s̄ō í ni, wecī á j̄l wa má. ²⁴ N̄joi Maata í ni, nt̄oi, n̄o má iyí ājoi ank̄anyi iku n̄jau aa j̄l hai si bale. N̄jau m̄o á j̄l ājo n̄jau be.

²⁵ N̄joi Jesu í s̄ō í ni, amui n̄ je kuj̄ti iku n̄jau n̄o n̄ je kuw̄e. In̄e iyí í dasim naane á maa w̄eí baa bii í ku. ²⁶ N̄o in̄e iyí í w̄e n̄o í dasim naane kaa ku ājo k̄ama. Í dasi ideu be naane? ²⁷ N̄o Maata í j̄eaa í ni, oo Lafēe, n̄o dasi naane iyí awoi í je Kirisi, Amaí Ilaaḍ, iyí à ni á na ku naa si andunya.

Jesu wa kpata

²⁸ Iyi Maata í f̄o b̄ebei í t̄a n̄joi í koo í kpe Maari if̄e wa í s̄ō do gundu í ni, Meetu í to wa, wa kpe. ²⁹ Iyi Maari í gb̄o b̄ebei n̄joi í dede do saasa í b̄o bi t̄e. ³⁰ Wee Jesu kù lo wa in̄o ilu tit̄a, amma í wa tengi bii Maata í k̄ou. ³¹ Zuifu n̄jau iyí à b̄o Maari ku ce f̄o kpas̄e, à

ye í dede í fita do saasa. N̄joi à tōe. Á tamaa wa b̄o ku kpata bi baleui.

³² N̄joi Maari í to bii Jesu í wau. Iyi í ȳo n̄joi í s̄ebata si wajue í s̄ō í ni, Lafēe, bii í wa ih̄e wo wecīm kaa ku. ³³ Iyi Jesu í ye wa kpata n̄o Zuifu n̄jau má iyí à tōe wau à waa kpata, ideu í f̄o in̄e j̄iida j̄iida hee wa yaya. ³⁴ N̄joi í bee n̄jau í ni, iwoi í suu n̄jau. N̄o à s̄ō à ni, Lafēe, naa c̄o. ³⁵ N̄joi Jesu í kpata. ³⁶ N̄jui í j̄o Zuifu n̄jau à ni, í c̄o zaka bei í buu. ³⁷ Amma ḡo n̄jau à ni, in̄e ih̄e í j̄o f̄eju n̄jau à ye ilu. Kaa ȳok̄o ku ganji Lazaa ku maḍ ku wo?

Kuj̄ti Lazaa hai si bale

³⁸ N̄joi in̄o ku f̄ou í j̄o Jesu í yaya má, n̄o í b̄o bi baleui. Wee baleui si l̄omai iri kuta goi í wa n̄o à d̄i and̄e do kuta nla ḡo má. ³⁹ N̄joi Jesu í ni, í tale kutau hai be n̄jau. Amma Maata wecī in̄e iyí í kuu í s̄ō í ni, Lafēe, bii í wa í b̄e m̄i wa nu t̄a domi hai waati iyí à dasie bale í to ājo m̄e wa n̄nyi. ⁴⁰ N̄joi Jesu í b̄ebei í ni, í j̄o n̄ s̄e n̄ ni bii í dasim naane aa ye amboei Ilaaḍ m̄e.

⁴¹ Si anyie n̄joi à tale kutau hai be. N̄o Jesu í wu iju lele í ni, Baam, n̄o wa n̄ saabue si na iyí í j̄o í gb̄o kut̄om. ⁴² Amu takam n̄ má iyí waati k̄ama fei í ya maa gb̄o idem, amma n̄ f̄o b̄ebei na in̄e n̄jau iyí à waa leek̄ ih̄e ku ba a dasi naane iyí awoi í b̄em wa. ⁴³ Iyi í f̄o b̄ebei í t̄a n̄joi í la hee lele í ni, Lazaa, fita wa hai be. ⁴⁴ N̄joi í fita wa hai in̄o baleui do ac̄o iyí à woḍ awōe n̄jau do is̄e n̄jau do irie. N̄joi Jesu í ni, í ft̄u í j̄o ku ne n̄jau.

In̄e n̄jau à waa busi n̄je a ba a kpa Jesu

⁴⁵ N̄joi Zuifu n̄jau iyí à naa bi Maariu, n̄kp̄o n̄jau í dasi Jesu naane iyí à ye mii iyí í ce. ⁴⁶ Amma ḡo n̄jau à nyi à koo à s̄ō Farisi n̄jau mii iyí Jesu í ce. ⁴⁷ N̄joi in̄e nḡoí woo weeí Ilaaḍ n̄jau do Farisi n̄jau à t̄ot̄o in̄e nḡoí woo ce kiiti n̄jau m̄o à bee n̄je à waa ni, beirei aa ka ce. In̄e wee í wasi maamaake n̄kp̄o n̄kp̄o ku ce. ⁴⁸ Bii à j̄o wa ce b̄ebei wa koo in̄e fei á na ku dasie naane. N̄o in̄e Romu n̄jau aa naa a lege kpas̄eí Ilaaḍ, n̄o a ko dimi nwa.

⁴⁹ Amma Kaifu iyí í je woo wee nla si ad̄s̄ n̄jau be, í wa in̄o n̄jau, n̄o í s̄ō n̄jau í ni, í kù má nk̄ama n̄jau. ⁵⁰ Í kù má n̄jau iyí aranf̄aani n̄wai in̄e akā ku ku si agbei dimi nwa n̄jau? Si b̄ebei dimi n̄wau fei kaa ce n̄fe má. ⁵¹ Wee, ide iyí í f̄ou be, kù je hai si lasabui n̄jau takaeí wa naa. Amma si na iyí í j̄o í je woo wee nla si ad̄s̄ n̄jau, na n̄joi í j̄o í ce walii Jesu ku ku si agbei dimii Zuifu n̄jau. ⁵² Kù n̄o kù je si agbei ākaí á ku, amma á kui ku ba kù j̄o amaí Ilaaḍ n̄jau iyí à wa bii fei a je akā.

⁵³ N̄joi í j̄o hai ājo n̄jau à waa busi n̄je a ba a kpa Jesu. ⁵⁴ Na n̄joi í j̄o Jesu ci ya maa dabii si in̄oí Zuifu n̄jau má si bantuma, amma í ne hai be í b̄o ile iyí í wa k̄ok̄o gbabua ḡo si ilu ḡo iyí à ya kpe Efaraimu. N̄jau do m̄c̄e n̄jau à koo à buba ilu be.

⁵⁵ Wee j̄inḡauí Zuifu n̄jau iyí à ya kpe Iku ku kua í maai wa. N̄o hai il̄ēko n̄jau in̄e n̄kp̄o í b̄o kuwee ku ce Zeruzal̄emu ku ba a má hee

jingauu ku maà to wa. ⁵⁶ Njoi à waa dede Jesu, nò à leeki bantumai kpasèi Ilaaḍ à bee nje à waa ni, beirei i waa lasabu ŋa. Ma kù waa naa jingau i ya. ⁵⁷ Wee ine nḡboi woo weei Ilaaḍ ŋa do Farisi ŋa à na wooda à ni bii ine ḡo i m̀a bii Jesu i wa ku s̀a a koo a muu.

12

Maari í fási tulare si isei Jesu

(Cò *Matie 26:6-13; Maaku 14:3-9*)

¹ Si aḡo m̀esfa iyi i gbe jingau i lku ku kua u ku bei ku to wa, ŋoi Jesu i b̀o Betani. Bei Lazaa ine iyi Jesu i j̀l hai si balu i wa. ² Ilu bei à cea Jesu ije wa je. Maata wa ḡb̀o ŋna ǹo Lazaa í wa si ino ŋna. ³ Wee Maari í ne tularei fia nkḡo ḡo iyi à ce do ikpoi naadi alala, zakai bubui kilo. Njoi í koo í soo í naa í fási isei Jesu, nò í ḡb̀a do nto irie. Njoi inunui tulareu í ḡba kpas̀e u fei.

⁴ Njoi ine akai m̀oḗi Jesu ŋau iyi à ya kpe Zudasi Isikarioti ine iyi à zambaeu í ni, ⁵ fia i tulareu ih̄e à ỳok̀o ku to fia i ic̄e i ad̀o ak̄a. Na m̄i í j̀o a kù taa ka kp̀e a ilu are ŋa fia. ⁶ Iyi wa f̀o beebe kù je wa ce araare i lu are ŋau fa, amma si na iyi í j̀o í je ile dei. Njui í ya maa mu b̀oḡo i fia ŋau, nò í ya maa ce ilei fia iyi à ya dasi. ⁷ Amma Jesu í ni, j̀o abou si laaka. Amui í jil̄e a ku ba ku f̄asim a bei a sim. ⁸ Waati kama fei aa ne ilu are ŋa si ino nje, amma amu i kaa nem do aḡo fei ŋa.

À waa de kp̄aa a kpa Lazaa

⁹ Zuifu nkḡo í ḡb̀o iyi Jesu í wa Betani, nò à b̀o be. Kù je na Jesu nju ak̄a, amma à waa bi à ye Lazaa iyi Jesu í j̀l hai si balu. ¹⁰ Amma ine nḡboi woo weei Ilaaḍ ŋau à waa busi nje a ba a kpa Lazaa ma, ¹¹ domi na irie i Zuifu nkḡo ḡo ŋa à fita hai bi tu ŋa à dasi Jesu naane.

Jesu wa lo ino ilu Jeruzalemu

(Cò *Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40*)

¹² Iju kum̄e ŋoi zamaa iyi í naa jingauu í ḡb̀o iyi Jesu wa naa Zeruzalemu. ¹³ Njoi à so wuai kpakpa à waa b̀o ku ko. À d̀s anu hee lele à waa ni, à waa saabu. Aḍ Laf̄e ku wee, aẁo iyi í waa naa do irie. Ilaaḍ ku wee, aẁo Ilaalui Izireli *. ¹⁴ Jesu wee í ba ama ḡbank̄e ḡo wa ḡu. Bebe i ce si bei kuk̄o ide i Ilaaḍ wa f̀o í ni,

¹⁵ I maà ce njo, inje ine i Siḍo ŋa.

I c̀o ilaalu nje í ḡu ama ḡbank̄e, wa naa.

¹⁶ Ide ŋau be m̀oḗi Jesu ŋau a kù ḡb̀o yaasee waati beebe, amma waati iyi í nyi lelei Aḍ do amboe, à ye ḡḡi iyi m̄i ŋau fei à k̀o si kuk̄o ide i Ilaaḍ na irie, à ǹo à cea fei nd̄e.

¹⁷ Ine ŋa iyi à wa be do Jesu aḡo waati iyi í kpe Lazaa í j̀u hai si balu, aḡa fei à waa sisia ine ŋa m̄i iyi Jesu í ce. ¹⁸ Njoi í j̀o zamaa fei í b̀o ku ko beebe domi à ḡb̀o baui maamaake iyi í ceu. ¹⁹ Na nju, Farisi ŋau à f̀o aḡa duus̀o

à waa ni, i kù ye à m̀onḡo ine eu ih̄e i mam mam? Wee ine andunya ŋa fei à waa tooe.

Ger̄eki ḡo ŋa à waa de Jesu

²⁰ Wee Ger̄eki ḡo ŋa à wa si ino ine ŋa iyi à naa Zeruzalemu Ilaaḍ ku ḡl̄e a waatii jingauu. ²¹ Njoi à b̀o bi Filipu ine i Besaida si ile i Galileu, à ni, m̀ak̄o yi, à waa bi Jesu ku ye.

²² Njoi Filipu í koo í s̀o Anderee, ǹo Anderee do Filipu à koo à s̀o Jesu. ²³ Njoi Jesu í s̀o ŋa í ni, awaati í to mbe bei bii ine ŋa aa ye amboei amu Amai Amane. ²⁴ Nt̀o nt̀o ǹo wa ǹo s̀o ŋei, bii ijui iya kù cuku si ile kù ku, nju ak̄a á maa wee. Amma bii í ku á bi iju nkḡo nkḡo. ²⁵ Ine iyi í bi kuwee á na ku kuae. Ine m̀o iyi kù saalu kuwee ngḡo, soalu kuwee hai t̄a laf̄e wa ce. ²⁶ Ine iyi í wee na irim ku toom wa. Nò bii ǹo wa, bei laf̄e m̀o á wa. Bii ine ḡo í wee na irim, Baam á cea laf̄e beere.

Jesu wa fo ide i kue

²⁷ Njoi Jesu í ni, nsei inom í fo jiida jiida. N kù m̀a baa beirei an f̀o. M̀a ǹo t̀o Baaba ku nyam si wahala iyi á bam nsei ih̄e i ya. Aawo, n kaa n ce beebe domi na nju í j̀o ǹo naa. ²⁸ Baaba, j̀o irie ku ne beere. Iyi Jesu í fo beebe ŋoi à ḡb̀o ide ku f̀o ḡo wa hai lele í ni, ǹo j̀o í ne beere t̄a ǹo an j̀o ku k̀o si má. ²⁹ Iyi ine ŋa iyi à wa beu à ḡb̀o ide ku f̀o, ŋoi à ni, kulai ijli. Njoi ine ḡo ŋa m̀o à ni, amaleka ḡo i wa baa ide ku f̀o.

³⁰ Nò Jesu í s̀o ŋa í ni, kù je na irim nii à ḡb̀o ide ku f̀o be, amma na iri njei. ³¹ Nsei aḡo í to wa mbe si bii Ilaaḍ à kiiti ine andunya ŋa. Bebei aa lele Seetam ilaalui andunya. ³² Waati iyi aa som hai ile a koam lele, waati bebei an fa ine fei wa bi tom. ³³ Si ideu be Jesu wa sisi yaase bei nju á kui. ³⁴ Njoi zamaa u s̀o í ni, à ḡb̀o si t̄ai wooda nwa iyi ine iyi Ilaaḍ í cicau á maa wee hee do aḡo fei. Beirei í ce í waa ni kù ne bei á ce iyi a kù so Amai Amane hai ile a koae lele. Yooi í je Amai Amane.

³⁵ Njoi Jesu í s̀o ŋa í ni, í gbe keeke iyi inya kum̄a kaa wa anini nje má. Í s̄a í ya maa ne si waati iyi í ne inya kum̄a ŋa ku ba ilu kuku ku maà na ku boe nje, domi ine iyi wa ne si ilu kuku ci ya m̀a bii wa b̀o. ³⁶ Na nju, í dasi inya kum̄a naane waati iyi í ǹo ŋa ku ba í je amai inya kum̄a ŋa.

Zuifu ŋa a kù dasi Jesu naane

Iyi Jesu í f̀o beebe í t̄a ŋoi í dede hai ino ŋa í ne í koo í manji. ³⁷ Baa do iyi í ce maamaake nkḡo fei si waju ŋna a kù dasie naane. ³⁸ Bebe ide iyi walli Ezai í f̀o í ce. Í ni,

Laf̄e, yooi í dasi waaz̄o nwa naane.

M̀a bi yooi Laf̄e í nyisi ḡbugb̄ae.

³⁹⁻⁴⁰ Walli Ezai í f̀o má í ni,

Ilaaḍ í f̄e i ŋa,

* 12:13 à waa saabue Do feei ger̄eki hozanai à ya ni.

Ku ba a maà ye ilu.
 Nò í jò idò nna í le
 Ku ba a maà mà do bisi nna.
 Í ce beebèi ku ba a maà na a kpaasi idò nò nnyu
 ku jò a ba iri.
 Njò í jò a kù yòkò a kù dasi naane. ⁴¹ Ezai í fò
 beebèi si na iyi í jò í yè amboei Jesu nò í fò ide
 na irie.

⁴² Do nnyu fei, baa ine ngboi Zuifu nnyu nkpo
 í dasi Jesu naane. Amma si bei á waa ce njoi
 Farisi nnyu a kù jesi si bantuma ku ba a maà
 na a ganji nna ile bii á ya ce kutótò nnyu ku bò
 má. ⁴³ A kù waa bi a lele anja hai bei si na iyi í
 jò saabui amanè njai á bi í re ti Ilaaá.

Idei Jesu í a ye taalei ine nja

⁴⁴ Njò Jesu í fò ide hee lele í ni, ine iyi í
 dasim naane, kù je amu akái í dasi naane, í
 dasi ine iyi í bem wa mò naane. ⁴⁵ Beebè moí
 ine iyi í yem í yè ine iyi í bem wai. ⁴⁶ Amui n
 je inya kumá, nò n naai si andunya ku ba ine
 iyi í dasim naane fei ku maà wa si ilu kuku
 má. ⁴⁷ Ine iyi í gbò idem nò kù waa saaluè, kù
 je amui an ye taalei lafèè. Amu n naai n na n
 faaba inei andunya nja, n kù naa ku ye taale
 nja. ⁴⁸ Ine iyi í kòsim nò kù gba idem, í ne
 mii iyi á ye taalei lafèèi. Ide nja iyi n fò, nnyu í
 ye taalei lafèè si ajoi ankàanyiu. ⁴⁹ Ideui á ye
 taaleè si na iyi í jò n kù wa n fò ide do yiiki
 aram, amma Ilaaá Baaba takaei í sòm ide nja
 iyi an fò. Nnyu í nò í bem wa. ⁵⁰ N mà iyi ide
 nja iyi í sòm nnyu kuwèè hai tái á je kòkò nja.
 Njò í jò ide iyi n wa n fò, n wa n fòoi bei Baaba
 í sòm.

13

Jesu í wiè isei mɔcɔe nja

¹ Ajò iyi bii iju í má á je jingauí lku ku kuau
 í to. Nò Jesu í mà iyi waatii nnyu í to mbe nnyu
 ku ne hai andunya nnyu ku bò bi Baai nnyu. Hai
 sinte hee ku baa nsei í ne kubii inèè nja, nò
 kubii nnyu iyi í neui í bòoi hee kòò.

² Njò Jesu do mɔcɔe nja á waa je ajò. Wee
 Seetam í tale si Zudasi Isikarioti amai Simɔu
 ku zambaè tá. ³ Jesu takae í mà iyi Ilaaá Baaba
 í daa nnyu mii fei si awò, í nò í mà iyi nnyu í
 naai hai bi Ilaaá nò nnyu wa nyi be má. ⁴ Njò
 í dede hai bi ku jèu í bò kumbooè í jilò, nò í
 so aco go í dɛ si kpakae. ⁵ Njò í bu inyi si jee
 wa wiò kutèi mɔcɔe nja nò wa gbàa do aco iyi
 í dɛ si kpakaeu. ⁶ Iyi í to si Simɔ Pìèè njò Pìèè í
 beèè í ni, Lafèè, awòí aa wiè kutem? ⁷ Nò Jesu í
 jèaa í ni, í kù mà mii iyi n wa n ce nsei, amma
 bii í kòsòí aa na í má. ⁸ Njò Pìèè í ni, aawò, awò
 si aa wièm kutem pai. Njò Jesu í sòo í ni, bii n
 kù wiè kutèe í kaa je inem má. ⁹ Njò Simɔ Pìèè
 í ni, debei Lafèè, kù je kutem nnyu akái aa wiè
 mèè, wiè awòm do irim fei. ¹⁰ Njò Jesu í sòo í
 ni, ine iyi í wè tà kù ne bukaatai ku wè má í
 gbe isèè nja ku ba ku má mam mam. Inje í má,
 amma kù je inje fei. ¹¹ Wee Jesu í mà ine iyi á
 zamba nnyu tá, njò í jò í ni kù je anja feii á má.

¹² Iyi í wiè kutè nja nja í tá, njò í so kumbooè
 í dasi, nò í nyi agbèè má í bei í bee nja í ni,
 í mà yaasei ice iyi n ce nnyu be nja? ¹³ Ì ya
 maa kpem Mèetu do Lafèè nja. Ntòí waa fò nja,
 domi beebèi n je. ¹⁴ To, bii amu iyi n je Lafèè
 do Mèetu nnyu n wiè kutè nnye nja, í sía inje mò í
 ya wiè kutè nje nja. ¹⁵ Yaasei jiidai n nyisi nje
 be ku ba inje mò í ya cea nje bei n ce nnyè. ¹⁶ Ntò
 ntò n wa n sò nje, woo ce ice ci ya la ku re ine
 ngboè. Beebè moí ine iyi á be ci ya la ku re ine
 iyi í bòò. ¹⁷ Nsei wee í mà yaasei iyi ihèè nja. Bii
 í waa coo nja, aa ne inò didò nja.

¹⁸ Kù je inje feii n wa n fàa. N mà ine nja iyi
 n cicai. Amma kù ne bei á ce iyi kukòí ideí
 Ilaaá kù kò. Kukòu í ni, ine iyi wa bam ku je
 ajò, nnyu í sinda í je mbeem. ¹⁹ Hai nsei n wa
 n sò nje hee ide nnyu ku maa ce ku ba bii í na
 í ce í dasi naane nja iyi amui n je ine iyi n ni n
 jèu. ²⁰ Ntò ntò n wa n sò nje, ine iyi í gba ine
 iyi n be, amui í gba. Nò ine iyi í gbam, ine iyi í
 bem wai í gba.

Jesu wa fò iyi Zudasi á zamba nnyu

(Co Matie 26:20-25; Maaku 14:17-21;
 Luku 22:21-23)

²¹ Iyi Jesu í fò beebè í tá, njò inòè í fò kaa kaa.
 Njò í sò nja sàa sàa í ni, ntò ntò an sò nje, ine
 aká nnyè á zambam. ²² Njò mɔcɔ nnyu á waa cò
 nje domi a kù mà ine iyi wa fàa. ²³ Wee ine
 aká nja, ine iyi Jesu í bi jiidai jiidau, wa gbesi
 gendèi Jesu. ²⁴ Njò Simɔ Pìèè í ceaa nyinda do
 awò ku bee Jesu yooí wa fàa. ²⁵ Njò mɔcɔ iyi
 wa gbesi gendèi Jesuu í beèè í ni, Lafèè, yooí í
 waa fàa. ²⁶ Njò Jesu í jèaa í ni, an bu kilii nò n
 gusi aye, ine iyi n na, lafèèi. Njò í bu kilii í na
 Zudasi amai Simɔ Isikarioti. ²⁷ Hai waati iyi
 Zudasi í gba kilii gbaká Seetam í lò siei. Njò
 Jesu í sòo í ni, mii iyi aa ce, coo do njuma.

²⁸ Amma si inò nja ine go kù mà mii iyi í jò
 í sòo beebè. ²⁹ Si bei Zudasii wa mu bɔgoí fia
 nnyu, njò í jò ine go nja á tamaa Jesu í ni koo ra
 ngogo wa iyi anja aa jèò jingauí walako wa sòo
 ku mua ilu are nja fia. ³⁰ Iyi Zudasi í gba ciliu
 í mí gbaká njò í fita. Wee í ko idú í dú.

Wooda titò

³¹ Iyi Zudasi í fita njò Jesu í ni, beebèi ine
 nja aa ye amboei amu Amai Amanè, nò aa ye ti
 Ilaaá mò na irim. ³² Si bei ine nja aa ye amboei
 Ilaaá na irim, nnyu takae á jò a ye ti amu mò.
 Á coo moí kaa kpè. ³³ Inje baakòom nja, waati
 keekei í gbe iyi an wèè do inje, nò si anyie aa
 na í maa dedeem nja. Amma ide iyi n sò Zuifu
 nnyu nnyu n wa n sò inje mò be nsei. I kaa yòkò
 í bò bii n wa n bò nja. ³⁴ Wooda titò iyi n wa n
 jile nnyè wee, í ya bi nje nja. Si bei n bi nje, inje
 mò í ya bi nje nja. ³⁵ Bii í bi nje nja, ine fei á mà
 iyi í je mɔcɔm nja.

Jesu wa fò iyi Pìèè á jà ku ni nnyu kù màa

³⁶ Njò Simɔ Pìèè í bee Jesu í ni, iwòí í waa
 bò Lafèè. Njò Jesu í jèaa í ni, bii n wa n bò í kaa
 yòkò í toom nsei, amma bii í kòsòí aa toom wa

be. ³⁷Nɔi Pisee í beee í ni, Lafɛɛ, beirei í ce n kaa n yɔkɔ n tooe nsei. N̄ tã sɔɔlu n na kuwɛɛm na iriɛ. ³⁸Nɔi Jesu í jɛaa í ni, í tã sɔɔlu n na kuwɛɛɛ na irim do ntɔ? Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔɛi, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa já ise gbɛɛta í ni í kù màm.

14

Jesu í je kpāa iyi wa bɔ bi Baaba

¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, í maà ya wɛɛ do inɔ ku fɔ ɲa. Í dasi Ilaaɔ naane nɔ í dasim naane ɲa. ² Bi ku wa í kpɔ kpasɛi Baam. Nɔ wee n̄ wa n koo bɛ n koo n̄ ce nɲɛ sɔɔlui bi ku wa. Bii kù je ntɔ, n kaa n sɔ ɲɛ. ³ Bii n̄ koo n̄ ce nɲɛ bi ku wa n̄ tã an nyi wa má, n naa n gbã ɲɛ n bɔɔ ɲɛ bi tom ku ba inɛ mɔ í wa bii n̄ wa. ⁴ Bii n̄ wa n bɔ í mà kpāau ɲa.

⁵ Nɔi Tomaa í ni, Lafɛɛ, a kù mà baa bii í waa bɔ mɔm. Beirei aa ka ce ka mà kpāau. ⁶ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, amui n̄ je kpāa, do ntɔ, do kuwɛɛ. Inɛ kãma kaa bɔ bi Ilaaɔ Baaba bii kù je hai do bi tom. ⁷ Bii í màm ɲa, aa mà Baam ɲa. Nɔ hai nsei í màa ɲa í nɔ í yɔɔ ɲa.

⁸ Nɔi Filipu í ni, Lafɛɛ, nyisi wa Baaba, nɲu bɛ á to wa. ⁹ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, Filipu, hai kukpei n̄ wa inɔ nɲɛ ihɛ nɔ í kù màm? Inɛ iyi í yem í yɛ Ilaaɔ Baabai. To, na mii í ce í waa ni, nyisi wa Ilaaɔ Baaba má. ¹⁰ Í kù dasi naane iyi n̄ wa si Ilaaɔ Baaba, nɔ Ilaaɔ Baaba mɔ í wa sim ni? Ide iyi n̄ wa n sɔ ɲɛ, n kù wa n fɔɔ do yiikoi amu takam. Amma Baaba í wa sim nɔ nɲui wa ce icɛɛ. ¹¹ Í dasim naane ɲa iyi n̄ wa si Baaba nɔ Baaba mɔ í wa sim. Walako í dasi naane ɲa baa na icɛu takae iyi í waa ye ɲa. ¹² Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲɛi, inɛ iyi í dasim naane, lafɛɛ mɔ á ce icɛ iyi n̄ wa n ce, nɔ á ce ku la ku re beɛbe mɔm, domi wee n̄ wa n bɔ bi Baaba. ¹³ Nɔ mii iyi aa tɔɔɛ do irim ɲa fei an cɔɔ ku ba amu Amau n nyisiɔ amboei Baaba. ¹⁴ Bii í tɔɛ ngɔɔ do irim aa ba ɲa.

Jesu í ce kuwã nɲu ku bɛ Hundi Ilaaɔ wa

¹⁵ Nɔ Jesu í ni má, bii í bim ɲa aa jirima mii iyi n̄ ni í ce ɲa. ¹⁶ Nɔ an tɔɔ Ilaaɔ Baaba ku mu nɲɛ Woo mua gbubã mmue wa, iyi á maa wɛɛ do inɛ hee do ajɔ fei. ¹⁷ Woo mua gbubãu Hundi Ilaaɔi, nɲui á jɔ inɛ ɲa á mà ntɔu. Inɛi andunya ɲa a kaa yɔkɔ á gbaa si na iyi í jɔ á kù waa yɔɔ, beɛbe moi á kù màa. Amma inɛ í màa ɲa, domi í wɛɛ do inɛ, á nɔ ku wa si idɔ nɲɛ.

¹⁸ N kaa n jɔ ɲɛ kɔyɔ. An na n nyi wa bi tu ɲɛ má. ¹⁹ Í gbɛ keeke nsei iyi inɛi andunya ɲa a kaa yem má, amma inɛ aa yem ɲa si na iyi í jɔ n̄ wɛɛ, nɔ inɛ mɔ aa wɛɛ ɲa. ²⁰ Waati iyi ajɔu í to wa aa mà ɲa iyi n̄ wa si Baam nɔ inɛ mɔ í wa sim ɲa nɔ amu mɔ n̄ wa si ɲɛ.

²¹ Inɛ iyi í mà woodam nɔ wa jirimaɛ, lafɛɛi í bim. Inɛ iyi í bim, Baam á bi nɲu mɔ, nɔ amu takam an bi lafɛɛ, nɔ an nyisiɛ aram.

²² Zudasi ɔɔ í wa bɛ, amma kù je Zudasi Isikarioti. Nɲui í beee í ni, Lafɛɛ, beirei aa ce í nyisi wa arae nɔ í kaa nyisi inɛi andunya ɲa.

²³ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, inɛ iyi í bim fei á gbɔ idem, nɔ Baam á bi lafɛɛ nɔ amu do Baam nɔu fei aa ka na ka ce bi ku wa si idɔi lafɛɛ. ²⁴ Inɛ iyi kù bim, lafɛɛ kaa jirima idem pai. Nɔ ide iyi í waa gbɔ ɲau ihɛ ɲa, kù je idei amu takam, amma idei Baabai. Nɲui í bɛm wa.

²⁵ Ide ɲau ihɛ fei n̄ wa n sɔ ɲɛi hai waati iyi n̄ wa inɔ nɲɛ ihɛ. ²⁶ Amma Hundi Ilaaɔ, Woo mua gbubãu, á maa kɔ ɲɛ si mii fei, nɔ ku maa ye ɲɛ gigii ide ɲa iyi n̄ tako n̄ sɔ ɲɛ fei. Nɲui Baaba á bɛ nɲɛ wa do irim nɔu.

²⁷ Laakai ku s̄ui n̄ wa n jɔ nɲɛ. Bei amu takam n̄ wɛɛɔ laakai ku s̄u, beɛbe moi an jɔ inɛ mɔ í wɛɛɔ laakai ku s̄u. Nɔ laakai ku s̄u iyi an mu nɲɛu kaa je bei ti andunya. Na nɲu, í maà wɛɛɔ inɔ ku fɔ ɲa, nɔ í maà jɔ zigi nɲɛ ku da.

²⁸ Í gbɔ ɲa iyi n̄ sɔ ɲɛ n̄ ni n̄ wa n koo amma an nyi wa bi tu ɲɛ má. Bii í bim ɲa aa wɛɛ do inɔ didɔ ɲa do iyi n̄ wa n bɔ bi Baaba, domi nɲui í rem. ²⁹ Na ɲoi í ce n̄ wa n sɔ ɲɛ hai nsei hee ide ɲau ku maa ce, ku ba bii ideu í na í ce í dasim naane ɲa. ³⁰ N kaa n ba n sɔ ɲɛ ide nkɔɔ má si na iyi í jɔ Seetam Ilaaui andunya wa naa, amma kù nɛ gbubã kãma sim. ³¹ To, í dede ka nɛ ku ba inɛi andunya ɲa á mà iyi n̄ bi Baaba nɔ n̄ wa n ce fei ndɛɛ si bei Baaba í nam woodaɛ.

15

Jesu í je icui j̄i ndii rezɛɛ

¹ Si anyii nɲu nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, amui n̄ je icui j̄i ndii rezɛɛ nɔ Baam moi í je woo logooɛ. ² Amaawɔm ɲa iyi á ci ya so fei, nɲui í ya da ɲa ku nyɔ ɲa. Amaawɔ ɲa iyi á waa so mɔ í ya kɔta ɲai ku ba kuso nɲa ku kɔɔsi. ³ Inɛ í má tá do saabui ide iyi n̄ sɔ ɲɛ. ⁴ Í jɔ í má sim ɲa, nɔ amu mɔ an má si ɲɛ. Si bei amaawɔ kaa yɔkɔ ku so iso do arae bii kù je wa má si icui j̄i, beɛbe moi inɛ taka nɲɛ í kaa yɔkɔ í so bii í kù waa má sim ɲa.

⁵ Amui n̄ je icui j̄i ndii rezɛɛ, inɛ moi í je amaawɔɛ ɲa. Inɛ iyi wa má sim nɔ amu mɔ n̄ wa n má si lafɛɛ, á so iso nkɔɔ. Amma bii kù je do amú í kaa yɔkɔ í ce ngɔɔ ɲa. ⁶ Inɛ iyi kù waa má sim aa nyaai á nyɔɔ bei á ya nyɔ amaawɔi j̄i ɲa. Si anyie, bii á gbɛ nɔ á tɔtɔ ɲa á dasi ɲa ina á jo. ⁷ Bii í waa má sim ɲa nɔ idem í wa si ɲɛ í tɔɔ mii iyi í bi fei ɲa aa ba ɲa. ⁸ Iso nkɔɔ ku so nɲɛi á jɔ irii Baam ku nɛ amboe. Beɛbe moi aa nyisiɔ inɛ ɲa iyi inɛu mɔcɔm ɲai. ⁹ N̄ bi ɲɛi bei Baam mɔ í bim. Í jɔ í wa si kubim ɲa. ¹⁰ Bii í waa jirima woodam ɲa, beɛbe moi aa wa si kubim ɲa, bei amu mɔ n̄ jirima woodai Baam nɔ n̄ wa si kubie.

¹¹ N̄ sɔ ɲɛ inɛ nɲu bei ku ba inɔ didám ku wa si ɲɛ nɔ inɔ didɔ nɲɛ ku kɔ. ¹² Wooda iyi n̄ na ɲɛ wee, í ya bi nɲɛ ɲa bei n̄ bi ɲɛ. ¹³ Kubi nla ɔɔ kù wɛɛ iyi í re inɛ ku ku si agbei kpaasie ɲa. ¹⁴ Bii í waa ce iyi n̄ dasi ɲɛ í je kpaasim ɲai. ¹⁵ N kaa n kpe ɲɛ aru má, domi aru ci ya mà mii iyi lafɛɛɛ wa ce. Amma n̄ wa n kpe

ɲe kpaasi ɲa si na iyi í jò mii iyi ñ gbɔ hai bi Baam fei, ɲɲui ñ sɔ ɲe be. ¹⁶ Kù je ɲɲei í cicaam, amma amui ñ cica ɲe. Nɔ ñ nya ɲe ikā ku ba í ya so iso iyi á kpe ɲa. Si beɛbe mii iyi aa tɔ Baaba do irim ɲa fei á mu ɲɲe. ¹⁷ Iyi ñ wa n dasi ɲe ɲɲui í je í ya bi ɲe ɲa.

Inei andunya ɲa à cé Jesu do inee ɲa

¹⁸ Bii inei andunya ɲa à cé ɲe, í mà ɲa iyi amui à tako à cé. ¹⁹ Bii í je tí andunya ɲa, tilasi inei andunya ɲa aa bi ɲei, domi tu ɲai í je ɲa. Amma amu ñ cica ɲei ñ nya ɲe hai si andunya, nɔ í kù je tí andunya má ɲa. ɲɲui í jò inei andunya ɲa à cé ɲe. ²⁰ Nɔ í ye gɲii ide iyi ñ sɔ ɲe ñ ní woo ce ice ci ya la ku re lafɛɛe. Beɛbeí si bei à wahalam aa wahala ɲe mɔ. Bii í je à jirima idem, beɛbe mɔi aa jirima ide ɲɲe. ²¹ Amma mii ɲau be fei aa ce ɲɲei na irim si na iyi í jò a kù mà ine iyi í bem wa. ²² Bii n kù naa n kù sɔ ɲa ide wo, dulum kaa wa si iri ɲɲa. Amma nsei a kù ne bei aa ce a ni aɲa a kù mà mà dulum nii. ²³ Ine iyi í cém í cé Baam mɔi. ²⁴ Ine káma kù ce mii iyi ñ ce si anini ɲɲa. Bii n kù ce mii ɲau be wo, dulum du ɲa kaa wa si iri ɲɲa. Amma wee nsei à ye fei ndee nɔ do ɲɲu fei à cé amu do Baam. ²⁵ Iyi be í cei ku ba ide iyi à kò si tiai wooda ɲɲa ku kò iyi í ni, à cém nɔ a kù mà iriò ísee.

²⁶ Amma an be ɲɲe Hundi Ilaaɔ wa, ɲɲui á jò ine ɲa a mà ntɔu. ɲɲui í je Woo mua gbugbɔu, nɔ hai bi Ilaaɔ Baabai á naa. Bii í to wa ɲɲui á je ɲɲe seɛdam. ²⁷ Nɔ ɲɲe mɔ aa jea ine ɲa seɛdam ɲa, si na iyi í jò awaɔe ɲai à wee hai waati iyi ñ sinti icem.

16

¹ Ide ɲau ihɛ fei ñ sɔ ɲei ku ba í maɔ koose ɲa si naane ku dasi ɲɲe. ² Aa na a gaɲɲi ɲe ile bii á ya ce kutɔtɔ ɲa ku bɔ. Nɔ awaati wa naa iyi ine ɲa aa kpa ine gɔ ɲɲe ɲa, nɔ aa maa tamaa bei Ilaaɔi aɲa à waa cea ice. ³ Aa ya maa ce beɛbeí si na iyi í jò a kù mà mɔm hee má je Baaba. ⁴ Ñ wa n sɔ ɲe ide ɲau ihɛi ku ba bii awaatiu í to wa í ye gigi ɲa iyi ñ tako ñ sɔ ɲe tá.

Ici Hundi Ilaaɔ

ɲɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, n kù sɔ ɲe ide ɲau ihɛi hai sinte domi awae ɲai à wee. ⁵ Wee nsei ñ wa n bɔ bi ine iyi í bem wa, nɔ baa ine akā ɲɲe kù beem iwoi ñ wa n bɔ. ⁶ Amma ideu ihɛi iyi ñ sɔ ɲe ɲɲui í fɔ inɔ ɲɲe kaa kaa, ma irei. ⁷ Do ɲɲu fei, ntɔi ñ wa n sɔ ɲe, bii ñ koo aranfaani ɲɲei. Aranfaani ɲɲei, domi bii ñ koo an be ɲɲe Woo mua gbugbɔu wa, amma bii n kù koo kaa naa bi tu ɲe. ⁸ Waati iyi á to wa ɲɲui á nyisi inei andunya ɲa iyi à je ilu dulum ɲa, nɔ ku jò ine ɲa a mà mii iyi í je dee dee, nɔ ku jò a mà iyi Ilaaɔ á kiiti ine ɲa. ⁹ Á nyisi ɲa iyi à je ilu dulum ɲa si na iyi í jò a kù dasim naane. ¹⁰ Á jò á mà mii iyi í je dee dee si na iyi í jò ñ wa n bɔ bi Baaba nɔ í kaa yem má

ɲa. ¹¹ Nɔ á jò a mà iyi Ilaaɔ á kiiti ine ɲa domi í kiiti Seetam ilaalui andunya tá mɔm.

¹² Ñ ne mii nkɔɔ iyi an sɔ ɲe má amma ideu í re ɲe titá. ¹³ Waati iyi Hundi ntɔ á to wa, ɲɲui á jò í mà ntɔu fei ɲa. Kaa fɔ ide do yiiki ɲɲu takae, ide ɲa iyi í gbɔ do iyi á na ku cei á sɔ ɲe. ¹⁴ ɲɲui á jò irim ku ne amboe, domi idem nii á gbɔ ku sisi ɲɲe. ¹⁵ Mii iyi Baaba í ne fei, tom nii. ɲɔi í ce ñ ní Hundi Ilaaɔu á gbɔ idem ku sisi ɲɲe.

Inɔ ku fɔ á na ku je inɔ didɔ

¹⁶ Jesu í sɔ ɲa í ni, bii í kɔɔsi keeke í kaa yem má ɲa, nɔ bii í ce sáa má aa yem ɲa. ¹⁷ ɲɔi mɔcɔe gɔ ɲa à bee ɲe à waa ni, yoomai í je yaasei ideu be. Í ni bii í kɔɔsi keeke a kaa ka ye ɲɲu nɔ bii í ce sáa má aa ka ye ɲɲu. Yoomai í je yaasee. Í ni ɲɲu wa bɔ bi Baai ɲɲu. Yoomai í je yaasei iyi be mɔ má. ¹⁸ To, yoomai í je yaasei bii í kɔɔsi keeke. A kù mà ide mii wa fɔ.

¹⁹ Wee Jesu í mà iyi á waa bi a bee ɲɲu ideu. ɲɔi í ni, to, ñ sɔ ɲe ñ ní bii í kɔɔsi keeke í kaa yem má ɲa, nɔ bii í ce sáa má aa yem ɲa, mà irei. Ideu bei í waa bee ɲa? ²⁰ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲe, aa kpata í weewea ɲa, amma á dɔa inei andunya ɲa si. Aa wee do inɔ kufɔ ɲa, amma inɔ kufɔ ɲɲe á na ku kpaasi inɔ didɔ. ²¹ Bii inaabo í gule wa bi ku bí, í ya ne inɔ ku fɔ si na iyi í jò waati ara kuroei í to wa. Amma bii í bí amau í ya gbeje ara kuroui domi inɔ didɔe í ya la do iyi í bí ama si andunya. ²² Beɛbeí ɲe mɔ ñ weɛò inɔ kufɔ si nsei ɲa. Amma an na n ye ɲe má, aa weɛò inɔ didɔ ɲa, nɔ ine gɔ kaa yokɔ ku nya inɔ didɔ ɲɲe.

²³ Bii awaatiu í to wa, í kaa beem nkāma ɲa. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲei, mii iyi aa tɔ Ilaaɔ Baaba do irim ɲa fei á mu ɲɲe. ²⁴ Hee nsei í kù tɔɔ ngɔgɔ do irim ɲa. Í tɔɔ, aa ba ɲa ku ba inɔ didɔ ɲɲe ku kɔ.

Jesu í kāmia andunya

²⁵ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, ide ɲau ihɛ fei nsei do mɔndaí ñ sɔ ɲe. Amma awaati wa naa, iyi n kaa n sɔ ɲe ide do mɔnda má. Ide iyi í je ideí Baaba an sɔ ɲei sáa sáa do yaasee. ²⁶ Bii waatiu í to wa, aa tɔ Baaba do irim ɲa. N kaa n sɔ ɲe n ni an tɔɔe na iri ɲɲe má, ²⁷ domi Baaba takae í bi ɲe. Í bi ɲe si na iyi í jò ɲɲe mɔ í bim, nɔ í dasi naane ɲa iyi hai bi teeí ñ naa. ²⁸ Ntɔi, hai bi Baabai ñ fita wa ñ naa andunya. Nsei ñ wa n jò andunya ñ wa n bɔ bi Baam.

²⁹ ɲɔi mɔcɔe ɲa à sɔ à ni, to, beɛbeí í waa fɔ ide do yaase si na iyi í jò mɔnda kù wa si. ³⁰ Nsei à mà iyi í mà fei ndee, nɔ í mà lasabui idɔ nwa baa bii a kù beee ide gɔ. ɲɔi í jò à dasi naane iyi hai bi Ilaaɔi í naa.

³¹ ɲɔi Jesu í je ɲɲa í ni, debeí í dasi naane beɛbeí ɲa? ³² Í ce laakai ɲa. Awaati wa naa nɔ í to wa tá mɔm de, iyi ine ɲa aa jò ɲɲe fei í fangaa í jò amu akā í bɔ kpaɛ ɲa. Do ɲɲu fei n kù je amu akā, domi Baaba í wee do amu. ³³ Ide ɲau ihɛ ñ wa n sɔ ɲei ku ba í ne laakai ku sɔ

na amu akā iyi awae ŋa à ne. Si andunyau ihē aa ye ijuukpā ŋa, amma i maà mængə temua ŋa, domi n kāmia andunya tā.

17

Jesu i ce kutəə na irii məcəe ŋa

¹ Iyi Jesu í fə bɛɛbɛ í tā, ŋəi í wu iju lele í ni, Baaba, awaati í to. Jò irii amu Amae ku ne amboe ku ba amu mə n jò titɛe ku ne amboe, ² nɔ inɛ ŋa iyi í nam fei n mu nŋa kuwɛɛ hai tá si bei í muum yĩko si inɛ fei. ³ Kuwɛɛ hai tãui í je inɛ ŋa a mǎe, awə Ilaaə akā ilu ntəu, nɔ a mǎm, amu Jesu Kirisi iyi í bɛ wau. ⁴ N jò irie í ne amboe si ilɛu ihɛ, nɔ icɛ ŋa iyi í dasim ku ceu fei n coo. ⁵ Baaba, nsei n wa n tɔɔɛi, jò n ne amboe bi tɛɛ bei n tako n ne wo hee a maa taka andunya.

⁶ Inɛ ŋa iyi í cica hai si andunya í nam, n jò à mǎe. Tɛɛi à je wo, nɔ í so ŋa í nam. À nɔ à waa jirima ideɛ. ⁷ Nsei à mǎ mii iyi í nam fei, hai bi tɛɛi í naa, ⁸ domi ide ŋa iyi í sɔm nŋui amu mǎ n sɔ ŋa, nɔ à gba ideu. À mǎ iyi ntə ntə hai bi tɛɛi n naa nɔ à dasi naane iyi awəi í bɛm wa.

⁹ N wa n tɔɔɛ na iri nŋa. Kù je na irii inɛi andunya ŋai n wa n tɔɔɛ, amma na inɛ ŋa iyi í nam ŋai, domi aŋai à je tɛɛ. ¹⁰ Mii iyi n ne fei tɛɛi, nɔ mii iyi awə mǎ í ne fei tom nii, nɔ irim í ne amboe na iri nŋa. ¹¹ Nsei n wa n nyi wa bi tɛɛ. Bii í kɔəsi keeke n kaa n maa n wa si andunya mǎ, aŋai aa maa wa si andunyau. Baaba kumǎ, degbe ŋa do gbugbǎi irie iyi í nam, ku ba a je akā si bei awae à je akā. ¹² Waati iyi n wɛɛ do aŋa n degbe ŋa do gbugbǎi irie, iri iyi í nam nɔu. N degbe ŋa nɔ si inɔ nŋa baa inɛ akā kù ce nfe, bii kù je amai nfeu baasi. Bɛɛbei kukəi ideɛ í kɔ. ¹³ Nsei n wa n nyi wa bi tɛɛ. Ide ŋau ihɛ si andunyau ihɛi n wa n fə, ku ba aŋa mǎ a kɔɔ inɔ didɔ na irim. ¹⁴ N na ŋa ideɛ, nɔ inɛi andunya ŋa à cé ŋa si na iyi í jò a kù je ti andunya, si bei amu mǎ n kù je ti andunya. ¹⁵ N kù wa n tɔɔɛ í nya ŋa hai si andunya, amma n wa n tɔɔɛi í degbe ŋa ku ba Seetam inɛ laaɔu ku maà nɔ ŋa. ¹⁶ A kù je ti andunya si bei amu mǎ n kù je ti andunya. ¹⁷ Ideɛi í je ntə. Jò ideɛu ku nya ŋa ikā a je titɛɛ. ¹⁸ N bɛ ŋai si andunya si bei awə mǎ í bɛm si andunyau. ¹⁹ Na iri nŋai n so aram n nae ku ba aŋa mǎ a je titɛɛ mam mam.

²⁰ Kù je aŋa akāi n wa n cea kutəə, amma do inɛ ŋa mǎ iyi aa na a dasim naane na saabui ide ŋa. ²¹ N wa n tɔɔɛi aŋa fei a je akā. Si bei awə Baaba í wa sim, nɔ amu mǎ n wa sie, jò a je akā si wa ku ba inɛi andunya ŋa a dasi naane iyi awəi í bɛm wa. ²² Amboeɛ iyi í jò inɛ ŋa à ye sim, nŋui n jò à waa ye si aŋa mǎ ku ba aŋa mǎ a je akā bei awae à je akā. ²³ Jò n wa si ŋa nɔ awə mǎ í wa sim ku ba a je akā mam mam,

nɔ inɛi andunya ŋa a mǎ iyi awəi í bɛm wa nɔ í bi ŋai bei í bim.

²⁴ Baaba, n bi inɛ ŋa iyi í nam a maa wa bi tom bii an wa, ku ba a ye amboem, amboe iyi í muum. Í muum amboeui si na iyi í jò í bim hai waati iyi a kù taka andunya. ²⁵ Baaba awə iyi í je dee dee, baa do iyi inɛi andunya ŋa a kù mǎe, amu n mǎe, nɔ inɛ ihɛ ŋa mǎ à mǎ iyi awəi í bɛm wa. ²⁶ N jò à mǎe, nɔ an kɔɔ nŋa si kumǎe mǎ ku ba kubi iyi í bim ku wa si ŋa, nɔ amu mǎ n wa si ŋa.

18

À mu Jesu

(Cə Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53)

¹ Iyi Jesu í ce kutəə í tā, ŋəi í fita, nŋu do məcəe ŋa à bə lambo gə iyi í wa icei ido iyi à ya kpe Sedorə. Nɔi í lə bɛ, nŋu do məcəe ŋa. ² Wee Zudasi inɛ iyi á zambaeu mǎ í mǎ inyau, domi aŋaə ŋa à ya koo bɛ ise fɛɛfelo. ³ Nɔi í jò Zudasi í ba bɛ do sooge ŋa do woo degbe kpasɛi Ilaaə ŋa iyi inɛ nŋboi woo weei Ilaaə ŋa do Farisi ŋau à bɛ wau. À waa mu jłnei igū ŋa do fitila ŋa do ina jugula ŋa. ⁴ Jesu í bei wa mǎ mii ŋa iyi á ba nŋu fei. Iyi à to wa ŋəi í sekeɛ si ŋa í bee ŋa í ni, yooi í waa de ŋa. ⁵ Nɔi à jeaa à ni, Jesu inɛi Nazaretiui à waa dede. Nɔi Jesu í ni, amui ihɛ mɛɛ.

Wee Zudasi inɛ iyi á zambaeu, wa leekɔ bɛ aŋaə ŋa aŋə. ⁶ Iyi Jesu í je nŋa í ni, amui ihɛ, ŋəi aŋa fei à sekeɛ do anyi á koo à cuku ile. ⁷ Nɔi Jesu í bee ŋa mǎ í ni, yooi í waa de ŋa. Nɔi à ni, Jesu inɛi Nazaretiui à waa dede. ⁸ Nɔ Jesu í ni, n sɔ ŋe tā n ni amui ihɛ. To, bii amui í waa dede ŋa í jò inɛ ŋa iyi à gbeu a ne.

⁹ Bɛɛbei ide iyi í tako í fou í kə iyi í ni, Baaba, inɛ ŋa iyi í nam fei baa inɛ akā nŋa kù ce nfe. ¹⁰ Wee Simə Pɛɛ í ne taakuba. Nɔi í yəə í cafeɔ ifɔ njei woo ce iceli woo wee nłai Ilaaəu. Irii woo ce iceui Malikusu. ¹¹ Amma Jesu í sɔ Pɛɛ í ni, sindo taakubae si ankɔɔɛ. Í waa tamaa n kaa n temuaə ijuukpā iyi Baaba í jileem nii?

À bəð Jesu si wajui Ani

¹² Nɔi sooge ŋa do inɛ nŋbo ŋa do Zuifu woo degbe kpasɛi Ilaaə ŋau à mu Jesu à dūu. ¹³ Nɔ à tako à bəðe bi Ani titā. Wee Aniu wa je baai aboi Kaifu, iyi í je woo wee nłai Ilaaə si adɔ nŋu. ¹⁴ Nɔ Kaifu í sɔ Zuifu kpaasie ŋau ideu ihɛ wo í ni, aranfaani nwai inɛ akā ku ku si agbei dimi nwa.

Pɛɛ í jə í ni nŋu kù je məcəi Jesu

(Cə Matie 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luku 22:55-57)

¹⁵ Waati iyi à mu Jesu à waa nɛɛ ŋəi Simə Pɛɛ do məcə mmu gə à waa tooɛ. Wee woo wee nłai Ilaaəu í mǎ məcə inɛ nŋu, ŋəi í jò məcəu í ba í too Jesu í loə bantumai kpasɛi woo wee nłau. ¹⁶ Amma Pɛɛ í gbe waduude

andɛ koofa bɛ. Nɔ mɔcɔ iyi woo wee nlau í màu, í fita wa í naa í ba mudɛɛ iyi wa degbe koofau ide ku fɔ, nɔ í jò Piɛɛ í lɔ. ¹⁷Nɔ mudɛɛu í bee Piɛɛ í ni, kù je awɔ mɔ inɛ akáì mɔcɔì mɔkɔui ya. Njoi Piɛɛ í ni, aawo, kù je amu.

¹⁸Si bei tütü wa ceu, nji woo ce icɛ nja do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ nau à leekl kɔkɔi ina nyenyɛ à waa nyia. Nɔ Piɛɛ mɔ í koo wa nyia bi tu nja bɛ ajɔ.

Woo wee nlau í bee Jesu ide

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luku 22:66-71)

¹⁹Njoi woo wee nlai Ilaaɔu í bee Jesu idei mɔcɔɛ nja do yaasei cio iyi wa kɔ si. ²⁰Njoi Jesu í jɛaa í ni, ideu si bantumai ñ sɔ inɛ fei. Ñ ya n kɔ inɛ nja si ciom nii ile bii à ya ce kutotɔ nja do si kpasɛi Ilaaɔ, bii Zuifu nja fei à ya tɔtɔ. N kù fɔ ide kama si asii. ²¹Na nii í ce í waa beem ide. Inɛ nja iyi à gbɔ idem, bee anja taka nja iyi ñ sɔ nja, anjai aa mà nii iyi ñ fɔ.

²²Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ, nji inɛ akáì woo degbe kpasɛi Ilaaɔ nau í sambalɛ í ni, woo wee nlau í wa jɛaa ide nfe nfe bɛɛbɛ? ²³Njoi Jesu í jɛaa í ni, bii ide laabi ñ fɔ, fɔ inɛ fei ku gbɔ. Amma bii í je ide jüida moi ñ fɔ, na nii í ce í waa sambalam.

²⁴Nɔ Ani í jò à düu à bɔðɛ bi Kaifu, woo wee nlau.

Piɛɛ í jã má í ni nju ku mà Jesu

(Cɔ Matie 26:71-75; Maaku 14:69-71; Luku 22:58-62)

²⁵Waati iyi Simɔɔ Piɛɛ í wa bɛ wa nyia inau nji à beɛɛ à ni, kù je awɔ mɔ inɛ akáì mɔcɔì mɔkɔui ya. Njoi Piɛɛ í jã í ni, aawo, kù je amu. ²⁶Wee woo ce icɛ akáì woo wee nlai Ilaaɔu í wa bɛ. Wa je nyaanzei inɛ iyi Piɛɛ í bu itɛu. Iyi í yɛ Piɛɛ nji à beɛɛ í ni, n kù yɛɛ inɛð lambɔ bei? ²⁷Amma Piɛɛ í jã má í ni, aawo. Gbaká nji ajɛ wa kɔ.

À bɔð Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 17:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Luku 23:1-5)

²⁸Hai bi Kaifu bɛ, inɛ ngboi Zuifu nau à bɔð Jesu bi ku kiitii ilu ilɛu bii Pilati í wa. Wee daadaakɔi. Anja taka nja a kù lɔ ile bi ku ce kiitii ku ba anja a maà na a je ilu riisi nja. A kù bi a je ilu riisi domi à waa bi a ba a je ijei jingau iku ku kuau. ²⁹Njui í jò Pilati í fita wa í naa í ba nja í bee nja í ni, taale yoomai í yɛ si mɔkɔu nja. ³⁰Njoi à ni, bii kù ce laalo, a kaa ka daɛ si awɔ. ³¹Njoi Pilati í sɔ nja í ni, inɛ taka nje í kooɛ í koo í kiiti do wooda nje. Amma à ni, inɛ inɛi Romu nja í kù na wa kpãa iyi aa ka kpað amanɛ nja.

³²Bɛɛbɛi idei Jesu í ce ku nyisio dimii iku iyi á ku. ³³Njoi Pilati í lɔ ile bi ku ce kiitii má í kpe Jesu í beɛɛ í ni, awɔi ñ je ilaalu Zuifu nja? ³⁴Njoi Jesu í ni, inɛ gɔi í sɛɛ bɛɛbɛ de, mà í nɔ ñ waa beei. ³⁵Amma Pilati í ni, amuu Zuifu ñ bei ñ má? Dimie nja do inɛ ngboi woo weei

Ilaaɔ nja à muɛ à daam si awɔ. Mii í ce. ³⁶Njoi Jesu í jɛaa í ni, bommam kù je ti andunya. Bii í je ti andunyaì, woo ce icɛm nja aa ja, a kaa je a mum a na inɛ ngboi Zuifu nau. Amma bommam kù je ti andunya ihɛ. ³⁷Njoi Pilati í beɛɛ í ni, debei, awɔu ilaalu? Njoi Jesu í jɛaa í ni, awɔi í fɔ bɛɛbɛ. Ñ naai si andunya, à bím nii n je sɛɛdai ntɔ. Inɛ iyi í je ti ntɔ fei á gbɔ idem. ³⁸Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, dimii mii mɔm nii à ya kpe ntɔ.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaɔ

(Cɔ Matie 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luku 23:13-25)

Si anyii ide nau nji Pilati í fita má í bɔ bi Zuifu nau. Í sɔ nja í ni, amu n kù yɛ taale kama si mɔkɔu. ³⁹Amma si bei à nɛ dɔɔnɛɛ, an jò nje inɛi piisɔ aká si jingau iku ku kua. Í bi n jò nje ilaalu Zuifu nau? ⁴⁰Njoi anja fei à wasi ku dɔ anu do gbugbã à waa ni anja a kù bi mɔkɔu bɛ. À waa ni Barabasii anja à bi. Wee Barabasiu í ya ce ilei.

19

¹Njoi Pilati í jò à cã Jesu do kpɔtɔ. ²Njoi sooge nja à ba fulai agù à daa Jesu si irie, nɔ à daa si kumboo nkpaɛ go má à waa yaakoɛð. ³Njoi à ya sɛkɛɛ sie wa à naa a maa coo fɔ a maa ni, fɔ ilaalu Zuifu nja. Nɔ a maa sambalɛ.

⁴Njoi Pilati í fita wa ma í sɔ zamaau í ni, wee an fitað nje mɔkɔu wa ku ba í mà nja iyi n kù yɛ sie kurara go. ⁵Njoi í fitað Jesu wa do fulai agùu do kumboo nkpaɛ. Njoi Pilati í sɔ nja í ni, mɔkɔu wee. ⁶Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nau do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ nau à yaɔ nji à wasi ku la à waa ni, kpaɛpɛ si jli. Njoi Pilati í sɔ nja í ni, inɛ taka nje, í gba í kpaɛpɛ si jli ku gaui. Amma amu n kù yɛ sie taale go. ⁷Njoi Zuifu nau à sɔɔ à ni anja à nɛ wooda go, nɔ si woodai anja í gbe de a kpaai domi wa ni njuu amai Ilaaɔi.

⁸Iyi Pilati í gbɔ ideu, njo í muu má hee í caa. ⁹Njoi í bɔð Jesu bi ku ce kiitii má í koo í beɛɛ í ni, hai iwoi í waa naa ntɔ. Amma Jesu kù jɛaa mɔm. ¹⁰Njoi Pilati í beɛɛ í ni, baa amu takam í kaa bam ide ku fɔ? I kù mà iyi ñ nɛ kpãa n jɛ, nɔ ñ nɛ kpãa má n kpaɛpɛ si jli ku gaui? ¹¹Njoi Jesu í jɛaa í ni, í kaa nɛ gbugbã kama sim, bii kù je Ilaaɔi í nae wa. Njui í jò inɛ iyi í dasim si awɔɛ, dulum dɛɛ í re baa tɛɛ. ¹²Iyi Pilati í gbɔ bɛɛbɛ, nji wa ce kookaai ku ba ku jò. Amma Zuifu nau à dɔ anu à waa ni, bii í jò mɔkɔu bɛ, í kù je kpaasii ilaalu nlai Romu má. Inɛ iyi í ce arɛɛ ilaalu fei mbɛi ilaalu nlai Romui í baa í je.

¹³Iyi Pilati í gbɔ ideu, nji í jò à fitað Jesu nɔ í buba si kitai woo kiitii iyi í wa inya bii à ya kpe Tintim ndii kuta. Amma do fee Ebɛɛ, Gabatai à ya kpe inyau. ¹⁴Wee à wa si ajɔ iyi bii iju í má á je ajɔi kuslmi. Ajɔi kuslmiu alei á sinti, nɔ inɛ nja à wasi ku ce

səəlui jingau iku ku kuau. Nə waati beɛbe zakai dasai. Nəi Pilati í sɔ Zuifu ŋau í ni, ilaalu nŋe wee. ¹⁵ Amma à wasi ku dɔ anu à waa ni, kpaɛ. Kpakpaɛ si jii ku gaau. Nəi Pilati í bee ŋa í ni, beirei í ce ì bi n kpakpa ilaalu nŋe si jii ku gaau. Nəi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau à jɛaa à ni, a kù ne ilaalu mmu gɔ bii kù je ilaalu nlaɪ Romu. ¹⁶ Nəi Pilati í da nŋa Jesu si awo ku ba a kpakpaɛ si jii ku gaau.

À kpakpa Jesu si jii ku gaau
(Cɔ *Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43*)

Nə à mu Jesu à nɛɔ. ¹⁷ Nə à kaa Jesu jii ku gaauu í so í fitaɔ hai inɔ ilu í bɔɔ hee inya iyi à ya kpe inyai kokoi iri. Do feei Ebeɛ, Gɔɔgɔtai à ya kpe inyau. ¹⁸ Bei à kpakpaɛ si jii ku gaauu. Nə à kpakpa inɛmɔko minji gɔ ŋa be má, inɛ aká do awɔ cangae, inɛ aká mɔ do awɔ nŋɛɛ nɔ Jesu í wa anini nŋa.

¹⁹ Nəi Pilati í jɔ à kɔ ide gɔ si jii gɔ à masi antai jii ku gaauu. Kukəu í ni, Jesu inɛi Nazareti, ilaalui Zuifu ŋa. ²⁰ Zuifu nkɔɔ í ka kukəu domi inyau kù jɔɔ inɔ ilu. Nə à kɔɔ do feei Ebeɛ do Latɛɛ do Gereki. ²¹ Nəi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau à sɔ Pilati à ni, maà ti í kɔ í ni, ilaalui Zuifu ŋa, amma kɔ í ni, í ni nŋu í je Ilaalui Zuifu ŋa. ²² Nəi Pilati í ni, iyi n kɔ tã ñ kəɔi.

²³ Iyi sooge ŋau à kpakpa Jesu à tã ŋəi à so jaɛɛ ŋa à kpɔɔ iko mɛɛ, sooge fei í so iko aká aká. Nə à so ibo sisəuɛ má. Iboɔ kù ne agbei ku sɔ domi à wɔɔi hai lele hee ku bɔ ilɛ. Iyi à so ibəu ²⁴ ŋəi à ni, ka maà gɔ ibəu, amma ka ta si kpasa ka cɔ ti inɛ iyi á je. Nə beɛbei à ce. Beɛbei kukəi idei Ilaaɔ í kɔ tengi bii í ni, aŋa duusɔɔ à kpɛ jaɛm ŋa. Nə à ta si ibo nlam kpasa.

²⁵ Wee iyei Jesu do ifəi iyeɛ, do Maari aboi Kopa, do Maari inɛi Madala, à waa leeki bi jii ku gaui Jesu. ²⁶ Nəi Jesu í ye iyeɛ be, do mɔcɔ iyi í biu à waa leeki kokoi nŋe, nɔ í sɔ iyeɛ í ni, abooyi, inɛ ihɛi í baa í je be amaɛ. ²⁷ Nəi í sɔ mɔcɔu í ni, abou ihɛi bei iyeɛi í baa í je. Hai aŋo nŋui mɔcɔu í gbɛa í bɔɛɛ kpasɛɛ wa woo.

Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ *Matie 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49*)

²⁸ Si anyii nŋu, si bei Jesu í mà iyi beɛbei fei ndɛɛ í kpa iri mbe, ŋəi í ni, agbe wa kpam. Í fɔ beɛbei ku ba kukəi idei Ilaaɔ ku kɔ. ²⁹ Wee caka gɔ í wa be í ne atɛ kuká bam bam. Nəi à dɪ kanya si amaawoɔ jli gɔ à sɔsi atɛ kukáu à waa too si gɛlei Jesu. ³⁰ Iyi Jesu í tie atɛ kukáu ŋəi í ni, n kpa irii icɛm nui mbe. Nə í kɔmba irie í ku.

À gɔ Jesu kaka si kpakpaɛ cingae

³¹ Si bei à wa si səəlui aŋəi kusimiu, Zuifu ŋau a kù waa bi aŋəu ku to wa ku ba iku ŋau si jii ŋau be, domi aŋəu aŋə nla gəi. Nŋui í jɔ à koo à tɔɔ Pilati ku jɔ à ce kutei inɛ ŋa iyi à kpakpa ŋau, nə a nya ŋa hai be. ³² Na ŋəi í ce sooge

ŋau à ce kutei inɛ sinteu do inɛ minjisiau, aŋə iyi à kpakpa do Jesu aŋəu. ³³ Amma waati iyi à to bi Jesu, à ba í ku tã, nə a kù ce kutɛɛ má. ³⁴ Amma inɛ aká sooge ŋau í gɔ kpakpaɛ cingae do kaka, ŋəi gbaká nŋe do inyi wa jo wa. ³⁵ Amu Zāa ñ ye iyi be fei, nə ñ wa n jaɛ inɛ ŋa sɛɛdaɛ, sɛɛdam nɔu ntɔi. Ñ mà kam kam iyi ntɔi ñ wa n fɔ, nə ñ wa n fɔi ku ba inŋe mɔ í dasi naane ŋa. ³⁶ A kù ce kutɛɛ ŋa nə iyi be í cei ku ba kukəi idei Ilaaɔ ku kɔ iyi í ni, baa kuká akáɛ kaa leɛɛ. ³⁷ Nə kukəi idei Ilaaɔ í ni má, aa cɔ inɛ iyi aŋə taka nŋa à gɔu.

À dasi ikui Jesu bale
(Cɔ *Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56*)

³⁸ Si anyii nŋu, Zozefu inɛi Arimateeu í koo í tɔɔ Pilati ku jɔ nŋu ku nya ikui Jesu. Wee Zozefu mɔ mɔcɔi Jesui, amma si asiii, domi wa ce nŋoi inɛ ngboi Zuifu ŋa. Nə Pilati í jɛaa si. Na ŋəi í jɔ Zozefu í koo í nya ikui Jesuu. ³⁹ Nikodemu iyi í bɔ bi Jesu idɔ gɔ wo, í si Zozefu. Nə wa mu tulare dimi iká iká minji, aká mirui à ya kpoo, aká mɔ aloɛ. Kuwoɛ í to zakai kilo kuntaa. ⁴⁰ Inɛ minji ŋau à so ikui Jesu à woo do jaɛ fufú gɔ ŋa nɔ à fasi tulareu. Si dɔɔnei Zuifu ŋa beɛbei à ya ce bii à waa si iku. ⁴¹ Lambo gɔ í wa tengi bii à kpakpa Jesu si jii nɔu. Si inɔ lambou à gbe isai kuta gɔ be kù kpe titá, nə a kù si inɛ gɔ si be. ⁴² Bei à koo à si Jesu si na iyi í jɔ tengi be kù jli, nə à bi a suu gbɛa gbɛa hee aŋəi kusimiu ku maɔ to wa.

20

Bale ngbe
(Cɔ *Matie 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luku 24:1-12*)

¹ Aŋə amaazuma daadaako waati iyi iju kù má sãa sãa, ŋəi Maari inɛi Madalau í bɔ bi baleu. Nə í ba wee à tale kutau hai andɛ baleu.

² Nəi í sei í bɔ bi Simɔɔ Píɛɛ do bi mɔcɔ iyi Jesu í bi jiidau, í sɔ ŋa í ni, à nya ikui Lafɛɛ hai inɔ bale no a kù mà bii à dasi.

³ Nəi Píɛɛ do mɔcɔu à fita à bɔ bi baleu. ⁴ Aŋə minji fei à sei aŋə, amma mɔcɔu í sei í cua Píɛɛ, nŋui í tako í to bi baleu. ⁵ Nə í bate í nante si baleu, nə í ye jaɛ ŋau wa jile, amma kù lo.

⁶ Nəi Simɔɔ Píɛɛ wa baa do anyi. Iyi í to wa nə í lo inɔ baleu. Nə í ye jaɛ ŋau wa jile, ⁷ do mango iyi à tako à dɪɔ iriɛu. Amma mangou kù waa jile inya aká do jaɛ ŋau, wa woi ikpa aká. ⁸ Nəi mɔcɔ iyi í tako í to bi baleu, nŋu mɔ í lo. Iyi í ye mii ŋau nə í dasi naane. ⁹ Mɔcɔ ŋau a kù tako a kù gbɔ yaasei kukəi idei Ilaaɔ wo iyi í ni kù ne bei á ce iyi Jesu kù jli hai si bale. ¹⁰ Nəi mɔcɔ ŋau à sinda à bɔ kpasɛɛ.

Jesu í tusea Maari inɛi Madalau araɛ
(Cɔ *Matie 28:9-10; Maaku 16:9-11*)

¹¹ Amma Maari wa leeki waduude kəkoi baleu wa kpata. Si bei wa kpatau ŋəi í bate í nante inɔ baleu. ¹² Nə í ye amaleka minji gɔ

ɲa à waa dasi nyau fūfū à waa buba tenji bii ikui Jesu wa sū wo, ine akā ikpa iri, ine akā mō ikpa kutē. ¹³ Nō à beee à ni, abooyi, na mii í ce í waa kpata. Nōi í je nɲa í ni, à so ikui Lafēem hai ihēi nō n kù mà bii à dasie.

¹⁴ Iyi í fō beebe í tā, nōi í sinda nō í ye Jesu wa leekl be. Amma kù mà mà Jesui. ¹⁵ Nōi Jesu í beee í ni, abooyi, na mii í ce í waa kpata. Yooi í waa de. Nōi Maari í tamaa bei woo degbe lamboui. Nōi í sōo í ni, makōoyi, bii awōi í soo, sōm bii í jilōo n koo n soo. ¹⁶ Nōi Jesu í ni, Maari. Nōi Maari í sinda sie í sōo do feei Ebee í ni, Rabuni, waato Mētu.

¹⁷ Nōi Jesu í sōo í ni, jōm, màd lum, domi n kù bō lele bi Baam titā. Amma bō bi mōcōm nɲa, sō nɲa í ni n wā n bō bi Ilaaō. Nɲui í je baam, nō í je baai nɲe mō.

¹⁸ Nōi Maari inei Madalau í koo í sō mōcō nɲau í ni nɲu í ye Lafēe. Nō wa sisi nɲa ide iyi Jesu í sōo.

Jesu í tusea mōcōe nɲa arae

(Cō *Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49*)

¹⁹ Ajo amaazumau iyi ale í le nōi mōcō nɲau à tōtōo si ile gō nō à sōkō gambou domi à waa ce nɲoi ine ngbōi Zuifu nɲau. Nōi Jesu í faata wa í leekl si anini nɲa. Nō í sō nɲa í ni, laakai ku sū ku wēe nɲe.

²⁰ Iyi í sō nɲa beebe í tā nōi í nyisi nɲa awōe nɲa do kpakpaa cingāe. Nō inōi mōcō nɲau í dō iyi à ye Lafēe. ²¹ Nōi Jesu í sō nɲa má í ni, laakai ku sū ku wēe nɲe. Si bei Baaba í bem wa, beebe mōi amu mō n be nɲe.

²² Iyi í fō beebe í tā nōi í fufu nɲa í ni, í gba Hundeí Ilaaō nɲa. ²³ Ine iyi í kpa ideí dulum dee nɲa, Ilaaō mō à kpaai. Ine mō iyi í ni dulum ndee í je ideí irie nɲa, lafēe à maa wēeò ndeei.

Jesu do Tomaa

²⁴ Wee Tomaa ine akāi mōcō maateeeji nɲa iyi à ya kpe Sikāu kù wa inō nɲa si waati iyi Jesu í naa si nɲau. ²⁵ Nōi mōcō nɲa iyi à gbeu à sōo à ni, à ye Lafēe. Amma Tomaa í sō nɲa í ni, nō n kù ye agbei ponti nɲau si awōe nɲa nō n kù dasi amaawōm si agbei pontiu nō n kù dasi awōm si dalai jujui kpakpaa cingāe n kaa n dasi naane pai.

²⁶ Zakai azuma akā má à tōtōo má si inō ile. Tomaa í wa inō nɲa. Nō à cīmbo gambo nɲa. Amma Jesu í faata si anini nɲa wa má nō í ni, laakai ku sū ku wēe nɲe. ²⁷ Nō í sō Tomaa í ni, cō awōm nɲa nō í dasi amaawōe si be. Naaō awōe wa má í luō cingāam. Jō sika sikau be, dasi naane. ²⁸ Nōi Tomaa í jēaa í ni, awōi í je Aō Lafēem. ²⁹ Nōi Jesu í sōo í ni, debei í dasi naane si na iyi í jō í yem, ma irei. Ilu inō didō nɲa ine nɲa iyi à kù yem nō do nɲu fei à dasi naane.

Mii iyi í jō à kō tiau ihē

³⁰ Maamaake nkpōi Jesu í ce má si wajui mōcōe nɲa iyi à kù kō si tiau ihē. ³¹ Amma ide

iyi ihē nɲa í kō ku ba í dasi naane nɲa iyi Jesu í je Kirisi Amai Ilaaō ku ba naane iyi í dasie nɲau ku jō í ba kuwēe hai tā nɲa.

21

Jesu í tusea mōcōe mēje gō nɲa arae

¹ Si anyii nɲu, Jesu í nyisi arae bi mōcōe gō nɲa má kōkōi tenku iyi à ya kpe Tiberia. Do yaase bei í nyisiō arae wee. ² Simōo Piee do Tomaa iyi à ya kpe Sikāu do Natanieli inei Kana si ileí Galilee do amai Zebedee nɲa do mōcō minji mmu gō nɲa má, aɲa fei à wa inya akā be. ³ Nōi Simōo Piee í sō nɲa í ni, n wā n bō cōcō. Nō à ni, aa ka sie.

Nō à fita gbakā à lo akōi inyi gō idū à ne. Amma idū ajō nɲu à kù mu nkāma. ⁴ Iyi iju wa bō ku má, nɲa í ye Jesu wa leekl ifi tenkuu be, amma a kù mà mà nɲui. ⁵ Nōi Jesu í bee nɲa í ni, nɲe awaasū nɲau be, í kù mu nkāma nɲa de. Nōi à ni, aawo. ⁶ Nōi í sō nɲa í ni, í dasi taao nɲe inō inyi do ikpa awō nɲe akōi inyiu, aa mu cēe nɲa. Nō à sō taao nɲa inō inyi nō à mu cēe hee à mōngō ku faa wa. ⁷ Mōcō iyi Jesu í bi jiidau í sō Piee í ni, Lafēe mbe.

Iyi Simōo Piee í gbo iyi Lafēe, nōi í dasi ibae domi bašii í wēe wo. Nō í dasi inyiu wa bō bi tēe. ⁸ Amma mōcō nɲa iyi à gbeu à to wa ice do akōi inyiu, à waa fa taao nɲa iyi í kō do cēe. Kujl nɲa do ice kù re mētu cō. ⁹ Iyi à kita wa ile nō à ye ina nyenyē gō be cēe wa banda si, nō pēe wa jile be. ¹⁰ Nōi Jesu í sō nɲa í ni, í naaō cēe gō nɲa iyi í mu wa nseiu nɲa.

¹¹ Nō Simōo Piee í koo í lo akōi inyiu nō í fa taao wa ile. Taao u í kō do cēe nla nɲa. Kukpō nɲa í to cō do ciitaa do mēta. Do iyi í kpō beebe fei taao u kù ga. ¹² Nōi Jesu í sō nɲa í ni, í naa í nya sōnda nɲa. Nō baa mōcō akā kù je ku beee ku ni, awōi yoo, domi à mà iyi Lafēe. ¹³ Nōi Jesu í koo í so pēu do cēe u na nɲa.

¹⁴ Ise gbēetasiaeí mbe bei iyi Jesu í nyisi mōcōe nɲa arae hai waati iyi í jl hai si bale.

Jesu do Piee

¹⁵ Iyi à nya sonda à tā nōi Jesu í bee Simōo Piee í ni, Simōo amai Zāa, í bim í re ine ihō nɲa? Nō Piee í jēaa í ni, oo Lafēe. Í mà iyi n bie. Nōi Jesu í sōo í ni, gbōa ama angudām nɲa. ¹⁶ Nō í beee má ise gbēejisia í ni, Simōo amai Zāa, í bim? Nō Piee í jēaa í ni, oo Lafēe. Í mà iyi n bie. Nōi Jesu í sōo í ni, gbā angudām nɲa. ¹⁷ Nō í sisi í beee má ise gbēetasia í ni, Simōo amai Zāa, í bim? Nō inōi Piee í fō do si bei í beee ise gbēetasia í ni, í bim? Nōi Piee í jēaa í ni, Lafēe, í mà fei ndee, í mà kam kam iyi n bie. Nō Jesu í sōo í ni, to, gbā angudām nɲa. ¹⁸ Ntō ntō n wā n sōei, waati iyi í wēe awaasū í ya dīa arae wondo nō í bō bii í bi. Amma bii í naa í gbo, aa tē ikpaeí nō ine gō ku dīe nō ku bōde bii í kù bi. ¹⁹ Do ideu bei Jesu í fō yaase bei Piee á na ku ku ku nyisiō amboeí Ilaaō. Iyi í fō beebe í tā nō í sōo í ni, toom wa.

Jesu do mɔcɔ iyi í bi jiiida

²⁰ Nɔi Piɛɛ í sinda, nɔ í yɛ mɔcɔ iyi Jesu í bi jiidau wa naa do anyi nɔa. Mɔcɔu nɔi í tako í gbesi gendei Jesu waati iyi à waa je í beɛ í ni, Lafɛɛ, yooi á zambaɛu. ²¹ Iyi Piɛɛ í yɛ mɔcɔu nɔi í bee Jesu í ni, Lafɛɛ, məkəu ihɛ mɔ ni, beirei ti nɔu mɔ á yɛ. ²² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, baa bii n bi n jɔ ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ. Awɔ de, toom wa. ²³ Nɔi laabaau ideu í fangaa si inoi woo dasi Jesu naane nɔu à be ni mɔcɔu kaa ku. Amma Jesu kù ni kaa ku, nɔu de í ni, baa bii n bi n jɔ ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ.

²⁴ Mɔcɔ iyi Jesu wa fāau amu Zāai. Nɔ amu takam nii n wa n je sɛɛdai ide nɔu, amu iyi n kɔ tiau ihɛ, à nɔ à mà iyi sɛɛdam í je ntɔ.

Iri kukpai tiau

²⁵ Mii nkɔ nkɔ í wɛɛ má iyi Jesu í ce. Bii í je à kɔ fei ndɛɛ akā akā, n kù tamaa mà andunyau ihɛ á to ine nɔa ba bii aa jile tia nɔu iyi aa kɔ nɔu fei.

Icɛi Woo Bɛ Nja

À cea Woo be nja kuwāi Hundei Ilaaḥ

¹ Baakoom, Teofli,

Si tia sintem n̄ kō mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa ksa inɛ n̄a si fei hai sintee, ² hee í koo í to ajo iyi Ilaaḥ í soo lele. Hee ku maa ne, inɛ n̄a iyi í cica wo à je woo bɛ n̄au, í ba n̄a ide ku fo do gbugbāi Hundei Ilaaḥ í s̄s̄ n̄a bei aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi n̄a arae si afei ajo ciiji isɛ faefelo ku je n̄na seeda iyi kù ne sika sika iyi n̄ju í weɛ. À yoo n̄o í ce n̄na faajii bommai Ilaaḥ. ⁴ Ajo n̄ju go, si bei Jesu do m̄oc̄ɛ n̄a à wa inya akā í s̄s̄ n̄a í ni, í maaḥ teki hai Zeruzalemu n̄a, amma í degbe amua iyi Ilaaḥ Baaba í wāḥ n̄ju, amua iyi n̄ tako n̄ s̄s̄ n̄e ideɛ. ⁵ Zaa n̄ju, inyii í dasi n̄e wo, amma si ajo minji ih̄ɛ aa da n̄n̄e si Hundei Ilaaḥ.

Jesu í nyi lelei Aḥ

⁶ N̄oi woo bɛ n̄a iyi ajaḥ Jesu n̄a à wa inya akā à beɛɛ à ni, Lafɛɛ, bebei aa teese í jile bommai Izireli? ⁷ N̄oi Jesu í je n̄na í ni, kù je baa n̄n̄e í m̄à ajou walako í m̄à yaase bei mii n̄au bɛ á na ku ce n̄a. Ilaaḥ Baaba í jile iyi bɛ n̄a do yiikoe. ⁸ Amma aa ba gbugbā n̄a waati iyi Hundei Ilaaḥ á naa si n̄e. Aa jea inɛ n̄a seɛdam n̄a si ilui Zeruzalemu, do si ilei Zudee fei, do si ilei Samari hee ku b̄o do k̄oi andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í fo ideu í t̄a, n̄oi à waa c̄o n̄o à ba wee Ilaaḥ í soo ikpa lele n̄o kudui iji go í j̄o à kù yoo má.

¹⁰ Waati iyi à waa c̄o wa ne ikpa lelei Aḥ, n̄oi gbakā à ye woo dasi ibo fufu minji go n̄a bɛ à waa leeki k̄oko n̄na. ¹¹ N̄oi inɛ n̄au à ni, inɛ inɛ Galilee n̄a, na mii í ce í leeki í waa c̄o lele n̄a. Jesuu bɛ iyi Ilaaḥ í so ikpa lele hai bi tu n̄ju à nyi wa má do yaase bei í yoo í n̄o leleu n̄a.

Nsui Zudasi

¹² Iyi inɛ n̄au à fo beɛbe à t̄a, n̄oi woo bɛ n̄au à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa k̄ok̄oi iluu zakai kilo akā. ¹³ Iyi à to Zeruzalemu n̄oi à gū lelei ile ku k̄peke bii à ya maa wau. Aja iyi à t̄ot̄o beu wee, P̄iɛɛ do Zaa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifee, do Sim̄o iyi í ya jabua ileɛ do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akāi inɛ n̄au fei à ya t̄ot̄o a maa ce kut̄o do himma, aja do ifoi Jesu n̄a do Maari iyee do inaabo go n̄a má.

¹⁵ Ajo n̄ju go woo dasi Jesu naane n̄au à t̄ot̄o má. Kukpo n̄na í to zakai amane cifa. N̄oi P̄iɛɛ í dede í leeki si anini n̄na í ni, ¹⁶ inɛ kpaasim n̄a, Hundei Ilaaḥ í j̄o Davidi í fo idei Zudasi wo, n̄ju iyi í cuaa inɛ n̄a iyi à mu Jesuu, no ideu kù ne bei á ce iyi kù ce.

¹⁷ Zudasiui í tako í je inɛ akā nwa wo, n̄ju m̄o í ya dasi icɛ nwa awo.

¹⁸ Fia iyi í ba na laalo iyi í ceu í raḥ iko go. N̄oi í cuku, irie í tako í to ile n̄o in̄ɛ í la, ifuɛ fei í fita. ¹⁹ N̄oi inɛ n̄a iyi à wa Zeruzalemu fei à gbo ideu. Na n̄oi í j̄o do fee n̄na à waa kpe ikou Akedama, waat̄o Ikoí n̄jɛ.

²⁰ Ideɛ iyi à k̄o si tiai iri kuk̄u wee.

A j̄o ideu ku kp̄oḥ bomma.

Inɛ go ku maḥ buba bɛ má.

N̄o à k̄o má à ni,

A j̄o inɛ go ku je ns̄uɛ si icɛu.

²¹⁻²² Debei, ka dasi inɛ go si in̄o nwa ku je ns̄ui Zudasiu. N̄o í gbe lafɛɛ ku je inɛ iyi í ye kujti Lafɛɛ Jesu hai si bale bei awa mo. N̄o lafɛɛ ku je inɛ akā inɛ n̄a iyi à ba wa kuweɛ ajo si waati kama fei iyi Jesu í weɛ do awa si andunya ih̄ɛ, hai waati iyi Zaa í dasie inyi hee í koo í b̄o lele. ²³ N̄oi à cica amane minji go n̄a, irii inɛ akā Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, walako Zusitu, inɛ minjisiau m̄o Matiasi. ²⁴ N̄oi à ce kut̄o à ni, Lafɛɛ, awo iyi í m̄à idoi inɛ fei, nyisi wa inɛ iyi í cica. Si inoi m̄oc̄o minji n̄au ih̄ɛ ²⁵ nyisi wa inɛ iyi í bi ku je ns̄ui Zudasi si icɛi woo bɛ n̄au, icɛ iyi Zudasi í j̄o n̄o í koo í lo tengi bii í j̄o à dasie. ²⁶ N̄oi à ta n̄na kpasaa. N̄o kpasau í so Matiasi. N̄oi à dasie si inoi woo bɛ maatakā n̄au.

2

Kunaai Hundei Ilaaḥ

¹ Iyi ajoi Pantekotu í to, n̄oi woo dasi Jesu naane n̄au fei à t̄ot̄o inya akā. ² Gbakā n̄oi à gbo iba go í naa hai lele, í jo bei fufu nla, n̄o si in̄o ileu fei inɛ n̄a à gbo ibau. ³ Si anyie n̄oi à ye ngogo bei amei ina í na í lesi irii aja fei akā akā. ⁴ N̄oi aja iyi à wa bɛ fei à k̄oḥ Hundei Ilaaḥ n̄o à waa fo fee mmu go n̄a, si bei Hundei Ilaaḥ í mu n̄na aja fei ikā ikā.

⁵ Wee waati beɛbe Zuifu go n̄a iyi à m̄à beɛrei Ilaaḥ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu.

⁶ Iyi à gbo ibau, n̄oi zamaa nkpo nkpo í sei í koo í t̄ot̄o bɛ n̄o à bit̄i jiida jiida si na iyi í j̄o à gbo woo dasi Jesu naane n̄au à waa fo feei aja ikā ikā. ⁷ N̄oi í mu n̄a bit̄i hee í caa, n̄o à bee n̄je à waa ni, inɛ n̄a iyi à waa fo ideu bɛ, n̄ jo aja fei inɛ Galilee n̄ai m̄ɛɛ. ⁸ N̄o beirei í ce awa fei à gbo à waa fo ide do fee nwa ikā ikā. ⁹ Si in̄o nwa inɛ go n̄a à naai hai ilei Paati do hai Medi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. ¹⁰ Inɛ go n̄a m̄o hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa k̄ok̄oi Sirɛni. Inɛ go n̄a m̄o à naa hai Romu. ¹¹ Inɛ go n̄a Zuifu n̄ai à bí n̄a, inɛ go n̄a m̄o à waa too kucei Zuifu n̄a. Inɛ go n̄a à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do n̄ju fei, awa fei à gbo à waa fo fee nwa n̄a ikā ikā à waa sisiḥ mii nla n̄a iyi Ilaaḥ í ce. ¹² N̄oi aja fei à bit̄i hee a kù m̄a bei aa lasabu n̄o à bee n̄je à waa ni, yoomai í je yaasee

mii nɔu ihɛ. 13 Amma ine gɔ nja à yaako nja à waa ni, ine nja à mɔ atɛi hee í caa.

Waaɔo iyi Píeé í ce

14 Njoi Píeé í dede do woo be maataká nja ajɔ nɔ wa la hee lele í sɔ zamaau wa ni, inje Zuifu nja do inje mɔ iyi í wa Zeruzalemu fei, í sotfi í gbɔ nja. 15 N bi í mà nja iyi ine nja ihɛ a kù mɔ atɛ si bei í waa tamaa nja be, domi à wɛe si daadaako, baa iso mɛesá kù lɔ titá. 16 Amma iyi í waa ye daakɔyiu ihɛ nja, iyi walli Zoeli í fɔu mbe iyi í ni, 17 Ilaaɔ í ni, si ajoi ankãanyi nja an daa ine fei si Hundem.

Ama inemako do ama inaabo nje nja aa ce walli.

Awaasũ nje nja aa ya maa ce kuye nja, Nɔ mako ngbo nje nja mɔ Ilaaɔ á ba nja ide ku fɔ sí ala.

18 Waati beɛbe, an dasi Hundem si inemako do inaabo woo ce icem nja, Nɔ aa ce walli.

19 An nyisi mii maamaake nja ikpa lelei Aɔ, Nɔ an jɔ ine nja a ye mii maamaake nja má si íle.

Ine nja aa ye njè do ina do cuai ina.

20 Inunu á kuku inya

Nɔ cukpa ku kpá bei njè.

Si anyii njui ajoi Lafɛe á to wa, ajɔ nla ilu amboeu.

21 Amma ine nja iyi à waa kpe Aɔ Lafɛe fei aa ba faaba.

22 Inje inei Izireli nja, í sotfi í gbɔ ideu nja. Ilaaɔ í jò í mà yikoi Jesu inei Nazaretiu nja na maamaake do nyinda nja iyi í jò Jesu í ce si anini nje, si bei inje taka nje í mà nja. 23 Jesuu, Ilaaɔ takae í lasabu hai sinte í jilɔ si a daa ine nja si awɔ. Nɔ inje í daa ilu dulum nja si awɔ í jò à kpakpae si jii ku gaau à kpa nja. 24 Amma Ilaaɔ í jũu hai sí bale, í nyaa hai sí wahalai iku domi iku kù ne gbughá kãma sie hee ku gee be. 25 Idee Davidi í kɔ í ni,

N wa n ye Aɔ Lafɛe ajo fei, Domi í wa awɔ njem ku ba n maà n yaya.

26 Na nɔi í jò idom wa dɔ, nɔ n wa n fɔ ide do inɔ didɔ.

Nɔ baa bii í je an ku n ne kpaa ku cɔ,

27 Domi awɔ Ilaaɔ í kaa jò hundem bi ku wai iku nja.

Beɛbe moi í kaa jò arai Ine Kumáe ku sãmi.

28 Ì nyisim kpãa iyi wa boom si kuwee.

An wɛe do awɔ si inɔ didɔ.

29 Si anyii njui nɔ Píeé í ni má, inje kpaasim nja, n wa n sɔ nje nɔ kù ne sika kãma, Davidi bala nwa í ku nɔ à suu. Balee moi í wa si anini nwa ihɛ hee do nnyi fei, mà irei. 30 Amma si bei í je walli, í mà iyi Ilaaɔ í cea nju kuwã ide gɔ do kugbasi í ni takue gɔ á na ku buba si kitã bommae. 31 Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na nɔi í jò ide iyi í fɔ, iyi í ni Ilaaɔ kaa jò hundee bi ku wai iku nja nɔ arae kaa sãmi, idei kujfi ine iyi Ilaaɔ í cicaui wa fáa. 32 Jesuu

iyi n wa n fɔ idee, Ilaaɔ í jũu hai sí bale nɔ awa fei à je seeda. 33 Ilaaɔ Baaba í soo lele nɔ í muaa Hundee iyi í wãã wo. Nɔ nju mɔ í mua awa mɔ Hundeu. Njui í waa ye nɔ í waa gbɔ nja be.

34 Davidi takae kù bɔ lelei Aɔ amma í ni, Aɔ Lafɛe í sɔ Lafɛem í ni,

Buba awɔ njem,

35 Hee n ce mbeee nja

Bi ku lesi isee.

36 Na nɔi í jò í sɔa inje inei Izireli nja fei í mà iyi ihɛ nja sãa sãa. Jesu iyi í kpakpa si jii nɔu be nja, njui Aɔ í ce Lafɛe do Kiriisi.

37 Iyi ine nja à gbɔ beɛbe nɔi ideu í to si nja nɔ nta, nɔ à bee Píeé do woo be iyi í gbe nja à ni, inje kpaasi nwa nja, beirei aa ka ce. 38 Njoi Píeé í sɔ nja í ni, inje fei í kpaasi ido nje í jò a dasi nje inyi do irii Jesu Kiriisi ku ba Ilaaɔ ku kpa idei dulum du nje, nɔ aa ba amuai Ilaaɔ ma nja iyi í je Hundee. 39 Beɛbe í ce si na iyi í jò Ilaaɔ í ce nje kuwãe, inje do ama nje nja do ine nja iyi à wa hee jliji fei, ine nja iyi Aɔ Lafɛe nwa á kpe fei.

40 Do ide iká iká nkɔ nkɔi Píeé í je nja do seeda nɔ í mu nja gbughá í ni, í nya ara nje iká hai bi ine laalɔi nsei nja ihɛ ku ba í ba faaba nja. 41 Njoi á dasi ine nja iyi à gba idei Píeé inyi. Ajo nju zaka bei amane dubu mɛeta í kɔsi si inɔi woo dasi Jesu naane nja. 42 Nɔ à ya gbɔ cio iyi woo be nja à ya maa kɔ nja siu fei, nɔ à ya maa wɛe do anu aká, à ya maa je ije iyi aa yeɔ gigii ikuí Jesu, nɔ à ya maa ce kutɔo ajo.

Kuweeí ine nja iyi à dasi Jesu naane

43 Njoi ideu í to si ine fei, nɔ Ilaaɔ í jò woo be nja à wasi maamaake nkɔ nkɔi ku ce.

44 Woo dasi Jesu naane nja fei à ce anu aká nɔ mii iyi à ne fei tí anja feii í je. 45 Waati iyi ine gɔ í ne bukaatai ngɔgɔ fei à ya ta iko nja nja do mii ndu nja nja nɔ a na lafɛe fiau zaka bei í ne bukaatae. 46 Ajo fei à ya tɔtɔo si bantumai kpasɛi Ilaaɔ. À ya tɔtɔo a maa jei si inɔ kpasɛi nja nja do inɔ didɔ. Muafiti ci ya wa si. 47 À ya maa saabu Ilaaɔ nɔ ine fei í mà beere nja. Ajo fei ine nja à ya dasi naane nɔ a ba faaba. Beɛbe Lafɛe Jesu í ya maa kɔsi kukpɔi woo dasie naane nja waati kãma fei.

3

Weege go í ba iri

1 Njoi ale ajo nju gɔ zakai iso mɛeta Píeé do Zãa à waa bɔ kutɔo bantumai kpasɛi Ilaaɔ.

2 Njoi à ye mako go be iyi à bí do weege. Ajo fei à ya na a jilɔi andei bantumai kpasɛi Ilaaɔ iyi à ya kpe ande Ku slau, ku maa bara waati iyi ine nja à waa lo. 3 Iyi í ye Píeé do Zãa à waa lo bantumai kpasɛu nɔi í tɔo nja a mua nju ngɔgɔ. 4 Njoi Píeé do Zãa à kãsie iju, nɔ Píeé í ni, cɔ wa. 5 Njoi í cɔ nja do laakai domi wa tamaa ngɔgɔ si nja. 6 Amma Píeé í sɔo í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyi n ne an muue. Do irii Jesu Kiriisi inei Nazaretiu, dede

i ne. ⁷ Nɔi í mu awɔ njei məkɔu í dedee. Be gbaká, ísei ineeu do ikáí ísee nɔu í ce gbugbá. ⁸ Nɔi í fo í dinga wa ne. Nɔi aɲaɔ nja fei à lo bantumai kpasɛi Ilaaɔ ajó, nɔi í fo í dinga wa ne wa saabuɔ Ilaaɔ. ⁹ Nɔi inɛ fei í ye wa ne wa saabuɔ Ilaaɔ. ¹⁰ Si bei à mà iyi nɲui í ya tako ku maa buba ande kusɛi bantumai kpasɛi Ilaaɔ ku maa barau, nɔi biti í mu aɲa fei nɔ ideu í to si nja.

Waazo iyi Píeé í ce

¹¹ Nɔi məkɔu iyi í ba iriu kù je kù ne hai bi Píeé do Zaa. Aɲaɔ nja à wa ikpa akáí kpasɛi Ilaaɔ iyi à ya kpe bantumai Salomɔɔ. Nɔ inɛ nja iyi ideu í mu nja bitiu à sei à bɔ bi tu nja. ¹² Iyi Píeé í ye nja nɔi í sɔ nja í ni, inɛ inɛi Izireli nja, beirei í ce í biti í waa ɔ wa beebe nja. Í tamaa bei gbugbá nwai walako daa jjiida nwai í jò məkɔu wa ne nja? ¹³ Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu aɲa iyi à je bala nwa nɔu, Aɔ Lafɛɛ nɲai í jò Jesu woo ce iceé í ne amboe. Inɛi í muu í na inɛ ngbo nja nɔ í kɔsie nja si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku jò wo. ¹⁴ Amma inɛi í kɔsie, nɲu iyi í je Inɛ Kumá do Inɛ Dee deeu nɔ í tɔɔ Pilati ku jò nɲe woo kpa inɛu si agbɛe nja. ¹⁵ Si beebe í kpa inɛ iyi í je irii kuwɛɛu nja. Amma Ilaaɔ í jùu hai si bale, nɔ awa à yɔɔ. ¹⁶ Jesuu do naane iyi məkɔu ihɛ í dasie nɲui í jò í ba gbugbá. Məkɔu iyi í waa ye nɔ í mà nɔu ihɛ, naane iyi í dasi Jesuu í jò í ba iri mam mam si wajui inɛ fei.

¹⁷ Nsei kpaasim nja, n mà mii iyi í cea Jesuu nja, í cooi si ngɔɔ hai mà nja, bebei do inɛ ngbo nɲe nja fei. ¹⁸ Ilaaɔ í jò walii nɔu fei à tako à fɔ ídee wo. Nɔ beebe moi bei à fou fei í kɔ. Ide iyi à fou nɲui í je à ni, kù ne bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpá. ¹⁹ Na nɲu, í kpaasi idɔ nɲe í sinda si Ilaaɔ nja ku ba ku kpa ideí dulum du nje. ²⁰ Nɔ Ilaaɔ ku mu nɲe kusɛi jjiida, nɔ ku be Kirisi iyi í cicau wa ku je tu nje, nɲu iyi í je Jesuu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toɔ mii fei ku je titɔ si bei Ilaaɔ í jò walii kumáe nɔu à tako à fɔ wo. ²² Moizi, inɛ aká nja, í ni, Aɔ Lafɛɛ nɲe á jò walii gɔ ku fita hai si anini nɲe iyi á ye bei amu. Nɔ á sɛa í gbo mii iyi á sɔ nje fei. ²³ Inɛ iyi kù waa too si ideí waliu fei aa nyaa hai si inoi zamaai Ilaaɔi a kpa. ²⁴ Beebe moi Samuɛli do walii nja iyi à naa si anyie, aɲa fei à tako à fɔ ideí mii nja iyi wa ce nɛsiu ihɛ. ²⁵ Mii iyi walii nɔu à ni Ilaaɔ á ceu, inɛi wa cea. Nɲui í je akabuu iyi Ilaaɔ í dɛ do bala nɲe nja si waati iyi í sɔ Aburahamu í ni, hai si dimiee an jò inɛi andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Bebei Ilaaɔ í jò woo ce iceé í fita hai bi tu nje nɔ í bɔɔ wai ku ba ku wee nɲe ku ba inɛ fei í sinda í jò laalɔ ku ce nɲe.

4

Píeé do Zaa à wa bi igbei woo kiiti nja

¹ Si waati iyi Píeé do Zaa à waa sɔ zamaau ideu beebe, nɔi woo weei Ilaaɔ nɔu do inɛ

ngboi inɛ nja iyi à ya maa degbe kpasɛi Ilaaɔ do Sadusi nja à sekeɛ si nja wa. ² Idɔ nja í kɔ si na iyi í jò məkɔu minji nɔu à waa kɔ inɛ nja si cio à waa sɔ nja iyi Jesu í jɛ hai si bale, waatɔ iku nja aa yɔkɔ a nɲi wa si kuwɛe má. ³ Nɔi à mu nja à címbɔ nja si ile piisɔ hee iju kumá domi ale í le tá. ⁴ Do nɲu fei, inɛ nkɔpɔ iyi í gbo ideu í dasi naane. Nɔ kukpɔ nja í kɔsɔi hee í to zakai amane dubu miu.

⁵ Iju kumáe nɔi inɛ ngboi Zuifu nja do inɛ ngbo bubu nja do woo kɔ inɛ nja si wooda nɔu à tɔtɔ Zeruzalem. ⁶ Nɔi à tɔtɔ aɲa do woo wee nɔu iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zaa do Alesandu do inɛ nja iyi à gbe si nyaanzei woo wee nɔu fei. ⁷ Nɔi à nja Píeé do Zaa wa hai ile piisɔɔ à naa à leekɛ nja si waju nja nɔ à lɔsi ku bee nja à waa ni, do gbugbá yooi, mà do irii yooi í ceɔ mii nɔu be nja. ⁸ Nɔi Píeé í kɔɔ Hundeí Ilaaɔ nɔ í sɔ nja í ni, inɛ ilaalu do inɛ ngbo nɔu, ⁹ í waa bee wa ideí ice jjiida nja iyi à cea wɛɛgeu ihɛ do bei í ce í baɔ iri. ¹⁰ Na nɲu, í sɛa inɛ fei do inɛi Izireli nɔu fei í mà nja, məkɔu iyi wa leekɛ si waju nɲe be, í ba irii do saabuɔ irii Jesu Kirisi inɛi Nazaretu, inɛ iyi í kpa kpa si antai jɛi ku gaauu nja nɔ Ilaaɔ í jùu hai si bale. ¹¹ Jesuu kukuu wa fãa iyi í ni, Kuta iyi woo ma nja à cau,

Nɲui í baa í je kuta sintei icui ile.

¹² Woo faaba gɔ kù wɛe má bii kù je nɲu aká, domi Ilaaɔ kù na irii inɛ gɔ má si andunya iyi aa ka kpe ka baɔ faaba.

¹³ Iyi inɛ nɔu à gbo ideu nɔi à biti domi à ye wɔkɔi Píeé do Zaa nɔ à mà gbaká iyi táaka nɔi iyi a kù ce baa cio. Nɔi à mà iyi aɲai à wɛe wo do Jesu. ¹⁴ Amma si bei à ye məkɔu iyi í ba iriu wa leekɛ do Píeé do Zaa, nɲui í jò a kù ba ide gɔ iyi aa ni má. ¹⁵ Nɔi à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, inɛ nja iyi à gbe beu à waa busi nje aɲa duusɔ. ¹⁶ Nɔi à waa ni, beirei aa ka cea məkɔu nɔu ihɛ. Wee inɛi Zeruzalem nja fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gɔ, nɔ a kaa ka yɔkɔ ka já. ¹⁷ Amma ka ganji nja ku ba ideu ku maá fangaa si inɛ nja iyi à gbe má, ka kɔ nja do ijuukpá ku ba a maá sɔ inɛ kãma ide do irii Jesu má. ¹⁸ Nɔi à kpe nja má nɔ à kɔ nja a fɔ ide do irii Jesu má hee má je a kɔ inɛ nja si cioi ídee.

¹⁹ Amma Píeé do Zaa à sɔ nja à ni, í bee ara nɲe ide bii á je dee dee si wajui Ilaaɔ ka gbo ide nɲe nɔ ka jò ti Ilaaɔ. ²⁰ Awa de a kaa ka yɔkɔ ka cokɔ do mii iyi à ye do iyi à gbo. ²¹ Nɔi à gbagba si nja má ntɔ ntɔ à bei à jò nja. A kù ba yaase bei aa ce a fa ití nja si na iyi í jò inɛ fei wa saabu Ilaaɔ do mii iyi í ceu, ²² domi məkɔu iyi à faaba do maamaakeu, adɛe í re baa cijji.

Woo dasi Jesu naane nja à waa tɔ wɔkɔ

²³ Nɔi Píeé do Zaa à nɲi bi kpaasi nja nja si waati iyi woo kiiti nɔu à jò nja. Nɔ à koo à sisi nja ide iyi inɛ ngbo nja do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nja à sɔ nja. ²⁴ Iyi à gbo ideu nɔi aɲa fei à tɔ Ilaaɔ do anu aká à ni, Aɔ Lafɛɛ, awoi í

taka lele do ile do tenku do mii iyi í wa si fei. ²⁵ Hunderi í jò bala nwa Davidi woo ce icee í fò wo í ni,

Na mii í ce idai inei dimi mmu ña í kã.

Na mii í ce ine ña à waa ce anu tãasi a ba a cea Ilaađ laala, no wee mii gõi iyi kaa yòko ku ce mòm.

²⁶ Amanlui andunya ña do ilu iri ña à dede no à tãtã

Ku ba a ce igũ do Ilaađ do ine iyi í cica.

²⁷ Ilaađ Baaba, ide iyi Davidi í fõu be ntai, domi Herodu do Põnsu Pilati à ce anu akã. À tãtã do dimi mmu ña do inei Izireli ña si iluu ihẽ à ye taalei Jesu woo ce ice kumãe iyi í cica í nya ikãu. ²⁸ Bẽbe í ce, no ñu ñe í jò mii iyi í jile fei hai tako do iyi í je idãbĩe í kã. ²⁹ Na ñu nsei, Lafẽe, ce laakaii ide ku fõ ñu no í jò awa woo ce icee ñu ka sisi ideu do wòko nla nla. ³⁰ Nyisi gbugbãe ku ba maamaake ña ku ce no ine ña a ba iri do saabui irii Jesu woo ce ice kumãe.

³¹ Iyi à ce kutãu à tã ñi inya bii à tãtãu í yaya. Njoi aña fei à kão Hunderi Ilaađ no à wasi ku waazo ide Ilaađ bebei do wòko.

Mii iyi woo dasi Jesu naane ñau à ne ti aña feii

³² Akpõ woo dasi Jesu naane ñau í kãosi no aña fei à ne anu akã. Ine gõ ci ya ni mii iyi ñu í ne ti ñu akã amma mii iyi à ne fei ti aña feii. ³³ Do gbugbã nla nla woo be ñau à waa sisiõ kujji Lafẽe Jesu hai si bale, no didõ nla nla Ilaađ í wa si aña fei. ³⁴ Ine gõ kù je are si inõ ñu, domi ajõ minji do ajõ minji fei ine ña iyi à ne iko do kpasẽ ña fei à ya taai no a naaõ fiaw wa, ³⁵ a naa a na woo be ñau, no a ce ikpẽ si bei bukaatani ine fei í to.

³⁶ Bẽbe Jozefu, inei Levi gõ iyi à bí Sipu, í ce. Njui woo be ñau à ya kpe Baanabasi, waatõ woo mua ine gbugbã. ³⁷ Í ta ikoe gõ í naaõ fiaw wa í naa í na woo be ñau.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma mako gõ í wee iyi à ya kpe Ananiasi, abõe mõ à ya kpoõ Safira. Mõkõu í ta ikoe gõ, ² no í jile ikõ akã fiaw nde, iyi í gbeu mõ í koo í na woo be ñau. No wee abõe í weeõ kumãsi. ³ Iyi í na ña fiaw ñoi Piere í beee í ni, Ananiasi, beirei í ce í jò Seetam í lõ si idõ hee í waa sã Hunderi Ilaađ ibo no í jò bubui fiaw ikou nde. ⁴ Iko iyi í tau awõ si í nã ba. Iyi í taai tã, fiaw kù je titẽi? To, na mii í jò í ce dimii lasabuu ihẽ. Kù je amane ñai í sã ibo, Ilaađ í sã. ⁵ Iyi Ananiasi í gbõ ideu gbakã ñoi í cuku tengi be í ku. Njoi ine ña iyi à gbõ ideu fei njo í mu ña hee í caa. ⁶ Njoi awaasũ ña à naa à wo ikuu do aõ à koo à suu.

⁷ Si anyii isõ mæta má, ñoi abõe mõ í lõ wa. Wee kù mã mii iyi í ce mako ñu titã. ⁸ Njoi Piere í beee í ni, fia iyi mako à naaõ wau ihẽ, bẽbe í ta iko ñu ña? Njoi Safira í jeaa í

ni, bee mbe. ⁹ Njoi Piere í beee í ni, beirei í ce inẽ minji fei í ce anu akã í cõ laakaii Hunderi Aõ Lafẽe bẽbe ña. Cõ, ine ña iyi à si mako à wa ande koofa be, aa si awõ mõ. ¹⁰ Be gbakã ñoi abou mõ í cuku si wajui Piere be í ku. Njoi awaasũ ñau à lõ be à koo à ba í ku, ñoi à soo wa à naa à suu kãkõ mako. ¹¹ Njoi njo í mu inei igbei Jesu ñau ntõ ntõ do ine ña iyi à gbõ ideu fei.

Maamaake nkpõ

¹² Njoi woo be ñau à jò maamaake do nyinda nkpõ í wasi ku ce si wajui ine ña. No woo dasi Jesu naane ñau à ya tãtã bantumai Salomõ. ¹³ Ine kãma kù bi ku lõ inõ ñu do muafiti domi à waa ce njo, amma do ñu fei à waa saabu ña ntõ ntõ. ¹⁴ Amma kukpõ ine ña iyi à dasi Lafẽe Jesu naane ntõ ntõ í kãosi wa koo, hai inemako do inaabo ña. ¹⁵ Njoi ine ña à wasi ku naaõ bõ ña wa si kpã ña. À ya naa a jile ñai si daayi ña do si sãe ña ku ba bii Piere wa lõ ayãe ku bii ine gõ ña si inõ ñu. ¹⁶ Njoi ine nkpõ í wasi ku naaõ bõ ña wa do ine ña iyi à ne inei inõko ña hai ilekoi Zeruzalemu ña, aña fei à nã à ba iri.

À kpã woo be ñau iju

¹⁷ Amma woo wee nla Ilaađu do ine ña iyi à wa si igbei Saduse ña iyi à wa bi tẽu fei à dedeõ igu si gãmei woo be ñau. ¹⁸ Njoi à mu ña gbakã à dasi ña piisõ. ¹⁹ Njoi idũ amalekai Aõ Lafẽe í naa í cõ gambõ ile piisõu í nya ña no í sã ña í ni, ²⁰ í bõ bantumai kpasẽ Ilaađ í koo í leek be ña no í sisia ine ña ideu kuwẽu fei. ²¹ No woo be ñau à gbõ ideu. Amẽjuma gbakã ñoi à bõ bantumai kpasẽ Ilaađ be à wasi ku ko ine ña si cio.

Wee waati bẽbe woo wee nla Ilaađu do ine ñau à tãtã no à kpe igbei woo kiiti ñau do ine ngbõ Izireli ña fei, à bei à be woo degbe kpasẽ Ilaađ ñau a koo a kpe woo be ñau wa hai ile piisõ. ²² Amma iyi à to a kù ye woo be ñau ile piisõ be. No à nyi bi ine ngbo ñau má ²³ à ni, iyi à to be à ba ile piisõu wa cimbo dim dim no à ba woo degbe ñau à waa leek ande be. Amma iyi à cõ gambõ ñau a kù ye ine kãma ile be. ²⁴ Iyi ine ngbõ woo degbe kpasẽ Ilaađu do ine ngbõ woo wee ñau à gbõ ideu, ñoi à biti a kù mã bei ideu á kpa iri. ²⁵ Njoi ine gõ í naa í sã ña í ni, í gbõ ña, ine ña iyi à dasi piisõ ñau à wa bantumai kpasẽ Ilaađ à waa kõ ine ña si cio. ²⁶ Njoi ine ngbõ woo degbe kpasẽ Ilaađu, ñu do ine ña à koo à gbã ña à naaõ ña wa bi ine ngbo ñau. Amma kù je do gbugbã domi à waa ce njoi zamaau a maã na a ta ña kuta.

²⁷ Iyi à naaõ ña wa à leek ña si wajui igbei woo kiiti ñau no woo wee nla Ilaađu í sã ña ²⁸ í ni, à kõ ñe mam mam à ni í maã ya ce waazo do irii mako má ña. Amma wee, í ce waazo ñe í waa koo ña hee í kã inei Zeruzalemu ña fei si cio ñe no í waa bi í dasi wa taalei ikui mako ña. ²⁹ Njoi Piere do woo

be kpaasɛ ɲau à jɛ à ni, tilasi ideɪ ɪlaaɔi aa ka jirima, kù jɛ ti amane ɲa. ³⁰ Aɔ Lafɛɛi bala nwa ɲai í jì Jesuu hai si bale, ine iyi í kpakpa si jli í kpaɔ ɲau. ³¹ Nɔi ɪlaaɔ í soo lele í jilɔ awɔ ɲɛɛ ku jɛ ilaalu do Woo faaba nɔ ku muad inei Izireli ɲa kpaa a kpaasi idɔ ɲɔ ku ba ku kpa ideɪ dulum du ɲa. ³² Awaɪ à jɛ sɛɛdaɪ miɪ ɲau be, awa do Hundei ɪlaaɔ iyi ɪlaaɔ í mua ine ɲa iyi à waa jirimaɛ.

³³ Iyi à gbɔ ideu ɲɔi idɔ ɲɲa í kɔ hee à waa de a kpa ɲa. ³⁴ Amma ine aká ɲɲa iyi à ya kpe Gamaliɛ í dede í leeki si aninii woo kiiti ɲau í ni a nya woo be ɲau wa titá. Gamaliɛu Farisii wa jɛ do woo kɔ ine ɲa si wooda, nɔ í ne beɛɛɛ nɔ nɔ bi ine fei. ³⁵ Nɔi í sɔ ine ɲau í ni, ine inei Izireli ɲa, í laakai ɲa do miɪ iyi í waa bi í cea ine ɲau. ³⁶ Kù kpe mɔm titá iyi mɔkɔ gɔ í naa ihɛ à ya kpoɔ Tedaɪ nɔ í ya maa so araɛ lele bei ine nla gɔ nɔ amane bei ɛɔ mɛɛ wa tooɛ. Amma à kpaɔ, nɔ mɔcɛɛ ɲau fei à fangaa, nɔ à gbɛjɛ ideɛ. ³⁷ Si anyiɛ, waati iyi à na à waa ce kuka, ɲɔi mɔkɔ gɔ mɔ í naa à ya kpoɔ Zudasi inei Galilee. Nɲu mɔ í na ine nkɔɔ nkɔɔ wa tooɛ. Amma à kpa nɲu mɔ nɔ ine ɲa iyi à waa tooɛu fei à fangaa. ³⁸ Na nɲu, biɪ í jɛ aa gbɔ idem ɲa, í jò ine ɲau be a nɛ ɲa. Biɪ í jɛ ideu do ice ɲa iyi à waa ceu hai bi amane ɲai wa naa, á na ku kpa iri. ³⁹ Amma biɪ kuce nɲau hai bi ɪlaaɔi wa naa, í kaa yɔkɔ í kámia ɲa ɲa. I ce laakai í maà ti í na í maa ba ɪlaaɔ ku jɛ ɲa.

⁴⁰ Nɔ à gbɔ ideɛ. Nɔi à kpe woo be ɲau à cã ɲa do kpɔtɔɔ à ni a maà fɔ ide do irii Jesu má à bei à jò ɲa. ⁴¹ Nɔi woo be ɲau à nɛ hai bi igbei woo kiiti ɲau do inɔ didɔ nla nla si na iyi í jò ɪlaaɔ í ka ɲa si ine ɲa iyi à to a maa yaako ɲa na irii Jesu. ⁴² Ajo fei si bantumai kpaɛɛi ɪlaaɔ do si inɔ kpaɛɛ ɲa à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nɔ a maa kɔ ine ɲa si cio waati kãma fei a maa ni Jesui í jɛ ine iyi ɪlaaɔ í cicau.

6

À cica amane meeje ku sobi woo be ɲa

¹ Waati beɛbe kukpɔi ine ɲa iyi à waa too kpaaɪ Jesuu wa kɔɔsi. Nɔi Zuifu ɲa iyi à ya fɔ Gerekiu à waa gbagba si Zuifu alala ɲau domi si ije iyi à ya maa kpɛa jaad ɲa waati kãma fei à ya maa gbɛjɛ jaad ɲa ɲai. ² Nɔi woo be maateɛji ɲau à tɔtɔɔ ine ɲa iyi à waa too kpaaɪ Jesu ɲau fei à ni, kù sɪa ka jò ideɪ ɪlaaɔ ku waazɔ ka maa ce ideɪ ije ɲa. ³ Na nɲu, ine kpaasi nwa ɲa, í cica amane meeje si inɔ nɲɛ, ine ɲa iyi à waa jɛ ɲɲa sɛɛda jiidá, iyi à kɔɔ Hundei ɪlaaɔ do bisɪ, nɔ ka kãa ɲɲa icɛu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutɔɔ nɔ ka maa waazɔ ideɪ ɪlaaɔ waati kãma fei. ⁵ Ine ɲau fei à jesi ideu. Nɔi à cica Etieni iyi í kɔɔ Hundei ɪlaaɔ nɔ naanɛɛ í la. Si anyii nɲu nɔ à cica Filipu, do Pokɔɔ, do Nikanɔɔ, do Timɔɔ, do Pamenasi, do Nikola inei Antɔsi iyi í too kucei Zuifu ɲa wo í bei í na í dasi Jesu naanɛu.

⁶ Nɔi à baɔ ɲa bi woo be ɲau. Nɔ woo be ɲau à ce kutɔɔ à le ɲɲa awɔ si iri ku ba a sintiɔ ice.

⁷ Beɛbe mɔi ideɪ ɪlaaɔ í fangaa wa koo nɔ kukpɔi ine ɲa iyi à waa too kpaaɪ Jesuu í kɔɔsi wa koo si ilui Zeruzalemu, nɔ woo weei ɪlaaɔ nkɔɔ í dasi naane.

À mu Etieni

⁸ Wee Etieni í nɛ gbugbã nɔ nɔ nɔ ɪlaaɔ í cea didɔ nɔ í ce maamaake do nyinda nla gɔ ɲa si aninii ine ɲa. ⁹ Amma ine gɔ ɲa à ba Etieni kakɔ ku ce. Ine ɲau gɔgɔ ɲa hai ilei Silisii à ɲaa do hai ilei Azii, gɔgɔ ɲa mɔ inei Sireni ɲai do Alesandiri, anjai à jɛ inei igbei Zuifu gɔ ɲa iyi à ya kpe aru ɲa iyi à jò. ¹⁰ Amma a kù nɔɔ domi wa fɔ ideɪ do bisɪ do gbugbã Hundei ɪlaaɔ. ¹¹ Nɔi à mua mɔkɔ gɔ ɲa fia si asii ku ba a máa ide. Nɔ ine ɲa iyi à muua fia ɲau à sɔ ine ɲa à ni à gbɔ inɛɛu ihɛ wa fɔ laalɔi Moizi do ɪlaaɔ. ¹² Beɛbe à dedeɔ idɔɔkɔi ine ɲa, do ine ngbo ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa. Á sekee si Etieni nɔ à muu à baɔɛ si wajui igbei woo kiiti ɲau. ¹³ Si anyiɛ ɲai à naaɔ mɔkɔ gɔ ɲa wa iyi à naa à máa ide à ni, inɛɛu ihɛ waati kãma fei í ya maa fɔ laalɔi kpaɛɛi ɪlaaɔu do woodai Moizi. ¹⁴ Á gbɔ iyi í fɔ í ni Jesu inei Nazaretiu á lege kpaɛɛu ihɛ nɔ ku kpaasi dedemba ɲa iyi Moizi í sɔ wa fei. ¹⁵ Ine ɲa iyi à wa si igbeu fei à kãsi Etieni iju ɲai à yɛ wajue wa daana bei wajui amaleka.

7

Waazoi Etieni

¹ Nɔi woo wee nlaɪ ɪlaaɔu í bee Etieni í ni, ideu nɔi? ² Nɔi Etieni í jɛaa í ni, ine baam ɲa do kpaasim ɲa, í gbɔ iyi n̄ wa n̄ fɔ. Waati iyi Aburahamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, ɪlaaɔ ilu amboe í naa bi tɛɛ. Waati beɛbe, kù bɔ Harãa titá. ³ Nɔi ɪlaaɔ í sɔɔ í ni, jò ilei ideɛ do nyaanzeɛ ɲa nɔ í bɔ ile bii an nyisɛ. ⁴ Nɔi Aburahamu í fita hai ilei inei Kaladeɛ ɲa nɔ í koo í buba Harãa. Hai be, si anyii ikui baɛɛu ɲai ɪlaaɔ í jò í naa ile bii í wa nsei ɲau ihɛ. ⁵ Waati beɛbe kù muua bii kãma si ileu, baa bii á lesi kute titá. Amma do iyi Aburahamu kù bí fei ɪlaaɔ í cea kuwã í ni nɲu á muua ileu nɔ ku jɛ ti nɲu do amaɛ ɲa. ⁶ Nɔi ɪlaaɔ í sɔ Aburahamu má í ni, tɔkue ɲa aa wa si ile mmu gɔ, bei aa mu ɲa í jɛ aru a wahala ɲa zakai adɔ ɛɔ mɛɛ. ⁷ ɪlaaɔ í nɔ í ni, amui an kiiti dimi iyi à mu ɲa aruu. Si anyii nɲu tɔkue ɲau aa fita hai ile be a baa ileu ihɛ bii aa tɔɔm. ⁸ Waati beɛbe ɪlaaɔ í na Aburahamu woodai bango ku dasi ku jɛ sɛɛdaɪ akabuue. Si anyiɛ ɲai Aburahamu í na í bí Izaaki nɔ í dasi bango si ajo meeɔsɪaɛ. Beɛbeɪ Izaaki mɔ í cea Zakɔbu, nɔ Zakɔbu mɔ í cea ama maateɛjɛ ɲa beɛbe, anja iyi à jɛ balai dimi maateɛjii Zuifu ɲa.

⁹ Amaɪ Zakabu ɲau à waa ba Zozefu ifɔ ɲɲa igu ku ce nɔ à muu à taa ine ɲa iyi à waa bɔ

ilei Ezibiti. Amma Ilaaḥ í wa anyie, ¹⁰ nḥi í nyaai hai si wahalae fei. Í muaa bisii nḥi í jḥ í ne beere bi Faraḥ ilaalu Ezibiti. Nḥi Faraḥ í coo minjisiae si ileu nḥi í jḥ í je ine ngboi kpasēe má. ¹¹ Nḥi ari í naa si ilei Ezibiti do si ilei Kanaā fei, í kpā ine nja iju ntḥ ntḥ. Bala nwa nḥu a kḥ ba baa mii iyi aa je. ¹² Nḥi Zakḥbu í gbḥ iyi ije í wa ilei Ezibiti, nḥi í be amae nḥu be gbakā akā, anja iyi à je bala nwa nḥa. ¹³ Iyi à koo be ise gbeejisia nḥi Zozeḥ í tuse arae bi igbāe nḥu do ifḥe, nḥi Faraḥ mḥi í tḥtḥo í mād nḥa. ¹⁴ Nḥi Zozeḥ í sḥ nḥa í ni a koo a kpe Zakḥbu baai nḥu wa do nyaanze nḥa fei. Wee ine nḥu à weei amane kitāḥ fēewa do miu. ¹⁵ Beebei Zakḥbu í bḥo Ezibiti. Bei í ku, be mḥi bala nwa nḥu à ku. ¹⁶ Nḥi à so iku nḥa à bḥo Sikemu à koo à si nḥa si bale iyi Aburahamu í tako í ra bi amai Hemḥo nḥu.

¹⁷ Ide iyi Ilaaḥ í wād Aburahamu, iyi waatii kucee í maai wa ine nwa nḥa à kpḥ à waa kḥosi si ilei Ezibiti. ¹⁸ Si anyii adḥ nkḥo nkḥo ine mmu gḥ í naa í je bomma, ine nḥu kḥ mḥ Zozeḥ. ¹⁹ Nḥi í dī ijui ine nwa nḥa nḥi í ce nḥa laalḥ, nḥi í nyi í tilasi nḥa má a nyḥ ama kpḥtḥo nḥa nḥa a ku. ²⁰ Waati beebēi à bí Moizi. Ama kpḥtḥo iyi í sḥa hee í caa. Nḥi à wḥo be si kpasēi baac zakai cukpa mēeta. ²¹ Iyi à koo à jilḥo, nḥi ama inaaboí Faraḥ í so ndēe í muu bei amai nḥu takae. ²² Nḥi à kḥa Moizi si bisii inei Ezibiti nḥu fei nḥi í baa í je ilu gbughā si ide ku fḥ do si kucee.

²³ Iyi Moizi í to adḥ ciiji, nḥi í dasi idḥ nḥu koo cḥ inei Izireli nḥa dimie nḥu. ²⁴ Nḥi í ye inei Ezibiti gḥ wa kpā ine akā nḥa iju, nḥi í bḥo ineu ku faaba nḥi í cā inei Ezibiti í kpa. ²⁵ Í tamaa bei inei nḥu nḥa aa má iyi Ilaaḥ í be nḥu wai nḥu ku na ku faaba nḥa, amma a kḥ mḥ. ²⁶ Iju kumāe nḥi Moizi í ye ine Izireli minji gḥ nḥa iyi à waa ja. Nḥi wa bi ku la nḥa, nḥi í ní, kpaasim nḥa, inje iyi í je nyaanze akā nḥa, na mii í ce í waa wahala nje beebē nḥa. ²⁷ Nḥi ine iyi wa wahala kpaasie í tale Moizi í ní, yooi í ceē ine ngbo í na í kiiti nwa. ²⁸ I bi í kpa amu mḥo bei í kpa inei Ezibiti anai? ²⁹ Iyi Moizi í gbḥ ideu nḥi í sa í ne ilei Madiāa í koo wa je ine njoo be. Bei í so abo nḥi í bí ama inemḥo minji.

³⁰ Si anyii adḥ ciiji nḥi ajḥ nḥu gḥ amaleka gḥ í naa bi tēe si gbaau kḥkḥi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tūtḥ gḥ iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yaḥ nḥi í biti. Nḥi í sekēe sie í bḥo ku cḥo, nḥi í gbḥo ide ku fḥi Aḥ Lafēe wa ní, ³² amui nḥi je Ilaaḥ, Lafēeí Aburahamu do Izaaki do Zakḥbu, balae nḥa. Nḥi Moizi í yaya do nḥo, kḥ waa bi inyau ku cḥo má. ³³ Nḥi Aḥ Lafēe í sḥo í ní, bḥo baatae be, domi inya bii í waa leeku be inya kumáí. ³⁴ Wee nḥi ye wahalai inem nḥa iyi à wa ilei Ezibiti. Nḥi gbḥo kukpata nḥa, nḥi nḥi kita wa nḥi naa nḥi faaba nḥa. To, nsei, naa wa, nḥi beebē Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi inei Izireli nḥa à kḥosi wo nḥi à nḥa, yooi í ceē ine ngbo woo kiiti, nḥi Ilaaḥ í be ku je ine ngbo woo faaba nḥa do sobii amaleka iyi í naa bi tēe si ama wua. ³⁶ Moiziu nḥi í nya inei Izireli nḥa hai ilei Ezibiti nḥi í ce nyinda nḥa do maamaake nḥa si ileu do si Tenku Nkpa do si gbḥa zakai adḥ ciiji. ³⁷ Moizi takae í nyi í sḥ inei Izireli nḥu má í ní, Ilaaḥ á be si nḥe walii wa bei amu, iyi á je ine akā nḥe. ³⁸ Moizii í tako í wa bii inei Izireli nḥu à tḥtḥo si gbaau. Nḥi í wa afei bala nwa nḥa do amaleka iyi í baa ide ku fḥo si geetei Sinai. Nḥi hai bi tēe í gba idei kuwee í na wa.

³⁹ Amma bala nwa nḥa a nyi a kḥ waa bi idee ku gbḥ. À kḥosie à waa bi a nyi ikpa ilei Ezibiti ma. ⁴⁰ Nḥi í jḥ à sḥ Arḥo à ní, ce nwa iwē iyi á cua nwa si kpāa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti a kḥ mḥ mii iyi í coo. ⁴¹ Nḥi à ce iwē gḥ iyi í jḥ ama kete, nḥi inḥo nḥa í dḥ na icei awo nḥau nḥi à ceaa kuwee. ⁴² Na nḥu, Ilaaḥ í fa arae hai bi tu nḥa nḥi í jḥ à waa tḥo inunu do cukpa do andaiya nḥa. Ide nḥi à kḥo si tiai walii nḥu à ní, Ilaaḥ í ní,

Inje inei Izireli nḥa, kḥ je amui í cea dimii kuwee ikā ikā

Adḥ ciiji si gbḥa ihē nḥa.

⁴³ Amma iwē nḥa iyi inje taka nḥe í ce nḥi à cea kuwee nḥa.

Ilei acḥi iwē Mḥlḥkui í ya maa so nḥa do andaiyai iwē Refāa.

Na nḥi í jḥ an jḥ a mu nḥe a nḥo nḥe hee ilei Babilḥni.

⁴⁴ Nḥi Etieni í ní má, bala nwa nḥu à ne ilei acḥo si gbaau, nḥi wa nyisi iyi Ilaaḥ í wee do anḥa. Moizi í cooi bei Ilaaḥ í nyisie í ní ku coou.

⁴⁵ Ilei acḥu, bala nwa nḥa iyi à naa si anyii ine sinte nḥu, anḥa do Zozue woo cua nḥa à soo à neḥo wa ileu ihē. Ilev Ilaaḥ í lele dimi nḥa iyi à tako à wa si wo. Nḥi ilei acḥu í wa ihē hee waatii ilaalu Davidi. ⁴⁶ Si bei Davidi í ba didḥi Ilaaḥ, nḥi í jḥ í tḥe nḥu kḥ mḥo ile tengi bii tḥkui Zakḥbu nḥa aa ya guleaa*. ⁴⁷ Amma Salomḥo í maa ileu.

⁴⁸ Amma Ilaaḥ kḥ ne saa. Ci ya wa si ile iyi amane nḥa à ma. Beebei walii gḥ í tako í fḥo wḥo í ní,

⁴⁹ Ilaaḥ í ní, lelei í je kitai bommam,

Nḥi ile í je bi ku lesi isem.

Debei, dimii ile yoomai aa yḥkḥo í maam nḥa.

Mā iwoi inya í wa bii an ya nḥi sḥmi.

⁵⁰ Kḥ je amui nḥi ce fei ndēe?

⁵¹ Nḥi Etieni í ní má, inje ine ku gaabu nḥi, idḥ nḥe do itḥ nḥe fei í le. Í ya maa kḥosi Hundeí Ilaaḥ nḥi waati kḥma fei. Inje mḥo í waa ce bei bala nḥe nḥa à tako à ce wo. ⁵² Walii yooma nḥi bala nḥe nḥa a kḥ kpā iju. À kpa hee do ine nḥa iyi à fḥo kunaai Ine Dee deeu, ine iyi inje taka nḥe í zambae si nsei í kpa nḥu. ⁵³ Inje iyi do

* **7:46** ku maa ile, tengi bii tḥkui Zakḥbu nḥa aa ya guleaa À kḥosi si tia nwo gḥ nḥa à ní, ku maa ile, nḥi iyi í je Ilaaḥ Lafēeí Zakḥbu.

saabui amaleka n̄au Ilaaḥ, í na n̄e woodae, í kù too si woodau n̄a.

Etieni í ku

⁵⁴ Iyi ine n̄au à gb̄o ideu n̄oi id̄o n̄na í k̄o si Etieni hee à waa n̄o amaawo n̄na n̄a. ⁵⁵ Amma Etieni í k̄oḥ Hundi Ilaaḥ n̄o í co lele, n̄oi í ye amboei Ilaaḥ n̄o í ye Jesu m̄o wa leek̄i do ikpa aw̄o n̄je. ⁵⁶ N̄oi í ni, í gb̄o n̄a, ñ ye lele í c̄i n̄o Am̄ai Amane wa leek̄i do ikpa aw̄o n̄jei Ilaaḥ. ⁵⁷ Amma à ði it̄i n̄na à bei à ð̄s anu n̄la n̄la n̄o à sei aj̄o à koo à wo sie. ⁵⁸ N̄oi à faa hai in̄o ilu à koo à n̄yoḥ ku ba a taa kuta a kpaa. N̄oi ine n̄a iyi à tako à m̄aa ideu à b̄o kumboo n̄na n̄a à j̄ōa awaas̄u ḡo be à ya kpoo S̄olu. ⁵⁹ Si bei à waa ta Etieni kutau n̄oi Etieni í ce kut̄oḥ í ni, Laf̄e Jesu, gba hundem. ⁶⁰ N̄oi í cuku í gule wa ð̄s anu hee lele wa ni, Laf̄e, maà mu n̄a do dulum n̄ou ih̄e. Iyi í f̄o beeb̄e í t̄a n̄oi í ku.

8

¹ N̄o waatii kukpai Etieniu S̄olu m̄o í Jesi.

S̄olu í kp̄a inei igbei Jesu n̄a iju

Hai aj̄o n̄ju bei à sinti ku kp̄a inei igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalem̄u. Bii kù j̄e woo be n̄au baasi, woo dasi Jesu naane n̄au fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ² N̄o ine ḡo n̄a iyi à m̄a beereí Ilaaḥ à si Etieni do kukpata.

³ Amma S̄olu í wasi inei igbei Jesu n̄a ku kp̄a iju. Í ya l̄o kpas̄e do kpas̄e n̄ai ku maa mu inem̄oko do inaabo n̄a do gbugb̄a koo dasi n̄a piis̄o.

Filipu wa sisi laabaau j̄iida si ilei Samari

⁴ Ine n̄a iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau j̄iidaui bii fei. ⁵ Filipu í b̄o ilu n̄lai Samari n̄o wa cea inei ilu be n̄a faajii ine iyi Ilaaḥ í cicau. ⁶⁻⁷ N̄o í ce maamaake n̄a. Í lele inei in̄oko n̄a hai si ine nkp̄o n̄o à fita do anu ku ð̄s n̄la n̄la, n̄o í j̄o w̄eeḡe nkp̄o do ilu kute ak̄a n̄a à ba iri. Iyi ine n̄a à waa gb̄o waazōeu n̄o à ye maamaake n̄au, n̄oi an̄a fei à teese à de it̄i j̄iida. ⁸ N̄o inei ilu n̄au à w̄ēeḍ in̄o did̄s n̄la n̄a.

⁹ Wee m̄oko ḡo m̄o í wa si iluu be, à ya kpoo Sim̄o. Í ya maa ce dobu do bu í j̄o inei ilu n̄au fei à biti n̄o í ce ar̄ae ine n̄la. ¹⁰ Hai ama keeke do ine ngbo fei à ya gb̄o idee nt̄o nt̄o n̄o à ya maa ni, in̄ēu ih̄e í j̄e ine iyi à ya kpe gbugb̄a n̄lai Ilaaḥ. ¹¹ À ya maa gb̄o ideei domi hai kukpe do bu do bue n̄au í ya maa mu n̄a bitii. ¹² Amma iyi ine n̄au à dasi naane si laabaau j̄iida iyi Filipu wa f̄o si ḡamei bommai Ilaaḥ do si ḡamei Jesu Kirisiu, n̄oi à dasi n̄a inyi hai inem̄oko do inaabo fei. ¹³ Sim̄o tak̄ae í dasi Jesu naane n̄o à dasie inyi. Í ya maa too Filipu bii fei n̄o í biti nt̄o nt̄o iyi í ye maamaake n̄la n̄a iyi wa ce.

¹⁴ Woo be n̄au à gb̄o iyi inei Samari n̄au à gba ideí Ilaaḥ. N̄oi à be si n̄a Piee do Z̄aa hai Zeruzalem̄u be. ¹⁵ Iyi à to n̄oi à ce n̄na kut̄oḥ

ku ba a ba Hundi Ilaaḥ. ¹⁶ À ce beeb̄e si na iyi í j̄o Hundi Ilaaḥ kù kita si k̄ama n̄na wa t̄it̄a, an̄a de à ce inyi ku dasi n̄nai do irii Laf̄e Jesu n̄ju ak̄a. ¹⁷ N̄oi Piee do Z̄aa à le n̄na aw̄o si iri, n̄o à ba Hundi Ilaaḥ.

¹⁸ Iyi Sim̄o í ye woo dasi Jesu naane n̄au à ba Hundi Ilaaḥ waati iyi woo be n̄au à le n̄na aw̄o si iriu, n̄oi wa bi ku mu n̄na fia. ¹⁹ Í ni a mua n̄ju gbugb̄au be ku ba ine iyi n̄ju á lea aw̄o si iri fei ku ba Hundi Ilaaḥ. ²⁰ Amma Piee í s̄o í ni, aw̄o do fiae fei aa ce nfe, domi í tamaa bei aa ȳoko í ra amuai Ilaaḥ do fiaí. ²¹ Í kù ne kp̄ai nḡoḥ ih̄e domi id̄oe kù j̄e dee dee si wajui Ilaaḥ. ²² Na n̄ju, sinda id̄oe hai si laabo ku ce, n̄o í t̄o Ilaaḥ ku ce suurui lasabu laabo ku ce bii á ce. ²³ N̄ wa n̄ f̄o beeb̄e si na iyi í j̄o ñ ye daae í ro n̄o dulum í ð̄e.

²⁴ N̄oi Sim̄o í j̄e n̄na í ni, in̄e taka n̄je í ceem kut̄oḥ bi Laf̄e ku ba ide n̄a iyi í s̄m n̄au be k̄amae ku maà bam.

²⁵ Waati iyi à ce waazo à sisia ine n̄a yaasei ideí Ilaaḥ à t̄a n̄oi à sinda à waa nyi Zeruzalem̄u. Iyi à waa ne, n̄oi à wasi ku sisi laabaau j̄iidaui si ilu nkp̄oi Samari má.

Idei Filipu do akawe n̄lai Etiopi ḡo

²⁶ N̄oi amalekai Laf̄e ḡo í ba Filipu ide ku f̄o í ni, dede í b̄o ikpa aw̄o cangai kp̄ai inunu, too kp̄aa iyi í wa hai Zeruzalem̄u ku b̄o Gaza. Kp̄aa n̄ju í b̄o ikpa gbaubau be. ²⁷ N̄oi Filipu í dede í ne. Si kp̄au, n̄oi í ye inei Etiopi ḡo. In̄ēu akawe n̄la n̄lai. N̄ju í ya maa mu amanii inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalem̄ui Ilaaḥ ku gulea, ²⁸ n̄oi í sinda wa b̄o ikpa idee má. Wa buba si saretii ac̄l wa cio tia iyi walii Ezai í ko. ²⁹ N̄oi Hundi Ilaaḥ í s̄o Filipu í ni ku b̄o k̄okoi saretii. ³⁰ N̄oi Filipu í sei í b̄o bi saretii, n̄o í gb̄o inei Etiopiu wa cio si tiai walii Ezaiu. N̄o í beee í ni, ide iyi í waa ciou be í waa gb̄o bei wa f̄o mbe? ³¹ N̄oi in̄ēu í j̄eaa í ni, beirei an ce n gb̄o bi kù j̄e ine goi í tuseem. N̄oi í t̄o Filipu ku ḡu wa si saretii ku buba bi n̄ju. N̄o Filipu í ḡu. ³² Ide iyi m̄okou wa cio si kukoi ideí Ilaaḥ wee.

À kooḍe bei angud̄a iyi aa saka. Bei ama angud̄a í ya maa coko waati iyi à waa bu nt̄oe,

Beeb̄e moi n̄ju m̄o kù la gele. ³³ À kayēe n̄o à ko ku kiitie dee dee. Si bei à kpa irii kuw̄ee, kù wa si ileu ih̄e má, Yooi á f̄o ideí inei anyie n̄a má.

³⁴ N̄oi akaweu í s̄o Filipu í ni, ñ wa n̄ t̄oe í s̄m ine iyi waliu wa f̄aa. N̄ju tak̄aei wa f̄aa ar̄ae de. M̄a ine goi wa f̄aa. ³⁵ N̄oi Filipu í so ide í sinti do ideí waliu í sisiaaḍ laabaau j̄iidaui Jesu. ³⁶ Si bei à waa ne si kp̄au n̄oi à to ido go iyi í ne inyi. N̄oi akaweu í ni, co inyi ih̄e. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ N̄oi Filipu í s̄o í ni, bii í dasi Jesu naane do id̄oe fei aa ȳoko í ce inyi ku dasie mee. N̄o akaweu í j̄e í ni, ñ dasi naane iyi Jesu Kirisi Am̄ai Ilaaḥ.] ³⁸ N̄oi í ni a leek̄i saretii. Iyi à

leekde nɔ nju do Filipu í kita anja minji nja si inyu, nɔ Filipu í dasie inyi. ³⁹Iyi í fita hai si inɔ inyu, nɔi Hundeí Aɔ Lafɛe í nɛɔ Filipu. Nɔ akaweu kù yɔɔ má, amma í dasi kpáa wa ne do inɔ didɔ. ⁴⁰Nɔi Filipu í ba nju í wa ilu go iyi á ya kpe Azotu, nɔ í ce waazoi laabaau jjiida be do ilu nja iyi á wa si kpáau fei hee í toɔ Sezaree.

9

*Ido ku kpaasii Sɔlu
(Cɔ IWB 22:6-16; 26:12-18)*

¹Waati beɛbe Sɔlu í ya maa kpáa ine nja iyi á waa too kpáai Jesu nju iju nɔ wa bi ku kpa nja nɔm nii. Na nɔi í jɔ í bɔ bi woo wee nlaí Ilaaɔu, ²í tɔɔe ku cea nju tia nja. Tia njuai á koo ku na ine ngboi ile bi ku ce kutɔtɔɔ nja iyi á wa Damasi. Do saabui tia njuai á baɔ gbugbá iyi á koo ku muɔ ine nja iyi á waa too kpáai Jesu, bii inemakoi wala bii inaaboi, ku ba ku yɔkɔ ku dɛi nja ku bɔɔ nja Zeruzalemu. Iyi í gba tia nju nɔ í dasi kpáa wa ne.

³Si bei Sɔlu wa ne í maai Damasi, nɔi anu aká inya kuma go í naa sie wa hai lele. ⁴Nɔi í cuku ile nɔ í gbɔ imui ine go í ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce í waa kpám iju. ⁵Nɔi Sɔlu í bee í ni, Lafɛe, awoi yoo. Nɔi Lafɛe í jɛaa í ni, amui Jesu iyi í waa kpáa ijuu. ⁶Dede í bɔ inɔ iluu, bei aa sɛe mii iyi aa ce. ⁷Waati beɛbe ine nja iyi á waa ne do Sɔluu á leekí á coko sɔm sɔm, á gbɔ ide ku fɔu amma á kù ye ine káma. ⁸Nɔi Sɔlu í dede hai ile í cɛi ijuɛ amma kù ye ilu. Nɔi á mu awɔe á bɔɔe Damasi. ⁹Í fɛeju zakai ajɔ mɛeta, kù je kù má.

¹⁰Wee mɔcɔi Jesu go í wa Damasi be á ya kpoo Ananiasí. Nɔi Lafɛe Jesu í naa sie si kuye í kpoo í ni, Ananiasí. Nɔ í je í ni, Amu wee Lafɛe. ¹¹Nɔi Lafɛe í sɔɔ í ni, dede í koo í mu kpáa iyi á ya kpe Kpáa Kutɛu í bɔ ideí Zudasi. Bii í to be bee mɔkɔ go iyi á ya kpe Sɔlu ineí Tarusiu. Wa ce kutɔɔ, ¹²nɔ í ce kuye í ye mɔkɔ go iyi á ya kpe Ananiasí í lɔ wa nɔ í lesi nju awɔ ku ba nju ku ye ilu má. ¹³Amma Ananiasí í ni, Lafɛe, ine nkpoi í sɔm laabaau mɔkɔu be do laala nja iyi í cea ineɛ nja Zeruzalemu fei. ¹⁴Nɔ á gbɔ iyi ine ngboi woo wee nja á naa gbugbá ku mu ine nja iyi á waa ce kutɔɔ do iriɛ ihɛ fei. ¹⁵Amma Lafɛe í sɔɔ í ni, koo, domi nɛ cica ineɛu bei ku je woo ce icem ku fɔ laabaau irim bi dimi mmu nja do bi ilaalu nja nja do bi ineí Izireli nja. ¹⁶An nɔ n nyisie bei nju mɔ á ye ijuukpá na irim.

¹⁷Nɔi Ananiasí í dede í koo. Iyi í to, nɔi í lesi Sɔlu awɔ í ni, Sɔlu kpaasim, Jesu Lafɛe, nju iyi í naa sie si kpáau si waati iyi í waa naa, njuai í bem wa ku ba í ye ilu má nɔ í kɔɔ Hundeí Ilaaɔ. ¹⁸Be gbaká ngɔgɔ í cuku wa hai si ijuí Sɔlu í ye bei kpakai cɛe, nɔ í ye ilu má. Nɔi í dede nɔ á dasie inyi. ¹⁹Si anyie nɔi í je sɔnda nɔ gbugbáe í baa má.

Sɔlu wa ce waazo Damasi

Nɔ Sɔlu í ce ajɔ minji Damasi be do ine nja iyi á waa too kpáai Jesu. ²⁰Gbaká í bɔ ile bii Zuifu nja á ya ce kutɔtɔɔ nja wa waazo wa fɔ iyi Jesu Amaí Ilaaɔi. ²¹Ine nja iyi á waa gbɔ ideɛu fei á bití á bee nje á waa ni, kù je mɔkɔu iyi í ya maa wahala ine nja iyi á waa ce kutɔɔ do irii Jesu Zeruzalemu mbe ya. Kù je njui wa naa ihɛ wo ku na ku mu ine nja ku dɛi nja koo na ine ngboi woo weei Ilaaɔ nju?

²²Amma gbugbáí Sɔlu í ya maa kɔsɔii, nɔ Zuifu nja iyi á wa Damasiu á kù mà bei aa jɛaa waati iyi wa sɔ nja kam kam iyi Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cicaú.

²³Zakai ajɔ minji má nɔi Zuifu nju á waa busi nja á ba á kpa Sɔlu. ²⁴Amma ine go í koo í sisia Sɔlu ide iyi ine nju á dɛu. Ine nju á ya maa degbe iluu hee do ande koofa nju fei dasá do idú ku ba á kpa. ²⁵Amma idú go mɔcɔi Sɔlu nja á jɔ í lɔ inɔ kɔlɔ á bei á koo á kitae hai do antai bindii iluu.

Sɔlu í wa Zeruzalemu

²⁶Nɔi Sɔlu í bɔ Zeruzalemu. Iyi í to be í bi ku tɔtɔɔ do ine nja iyi á waa too kpáai Jesuu, amma anja fei á waa ce njoɛ si na iyi í jɔ á kù mà mà nɔ nɔ wa too kpáai Jesu. ²⁷Nɔi Baanabasi í bɔɔe bi woo be nju nɔ í sɔ nja bei Sɔlu í ye Lafɛe si kpáa, do bei Lafɛe í baa ide ku fɔ. Nɔ í sɔ nja bei Sɔlu í ce waazo Damasi do irii Jesu do wɔkɔ. ²⁸Hai waati beɛbeí Sɔlu wa dabii si ilui Zeruzalemu do woo be nju wa waazo do irii Lafɛe Jesu do wɔkɔ. ²⁹Nɔ í ce kakɔɔ do Zuifu nja iyi á waa fɔ Gerekiu, amma anja mɔ á waa de kpáa bei aa ce á kpa. ³⁰Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane nju á gbɔ, nɔi á bɔɔe Sezaree nɔ á jɔ í ne Tarusi.

³¹Ineí igbei Jesu nja iyi á wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei á weɛɔ laakai ku sɔ, á waa jirima Ilaaɔ, á mua nje gbugbá nɔ akpɔ nja í kɔsɔi wa koo do sobii Hundeí Ilaaɔ.

Iri ku bai Enee

³²Piɛe mɔ wa dabii bii fei. Nɔ í bɔ bi ineí Jesu nja iyi á wa Lida. ³³Bei í ye weɛge go á ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sɛe hai zakai adɔ mɛeju. ³⁴Nɔi Piɛe í sɔɔ í ni, Enee dede, Jesu Kirisi í jɔ í ba iri, ka sɛɛe. Gbaká nɔi í dede. ³⁵Nɔi ine nja iyi á wa Lidau fei do ineí ilekoi Sarɔɔ nja á yɔɔ nɔ á dasi Lafɛe Jesu naane.

Dɔakasi í ku nɔ í nyi wa si andunya má

³⁶Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane go í wa be á ya kpoo Tabita. Njuai á ya kpe Dɔakasi má do feei Gereki, waato kabua. Í ne daa jjiida nɔ í ya maa sobi ilu are nja. ³⁷Nɔi ajɔ nju go í na í ce bɔɔ í ku. Iyi á we ikue nɔi á koo á jilɔɔ ile lele. ³⁸Ine nja iyi á waa too kpáai Jesu iyi á wa Zopee á gbɔ iyi Piɛe í wa Lida kɔkɔi Zopee be. Nɔi á be sie ine minji á ni á koo á sɔɔ ku naa wa bi anja nsei. ³⁹Nɔi Piɛe í dede í too nja wa. Iyi í to be, nɔi á bɔɔe lelei ileu. Nɔi jaad nja fei á naa á kaakoe

à waa kpatoð no à waa nyisié ibò do jaæe ña iyi Dòokasi í ce waati iyi í wée añað ña. ⁴⁰ Njoi Píeé í nya aña fei hai ilaawa í beí í gule wa ce kutá. Í sinda si ikuu í ní, Tabita dede. Njoi í cí ijué. Iyi í ye Píeé no í dede í buba. ⁴¹ Njoi Píeé í mu awáé í dede. No í kpe jaáð ñau do inéi Jesu ña iyi à gbe í nyisié ña Dòokasi iyi í jíl má. ⁴² Njoi laabaauu í fangaa si ilui Zopee fei, no iné nkpo í dasi Laféé Jesu naane. ⁴³ No Píeé í ce ajo minji Zopee be bi anà go iyi à ya kpe Simá.

10

Píeé do Kòonei

¹ Iné go í wa Sezaree, à ya kpoo Kòonei. Nñui wa je iné ngboi wuái sooge go ña iyi à ya kpe Inéi Itali ña. ² Mákòu wa too Ilaað no í ya maa jirimaé ntò ntò, nñu do nyaanzeé ña fei. Í ya maa ce kutá waati káma fei, í ya no ku sobi ilu arei Zuifu ña ntò ntò. ³ Njoi ajo aká zakai iso mæeta í ce kuye. Í ye amalekai Ilaað dee dee. Amalekau í ló sie wa, ñoi í kpoo í ní, Kòonei. ⁴ Njoi í cò amalekau í kásie iju ñoi njo í muu no í beéé í ní, Laféé, mii í ce. Njoi amalekau í jeaa í ní, Ilaað í gbò kutá, no kù gbeje yaase beí í sobi ilu are ñau. ⁵ Nsei, be iné go ña Zopee a koo a kpe Simá iyi à ya kpe Píeéu wa. ⁶ Iné njooi, í wa kpaséi anà go iyi à ya kpe Simá. Kpaséé í wa kòkòí tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide ku fò í tá í ne, ñoi Kòonei í kpe iné minji go ña si inói woo ce icéé ñau. No si inói sooge ña iyi à ya wa kòkòeui í kpe iné aká go má iyi í má beérei Ilaað. ⁸ Njoi í sisi ñña ide iyi í ce fei, í beí í be ña Zopee.

⁹ Iju kumáé zakai dasá à wa si kpáau no à maaí si iluu. Waati beébe í kò Píeé í gù antai ile sikifa wa ce kutá. ¹⁰ Njoi ari í na wa kpaa, no wa bi ku je. Waati iyi à waa tekea caka ñoi í ce kuye. ¹¹ Í ye lelei Að í cí no aco nla go iyi à waa mu gonta mæéé wa kita wa ile. ¹² Inæ beí dimii ñña kute mæe fei í wa si do iju wa cá ile do dimii yei fei. ¹³ Njoi Píeé í gbò ide ku fò go í ní, Píeé dede, kpa í ño. ¹⁴ Amma Píeé í jeaa í ní, jám, Laféé. Ajo káma n kù ño ñña iyi í je iwð hee má je iyi í riisi. ¹⁵ No ide ku fsu í ní má, mii iyi Ilaað í ní í má maà ti í kòsi. ¹⁶ Beébeí í ce hee ise gbæta. No gbaká acou í nyi lele.

¹⁷ Njoi Píeé wa bee aræ yoomai í je yaasei kuyeu. Waati beébeí iné ña iyi Kòonei í be ñau à to Zopee be. Njoi à bee kpaséi Simá no à nyisi ña. Waati iyi Píeé í wasi ku lasabu si ideu ñoi à to wa ande koofa be. ¹⁸ Njoi à kpe inéi kpaséi ñau à bee ña má iné njoo go í wa be iyi à ya kpe Simá Píeé. ¹⁹ Si beí Píeé í wasi ku lasabu si ideí kuyéu ñoi Hundei Ilaað í sòó í ní, wee amane mæeta go ña à waa dedeé. ²⁰ Dede í kita í koo í ba ña. No inéð ña í ne. Maà leekí leekí, domi amui n be ña wa. ²¹ Njoi Píeé í kita í koo í ba ña í ní, iné iyi í waa de ñau amui ihé mæe. Mii í bi ña. ²² No à ní, Kòonei, iné ngboi sooge ñauí wa dedeé. Iné dee deei,

í ya maa jirima Ilaað no Zuifu ña fei à ya maa fò jiida ku je. Amalekai Ilaað go í sòó í ní ku kpeé bi tæe ku ba ku gbò ide iyi aa sòó. ²³ Idúu ñoi Píeé í dasi iné ñau kpasé í ce ñña yaæ.

Iju kumáé í dasið ña kpáa, no kpaasi woo dasi Jesu naane Zopee go ña à suu. ²⁴ Iju kumá mmue ñoi à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kòonei í tótò nyaanzeé ña do kpaasi jiidaé ña à waa degbe ña. ²⁵ Iyi Píeé wa bi ku ló inó kpaséu ñoi Kòonei í bò ku koe í koo í seebata si wajue. ²⁶ Amma Píeé í dedeé í ní, dede, domi amu má amaneí beí awá. ²⁷ Njoi wa ba Kòonei ide ku fò hee í koo í lóð inó ile, no í ye iné nkpo í tótò be. ²⁸ No í sò ña í ní, iné taka nje í má ña iyi woodalí awa Zuifu ña í kò nwa ka tótò do iné dimi mmu ña, wala ka bò kpasé nje. Amma Ilaað í sòm í ní kù sla n kpe iné go ilu riisi hee má je n kosié. ²⁹ Nñui í jò iyi í kpem ña n kù kò. Nsei, n bi í sòm na mii í ce í kpem wa ña.

³⁰ Njoi Kòonei í ní, í to ajo mæe wa ihé nnyí iyi zakai iso mæeta be ihé í wa kpasém ihé í wa n ce kutá. Njoi iné go í naa bi tom, wa dasi iboi jaæ ku daana go. ³¹ No í sòm í ní, Kòonei, Ilaað í gbò kutá no kù gbeje jiida ku ceé do beí í ya maa sobi ilu are ña. ³² Na nñu, be iné go ña Zopee a koo a kpe Simá Píeé wa. Iné njooi wa je. Í wa kpaséi anà go iyi à ya kpe Simá. Kpaséé í wa kòkòí tenku. ³³ Iyi amalekau í fò beébe, ñoi n be sie iné ñau be wa gbaká, í no í je í naa. Iyi be í sla. Nsei awa fei à wa si wajui Ilaað ihé à waa de ití si ide iyi Laféé í sòe fei í sò wa.

Waazo iyi Píeé í ce kpaséi Kòonei

³⁴ Njoi Píeé í so ide í ní, n má bebei iyi Ilaað kù waa cò iné káma dimi mmu. ³⁵ Iné iyi í ya maa jirima Ilaað fei no wa ce iyi í sía dee dee, Ilaað í ya gba laféé si dimi iyi í je fei. ³⁶ Í má laabaauu jiida iyi Ilaað í jò à waazoa iné Izireli ña à ní iné ña aa ba laakai ku sù do saabui Jesu Kirisi nñu iyi í je Laféé iné fei. ³⁷ Í no í má ña mii iyi í sinti si ilei Galilee í beí í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zaa í sisi ideí inyi ku dasi iyi í ya maa ceu í tá. ³⁸ Í má beí Ilaað í mua Jesu iné Nazaretíu Hundee ña do beí í muua gbugbá. No í dabii si ilu fei wa ce jiida no í jò iné ña iyi à wa si awoi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce beébeí si na iyi í jò Ilaað í wæe do nñu. ³⁹ Awai à waa jea iné ña seédaí mii iyi í ce ilei Zuifu ña do ilui Zeruzalemu fei. No à kpakpæe si jli à kpaa. ⁴⁰ Amma si ajo mæetasia Ilaað í jùu hai si bale no í jò í tusea iné go ña aræ. ⁴¹ Kù no kù je iné feii í yóó bii kù je awa iyi à je seéda iyi Ilaað í cica hai tako, awa iyi à je no à mò do nñu si anyii kujlé hai si bale. ⁴² No í dasi wa ka maa waazoa iné ña, no ka jea iné ña seéda iyi nñui Ilaað í cica ku kiiti ilu hunde do iku ña. ⁴³ Beébe mòi walii ña fei à fò ideé à ní iné iyi í dasie naane fei Ilaað á kpa ideí dulum ndii laféé na saabui irie.

Dimi mmu n̄au m̄o à ba Hundei Ilaās

⁴⁴ Waati iyi Píeé wa f̄o ide má, n̄oi Hundei Ilaās í naa si in̄e n̄a iyi à waa gb̄o ideu fei. ⁴⁵ Zuifu woo dasi Jesu naane n̄a iyi à si Píeé beu, à bití do iyi Ilaās í mua dimi mmu n̄a m̄o Hundee, ⁴⁶ domi à gb̄o in̄e n̄au à waa f̄o ide do fee n̄a iyi à kù waa gb̄o à waa sisiò bei kulai Ilaās í to. ⁴⁷ N̄oi Píeé í ní, si bei in̄e n̄au ih̄e à ba Hundei Ilaās bei awa m̄o, yooi á ȳokò ku ganji n̄a a dasi n̄a inyi. ⁴⁸ N̄oi í ní a dasi n̄a inyi do irii Jesu Kirisi.

N̄oi K̄oñei n̄a à t̄oè à ní ku buba bi aña be ku ce aj̄o minji.

11*Píeé í sisia in̄ei igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalemu ideí K̄oñei n̄a*

¹ Woo be n̄a do kpaasi woo dasi Jesu naane n̄a iyi à wa il̄ei Zudee à gb̄o iyi hai je Zuifu n̄a m̄o à gba ideí Ilaās. ² N̄oi Píeé í baa Zeruzalemu n̄o Zuifu woo dasi Jesu naane n̄au à ye taalee, ³ à ní à l̄o kpas̄é in̄e n̄a iyi à kù ce bangò n̄o añaò n̄a à je. ⁴ N̄oi Píeé í sisi n̄na ideu hai sinteé bei í ce fei.

⁵ Í s̄o n̄a í ní, waati iyi n̄ wa Zopee n̄ wa n ce kut̄o aj̄o n̄ju ḡo, n̄oi n̄ ce kuȳe. N̄ ye aco nla ḡo iyi à waa mu gonta m̄eéé wa kita wa hai lelei Ās í naa í leekí k̄ok̄om. ⁶ Iyi n̄ wa n c̄o do laakai, n̄oi si in̄e n̄ ye in̄ai sako ilu kute m̄eé n̄a do in̄a ku c̄a il̄e n̄a do yei n̄a. ⁷ N̄oi n̄ gb̄o ide ku f̄o ḡo í s̄om í ní, Píeé dede, kpa í n̄o. ⁸ Amma ní ní, j̄am Laf̄eé. Aj̄o k̄ama in̄a iyi í je iw̄ò hee má je iyi í riisi kù l̄o ḡeem. ⁹ N̄o ide ku f̄ou í s̄om má hai lele í ní mii iyi Ilaās í ní í má, n maà n k̄osi. ¹⁰ B̄eébei í ce ise gb̄eeta í bei í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezaree à be sim aman̄e m̄eeta ḡo n̄a wa. Be gbak̄a in̄e n̄au à to wa ande koofai kpas̄é bii n̄ wau. ¹² N̄oi Hundei Ilaās í ní n̄ too n̄a n̄ maà n̄ leekí leekí. N̄o kpaasi m̄eefam n̄au ih̄e à sim Sezaree be n̄o à l̄o kpas̄éi K̄oñei aj̄o. ¹³ N̄o K̄oñei í s̄o wa bei n̄ju í ye amaleka si kpas̄éi n̄ju wa leekí n̄o í ní, be in̄e ḡo n̄a Zopee a koo a kpe Sim̄o Píeé wa. ¹⁴ N̄juí á s̄eé bei aw̄o do nyaanzee n̄a fei aa ce í baò faaba n̄a. ¹⁵ N̄oi n̄ koo. Iyi n̄ sinti ku waazo, n̄oi Hundei Ilaās í naa si n̄a wa bei í naa si awa m̄o tako wo. ¹⁶ N̄oi n̄ ye ḡigii ide iyi Laf̄eé í f̄ou iyi í ní, Z̄aa í dasi in̄e n̄a inyi, amma Hundei Ilaāsi an da n̄je si. ¹⁷ B̄eébe m̄oi Ilaās í ce n̄na amua bei í mu n̄wa wo waati iyi à dasi Laf̄eé Jesu Kirisi naane. Na n̄ju, b̄eirei amu an ce n̄ ganjiò mii iyi Ilaās í ce. ¹⁸ Iyi in̄e n̄au à gb̄o ideu, n̄oi ido n̄na í t̄u, n̄o à saabu Ilaās í waa ní, debei, Ilaās í mua hee do dimi mmu n̄a m̄o kp̄aa a kpaasiò ido n̄na a baò kuw̄e hai t̄a.

Igbei in̄ei Jesu n̄a iyi í wa Antiasi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane n̄a iyi à fangaa bii fei na ijuukp̄a iyi í naa si waati iyi à kpa Etieniu, ḡo ḡo n̄a à sa à b̄o hee gungum ḡo iyi à ya kpe Sipu. Ḡo ḡo n̄a m̄o à b̄o il̄ei Fenisi,

ḡo ḡo n̄a m̄o à ne Antiasi. Zuifu n̄a aña akai à ya maa waazoa laabaau j̄idau. ²⁰ Do n̄ju fei, in̄e ḡo n̄a hai si in̄o n̄na à naa hai Sipu do hai Sireni à b̄o Antiasi n̄o à waa sisia hai je Zuifu n̄a m̄o laabaau j̄idai Jesu Laf̄eé. ²¹ N̄o gb̄ugb̄ai Ās Laf̄eé í wee n̄na, n̄o in̄e nk̄p̄o í kpaasi ido í dasi Laf̄eé Jesu naane.

²² Iyi in̄ei igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalemu à gb̄o ideu, n̄oi à be Baanabasi Antiasi be. ²³ Iyi í to be í ye bei Ilaās í cea in̄e n̄au did̄ò n̄o in̄e í d̄ò. N̄oi í mu n̄na gb̄ugb̄a ku ba a leekí dim dim si Laf̄eé do ido n̄na fei. ²⁴ Baanabasiu in̄e n̄cei iyi í dasi Jesu naane nt̄o nt̄o n̄o í k̄ò Hundei Ilaās. N̄o akp̄oi woo dasi Laf̄eé Jesu naane n̄au í nyi í k̄òsi má.

²⁵ Si anyie n̄oi í b̄o Solu ku dede ikpa Tarusi. ²⁶ Iyi í ȳoo n̄oi í b̄oðe Antiasi. Ad̄ò akai aña minjiu à ce be à ya t̄oto do in̄ei igbei Jesu n̄a n̄o à ya k̄oa in̄e nk̄p̄o si cioi ideí Ilaās. Antiasi bei à tako à kpe in̄e n̄a iyi à waa too kp̄ai Jesu in̄ei Kirisi n̄a.

²⁷ Waati b̄eébe walii ḡo n̄a à b̄o Antiasi hai Zeruzalemu. ²⁸ In̄e ak̄a n̄na iyi à ya kpe Agabusi í dede í leekí n̄o í ce walii do sobii Hundei Ilaās í ní ari nla nla à ce si andunya fei. B̄eébe m̄oi ariu í n̄o í ce si waatii Kolodu ilaalu n̄lai Romuu. ²⁹ Si bei in̄e n̄a iyi à waa too kp̄ai Jesu à gb̄o b̄eébe n̄oi à dasi ido aña a samba amua n̄a zaka bei in̄e fei í ne, ku ba ku sobi kpaasi n̄na n̄a iyi à wa il̄ei Zudee. ³⁰ N̄oi à ce b̄eébe, n̄o à j̄ò Baanabasi do Solu à kooò amua bi in̄e ngbo n̄na n̄au.

12*À kpa Zaaki n̄o à mu Píeé m̄o à dasie piis̄o*

¹ Waati b̄eébe ilaalu Herodu í sinti ku kp̄a in̄ei igbei Jesu ḡo n̄a iju. ² Í j̄ò à kpa Zaaki igb̄ai Z̄aa do taakuba. ³ N̄oi í ye ideu í d̄o Zuifu n̄au si, n̄o í j̄ò à mu Píeé má. Wee waatii j̄ingauí P̄eé hai ne lefeei. ⁴ Iyi à mu Píeé n̄oi Herodu í j̄ò à dasie piis̄o n̄o í j̄ò sooge n̄a à waa degbe, aña m̄eé ik̄o m̄eé. Herodu í bí n̄ju ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii j̄ingauí Iku ku kua í l̄o. ⁵ À waa mu Píeé si ile piis̄o be, amma in̄ei igbei Jesu n̄a à wasi ku ce kut̄o na irie do himma j̄ida j̄ida bi Ilaās.

Amaleka ḡo í nya Píeé hai ile piis̄o

⁶ Píeé wa sí n̄joo si aninii sooge minji ḡo n̄a id̄u iyi iju kum̄aé Herodu wa bi ku nya hai ile piis̄o ku b̄oðe si wajui zamaa. À d̄u do sese minji n̄o sooge ḡo n̄a à waa degbe andei ile piis̄o be. ⁷ N̄oi gbak̄a amalekai Ās Laf̄eé ḡo í naa si ile piis̄o, n̄oi inya í má. N̄oi amalekau í c̄a Píeé si cinḡae í j̄u í ní, dede r̄ya r̄ya. Be gbak̄a n̄oi sese n̄au í cuku hai sí aw̄e n̄a. ⁸ N̄oi amalekau í ní, dasi ib̄o do baatae. N̄oi Píeé í ce b̄eébe, n̄oi amalekau í s̄o má í ní, bii dabiie n̄o í toom wa. ⁹ N̄oi Píeé í fita hai ile piis̄o í tooe, amma kù má iyi mii n̄au be fei amalekau wa cooi nt̄o nt̄o. Í tamaa

bei n̄u wa laalaai. ¹⁰ À l̄o woo degbe piis̄o s̄inteu do minjisiau n̄o à tosi gamb̄oi is̄ou. In̄e n̄u ikpa in̄o ilu wa c̄o. N̄oi í c̄i do arae n̄o à fita à mu kp̄aa à n̄e hee à l̄o kp̄aa kókò sinte, n̄oi gbak̄a amalekau í n̄e í j̄ò Pīe.

¹¹ N̄oi Pīe í ȳoo bebei iyi k̄u je òl̄a. N̄o í ni, nt̄o nt̄o Ilaāsi í be sim amalekae wa ku na ku nyam hai si aw̄oi Herodu, do laalo iyi Zuifu n̄au à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu n̄oi í b̄o kpas̄i Maari iyei Z̄aa Maaku. Wee í k̄o in̄e nk̄p̄o nk̄p̄oi í t̄ot̄oo be à wasi ku ce kut̄oo. ¹³ Iyi Pīe í to be n̄oi í c̄a gamb̄oi ande koofau n̄oi abo woo ce ice ḡo iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Pīe n̄oi in̄o did̄s̄ k̄u j̄ò k̄u c̄u. N̄oi í sei í nyi ile í koo í s̄s̄ in̄e n̄a í ni Pīe í wa ande koofa. ¹⁵ N̄oi à s̄s̄ à ni, ì waa s̄t̄umui. Amma í ni, nt̄o nt̄oi. N̄oi à ni, á má je ayaei. ¹⁶ Wee Pīe wa leek̄i be í wasi ku c̄a gamb̄o. Iyi à naa à c̄u n̄o à ba wee n̄jui, n̄oi í mu n̄a bit̄i. ¹⁷ N̄o í ni a coko do aw̄o í bei wa s̄s̄ n̄a bei Laf̄e í ce í n̄ya n̄jui wa hai ile piis̄ou. N̄oi í ni a koo a s̄s̄ Zak̄abu ideu do kpaasi n̄a iyi à gbe, í bei í fita í b̄o in̄ya mmu má.

¹⁸ Iju kum̄ae daadaak̄o ideu í j̄ò sooge n̄au à bit̄i hee à bee n̄je à waa ni, ikpa iwoi Pīe í b̄o. ¹⁹ N̄oi Herodu í ni a ded̄e. N̄oi à ded̄e amma a k̄u ȳoo. N̄oi í bee woo degbe n̄au ide. Si bei a k̄u ȳak̄o a k̄u jeaa, n̄o í ni a kpa n̄a. N̄oi Herodu í bei í dede hai ilei Zudee í koo í buba ikpa Sezaree aj̄o minji tit̄a.

Ikuí Herodu

²⁰ Wee id̄oi Herodu í k̄òò in̄e Tii n̄a do in̄e Sid̄o n̄a nt̄o nt̄o, n̄oi in̄e n̄au à t̄ot̄oo n̄je n̄o à n̄ya in̄e ḡo n̄a à be n̄a bi Herodu. N̄o à be Balatu akaweí ilaalu kpaasi à bei à b̄o bi Herodu a koo a t̄oo suuru domi in̄e ile n̄jui n̄a si ilei Herodu í ya b̄o ije ku ded̄e.

²¹ N̄oi Herodu í da n̄jui aj̄o si b̄ii á ye n̄a. Iyi aj̄o í to n̄oi Herodu í dasi íb̄oi ilaalu í bei í buba si antai kit̄ai bommae í bei í so ide wa s̄s̄ in̄e n̄au. ²² N̄oi in̄e n̄au à d̄s̄ anu à saabue à waa ni, k̄u je baa amaneí wa f̄o ideu, Ilaāsi. ²³ Be gbak̄a amalekai Ilaās̄ í dasi Herodu b̄o í j̄ò kokoo n̄a à n̄o arae í ku, si na iyi í j̄ò n̄jui amane í gba amboei Ilaās̄, k̄u k̄osi.

²⁴ Amma ideí Ilaās̄ n̄je í fangaa wa k̄òosi.

²⁵ Iyi Baanabasi do S̄olu à ce m̄ii iyi à dasi n̄a ku ceu Zeruzalemu be à t̄a n̄oi à sinda à nyi Antiasi má. Iyi à waa ne à gb̄a Z̄aa Maaku í si n̄a.

13

À cica Baanabasi do S̄olu à be n̄a

¹ Walií do woo k̄osi cio ḡo n̄a à wa si in̄oi in̄e igbe Jesu n̄a Antiasi be. Iri n̄jui wee. Baanabasi, do Simēs̄ iyi í je amane d̄ud̄u, do Lusiu in̄e Sireni, do Manahenu, n̄jui iyi à bíí do Herodu ilaalu in̄ya ak̄a, do S̄olu. ² Aj̄o n̄jui si bei in̄e n̄au à waa t̄oo Laf̄e do anu ku d̄i aj̄o, n̄oi Hundié Ilaās̄ í s̄s̄ n̄a í ni, í cica

Baanabasi do S̄olu í n̄ya n̄a ik̄a n̄a a ce ice iyi ò kpe n̄ad̄. ³ Iyi à ce anu ku d̄i do kut̄oo à t̄a, n̄oi à lea Baanabasi do S̄olu aw̄o si iri, n̄o à j̄ò n̄a à n̄e.

Baanabasi do S̄olu à b̄o Sipu

⁴ Bebei Hundié Ilaās̄ í be Baanabasi do S̄olu fei. N̄o à to ilu ḡo iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à l̄o ak̄oi in̄yi à b̄o gungum ḡo iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilu Sipu ḡo iyi à ya kpe Salamini n̄oi à wasi ku waazo ideí Ilaās̄ si ile ik̄a ik̄a b̄ii Zuifu n̄a à ya ce kut̄oo n̄jui n̄au. Z̄aa Maaku m̄o í too n̄a ku sobi n̄a.

⁶ N̄o à kua gungum n̄au à bei à to Paf̄osi. Paf̄osi bei à ye Zuifu woo ce dobu dobu ḡo iyi í je walií ilu ibo. Irié Baajesu. ⁷ Í wee do Seejiu Polusi, ilu ilei Sipu ilu bisu. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do S̄olu wa si na iyi í j̄ò wa bi ku gb̄o ideí Ilaās̄. ⁸ Amma woo ce dobu do buu iyi à ya kpe Elimasi do feei Gereki wa bi ku ganji n̄a. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kp̄ai naane ku dasi si Jesu. ⁹ N̄o S̄olu iyi à ya nyi a kpe P̄olu mau í k̄òò Hundié Ilaās̄ n̄o í k̄asi woo ce dobu do buu iju, ¹⁰ í ni, aw̄o iyi ì je ilu bisu laalo do woo taki in̄e, aw̄o in̄e Seetam nii n̄o í je mb̄ei m̄ii iyi í je dee dee fei. Hee waati yoomai aa leek̄i ide n̄oi Ās̄ Laf̄e ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, n̄sei, Ilaās̄ á to sie aw̄o, aa feju, í kaa ye ilu má si zakai aj̄o minjiu ih̄e. Be gbak̄a í feju, n̄o í n̄e wa dabii wa dede in̄e ḡo iyi à mu aw̄e. ¹² Iyi ilu ileu í ye m̄ii iyi í ceu n̄oi í dasi naane si na iyi í j̄ò ideí Laf̄e Jesu í to sie nt̄o nt̄o.

P̄olu do Baanabasi à wa Antiasi si ilei Pisidi

¹³ Si anyie n̄oi P̄olu do kpaasi n̄a à l̄o ak̄oi in̄yi hai Paf̄osi à n̄e n̄o à to P̄ezu si ilei Panfilii. Amma Z̄aa Maaku í j̄ò n̄a hai be í sinda í nyi Zeruzalemu. ¹⁴ Hai P̄ezu be P̄olu ngu n̄a à m̄osi à b̄o Antiasi si ilei Pisidi. Iyi aj̄oi kus̄mi í to n̄oi à b̄o ile b̄ii Zuifu n̄a à ya ce kut̄oo à buba. ¹⁵ N̄o in̄e ḡo í cio si tia iyi Moizi do walií n̄au à k̄o. Iyi í cio í t̄a, n̄oi in̄e nḡoi igbe n̄au à be si n̄a in̄e ḡo koo bee n̄a ku ni, in̄e kpaasi n̄a, b̄ii ì n̄e ide iyi aa muad̄ in̄e n̄a gbugb̄a í fo n̄a.

¹⁶ N̄oi P̄olu í dede í ni a coko do aw̄o n̄o í ni, in̄e in̄e Izireli n̄a do in̄e dimi mmu n̄a iyi í waa jirima Ilaās̄, í de it̄i í gb̄o n̄a. ¹⁷ Ās̄ Laf̄e n̄wai í cica bala n̄wa n̄a n̄o í k̄osi kukp̄o n̄jui waati iyi à waa je in̄e njoo si ilei Ezibiti. Si anyii n̄jui, í n̄ya n̄a hai ilei Ezibiti do gbugb̄e, ¹⁸ n̄o í ȳak̄òò n̄a temua zakai ad̄o ciiji si gbaau.

¹⁹ Í kpa dimi ik̄a ik̄a m̄eje si ilei Kanaa n̄o í so ile n̄jui í na n̄a í je tu n̄a. ²⁰ Iyi be n̄a fei í ceí zakai ad̄o c̄o m̄e do ciitaa.

Si anyii n̄jui, Ilaās̄ í jile n̄jui woo kiiti n̄a hee í koo í tōo waatii Samuéli waliíu. ²¹ N̄oi à ni n̄jui à bi ilaalu, n̄o Ilaās̄ í mu n̄jui S̄olu amai Kisi hai si dimii Benzamee n̄o í je bommau zakai ad̄o ciiji. ²² N̄o Ilaās̄ í nyaa bomma í s̄asi Davidi. Davidiu í jeaa seeda í ni, ò ye Davidi amai Izai í je dimii in̄e iyi ò ni, n̄jui á ce id̄obim fei. ²³ Hai si dimii Davidiu Jesu í fita,

ine iyi Ilaaḍ í cica ku je woo faabai inei Izireli na si bei í tako í ce nḡa kuwǎeu. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zǎa í cea inei Izireli na fei waazo í ni a kpaasi ida nḡa nḡa ce inyí ku dasi. ²⁵ Waati iyi icei Zǎa í maai ku kpa iri í ni, kù je amui í waa degbe na, amma ine gḡa á nna si anyim iyi n kù to n bate n fū ikūi baatae.

²⁶ To, inḡe kpaasi na, inḡe iyi í je dimii Aburahamu na, do dimi mmu na iyi í waa jirima Ilaaḍ, inḡe í sambaa ideí faabau ihē wa. ²⁷ Wee inei Zeruzalemu na do ine ngbo nḡa na a kù mà yooi Jesu í je dee dee, a kù nḡa a kù gbo yaasei ideí walii na iyi á ya maa cio si ajoi kusimi feiu. Amma do nḡu fei á jò ideu í kḡ si waati iyi á ye taalei Jesu. ²⁸ A kù ye sie ngogo iyi á jò a kpa, amma do nḡu fei á tḡ Pilati ku jò a kpa. ²⁹ Nḡi á ce mii iyi á kḡ na irieu fei. Si anyie nḡo á kitae hai si jli ku gaau á dasi ikue si inḡ bale. ³⁰ Amma Ilaaḍ í jūu hai si bale, ³¹ nḡo si afei ajḡ nkḡo nkḡo í nyisi ine gḡ na arae. Ine nḡu, nḡai á tooe wa wo hai ilei Galilee á naa Zeruzalemu. Anai á waa je seḡadi idee nsei bi inei Izireli na. ³² Awa mḡo ideí kuwā iyi Ilaaḍ í cea bala nwa nḡu, nḡui á waa sḡ nḡe. ³³ Í jò kuwāu í kḡ si waati nwa. Awa toku nḡa na, awai á ye kukḡi kuwāu waati iyi í jli Jesu hai si bale si bei á kḡo si Tiai Iri Kukḡi iri minjisia á ni,

Ilaaḍ í ni, awoi í je amam,

Hai nnyi nḡe Baae.

³⁴ Ilaaḍ í fḡ wo í ni nḡu á jūu hai bi iku na ku ba ku maḡ na ku sǎmi. Beḡbei í fḡ waati iyi í ni,

An wee nḡe dee dee bei nḡ wāḡ Davidi wo, kù nḡo kù ne sika.

³⁵ Na nḡi í ce Davidi í fḡ má í ni,

I kaa jò arai Ine Kumǎe ku sǎmi.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaḍ í dasie í bei í ku, nḡo á suu kḡkḡi balae na nḡo arae í sǎmi, mà irei. ³⁷ Amma Jesu ine nḡu Ilaaḍ í jūu hai si bale kù sǎmi. ³⁸ Debei, inḡe kpaasim na, í jò í mà na iyi na saabuḡe á waa sisi nḡe iyi Ilaaḍ á kpa ideí dulum do nḡe. ³⁹ Ine iyi í dasie naane fei, nḡui á jò lafēe ku je dee dee bi Ilaaḍ. Amma woodai Moizi kaa yḡkḡo ku ce beḡbe. ⁴⁰ Na nḡu, í ce laakai na mii iyi walii na á fḡu ku maḡ ba nḡe, iyi á ni,

⁴¹ Inḡe woo yaako amu Ilaaḍ, í gbo idem na.

Aa biti na nḡo aa ce nfe na,

Domi an ce mii gḡo si waati nḡe iyi baa bii í je ine gḡo í na wa sisi nḡe í kaa dasi naane na.

⁴² Iyi Pḡlu í fḡ beḡbe í tā nḡi nḡu do Baanabasi á waa bi a fita hai ile bii á ya ce kutḡḡu be, nḡi ine nḡu á waa tḡ nḡa a nyi wa má a naa a waazo si ide akāu si ajoi kusimi mmu iyi wa baa. ⁴³ Iyi ine nḡu á fita nḡi Zuifu nkḡo do ine na iyi á waa too kucei Zuifu na nḡo á mà beḡrei Ilaaḍu á waa too na. Nḡi Pḡlu do Baanabasi á ba na ide ku fḡ á mu nḡa gbugbā ku ba a maa leekḡi dim dim si didḡi Ilaaḍ.

⁴⁴ Si ajoi kusimi mmu inei ilu nḡu fei á tḡḡo á ba a gbo ideí Lafēe. ⁴⁵ Iyi Zuifu nḡu á ye zamaau nḡi á dedeḡ igu ku ja á waa jā ide iyi Pḡlu wa fḡu nḡo á waa buu. ⁴⁶ Amma Pḡlu do Baanabasi á sḡ nḡa do wḡkḡo á ni, tilasii inḡe Zuifu na a tako a sḡ nḡe ideí Ilaaḍ. Amma si na iyi í jò í waa kḡsi na nḡo í kù ka ara nḡe si ine na iyi á bi a ba kuwēe hai tā, na nḡu, aa ka jò nḡe nḡo ka bḡ bi dimi mmu na, ⁴⁷ domi nḡu bei Lafēe í dasi wa ku ce í ni,

N ce nḡe bei fitila bi dimi mmu na

Ku ba í bḡḡo ideí faabau hee kḡoi andunyau na.

⁴⁸ Iyi hai je Zuifu nḡu á gbo ideu, nḡi í dḡ nḡa si, á waa saabu Aḡ Lafēe na ideu. Nḡo ine na iyi Aḡ Lafēe í jilḡo si a ba kuwēe hai tā nḡu fei á dasi naane.

⁴⁹ Nḡo ideí Lafēu í fangaa si ileu fei. ⁵⁰ Amma Zuifu nḡu á dede idḡkḡi ilu irii ilu nḡu do inaabo ilu amani na iyi á waa too kucei Zuifu nḡu. Nḡui í jò á kḡ Pḡlu do Baanabasi iju á lele na hai be. ⁵¹ Nḡi woo be nḡu á gbugbā si na sǎai baata nḡu na á waa nyisiḡo iyi mii iyi á na ku ba nḡa í je ideí iri nḡa. Si anyie nḡo á ne Ikonimu. ⁵² Amma ine na iyi á waa too kpaai Jesu Antiasiu ngu na á wēeḡ inḡo didḡo nḡo á kḡḡo Hundeí Ilaaḍ.

14

Pḡlu do Baanabasi á wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei Pḡlu do Baanabasi á lo ile bii Zuifu nḡu á ya ce kutḡḡu nḡo á ce waazo hee ine nkḡo í dasi naane, hai Zuifu na hee do hai je Zuifu na fei. ² Amma Zuifu na iyi á kḡ ku dasi naane á dede idḡkḡi dimi mmu na ku ba a ce lasabu laalo si gǎmei kpaasi woo dasi Jesu naane nḡu. ³ Do nḡu fei, Pḡlu do Baanabasi á kḡe Ikonimu á waa waazo a ine na do wḡkḡo. Lafēe í mu nḡa gbugbā á ya maa ceḡ maamaake ikā ikā na. Maamaake nḡu wa nyisi iyi waazo nḡa iyi á waa ce si ideí didḡi nḡu nḡo. ⁴ Amma inei ilu nḡu á kḡe minji. Ine gḡo na á leekḡo Zuifu na, ine gḡo na mḡo á leekḡo woo be nḡu.

⁵ Nḡi Zuifu na do hai je Zuifu na do ine ngbo nḡa na á ce anu akā a wahala woo be nḡu a ta na kuta a kpa na. ⁶ Iyi Pḡlu do Baanabasi á mà ideu gbakā, nḡi á sa á bḡ Lisiti do Deḡbu si ilei Likomi do si ileekoḡe na. ⁷ Nḡo á wasi laabaau jiidau ku waazo be.

Pḡlu do Baanabasi á wa Lisiti

⁸ Mḡkḡo gḡo í wa Lisiti, isee na fei í ku nḡo beḡbei á buu do, kù dede kù ne baa ajḡ akā. ⁹ Si bei Pḡlu wa ba ine nḡa ide ku fḡ mḡkḡu wa gbo. Nḡi Pḡlu í kǎ sie iju nḡo í ye iyi naane á yḡkḡo ku jò ku ba iri. ¹⁰ Nḡi Pḡlu í sḡo do gbugbā í ni, dede í leekḡi si kutēe. Nḡi mḡkḡu í dede í fo í dinga wa ne. ¹¹ Iyi zamaau í ye mii iyi Pḡlu í ce nḡi á dḡ anu hee lele do fee nḡa á ni, iwē nwa nḡu á kḡḡo amane á naa si wa. ¹² Nḡi á waa kḡe Baanabasi Susi, Pḡlu mḡo Heemezi domi Pḡlu í je woo waazo. ¹³ Wee ilei iwē iyi á ya

kpe Susiu í wa hai do angulei bi ku loi iluu wa. Njoi ine na à koo à de kete kombo na wa na à ce booda do kokoi jli na à da nna si kòò. Nò woo weei Susiu í naaò na wa ande koofai iluu. Nju do ine nja fei à waa bi a cea woo be nja kuwee. ¹⁴ Amma iyi woo be minji nja à gbo ideu, à ga ibò nja na à waa nyisiò iyi aña a kù jesi, nò à dò anu à sei à waa neò bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í ce ì waa ce beebe, inje kpaasi na. Awa mò amanei bei inje taka nje. Laabaau jiidai à naa ku sò nje ku ba í jò iwè nfe nje nja nò ì sinda si Ilaaò, nju iyi í je icui kuwee. Njui í ce lele do ile do tenku do mii iyi í wa inò nja fei. ¹⁶ Tako wo í jò dimi fei wa too kpaa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nju fei í nyisi wa iyi nju í wee domi wa ce nwa jiidai na. Í jò iji wa wò ku ba ka ba ije si iko si waatii ate ku ba ka ne inò didò.

¹⁸ Amma baa do iyi Pòlu na à fò beebe fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Njoi Zuifu gò na à naa hai Antiosi do hai Ikonimu à wa nyii itfi ine nja nò à ta Pòlu kuta ku ba a kpaa, nji à faa à bòò alalai iluu domi à tamaa bei í kui. ²⁰ Amma ine na iyi à waa too kpaaí Jesu à naa à kaakoe, nji í dede í bò inò ilu. Iju kumae nji nju do Baanabasi à dede à bò Dεebu.

À nyi Antiosi si ilei Siri

²¹ Iyi Pòlu do Baanabasi à to Dεebu à waazo laabaau jiidai si iluu nò ine nkpa í losi kpaaí Jesu ku too be. Si anyie nò à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiosi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nò à mua ine na iyi à waa too kpaaí Jesuu gbugbà ku ba a leekí si naaneu dim dim. Nò à sò na à ni, wahala nkpa nkpaí aa ka ye ka bei ka ló si andunya titòí Ilaaò. ²³ Njoi à cicaa igbei inei Jesu na fei ine ngbo na. Si anyie nò à ce kutòò do anu kudí à so na à daa Lafεe si awò, nju iyi à dasi naaneu.

²⁴ Si anyii nju nò à ne hai be à koo à ló ilei Pisidi à bò ilei Panfili, ²⁵ nò à to ilue gò iyi à ya kpe Pεezu à ce waazo be à bei à bò Atali. ²⁶ Hai bei à ló akoi inyi à nyi ikpa Antiosi si ilei Siri be. Ilu bei à tako à le nja awò si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaaò ku mu nja didòe. Nò iceui à ce à kpa irie wa be.

²⁷ Iyi à to Antiosi nji à tótòò inei igbei Jesu na nò à sisi nja mii iyi Ilaaò í cea aña fei do si bei í ceò kpaa hai je Zuifu na mò à dasiò naane. ²⁸ Nò à kpe ilu be do ine na iyi à waa too kpaaí Jesu ajò.

15

À ce kutòòò Zeruzalemu

¹ Njoi ine gò na à naa Antiosi be. Ine nja à naai hai ilei Zudee, nò à waa sò kpaasi woo dasi Jesu naane nja à ni, í kaa ba faaba na bii a kù dasi nje bango si bei woodai Moizi wa fò. ² Iyi Pòlu do Baanabasi à gbo beebe nji à ba na kakòò ku ce jiidai jiidai si ideu. Njoi woo dasi Jesu naane nja à cica Pòlu do

Baanabasi do ine gò na hai ilui Antiosi be à be na Zeruzalemu bi woo be nja do ine ngbo nja na irii ideu.

³ Pòlu na à dasi kpaa à waa ne nò inei igbei Jesu nja à koo à leekí nja. Njoi à ce isεene nja à koo à ló ilei Fenisi do ilei Samari nò à wasi ku sisi kpaasi woo dasi naane nja bei hai je Zuifu na mò à sinda idò nja si Jesu. Njoi laabaau ideu í jò inoi aña fei í dò ntò ntò. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, nji inei igbei Jesu nja do woo be nja do ine ngbo nja à gba na do inò didò. Njoi Pòlu do Baanabasi à sisi nja mii iyi Ilaaò í ce fei na icei aña. ⁵ Amma Farisi gò na iyi à dasi Jesu naane à dede à ni, hai je Zuifu na iyi à dasi Jesu naaneu fei, tilasii a dasi na bango nò a sò na a too woodai Moizi.

⁶ Njoi woo be nja do ine ngbo nja à tótòò a wúa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu nji Piee í dede í ni, inje kpaasim na, í mà nja iyi hai ku kpe Ilaaò í nyam hai si inò nje ku ba n koo n sisi hai je Zuifu na mò laabaau jiidau ku ba aña mò a dasi naane. ⁸ Nò Ilaaò, nju iyi í mà idoi ine fei, í mu nja Hundee bei í mua awa mò ku ba ku nyisi iyi nju í gba na. ⁹ Kù ce nkama iyi í je iká si gáme nja do awa. Í jò idò nja í má na naane iyi à dasie bei í cea awa mò. ¹⁰ Debei, na mii í ce ì waa cá idoi Ilaaò na nsei, í bi í kaa hai je Zuifu na iyi à waa too kpaaí Jesuu aso iyi bala nwa na do awa taka nwa à mngò ku so. ¹¹ À mà iyi na didòí Lafεe Jesui awa à baò faaba, nò beebe mòi baa do hai je Zuifu nja mò.

¹² Njoi ine nja fei à coko à waa desi Pòlu do Baanabasi ití waati iyi à waa sisi nja yaasei maamaake na iyi Ilaaò í jò aña à ce fei si wajui hai je Zuifu nja. ¹³ Iyi à fò ide à tà nji Zaaki mò í so ide í ni, inje kpaasim na, í gbo iyi n wa n fò. ¹⁴ Simòò í sisi nje bei Ilaaò í ce hai sinte í cicad ine gò na hai si inoi dimi mmu nja à kpe na ine nja. ¹⁵ Nò ideu í je aká do ti walli nja si bei kukoi idei Ilaaò í ni,

¹⁶ Amu Ilaaò, waati beebai an nyi wa,

Nò n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkuú,

Nò n maa má,

¹⁷ Ku ba ine nja iyi a kù je inei kpasu fei a dede amu Aò Lafεe.

Añai à je ine na iyi à je titom hai si dimi mmu nja.

¹⁸ Beebai amu Aò Lafεe n fò, amu iyi n jò à mà mii nja ihè hai ku kpe.

¹⁹ Nò Zaaki í ni má, na nju, si kuyem, kù sía a sò hai je Zuifu na iyi à sinda idò nja si Ilaaò wooda ku gaabu na. ²⁰ Amma ka ce nja tia ka sò na a maà ya je ijei kuwee, nò a maà ya tótòò sεe do inaabo mmu gò walakò inaabo mò do məkò mmu gò, a maà ya njo inja jifa, nò a maà ya njo kpaaí inja. ²¹ Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu na à ya ce kutòòò si ajoi kusfimi fei nò a waazo idee.

À *sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane nja u tía*

²² Iyi Zaaki í fò béebe í tã n̄oi woo be n̄au do in̄e ngbo n̄au do in̄ei igbe n̄au fei à ye iyi í s̄la ku je āja a cica in̄e gò n̄a hai si in̄oi āja a be n̄a Ant̄iosi do Pòlu do Baanabasi ājò. N̄oi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, āja iyi à ne b̄eere si in̄oi kpaasi woo dasi Jesu naane n̄au. ²³ N̄oi à ni a kooò tiau. Si tiau à ni,

Awa woo be n̄a do in̄e ngbo n̄au, awa woo dasi naane kpaasi n̄je n̄a, awaí à sambaa n̄je tiau ih̄e wa. In̄ei à sambaa wa, in̄je hai je Zuifu woo dasi naane n̄a iyi í wa Ant̄iosi do Siri do Silisi. À waa ce n̄je fò. ²⁴ À gbo iyi in̄e gò n̄wa n̄a à naa bi tu n̄je à fò in̄o n̄je n̄o à sinda laakai n̄je do ide n̄ja n̄a. Amma awa si à dasi n̄a ideu be wa. ²⁵ Na n̄oi í jò à busi n̄je n̄o à yòo iyi í s̄la ka cica in̄e gò n̄a ka be si n̄je wa. An̄jai aa si Baanabasi do Pòlu, baakò n̄wa n̄au wa, ²⁶ āja iyi a kù saalu kuw̄ee n̄ja ngògò na irii Laf̄e n̄wa Jesu Kirisi. ²⁷ Zudu do Silasi ājai à je in̄e n̄ja iyi à cica. À waa be n̄a wai a na a s̄ n̄je ide ak̄au ḡelè ḡe. ²⁸ Awa do Hundi Ilaaó í s̄la n̄wa si ka maà k̄a n̄je aso gò bii kù je iyi ih̄e iyi í je asoi tilasi. ²⁹ N̄juí í je, í maà ya je ijei kuwee n̄a, n̄o í maà ya n̄o kpa a n̄a, í maà ya n̄o n̄ja jifa n̄a, n̄o í maà ya t̄ot̄o s̄e do inaabo mmu gò walakò inaabo m̄o do m̄okò mmu gò n̄a. Bii í mu ara n̄je si mii b̄ebe n̄au be n̄a í s̄la. To, ka sukud̄s.

³⁰ Iyi à t̄o n̄je sukud̄s à tã n̄oi in̄e n̄au à dasi kp̄aa à ne Ant̄iosi. Bei à koo à t̄ot̄o in̄ei igbeí Jesu n̄au fei à na n̄a tiau. ³¹ Iyi à cio tiau í mu n̄ja gbugb̄a n̄o in̄o n̄ja í d̄s. ³² Zudu do Silasi n̄a m̄o walii n̄ai, à mua kpaasi woo dasi naane n̄au gbugb̄a n̄o à sobi n̄a si ide nk̄p̄o nk̄p̄o. ³³ Iyi à ce ājò minji be kpaasi woo dasi naane n̄au à t̄o n̄a sukud̄s n̄o à ni a to bi in̄e n̄a iyi à be n̄a wa baani. [³⁴ Amma Silasi in̄e n̄ju í dasi id̄o n̄ju ku ce ājò minji be má.]

³⁵ Pòlu do Baanabasi à gbe Ant̄iosi be. An̄aò in̄e nk̄p̄o n̄a ājò à waa k̄oa in̄e n̄a si cioi ideí Laf̄e n̄o à ce waazoe.

Polu do Baanabasi à kp̄e

³⁶ Iyi í ce ājò minji má n̄oi Pòlu í s̄ Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi n̄wa n̄au má si ilu n̄a bii à tako à waazo ideí Laf̄e fei wo na ka ye bei in̄e n̄au à w̄eò si n̄sei. ³⁷ N̄oi Baanabasi wa bi ku gb̄a Z̄aa Maaku ājò n̄a. ³⁸ Amma Pòlu í fò í mant̄e í ni kù s̄la āja a gb̄aa, n̄ju iyi kù sobi āja wo si iceu amma í sinda í jò āja wa hai Panfli. ³⁹ N̄oi à ce kak̄o n̄o a kù gb̄o si n̄je hee à na à kp̄e. N̄oi Baanabasi í gb̄a Maaku à l̄o ak̄oi in̄yi à b̄o Sipu. ⁴⁰ N̄o Pòlu m̄o í cica Silasi, n̄o kpaasi woo dasi naane n̄au à so n̄a à daa Laf̄e si awa à bei à ne, ⁴¹ à koo à l̄o ilei Siri do Silisi à wasi in̄ei igbeí Jesu n̄a ku mua gbugb̄a si naane n̄ja.

16

Timotee í too Polu do Silasi

¹ N̄oi Pòlu do Silasi à to D̄eebu do Lisiti. Wee in̄e gò í wa be wa too kp̄ai Jesu. À ya kpoo Timotee. Iye e Zuifu woo dasi Jesu naane, amma ba a e Gerekii. ² Kpaasi woo dasi naane n̄a iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fò jida ku j̄e. ³ Pòlu í bi Timotee ku too n̄ju n̄o í gb̄a í n̄e. Amma ku bei ku gb̄a ku n̄e í dasie bangoi na Zuifu n̄a iyi à wa beu domi āja fei à mà iyi ba a e Gerekii. ⁴ N̄o à b̄o ilu do ilu n̄a à s̄ woo dasi Jesu naane n̄au mii n̄ja iyi woo be n̄au do in̄e ngboí igbeí Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalemu à jile n̄o à ni a jirima n̄a. ⁵ N̄oi woo dasi Jesu naane n̄au, naane n̄ja í teese í k̄òsi n̄o ak̄p̄o n̄ja m̄o í ya maa k̄òsii ājò fei.

Pòlu í ce kuye Torasi

⁶ Hundi Ilaaó í ganji Pòlu n̄a a waazo ideí Ilaaó si ilei Azii, n̄oi í jò à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. ⁷ Iyi à to ilei Misi n̄oi à waa bi a b̄o ilei Bitini, amma Hundi Jesu í k̄o n̄ja. ⁸ N̄oi í jò à too do ilei Misi à b̄o ilu iyi à ya kpe Torasi. ⁹ N̄oi Pòlu í ce kuye id̄u. Si kuȳe u í ye in̄ei Masedoni gò wa leek̄i n̄o wa t̄o n̄ju ku naa Masedoni ku na ku sobi āja. ¹⁰ Si bei í ce kuȳe u n̄oi gb̄ak̄a à waa de kp̄aa ku ba ka b̄o Masedoni domi à mà iyi Ilaaó í bi kaa waazo n̄ja laabaau jida u.

Lidi í dasi naane Filipi

¹¹ Hai Torasi bei awa à l̄o ak̄oi in̄yi n̄o gb̄ak̄a à b̄o gunḡum gò iyi à ya kpe Sam̄tasi. Iju kumae n̄o à b̄o Neapolis. ¹² Hai be do kuteí à ne à b̄o Filipi, ilu n̄lai Masedoni n̄o à ce ājò minji be. Wee in̄ei Romu n̄ai à ne iluu. ¹³ Si ājòí kus̄miu n̄oi à fita hai ilu be à b̄o it̄i ido gò, à b̄o ku c̄o má tengi bii à ya ce kut̄o í wa be. N̄oi à koo à ye tengi bii in̄e n̄a à ya ce kut̄o n̄o à buba à ce faaji do inaabo gò n̄a iyi à t̄ot̄o be. ¹⁴ Abo gò í wa be à ya kpoo Lidi, in̄ei Titii, í ya ta ac̄oi fia nk̄p̄o n̄o í ya maa jirima Ilaaó. Iyi à waa ba n̄a ide ku f̄o n̄o wa de it̄i, n̄o Laf̄e í c̄i id̄e ku ba ku gb̄o ide iyi Pòlu wa f̄o. ¹⁵ Abou do in̄ei kpas̄e n̄a fei à ce in̄yi ku dasi n̄o í t̄o wa í ni, bii í mà iyi n̄o dasi naane n̄to n̄to n̄ai í naa wa í naa í ce baa ājò minji kpas̄em n̄a. N̄o í mante wa hee à j̄e n̄o à koo kpas̄e be.

In̄o pīs̄oi Filipi

¹⁶ N̄oi ājò n̄ju gò iyi awa à waa b̄o tengi bii à ya ce kut̄o, à ko ama inaabo woo ce ice gò iyi í ne in̄ei in̄òk̄o. Bii in̄ei in̄òk̄ou í dede sie í ya maa fò ide iyi à na ku cei. N̄o laf̄e n̄a à waa ba fia jida na irie. ¹⁷ N̄oi í too awa do Pòlu wa la hee lele wa ni, in̄e n̄au ih̄e woo ce iceí Ilaaó ilu gbugb̄a n̄ai. À naa ku nyisi n̄je kp̄ai faabai. ¹⁸ B̄e b̄eí í ya maa fò ājò fei, hee ideu í caa si Pòlu n̄o í sinda í s̄ in̄ei in̄òk̄oeu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi n̄ ni, fita. Be gb̄ak̄a n̄oi í fita sie. ¹⁹ Iyi laf̄e n̄a à mà iyi āja a kaa ba sie fia má, n̄oi à mu Pòlu do Silasi à tale n̄a à b̄o n̄a bantuma bi woo kiiti n̄a. ²⁰ À b̄o n̄a si wajui in̄e ngboí Romu n̄a à ni, in̄e n̄au ih̄e à waa be je ilu n̄wai. Zuifu n̄ai, ²¹ n̄o à wasi

ku sisi ide gō ŋa iyi wooda nwa kù bi ka gbō hee ka tooḡ, awa iyi à je inei Romu ŋa. ²² N̄oi idoi zamaau í k̄s si ŋa. N̄oi ine ngbo ŋau à b̄o iboi P̄olu do Silasi do gbugb̄a n̄o à ni a c̄a ŋa do faataa. ²³ Iyi à c̄a ŋa j̄iida j̄iida à t̄a ŋoi à koo à c̄imbo ŋa ile piis̄s̄o n̄o à s̄s̄ woo degbe piis̄s̄ou ku degbe ŋa ku s̄fa. ²⁴ Iyi woo degbeu í gb̄o à s̄s̄o beḡbe, ŋoi í koo í dasi ŋa hee ilaawai ank̄aanyii piis̄s̄ou n̄o í da n̄ŋa si gb̄eḡgb̄eekui j̄i.

²⁵ Zakai id̄u laja ŋoi P̄olu do Silasi à waa ce kut̄o n̄o à k̄s iri à waa saabuḡ Ilaaḡ. N̄o inei piis̄s̄o ŋa iyi à wa beu à waa de si ŋa it̄f. ²⁶ N̄oi gbak̄a ile í yaya do gbugb̄a hee icui ile piis̄s̄ou í yaya. N̄oi gambo ŋau fei à c̄f n̄o seseḡ ŋa iyi à d̄iḡ inei piis̄s̄o ŋau fei à f̄u à cuku. ²⁷ N̄oi gbak̄a woo degbeu í j̄l í ba gambo ŋau fei wa c̄f ŋoi í tamaa bei inei piis̄s̄o ŋau à sai. N̄oi í nya taakuba wa bi ku kpa araḡ. ²⁸ Amma P̄olu í la hee lele í ni, maḡ cea araḡ laalo k̄ama. Awa fei à wa ih̄. ²⁹ N̄oi woo degbeu í de fitila í sei í l̄o hee ilaawa bii P̄olu do Silasi à wau n̄o í gule n̄ŋa do kuyaya. ³⁰ N̄oi í fitaḡ ŋa wa waduude í ni, í suuru ŋa, mii an ce n̄ baḡ faaba. ³¹ N̄oi à s̄s̄o à ni, dasi Jesu Laf̄eḡ naane aa ba faaba, awoḡ do inei kpas̄eḡ ŋa fei. ³² N̄oi à waazooa idei Laf̄eḡ Jesu, ŋŋu do inei kpas̄eḡ ŋau fei. ³³ N̄oi id̄u be woo degbeu í gb̄a ŋa í koo í w̄ie kum̄eḡ ŋŋa ŋau. N̄o ŋŋu do in̄eḡ ŋa fei à ce inyi ku dasi gbak̄a. ³⁴ N̄oi í gb̄a P̄olu do Silasi í b̄oḡ ŋa lele bii ileḡ í wa n̄o í na ŋa ije à je. N̄ŋu do in̄eḡ ŋa fei, in̄o n̄ŋa í d̄s̄ do bei à dasi Ilaaḡ naane.

³⁵ Iyi iju í má ŋoi in̄e ngboi Romu ŋa à be polisi ŋa a koo a s̄s̄ woo degbeu ku j̄ḡ in̄e ŋau. ³⁶ N̄oi woo degbeu í s̄s̄ P̄olu ideu í ni, in̄e ngbo ŋa à ni n̄ j̄ḡ ŋe. Na n̄ŋu, í fita í ne n̄ŋe s̄eḡ. ³⁷ Amma P̄olu í s̄s̄ polisi ŋau í ni, aawo. À c̄a wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa m̄o iyi à je inei Romu ŋa n̄o à c̄imbo wa si ile piis̄s̄o. N̄o nsei à bi a nya wa do asii? Kù je beḡbei à ya ce. Í gbe ŋŋa taka n̄ŋai a naa a nya wa. ³⁸ N̄oi polisi ŋau à koo à s̄s̄ in̄e ngboi Romu ŋau. Iyi à gb̄o P̄olu do Silasi inei Romu ŋoi ŋoi zigi n̄ŋa í da nt̄o nt̄o. ³⁹ N̄oi à koo à t̄o ŋa suuru n̄o à nya ŋa hai ile piis̄s̄ou à bei à t̄o ŋa a fita hai in̄o iluu. ⁴⁰ Iyi P̄olu do Silasi à fita hai ile piis̄s̄ou ŋoi à b̄o kpas̄eḡ Lidi. Iyi à koo à ye kpaasi woo dasi naane ŋau à mu n̄ŋa gbugb̄a, à bei à ne.

17

P̄olu do Silasi à b̄o Tesalonika

¹ N̄oi P̄olu do Silasi à waa ne n̄o à lo ilu minji gō ŋa iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni n̄o à to Tesalonika bii Zuifu ŋa à ne ile bii à ya ce kut̄ot̄o. ² N̄oi P̄olu í b̄o ileu be si bei í ne d̄oḡne. N̄o aḡaḡ ŋa à w̄ta t̄iai idei Ilaaḡ aḡoi kus̄imi meḡta à m̄o. ³ Wa s̄s̄ ŋa iyi kù ne bei á

ce iyi in̄e iyi Ilaaḡ í cicau kù ye ijuukp̄a. Á kù n̄o ku j̄l hai si bale má. N̄oi í s̄s̄ ŋa í ni, Jesu iyi n̄ wa n̄ sisi n̄ŋe ideu ih̄e n̄ŋui í je in̄e iyi Ilaaḡ í cicau be. ⁴ In̄e ŋa iyi à de it̄f s̄ieḡ in̄e gō ŋa à dasi ideu naane, n̄o à baa anu ak̄a ku ce, n̄ŋu do Silasi. Beḡbei hai je Zuifu nk̄p̄o m̄o do inaabo ilu iri ŋau ilu iri ŋau à ce, aḡa iyi à m̄a beḡeḡ Ilaaḡ.

⁵ Amma Zuifu ŋau à dedeḡ igu ku ja n̄o à t̄ot̄o in̄e nfe ŋa beḡeḡke à j̄ḡ hoya hoyá í dede n̄o aḡa fei à sei à b̄o P̄olu do Silasi ku dede kpas̄eḡ Zas̄o ku ba a fitaḡ ŋa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede ŋa a kù ye ŋa, n̄o à mu Zas̄o do kpaasi woo dasi ŋe naane gō ŋa à fa ŋa à b̄oḡ ŋa bi in̄e ngboi ilu ŋa. N̄o à wasi ku la à waa ni, in̄e ŋa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ih̄. ⁷ N̄o wee Zas̄o í j̄ḡ à s̄o kpas̄eḡ. Aḡa fei à waa beḡe woodai ilaalu n̄lai Romu à waa ni ilaalu gō í weḡ má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ N̄oi ideu í dede idoi zamaau do in̄e ngboi ilu ŋau. ⁹ N̄oi à ni Zas̄o do kpaasiḡ ŋau a s̄a fia si bei wooda í j̄ile a bei a j̄ḡ ŋa a ne. Iyi à s̄a fiaḡ n̄o à j̄ḡ ŋa.

P̄olu do Silasi à b̄o Beree

¹⁰ Iyi id̄u í d̄u gbak̄a ŋoi kpaasi woo dasi naane ŋau à j̄ḡ P̄olu do Silasi à ne Beree. Iyi à to be ŋoi à b̄o ile bii Zuifu ŋau à ya ce kut̄ot̄o. ¹¹ Amma in̄e ŋa iyi à wa be ŋau à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu ŋa iyi à wa Tesalonika. À gba idei Ilaaḡ do in̄o did̄s̄. Aḡa fei à ya maa cio kuk̄oi ku ba a m̄a bii í je mii iyi P̄olu í ya maa s̄s̄ ŋau n̄t̄oi. ¹² N̄o Zuifu nk̄p̄o í dasi Jesu naane do inaabo Gereki gō ŋa iyi à je ilu iriu do in̄em̄k̄o nk̄p̄o. ¹³ Amma Zuifu ŋa iyi à wa Tesalonika à gb̄o iyi P̄olu wa waazo idei Ilaaḡ Beree ŋoi à koo à dede idoi in̄e ŋa à f̄s̄ in̄o n̄ŋa. ¹⁴ Be gbak̄a ŋoi kpaasi woo dasi naane ŋau à b̄oḡ P̄olu ikpa tenku ku ba ku ne hai be, amma Silasi do Tim̄tee à gbe Beree be. ¹⁵ In̄e ŋa iyi à koo à leek̄a P̄olu à b̄oḡei hee Ateni. N̄oi P̄olu í samba ŋa anu í ni a s̄s̄ Silasi do Tim̄tee a h̄ameḡ n̄ŋu wa r̄ya r̄ya. N̄o in̄e ŋau à sinda à ne Beree má.

P̄olu í wa Ateni

¹⁶ Waati iyi P̄olu wa degbe ŋa Ateni laakae ci ya s̄u domi iw̄e í k̄p̄o sí iluu. ¹⁷ Na n̄ŋu, Zuifu ŋa do Gereki ŋa iyi à ya maa j̄irima Ilaaḡ, í ya ba ŋa faaji ku ce ile bii Zuifu ŋa à ya ce kut̄ot̄o. N̄o aḡa fei, in̄e ŋa iyi í ko si bantumai iluu aḡaḡ ŋa m̄o à ya maa ce kak̄o má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba ŋa kak̄o ku ce ŋoi woo m̄a gō ŋa iyi à je inei Epikuri * do Sitosi † ŋa à b̄o bi tee à waa baa kak̄o ku ce. In̄e gō ŋa à ni, woo ce ide nk̄p̄o yoomai ih̄e. N̄o in̄e gō ŋa m̄o, iyi à gb̄o wa f̄o idei ikui Jesu do kuj̄le má à ni, m̄a iw̄e m̄mu gō ŋai wa f̄aa ya. ¹⁹ N̄oi à b̄oḡe iri kuta gō iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii in̄e ngboi ilu ŋau à ya ce kut̄ot̄o n̄ŋa n̄o à ni, à bi

* **17:18** inei Epikuri ŋa aḡa à ya ni, ino did̄s̄ í re mii fei si kuweeí amane. † **17:18** inei Sitosi ŋa aḡa à ya ni, ine ku jesi mii iyi à naa sie fei.

ka gbo ide tit5 iyi i waa dabii, 20 domi i waa sisi nwa ide tit5 no a bi ka ma yaasee. 21 Wee inei Ateni na fei do ine njoo na iyi a na a buba ilu be a ya so waati nna fei a maa fo walako a gboð baau mii tit5.

22 Njoi Põlu i dede i leeki Arepogu be i s5 na i ni, ije inei Ateni na, n ye iyi ide i iwẽ naji wa mu ne nto nto. 23 Waati iyi n wa n dabii si ina ilu nje n ye mii nkpõ iyi i waa tao na. N ye bi kuwee go a ko si a ni, tengi ihẽi a ya tao ine iyi a kũ mã. Nsei ine iyi ije i waa tao iyi i kũ mã nau be, ideei n wa n sisi nje. 24 Ilaa5, nju iyi i taka andunyau do mii iyi i wa si fei, nju iyi i je Lafẽi lele do ile, kaa buba si ile iyi amane na a ma do awõ nja. 25 Awõ amane kaa yõko ku muaa nkãma, domi kũ ne bukaatai ngõgõ. Nju takãei wa mua amane na kumi do kuwee do mii fei. 26 Hai si ine akã iyi i tako i takaui dimi iyi wa te si andunyau ihẽ fei i fita. Hai takoi i jile waati nna do tengi bii aa maa wa. 27 Ilaa5 i ce bebebi ku ba a ce kookaai a maa dedee do kubabii no si kudedeu aa yõ. Amma nto nto Ilaa5 kũ jto kãma nwa go, 28 domi na irie a ne kuwee, no nju i jõ ara nwa wa ne. Woo ko tia nje go na a ni, awa mõ amãe naji. 29 Debei, si na iyi i jõ a je amai Ilaa5 na, kũ sla ka maa ce lasabu ka ni Ilaa5 i ye bei iwẽ iyi amane i lasabu i coo ku sla do wura wala do isa fufu wala do kuta. 30 Ilaa5 i temuad amane na wo si kumã hai mã nna, amma nsei wa s5 ine nja tengi bii a wa fei a naa a kpaasi ido nja. 31 No i jile ajo si bii ine iyi i cicau a kiitiõ inei andunya na fei no kiitiu dee deei a je. No i jtu ta hai si bale ku ba ku nyisi ine fei iyi ine be a na ku cei.

32 Iyi a gbo Põlu wa fo ide i kujji iku na hai si bale nji ine go na a waa yaakoe. Ine go na mõ a ni, a bi faajii ideu be ma ajo go. 33 Njoi Põlu i ne i jõ nja. 34 Do nju fei, inemako go na a bo bi tee a dasi Jesu naane. Si ina njai Deni woo ce kiitii Arepogu go i wa. Abo go mõ iyi a ya kpe Damarisi i dasi naane do ine go na mã.

18

Põlu i bo Korenti

1 Si anyii nju, Põlu i ne hai Ateni be i bo Korenti. 2 Njoi i ko Zuifu go be iyi a ya kpe Akilasi, iyi a buu ilei Põntu. Kũ kpe titã iyi i naa hai ilei Itali, nju do aboe Pirisila, domi Kolodu ilaalu nlai Romu i na wooda i ni Zuifu fei ku fita hai Romu. Njoi Põlu i bo ku co na. 3 No i buba anad na a ce icei ajo domi i ya ce ilei aco bei anja mõ a ya ce. 4 Ajo kuslmi fei i ya bo waazo ku ce ile bii Zuifu na a ya ce kutotõ. No i ya maa mu nna ide anja do Gereki nau ku ba a dasi Jesu naane.

5 Waati iyi Silasi do Timotee a to wa hai ilei Masedoni, Põlu i ya maa ce icei waazoi waati kãma fei ku maa s5 Zuifu nau iyi nto nto Jesui i je ine iyi Ilaa5 i cicau. 6 Amma a jãa no a waa buu, nji i gbugbã si na irurui ibõe no i

s5 na i ni, bii i na i ce nfe na, i je ide i iri nje. Kũ je baam mã. Hai nnyi an jõ ne n koo n cea hai je Zuifu na waazo. 7 Njoi i ne hai be i bo kpaasi Titee Zusitu, ine iyi i ya maa jirima Ilaa5u. Ilee wee kãkã ile bii Zuifu na a ya ce kutotõu i wa. 8 Njoi Kirisipu ine ngboi igbeu i dasi Lafẽe Jesu naane, nju do inei kpaasẽe na fei. Inei Korenti nkpõ i gbo waazoi Põlu no anja mõ a dasi naane, no a dasi na inyi.

9 Njoi A5 Lafẽe i s5 Põlu si kuye idu i ni, mã ce njo. Hanya i s5 na, mã coko, 10 domi n wee do awõ. Ine go kaa yõko ku lesie awõ hee ku ce laalo. S5 na ideu domi ine nkpõ i wa si iluu ihẽ iyi a je titom. 11 Põlu i buba ilu be adõ akã do bubu no wa ko na si ide i Ilaa5.

12 Waati iyi Galiõ wa je ilaalu si ilei Gerezi, nji Zuifu nau a ce anu akã a totõ a gbã Põlu a bõde bi ku ce kiiti. 13 A ni, mãkõu ihẽ njei wa lele ine nja ku ba a tao Ilaa5 si bei wooda nwa kũ bi.

14 Iyi Põlu wa bi ku fo ide, nji Galiõ i s5 na i ni, bii i je ide i kurara walako laalo goi i ce an nyi wa n naa n gbo ide nje. 15 Amma bii i je ide i kakõ naji do ide i irii ine na do woodai ije taka njei, ijei aa wã ndu nje. N kaa n je woo kiitii ide dimi bebe. 16 Njoi i lele na hai bi ku ce kiituu. 17 No ine nau fei a mu Sõsiteni ine ngboi igbei Zuifu nau a lõsi ku cãa tengii andei ile bi ku ce kiituu. Amma baai Galiõ kũ wa si ideu.

Põlu i nyi ikpa Antiasi

18 Põlu i kpe Korenti mã. Si anyie no i tao kpaasi woo dasi naane nau sukadõ no i koo i wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi i tako i cea Ilaa5 kuwã do kugbasi wo. No i lo akoi inyi do Pirisila do Akilasi ajo a ne ikpa ilei Siri. 19-21 Iyi a to Efeezu nji Põlu i lo ile bii a ya ce kutotõ no i bo Zuifu nau faaji ku ce. Njoi a taoe ku ce ajo minji bi tu nja, amma kũ waa je. Iyi wa ne nji i s5 na i ni, bii Ilaa5 i bi an nyi wa mã. No i jõ Pirisila do Akilasi be i koo i lo akoi inyi i ne hai Efeezu.

22 Iyi i to Sezaree, nji i kita i bo Zeruzalemu i koo i ce inei igbei Jesu na fo. Si anyie no i bo Antiasi. 23 Iyi i ce ajo minji be nji i nyi i dasi kpãa mã i koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua ine na iyi a waa too kpãai Jesu fei gbugbã.

Apolo i bo Efeezu do Korenti

24 Zuifu go iyi a ya kpe Apolo iyi a bi Alesandiri i bo Efeezu. Ilu bisii no i mã tia i ide i Ilaa5 sãa sãa. 25 Wee i mã kpãai ide i Lafẽe no i ya ce waazoe do himma no i sisi ide i Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Zãa nju akã i mã. 26 Wa ce nja waazo do naane ile bii Zuifu na a ya ce kutotõu. Njoi Pirisila do Akilasi a gbo waazie no a kpoo ide nja a koo a teese a sisiaa yaasei ide i Ilaa5 dee dee. 27 Si anyie, Apolo i dasi ido nju ku bo ilei Gerezi. No kpaasi woo dasi naane nau a muaa gbugbã ku ba ku koo no a cea ine na iyi a waa too kpãai

Jesu iyi à wa ilei Geresiu tia ku ba bii í to be a coo cenká. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane n̄au jiiida jiiida na did̄si Ilaās. ²⁸ N̄o í k̄amia Zuifu n̄au do wōok̄o si bantuma ku ba a mà iyi aña à wa si kurarai n̄o í nyisi n̄a hai si tiai idei Ilaās iyi Jesui í je ine iyi Ilaās í cicau dim dim.

19

P̄olu í b̄o Ef̄ezu

¹ Waati iyi Apolo í wa K̄erenti P̄olu í too kp̄aa iyi wa b̄o ikpa iri kuta n̄au n̄o í to Ef̄ezu. N̄oi í ba ine ḡo n̄a iyi à waa too kp̄aaí Jesu be. ² N̄oi í bee n̄a í ni, í k̄u ba Hundei Ilaās tit̄a hai waati iyi ì dasi naane n̄a? N̄oi à j̄eaa à ni, aawo. A k̄u gb̄o mà Hundei Ilaās í w̄ee m̄om. ³ N̄oi P̄olu í bee n̄a má í ni, debei, inyi ku dasi yoomai à ce n̄je. N̄oi à j̄eaa à ni, inyi ku dasii Z̄aaí. ⁴ N̄oi P̄olu í s̄s̄ n̄a í ni, ine n̄a iyi à kpaasi id̄o, añaí Z̄aa í dasi inyi. N̄o í s̄s̄ ine n̄a í ni a dasi Jesu naane, n̄ju iyi à na ku naa si anyii n̄ju. ⁵ Iyi à gb̄o ideí P̄oluu n̄oi à ce inyi ku dasi do irii Laf̄e Jesu. ⁶ N̄oi P̄olu í le n̄na awo si iri n̄o Hundei Ilaās í naa si n̄a n̄oi à waa f̄o ide do fee m̄mu n̄a n̄o à ce walii. ⁷ Ine n̄au à to zakai aña maateejí.

⁸ Si anyii n̄ju, P̄olu í b̄o ile bii Zuifu n̄a à ya ce kutat̄ou wa waazo ideí hommai Ilaās do naane n̄o í ce b̄ēbe zakai cukpa m̄eeta, n̄o añāo n̄a à wasi ku busi n̄je n̄o í wasi ku lele n̄a ku ba a dasi naane. ⁹ Amma ine ḡo n̄a à lele id̄o n̄na à k̄o ku dasi naane, n̄o à nyi à waa f̄o ide laal̄o má si kp̄aaí ideí Laf̄e si wajui zamaau. Na n̄oi í j̄s̄ P̄olu í tekēe hai bi tu n̄a, n̄ju do ine n̄a iyi à waa too kp̄aaí Jesuu. Í ya maa k̄o n̄a si cio āj̄o fei si ile cioí Tianusi. ¹⁰ B̄ēbēi à ce ad̄s̄ min̄ji hee ine n̄a iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu n̄a do hai je Zuifu n̄a, à gb̄ōo ideí Laf̄e Jesu.

Idei ama in̄em̄ok̄oi Seva n̄a

¹¹ Ilaās í mua P̄olu gb̄ugh̄a ku cēo maamaake nla n̄a. ¹² Na n̄oi í j̄s̄ jaee iyi í lu arāe fei, bii à so à lea b̄ōo n̄au si ara à ya ba irii. Ine n̄a m̄o iyi à ne inei in̄ōko n̄a, bii à lu n̄āo, inei in̄ōko n̄au à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu ḡo n̄a à ya maa dabii bii fei a maa n̄ya inei in̄ōkoí ine n̄a. Si in̄o n̄na ḡōḡo n̄na n̄a à dasi id̄o a kpe irii Laf̄e Jesu a n̄yāo inei in̄ōkoí ine ḡo. Zuifu ine nḡboi woo weei Ilaās ḡo iyi à ya kpe Seva, ama in̄em̄ok̄o m̄ēejēe n̄ai à waa bi a ce b̄ēbe. Āj̄o n̄ju ḡo à s̄s̄ inei in̄ōkoí ine ḡo n̄a à ni, do irii Jesu iyi P̄olu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inei in̄ōkoí in̄ēu í ni, ñ mà Jesu n̄o ñ mà P̄olu, amma yooi n̄je m̄o í je. ¹⁶ N̄oi m̄ok̄o iyi í ne inei in̄ōkoí í fo í bata n̄a n̄o í k̄amia n̄a í c̄a n̄a í m̄ēe n̄a nt̄o nt̄o hee aña fei à sa hai kpās̄ēe basí. ¹⁷ N̄oi inei Ef̄ezu n̄a hai Zuifu do Ger̄eki n̄a fei à gb̄o ideu, n̄o n̄jo í mu n̄a, n̄o irii Laf̄e Jesu í ne b̄ēre nt̄o nt̄o. ¹⁸ N̄oi woo dasi Jesu

naane nk̄p̄o í naa í tuuba si bantuma. À f̄o mii iyi aña à ya ce wo. ¹⁹ Ine n̄a iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aña nk̄p̄o nk̄p̄oí à naāo tia n̄na n̄a iyi à ya maa cēo dobu dobu wa à naa à joo si wajui zamaa. Ine ḡo í ce dooai fiaí tia n̄au, n̄o à ba wee j̄iae í to zakai kpekele dubu ciitaa *. ²⁰ B̄ēbēi gb̄ugh̄aí Ās Laf̄e í j̄s̄ ideí Jesu wa fangaa bii fei do gb̄ugh̄a.

Ijai Ef̄ezu

²¹ Iyi n̄ju n̄au í ce í t̄a, n̄oi P̄olu í dasi id̄o n̄ju ku too do ilei Mased̄oni do si ilei Ger̄esi n̄ju ku b̄o Zeruzalem̄u. Í ni bii n̄ju í to be, tilasii n̄ju ku b̄o Romu m̄o. ²² N̄oi í b̄e Tim̄otee do Erasiu, aña iyi à waa sobie si iceu, ikpa Mased̄oni, amma n̄ju takae í kpe keeke má ilei Azii be.

²³ Waati b̄ēbe wahala nla ḡo í dede Ef̄ezu be na kp̄aaí ideí Jesu. ²⁴ Gb̄ede woo c̄a is̄o f̄uf̄u ḡo í wa be à ya kpoo Dematiusi. Í ya ce mii ḡo n̄a iyi à j̄o ilei iw̄e n̄na Aritemi. † N̄o woo ce ice dimi b̄ēbe n̄a fei à ya ba si amanii jiiida. ²⁵ N̄oi í tat̄o woo ce icee n̄a do gb̄ede mmue ḡo n̄a má í ni, í k̄u mà n̄a iyi si iceu ih̄eí à waa ba si amani? ²⁶ In̄e taka n̄je ì waa ȳōo n̄a, ì n̄o ì waa gb̄o n̄a mii iyi P̄olu wa ce. Wa ni k̄u j̄e iw̄e n̄a iyi aman̄e n̄a à ce do awo n̄n̄oi aa t̄o. N̄o í ȳok̄o í k̄amia ine nk̄p̄o nk̄p̄o, k̄u n̄o k̄u je baa Ef̄ezu ih̄e n̄ju ak̄a, do si ilu nk̄p̄oí ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku j̄s̄ ice nwa ku ba iri s̄am̄i. Si anyie á nyi ku j̄s̄ a kaa saalu baa ilei iw̄e nwa Aritemi, n̄o b̄ēre nlae á na ku t̄a, iw̄e iyi inei Azii n̄a do inei andunya fei wa t̄o.

²⁸ Iyi à gb̄o ideu n̄oi id̄o n̄na í k̄s̄, n̄o à wasi ku d̄s̄ anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ N̄oi hoya hoya í dede si iluu fei n̄o do anu ak̄a ine n̄a à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu n̄a à b̄ōo n̄a bii à ya c̄eiu. Ine n̄au inei Mased̄oni n̄ai, añaí à waa si P̄olu si is̄ēnēu. N̄o ine nk̄p̄o í sei í b̄o be. ³⁰ P̄olu wa bi ku b̄o bi zamaau amma kpaasi woo too kp̄aaí Jesu n̄au à k̄o. ³¹ N̄o hee do akawei ile b̄e n̄a ḡōḡo n̄a iyi à je kpaasie n̄au aña m̄o à b̄e ama wa à ni a koo a t̄ōe suuru ku māa naa ile be. ³² Ile bei aña fei à waa d̄s̄ anu à wasi ku f̄o ide n̄na ik̄a ik̄a. Ine nk̄p̄o n̄na k̄u mà na mii í ce à tat̄o be m̄om. ³³ N̄oi Zuifu ḡo n̄a à sisia Alesandu yaasei ideu n̄o à tale sie wajui zamaau. N̄oi Alesandu í ni a coko do awo n̄o wa bi ku s̄s̄ n̄a ideu do yaasee. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi n̄ju m̄o Zuifu, aña fei à wasi ku d̄s̄ anu hee zakai is̄o min̄ji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie n̄oi woo k̄o tiai ilu n̄n̄au í j̄s̄ à coko n̄o í ni, n̄je inei Ef̄ezu n̄a, yooi k̄u mà iyi ilu n̄wai ilei Aritemi ilu b̄ērēu í wa, awai à n̄o à waa ceaa ice. N̄o ì mà n̄a hai lelei mii iyi í j̄ōu í cuku wa. ³⁶ Ine ḡo kaa ȳok̄o ku j̄a ideu. Na n̄ju, í mu ara n̄je n̄a í māa ce nḡōḡo do saasa. ³⁷ Ine n̄a iyi ì naāo wa nsei n̄au ih̄e n̄a a k̄u ce

* 19:19 kpekele dubu ciita fiaí tia n̄au iyi à f̄ia à ȳok̄o ku to fia iyi aa s̄aa woo ce ice zakai ad̄s̄ cij̄ēo f̄eswa si waati n̄na.
† 19:24 iw̄e n̄na Aritemi iw̄e ih̄e inaaboí.

ilei mii ndii ilei iwɛ nwa ɲa a kù nɔ a kù fɔ laalɛ. ³⁸ Na nɲu, bii Demɛtiusi do gbɛde ɲa iyi à wa bi tɛɛ ɲau à nɛ ide gɔ do inɛ ɲoi à jilɛ ajɔ ɲa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ɲa, i jɔ ɲa a ce ide ɲa be. ³⁹ Nɔ bii i nɛ ide gɔ si antɛ má ɲa, aa yɔkɔ i wɛɛ bi inɛ ngboi woo ce kiiti ɲa. ⁴⁰ Aa yɔkɔ a yɛ taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihɛ domi kù nɛ yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fɔ mɔm.

⁴¹ Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲoi í jɔ zamaau í fangaa.

20

Pɔlu í bɔ Masedoni do Gɛɛsi

¹ Iyi hoyaa hoyau í leekl ɲoi Pɔlu í tɔtɔɔ inɛ ɲa iyi à waa too kpãai Jesu ɲau í mu ɲa gbugbã nɔ í tɔɔ ɲa sukudɔ í bei í nɛ ilei Masedoni. ² Í dabii si ileu fei í mua inɛ ɲa iyi à waa too kpãai Jesu ɲa gbugbã ntɔ ntɔ, í bei í to ilei Gɛɛsi ³ í ce be cukpa mɛɛta. Waati iyi wa bi akɔi inyi ku lɔ ku bɔ ilei Siri ɲoi í gbɔ iyi Zuifu ɲa à waa de nɲu ku kpa. Na nɲu, í dasi idɔ nɲu ku too do ikpa Masedoni má. ⁴ Inɛ ɲa iyi à suu si isɛɛnɛɛu wee, Sopatɛɛ amaí Pirusi inɛi Beree, do Aritaaki do Sikundusi inɛi Tesalonika ɲa, do Gayusi inɛi Dɛɛbu, do Timɔtee do Tisiki do Torofimu, inɛi ilei Azii ɲa. ⁵ Anjai à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingauí Pɛɛ hai nɛ lefeeu à tã à koo à lɔ akɔi inyi Filipi be. Nɔ si isɛɛnɛ nwa si ajɔ miusia à koo à ba ɲa Torasi nɔ à ce ajɔ mɛɛje be.

Pɔlu í ce waazo Torasi

⁷ ɲoi ajɔ sintei azuma aleu awa à tɔtɔɔ à waa je ijei Lafɛɛ, ɲoi Pɔlu í wasi ku cea inɛ ɲau waazo. Bii iju í máí Pɔlu á nɛ. ɲoi í jɔ waazoɛu í sɔ hee í to idú laja. ⁸ Wee fitila í kpɔ lelei ile kukpeke bii à tɔtɔɔu. ⁹ ɲoi awaasɔ gɔ wa buba si ferenti be à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pɔlu í sɔ ɲoi í siiko hee í na í sí njoɔ nɔ í cuku wa ile hai lelei ile kukpeke mɛɛtasiaɔ. Iyi à koo à dede à ba wee í ku. ¹⁰ ɲoi Pɔlu í kita wa nɔ í bate í soo í ni, i maà ce njo ɲa, hundɛɛ í weɛ. ¹¹ Iyi Pɔlu í gú lelei ileu má í so pɛɛ í bububue nɔ anjɔ ɲa à je, nɔ í lɔsi ku waazo má hee iju í máu í bei í nɛ. ¹² Amma à bɔɔɛ Etiki iyi í nya í cuku wau kpasɛ baani nɔ inɔi anja fei í dɔ jiiida.

Hai Torasi Pɔlu í bɔ Miletu

¹³ Awa à koo à lɔ akɔi inyi à cua à bɔ Asosi. Tengi bei Pɔlu á na ku ba wa nɔ ka soo. Bɛɛbei í bi si na iyi í jɔ wa bi ku koo do ise. ¹⁴ Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lɔ akɔi inyi awaɔ ɲa à bɔ Mitileni. ¹⁵ ɲoi à nɛ hai be nɔ iju kumáɛ à to gungum gɔ iyi à ya kpe Kio. Iju kumá mmue nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Samosi, ɲoi ajɔ mɛɛtasiaɛ à to Miletu. ¹⁶ Wee Pɔlu í dasi idɔ nɲu ku maà leekl Efɛɛzu ku ba waati ku maà lɔ nɲu si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba nɲu ku to Zeruzalɛmu na jingauí Pantikotu.

Pɔlu wa tɔɔ inɛ ngboi Efɛzu ɲau sukudɔ

¹⁷ ɲoi hai Miletu Pɔlu í be ama Efɛɛzu í ni a kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ɲau wa a naa a ba nɲu be. ¹⁸ Iyi inɛ ɲau à to wa bi tɛɛ ɲoi í sɔ ɲa í ni, inɛ taka nɲɛ í mà ɲa bei ñ jɛ kuwɛɛm waati iyi ñ wa si anini nɲɛ hai ajɔ sinte iyi ñ naa si ilei Azii. ¹⁹ Ñ ce icei Lafɛɛ Jesu do ara ku kaye do cikãaju ajɔ, ñ nɔ ñ yɛ wahala si na iyi í jɔ Zuifu ɲau à leekl si anja a kpam. ²⁰ Inɛ taka nɲɛ í mà mii ɲa iyi à ce nɲɛ aranfãani, n kù singa nɲɛ kãmaɛ. Amma ñ sɔ nɲɛ ntɔ fei nɔ ñ kɔ nɲɛ si cio si bantuma do si kpasɛ nɲɛ ɲa. ²¹ Ñ sɔ Zuifu ɲa do hai je Zuifu ɲa a naa a kpaasi idɔ ɲa a sinda si Ilaaɔ a dasi Lafɛɛ nwa Jesu naane. ²² Nɔ wee bebei má, Hundei Ilaaɔ wa tilasiim n bɔ Zeruzalɛmu, nɔ n kù mà mii iyi à koo bam be. ²³ Amu de ñ mà si ilu fei Hundei Ilaaɔ wa sɔm iyi piisɔɔ ku ce do ijuukpã wa degbɛm. ²⁴ Amma kuwɛɛm kù je ngɔɔ bi tom, n kù nɔ n kù wa saalɛɛ, amu de n ba n tambɔ icɛm iyi Jesu Lafɛɛ í dasim n ce. Iceu nɲui í je n sisi laabaau jiidai didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa

²⁵ Inɛ iyi ñ dabii ñ wa n waazo ide bommai Ilaaɔ si aninii nɲɛu fei, nsei ñ mà iyi í kaa yem má ɲa. ²⁶ Na ɲoi í ce ñ wa n sɔ nɲɛ si bantuma hai nnyi, bii inɛ gɔ nɲɛ í na í ce nfe kù je idei irim, ²⁷ domi ñ sisi nɲɛ ide iyi Ilaaɔ í jilɛ fei n kù singa nɲɛ gɔgɔɛ. ²⁸ I mu ara nɲɛ ku sía, nɔ í ya maa degbe inɛ ɲa iyi Hundei Ilaaɔ í da nɲɛ si awɔ fei, anja iyi à je igbei inɛi Lafɛɛ Jesu ɲa iyi nɲu takɛɛ í ya do nɲɛ. ²⁹ Ñ mà do anyim amane ɲa aa naa si anini nɲɛ bei injai sako í ya naa si angudã ɲa, a kaa nɔ a jɔ nɲɛ. ³⁰ Nɔ baa hai si inɔ nɲɛ inɛ gɔ ɲa aa kpaasi ntɔu ku ba ku je ibo nɔ aa wa inyii itfi woo dasi Jesu naane ɲau a jɛɔ mɔcɔ ɲa. ³¹ Na nɲu, i wɔ njoɔ ɲa. I ye gigi ɲa bei amu takam ñ ce adɔ mɛɛta bi tu nɲɛ Efɛɛzu be wo nɔ ñ kɔ nɲɛ akã akã alɛɔ daakɔ do cikãaju ɲa.

³² Nsei ñ so nɲɛ ñ wa n daa Ilaaɔ si awɔ nɔ ñ wa n da nɲɛ ide didɔɛ si awɔ. Nɲui á yɔkɔ ku mu nɲɛ gbugbã nɔ ku mu nɲɛ tubu iyi í jilɛa inɛ ɲa iyi í cica a je tɛɛ fei. ³³ Waati iyi ñ wa bi tu nɲɛ, inɛ taka nɲɛ í mà ɲa iyi n kù nɛ kɔɔɛɛi isɔ fufú inɛ gɔ hee má je wura wala ibɔɛ. ³⁴ Ñ nɔ í mà ɲa iyi ñ ya n ce icei do awam n bei n ba bukaatai mii ɲa iyi ñ bi fei, amu do inɛ ɲa iyi à waa toom. ³⁵ N nyisi nɲɛ si mii fei iyi á sía í ce icei beɛbe ɲa í ya sobiò hai nɛ gbugbã ɲa nɔ í ye gígí inɛi Jesu Lafɛɛ iyi í ni, woo ce amua í nɛ inɔ didɔ í re inɛ iyi wa gba amauu.

³⁶ Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã ɲoi í gule anjɔ ɲa fei nɔ à ce kutɔɔ. ³⁷ ɲoi anja fei à kpata nɔ à yáa à tɔɔ sukudɔ do kubi ³⁸ à bei à suu hee bi akɔi inyi. Anja fei à wɛɛɔ inɔ ku foi si na iyi í jɔ í ni a kaa na a yɛ nɲu má.

21

Pɔlu í bɔ Zeruzalɛmu

¹ Iyi à tɔɔ ɲa sukudɔ ɲoi awaɔ Pɔlu à koo à lɔ akɔi inyi à nɛ suusuu à bɔ gungum gɔ iyi à ya kpe Kosi, iju kumae nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Rodu. Hai bɛ má nɔ à bɔ Patara. ² Bei à ba akɔi inyi iyi wa bɔ ikpa ilei Fenisi nɔ à lɔ à nɛ. ³ Nɔi à yɛ gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu, à daleɛ do ikpa awɔ canga nɔ à bɔ ikpa ilei Siri. Nɔi à to Tii bii akɔi inyi à kita asoe. ⁴ Ilu bei à yɛ inɛ gɔ ɲa iyi à waa too kpɔai Jesu nɔ à ce aɔ mɛɛje bi tu ɲa bɛ. Nɔi Hundeɪ Ilaaɔ í jɔ à sɔ Pɔlu à ni ku maà bɔ Zeruzalemu. ⁵ Amma iyi aɔi kunɛ nwa í to à nyi bi akou má. Anja fei do abo ɲa ɲa do ama ɲa ɲa à naa à leeki nwa hai iluu. Awa fei à gule ifti tenkuu nɔ à ce kutɔɔ. ⁶ Iyi à tɔɔ nje sukudɔ à tɔ awa à lɔ akɔi inyi à nɛ, ɲoi anja mɔ à nɛ à nyi kpasɛ ɲa ɲa.

⁷ Hai Tii à dasi kpɔa má nɔ à to Tolemasi. Bei à kita hai si akɔi inyi nɔ à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa fɔ nɔ à sɔ bɛ idú aká. ⁸ Iju kumáɛ nɔ à nɛ à bɔ Sezaree. Nɔ à koo à sɔ kpasɛi Filipu woo waazou, nju iyi wa je inɛ aká amane mɛɛje ɲa iyi à cica wo si ilui Zeruzalemu. ⁹ Mɔkou í nɛ mudɛɛ mɛɛ gɔ ɲa iyi à kú má mɔkɔ, walii ɲai. ¹⁰ Iyi à ce aɔ minji bɛ walii gɔ iyi à ya kpe Agabus í naa bɛ hai ilei Zudee. ¹¹ Í naa bi tu wa nɔ í so santiikii Pɔlu í dɔɔ isɛɛ ɲa do awɔɛ ɲa nɔ í ni, ide iyi Hundeɪ Ilaaɔ wa fɔ wee. Inɛ iyi í nɛ santiikiu ihɛ bɛ ihɛi Zuifu ɲa iyi à wa Zeruzalemu aa dɔu nɔ à daa dimi mmu ɲa si awɔ. ¹² Iyi awa do inɛi Sezaree ɲa iyi à wa bɛ à gbɔ ideu, ɲoi à wasi ku tɔɔ Pɔlu ku maà bɔ Zeruzalemu má. ¹³ Amma í ni, na mii í ce í waa kpata bɛɛɛ ɲa í waa ganji wɔokom ɲa. N̄ tɔ sɔlu n ku na irii icei Lafɛɛ Jesu Zeruzalemu bɛ, kú je ku dɔ nju aká. ¹⁴ Iyi à yɛ kú gbɔ ide nwa, à coko nɔ à ni, Aɔ Lafɛɛ ku ce idɔɔbɛ.

¹⁵ Si anyii nju nɔ à dede à ce sɔlu à waa bɔ Zeruzalemu. ¹⁶ Nɔi si inɔi inɛ ɲa iyi à waa too kpɔai Jesu ɲau, inɛ gɔ ɲa à dede hai Sezaree bɛ à si wa, nɔ à bɔɔ wa hee kpasɛi Nasɔɔ inɛi Sipu bii aa ka sɔu. Mɔkɔ í dasi Jesu naane í kpe.

Pɔlu í bɔ Zaaki ku cɔ

¹⁷ Iyi à to Zeruzalemu bɛ ɲoi kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa à gba wa do inɔ didɔ. ¹⁸ Iju kumáɛ ɲoi awaɔ Pɔlu ɲa à bɔ bi Zaaki nɔ inɛ ngboi igbei Jesu ɲau fei à tɔtɔɔ bɛ. ¹⁹ Nɔi Pɔlu í ce ɲa fɔ nɔ í sisi ɲa mii ɲa iyi Ilaaɔ í ce aká aká si gámei hai je Zuifu ɲa na ice iyi nju í ce. ²⁰ Iyi à gbɔ ideɛ ɲoi à saabu Ilaaɔ. Nɔi à sɔ Pɔlu à ni, kpaasi nwa, í gbɔɔ? Zuifu nkɔ nkɔi í dasi Jesu naane nɔ anja fei à waa too woodai Moizi do himma. ²¹ Amma inɛ ɲa à máɛ ide à ni í waa sɔ Zuifu ɲa iyi à wa bi dimi mmu ɲa à jɔ woodai Moiziu do dedembai bala nwa ɲa, nɔ a maà ya dasi ama ɲa ɲa bango. ²² Debei, beirei aa ka ce. Kú nɛ sika káma inɛ ɲa ɲa má

iyi í to wa ilu ihɛ. ²³ Na nju, ce iyi aa ka sɛɛ. Amanɛ mɛɛ gɔ ɲa à wa ihɛ iyi à cea Ilaaɔ kuwá * . ²⁴ Kooɔ ɲa nɔ inɛ fei í ce buki iyi á jɔ í má ɲa, nɔ í sá fiai iri ku wa ɲa. Njuí á jɔ inɛ fei ku má mii iyi à gbɔ na irieu kú je nɔ, amma aa yɛ iyi awɔ takae í waa too woodai Moizi. ²⁵ Amma iyi í ce í dimi mmu woo dasi Jesu naane ɲa, awa à kɔ tia à samba ɲa si na iyi í jɔ à yɔɔ iyi í sɔa ka jile ɲa wooda ka ní a maà ya je ijei kuwee nɔ a maà ya ɲo kpaaɪ ɲa nɔ a maà ya ɲo ɲa jifa nɔ a maà ya tɔtɔɔ sɛɛ hai ce abɔɔ. ²⁶ Iju kumáɛ nɔ Pɔlu í kooɔ inɛ ɲau nɔ à ce buki iyi á jɔ a má. Si anyie Pɔlu í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ í koo í sɔ woo wee Ilaaɔ ɲau aɔi iyi bukkii anja á kɔ, aɔ nju bei a cea anja kuwee aká aká.

À mu Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ

²⁷ Iyi aɔ mɛɛjeu wa tã ɲoi Zuifu ɲa iyi à naa hai ilei Azii à yɛ Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ bɛ. Nɔi à dede idɔi zamaa fei nɔ à muu. ²⁸ Á dɔ anu à waa ni, inɛ inɛi Izireli ɲa, í faaba. Mɔkɔu ihɛ í ya maa bɔ bii fei ku maa kɔ inɛ fei si cio ku maa fɔɔ taalei inɛi Izireli ɲa do woodai Moizi do kpasɛi Ilaaɔu ihɛ. Wee í naaɔ dimi mmu gɔ ɲa wa si kpasɛu ihɛ má, nɔ í dasi ile kumáu riisi. ²⁹ Á fɔ bɛɛɛɛ si na iyi í jɔ à tako à yɛ Torofimu inɛi Efɛzɔu, nju do Pɔlu si iluu, nɔ à tamaa bei Pɔlu í naaɛ wa kpasɛi Ilaaɔ bei. ³⁰ Nɔ inɛ ɲa à cã bii bii si iluu fei. Nɔi inɛ ɲa à sei à wasi ku naa hai bii fei, nɔ à mu Pɔlu á faa à fitae wa hai bantumai kpasɛu. Bɛ gbaká à cɔmbo gambo ɲau. ³¹ Waati iyi à waa bi a kpaa ɲoi inɛ ngboi igúu Romu í gbɔ iyi hoya hoya í dede si ilui Zeruzalemu fei. ³² Nɔi gbaká í so sooge gɔ ɲa do inɛ ngboi sooge gɔ ɲa má nɔ í sei í bɔɔ ɲa bi zamaa. Iyi zamaa í yɛ nju do sooge ɲau, ɲoi à jɔ Pɔlu ku cá. ³³ Nɔi inɛ ngboi igúu í bɔ bi Pɔlu í muu nɔ í ni a dɔu do sese minji. Nɔ í bee ɲa í ni, yooi. Mii í ce. ³⁴ Amma si zamaa inɛ gɔ ɲa à waa la do ide aká, inɛ gɔ ɲa mɔ do ide mmu hee í jɔ inɛ ngboi igúu kú yɔkɔ ku má nɔi ideu na wakataa. Na ɲoi í ce í ni a bɔɔ Pɔlu bii kuwai sooge ɲa. ³⁵ Iyi à tɔɔ Pɔlu hai bii à ya gú a lɔɔ inɔ ileu, ɲoi sooge ɲau à soo lele na kuɔabui zamaa, ³⁶ domi inɛ ɲau fei à waa too ɲa à waa laɔ à waa ni, í kpaa.

Pɔlu wa kɔɔ arae

³⁷ Si bei à waa bi a lɔɔ Pɔlu inɔ ileu, ɲoi í bee inɛ ngboi igúu í ni, aa yɔɔdaam n fɔ ide gɔ? Amma inɛ ngbou í beɛɛ í ni, aseɛ í waa gbɔ Gerɛki mam? ³⁸ Debei, í kú je inɛi Ezibiti iyi si aɔ gbɛɛɛɛ ihɛ í bi ku keke ilaalu nɔ í tɔtɔɔ woo kpa inɛ ɲa anja dubu mɛɛ í bɔɔ ɲa si gbabuau? ³⁹ Nɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalu si ilu gɔ iyi í nya iri. Á bim ni Tarusi si ilei Silisi. N̄ wa n tɔɛi, jɔ n ba inɛ ɲau

* 21:23 à cea Ilaaɔ kuwá Si waati ɲa, bii inɛ í cea Ilaaɔ kuwá, kú nɛ kpɔai ku wa irie. Amma bii kuwá í kɔ, waati nju á wa irie, nɔ ku ce kuwee ɲa.

ide ku fo. ⁴⁰ Nɔ inɛ ngboi igũu í muaa kp̄aa. Nɔi Pɔlu wa leekf bi ku gũ ku loð ina ileu í ni zamaau ku koko do awɔ. Nɔi aŋa fei à koko cau. Nɔ Pɔlu wa sɔ ŋa ide do feei Ebɛɛ.

22

¹ Í ni, inɛ kpaasim ŋa do baam ŋa, i gbɔ iyi ñ nɛ ku sɔ ŋɛ n kɔð aram. ² Iyi à gbɔ wa ba aŋa ide ku fɔ do feei Ebɛɛ ŋoi à mu ara ŋa sɛɛ í re baa bei à tako à mu ara ŋa wo. Nɔi Pɔlu í sɔ ŋa í ni, ³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ihɛi à bíim. Gamalieli í kɔm si cio, nŋui í kɔm si woodai bala nwa ŋa s̄aa s̄aa, nɔ ñ nɛ himma si icei Ilaaɔ si bei inɛ fei í wɛɛð nnyi ŋa. ⁴ Ñ kp̄a woo too kp̄ai Jesu ŋa iju jiida jiida hee ñ kpa gɔgɔ ŋa. Ñ mu inɛm̄kɔ ŋa do inaabo ŋa ñ d̄i ŋa ñ dasi ŋa piis̄ɔ. ⁵ Woo wee nɔi Ilaaɔu do igbei inɛ ngbo ŋau fei aa yɔkɔ a je sɛɛdam. Hai si awɔ ŋhai ñ gba tia iyi à kɔa Zuifu kpaasi ŋa iyi à wa Damasi. Nɔ ñ bɔ bɛ ku ba n mu woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa beu n d̄i ŋa nɔ n naað ŋa wa Zeruzalemu n jɔ à kp̄a ŋa iju.

*Pɔlu wa sɔ ŋa bei nŋu í kpaasi ido
(Cɔ IWB 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Nɔi Pɔlu í sɔ ŋa má í ni, si bei ñ wa n koo ñ maai Damasi zakai dasi, si kp̄aau gbak̄a ŋoi inya kumá nla gɔ í naa sim hai lele í biim piu. ⁷ Nɔi ñ cuku ile nɔ ñ gbɔ ide ku fɔ gɔ wa kpem wa ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce í waa kp̄am iju. ⁸ Nɔi ñ bee ñ ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔi í ni, amui Jesu inɛ Nazareti, amu iyi í ya ma kp̄a iju. ⁹ Inɛ ŋa iyi à waa toom ŋa à ye inya kumáu amma a kù gbɔ imui inɛ iyi wa bam ide ku fɔu. ¹⁰ Nɔ ñ beɛ ñ ni, Lafɛɛ, beirei an ce. Nɔi í ni, dede í bɔ Damasi. Bei aa sɛɛ mii iyi Ilaaɔ í bi í ce fei. ¹¹ Kulai inya kumáu í jò ñ fɛɛju. Na nŋu, kpaasim ŋa à mu awɔm nii à toð Damasi.

¹² Wee m̄kɔ gɔ í wa be à ya kpoo Ananiasí, í mà beɛɛɛ Ilaaɔ ñ wa too woodai Moizi. Zuifu ŋa iyi à wa ilu be fei à waa je sɛɛda jiidaɛ. ¹³ Nɔi í naa bi tom nɔ í ni, Sɔlu kpaasim, ye ilu. Tengi be gbak̄a ijum í ci nɔ ñ yɔɔ. ¹⁴ Nɔ í ni má, Ilaaɔ Lafɛɛi bala nwa ŋai í cicaɛ ku ba í mà idaɔbie nɔ í ye Jesu Inɛ Dee deeu, nɔ i gbɔ ideí geɛɛ. ¹⁵ Awoi aa je sɛɛdaɛ í sɔ inɛ fei mii iyi í ye do iyi í gbɔ. ¹⁶ Nsei, maá jò ñ kpe má. Dede í kpe irii Að Lafɛɛ, í jò à dasieð inyi ku ba í we í má hai si dulum dɛɛ ŋa.

Pɔlu wa sisi bei Lafɛɛ í be nŋu bi dimi mmu ŋa

¹⁷ Pɔlu í ni má, iyi ñ nyi Zeruzalemu ŋoi ajo nŋu gɔ ñ wa n ce kutɔɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ ñ ce kuyɛ. ¹⁸ Si kuyɛm nou ñ ye Lafɛɛ Jesu nɔ í s̄m í ni n ce r̄ya n fita hai Zeruzalemu domi inɛ ŋau a kaa gba ide iyi ñ wa n sisi na irii nŋu. ¹⁹ Nɔ ñ ni, Lafɛɛ, ngu ŋa à mà s̄aa s̄aa iyi ñ ya n bɔ ile bii à ya ce kutɔɔ ŋa n mu inɛ ŋa iyi à

dasie naane n c̄a ŋa nɔ n dasi ŋa piis̄ɔ. ²⁰ Nɔ à mà si ajo iyi à kpa Etieni woo je sɛɛdaɛ, amu takam ñ wa be ñ jesi a kpaa. Amui ñ c̄a inɛ ŋa iyi à kpaa ŋau j̄inɛ nŋa m̄m. ²¹ Amma í s̄m í ni n koo, domi hee j̄iij̄i bi dimi mmu ŋai nŋu á bem.

Pɔlu do inɛ ngboi igũu Romu

²² Inɛ ŋau à waa desi ideí Pɔlu itf̄ hee í fɔ ide ŋau be. Amma waati iyi à gbɔ í ni Ilaaɔ í be nŋu bi dimi mmu ŋa, ŋoi aŋa fei à losi ku d̄ɔ anu à waa ni, i kpaa. Dimii lafɛɛ kù s̄ta ku maa weɛ. ²³ Idaɔk̄ɔ ŋa í jò à waa d̄ɔ anu nɔ à bɔ ibɔ nŋa ŋa à nyɔɔ, nɔ à waa dede iruru lele. ²⁴ Nɔi inɛ ngboi igũu Romuu í ni a bɔð Pɔlu inɔ ile nɔ a teaa kp̄otɔɔ ku ba ku fɔ nto. Í ni beɛbei si na iyi í jò wa bi ku mà na mii í jò zamaau wa d̄ɔ sie anu. ²⁵ Iyi à d̄i Pɔlu à waa bi a c̄aa ŋoi í bee inɛ ngboi sooge ŋa iyi í wa beu í ni, ñ nɛ kp̄aa í c̄a inɛ Romu tit̄a í bei í ceaa kiiti? ²⁶ Iyi inɛ ngboi sooge ŋau í gbɔ ideu í koo í s̄ɔ inɛ ngboi igũu í ni, beirei aa ce. M̄kɔu inɛ Romui. ²⁷ Nɔi inɛ ngboi igũu í naa bi Pɔlu í beɛɛ í ni, awou inɛ Romui? Nɔ Pɔlu í ni, oo. ²⁸ Nɔi inɛ ngboi igũu í ni, amu ñ s̄a fiaj̄ jiida jiida ñ bei ñ jeð inɛ Romu. Nɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amu, beɛbei à bíim. ²⁹ Nɔi gbak̄a inɛ ŋa iyi à waa bi a c̄aa à j̄ɔ, domi njo í mu baa inɛ ngboi igũu takae do iyi í gbɔ Pɔlu takae inɛ Romui nɔ wee nŋu í jò à d̄tu do sесе wa.

À bɔð Pɔlu bi igbei woo kiiti ŋa

³⁰ Inɛ ngboi igũu í bi nŋu ku mà kam kam mii iyi í jò Zuifu ŋau à waa ye taaleí Pɔlu. Na ŋoi í jò iju kumáɛ í jò à f̄tu, nɔ í ni inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋa do igbei woo kiiti ŋau fei a tɔtɔɔ wa. Nɔ í bɔð Pɔlu waju ŋa.

23

¹ Pɔlu í k̄asi inɛ ŋa iyi à tɔtɔɔ iju nɔ í ni, inɛ kpaasim ŋa, id̄m kaa ye taalem domi ñ ce kuwɛɛm nii dee dee si wajui Ilaaɔ hee do nnyi fei. ² Nɔi Ananiasí woo wee nɔi, í s̄ɔ inɛ ŋa iyi à waa leekf bi Pɔluu í ni a c̄aa si geɛɛ. ³ Nɔ Pɔlu í buu í ni, Ilaaɔi á c̄aɛ, awɔ idf̄ fufu *! Í buba í waa kiitiim si woodai Moizi, nɔ í kua wooda má í ni a c̄am. ⁴ Nɔi inɛ ŋa iyi à waa leekf k̄ak̄ɔɛu à ni, woo wee nɔi Ilaaɔi í yɔkɔ í waa bu beɛbe? ⁵ Nɔi Pɔlu í ni, kpaasim ŋa, n kù mà mà woo wee nɔi. Ñ mà iyi kukoi ideí Ilaaɔ í ni, í mað ya fɔ taaleí ilu iri nŋe ŋa.

⁶ Pɔlu í mà si igbeu inɛ gɔ ŋa Sadusi ŋai, inɛ gɔ ŋa nɔ Farisi ŋai. Nɔi í fɔ ide hee lele si igbeu í ni, inɛ kpaasim ŋa, amuu Farisii, inɛ iyi Farisi ŋa à bí. Í waa kiitiim ŋai si na iyi í jò ñ dasi naane iyi iku ŋa aa na a j̄i hai si bale. ⁷ Iyi í fɔ beɛbe gbak̄a, ŋoi Farisi ŋau do Sadusi ŋau à waa ce kak̄ɔ nɔ igbeu í kp̄ɛ minji. ⁸ Sadusi ŋa à ya ni iku ŋa a kaa j̄i hai si

* **23:3** owo idf̄ fufu bi Zuifu ŋa arabui. Bi tu ŋa inɔ ilei à ya si inɛ ŋa nɔ à ya teese anyii ileui jiida. Amma inɔ ileu takae konkombii í ya maa nu. Bii à nia inɛ idf̄ fufu í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

bale, amaleka do hunde mmu gɔ ɲa mɔ a kù wɛɛ, amma Farisi ɲa à jesi iyi mii ɲau be fei í wɛɛ. ⁹ Nɔ wakata í dede si anini ɲa à waa já do gbughã, nɔ Farisi woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ ɲa à ni, a kù ye taalee mɔkɔu. Yooi í mà mà amaleka gɔi walakɔ hunde mmu gɔi sɔsɔ ide.

¹⁰ Nɔi kakɔu í la ntɔ ntɔ hee njo í mu ine ngboi igũu jiida a màà na a ga arai Pɔlu. Nɔ í ni sooge ɲau a koo a gbã Pɔlu wa a nyiðe inɔ ileu.

¹¹ Idũ ajɔ ɲɲu Að Lafɛɛ í naa í sɔ Pɔlu í ni, màà mɔngɔ munya. Si bei í jɛɛm sɛɛda Zeruzalemu ihɛ, bɛɛbe mɔi aa jɛɛm sɛɛda Romu mà.

À waa de Pɔlu ku kpa

¹² Iju kumáe daadaako ɲɔi Zuifu ɲau à ce anu akã nɔ à ceekpe à ni aɲa a kaa je hee má je a mɔ bii kù je à kpa Pɔlu sisi. ¹³ Aɲa iyi à ce anu akãu à re baa aɲa ciiji. ¹⁴ Nɔi à koo à ba ine ngbo ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à sɔ ɲa à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngɔgɔ bii kù je à ba à kpa Pɔlu sisi. ¹⁵ Na ɲɲu, à bi inɛ do igbei woo kiiti ɲau í koo í sɔ ine ngboi igũu ku naaɔ Pɔlu wa bi tu ɲɛ, nɔ ku jo bei í waa bi í teese í cɔ yaasei ideɛu má ɲa. Awa aa ka ce sɔluu ka kpa hee ku maa to wa be.

¹⁶ Amma ama inemakɔi weci Pɔlu í gbɔ à waa fɔ ideí zambau. Nɔi í koo í lo ideí sooge ɲau nɔ í sɔ Pɔlu ideu. ¹⁷ Nɔi Pɔlu í kpe ine akãi ine ngboi sooge ɲau í sɔsɔ í ni, bɔɔ ama awaasũ ihɛ bi ine ngboi igũu domi í ne ide gɔ iyi à sɔsɔ. ¹⁸ Nɔi ine ngboi sooge ɲau í bɔɔ awaasũu bi ine ngboi igũu, nɔ í sɔsɔ í ni, Pɔlu ineí piisɔu í kpe nɔ í tɔm n naaɔ awaasũu ihɛ wa bi titɛɛ, domi wa bi ku sɛɛ ide gɔ. ¹⁹ Nɔi ine ngboi igũu í mu awɔi awaasũu í bɔɔɛ kɔkɔlɛ í beɛɛ í ni, ide mii í waa bi í sɔm. ²⁰ Nɔi í ni, Zuifu ɲa à ce anu akã à tɔɛ ala í bɔɔ Pɔlu bi igbei woo kiiti ɲau, nɔ ku jo bei à waa bi a teese a cɔ yaasei ideɛ má. ²¹ Amma màà ti í gbɔ ide ɲɲau, domi à re baa aɲa ciiji ine ɲa iyi à waa siaa kpãa ku ba a muu. Nɔ aɲa fei à ceekpe à ni aɲa a kaa je a kaa mɔ bii kù je à kpa. Baa nsei à tã sɔluu a cɔo. Awɔ akãi à waa degbe í jɔ ku naa wa. ²² Nɔi ine ngboi igũu í ni, màà sɔ ine gɔ í ni í sisiim ideu ihɛ má. Nɔ í jɔ awaasũu í ne.

À bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ile

²³ Nɔi ine ngboi igũu í kpe ine ngboi sooge minji gɔ ɲa í sɔ ɲa í ni, í tɔtɔ sooge cɔ minji a bɔ Sezaree do masa kitaɔ fɛɛwa do ilu kakaa ɲa aɲa cɔ minji í ce sɔluu í dasi kpãa iso mɛɛsã ale ɲa. ²⁴ Nɔ í dɛa acɔ ɲa gaayi nɔ í so Pɔlu í kooðe bi Felisi ilu ileu baani. ²⁵ Iyi í fɔ bɛɛbe í tã ɲɔi í kɔ tia má í ni, ²⁶ amu Kolodu Lisiasi, ñ wa n cɛɛ fɔ, awɔ Felisi ilu ile ilu bɛɛɛ nla nla. ²⁷ Mɔkɔu ihɛ wee n jɔ à naaɔe wa bi tɛɛ. Zuifu ɲa à muui à waa bi a kpaa. Iyi ñ mà iyi ineí Romui ɲɔi ñ koo do soogem ɲa nɔ ñ gbaa. ²⁸ Ñ bi n mà na mii í ce à waa ye taalee. Na ɲɲu, ñ bɔɔe si wajui igbei woo kiiti

ɲɲa. ²⁹ Hai bei ñ yɔɔ iyi à waa ye taalee na wooda ɲɲa amma kù ce ngɔgɔ iyi í to a dasie piisɔ mɔm hee ma je a kpaa. ³⁰ Si anyie ñ gbɔ iyi Zuifu ɲau à ce anu akã ku ba aɲa a kpaa, ɲɔi gbakã ñ jɔ à naaɔe wa bi tɛɛ. Nɔ ñ sɔ ine ɲa iyi à waa ye taalee a naa a fɔ ide ɲɲa si wajue.

³¹ Iyi í kɔ tiau í tã nɔ í soo í na sooge ɲau. Nɔi sooge ɲau à ce bei í sɔ ɲau fei, à so Pɔlu idũu à bɔɔe hee Antipatisi. ³² Iju kumáe ɲɔi sooge ɲau à nyi bi ileu nɔ masa ɲau à waa bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ileu. ³³ Iyi à to Sezaree gbakã ɲɔi à naa tiau nɔ à nyisie Pɔlu. ³⁴ Iyi í cio tiau í tã ɲɔi í bee Pɔlu hai bii í naa. Nɔi Pɔlu í ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nɔ Felisi í ni, awɔi aa sisiim ideɛ bii woo ye taalee ɲau à to wa. Nɔ í ni a dasi Pɔlu kpasɛi amanlu Herodu.

24

Zuifu ɲa à mà Pɔlu ide

¹ Iyi í ce ajɔ miu ɲɔi Ananiasi woo wee nlaí Ilaaɔu í bɔ Sezaree ɲɲu do ine ngbo gɔ ɲa do woo mà wooda gɔ iyi à ya kpe Tɛɛtulu. Nɔi à bɔ bi Felisi ilu ileu à koo à waa fɔ taalee Pɔlu. ² Nɔi à kpe Pɔlu wa na Tɛɛtulu í losi ide ku fɔ wa yeð taalee wa ni, awɔ Felisi ilu bɛɛɛ nla, à ne laakai ku sũ ntɔ ntɔ do baakɛ. Ilu ku ye jiidae í jɔ í kpaasi mii nkɔpɔ na aranfaanií ile nwa. ³ À jesi mii iyi í waa ce fei bii fei si waati kama fei do saabu jiida. ⁴ A kù bi ka kpa waatie amma à waa tɔɛe í cɔ wa do iju jiida nɔ í gbɔ ide keeke iyi à neu ihɛ. ⁵ À ye iyi mɔkɔu ihɛ ilu naanaui, nɔ í ne kòsi si aninií Zuifu ɲa si andunyau ihɛ fei. Nɲui í je ine ngboi kpãai Aɔ ku tɔgɔ iyi à ya kpe ineí Nazareti ɲa. ⁶ Í dɛ kpãa mɔm ku riisii kpasɛi Ilaaɔu. Nɲui í jɔ à muu. [À bi ka kiitie do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi ine ngboi igũu í naa í gbaa hai si awɔ nwa do gbughã. ⁸ Nɔ í ni woo ye taalee ɲau a naa bi tɛɛ.] Awɔ takɛ beɛɛ ide, aa yɔkɔ í gbɔ ntɔi ideu si bii í jɔ à waa ye taalee.

⁹ Iyi Tɛɛtulu í fɔ bɛɛbe í tã nɔ Zuifu ɲa iyi à wa beu fei à ni ideu ntɔi.

Pɔlu í kòð arae si wajui Felisi

¹⁰ Nɔi Felisi ilu ileu í tosi Pɔlu awɔ í ni ku fɔ ideɛ. Nɔi Pɔlu í ni, ñ mà iyi awɔi ñ je woo ce kiiti ilu ihɛ hai ku kpe. Na ɲɲu, an kòð aram do laakai ku sũ. ¹¹ Bii í bee aa sɛɛ iyi kù re ajɔ maateji wa iyi ñ bɔ Zeruzalemu Ilaaɔ ku gulea. ¹² Ine kama kù yem bii ñ wa n ce kakɔ do ine gɔ titã hee má je n kòsi ɲa ija si kpasɛi Ilaaɔ walakɔ ile bii à ya ce kutɔtɔ ɲɲa ɲa walakɔ si ino ilu ɲɲa. ¹³ Ide iyi à waa mám nɔu be nsei, nkama kù weɛ iyi wa nyisi iyi ntɔi. ¹⁴ Amma ide akãi an jesi si wajue, ñ wa n tɔ Ilaaɔ Lafɛɛi bala nwa ɲa do kpãa iyi ine ihɛ ɲa à waa ni iboi. Do ɲɲu fei, ñ wa n jirima woodai Moizi ɲau do tiai walli ɲau fei. ¹⁵ Ñ dasi naane iyi Ilaaɔ á jɔ amane jiida ɲa do amane laalɔ ɲa hai si bale, bei aɲa mɔ à dasi naane. ¹⁶ Nɲui í jɔ amu mɔ ñ wa n hanya ajɔ

fei ku ba idəm ku maà ye taalem si wajui Ilaaš do si wajui ine ŋa.

¹⁷ Adō nkpō nkpōi í lō n kù bō Zeruzalemu. Si ajō gbējiu ihēi n̄ koo bē n̄ bō ku sobi inēi ilem ŋa do fia nō n̄ cea Ilaaš amua. ¹⁸ Si n̄ñui à bam kpašēi Ilaaš bē n̄ wa n̄ ce bukii ara ku mām. Zamaa kāmā kù wa bē, ija ku kōsi mō kù wa bē. ¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii gō ŋa à wa bē. Á s̄la aŋa taka n̄ñā a naa a je seeda si wajue bii í je à ye sim taale gō. ²⁰ Walakō jō ine ŋau ihē a fō taale iyi à ye sim si waati iyi à leekim si wajui igbei woo kiiti ŋau. ²¹ A kù ye taalem si nkāmā bii kù je si ide akāu ihē iyi n̄ fō hee lele n̄ ni iku ŋa aa na a j̄l hai si bale. Na ŋoi í jō à waa kiitim si wajue n̄ñyi má.

²² Wee Felisi í má yaasei kpāai woo dasi Jesu naane ŋa s̄aa s̄aa, ŋoi í s̄s̄ Zuifu ŋau í ni, í jō Lisiasi ine ngboi igūu ku to wa, ajō n̄ñui an wūa ide n̄ñeu. ²³ Nō í s̄s̄ ine ngboi sooge ŋau í ni ku mu Pōlu titā, amma ku jō ku nē arae keeke nō kù ya jō kpaasie ŋa a ya naa a cōo nō a máa gbāaa.

Pōlu í wa wajui Felisi do Dusila

²⁴ Iyi waati í lō keeke ŋoi Felisi í naaō abo Zuifue gō wa, à ya kpoo Dusila. ŋoi í ni a koo a kpe Pōlu wa. Iyi í to wa nō à waa desie ifi si bei wa fō idei naane ku dasi si Jesu Kirisi. ²⁵ Amma si bei Pōlu wa sisi ŋoi idei dee dee ku je do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nō í ni, aa yōkō í nē titā. Bii n̄ ba faya an kpee má. ²⁶ Wee wa bi Pōlu ku mua n̄ñu fiaí. ŋoi í ce í ya maa kpoo kpaā kpaā aŋaō a máa fō ide.

²⁷ Iyi í ce bei adō minji ŋoi Pōsiu Fesitu í na í s̄asi agbei Felisi. Wee Felisi í jō Pōlu ile piisōō bei si na iyi í jō wa bi n̄ñu ku nē beere bi Zuifu ŋau.

25

Pōlu í so kiitie í daa ilaalu nlai Romu si awō

¹ Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajō meesiae í bō Zeruzalemu. ² ŋoi ine ngboi woo weei Ilaaš ŋau do Zuifu ine ngbo ŋau à koo à má Pōlu ide bi Fesitu. ³ Nō à waa tōe suuru ntō ntō ku ba kù jō Pōlu ku naa Zeruzalemu. Á waa bi Pōlu ku naa Zeruzalemui si na iyi í jō à d̄l zamba n̄ñā aŋa a ba a kpaā kpāa. ⁴ Amma Fesitu í je ŋa í ni Pōlu í wa ile piisōōi Sezaree nō n̄ñu takai n̄ñu kaa kpeke ku nyi bē. ⁵ Na n̄ñu, í ni a jō n̄ñu do ine ngbo ŋa ŋa a koo bē nō bii í je í ce taale gōi á fō.

⁶ Fesitu kù re ajō mēeje wala ajō mēewa si inō ŋa nō í nyi Sezaree má. Iju kumáe nō í bō ile bi ku ce kiiti nō í ni a naaō Pōlu wa. ⁷ Iyi Pōlu í to wa ŋoi Zuifu ŋa iyi à naa hai Zeruzalemu à kaakoē à waa máa ide laalo kugaabu nkpō nkpō n̄ nkāmā kù wēe iyi wa nyisi iyi ide n̄ñau ntōi. ⁸ ŋoi Pōlu wa kōō arae í ni, n̄ kù ce kurara gō si woodai Zuifu ŋa hee má je si kpašēi Ilaaš hee má je bi ilaalu nlai Romu. ⁹ Amma Fesitu wa bi n̄ñu ku nē beere

bi Zuifu ŋau. Na ŋoi í jō í bee Pōlu í ni, í bi í bō Zeruzalemu a cees kiiti si wajum na irii ideu ihē? ¹⁰ ŋoi Pōlu í ni, aawo. Bi ku kiiti ilaalu nlai Romui n̄ wa ihē, ihēi á s̄la a kiitiim. N̄ kù cea Zuifu ŋa kurara kāmā, nō awō takae í waa nē kumásie s̄aa s̄aa. ¹¹ Bii n̄ ce kurara walako daa gō iyi í to a kpam n̄ kaa n̄ kō. Amma ide ŋa iyi à waa ye taalem siu ihē, bii kù je ntō ine gō kaa yōkō ku dasim awō. Na n̄ñu, n̄ so kiitim n̄ daa ilaalu nlau takae si awō. ¹² Iyi Fesitu do ine ŋa à busi nje à tā, ŋoi í s̄s̄ Pōlu í ni, si bei í so kiitie í daa ilaalu nlau si awō, bi tēeí aa bō.

Á bōō Pōlu si wajui Agiripa do Berenisi

¹³ Iyi waati í lō keeke má, ŋoi amanlu Agiripa do weče Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fōō. ¹⁴ Si bei à waa kpe bē ŋoi Fesitu í s̄s̄ amanluu idei Pōluu í ni, ine gō í wa ihē, Felisi í jō à dasie piisōō. ¹⁵ Iyi n̄ bō Zeruzalemu ŋoi ine ngboi woo weei Ilaaš ŋau do ine ngboi Zuifu ŋau à naaō idee wa bi tom. Nō à tōom n̄ ye taalee ku ba aŋa a kpaā. ¹⁶ Amma n̄ je n̄ñā n̄ ni inēi Romu ŋa a ci ya jō a kpa ine bii kù je à kiitie. Á ya muua waatii n̄ñu do woo ye taalee ŋau a fō ide titā geleō gele. ¹⁷ ŋoi aŋa fei à naa ilu ihē. Si bei n̄ kù bi ku kpe má, ŋoi iju kumáe n̄ kpe ŋa bi ku ce kiiti nō n̄ ni a gbā Pōlu wa. ¹⁸ ŋoi woo ye taalee ŋau à dede sie amma a kù ye taalee si ide laalo gō bei n̄ wa n̄ tamaatu. ¹⁹ Idei kutōoi aŋa taka n̄ñai à waa ce si kakōō, do idei mākō gō iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma Pōlu í ni dim dim mākōu í wēe. ²⁰ Amu n̄ biti beirei an kiiti ideu ihē. Na ŋoi í jō n̄ bee Pōlu bii í bi n̄ koo n̄ cea kiitiu ideu Zeruzalemu. ²¹ Amma í so kiitiu í na ilaalu nlau. Nō n̄ ni a dasie piisōō má titā hee n̄ maa n̄ jō a kooōe bi tēe. ²² ŋoi Agiripa í s̄s̄ Fesitu í ni, amu takam n̄ bi n̄ gbō ide hai si geleí mākōu. ŋoi Fesitu í ni, ala aa gbō.

²³ ŋoi iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiitiu do jirima jiida, ŋoi ine ngboi sooge ŋa do ilu beereí ilu ŋau à too ŋa wa. ŋoi Fesitu í ni a naaō Pōlu wa, nō à naae wa. ²⁴ Iyi Pōlu í to wa ŋoi Fesitu í ni, to, awō amanlu Agiripa do inje iyi í wa ihē fei ŋa, Pōluu wee. Na iriēi Zuifu ŋau fei à naa bi tom waati iyi n̄ bō Zeruzalemu, nō à nyi wa bitom ihē má, à waa la à ni kù s̄la a jōō si hunde. ²⁵ Amu n̄ kù ye sie taale kāmā iyi í to a kpaā. Amma si bei n̄ñu takae í so kiitiu í daa ilaalu nlau si awō ŋoi í ce n̄ ni an jō a kooē bi tēe. ²⁶ Do n̄ñu fei, n̄ kù ye sie ide baa icu akā iyi an ceaō ilaalu nlau tia. Na ŋoi í jō n̄ naae wa si wajui inje fei. Iyi í re mōm n̄ naae wai si wajui awō amanlu Agiripa, í ca yaasei ideu ku ba n̄ ba iyi an kō. ²⁷ Kù n̄eem yaase n̄ sambaa inēi piisōō gō n̄ n̄ kù sisiaa taale gō iyi í ce.

26

Pōlu wa kōō arae si wajui Agiripa

¹ ŋoi Agiripa í s̄s̄ Pōlu í ni, í nē kpāa í fō ide í kōō arae. ŋoi Pōlu í wu awō lele nō í losi ku

kaò arae í ni, ² awò amanlu Agiripa, inòm í dš do bei an fo ide nnyi n kaò aram si wajue si ide na iyi Zuifu nau à waa mám nou fei. ³ N mà iyi í mà dedembai Zuifu na sãa sãa do idei kakò nja. Na n̄oi í jò ñ wa n tɔɛe í gbò idem do laakai.

⁴ Zuifu nau fei à mà kuwɛem hai waati iyi ñ wɛɛ awaasũ. À mà iyi Zeruzalemu bei ñ je ama bi dimii inem na. ⁵ À màm hai ku kpe. Na n̄ju, bii à bi aa yòkò a jɛem sɛɛda iyi si kp̄ai Farisi n̄ai ñ la, aña iyi à re inɛ fei si kp̄ai Ilaaš ku tɔɔ nja. ⁶ Nò nsei à waa kiitiim si na iyi í jò ñ wa n cò kp̄ai kuwā iyi Ilaaš í cea bala nwa nja. ⁷ Kuwāu dimi maateeeji nwa nau mɔ fei à waa cò kp̄ae. Na n̄oi í jò ñ wa cea Ilaaš ice do himma aledò daako. Amanlu, kp̄auu be iyi ñ wa n cò n̄ju í jò Zuifu nau à waa mám ide. ⁸ Beirei í ce in̄e Zuifu na í ci ya yòkò í dasi naane n̄ai iyi Ilaaš á j̄i iku nja.

⁹ Amu takam ñ tamaa í slai wo n dede kp̄aa baa yooma fei bei an ce n ganjiò idei Jesu inei Nazareti. ¹⁰ Beɛbei ñ ce Zeruzalemu. Ine ngboi woo weei Ilaaš na à nam gbugbā n muò woo dasi Jesu naane nkpo n dasi n̄a piisɔɔ. Bii à bi a kpa inɛ gò m̄am amu takam ñ ya n wa sii. ¹¹ Tuuba nkpo nkpo ñ ya n maa n kp̄a n̄a ijui ile bii Zuifu na à ya ce kutɔtɔɔ n̄ja n̄a fei ku ba n tilasi n̄a a kosi idei Jesu. ñ ya n maa n mu n̄a do idòkò hee kaa kaa, ñ ya n bò hee do si ilu mmu n̄a fei n koo n kp̄a n̄a iju.

Pòlu wa fò ideí idò ku kpaasie
(Cò IWB 9:1-19; 22:6-16)

¹² N̄oi Pòlu í ni má, beɛbei inɛ ngboi woo weei Ilaaš na à yòdaam n bò Damasi do yiiko nja. ¹³ Amanlu, zakai dasà si kp̄auu ñ ye inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do inɛ n̄a iyi à waa sim. Inya kumá í re baa inya kumá inunu. ¹⁴ N̄oi awa fei à cuku ile, nò ñ gbò imu gò wa bam ide ku fò do feei Ebeɛ wa ni, Sòlu, Sòlu, na mii í ce í ya maa kp̄am iju. Á gaabue í kò sim bei í ya gaabua kete kombo iyi wa jabu na goloi lafɛɛɛ. ¹⁵ Nò ñ bee ñ ni, awòí yoo Lafɛɛ. Nò í ni, amui Jesu iyi í ya maa kp̄a ijuu. ¹⁶ Nsei, dede í leekí. Ñ naa siei n cicae í je woo ce icem, nò í je sɛɛdaí mii n̄a iyi í ye tã do iyi aa nyi í ye mà waati iyi an naa sie. ¹⁷ N̄ ciacai hai si inei Izireli n̄a do hai bi dimi mmu n̄a nò ñ wa n beɛ bi tu n̄a ¹⁸ í c̄i n̄ja iju. Ñ wa n beɛ bi tu n̄ai ku ba a sinda hai si ilu kuku a lò si inya kumá, nò a sinda hai si gbugbāi Seetam a naa bi Ilaaš. An beɛ bi tu n̄ai ku ba a dasim naane nò Ilaaš ku kpa dulum du n̄a nò a na a je tubu do inɛ n̄a iyi í cica à je tee.

Pòlu wa fò ideí iceɛ

¹⁹ N̄oi Pòlu í ni má, amanlu Agiripa, na n̄oi í ce ñ wa n jirima kuye iyi í naa hai bi Ilaaš. ²⁰ Sinte titã ñ ce waazo Damasi, si anyie nò ñ ce Zeruzalemu do si ilei Zudee fei do bi dimi mmu n̄a. Ñ s̄s̄ n̄a ñ ni a kpaasi idò a sinda si Ilaaš, nò a ce ice iyi á jò a ye si n̄a iyi

à kpaasi idò. ²¹ Na n̄oi í ce Zuifu nau à mum hai kpaasie Ilaaš à waa de ku kpam. ²² Amma Ilaaš í nyam hee do nnyi fei nò ñ wa ih̄ɛ ñ wa n je sɛɛda si wajui amanɛ n̄a hai keeke do nla fei. N kù wa n fò ide gò bii kù je iyi Moizi do walii n̄a à ni á na ku ceu baasi. ²³ Mii iyi à ni á na ku ceu n̄ju í je Kirisi á na ku ye ijuukp̄a nò kù je inɛ sinte iyi á j̄i hai si bale nò ku sisi idei inya kumá bi Zuifu n̄a do bi dimi mmu n̄a.

Pòlu í s̄s̄ Agiripa ku dasi Jesu naane

²⁴ Si bei Pòlu í sisi yaasei ideɛ beɛbe n̄oi Fesitu í la hee lele í ni, Pòlu, í waa sũmu. Mà cio nla ku ceɛ í dasie sũmu. ²⁵ Amma Pòlu í ni, n kù je sũmu Fesitu, awò ilu beɛɛɛ. Ide iyi ñ wa n fòu dei í je n̄a, nò wa too kp̄a. ²⁶ Amanlu Agiripa í nò í mà yaasei ideu. N̄oi í ce ñ wa n fò ideu do laakai ku sũ si wajue si na iyi í jò ñ mà kãmae kù manjia, domi ideu kù ce si asii. ²⁷ Awò amanlu Agiripa, í dasi idei walii nau naane mbe? Ñ mà sãa sãa iyi í dasi naane. ²⁸ N̄oi Agiripa í s̄s̄ Pòlu í ni, debei, si waati keekeu ih̄ɛ í waa tamaa aa cem inei Kirisi? ²⁹ N̄oi Pòlu í jea í ni, ñ wa n tɔɔ Ilaaš ku jò í ye bei amu, bii á ce nsei, bii í nò í je á kpe m̄oi. Ku maà je baa awò akã, amma hee do inɛ n̄a iyi à waa de it̄i si idem nnyiuh ih̄ɛ fei. Ñ bi in̄e m̄o í ye bei amu amma ku maà je a da n̄je si kpenkpen bei à daam siu ih̄ɛ.

³⁰ Iyi Pòlu í fò beɛbe í tã n̄oi amanluu do ilu ileu do Berenisi do inɛ n̄a iyi à wa bi tu nau fei à dede ³¹ à fita hai ino ileu. Iyi à waa fita n̄oi à s̄s̄ n̄je à waa ni, inɛɛɛɛ be kù ce daa kãma iyi í to a muu piisɔɔ hee má je a kpa. ³² N̄oi Agiripa í s̄s̄ Fesitu í ni, bii makòu kù so kiitiu ku daa ilaalu n̄lai Romu si awò wo aa ka yòkò ka jò.

27

À waa bò Pòlu Romu

¹ Waati iyi à dasi idò ka bò ilei Itali do akòí inyi n̄oi à so Pòlu do inei piisɔɔ gò n̄a à daa inɛ ngboi sooge gò iyi à ya kpe Juliu si awò. N̄ju m̄o wa je inɛ ngbo si ino wuai soogeí Romu n̄a iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu. ² À lò akòí inyii Adamiti gò iyi wa bò ikpa ilei Azii, nò à ne. Nò inei Masedoni gò iyi í naa hai Tesalonika í wa ino nwa à ya kpoo Aritaaki. ³ Iju kumáe nò à to Sidò. N̄oi Zuluu í cea Pòlu jiida í jò í koo í ye kpaasie n̄a ku ba a muua mii iyi í bi. ⁴ Iyi à ne hai be n̄oi fufu nla gò wa ko n̄a wa, n̄ju í jò à too do icei gungum gò iyi à ya kpe Sipu. ⁵ N̄oi à kua inyi dũdũu ikpa ilei Silisi do Panfilu nò à to wa Mira si ilei Lisi. ⁶ Ilu bei, inɛ ngboi soogeu í ye akòí inyii Alesandiri gò iyi wa bò ikpa ilei Itali nò í dasi wa be.

⁷ Iyi à ne, ājò nkpo nkpo kpele kpelei à ce à waa koo do wahala nla nla nò à to kakò ilu gò iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu nla wa ganji wa waju ku bò, à yàa à bò ikpa gungum gò iyi à

ya kpe Kereti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum n̄ou kòkòì ilèi Sam̄oneeì domi fufuu kù la do ikpa be. ⁸ N̄o à l̄o be do kookaai nla nla n̄o à to bi ku leekfi akòì inyi iyi à ya kpe Ku S̄ia kòkòì Lasee.

⁹ Waati sisi à ce be hee ine n̄a à d̄i anu à t̄a, n̄o waju ku b̄o nwa í je mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akòì inyi. Na n̄oì í j̄ò Pòlu í s̄ò n̄a í ni, ¹⁰ in̄e kpaasim n̄a, n̄ ye ilu ku b̄o nwa á gaabu, á ne mbirisi do muse. Aso nwa n̄a do akòì inyi takae fei á ce nfe, n̄o awa taka nwa ka ku. ¹¹ Amma ine ngboi sooge n̄au wa gb̄o ideì woo mu akòu do ine iyi í ne akòu takae í re ti Pòlu. ¹² Wee bi ku leekfi akòì inyi n̄au kù s̄ia a leekfi be sukui kpa. N̄oì í j̄ò ine nkp̄o n̄a í dasi id̄o í ni ka m̄osi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekfi akòì inyi gungum ndii Kereti í wa. Bi ku leekfi akòì inyi do ikpa nunui ale cingaa do cingaaí wa c̄o. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gò í dede si tenku

¹³ N̄oì fufu ferefer̄e gò í dede hai ikpa aw̄o cangai kp̄ai inunu n̄oì ine n̄au à tamaa bei is̄enei an̄au á cei si bei an̄a à bi. N̄oì à fa mii ku leekf akòu wa hai ino inyi à b̄o waju n̄o à waa too kòkòì gungum ndii Kereti. ¹⁴ Amma iyi í ce s̄aa fufu nla gò iyi à ya kpe Erakil̄o í dede do gbugb̄a hai geetei gungum n̄ou wa. ¹⁵ N̄oì í tale akòu wa hee à m̄ongò ku j̄ò akòu ku ne dee dee n̄o à j̄òde í neò wa bii í bi. ¹⁶ N̄o à koo à l̄o kòkòì gungum keeke gò be iyi à ya kpe Koda. Gungum n̄ou í j̄ò fufuu í tia. Do n̄ju fei ka bei ka so akòì inyi keeke iyi í je ti faabau ka dasi ino akòì inyi n̄au à wahala nt̄o nt̄o. ¹⁷ Iyi à dasi à t̄a n̄oì woo ce ice si inoì akòì inyi n̄au à d̄i akòì inyi do ik̄u n̄a. N̄o à f̄u ik̄uì ac̄e, n̄o à j̄ò fufuu í b̄oò n̄a bii í bi si na iyi í j̄ò à waa ce n̄jo a maa na a dasi s̄ai Libi. ¹⁸ Iju kum̄ae si bei fufuu wa c̄a wa do gbugb̄a n̄oì à lasi asoì akòì inyi ku w̄a ku dasi ino inyi. ¹⁹ Iju kum̄ae má à wasi nyauì akòì inyi takae ku w̄a ku s̄osi ino inyi do aw̄oi awa taka nwa. ²⁰ Aj̄o nkp̄o nkp̄oì à ce inunu kù fita hee má je andaiya n̄a n̄o fufu nla gò wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukpe a kù je. N̄oì Pòlu í dede í leekf si anini n̄a í ni, in̄e fei, bii í je idem n̄a wo a kaa ka ne hai Kereti n̄o a kaa ka ye mbirisi do museu ih̄e. ²² Amma n̄sei n̄ wa n t̄oò n̄e, í j̄ò laakai n̄je ku s̄u domi k̄ama n̄je gò kaa ce nfe bii kù je akòì inyi n̄ju ak̄a. ²³ N̄ má beeb̄e si na iyi í j̄ò Ilaaò, n̄ju iyi n̄ je t̄e, n̄ wa n ceaa iceu, amalekae í naa sim id̄u ana ²⁴ í ni, Pòlu, maò ce n̄jo. Kù ne bei aa ce iyi í kù leekf si wajui ilaalu n̄lai Romu. N̄o wee, ine n̄a iyi in̄eò n̄a í wa ino akòu fei, Ilaaò í ȳoòda n̄n̄ai a bae ku wee. ²⁵ Na n̄ju, in̄e fei, í f̄u ara n̄je, domi n̄ wa n naane ideì Ilaaòu. Bei í s̄m̄ n̄ou á cei. ²⁶ Amma akòì inyi á cuku kòkòì gungum gò ku lege.

²⁷ Si id̄uì aj̄o maat̄es̄iae n̄oì fufu nla gò wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. N̄oì zakai id̄u lajau woo ce icei akòì inyi n̄au à tamaa bei à maaì ilèi. ²⁸ N̄oì à dasi mii gò ino inyi à w̄a kujji isae n̄o à ba í to m̄etu kuntaa do m̄eje. Iyi í k̄osi keeke n̄o à s̄osi má n̄o à ba í ce m̄etu k̄onfia do m̄eje. ²⁹ À waa ce n̄jo a maa na a gam̄o do kuta n̄a, na n̄oì í ce à s̄osi mii ku leekf akòì inyi ara m̄e do anyii akòu ku ba ku leekf̄e n̄o à waa degbe iju ku má n̄ya. ³⁰ N̄oì woo ce icei akò n̄au ḡoḡo n̄a à waa de bei aa ce a sa do ile. Na n̄oì í j̄ò à kita akòì inyi keeke iyi í je ti faabau si inyi ku ba ine n̄a a tamaa bei à waa b̄o ku d̄i mii ku leekf akòu si wajuei. ³¹ Amma Pòlu í s̄ò sooge n̄au do ine ngbo n̄a í ni, bii ine n̄au ih̄e a kù buba s̄e in̄e taka n̄je í kaa ba faaba n̄a. ³² N̄oì sooge n̄au à bu ik̄uì akò keekeu n̄o à j̄ò í mile si inyi.

³³ Si bei à waa degbe iju kum̄au n̄oì Pòlu í t̄oò an̄a fei a je. Í ni, aj̄o maat̄e wai ih̄e í waa de kp̄ai faaba n̄a í kù n̄o í kù je nḡoḡo n̄a. ³⁴ N̄ wa n t̄oò n̄e í je na faaba n̄je. Nt̄o nt̄o n̄ wa n s̄ò n̄eì, baa nt̄o iriì ine ak̄a n̄je kaa da ku nȳo. ³⁵ Iyi Pòlu í f̄o beeb̄e í t̄a n̄oì í so p̄eé í saabu Ilaaò si wajui an̄a fei n̄o í bububue í lasi ku je. ³⁶ N̄oì an̄a fei í f̄u ara n̄a à wasi ku je. ³⁷ Awa iyi à wa si inoì akòì inyi à w̄eì amane c̄o minji do kitaò feewa do m̄eefa. ³⁸ Iyi an̄a fei à je à yo n̄oì à wa iyaf̄u n̄au à s̄osi ino inyi ku ba akòu ku fere.

Akòì inyi í lege

³⁹ Iyi in̄u í má n̄oì à nȳo. Woo ce ice si akòì inyi n̄au a kù má inyau, amma à ye waawaa gò í ne s̄aa, n̄o à dasi id̄o a b̄oò akòu be bii aa yòk̄o. ⁴⁰ N̄oì à bu ik̄u kù leekf akòu à j̄ò í mile. Si waati akòu n̄o ine gò n̄a à f̄u ik̄u iyi à ya d̄iò falafili n̄au. N̄o à dede ac̄ou lele ikpa wajui akòu ku ba fufu ku talee ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à k̄asi geetei s̄aa gò do gbugb̄a n̄o à m̄ongò ku l̄o. N̄o wajui akòu í ḡu il̄e si s̄aa à m̄ongò ku wue, n̄o kuc̄ai inyi n̄au í tale fitii akòì inyi do gbugb̄a í legee.

⁴² N̄oì sooge n̄au à dasi id̄o an̄a a kpa inei piis̄o n̄au fei ku ba a maò na a w̄a a sa. ⁴³ Amma ine ngboi sooge n̄au í bi ku faaba Pòlu. Na n̄oì í ce í ganji n̄a. Í ni ine n̄a iyi à má aw̄a a cua a kua ice. ⁴⁴ N̄o ine n̄a iyi à gbe a ḡu kpatakui akòu walak̄o kp̄al̄e n̄au a kuaò ice. Beebei ine n̄au fei à kuaò ice baani.

28

Pòlu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum be baani à mà iyi inyau Malitu à ya kpoo. ² Inei Malitu n̄au à mu wa do kubi jiida. À ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í j̄ò ijl̄ wa r̄o n̄o t̄ut̄u wa ce. ³ N̄oì Pòlu í so j̄i kamba í dasi ina. Asee n̄jo wukuku gò í wa si be. Iyi í gb̄o inya gb̄aa n̄oì í fita í wenwee si aw̄e. ⁴ Iyi inei ilu

ɲau à yɛ nɲou si awɔi Pɔlu ɲɔi à sɔ ɲje à waa ni, kam kam mɔkɔu ihɛ woo kpa inɛi. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyiu ihɛ fei, iwɛ ɲa aa kiitiɛ nɔ à kaa jò ku wɛɛ. ⁵ Amma Pɔlu í gbugbā nɲou si ina kù nɔ kù gbɔ ara kuro kāmā. ⁶ Nɔi inɛ ɲau à waa cɔ m̄ araɛ á na ku wu walakɔ m̄ á na ku ku. Amma à kpe bɛ nɔ nkāmā kù ce nɔ à kpaasi ide à ni inɛu ihɛ iwɛ nla nla goi.

⁷ Wee kɔkɔi inyau kpasɛi mɔkɔ go í wa bɛ, mɔkɔu í je ilaalui gungum nɔu, à ya kpoo Pubilusi. Í gba wai jiida jiida à ce ajɔ mɛɛta si kpasɛɛ. ⁸ Wee baaɛ kù waa nɛ baani, wa ce ara gbāa do bambannu. Nɔi Pɔlu í bɔ ile bii wa s̄uu í koo í cea kutɔɔ í le sie awɔ nɔ í ba iri. ⁹ Si anyii nɲu, à naaɔ b̄sɔ mmu go ɲa wa m̄ nɔ à ba iri. ¹⁰ Nɔi inɛ ɲau à jirima wa ntɔ ntɔ. Iyi awaati í to à waa bi ka nɛ ɲɔi andi bukaata mii iyi à bi fei inɛ ɲau à mu nwa.

Pɔlu í to Romu

¹¹ Cukpa mɛɛtai à ce bɛ à bei à lɔ akɔi inyii Alesandiri go à nɛ. Nɲu mɔ gungum bei í leekl sukui kpaau. Akɔu í nɛ nyindai iwɛ Sika ɲa * . ¹² Nɔ à to ilu go iyi à ya kpe Sirakusi nɔ à s̄u bɛ idu mɛɛta. ¹³ Si anyie ɲɔi à dede hai bɛ má à bɔ Rezio. Iju kumáɛ nɔ fufu go í dede wa hai ikpa awɔ cangai kpāai inunu wa tale wa í jò à to Puzɔli si ajɔ minjisiaɛ. ¹⁴ Nɔi à yɛ kpaasi woo dasi Jesu naanɛ go ɲa bɛ nɔ à ni ka ce azuma akā bi ti aɲa. Bɛɛɛɛi isɛɛɛ nwaui ce à bei à toɔ Romu. ¹⁵ Nɔi kpaasi woo dasi Jesu naanɛ ɲa iyi à wa Romuu à gbɔ baau nwa nɔ à naa kuko nwa hee kɔkɔi ajai Apiusi. Nɔ inɛ go ɲa m̄ à kò wa bi ku s̄ai inɛ nɲoo ɲa iyi à ya kpe Ile Mɛɛta. Iyi Pɔlu í yɛ ɲa ɲɔi laakae í s̄u í wasi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu ɲɔi à jò Pɔlu í nɛ ileɛ ikā. Nɔ sooge go í ya maa degbɛɛ.

Pɔlu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai ajɔ mɛɛta ɲɔi Pɔlu í kpe inɛ ngboi Zuifui Romu ɲau. Iyi à tɔtɔ à t̄a ɲɔi í ni, inɛ kpaasim ɲa, Zuifu ɲa iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inɛi Romu ɲa n kù bei n kù raraa zamaau si nkāmā, n kù nɔ n kù kɔsi dedembai bala nwa ɲa. ¹⁸ Inɛi Romu ɲau à cɔ yaasei ideu nɔ à bi a jòm domi a kù yɛ sim kurara kāmā iyi í to a kpam. ¹⁹ Amma Zuifu ɲau a kù je ideu ɲɔi í ce n̄ so kiitiu n̄ daa ilaalui n̄ lai Romu si awɔ, baa do iyi n kù bi n yɛ taalei inɛi dimim ɲa. ²⁰ Na ɲɔi í jò n̄ tɔtɔ ɲɛ n s̄ɔ ɲɛ do yaaseɛ. Inɛ ɲa à daam si kpɛnkpɛm nii na inɛ iyi inɛi Izireli ɲa à waa cɔ kpāɛu. ²¹ Nɔi à s̄sɔ à ni, a kù yɛ tia kāmā iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii ideɛ, a kù nɔ a kù yɛ inɛ kāmā iyi í naaɔ ide laalɔ wa hai bɛ na iriɛ. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gbɔ iyi í wa idɔɛ, domi à m̄ bii feii à ya maa fɔ laalɔi kpāa iyi í waa toou.

²³ Nɔ à jile ajɔ iyi aa nyi wa bi tɛɛ má. Iyi ajɔu í to inɛ nkpɔi í naa ile bii í wau. Nɔi í kɔ

ɲa si cio hai daakɔ hee alɛ í koo í lɛɔ. Wa sisi ɲa yaasei bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ ɲa si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tiaɛ walli ɲau ku ba a jesi. ²⁴ Nɔi inɛ go ɲa à je ideu, amma inɛ go ɲa a kù jesi. ²⁵ Si bei a kù gbɔsi nɛ, ɲɔi à fita hai bi Pɔlu. Waati iyi à wa kɔ bi a nɛ ɲɔi Pɔlu í fɔ ide go í ni, hai tako Hundei Ilaaɔ í nɛ ntɔ waati iyi í jò walli Ezai í s̄ɔ bala nɲɛ ɲa ide go. ²⁶ Í ni,

Bɔ bi inɛ ɲau bɛ i s̄ɔ ɲa i ni,

Aa ya de it̄i do laakai ɲa amma í kaa gbɔ yaasei ide kāmā ɲa.

Aa ya cɔ ilu ɲa jiida jiida amma í kaa yɛ ɲa.

²⁷ Ntɔ ntɔ, idai inɛ ɲau kù nɛ bit̄i.

À d̄i it̄i nɲa

Ku ba a maà gbɔ ide.

Nɔ à bii iju nɲa

Ku ba a maà yɛ ilu.

Bɛɛɛɛi à ce ku ba idɔ ɲa ku maà m̄ ngɔgo

Nɔ a maà na a sinda wa bi tom n̄ jò a ba iri.

²⁸ Nɔi Pɔlu í s̄ɔ ɲa má í ni, na nɲu, i m̄ ɲa iyi Ilaaɔ í jò idei faabaɛ í bɔ bi dimi mmu ɲa. Anɲai aa gbɔɔ. [²⁹ Iyi Pɔlu í fɔ ideu bɛɛɛɛi t̄a ɲɔi Zuifu ɲau à dede à waa ce kakɔ ntɔ ntɔ à waa nɛɔ.]

³⁰ Ad̄s̄ minjii Pɔlu í ce si ile iyi í hayau. Nɔ inɛ ɲa iyi à bɔ ku cɔ fei í ba ɲa faaji ku ce do inɔ did̄s̄. ³¹ Wa waazo ide bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ ɲa si idei Lafɛɛ Jesu Kirisi do wɔkɔ nɔ inɛ kāmā kù ganjie.

* **28:11** iwɛ Sika ɲa Iwɛ Sika ɲaui à ya kpe Kasitɔ do Polusi. Nyinda nɲai ilu akɔi inyi ɲau à masi akɔ nɲau ku ba ku je woo degbe nɲa.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Romu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe n na n je woo be nɔ́ í nyam iká n waazod laabaau jiidæ.

² Laabaau jiidau Ilaaɔ́ í wãd wa wo. Nɔ́ kuwá iyi í ceui í jò waliie ɲa à kɔ́ si kukoi ideɛ.

³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fãa, nɲu iyi í je Amaí Ilaaɔ́u. À búui bei amane si dimii Davidi amanlu nlaú, ⁴ amma Hundei Ilaaɔ́ í nyisi do gbugbã iyi ntɔi Amaí Ilaaɔ́i si waati iyi í dedee hai si bale. ⁵ Jesuu nɲui í muum didɔ́ ñ jèd woo be ku ba n naaò inɛ ɲa wa hai si dimi fei bi tɛɛ na irie ku ba a dasie naane nɔ́ a jirimæ. ⁶⁻⁷ ɲɛ inɛi Romu ɲau, i wa si inɔ́ ɲɲa ɲa, inɛ iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ɲoi í jò ñ wa n kaa inɛ fei tiau ihɛ wa, inɛ iyi Ilaaɔ́ í nɛ kubi nɲɛ nɔ́ í kpe ɲɛ í na í je titi nɲu ɲa. Ilaaɔ́ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲɛ didɔ́ do laakai ku sù.

Pɔlu wa bi ku bɔ Romu woo dasi Jesu naane ɲa ku kaako

⁸ Sinte titá ñ wa n saabu Aɔ́ Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii inɛ fei, si na iyi í jò à waa fɔ́ ideí naane ku dasi nɲɛ si andunya fei. ⁹ Ilaaɔ́, nɲu iyi ñ wa n cea ice do idom fei ñ wa n sisið laabaau jiidai Amae, í mà iyi ñ wa n ye gígí nɲɛ waati kãma fei ¹⁰ si kutɔɔm. Ñ ya n maa n tɔɔ Ilaaɔ́ bii í bi ku muum kpãa bebei n naa bi tu ɲɛ, ¹¹⁻¹² domi ñ dasi idɔ́ jiidai jiidai n naa n ye ɲɛ ku ba í ba gbugbã ɲa do saabum, waatɔ́ ka ba gbugbã aɲɔ́ si naane ku dasi nwa awæ ɲa waati iyi an naa n wa bi tu ɲɛ. Gbugbãu amuai Hundei Ilaaɔ́i.

¹³ ɲɛ inem ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi tuuba nkɲɔ́ nkɲɔ́i ñ ya n ce sɔɔlui ku naa bi tu ɲɛ, amma hee nsei n kù ba fayæ. Ñ bi icem ku nɛ iso si anini nɲɛ, bei í nɛ bi dimi mmu gɔ́ ɲa mɔ́. ¹⁴ Ñ wa n mu gbesei n waazoa inɛ fei hai inɛ ɲa iyi à fú iju hee do ilu iju dũdũ ɲa, bi inɛ ɲa iyi à nɛ kumà hee do inɛ ɲa iyi a kù nɛ kumà.

¹⁵ ɲoi í jò ñ wa n bi n sisia inɛ inɛi Romu ɲau mɔ́ laabaau jiidau ntɔ́ ntɔ́.

Gbugbã laabaau jiidai

¹⁶ Ñ kaa n ce anyoi laabaau jiidau, domi í je gbugbã Ilaaɔ́i iyi wa faaba inɛ iyi í dasi Jesu naane fei, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹⁷ Laabaau jiidau wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í ya jò inɛ ku je dee dee na naane ku dasi nɲu aká, si bei à kɔɔ́ à ni, inɛ iyi í je dee dee si wajui Ilaaɔ́ na naane ku dasiu á ba kuwɛɛ.

Talei inɛ ɲa

¹⁸ Do ntɔ́, Ilaaɔ́ wa nyisi idɔɔ́kɛ wa hai lele si gãmei inɛ ɲa iyi à waa ce laalɔ́ fei nɔ́ a kù mà bæɛɛɛ. Si laalɔ́ ku ce nɲau a kù jò ntɔ́ kù waa

ce ice. ¹⁹ Ilaaɔ́ wa ce idɔɔ́kɛ domi mii iyi í jò amane kù mà sie kù manji nɲa. Ilaaɔ́ takæ í nyisi ɲa mam mam. ²⁰ Do ntɔ́, a kaa yɔ́kɔ́ a yɔɔ́ do iju, amma hai waati iyi í taka andunya í nyisi aræ iyi nɲui í je Ilaaɔ́, nɔ́ í nyisi gbugbã hai nɛ kɔɔ́ si mii ɲa iyi í taka. Na nɲu, a kù nɛ iyi aa fɔ́. ²¹ À mà Ilaaɔ́ amma a kù waa saalue hee a bei a saabue si bei í jò. Iri nɲa í na í ku, nɔ́ idɔ́ hai nɛ bisi nɲa í dási ilu kuku nla nla. ²² À waa tamaa aɲa à nɛ bisi amma nnyei à na à ce. ²³ Í slai wo a tɔɔ Ilaaɔ́ ilu amboe, nɲu iyi kaa ku aɲɔ́ kãma. Amma wee à sinda à waa tɔɔ iwɛ ɲa iyi à jò amane iyi á ku. Iwɛ gɔ́ ɲa mɔ́ à jò yei ɲa, do inɲa ɲa iyi à waa nɛ do iyi à waa cã ile.

²⁴ Na ɲoi í jò Ilaaɔ́ í fúsi ɲa awɔ́ ku ba a hanya a ce daa sãmi aɲa duusɔ́ si bei idɔ́ ɲɲa í bi. Daa sãmiu á jò a cã anyi. ²⁵ Inɛ ɲau à kpaasi ntɔ́ Ilaaɔ́ do ibo. Mii ɲa iyi Ilaaɔ́ í taka ɲai à waa tɔɔ à waa ce nɲa ice, kù je Ilaaɔ́ takæ. Ilaaɔ́i à nɛ ka maa saabu hee do aɲɔ́ fei. Ami.

²⁶ ɲoi í jò Ilaaɔ́ í fúsi ɲa awɔ́ nɔ́ à dasi kɔdɛɛ iyi í jò à waa cã anyi. Inaabo ɲɲa ɲa a ci ya je baa inemɔ́ku ku sũd nɲa má, bii ku je aɲa duusɔ́. ²⁷ Bɛɛɛɛ mɔ́i inemɔ́ku ɲau mɔ́ a ci ya sũd baa inaabo ɲau má, amma kubi hai nɛ yaasei aɲa duusɔ́ í la hee í caa. À waa ce ideí iju hai nɛ anyɔ́ inemɔ́ku do inemɔ́ku, nɔ́ aɲa taka ɲɲa à waa gba ijuukpã iyi í to zakai kurara nɲa.

²⁸ Si na iyi í jò a kù bi Ilaaɔ́ ku mà ɲoi í jò í dasi ɲa lasabu laalɔ́ a ceò mii iyi kù jò amane ku ce. ²⁹ Nɔ́ laalɔ́ fei í wɛɛ ɲɲa, hai inɔ́ ku kã do kɔdɛɛ do nɲɛ ku cé do igu do inɛ ku kpa do ija do ibo do bisi laalɔ́, hee do irii nɲɛ ku sɔ́.

³⁰ À ya maa fɔ́ laalɔ́i nɲɛ, à cé Ilaaɔ́, à ya ye ara ɲa, à je ilu faau ɲa, à ya tɔɔ fufu, à nɛ bisii laalɔ́ ku ce, a kù waa saalu iyeò baa ɲɲa ɲa.

³¹ A kù nɛ bisi, a kù nɛ naane, a kù bi nɲɛ, a kù nɛ araarei nɲɛ. ³² À mà woodai Ilaaɔ́ iyi wa fɔ́ í ni, inɛ ɲa iyi à waa ce dimii mii bæɛɛɛ, ikui í je kɔkɔɔ ɲɲa. Do nɲu fei à ya coo, nɔ́ à ya maa saabu woo ce dimie ɲa má.

2

Kiitii Ilaaɔ́

¹ Na nɲu, awɔ́ iyi í waa ye taalei inɛ ɲa, baa bii yooi í je, i kù nɛ iyi aa fɔ́, domi waati iyi í waa ye taalei inɛ ɲa nɔ́ awɔ́ takæ í waa ce mii laalɔ́ ɲau be, awɔ́ takæ í waa so taalei.

² Do ntɔ́, à mà iyi Ilaaɔ́ í nɛ ntɔ́ bii wa ye taalei inɛ ɲa iyi à waa ce dimii bæɛɛɛ. ³ Debei, i waa tamaa mà awɔ́ aa fita si kiitii Ilaaɔ́i, awɔ́ iyi í waa ye taalei inɛ ɲa, nɔ́ awɔ́ mɔ́ í waa ce dimi bæɛɛɛ má? ⁴ Mà í donda kulai jiidai ku jɛɛ do temuae do suuru ku nɛɛi? I kù mà iyi jiidai ku jei Ilaaɔ́ í mɔ́si wa koo si gãmɛɛ ku ba í kpaasi kuwɛɛ? ⁵ Amma si na iyi í jò idɔ́ɛ í le nɔ́ í kù jesi í kpaasi, i waa faa aræ idɔɔ́kɛ iyi í la í rei si aɲɔ́ iyi Ilaaɔ́ á kiitii inɛ ɲa dee dee nɔ́ inɛ fei á

yoo. ⁶ Ajo nju be á sãa ine fei si bei kucee í to. ⁷ Ine na iyi á temua á waa ce jiiida á waa dedeò amboe do beere, nò á waa de aña a maà ce nfe, añai Ilaaò á mua kuwee hai tãu. ⁸ Amma ine na iyi á kãsie nò a kù waa ceò ntò ice í gbe laalo, añai aa ye idòokò nlae. ⁹ Ine iyi wa ce laalo fei á ye wahala do ijuukpã, hai Zuifu na hee ku koo si dimi mmu na. ¹⁰ Ine m̀o iyi wa ce jiiida á ba amboe do beere do laakai ku sũ, hai Zuifu na hee ku koo si dimi mmu na. ¹¹ Beẽbeĩ Ilaaò á ce domi bi tee ine gò kù re ine gò.

¹² Ine na iyi á waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà nñai aa ce nfe. Amma ine na m̀o iyi á mà wooda nò á waa ce dulum, woodaui á kiiti na, ¹³ domi kù je ine na iyi á waa gbo ideĩ woodau añai á je dee dee si wajui Ilaaò, í gbe ine na iyi á waa ce iyi wa fo. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu na, aña iyi á kù mà wooda, á waa ce mii iyi wa fo do idòobi nja, iyi be wa nyisi iyi woodau í wa si idò nja. ¹⁵ Daa nja wa nyisi iyi á kò woodau si idò nja. Idò nja wa je seẽdae, nò lasabu nja í ya ye taale nja walakò ku na na ntò. ¹⁶ Ajoĩ kiitii Ilaaò si bii Jesu Kirisi á kiiti ine na beẽbeĩ mii nau be fei á ce. Á kiiti ine na na ice iyi á waa ce si asii fei si bei laabaan jiiida iyi ñ wa n sisi njeu wa fo.

Zuifu na do wooda

¹⁷ Awò Zuifu, ì waa cò araẽ Zuifu, ì waa naane wooda, ì waa tò fufu í ni awò í je ineĩ Ilaaò. ¹⁸ Ì mà mii iyi Ilaaò í bi í ce, nò wooda í kœe si í ce mii iyi í sãa. ¹⁹ Ì waa tamaa iyi aa yòkò í cuaa feju na nò í je inya kumáĩ ineĩ ilu kuku na. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yòkò í mua nnyeĩ nja bisi, nò í kò hai mà nja si cio, domi í mà iyi icui kumà do ntòu si woodai í wa. ²¹ To, awò iyi ì waa kò ine gò nja si cio, na mii í ce í kaa kò araẽ. Awò iyi ì waa sò ine nja a maà ce ile, na mii ì waa ce ile. ²² Awò iyi ì ni ine nja a maà ce sakara, na mii í ce ì waa coo. Awò iyi ì cé iwè, na mii í ce ì waa bò ilè ile be. ²³ Awò iyi ì waa tò fufu si na iyi í jò ì mà wooda, na mii í ce í kù waa jirimaẽ ì jò irii Ilaaò wa beje. ²⁴ Na irii ñje Zuifu nja dimi mmu na á ba á waa fòò taaleĩ Ilaaò, si bei kukò idee wa fo.

²⁵ Awò Zuifu, bii ì waa too wooda, bangoe í ne aranfaani jiiida, amma bii í kù waa jirima woodau, bangoe í je ngbe. ²⁶ Na nju, dimi mmu iyi á kù dasie bango nò wa too woodau, Ilaaò kaa cò beĩ ine iyi á dasie bango? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii á kù dasie bangou á ye taaleĩ ñje Zuifu nau, domi baa do iyi í ce bango nò ì mà wooda iyi á kò nje í kù waa jirimaẽ nja. ²⁸ Ine iyi í je Zuifu do ntò kù je ine iyi í je Zuifu si kuyeĩ ine nja. Iyi í nò í je bangou ntò ntò kù je iyi á ya ce si ara. ²⁹ Amma ine iyi í je Zuifu ntò ntò, nñui í je Zuifu si idœ. Iyi í nò í je bango do ntò nñui í je bangoi ido. Iceĩ Hundi Ilaaò, kù je ti wooda. Zuifu dimi beẽbe, Ilaaò á saabue, kù je amane nja.

3

¹ Debeĩ, aranfaani yoomai Zuifu ku je í ne. Riba yoomai bango ku ce í ne. ² Ntò ntò aranfaani í la si mii fei. Sinte, Zuifu nja Ilaaò í daa idee si awò. ³ Bii ine gò nja á kù dasi naane, naane hai dasi nñau á jò Ilaaò m̀o kù je hai ne naane? ⁴ Aawo, kù je beẽbe. Baa bii ine fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaaò í je ntò. Si bei kukò idee wa fo na irie í ni, Amane nja á ne a mà iyi í je dee dee si ide kufœ,

Nò í ya fo ntò si kiitii.

⁵⁻⁶ Amma bii laalo ku ce nwa í jò á mà iyi Ilaaò í je dee dee, beireĩ aa ka ni. Aa ka ye taaleĩ Ilaaò bii wa kpã wa iju? Aawo, kù je beẽbe. Ñ wa n fò dei si bei amane nja á ya dõ. Bii Ilaaò kù je dee dee, debeĩ beireĩ á ce ku kiiti andunyou.

⁷ Bii ibom í teese í jò ine nja á waa ye ntoi Ilaaò, nò do yaase beẽbe irie wa baò amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bei ilu dulum. ⁸ Na mii í ce á kaa ka ni, ka ce laalo ku ba irii Ilaaò ku neò beere. Ine gò nja á ya ni beẽbe ñ wa n fò ku ba á beje irim. Ine dimie nja aa nò a ye ijuukpãe si bei í jò.

Ine kãma kù je dee dee

⁹ Debeĩ, awa Zuifu nja m̀o á tia ine gò nja mee. Aawo, baa keeke, domi á nyisi tá iyi Zuifu nja do dimi mmu nja aña fei á wa si awò gbugbãĩ dulum. ¹⁰ Kukò ideĩ Ilaaò wa fo í ni, Ine kãma kù je dee dee, baa akã.

¹¹ Ine gò kù wee iyi í ne bisi.

Ine gò kù nò kù wee iyi wa de Ilaaò.

¹² Ine fei í nyoi,

Ine fei í bejeĩ.

Ine kãma kù wee iyi wa ce jiiida baa akã.

¹³ Idei gele nja í sãmi bei bale foo,

Nò í ne acĩ bei njo.

Do ideĩ gele nñau á ya takiò ine nja.

¹⁴ Á ne inò kuro nò ikpei wa kó si gele nja.

¹⁵ Kute gbãa ku kpa ineĩ á ne.

¹⁶ Bii á bò fei ideĩ kukpa do inò kufòĩ á ya jò be.

¹⁷ A kù mà kpãai laakai ku sũ.

¹⁸ A kù ne njoĩ Ilaaò.

¹⁹ Amma awa á mà iyi mii iyi wooda wa fo fei, ine nja iyi woodau í kãĩ wa fãa. Wooda í weeĩ ku ba gele kãma ku maà ne iyi á fo, nò ine fei ku mà iyi Ilaaò wa ye taalee. ²⁰ Ntò ntò ine kãma kù wee iyi á yòkò ku jirima wooda hee koo jèò dee dee si wajui Ilaaò. Wooda í weeĩ ku ba ku jò amane ku mà iyi nñu í je ilu dulum.

Yaase bei Ilaaò í ya ce ine dee dee

²¹ Amma nsei, Ilaaò í nyisi wa yaase bei nñu í ya ce amane dee dee, kù je do ideĩ wooda. Woodai Moizi do waliĩ Ilaaò nau á je seẽdae. ²² Ine nja iyi á dasi Jesu Kirisi naane fei, Ilaaò í ce nja dee dee na naane iyi á dasiu. Ine gò kù je ikã, ²³ domi ine fei í ce dulum nò á kua amboei Ilaaò. ²⁴ Amma Ilaaò í ce nja dee dee

hai ne ngɔɔ ku sã na didɛ do saabui Jesu Kirisi iyi í ya ña. ²⁵ Nñui Ilaađ í jile ku je kuwee. Njɛɛ iyi í níká í kpa dulum dii ine ña iyi à dasiɛ naane. Ilaađ í ce bɛɛbei ku nyisiò iyi nñu í je dee dee. Tako wo si suurue í temua do dulum dii amanɛ ña, kù kpã ña iju. ²⁶ Amma si dee dee ku jɛɛ wa nyisi wa si waatii nseiu ihɛ iyi nñu ine dee deei, nɔ nñu wa ce ine ña dee dee na naane iyi à dasi Jesu.

²⁷ Debei, à ne kpãa iyi aa ka tɔɔ fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í jò kù je wooda ku jirimai à waa ka, bii kù je naane ku dasi. ²⁸ À nɔ à ye iyi amanɛ á je dee deei na naane iyi í dasi nñu akã, kù je ña wooda ku jirima. ²⁹ Mà Ilaađ í je ti Zuifu ña aña akãí? Kù je ti dimi mmu ña má? Ntɔ ntɔ í je ti dimi mmu ña mɔ, ³⁰ domi Ilaađ akãí í wɛɛ. Nñui á ce ine ña dee dee na naane ku dasi ña, hai Zuifu ña hee do dimi mmu ña. ³¹ Si bɛɛɛ à waa kpa wooda na ideɛ naane ku dasiui? Aawo. Á kɔsi gbugbãɛ mɔm nii.

4

Yaase iyi à ye si kuwɛɛi Aburahamu

¹ Beirei aa ka fɔ nsei do ideɛ Aburahamu bala nwa. Mii í ba. ² Bii Ilaađ í ce Aburahamu amanɛ dee dee na ice iyi í ce, á yɔkɔ ku tɔɔɔ fufu. Amma kù ne si bii á tɔɔɔ fufu si wajui Ilaađ, ³ domi kukoi ideɛ Ilaađ wa fɔ í ni, Aburahamu í dasi Ilaađ naane nɔ nñui í jò Ilaađ í dooɛ si ine dee dee.

⁴ Nsei, ine iyi wa ce ice a ci ya doo fiaɛ lafɛɛɛ bei amua, ti nje asaiyaɛi. ⁵ Amma ine iyi í dasi Ilaađ naane, nɔ kù de nñu ku je dee dee na iceɛ, Ilaađ mɔ, nñu iyi í ya ce ilu dulum ña dee dee, á doo lafɛɛɛ amanɛ dee dee na naane ku dasiɛ. ⁶ Bɛɛbei Davidi mɔ wa fɔ ideɛ inɔ didɔi ine iyi Ilaađ í doo amanɛ dee dee iyi kù je na iceɛ. ⁷ Í ni,

Ilu inɔ didɔi ine iyi Ilaađ í kpa ideɛ kuraraɛ, Nɔ í bii dulum deɛ.

⁸ Ilu inɔ didɔi ine iyi Ilaađ kù waa doo dulum deɛ.

⁹ Inɔ didɔu, ti ine ña iyi à ce bango aña akãí? Kù je ti ine ña mɔ iyi a kù ce bango? Á tako à fɔɔ tá wo à ni, Ilaađ í doo Aburahamu amanɛ dee dee na naane iyi í dasiui. ¹⁰ Beirei í ye waati bɛɛɛ. Í ce bango ba. Mà kù ce. Waati bɛɛɛ kù ce bango titã. Hai lɔ bangoi wa je. ¹¹ Si anyie í na í ce bango iyi wa je nyinda iyi Ilaađ í coo ine dee dee. Í coo ine dee dee na naane ku dasiui waati iyi kù ce bango. Bɛɛɛ mɔi í na í je balai hai ce bango ña iyi à dasi naane fei ku ba Ilaađ ku doo aña mɔ ine dee dee ña. ¹² Nɔ wa je balai woo ce bango ña mɔ, aña iyi kù je bango nñu akãí à ce, amma tuubai naane ku dasi iyi bala nwa Aburahamu í jò si waati iyi kù ce bango, nñui aña mɔ à waa too si.

Do naane ku dasii à ya baò kuwãi Ilaađ

¹³ Ilaađ í cea Aburahamu do dimie ña kuwã iyi añaí aa je tubui andunyau ihɛ fei. Kù je si na iyi í jò í jirima wooda, amma si na iyi í jò í je dee dee na naane ku dasiui. ¹⁴ Bii í je ine ña iyi à waa jirima wooda, añaí aa ne mii ña iyi Ilaađ í ce kuwãɛu, naane ku dasiui ngbɛi, nɔ kuwã iyi Ilaađ í ceu mɔ í kpa iri mbe, ¹⁵ domi woodai wa naaò idɔkɔi Ilaađ wa. Amma bii wooda kù wɛɛ, ideɛ wooda ku kua mɔ kaa wɛɛ.

¹⁶ Na nñu, kuwãu, ti ine ña iyi à dasi naaneí ku ba ku je amua iyi Ilaađ í mu nwa na didɛ nɔ ku je ti dimii Aburahamu fei. Kù je ine ña iyi à ne wooda aña akã, amma do ine ña iyi à dasi naane bei Aburahamu, nñu iyi í je balai awa fei. ¹⁷ Kukoi ideɛ Ilaađ wa fɔ í ni, nñui n ce balai dimi nkɔɔ. Nñui í je bala nwa si wajui Ilaađ. Ilaađ í dasi naane, nñu iyi í ya jì iku ña, nɔ do ide ku fɛɛi í taka mii ña iyi a kù wɛɛ wo.

¹⁸ Aburahamu í dasi Ilaađ naane nɔ wa cɔð kpãa baa do iyi kù ye mii iyi wa degbeu titã. Na nñu, Ilaađ í coo balai dimi nkɔɔ ña si bei í tako í fɔ í ni, dimie ña aa na a kpɔ. ¹⁹ Waati nñu í ne zakai adɔ cɔ. Í mà iyi nñu í gbo, nɔ Sara aboɛu mɔ kaa yɔkɔ ku bí ama má, amma do nñu fei naane ku dasiɛ kù kaye. ²⁰ Kù fusi naane ku dasiɛ awɔ, kù nɔ kù sika si ide iyi Ilaađ í wãu. Naaneu í teese wa muua gbugbã mɔm nii nɔ wa saabu Ilaađ, ²¹ domi í mà kam kam, mii iyi Ilaađ í wãu í ne gbugbã ku coo. ²² Nñui í jò na naane ku dasiɛ Ilaađ í dooɛ ine dee dee. ²³ Amma iyi à kɔɔ à ni, à dooɛ ine dee dee, kù je na irii nñu akãí à kɔɔ. ²⁴ Á kɔɔi na irii awa mɔ iyi Ilaađ wa doo wa ine dee dee, awa iyi à dasiɛ naane, nñu iyi í jì Jesu Lafɛɛɛ nwa hai si bale. ²⁵ Ilaađi í jò à kpa Jesu wo na irii dulum du wa nɔ í jũu má ku ba ku ce wa ine dee dee ña.

5

À dɔ do Ilaađ

¹ Nsei, si bei Ilaađ í ce wa ine dee dee ña na naane ku dasi nwa, à dɔ do nñu na saabui Lafɛɛɛ nwa Jesu Kirisi. ² Jesu mɔi í mu nwa kpãa do saabui naane ku dasiui ka sekeɛ si Ilaađ, nñu iyi í ce nwa didɔ. Na didɔui à waa leekí dim dim nɔ à ne inɔ didɔ domi à waa cɔ kpãa iyi aa ka ne baa nwa si amboei Ilaađ. ³ Iyi í re mɔm, baa si wahala à ya ka ne inɔ didɔi domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bii à nɔ à temua si wahalau, aa ka fita bei ine iyi í je igũ si laakai ku cɔ, nɔ igũ iyi à jɛu á bí nwa kpãa ku cɔ. ⁵ Nɔ kpãa iyi à waa cɔu kaa je ngbɛ domi kubií Ilaađ í wa si idɔ nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

⁶ Si waati iyi a kù ne gbugbã, Kirisi í ku na irii ine ña iyi a kù mà beerei Ilaađ. Í kui si waati iyi Ilaađ í jileu. ⁷ Á gaabua amanɛ ku jesi nñu ku ku baa na ine dee dee. Á yɔkɔ ku je ilu wɔkɔ go á jesi nñu ku ku na ine jiida go. ⁸ Amma Ilaađ í nyisi wa kubi nlaɛ domi waati

iyi à je ilu dulum ña Kirisi í ku na iri nwa. ⁹ Nsei, si na iyi í jò ñjei Kirisi í jò Ilaaḍ í ce wa ine dee dee ña, kù ne sika kâma á faaba wa hai si idáokḗe iyi á naa. ¹⁰ Waati iyi à je mḗbei Ilaaḍ, í jò à dḗ do ññu na ikui Amae. Na ññu nsei, si bei à dḗ do ññu, sika kâma kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuwḗei Amau. ¹¹ Iyi í re mam, Lafḗe nwa Jesu Kirisi, ññu iyi í jò à dḗ do Ilaaḍ, í nyi í jò à ne ino didḗ má si Ilaaḗ.

Adamu do Kirisi

¹² Dulum í lo wai si andunya hai bi ine aká, nò dulum ñou í naaḗ iku wa. Si beḗbe, ikuu í tosi ine fei domi ine feii í ce dulum. ¹³ Ntoi dulum í wa si andunya wo wooda Moizi í bei í naa, amma bii wooda kù wee, ijuukpá wooda ku kua mḗ kaa wḗe. ¹⁴ Do ññu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, ine ña à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka yókḗ ka wá Adamu do ine iyi í na í naau. ¹⁵ Ntḗ ntḗ, ine nkpoi í ku na kurarai ine akáu, amma didḗi Ilaaḗ í la í re kurarai Adamu. Didḗi Ilaaḗu mḗ hai bi ine akáí í naa, nò lafḗeui í je Jesu Kirisi. Didḗi amua nla nlaí, nò í tosi ine nkpo. ¹⁶ Amuai Ilaaḗu do kurarai ine akáu í wáaia nje, domi kurara akáui í jò Ilaaḗ á kiiti ine ña ku ye taale ñña, amma didḗei á jò ku ce wa ine dee dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpo wḗe. ¹⁷ Á mà iyi iku í tosi ine fei na kurarai ine akáu. Amma na ine aká mḗi aa ka ba mii iyi í la í re, domi ine iyi í gba didḗ nlaí Ilaaḗ do amua nlae iyi í jò í je dee dee fei, á maa wee nḗ á je bomma na irii Jesu Kirisiu.

¹⁸ Na ññu, si bei kurarai ine aká í jò Ilaaḗ í ye taalei ine fei, beḗbe mḗi dee dee ku jei ine aká í jò ine fei í je dee dee í baḗ kuwḗe. ¹⁹ Si bei ide hai gboi ine aká í jò ine nkpo í je ilu dulum, beḗbe mḗi Ilaaḗ á ce ine nkpo dee dee na ide ku jirimai ine akáu.

²⁰ Wooda í lo wai ku ba kurara ku kḗosi, amma bii dulum í kḗosi, didḗi Ilaaḗ mḗ í ya kḗosi ku roo máí. ²¹ Si bei dulum í losi ine fei hee í naaḗ iku wa, beḗbe mḗi didḗi Ilaaḗ í naa si ine fei ku ba ku ce wa ine dee dee ña nò ku mu nwa kuwḗe iyi ci ya tā na anu aká iyi à ne do Lafḗe nwa Jesu Kirisi.

6

Á ku si gámei dulum, nḗ à je ilu hunde si Kirisi

¹ Debei beirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku ba didḗu ku kḗosi? ² Aawo, kù je beḗbe. Awa iyi à ku si gámei dulum, beirei aa ka ce ka maa je kuwḗe nwa si dulum má. ³ I kù mà ña awa iyi à dasi wa inyi do irii Jesu Kirisi fei, à kui bei ññu mḗ í ku? ⁴ Na ññu, si inyi ku dasi à ku do ññu aḗo, nḗ à si wa do ññu aḗo, ku ba bei amboei Ilaaḗ Baaba í dedee hai si bale awa mḗ ka maa ne si kuwḗe titḗ.

⁵ Ntḗ ntḗ, si bei anu aká nwa do ññu í jò à ku do ññu aḗo, kù ne sika á jò ka dede má hai si bale do ññu aḗo. ⁶ Á mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jli ku gaau do Jesu aḗo, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum ñou ku kpa iri, nḗ ka maḗ je arui dulum má, ⁷ domi dulum kaa ne gbugbá kâma má si ine iyi í ku. ⁸ Nsei, si bei à ku do Kirisi aḗo, beḗbe mḗi à ne naane iyi aa ka ba kuwḗe do ññu aḗo, ⁹ domi à mà iyi Kirisi, ññu iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù ne sie gbugbá má. ¹⁰ Waati iyi í ku, í kui gbaká aká na irii dulum, amma í baa si kuwḗe má, nḗ kuwḗe iyi í wa si nsei í je ti Ilaaḗ. ¹¹ Beḗbe mḗi inje taka ññe í doo ara ññe bei iku si gámei dulum, nḗ í doo ara ññe ilu hunde má si wajui Ilaaḗ na anu aká ññe iyi í ne do Jesu Kirisi ña.

¹² Na ññu, í maḗ jò dulum ku je bomma si ara ññe má, í maḗ ti í jò kḗdeei arau ku kâmia ñe má. ¹³ I maḗ ti í jò ikḗ ikḗi ara ññe kâma kù wa si awá dulum má í maa ceḗ laalo ña. Amma í so ara ññe í na Ilaaḗ bei ine ña iyi à jli wa hai si bale, nḗ í so ikḗ ikḗi ara ññe fei í daa Ilaaḗ si awḗ ña í maa ceḗ jiida. ¹⁴ Dulum kù ne ku ne si ñe gbugbá má domi wooda kù ne gbugbá si ñe amma didḗi Ilaaḗi í ne gbugbá si ñe.

Ka je arui ice jiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bei Ilaaḗ í ce nwa didḗ nḗ wooda kù ne si wa gbugbá, dulum nii aa ka maa ce? Aawo, kù je beḗbe. ¹⁶ Í mà sāa sāa ña bii í so ara ññe í daa ine gḗ si awḗ í waa jirimae ña, ine iyi í waa jirimau be ña aruei í je ña. Bii í je arui dulum ña, kḗkḗeí í je iku, bii í nḗ í je arui Ilaaḗ ku jirima ña, kḗkḗi ññu mḗi á jò Ilaaḗ ku ce ñe ine dee dee ña. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaaḗ domi baa do iyi í je arui dulum ña wo, nsei do ino akáí í waa jirima kukḗsi iyi à da ññe si awḗ. ¹⁸ Á ya ñe hai si awá dulum, nḗ í baa í je arui ice jiida ku ce ña. ¹⁹ N wa n sḗ ñe ideu ihḗi do yaasei kucei ine ña na gbugbá hai ne ññe. Si bei í tako í so ikḗ ikḗi ara ññe iká iká í daa riisi do laalo si awḗ bei aru ku ba í ceḗ laalo ña, nsei í ne í so ikḗi ara ññe fei í jò ku je arui ice jiida ku ce ñau ña ku ba daa ññe ku má.

²⁰ Waati iyi í waa je arui dulum ña, í ya jilḗo si í kù ne í ce mii iyi Ilaaḗ wa tḗo ñei. ²¹ Riba yoomai í ya ba ña waati beḗbe. Riba iyi í ba ñau wa mu ñe anyḗ nsei, nḗ iri ku kpaee ikui. ²² Amma nsei à ya ñe hai si awá dulum í baa í je arui Ilaaḗ ña, riba ññei í je daa iyi í má, iri ku kpaee mḗi í je kuwḗe hai tā. ²³ Ribai dulum nii í je iku, amma amuai Ilaaḗi í je kuwḗe iyi ci ya tā na anu aká nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafḗe nwa.

7

Nje ku so í je nwa yaase

¹ Inje inem ña, inje iyi í mà wooda ña, í kù mà ña iyi wooda í ne gbugbá si amane si

waati iyi í wée si hunde n̄ɲu akā? ² Bɛɛbɛ m̄ɔi abo à so m̄kɔkɔ í n̄ɛ ku wa bi m̄kɔkɔ si waati iyi m̄kɔkɔ í wée. Amma bii m̄kɔkɔ í ku abou í fita hai si woodai n̄ɛ ku so mbɛ. ³ Na n̄ɲu, bii m̄kɔkɔ í wée nɔ abou í koo í so m̄kɔkɔ mmu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii m̄kɔkɔ í ku, í fita si woodai n̄ɛ ku soui. Waati bɛɛbɛ bii í so m̄kɔkɔ mmu kù jɛ à ce sakara má. ⁴ Bɛɛbɛ m̄ɔi in̄ɛ inem n̄ɛ, anu akā n̄ɛ do Kirisi í jò in̄ɛ m̄ɔi í ku do n̄ɲu ajɔ nɔ í fita hai si awɔi wooda. Bɛbɛi ti inem mmui í jɛ n̄ɛ. Ti inem iyi í j̄i hai si balɛui í jɛ n̄ɛ ku ba í so iso iyi í jɛ ti Ilaaɔ n̄ɛ. ⁵ Waati iyi à wɛɔɔ daa nwo nwa n̄ɛ wo, kɔdɛɛ laalɔ iyi wooda í dede si wa wa ce ice si ikɔi ara nwa ikā ikā fei nɔ wa bɔɔ wa bi iku. ⁶ Amma nsei, si bei à ku si gāmei wooda, n̄ɲu iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si awɔɔ. Bɛbɛi aa ka yɔkɔ ka cea Ilaaɔ ice do daa titɔ iyi í jɛ ti Hundee, kaa jɛ do daa nwo iyi í jɛ ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, bɛirei aa ka fɔ. Woodau dulum nii? Aawo, kù jɛ bɛɛbɛ. Amma na saabui woodau í jò n̄ m̄a dulum. Ntɔ ntɔ, n̄ kaa n̄ m̄a m̄a kɔdɛɛ dulum nii wo bii wooda kù ni n̄ maà n̄ ce kɔdɛɛ. ⁸ Nɔ na woodau dulum í ba kp̄aa í b̄iim kɔdɛɛ ikā ikā fei, domi bii wooda kù wɛɛ dulum m̄ɔ kaa wɛɛ. ⁹ Tako waati iyi n̄ kù m̄a wooda, n̄ wɛɛ wo, amma waati iyi n̄ na n̄ m̄a wooda, dulum í dede ¹⁰ nɔ n̄ ku. Bɛɛbɛi wooda iyi í n̄ɛ ku jò n̄ n̄ɛ kuwɛɛ, n̄ ba wɛɛ iku í naam wa, ¹¹ domi dulum í ceɔ wooda ice nɔ í wa inyii it̄m í kpam.

¹² Ntɔ ntɔ wooda í má nɔ idee m̄ɔ í má, í jɛ dee dee, í nɔ í s̄la. ¹³ Debei mii jiidau í baa í jɛem kp̄aa iku? Aawo, kù jɛ bɛɛbɛ. Dulum nii í kpam. Mii jiidai í so í na í kpam do. N̄ɲui í jò à yɔɔ iyi dulum í jɛ mii laalɔ do ntɔ nɔ í gaabu í caa.

Ine iyi dulum í k̄ama

¹⁴ Ntɔi à m̄a iyi woodai Ilaaɔ ti Hundei, amma amu amane iyi à taa dulum n̄ jɛ arue. ¹⁵ Mii iyi n̄ wa n̄ ce n̄ ci ya n̄ m̄a yaasee, domi mii iyi n̄ bi, n̄ ci ya n̄ ce n̄ɲu, amma mii iyi n̄ cɛ, n̄ɲui n̄ ya n̄ ce. ¹⁶ Bii n̄ wa n̄ ce iyi n̄ kù bi, n̄ jesi iyi wooda í s̄lai. ¹⁷ Amma bii bɛɛbɛi, kù jɛ amui n̄ wa n̄ coo má, dulum iyi í wa sim nii wa coo. ¹⁸ N̄ m̄a s̄aa s̄aa iyi mii jiidu k̄ama kù wa sim, waatɔ daam nii n̄ wa n̄ f̄aa, domi waati k̄ama fei id̄om í ya maa bi jiidu ku ce, amma kuceɛi n̄ ci ya n̄ yɔkɔ. ¹⁹ N̄ ci ya n̄ ce jiidu iyi n̄ bi, í gbe laalɔ iyi n̄ kù biu. ²⁰ Nɔ bii n̄ wa n̄ ce iyi n̄ kù bi, kù jɛ a ni amui n̄ wa n̄ coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, n̄ yɛ ide gɔ í wɛɛm. N̄ɲu wɛɛ. Waati iyi n̄ bi jiidu ku ce fei, laalɔ í ya maa m̄a sim. ²² Si id̄om woodai Ilaaɔ ku jirima í d̄s, ²³ amma si kucei ik̄s ik̄s aram fei n̄ wa n̄ yɛ ide mmu gɔ iyi wa ja do lasabum, nɔ wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu inɔ kufɔi n̄ jɛ. Yooi á nyam hai si awɔi ara iyi wa bɔɔm

ikuu ih̄ɛ. ²⁵ N̄ wa n̄ saabu Ilaaɔ do saabui Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Bɛɛbɛ m̄ɔi, n̄ jɛ arui woodai Ilaaɔ si id̄om, amma si daam n̄ jɛ arui gbugb̄ai dulum.

8

Kuwɛɛ iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Na n̄ɲu, nsei Ilaaɔ kaa yɛ taalei inem n̄ɛ iyi à n̄ɛ anu akā do Jesu Kirisi má. ² Hundei Ilaaɔi í ya jò inem ku ba kuwɛɛ na saabui Jesu Kirisi, nɔ gbugb̄ai Hundeeui í nyam hai si gbugb̄ai dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù yɔkɔ ku ce si na iyi í jò m̄angɔi amane n̄ɛ í jò woodau í kua gbugb̄a, Ilaaɔ í coo. Dulum iyi í wa si arai amane, í kiit̄ie si waati iyi í jò Amai n̄ɲu takae í so ara iyi í jò arai dulum dii amane n̄ɛ, nɔ í bɔɔ wa ku na ku jɛ kuwɛɛ na dulum. ⁴ Ilaaɔ í ce bɛɛbɛi ku ba is̄ɛɛɛ nwa ku jɛ dee dee si ide iyi woodau wa fɔ, awa iyi a kù waa n̄ɛ si id̄ɔɔbii ara nwa, í gbe si id̄ɔɔbii Hundei Ilaaɔ. ⁵ Ine n̄ɛ iyi à waa n̄ɛ si id̄ɔɔbii ara, lasabu n̄ɛ fei si daai arau í ya wa. Amma inem n̄ɛ iyi à waa n̄ɛ si id̄ɔɔbii Hundei Ilaaɔ, lasabu n̄ɛ fei si mii iyi Hundei í bii í ya wa. ⁶ Ine iyi lasabue fei í wa si id̄ɔɔbii ara, iku í jɛ iri ku kp̄ae. Amma inem iyi lasabue í wa si mii iyi Hundei Ilaaɔ í bi, lafɛɛ á ba kuwɛɛ do laakai ku s̄u. ⁷ Ine n̄ɛ m̄ɔi iyi à waa too id̄ɔɔbii ara, an̄ɛi à jɛ mbɛɛi Ilaaɔ n̄ɛ. A kù waa jirima woodae, nɔ a kaa yɔkɔ m̄om. ⁸ Ine n̄ɛ iyi à waa too id̄ɔɔbii ara a kaa yɔkɔ a ce iyi á d̄s̄a Ilaaɔ si.

⁹ Amma inem í kù waa too id̄ɔɔbii ara, í waa n̄ɛ n̄ɛi bei Hundei í bi, inem iyi Hundei Ilaaɔ í wa si n̄ɛ. Ine iyi kù n̄ɛ Hundei Kirisi, lafɛɛ kù jɛ ti Kirisi. ¹⁰ Nɔ bii Kirisi í wa si n̄ɛ, baa do iyi ara n̄ɛ í ku na dulum fei, hunde n̄ɛ á maa wɛɛ domi í jɛ dee dee si wajui Ilaaɔ n̄ɛ. ¹¹ Ilaaɔi í j̄i Jesu hai si bale. Nɔ bii Hundei n̄ɲu iyi í j̄i Kirisi hai si bale í wa si n̄ɛ á na ara iku n̄ɛ n̄ɛ m̄ɔi kuwɛɛ na saabui Hundee iyi í wa si n̄ɛ.

¹² Na n̄ɲu inem n̄ɛ, Ilaaɔi à n̄ɛ kaa saabu, kù jɛ ara hee arau ku tilasi wa ka ceɔ mii iyi í bi. ¹³ Ntɔ ntɔ, bii í waa ce id̄ɔɔbii ara aa ku n̄ɛ. Amma bii í jò Hundei Ilaaɔ í sobi n̄ɛ í kp̄aɔ kookoosui arau aa n̄ɛ kuwɛɛ n̄ɛ, ¹⁴ domi inem n̄ɛ iyi Hundei Ilaaɔ wa gb̄a fei, an̄ɛi à jɛ amai Ilaaɔ n̄ɛ. ¹⁵ Hundei iyi Ilaaɔ í mu n̄ɛ kaa ce n̄ɛ aru, kaa nɔ ku jò n̄ɲo ku mu n̄ɛ má, amma Hundei í ce n̄ɛ amai Ilaaɔ n̄ɛ, nɔ do saabuei aa ka yɔkɔ ka kpe Ilaaɔ, ka ni Baaba. ¹⁶ Hundei Ilaaɔ takae wa s̄s̄ hunde nwa iyi à jɛ amai Ilaaɔ n̄ɛ. ¹⁷ To, si bei à jɛ amae n̄ɛ, n̄ɲui í jò à n̄ɛ baa si mii iyi í jile nwa. Aa ka n̄ɛ ikp̄ɛ do Kirisi ajɔ, domi bii à baa ijuukp̄ae ku kp̄ɛ, bɛɛbɛ m̄ɔi aa ka baa amboeɛ ku kp̄ɛ má.

Amboe iyi á na ku naa

¹⁸ N̄ m̄a wahalai nsei nwau ih̄ɛ kù jɛ nk̄ama do amboe iyi Ilaaɔ á na ku nyisi wa. ¹⁹ Baa mii n̄ɛ iyi Ilaaɔ í taka fei à waa degbe ajɔ n̄ɲu do saasa, ajɔ si bii Ilaaɔ á jò a yɛ amboeɛ si amae

ɲa, ²⁰ domi mii ɲa iyi í taka fei à dási kpáai nfe ku ce, kù je na idɔɔbii aɲa taka ɲɲa, Ilaaɔi í coo beɛbe. Do ɲɲu fei, kpáa ku cɔu mɔ í wɛɛ ²¹ iyi Ilaaɔ á ya mii ɲau mɔ ku ba káma ɲɲa ku maá beje má nɔ a ne ikpɛ si amboei ara ku nei amai Ilaaɔ ɲa. ²² Á mà iyi hee nsei mii ɲa iyi Ilaaɔ í taka fei à waa kakaaí bei inaabo iyi wa kakaa do ara kuroi kubí. ²³ Nɔ iyi í re mɔm, baa awa iyi Ilaaɔ í mu nwa Hundee bei fiai kaaazigi, à waa kakaa si idɔ nwa à waa degbeɔ Ilaaɔ ku nyisi iyi á je amaɛ ɲa ntɔ ntɔ nɔ ku faaba ara nwa. ²⁴ Faabau í je tu wa, amma si kpáae ku cɔi à wa si titá. Bii á ye mii iyi á waa degbe, kudegbe kù wɛɛ má. Mii iyi amane wa ye á maa cɔ kpáae má? ²⁵ Amma bii á waa cɔ kpáai mii go iyi á kù waa ye, aa ka maa degbeei do temua.

²⁶ Beɛbe mɔi Hundei Ilaaɔ í ya maa sobi wa si gbughá hai ne nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi í sía ka tɔɔ. Amma Hundeu takaei í ya tɔɔ Ilaaɔ na iri nwa do ide iyi í re ide ku fɔi amane ɲa. ²⁷ Nɔ Ilaaɔ, ɲɲu iyi wa ye idɔi amane ɲa í mà mii iyi Hundeu wa lasabu, domi do idɔɔbei Hundeu wa tɔɔe na irii ine ɲa iyi á je tɛɛ.

²⁸ Nɔ iyi í re mɔm, à mà sáa sáa, ine ɲa iyi á bi Ilaaɔ, aɲa iyi í kpe si idɔɔbie à je tɛɛ, Ilaaɔ wa ce ice si mii iyi í ba ɲa fei ku ba ku ce ɲɲa jüida. ²⁹ Ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi Ilaaɔ í cica hai tako, aɲai í jile ku ba á jɔ Amaɛ. Si beɛbe Amaɛui á je yemmai ifo nkɔ nkɔ. ³⁰ Ine ɲa iyi í cica í jileu, ɲɲui í kpe ɲa. Ine ɲa iyi í kpeu í ce ɲa dee dee. Ine ɲa iyi í ce dee deeu í ce ɲɲa ikpɛi amboee.

Kulai kubii Ilaaɔ

³¹ Debei beirei aa ka fo má. Bii Ilaaɔ í je tu wa, yooi á yɔkɔ ku je mbɛɛ nwa. ³² Ilaaɔ kù kɔɔ amai ɲɲu takae, amma í jɔ à daa ine ɲa si awɔ à kpaa na irii awa fei. Nɲu iyi í na wa amaɛu beɛbe, beirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. ³³ Ine ɲa iyi Ilaaɔ í cica, yooi á yɔkɔ ku má ɲa dulum má. Kù wɛɛ, domi Ilaaɔi í ce ɲa dee dee. ³⁴ To, yooi á yɔkɔ ku ye taale ɲa. Kù wɛɛ, domi Jesu Kirisi í ku, nɔ iyi í re mɔm í jì hai si bale má, í wa awɔ ɲjei Ilaaɔ. Í nɔ wa tɔɔ Ilaaɔ na iri nwa. ³⁵ Yooi á yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubii Kirisi. Tɔnyá? Má wahala. Má ijuukpá. Má ari. Má are. Má mbirisi. Má igù. ³⁶ Ntɔ ntɔ, Lafɛɛ, na iriei à ya ka wa si anui iku aleɔ daako.

Á waa cɔ wa bei angudá ɲa iyi á waa bɔ ku saka, si bei kukoi idei Ilaaɔ í fo. ³⁷ Amma si mii ɲau ihɛ fei à je igù mam mam na saabui Kirisi iyi í bi wa, ³⁸ domi ñ mà kam kam, nkáma kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubie. Baa iku kaa yɔkɔ, wala kuwɛɛ, do amaleka ɲa, do yiikoi lele ɲa. Mii iyi í ba wa nnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei, káma ɲɲa kaa yɔkɔ. ³⁹ Mii ɲa iyi á wa lele do iyi á wa ile hee do mii iyi á

taka fei, nkáma kaa yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubie iyi Ilaaɔ í nyisi wa si Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

9

Ilaaɔ do inei Izireli ɲa

¹ Ntɔi ñ wa n fo, amu inei Kirisi, n kaa n sɔ ibo. Idɔm do Hundei Ilaaɔ à jesi iyi ntɔi. ² Inɔm í fo ntɔ ntɔ na Zuifu kpaa si ɲa nɔ ñ ya n maa n ce araare ɲɲa waati káma fei. ³ An jesi Ilaaɔ ku ceekpem nɔ ku fɛɛfɛem do Kirisi ku ba ine ɲa iyi á je dimim a ba faaba. ⁴ Aɲai á je inei Izireli ɲa, ine ɲa iyi Ilaaɔ í cica a je tɛɛ bei amaɛ ɲa, nɔ í nyisi ɲa amboee. Do aɲai í dī akabuue ɲa, nɔ í na ɲa wooda do kpáae ku tɔɔ, do idei kuwáe. ⁵ Bala ɲɲa ɲai á je inei Ilaaɔ ɲa. Si dimi ɲɲai Kirisi í fita bei amane ɲɲu iyi í re mii fei. Nɲui í je Ilaaɔ, ɲɲu iyi í jɔ ka maa saabu hee do aɲo fei. Ami.

⁶ Kù je ñ wa n ni ide iyi Ilaaɔ í wáu í je ngbe, amma kù je ine ɲa iyi á bi si dimii inei Izireli ɲau feii á je inei Izireli do ntɔ. ⁷ Kù nɔ kù je ine ɲa iyi á bi si dimii Aburhamu feii á je tɔkue ɲa do ntɔ, domi Ilaaɔ í sɔ Aburhamu í ni, dimii amai Izaaki ɲai aa je takue ɲa. ⁸ Waato kù je amai Aburhamu ɲa feii á je amai Ilaaɔ ɲa, í gbe amu ɲa ɲa iyi Ilaaɔ í cea kuwáe ɲau, aɲa aká. ⁹ Ide iyi Ilaaɔ í wáɔ Aburhamu wee, í ni, adɔ go suku be iyi ihɛ an nyi wa má, hee waati beɛbe Sara á bí ama inemɔkɔ.

¹⁰ Kù je iyi be ɲɲu aká, amai Rebeka minji ɲau fei sika ɲai. Baa ɲɲai í je bala nwa Izaaki. ¹¹⁻¹² Amma do ɲɲu fei, hee Rebeka ku maa bí ɲa, si waati iyi á kù ce jüida go titá hee má je laalo, Ilaaɔ í sɔ Rebeka í ni, ine sintei á ya sía ine ankányiuyu iri ile. Í fo beɛbe ku ba ku nyisi iyi ɲɲu í ya cica ine ɲai bei ɲɲu takai ɲɲu í bi, nɔ í kpe ɲa si bei ɲɲu takae í jile, kù je na kuce ɲɲa. ¹³ Tiai idei Ilaaɔ í fo má í ni, Ilaaɔ í ni, ñ bi Zakɔbu nɔ ñ cé Ezau.

¹⁴ Debei, beirei aa ka fo nsei. Ilaaɔ kù je dee deei? Aawo, kù je beɛbe, ¹⁵ domi í sɔ Moizi í ni, ine iyi ñ bii an cea didɔ, nɔ ine iyi ñ bii an ce araareɛ. ¹⁶ Na ɲɲu, kù je na idɔɔbii ine go, kù nɔ kù je na kookaai ine go, amma na araarei Ilaaɔi. ¹⁷ Beɛbe kukoi ideí Ilaaɔ wa fo ideí Faraɔ, ɲɲu iyi Ilaaɔ í le idɔe í ni n ká n ceɛ ilaalu ku ba ine ɲa á ye gbughám siɛ, nɔ inei andunya fei ku gbɔ irim. ¹⁸ Beɛbe Ilaaɔ í ya ce araarei ine iyi í bi, nɔ ku le idɔi ine mɔ iyi í bi.

¹⁹ Bii beɛbei, ine go á yɔkɔ ku sɔm ku ni, Ilaaɔ kù ne kpáa ku ye taalei amane ɲa má, domi ine káma kaa yɔkɔ ku dede si mii iyi í jile. ²⁰ Awɔ iyi í waa fo beɛbe, yooi í je í bei í kakɔɔ Ilaaɔ. Caka á yɔkɔ ku bee woo ma ku ni, na mii í ce í mam be ihɛ? ²¹ Kù je woo ma cakai á ceɔ ama bei í bi ba. Si ama akáu be kaa yɔkɔ ku ce caji iyi á ya maa ceɔ ice waati káma fei do caka iyi í ne beɛɛɛ í re ba.

²² To, yaaseu be wa nyisi mii iyi Ilaaɔ í ce. Í bi ku nyisi ine go ɲa idɔkɔ nlae do gbugháe.

Amma í temuai titá do iné ña iyi idæ í kō siu, aña iyi á yé bei caka ña iyi aa nyóu. ²³ Amma í bi ku nyisi iné go ña má bei amboeé í la í to. Añai í ce araare ña nó í ce saólu ña hai ku kpe a ne ikpé si amboeé. ²⁴ Iné ñau awai. Si inó nwa Zuifu ña do hai je Zuifu ña à wasi. Ilaaóí í kpe awa fei. ²⁵ Béebei walii Ozee í fō si tiaé í ni, Ilaaó í ni, Iné ña iyi á kù je tom wo, nsei an kpe ña inem. Dimi ña iyi n kù bi wo, nsei an kpe ña baakóom ña.

²⁶ Nō tengi bii ñ sō ña wo ñ ni, í kù je inem ña, Be mói an kpe ña má amam ña, amu iyi ñ je irii kuwé.

²⁷ Njoi walii Ezai í fō ide hee lele na irii inei Izireli ña í ni, baa bii inei Izireli ñau à kpō bei sōai acfi ido, iné mbōi á ba faaba. ²⁸ Ide iyi Ilaaó í fō á kōi mam mam si andunyau, nō kaa kpe móm. ²⁹ Í yé mbé bei walii Ezai í tako í fōu iyi í ni,

Bii Aó Laféé, ilu gbugbā fei kù jò nwa fiti mbōi amané ña wo ni,

Awa fei aa ka kui wo bei inei Sodomu ña, Do inei Gómō ña.

Inei Izireli ña do laabaau jüida

³⁰ Debei, beirei aa ka fō. Bei aa ka fō wee, dimi mmu ña iyi á kù waa de á je dee dee si wajui Ilaaó wo, nsei á je dee dee na saabui naane ku dasi ña. ³¹ Amma inei Izireli ña iyi á waa de aña a too wooda ku ba aña a je dee dee si wajui Ilaaó, kù ce. ³² Na mii. Si na iyi í jò inei Izireli ña á kù dedeé do naane ku dasi, í gbe do ice ña. Á koose si kuta iyi í ya jò iné ña á kooseu. ³³ Ideei kukóu wa fāa í ni, Wee ñ wa n jile iné go Sióo iyi í yé bei kuta bi ku koose.

Ññui á jò iné go ña á cuku, Amma iné iyi í dasie naane kaa ye anyo.

10

¹ Iné inem ña, iyi ñ bi si idóm fei do iyi ñ wa n tō Ilaaó, ññui í je dimim ña á ba faaba. ² Ntō ntō, an yókō n fō na iri ña n ni á waa cea Ilaaó ice do himma, amma á kù ne kumá. ³ Á kù mà bei Ilaaó í ya ceó iné dee dee, ññui í jò á de kpāa ña bei aa ce á jeó dee dee, nō á kù waa too si kpāa iyi Ilaaó í jile. ⁴ Kpāa iyi Ilaaó í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa iri woodai Moizi nō iné iyi í dasie naaneu fei á je dee dee si wajui Ilaaó.

Faabau í je ti iné ña iyi á dasi Laféé naane fei

⁵ Ide iyi Moizi í kō si yaase bei iné á jeó dee dee si wajui Ilaaó si wooda ku jirima wee. Iné iyi wa jirima wooda ñau fei, si ññui á ba kuwé. ⁶ Amma ide iyi á kō si yaase bei amané á jeó dee dee na naane ku dasi wee. Mà ti í fō si idæ í ni, yooi á bō lelei Aó. Bii í waa fō béebe, í yé bei í waa de Kirisi ku kita wai. ⁷ Nō í màd ti í fō í ni, yooi á bō lelei ile. Bii í waa fō béebe, í yé bei í waa de kù dede Kirisi hai si bale mái. ⁸ Debei, beirei ideu wa fō. Bei wa fō wee. Ide

iyi í waa dede kù jlie, í wa si gelee móm do si idæ. Ideu ññui í je ideí naane ku dasi iyi á waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii í fō do gelee í ni Jesui í je Laféé, nō í dasi naane si idæ iyi Ilaaó í dedeé hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do idai amané í ya dasií naane ku ba ku je dee dee si wajui Ilaaó, nō do gele mói í ya fōó ide ku ba ku baó faaba. ¹¹ Tiai ideí Ilaaó í nō í fō í ni, iné iyi í dasie naane fei kaa ye anyo. ¹² Béebei iné go kù je iká, hai Zuifu ña hee ku bō do dimi mmu ña fei. Aña fei Laféé akāi á ne. Amanie mó í je ti iné ña iyi á waa tōé fei. ¹³ Debei iné iyi wa tō Aó Laféé fei á ba faaba, si bei ideí Ilaaó í fō.

¹⁴ Nō beirei iné ña aa ce á tōé bii á kù dasie naane. Mà beirei aa ce á dasie naane bii á kù gbó ideé. Nō beirei aa ce á gbó ideé bii iné go kù ce waazoi ideu. ¹⁵ Nō beirei aa ce á ce waazoi ideu bii kù je iné gōi í be ña. Kukōi ideí Ilaaó wa fō í ni, inó didó nlai kunaai iné ña iyi á dabii á waa sisi laabaau jüida. ¹⁶ Amma kù je iné feii í jesi ideí laabaau jüida. Béebei walii Ezai mó í fō í ni, Laféé, yoo ñai á dasi waazo nwau naane. ¹⁷ Béebe mói naane ku dasi wa naai hai si ide iyi iné wa gbó. Nō ide iyi á waa gbóu ideí Kirisii.

¹⁸ Amma ñ wa n beei, Zuifu ña á kù gbó ideui? Á gbóó, domi á kōó á ni, Woo ce waazo ñau á dabii si andunya fei Nō iné fei í gbó ide ña.

¹⁹ To, ñ wa n bee má, inei Izireli ña á kù gbó yaasei ideu ba. Á gbóó, si bei Moizi í tako í kō na iri ña í ni, Ilaaó í ni, An dede igu ññe do dimi go iyi á kù waa saalu bei dimi,

Nō n dede idækō ññe do dimi hai ne bisi.

²⁰ Ezai mó í kō do wóko í ni, Ilaaó í ni, Iné ña iyi á kù waa dedeem ñai á yem, Nō ñ nyisi ña aram, kù nō kù je añaí á tóom.

²¹ Amma si gāmei irii inei Izireli ña í kō í ni, Ilaaó í ni, hai daakōi ñ to awó bi hai gbó ide ilu itl ku yika ña.

11

Ilaaó kù kōsi inei Izireli ña

¹ Debei ñ wa n beei, Ilaaó í kōsi iné ñai? Aawo, kù je béebe, domi amu takam inei Izirelii ñ wa n je, ñ je tókui Aburahamu si dimii Benzameé. ² Ilaaó kù kōsi iné ña iyi í tako í cica hai kukpeu. Mà í kù mà ña bei kukōi ideí Ilaaó í fō ña si waati iyi Elii í bōó taalei inei Izireli ña bi Ilaaó í ni, ³ Laféé, iné ñau á kpa walié ña nō á keke bi kuweeé ña. Amu akāi ñ gbe iyi ñ wa n jirimae, á nō á waa de hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaó í jeaa í ni, ñ ne amané dubu meeje má iyi á kù gule si wajui iwé iyi á ya kpe Baali.

⁵ Béebe mói, baa nsei inei Izireli mbō ña á waa jirima Ilaaó, aña iyi í cica na didéu. ⁶ Í cica ñai na didé, kù je na ice. Bii í je do iceui, didóu kù je didó má.

7 Nto nto beirei í ce. Inei Izireli ña a kù ba mii iyi à waa ðe. Si ino ñña ine ña iyi Ilaaó í cicaí à baa. Ine ña iyi à gbe à lele ido ñña. 8 Na irii ññai kukòí ideí Ilaaó í ni, Ilaaó í da ñña si sisi ñjoo si ido.

Nó í mu ñña iju iyi a kaa yòkò a yeò ilu. Nò í mu ñña itl iyi a kaa yòkò a gbòò ide hee do ñnyi fei.

9 Nò Davidi mò í ni, Jingau ñña ku je ñña cèkùm do taao, Nò ku ñyi ku je ñña bi ku koose má Ku ba a koo a ba ijuukpá.

10 Jò ilu kuku ku wa si iju ñña a maà ye ilu. Nò í jò a ya bate a kaa ceò ice do ojo fei.

11 Njoi í jò ñ wa n bee, si waati iyi inei Izireli ña à koose, à cukui hee do ojo fei? Aawo, kù je beebe. Amma na kucuku ññai í jò dimi mmu ñau mò à baò faaba ku ba igu ñña ku dede sí ña. 12 Debei, si bei kucukui inei Izireli ña í jò hai je Zuifu ña à ba amanii Hunde, nò kukayeí inei Izireli ña í kòosi amanii dimi mmu ña, zaka beirei amanii dimi mmu ñau á la ku to waati iyi inei Izireli ña fei aa na a ba kpáai faaba.

Dimi mmu ña à ba faaba

13 Ine dimi mmu ñau be, injei ñ wa n ba ide ku fò, amu iyi ñ je woo be bi tu ñe. Ñ ya n maa ne ino didò do icem iyi ñ wa n ce. 14 Si iceu bei ñ wa n ðe kpáa n dedeò igui dimim ña, ku ba ine gò ñña ña a ba faaba. 15 Ilaaó í jò hai je Zuifu ña à dò do ññu si waati iyi í jò Zuifu ña titá. Debei, beirei á ye si waati iyi á gba ña má. Nñu bei á jò aña iyi à ku wo a baa si kuwee.

16 Si iyafúí pèe iyi à kpo, bii pèe sinte iyi à ceu í je ti Ilaaó, debei pèeu fei ti Ilaaóí. Beebe mòi bii icáí jñi í je ti Ilaaó, do amaawòe ña fei ti Ilaaóí. 17 Amma nsei à cafe amaawò gò ña hai si jñi ndii olivi, nò inje iyi í je amaawòí jñi ndii sako, inje à sási agbe ñña. Nsei wee, inje mò í waa ba inyi iyi wa naa si amaawò ñau hai si icáu. 18 Na ññu, i maà tóo fufu ña si amaawò ña iyi à cafeu. Beirei aa ce í tóo fufu ña. I jò í mà ña iyi kù je injei í waa mu icáu, icáu ñjei wa mu ñe.

19 Ine aká ññe gò á ni, à cafe amaawò ñau bei ku ba a sásim si agbe ñña. 20 Ntoi, à da ñai na naane hai dasi ñña, nò awò mò í wa agbeu bei na naane ku dasie. Maà tóo fufu, amma ce njo, 21 domi bii Ilaaó kù jò amaawò sinte ñau, á na ku jò awò mò? 22 Debei, cò jjiida ku jei Ilaaó do kugaabue. Í gaabu si ine ña iyi à cuku, amma í je ine jjiida bi tee. Awò ðe leekí dim dim si jjiida ku jee. Bii kù je beebe aa da awò takae. 23 Bii aña mò a kù mási ido ku lele ñña, Ilaaó á sindo ña si agbe bii á wau wo, domi á yòkò ku sindo ña si agbe ñña má. 24 Bii Ilaaó í ðae wa hai si jñi ndii olivii sako nò í másie si jñi ndii olivi iyi à waa loogoo iyi kù je icue, debei, kaa gaabuwa ku sindo amaawòu si jñi ndii ññu takae.

Inei Izireli ña aa ba faaba

25 Ine inem ña, n kù bi asiiu ideu ihè ku manji ññe hee ku jò í maa cò ara ññe ilu bisi ña. Asiiu wee. Idoí inei Izireli fiti mbò ñau í lei titá hee kukpòí dimi mmu ña iyi aa ba faabau ku kò. 26 Si beebe, inei Izireli ñau fei aa ba faabau, si bei à kòò à ni, Ilaaó í ni, Woo Faabau á naai hai Siòò,

Nò ku ñya lasabu hai mà beerem hai si dimii Zakòbu.

27 Iyi ihèi í je akabuu iyi an dñ do aña si waati iyi an kpa ideí dulum du ña.

28 Si tuubai laabaau jjiidau Zuifu ña à je mbeei Ilaaó, nò ññu bei í baa í je aranfaanii inje, amma si tuubai kucia, à je ine ña iyi Ilaaó í bi hee nsei na bala ñña ña. 29 Ilaaó í bi ña hee nsei domi ci ya ce mua ngba nò ci ya sinda ido hai si ine ña iyi í kpe. 30 Tako wo ñ donda Ilaaó ña, amma nsei Ilaaó í too si ide hai gboí Zuifu ñau í ceò araare ññe. 31 Nsei si bei Ilaaó í ce ññe didò na saabui ide hai gbò ññau, beebe mòi á too si araare iyi í nyisi ñe ku ba ku ce araareí aña mò. 32 Nto nto, Ilaaó í jò ine fei í baa í je arui ide hai gbò, ku ba ku ce araareí ine fei.

Kulai Ilaaó

33 Irei í gbò bei amanii Ilaaó do bisie do kumàe í la í to. Ine gò kaa yòkò ku mà yaasei lasabue. Ine gò mò kù nò kù wee iyi á mà kpáae sáa sáa.

34 Beebei kukoi ideí Ilaaó í ni, Yooi í mà lasabui Aó Lafée.

Mà yooi í muua bisi ojo gò.

35 Yooi í tako í muua ngògò ku bei ku maa degbe ku sáa ññu gbebe.

36 Ilaaóí í je irii mii fei, hai bi teeí fei ndee wa naa. Nò mii fei í weeí na irie. Amboe ku je tee hai nsei hee do ojo fei. Ami.

12

Kuwee titò iyi í wee na irii Ilaaó

1 Na ññu inje inem ña, ñ wa n tóo ñjei na saabui araare iyi Ilaaó í ce ññe, í na Ilaaó ara ññe. I jò kuwee ññe ku jeeaa bei kuwee gò iyi í má nò í sáa si. Do yaase beebèi í sáa í ya tóo Ilaaó ña. 2 I maà ya ce kucei inei andunya ña, amma í jò Ilaaó ku mu ññe lasabu titò iyi á kpaasiò kuwee ññe, ku ba í mà iyi í je idòobii Ilaaó ña. Idòobieu wee, iyi í je jjiida, iyi í dò do iyi í kò mam mam.

3 Na didò iyi Ilaaó í muum, ñ wa n sò inje fei, í maà jile ara ññe tengi bii í kù to ña, amma ine fei ku jile arae si zaka bei Ilaaó í muua naane. 4 Si ara aká iká iká iká í wa si nò aña fei do ice ññai. 5 Beebe mòi, baa bii awa à kpò à je ara aká si Kirisi nò à dñ si ñjei bei iká iká iká arau. 6 Beebe mòi à ñe amua iká iká iyi Ilaaó í ce nwa si didòe. Ine iyi í ñe amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaaó ku sò ine ña, ku ceò ice si bei naane ku dasie í to. 7 Ine iyi í ñe amuai ku cea ine ña ice si igbeu, ku coo. Ine iyi í ñe amuai ine ña ku kò si ideí Ilaaó ku kò ña si. 8 Ine mò

iyi í ne amuai ine ña ku mua gbugbā ku coo. Ine ma iyi í ya yako ku ce amua ku coo do ino akā. Ine ngbo ku ce icee do himma. Ine iyi í ne amuai ilu are ña ku sobi ku coo do ino didō.

⁹ I maā jò kubi nñe ku je do muafiti. I saa laalo nò i leekí si jiiida ku ce dim dim ña. ¹⁰ I bi nñe ña, i ce kookaai i ya màò beereí nñe ña. ¹¹ I maā jò himma nñe ku kaye, amma i ya maa cea A5 Lafēe ice ña, nò i jò Hundee ku maa ce ice si ñe. ¹² I weeò ino didō ña na kpāa ku çou. I temua si wahala ña. I maā ya gbēeji do kutō ña. ¹³ I ya sobi ine ña iyi à je ti Ilaaō si bukaatai mii iyi à bi. Nò i ya yaae ine njoo ña. ¹⁴ I ya weea ine ña iyi à waa kpā ñe iju. I wee nña ña, i maā ceekpe ña. ¹⁵ Ine ña iyi à wa si ino didō i ba ña ino didō ku kpē, ine ña ma iyi à waa kpata i ba ña ku kpata ña. ¹⁶ I ya ne anu akā ña, i maā jò lasabui ara ku so ku wa si ñe, amma i ya kaye ara nñe ña. I maā ya jile ara nñe ilu bisí ña.

¹⁷ I maā ya sāa ine go laalo ña. I ya maa de i ce iyi í je jiiida si gāmei ine fei ña. ¹⁸ Bii í je á ce i ce kookaai baa yooma fei i jò inēò ine fei i ya dō ña. ¹⁹ Ine kpaasim ña i maā ya de i sāa nñe gbesei laalo ña, amma i ya jò Ilaaō ku sã nñe gbesei idōokō, domi à kōò à ni, A5 Lafēe í ni, Amui an sã gbesei idōokō.

²⁰ Nò à kōò má à ni,

Bii ari wa kpa mbeee, náa ije ku je.

Bii agbe wa kpaa, muaa inyi ku mō,

Domi bii í waa ceaa beebe, í ye bei ina nyenyei i waa koaa si iri.

²¹ Maā jò laalo ku kāmiae, amma jò i kāmiae do jiiida ku ce.

13

Ka jirima ilaalui ile nwa ña

¹ Ine fei ku jirima ilaalui ilēe, domi ilaalui kāmā kù wee iyi kù je do kumāsii Ilaaō. Ilaalu ña iyi à wee fei Ilaaō í jile ña. ² Na nñu, bii ine í donda ideí ilaalui, ide iyi Ilaaō í jileí í kōsi. Nò ine ña iyi à waa kō ide dimi beebe, à waa dedea ara nña taalei. ³ Ntò ntò, woo ce jiiida ña a kù ne zigiiida do ine ña iyi à waa mu ilēu, í gbe woo ce laalo ña. Bii í kù bi nño ku mue si gāmei ilaalui ñau, ce jiiidāe, aa ne sie ino didō.

⁴ Ilaalu ña à waa ce icei Ilaaōi na aranfaani nñe. Amma bii í waa ce laaloe ña, i ce njo nña, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Anja mō woo ce icei Ilaaō ñai ku ba a sã gbesei idōokōi Ilaaō nò a kpā ine ña iyi à waa ce laalo iju. ⁵ Na nñu, i ne í sũ nña iri ilē ñai, nò kù je si na iyi í jò i waa ce njoí ijuukpā nñu akā ña, amma ku ba idō nñe ku maā ye taale nñe.

⁶ Nñui í nò í jò i waa sã fiaí lempoo má ña, domi ine ña iyi à waa mu ilēu anja mō woo ce icei Ilaaō ñai nò à na ara nñai mam mam. ⁷ I sãa ine fei iyi í ne í sã ña. Ine ña iyi í ne í sãa lempoo í sã ña ña. Ine iyi í ne í sãa fiaí duani í sãa lafēe. Ine iyi í ne í jirima fei í jirima lafēe ña. Ine iyi í ne í mà beeree, í mà ña.

Ka bi nñe

⁸ I maā ya mu gbesei ine go. Gbesei mii akāi í ne ku wa si anini nwa, nñui í je kubi, domi ine iyi í bi ine ña wa kō wooda feii. ⁹ Ntò ntò, wooda ñau ihē iyi í ni, i maā ce sakara, nò i maā kpa ine, nò i maā ce ile, nò i maā ce bine, do wooda ikā ikā iyi í gbe fei aa yoko a tōtō ña si wooda akā. Wooda akāu wee, bi ine mmu bei í bi araē. ¹⁰ Bii kubi í wa si gāme nñe i kaa yako i cea nñe laalo ña. Na nñu, bii í bi nñe í waa jirima wooda ñau fei ñai.

Ka tā sōlu ka maa degbeò kunyii Kiriisi wa

¹¹ Í sla i ce beebe ña, domi í mà ña si waati bii à wa nsei. Í to i jñ hai si iri njoo ña, domi waati iyi Lafēe á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. ¹² Idú í dũ wa koo, nò ameejumá í maai wa. Na nñu, ka jò icei ilu kuku ku ce, nò ka so jñnei igũ iyi á jò ka jabu si inya kumá. ¹³ I jò ka ne dee dee awa iyi à je inei inya kumá ña. Ka maā jò ije ku bi nwa do atē ku mō nwa ku la ku caa, ka maā ne adei abo do daa beeteke ku ce, nò ka jò ija do igu. ¹⁴ Amma í so daa titōi Jesu Kiriisi Lafēe nwa, nò i maā jò daai inje taka nñe ku maa neò ñe i maa ceò bine má ña.

14

Maā ye taalei kpaasi woo dasi Jesu naane

¹ I gba ine iyi naane ku dasie kù ne gbugbā, nò i maā ya ye taalei ide iyi wa lasabu. ² Ine ihē wa tamaa si iyi nñu á yoko ku je ije fei. Ine ihō mō iyi kù ne gbugbā si naane ku dasie, ci ya ño inja. ³ Ine iyi wa je mii iyi í ba fei ku maā donda ine iyi ci ya je mii fei, nò ine mō iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maā ye taalei ine nñe iyi wa je mii fei, domi Ilaaō í gba lafēe. ⁴ Beirei awò i ye í bei í waa kiitiò amaacei ine mmu go. Bii wa leekí si icee walako bii í nò í fūsi awò mōi ideí irii lafēe. Amma á maa leekí domi A5 Lafēe í ne gbugbā ku muua gbugbā.

⁵ Ine go ña à ya tamaa bei ajo go ña à re nñe do beereí, nò ine go ña mō à ya maa tamaa mà iju iyi í má fei akāi. Si ide ñau ihē í sla ine fei ku mu iyi í je lasabui idōe dim dim. ⁶ Ine iyi wa tamaa ajo go ña à re nñe do beere, wa cooi na A5 Lafēe. Ine iyi wa je ije iyi í ba fei, na irii A5 Lafēeí wa jōò, domi í ya saabu Ilaaōi titā na ijeu. Ine mō iyi kù waa je mii fei, na irii Ilaaōi kù waa je, í nò wa saabue. ⁷ Kuweeí ine kāmā nwa kù je ti nñu akā, beebe mōi do ikue. ⁸ Ntò ntò, bii à wee, à weeí na irii Lafēe, bii à nò à ku mōi, na irii Lafēeí à ku. Na nñu, bii à waa wee walako bii à ku, ti Lafēeí à je, ⁹ domi Kiriisi í ku nò í dede hai si bale má ku ba ku je Lafēeí ine ña iyi à ku do ine ña iyi à wee. ¹⁰ To, bii beebeí, na mii í ce à awò i waa ye taalei kpaasie. Má na mii í ce i waa donda kpaasie. Awa feii aa ka leekí ajo akā si wajui Ilaaō ku kiiti nwa. ¹¹ Ajo nñui kukōi ideí Ilaaōu ihē á kō tengi bii í ni, A5 Lafēe í ni,

Amui n̄ je kuwɛɛ, inɛ fei á na ku gule si wajum.

Nɔ inɛ fei ku saabum do gɛɛɛ.

¹² Bɛɛbɛ mɔi awa fei aa ka fɔ tu wa si wajui Ilaaɔ.

Maà ce ngɔɔɔ iyi á dasi kpaasie kurara

¹³ Na n̄ju, i maà ya kiiti n̄je ña. Amma ce laakai i maà ti i ce ngɔɔɔ iyi á jò kpaasie ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafɛɛ Jesu n̄ mà kam kam iyi sɔnda kãma kù je ìwò. Amma bii inɛ gɔ wa doo sɔnda gɔ ìwò, bi tɛɛi í je ìwò. ¹⁵ Bii inɔi kpaasie í fɔ na ije gɔ iyi í waa je, wa nyisi iyi í kù waa ne si kpãai kubi mà. Maà jò ideí ije ku jò inɛ gɔ iyi Kírisi í ku na iriɛ ku ce nfe. ¹⁶ Iyi í ye í slaɛ ku ce, maà ti i coo do yaase beí á jò inɛ ña a fɔ laalɔɛ. ¹⁷ Bommai Ilaaɔ kù je ideí kujɛ do kumò, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sù do inɔ didò iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa. ¹⁸ Inɛ iyi wa cea Kírisi ice si yaase bɛɛbɛ, lafɛɛi Ilaaɔ á bi, nɔ baa amane ña aa saabue.

¹⁹ Na n̄ju, ka de mii iyi á naaò laakai ku sù wa do mii iyi á mu nwa gbugbã si naane ku dasi nwa. ²⁰ I maà beje icei Ilaaɔ na ideí ije. Ntɔi, sonda kãma kù je ìwò, amma kù sla inɛ gɔ ku je ije iyi á jò kpaasie ku koose. ²¹ Iyi í sla n̄jui í je í maà ño ña, nɔ i maà mɔ vɛɛ, nɔ i maà ce ngɔɔɔ bii í je á dasi kpaasie kurara. ²² Mii iyi í waa lasabu si ideu ihɛ, muu si idɔɛ, nɔ kù je si gãmei awò do Ilaaɔ n̄ju akã. Ilu inɔ didò inɛ iyi idɔɛ kù waa ye taaleɛ si mii iyi wa ce. ²³ Amma inɛ iyi wa sika si ije gɔ iyi wa je, Ilaaɔ á ye taaleɛ domi kù waa coo do naane. Ntɔ ntɔ, mii iyi inɛ wa ce fei nɔ kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi á dɔa kpaasie si, maà de ti awò takæ

¹ Nsei, awa iyi á nɛ gbugbã si naane ku dasi, i jò ka temuao gbugbã ku kuai hai nɛ gbugbã ña, nɔ ka maà ya ka ce mii iyi á dɔa awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dɔa kpaasi nwa ña si na aranfãni n̄ña, ku ba naane ku dasi ña ku bɔ wajui. ³ Kírisi takæ ci ya ce mii iyi á dɔa n̄ju takæ si, amma si beí á kɔò á ni, í sɔ Ilaaɔ í ni, inɛ ña iyi á buɛ, arabu n̄ña í baa sim. ⁴ Mii iyi á kɔ tako fei wo, á kɔoi ku ba ku kɔ wa nɔ ka ne kpãa ku cɔ hai si kukoi ideí Ilaaɔ, iyi wa mu nwa gbugbã do temua. ⁵ Ilaaɔ, n̄ju iyi wa mu nwa temua do gbugbã, kù jò inɛ duusò i ne anu akã ña si beí í yoo si Jesu Kírisi ña, ⁶ ku ba inɛ fei í ya maa saabu Ilaaɔ ajoy do anu akã ña, n̄ju iyi í je baai Lafɛɛ nwa Jesu Kírisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na n̄ju, í ya gba n̄je ña si beí Kírisi mɔ í gba ñe ku ba í nyisiò amboei Ilaaɔ ña. ⁸ N̄ wa n sɔ ñei iyi Kírisi n̄jui í baa í je woo ce icei Zuifu ñau ku ba ide iyi á wãò bala n̄ña ñau ku kò, nɔ ku nyisiò iyi Ilaaɔi í je ilu ntɔ. ⁹ Jesu í naai

má ku ba dimi mmu ña mɔ a saabu Ilaaɔ na araareɛ si beí kukoi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, Na ñoi í jò ñ wa n saabue si inɔi dimi mmu ña. Nɔ n kò iri n nyisiò amboei irie.

¹⁰ Nɔ í ni má,

Inɛ dimi mmu ña i wɛɛò inɔ didò do inɛi Ilaaɔ ña ajoy.

¹¹ Nɔ í ni má,

I saabu Aɔ Lafɛɛ, inɛ dimi mmu ñau fei,

Inɛ fei í kò iri í cùu.

¹² Nɔ walii Ezai mɔ í ni,

Tòkui Izai gɔ á na ku dede

Ku je ilaalui dimi fei,

Nɔ kpãa ku cɔi dimi ñau á wa sie.

¹³ Nsei, Ilaaɔ, n̄ju iyi wa mu nwa kpãa ku cɔ, ku mu n̄je inɔ didò do laakai ku sù fei na naane iyi í dasi ña ku ba kpãa ku cɔ n̄je ku la si gbugbã iyi Hundei Ilaaɔ í mu n̄je.

Polu í ne kpãai ku kò tia do wɔòkɔ

¹⁴ Inɛ inem ña, amu takam n̄ mà kam kam iyi í je inɛ jiidau ña nɔ í mà mii iyi í ne ku ce ña, aa nɔ í yòkɔ i mua n̄je bisí ña. ¹⁵ Do n̄ju fei, do wɔòkɔ nla nlaí n kò n̄je ide gɔ ña wa si ideí tiauu ihɛ, n ye ñɛò gigii mii ña iyi í mà tá ña. N̄ kò n̄je wa bɛɛbeí na didò iyi Ilaaɔ í ceem ¹⁶ ñ wa n jɛò woo ce icei Jesu Kírisi bi hai je Zuifu ña. N̄ wa n waazo laabaau jiidai Ilaaɔ bei woo wee ku ba hai je Zuifu ña a ye bei kuwee iyi á dɔa Ilaaɔ si, si na iyi í jò Hundɛ í cica ña í jò á má. ¹⁷ Na n̄ju, na saabui Jesu Kírisi, n̄ ne inɔ didò si icei iyi ñ wa n cea Ilaaɔ. ¹⁸ N kaa n yòkɔ n fɔ ide gɔ bii kù je ideí icei iyi Kírisi í ce si ide ku fɔm do si kookoosum ña ku ba hai je Zuifu ña á jirimaa Ilaaɔ ¹⁹ na saabui maamaake dimi ikã ikã ña iyi gbugbãi Hundei Ilaaɔ í ce. Bɛɛbɛ mɔi ñ waazo laabaau jiidai Kírisi bii fei sãa sãa hai Zeruzalemu hee ku bɔ ikpa ilei lliri. ²⁰ Nɔ ñ dasi idɔ ñ waazo laabaau jiidau si ile ña bii á kù gbɔ ideí Kírisi titá, ku ba n maà n ma si icui ilei inɛ gɔ. ²¹ N̄ ce bɛɛbeí ku ba n ce bei kukoi ideí Ilaaɔ í fɔ, tengi bii í ni, Inɛ ña iyi á kù fɔ ideɛ bi tu ña ajoy kãma, aa yoo. Inɛ ña mɔ iyi á kù gbɔ baaue wo, aa gbɔ yaaseɛ.

Polu wa fɔ ideí Romu ku bɔ

²² Tuuba nkɔò nkɔò isɛɛɛ ñau bei í ya maa ganjim n naa bi tu ñe. ²³ Amma nsei, n̄ kpa irii icei si ile ñau be, nɔ si na iyi í jò ñ wa n bi n naa bi tu ñe hai adò nkɔò nkɔò, ²⁴ ñ wa n tamaa bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Esipanyi, an yaa wa bi tu ñe. N̄ bi n ye ñe n ce ajoy minji bi tu ñe be ka kpɛ inɔ didò, nɔ í sobim ña ku ba n bɔ Esipanyiu. ²⁵ Amma nsei titá Zeruzalemu ñ wa n bɔ n koo n sobi woo dasi Jesu naane ña, ²⁶ domi woo dasi Jesu naane ña iyi á wa ilei Masedoni do ilei Geresi á tɔtɔ fia do inɔ akã na ilu are ña iyi á wa si inai woo dasi Jesu naane ñau Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii á tɔtɔò fiauu, amma ntɔ ntɔ gbesei á waa mu si na iyi í jò amanii Ilaaɔi iyi Zuifu ñau á ne á kpɔò do dimi mmu ña. Bɛɛbɛ mɔi á sla dimi

mmu n̄au m̄o a sobi n̄a do amanii andunya n̄a. ²⁸ Waati iyi an to Zeruzalemu n na n̄a fia iyi à t̄ot̄ōu n kpāo irii iceu be, an b̄o Esipanyi n̄o n yaa wa n naa n ye n̄e. ²⁹ N̄ mà iyi kutom wa bi tu n̄e be à j̄o Kirisi ku wee n̄e si mii nkp̄o nkp̄o.

³⁰ In̄e in̄em n̄a, n̄ wa n t̄ōo n̄e do irii Laf̄e n̄wa Jesu Kirisi do kubi iyi Hundeì llaāo wa mu nwa, í bam ku jabu si kut̄ōo n̄e n̄a. ³¹ I t̄ōo llaāo ku nyam hai si aw̄oi hai dasi Jesu naane n̄a iyi à wa ilei Zudee, n̄o í ce kut̄ōo má n̄a ku ba woo dasi Jesu naane n̄au a gba amua iyi n̄ wa n b̄ōo Zeruzalemu do aw̄o minji. ³² Bēebe m̄oi an to wa bi tu n̄e do in̄o did̄ō bii llaāo í bi, n̄o n s̄imi keeke bi tu n̄e. ³³ llaāo, n̄ju iyi wa mu nwa laakai ku s̄u, ku wee do in̄e fei. Ami.

16

P̄olu wa ce in̄e n̄a f̄ōo

¹ N̄ wa n s̄ō n̄e iyi Feebe wec̄i nwa si kp̄aai naane ku dasi í je ilu naane. Woo ce icei in̄eì igbei Jesu n̄a wa je si ilui Sankere. ² I gba abou na iri Laf̄e si bei í j̄o woo dasi Jesu naane n̄a a ce. N̄o í maa sobie n̄a do bukaatai mii iyi í bi si aninii in̄e fei, domi n̄ju takae í sobi in̄e nkp̄o, do amu takam.

³ I ce Pirisila do m̄ok̄o Akilasi f̄ōo, kpaasi woo ce icēm n̄a si icei Jesu Kirisi, ⁴ a n̄a iyi a k̄u saalu baa kuwee n̄a ku ba a faaba ti amu. K̄u je amu ak̄ai n̄ wa n saabu n̄a, hee do igbei in̄eì Jesu n̄a iyi à je dimi m̄mu n̄au fei à waa saabu n̄a. ⁵ N̄o í ce in̄eì igbei Jesu n̄a iyi à ya t̄ot̄ōo kpās̄e n̄au f̄ōo. N̄o í ceem Epaneti kpaasi jiidam n̄au f̄ōo, n̄ju iyi í tako í dasi Kirisi naane si ilei Azii. ⁶ N̄o í ce Maari f̄ōo, n̄ju iyi í ce icē n̄to n̄to na iri n̄e. ⁷ N̄o í ce Andoniku do Zunia dimim n̄au f̄ōo, awāo n̄a í ce piis̄ōo a j̄o. À n̄e beere nla nla si in̄ōi woo be n̄au. À tako à dasi Kirisi naane m̄om amu mbe n̄ dasi.

⁸ N̄o í ce Ampilatu f̄ōo, n̄ju iyi í je kpaasi jiidam si kp̄aai Laf̄e. ⁹ I ce Urib̄e f̄ōo, kpaasi woo ce icē nwa si icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apel̄esi f̄ōo, n̄ju iyi í nyisi naane ku dasie n̄to n̄to si laakai ku c̄o. I ce in̄eì kpās̄eì Arisitobu n̄a f̄ōo. ¹¹ I ce Herodīōo dimim n̄au f̄ōo. I ce in̄eì kpās̄eì Naasisi n̄a f̄ōo, a n̄a iyi à dasi Laf̄e naane. ¹² I ce Tiifeni do Tiifozi f̄ōo, inaabo n̄a iyi à waa cea Laf̄e iceu. N̄o í ceem P̄eesidi inaabo baak̄ōm n̄au m̄o f̄ōo, n̄ju m̄o í cea Laf̄e icē n̄to n̄to. ¹³ I ce Rufusi f̄ōo, n̄ju iyi wa cea Laf̄e icē jiid̄a, do iyee iyi wa je bei iyee amu m̄o si kp̄aai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Āsenkiti f̄ōo, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi n̄a iyi a n̄āo n̄a à wee. ¹⁵ I ce Filob̄ogu f̄ōo, do Zuli, do Neree, n̄ju do wec̄ie, do Olem̄pasi, do woo dasi Jesu naane n̄a iyi a n̄āo n̄a à wee fei. ¹⁶ I ya ce n̄je f̄ōo do kubi jiid̄a n̄a. Igbei in̄eì Kirisi n̄a fei à waa ce n̄e f̄ōo.

Ide kufsi ank̄aanyi

¹⁷ N̄ wa n s̄ō n̄eì, in̄e in̄em n̄a, í ya ce laakai in̄e n̄a iyi à ya naāo n̄je ku feefe wa si animi n̄e, n̄o a j̄o in̄e ḡo n̄a a koose si naane ku dasi n̄a a cuku. A n̄a à ya maa n̄ya c̄ōo cio iyi í ḡb̄o n̄a. I j̄o í j̄o in̄e dimi beebe n̄a ¹⁸ domi in̄e dimi beebe n̄a a k̄u waa cea Kirisi Laf̄e nwa ice, í gbe in̄ōi n̄a taka n̄a. Do ide did̄ō do ideì in̄e ku lele n̄a n̄au à ya wa inyii it̄fi in̄e n̄a iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti in̄e m̄o, in̄e fei í mà bei í waa jirima Laf̄e n̄a. Na n̄ju, n̄ weēo in̄ō did̄ō na iri n̄e. Amma n̄ bi í ne bisi n̄a ku ba í mà bei a ya ce jiid̄a n̄a, n̄o í je in̄e n̄a iyi laalo ku ce í je iw̄o n̄a. ²⁰ Kaa kpe má, llaāo n̄ju iyi wa mu nwa laakai ku s̄u, á j̄o í teēe Seetam n̄a.

Did̄ōi Laf̄e nwa Jesu ku wee do in̄e.

²¹ Timotee kpaasi woo ce icēm wa ce n̄e f̄ōo, do Lusiusi, do Zas̄ō do Sosipatee dimim n̄a.

²² N̄o amu Tetiusi, amu iyi P̄olu í s̄om ide n̄au ih̄e n̄o n̄ k̄ōo, n̄ wa n ce n̄e f̄ōo do irii Laf̄e.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce n̄e f̄ōo, n̄ju iyi bi teeì in̄eì igbei Jesu n̄a fei à ya t̄ot̄ōo. Erasitu, woo singa fiaì iluu do in̄e nwa Kaatusi à waa ce n̄e f̄ōo.

²⁴ Did̄ōi Laf̄e nwa Jesu Kirisi ku wee do in̄e fei. Ami.]

Saabui ank̄aanyi

²⁵ Ka saabu llaāo, n̄ju iyi á ȳok̄o ku mu n̄e gbugb̄a na saabui laabaau jiid̄a do ideì Jesu Kirisi iyi n̄ wa n ce waazōe. Ideui wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kpe. ²⁶ Amma nsei í fita gbugb̄a. Ide n̄a iyi walii n̄au à k̄o si tia n̄a n̄a í j̄o dimi fei í mà asiiu. N̄o llaāo í jil̄ōo si beebe ku ba dimi fei ku jirimāe si naane ku dasi.

²⁷ Na n̄ju, llaāo, n̄ju ak̄a iyi í je ilu bisi do n̄to, amboe ku je teē hee do a j̄o fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Kɔrenti ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe si idɔɔbie ñ je woo bei Jesu Kirisi. Amu do Sɔsiteri kpaasi nwau ² à waa ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Ilaaɔ́ ɲa iyi í wa ilui Kɔrenti ɲa. À waa ce ɲe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpe í je tɛɛ ɲa, inɛ iyi í cica í jile í maa ne anu aká do Jesu Kirisi ɲa. À ce inɛ fei fɔɔ hee do inɛ ɲa iyi à wa ile baa yooma fei, inɛ ɲa iyi à waa tɔɔ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, nɲu iyi í je Lafɛɛi awa fei. ³ Ilaaɔ́ baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲɲe didɔ́ do laakai ku sù.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ́ na inɛi Kɔrenti ɲa

⁴ Waati káma fei ñ ɲa n maa n saabu Ilaaɔ́i na iri ɲɲe si na iyi í jò í mu ɲɲe didɔ́e na anu aká ɲɲe iyi í ce do Jesu Kirisi ɲa. ⁵ Ntɔ́ ntɔ́, anu aká ɲɲe iyi í ce do Jesu Kirisi ɲa nɲui í jò í ba amua baa yooma fei í jeò ilu amani ɲa si ideí Ilaaɔ́ ku fɔ do ku má. ⁶ Idei Kirisi iyi à waazo nɲɛu nɲui í leekɔ́ si dim dim ɲa hee ⁷ amuai Hundi Ilaaɔ́ baa aká kù gaizia ɲe, inɛ iyi í waa degbe waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Jesu Kirisi á jò í ya maa leekɔ́ dim dim ɲa hee kɔ́ ku ba í je hai ne taale ɲa si ajo iyi á nyi wa má. ⁹ Ilaaɔ́ ilu naaneí, nɲu iyi í kpe ɲe í ce anu aká ɲa do Amaɛ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Nje ku feefe si igbei Jesu

¹⁰ Inɛ kpaasim ɲa, ñ wa n tɔɔ ɲe do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, í ce kookaai í ya maa gbɔsi ɲe ɲa ku ba nje ku feefe ku maá ya wa si anini ɲɲe. Í jò í ne anu aká dee dee ɲa, nɔ lasabu ɲɲe mɔ́ ku je aká, do mii iyi í waa lele ɲa. ¹¹ Inɛ inem ɲa, ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jò inɛi nyaanze Kolosee ɲa à sɔm à ni ija í ya wa si anini ɲɲe. ¹² Mii iyi í jò ñ wa n fɔ beɛbe wee. Ñ gbɔ à ni inɛ go í ni tí Pɔlui nɲu í je, inɛ ihɛ mɔ́ í ni tí Apoloi nɲu í je, nɔ inɛ ihɔ́ mɔ́ í ni tí Sefaaí * nɲu í je, nɔ inɛ mmu go mɔ́ í ni tí Kirisií nɲu í je. ¹³ Í waa tamaa bei aa kpe Kirisi ikɔ́ bututu ɲai? Amu Pɔlu, amu sisi ñ ku si jji na irii dulum du ɲe. Kù nɔ kù je do irim nii à dasi ɲe inyí.

¹⁴ Ñ wa n saabu Ilaaɔ́ do iyi n kù dasi inɛ go ɲɲe inyí, bii kù je Kirisipu do Gayusi. ¹⁵ Beɛbe mɔ́ inɛ go kaa yɔkɔ́ ku ni à dasi ɲe inyí do irim. ¹⁶ Amma ntɔ́, ñ dasi inɛi kpaɛí Setefani ɲa mɔ́ inyí. To, aɲa baasi n kù má má ñ dasi inɛ go inyí má. ¹⁷ N kù dasi inɛ nkɔ́ inyí si na iyi í jò kù je na nɲui Kirisi í bɛm wa. Í bɛm wai n na n sisi laabaau jiidau. Laabaau jiidau, kù je do gele didɔ́i ñ wa n sisiɛ, ku ba ikui Kirisi si antai jji ku gaauu ku maá ce nfe.

* 1:12 Sefaa nɲui à ya kpe Pieɛ má.

Bisii amane ɲa do tí Ilaaɔ́ iyi à waa cɔ bei ideí sùmu

¹⁸ Ntɔ́ ntɔ́, ideí ikui Kirisi si antai jji ku gaau í yei bei ide hai ne yaase bi inɛ ɲa iyi à wa si kpáai nfe ku ce. Amma bi awa iyi à wa si kpáai faabau, gbugbái Ilaaɔ́i. ¹⁹ Mii iyi kukoi ideí Ilaaɔ́ wa fɔ wee. Í ni, Ilaaɔ́ í ni, An nya laakai ilu laakai ɲa, Nɔ n kpa bisii ilu bisii ɲa. ²⁰ To, iwoi ilu bisii í wa mɔm. Iwoi woo kɔ inɛ ɲa si wooda í wa. Iwoi inɛ iyi inɛ ɲa à waa kpe woo má andunyau í wa. Ilaaɔ́ í nyisi iyi bisii andunyau í yei bei ideí sùmu.

²¹ Ntɔ́ ntɔ́, inɛi andunya ɲa a kù yɔkɔ́ a kù má Ilaaɔ́ do bisii aɲa taka ɲɲa. Ilaaɔ́ takaei í coo beɛbe. Amma si bisie mii iyi í slaa wee. Inɛ ɲa iyi à dasie naane à ba faaba na ideí waazo iyi inɛ go ɲa à waa cɔ bei ideí sùmu. ²² Zuifu ɲa maamaakei à ya maa bee, nɔ Gereki ɲa mɔ́ bisii à ya maa de. ²³ Amma awa, waazoi Kirisi iyi à kpakpa si antai jji ku gaauu à waa ce. Ideu bei í je bei kuta bi ku koose bi Zuifu ɲa nɔ í je ma bei ideí sùmu bi dimi mmu ɲa. ²⁴ Amma bi inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í kpe, baa bii à je Zuifu walako dimi mmu ɲa, Kirisií í je gbugbái Ilaaɔ́ do bisie. ²⁵ Kirisií í je gbugbái Ilaaɔ́ do bisie bi tu ɲa domi ideí Ilaaɔ́ iyi inɛ go ɲa à waa cɔ bei ideí sùmu í re bisii amane ɲa, nɔ iceí Ilaaɔ́ iyi inɛ go ɲa à waa ni kù ne gbugbáu í re gbugbái amane ɲa.

²⁶ Inɛ kpaasim ɲa, inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpe, í cɔ bei í ye ɲa. Kù je inɛ nkɔ́ ɲɲe í je ilu bisii si kuyei amane ɲa walako ilu gbugbá walako ilu beɛre. ²⁷ Amma Ilaaɔ́ í cica mii ɲa iyi inɛi andunya ɲa à waa cɔ bei hai ne yaase ɲa í dasiò ilu bisii ɲa anyɔ́, nɔ í cica mangoi andunya ɲa í dasiò ilu gbugbá ɲa anyɔ́. ²⁸ Nɔ Ilaaɔ́ í cica taaka ɲa do inɛ ɲa iyi à ya maa donda, iyi a kù je ngɔɔgo si andunya í kayeò inɛ ɲa iyi à waa cɔ ara ɲɲa bei inɛ nla ɲa. ²⁹ Í ce beɛbei ku ba inɛ káma ku maá yɔkɔ́ ku tɔ́ fufu si wajue. ³⁰ Ilaaɔ́ í jò í ne anu aká do Jesu Kirisi ɲa. Nɔ Kirisií í je bisii Ilaaɔ́ bi tu wa na saabui anu aká nwau iyi à ce do nɲu. Kirisií í nya wa hai si dulum du wa. Do saabuei à jeò dee dee nɔ à jeò inɛi Ilaaɔ́ ɲa. ³¹ Na nɲu, “inɛ iyi wa tɔ́ fufu ku tɔ́ na irii Lafɛɛ.” Beɛbei kukoi ideí Ilaaɔ́ í ni.

Waazo iyi Pɔlu í ce Kɔrenti wo

2

¹ Inɛ kpaasim ɲa, waati iyi ñ naa bi tu ɲe n kù sisi ideí Ilaaɔ́ do bisii nla go walako do gele didɔ́ go. ² N kù nɔ n kù dasi idɔ́ n sisi ide mmu go si anini ɲɲe bii kù je ideí Jesu Kirisi iyi à kpakpa si jji ku gaau. ³ Nɔ waati iyi ñ wa bi tu ɲɛu, do gbugbá hai nei do njo do kuyaya nla nla. ⁴ Si idem do si waazom n kù dede n lele ɲe do bisii amane ɲa, amma gbugbái Hundi Ilaaɔ́i ñ jò í kámia ɲe. ⁵ N ce beɛbei ku ba naane

ku dasi nɲe ku maà leekɔ si bisii ine ɲa, bii kù je si gbughbài Ilaaɔ.

Idei bisii Ilaaɔ

⁶ Do nɲu fei, ideɪ bisii gɔi à waa sisia ine ɲa iyi à jla si naane ku dasi nɲa. Amma kù je bisii andunyau ihɛ walakɔ bisii ine nla ɲau aɲa iyi à waa bɔ nfe ku ce. ⁷ Aawo, bisii asiii Ilaaɔ iyi í singaa amane ɲai à waa waazo. Bisii Ilaaɔ í ce sɔɔlueɪ hai waati iyi kù taka andunya ku ba ka kpɛ amboeɛ do nɲu takae aɲɔ. ⁸ Baa ine akai ilu irii andunya ɲau ihɛ kù mà yaasee, domi bii í je à màai wo a kaa kpakpa Lafɛe si jli ku gaau, nɲu iyi í ne amboe fei. ⁹ Amma kukɔi ideɪ Ilaaɔ í ni,

Iyi iju kù ye aɲɔ kama,
Nɔ itl kama mɔ kù gbɔɔ,
Iyi kù nɔ kù lɔsi idɔi amane,
Nɲui Ilaaɔ í cea ine ɲa iyi à buu sɔɔlue.

¹⁰ Nɲu bei Ilaaɔ í jò Hundee í nyisi wa. Hundeeu í yɔkɔ í nyisi wai si na iyi í jò í ya wuse fei ndeɛ nɔ ku mà hee do lasabui Ilaaɔ takae iyi wa manji fei. ¹¹ Mà yooi í mà lasabui amane bii kù je hundei nɲu takae iyi í wa sie. Bɛɛbe mɔi ine gɔ kù mà lasabui Ilaaɔ bii kù je Hundee. ¹² Awa, kù je lasabui andunyai à ba, amma Hundei Ilaaɔi à ba, ku ba ka mà mii iyi Ilaaɔ í mu nwa si didɛe. ¹³ Nɔ a kù waa tuse asiiu do ide iyi wa naa hai si lasabui amane, bii kù je hai bi Hundei Ilaaɔ. À ya tusea ine ɲa mii ndii Hundei do ide iyi wa naa hai bi Hundee *.

¹⁴ Ine ɲa iyi a kù ne Hundei Ilaaɔ a kaa gba ideɪ Hundei Ilaaɔ domi bei ideɪ sũmii í ye bi tu ɲa. A kaa yɔkɔ a gbɔ yaasee domi do gbughbài Hundei Ilaaɔ nɲu akai à ya wua ideɪ Hundee. ¹⁵ Ine iyi í ne Hundei Ilaaɔ á yɔkɔ ku kiiti si mii fei, amma ine gɔ ku wɛɛe iyi á yɔkɔ ku kiiti lafɛe. ¹⁶ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ í ni, yooi í mà lasabui Aɔ Lafɛe hee ku muad bisii. Kù wɛe. Amma awa à ne lasabu dimi aká do Kirisi.

3

Amaacei Ilaaɔ ɲa

¹ Ine kpaasim ɲa, n kù yɔkɔ n kù ba ɲe ide ku fɔ bei n ya n fɔ do ine ɲa iyi à ne Hundei Ilaaɔ. Amma n ba ɲe ide ku fɔi bei ine ɲa iyi à waa too si idɔɔbii ara, ine ɲa iyi à ye bei ama kpɔtɔɔ ɲa si kpɔai Kirisi. ² Cio iyi n kɔ ɲe si í yei bei amɔi n na ɲe, kù je ije kili, domi í kù to ine ɲa iyi aa je ije kili ɲa. I kù to baa nsei ɲa ³ si na iyi í jò í waa too idɔɔbii ara titá ɲa. Nto nto, igu do kakɔɔ í wa si anini nɲe, nɔ iyi be wa nyisi iyi í waa too idɔɔbii ara nɲe. Isɛne nɲe ɲa mɔ í yei bei ti ine andunya ɲa. ⁴ Bii ine gɔ ɲe wa ni ti Pɔlui nɲu í je, nɔ ine gɔ mɔ wa ni ti Apoloi nɲu í je, inɛ mɔ í kù tia ine andunya ɲa iyi à gbe ɲa.

⁵ Yooi í je Apolo. Mà yooi í je Pɔlu. Awa taka nwa mɔ amaacei Ilaaɔ ɲai. Awa fei, ice iyi Lafɛe í dasi wai à waa ce, ku ba í dasi naane ɲa do saabui ice nwa. ⁶ Inɛ í yei bei ikoi Ilaaɔ ɲa tengi bii à gbɛ idee. Amu n yei bei ine iyi wa gbɛ, Apolo mɔ bei ine iyi wa fási inyi, amma Ilaaɔi í jò wa la. ⁷ Na nɲu, ine iyi wa gbɛ do ine iyi wa fási inyi a kù je ngogɔ, bii kù je Ilaaɔ iyi í jò wa la. ⁸ Woo gbɛ do woo mua inyi aɲa fei akai, nɔ aɲa fei aa ba riba nɲai si bei ice ɲa í to. ⁹ Nto nto awa à waa ce icei do Ilaaɔ aɲɔ, nɔ inɛ í ye ɲai bei ikoi Ilaaɔ.

Inɛ í ye má ɲai bei ile iyi Ilaaɔ wa ma. ¹⁰ Amu mɔ, na saabui didɔ iyi Ilaaɔ í ceem, amui n nyo icui ileu bei woo ma iyi í ne laakai. Nsei ine mmu gɔi wa ma si antae. Amma ine fei ku ce laakai si yaase bei wa ma si. ¹¹ Iyi í je ideɪ icui ileu, à nyoɔ tã nɔ ine gɔ kaa yɔkɔe ku nyo mmue gɔ má. Jesu Kirisii í nɔ í je icui ileu. ¹² Nɔ ine ɲa iyi à waa ma si antaɛu, ti ine gɔ ɲa í yei bei à waa ma do wura walakɔ do iso jiiida walakɔ do dimii kuta ku daana gɔ ɲa *. Ti ine gɔ ɲa mɔ í yei bei à waa ma do jli walakɔ do taka walakɔ do fɔfɔ. ¹³ Amma si aɲi kiitiu Ilaaɔ á jò icei ine fei ku fita gbughbãa. Aɲɔ nɲu bei á dasi icei ine fei si ina nɔ inai á nyisi bei icei ine fei í ye. ¹⁴ Ine iyi kumae kù jo á ba riba. ¹⁵ Amma ine iyi icee í jo nɲui á ye muse. Nɲu takae á ba faaba, amma á ye bei ine iyi í cã ina í fitaɔ.

¹⁶ I kù mà ɲa iyi inɛ í je bi ku wai Ilaaɔ? I kù mà ɲa iyi Hundee í wa si ɲei? ¹⁷ Na nɲu, bii ine gɔ í beje bi ku wai Ilaaɔ, Ilaaɔ mɔ á beje lafɛe. Á ce bɛɛbei si na na iyi í jò bi ku wae í má, inɛ í nɔ í je bi ku wau.

¹⁸ Ine gɔ ku maà lele araɛ. Ine gɔ nɲe iyi í tamaa nɲu í ne bisii si andunyau ihɛ ku jò ku je nnyei ku ba ku yɔkɔ ku je ilu bisii nto nto. ¹⁹ Í sã ku ce bɛɛbei domi bisii andunya í yei bei ideɪ sũmu si kuyei Ilaaɔ. Kukɔi ideɪ Ilaaɔ takae í ni, Ilaaɔ í ya mu ilu bisii ɲai do ideɪ bisii laalɔi aɲa taka ɲa. ²⁰ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ í ni má, Aɔ Lafɛe í mà iyi lasabui ilu bisii ɲa ngbei. ²¹ Mii fei tu ɲei. Na nɲu, ine gɔ ku maà tɔɔ fufu na amane. ²² Hai Pɔlu do Apolo do Pise do andunya do kuwɛe do iku do iyi í wɛe nnyi do iyi wa naa ala, fei ndeɛ tu ɲei. ²³ Inɛ mɔ ti Kirisii, Kirisi mɔ í je ti Ilaaɔ.

4

Woo bei Kirisi ɲa

¹ Í sã í doo wa bei woo ce icei Kirisi ɲa iyi Ilaaɔ í nɔ ideɪ asiie í daa si awɔ. ² Ine ɲa iyi à nɔ à da ɲa mii ɲau si awɔ í sã a je ilu naane ɲa. ³ Si kuyem kù jem taale bii í waa kiitiim ɲa, walakɔ bii à waa kiitiim si wajui amane ɲa. Baa amu takam, n ci ya kiiti aram. ⁴ Do nto, idɔm kù waa ye taalem, amma kù je iyi bei wa

* **2:13** tia nwo gɔ ɲa à ya ni “mii ndii Hundee, ine ɲa iyi à ne Hundeeu à ya tusea.” * **3:12** dimii kuta ku daana gɔ ɲa dimii kuta ɲa iyi à waa fãau ihɛ à ya taal fia nkpa nkpa. Nɲui à ya ceɔ lelawɔ do saba gɔ ɲa.

nyisi iyi n̄ je dee dee do nt̄o. Laf̄ɛi á kiitiim.
 5 Na n̄ju, í maà kiiti ine k̄ama hai waati iyi
 Ilaaḥ í j̄il̄e ku to. I degbe ājo iyi Laf̄ɛi á nyi
 wa. Mii iyi wa manji si ilu kuku fei n̄juí á
 j̄ò ku fita bantuma, n̄o ku j̄ò á mà lasabui id̄oi
 aman̄e n̄a. Waati b̄ebei, ine fei á gb̄o saabu
 iyi í je t̄e hai bi Ilaaḥ.

6 In̄e kpaasim n̄a, n̄ so ideí amu do Apolou
 ih̄ei ku ba n̄ na n̄e ik̄o. N̄ bi yaase nwa ku nyisi
 n̄e bei aa ce í leek̄i sí kuk̄oi ideí Ilaaḥ n̄a. Ine
 k̄ama n̄je ku maà t̄oḍ̄o ine ak̄a fufu n̄o ku j̄ò
 ine ih̄o. 7 Í t̄ama í tia ine ḡo n̄ai? Mii í ne n̄a
 iyi Ilaaḥ k̄u mu n̄je. Mà í k̄u mà n̄a iyi n̄juí í
 mu n̄je fei nd̄e. To, na mii í ce í waa t̄o fufu
 n̄a bei ine n̄a iyi á ba do ara n̄a.

8 Í waa ce bei ine n̄a iyi á ne mii iyi á bi fei
 t̄a n̄a, bei ine n̄a iyi á je ilu amani t̄a. Í waa ce
 má bei ine n̄a iyi á je bomma n̄o awa a k̄u wa
 si. Á s̄la bii í je bomma do nt̄o n̄a awa n̄a fei
 ka buba sí bomma ājo. 9 Amma sí kuyem,
 Ilaaḥ í j̄ile awa woo be n̄auí bei inei anyi n̄a. Á
 je bei ine n̄a iyi á ye taale n̄a ku ba a kpa n̄a *.
 Í j̄ò á je d̄sanyi n̄a sí wajui ine baa yooma fei,
 hai amaleka n̄a hee do aman̄e n̄a fei. 10 Awa á
 waa c̄o wa bei s̄umu n̄a na irii K̄irisi, amma
 in̄je í waa c̄o ara n̄je ilu bisí n̄a na anu ak̄a
 n̄je do K̄irisi. Awa a k̄u ne gbugb̄a, amma
 in̄je í waa c̄o ara n̄je bei ilu gbugb̄a n̄a. In̄je í
 je ilu b̄eɛɛ n̄a amma awa á je hai ne b̄eɛɛ n̄a.
 11 Hee í koo í toḍ̄o waati ih̄e ari wa kpa wai,
 n̄o agbe wa kpa wa. J̄ine ku dasi wa gaizia wa,
 á ya maa c̄a wa, a k̄u ne bi ku wa dee dee má.
 12 N̄o do gb̄eɛj̄i á ya ka maa ceḍ̄o ice iyi aa ka
 baḍ̄o mii ku je. Bii á waa bu wa, á ya ka maa
 wee n̄jai. Bii á waa kp̄a wa iju, á ya ka maa
 temuai. 13 Baa bii á waa má wa ide, á ya ka
 je do ide did̄o. Hee n̄sei á ya maa c̄o wai bei
 gaaw̄i caka do bei iri ank̄ta.

14 K̄u je n̄ wa n̄ k̄o iyi ih̄e ku ba n̄ dasi n̄e
 anyo. Amma n̄ wa n̄ f̄o sí n̄e ideí bei amam
 n̄a iyi n̄ bi ku ba í ce laakai n̄a. 15 Baa bii woo
 k̄osi cio n̄je n̄a sí kp̄ai K̄irisi a k̄u ne j̄ia, do
 n̄ju fei baa ak̄ai í ne n̄a. Nt̄o nt̄o amui n̄ je baa
 n̄je sí kp̄ai Jesu K̄irisi sí na iyi í j̄ò amui n̄
 sisi n̄je laabaau j̄iidau. 16 Na n̄ju, n̄ wa n̄ t̄o
 n̄e í ya too sí kucem n̄a. 17 N̄oi í j̄ò n̄ b̄e sí n̄e
 Tim̄otee wa, n̄ju iyi í je amam sí kp̄ai Laf̄ɛi.
 Í je ilu naane n̄o n̄ buu j̄iida. N̄juí á ye n̄e ḡigi
 bei is̄enem í ye sí kp̄ai K̄irisi sí bei n̄ wa n̄ k̄o
 ine n̄a sí bii fei sí igbei ineí Jesu n̄a fei.

18 Wee n̄sei ine ḡo n̄a á waa t̄ama bei n̄ kaa
 n̄ nyi wa b̄e mái, n̄oi í j̄ò á waa so ara n̄ja lele.
 19 Amma bii í je tí id̄oobii Laf̄ɛi, bii í ce ājo
 minji an naa bi tu n̄e. N̄e ine n̄a iyi á waa so
 ara n̄ja lele, k̄u je ide ku f̄o n̄ja n̄ju ak̄ai an
 mà ājo n̄ju, an mà mii iyi aa ȳok̄o a ce má.
 20 Nt̄o nt̄o, aa ka mà iyi ine ḡo í jesí Ilaaḥ ku je

ilaaluei bii á ye gbugb̄ai Ilaaḥ wa ce ice sie, k̄u
 je sí ide ku f̄e. 21 Yoomai í bi n̄ja. N naa sí n̄je
 do golo? Mà do kubi do daa did̄o.

5

Inei igbei Jesu ḡo í ce sakara

1 Á waa gb̄o bii fei á ni ine ak̄a n̄je ḡo wa
 ce sakara iyi baa hai dasi Jesu naane n̄a a kaa
 ȳok̄o a coo. Á ni ine ak̄a n̄je í ya maa s̄uḍ̄o aboi
 baac̄e *. 2 N̄o do n̄ju fei í waa t̄o fufu n̄a. Á
 s̄lai wo í ne in̄o ku f̄o n̄a, n̄o í nya laf̄ɛe hai in̄o
 n̄je. 3 Amu, baa do iyi n̄ k̄u wa bi tu n̄e do ara,
 lasabum í wa be. Na n̄ju, ine iyi í ce kurarau
 be, n̄ ye taaleí laf̄e t̄a do yaase bei an ye taalee
 bii n̄ wa be. 4 N̄ wa n̄ s̄o n̄je í ceaa kut̄oḍ̄o n̄o
 lasabum á wa bi tu n̄e n̄o gbugb̄ai Laf̄ɛe nwa
 Jesu á wee do in̄e. N̄ wa n̄ t̄o n̄e do irii Jesu, 5 í
 so in̄e i daa Seetam sí aw̄o, ku kp̄a iju ku
 ba hundee ku ba faaba sí ājoi Laf̄ɛe Jesu.

6 Dimii fufu ku t̄o n̄ju k̄u s̄la. I k̄u mà n̄a,
 lefee keekei í ya dede iyaf̄ui p̄ɛe fei? 7 Nt̄o nt̄o,
 á kpa K̄irisi t̄a, n̄ju iyi í je bei angud̄ai j̄ingauí
 Iku ku kua nwa. Na n̄ju, í s̄la n̄sei í nya lefee
 nwo hai sí kuw̄e n̄je ku ba í ye bei p̄ɛe tit̄o iyi
 k̄u ne lefee, sí bei í ye t̄a n̄a. 8 Debei, ka maà je
 j̄ingauu do laalo do in̄o s̄ami iyi í ye bei lefee
 nwo, amma ka j̄o do p̄ɛe hai ne lefee. P̄ɛe hai
 ne lefeeui í je nt̄o do id̄o ku má.

9 Sí tia iyi n̄ tako n̄ ce n̄je wo n̄ ni í maà t̄oḍ̄o
 do woo ce sakara n̄a. 10 Amma bii n̄ ni í maà
 t̄oḍ̄o do woo ce sakara n̄a wala do ilu bine n̄a
 do ile n̄a do woo t̄o iw̄ɛ n̄a, k̄u je hai dasi Jesu
 naane n̄ai n̄ wa n̄ f̄aa, domi bii b̄ebei tilasii í
 fita hai sí andunya n̄a. 11 N̄ ni í maà t̄oḍ̄o do
 ine iyi wa kpe arae woo dasi Jesu naane n̄o wa
 ce sakara, wala bine, wala iw̄ɛ ku t̄o, wala ine
 ku bu, wala aḥ̄e ku m̄o, wala ine ku tak̄i. N̄o
 in̄jeḍ̄o ine dimi b̄eɛɛ n̄a í maà ya t̄oḍ̄o í je n̄a
 m̄m.

12-13 Amu n̄ k̄u ne kp̄a n̄ kiiti hai dasi Jesu
 naane n̄a. Ilaaḥ á kiiti n̄a. Amma í s̄la í kiiti
 ineí igbe n̄je n̄a. Debei, í “nya ine laalo hai sí
 anini n̄je” sí bei kuk̄oi ideí Ilaaḥ wa f̄o.

6

I maà ya kpe nje kiiti bi ineí andunya n̄a

1 Bii kpaasi woo dasi naane ḡo í ce n̄je
 kurara, b̄eirei aa ce í dale ineí igbe n̄je n̄a n̄o í
 kpoo kiiti bi hai dasi naane n̄a. 2 I k̄u mà n̄a iyi
 woo dasi naane n̄ai aa na a kiiti ineí andunya
 n̄a? N̄o bii in̄je aa kiiti ineí andunya n̄a, debei
 í kaa ȳok̄o í kiiti baa ide keeke n̄a? 3 I k̄u mà
 n̄a iyi awai aa ka kiiti amaleka n̄a? Aa na í f̄o
 ideí andunyau ih̄e má? 4 Na n̄ju, bii kpaasie
 í ce kurara, k̄u s̄la í j̄ò hai dasi Jesu naane ḡo
 ku kiiti n̄je, n̄ju iyi k̄u ne baa ḡo sí igbei Jesu.

* 4:9 Á je bei ine n̄a iyi á ye taale n̄a ku ba a kpa n̄a Sí d̄oḍ̄o n̄ja bii á ye taaleí ine ḡo á waa bi a kpaa á b̄oḍ̄e bantuma bii á
 ya ce kucei n̄o á leek̄e aninii bantumau n̄ju do muusu nla a ja. N̄o ine n̄a á ya koo a leek̄i a maa c̄o. * 5:1 oboi baac̄e k̄u
 je iye á b̄iei Polu wa f̄aa, abo mmu ḡo iyi baac̄e í soi.

⁵ Ñ kɔ nɲe iyi ihɛ wai anyɔ ku ba ku mu nɲe. Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kù wa si anini nɲe iyi bisie í tɔ ku kiiti kpaasie nɲai? ⁶ Na mii í ce í waa kpe nɲe kiiti bi hai dasi Jesu naane nɲa.

⁷ Bii ide gɔ í wa si anini nɲe, wa nyisi mɔngɔ nɲe í mɔm mam. Na mii í ce í ci ya yɔkɔ í te idɔ nɲa bii à rara nɲe. Na mii í ce í ci ya je a takii nɲe. ⁸ Amma inɛ taka nɲei í ya maa raraa inɛ gɔ nɲa, kpaasi woo dasi Jesu naane nɲa mɔm nii í ya maa takii nɲa. ⁹ Inɛ, i kù mà nɲa iyi woo ce laalɔ nɲa a kaa ba tubu si bommai Ilaaɔ? I maà jò a ði iju nɲe. Woo ce adei abo yaamɔ do woo tɔɔ iwɛ nɲa do woo ce sakara nɲa do inɛ nɲa iyi à waa sùð inemɔkɔ kpaasi nɲa ¹⁰ do ile nɲa do ilu bine nɲa do woo mɔ atɛ nɲa do woo yaako inɛ nɲa do woo je inɛ takii nɲa a kaa ba tubu si anundya titi Ilaaɔ. ¹¹ Bɛɛbei inɛ gɔ nɲe nɲa à ye wo. Amma à wɛ nɲe, nɔ à jò í má nɲa, nɔ í je dee dee nɲa na saabui irii Lafɛɛ Jesu Kirisi, do Hundi Ilaaɔ Lafɛɛ nwa.

I jò kucei ara nɲe ku na Ilaaɔ amboe

¹² Inɛ gɔ nɲe nɲa à ya ni, nɛ kpɔai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndɛɛ si á sɛ nɲe. An yɔkɔ n ni, nɛ kpɔai mii fei ku ce, amma n kaa n jò n je arui nkɔma. ¹³ Í ya nyi í ni nɲa, ije í wɛɛi na inɔ, nɔ inɔ mɔ í wɛɛi na ije. Ntɔi, amma do nɲu fei Ilaaɔ á na ku kpa irii mii minji nɲau bɛ fei. Amma í ce laakai nɲa, ara kù wɛɛ na abo kaafe nɲa ku sùð. Í wɛɛi na Lafɛɛ nɔ Lafɛɛ mɔ í wɛɛi na irie. ¹⁴ Ilaaɔ, nɲu iyi í jì Lafɛɛ hai si bale á jì awa mɔ do gbugbɛ.

¹⁵ Inɛ i kù mà nɲa iyi ara nɲe í yei bei ikɔ ikɔi arai Kirisi? Debei, aa so ikɔi arai Kirisi í jò ku tɔtɔð abo kaafe a je aká nɲa? Aawo, kaa ce. ¹⁶ Mà i kù mà nɲa inɛ iyi wa tɔtɔð do abo kaafe, aɲað à baa à je ara akáí? Si kukɔi ideí Ilaaɔ à ní, aɲa minjiu fei aa na a je ara aká. ¹⁷ Bɛɛɛɛ mɔi inɛ iyi í tɔtɔð do Lafɛɛ aɲað à baa à ne lasabu aká.

¹⁸ I saa adei abo nɲa. Dulum iyi amane wa ce fei ci ya má si arɛ, amma inɛ iyi wa ce adei abo, arai nɲu takɛi wa dasi dulum. ¹⁹ Mà i kù mà nɲa iyi ara nɲei í je bi ku wai Hundi Ilaaɔ iyi í wa si nɲe iyi Ilaaɔ í mu nɲe? I kù ne ara nɲe ²⁰ domi à ya nɲei do fia iyi kù ne jia. Na nɲu, i jò kucei ara nɲe ku jò inɛ nɲa a mà bɛɛɛɛi Ilaaɔ.

7

Idei abɔð

¹ Ide iyi í kɔɔm wa si tia nɲe, nɲui n wa n je nɲe wa bɛɛɛɛi. Í sɛa inemɔkɔ ku maà so abo. ² Amma na sakara í sɛa inɛ fei ku ne aboɛ, nɔ abo fei ku ne mɔkɔɛ. ³ Mɔkɔ í ne kú cea aboɛ mii iyi í jɔ a cea abo fei, nɔ abo mɔ ku cea mɔkɔɛ mii iyi í jɔ ku cea mɔkɔ fei. ⁴ Abo kaa yɔkɔ ku ce bei í bi do arɛ, domi arɛɛu ti mɔkɔɛi. Bɛɛɛɛi mɔkɔ mɔ kaa yɔkɔ ku ceð arɛɛ bei í bi, domi nɲu mɔ arɛɛ ti aboɛi. ⁵ I maà ya kɔ ku sùð abo nɲe nɲa bii kù je inɛ minji feii í gbɔsi nɲe í yɔɔ nɲa iyi á sɛa í jò titá nɲa si waati

keeke ku ba í na ara nɲe í ce kutɔɔ nɲa. Nɔ si anyie í tɔtɔð má nɲa. Bii kù je bɛɛɛɛ á yɔkɔ ku je í kaa na í yɔkɔ í mu ara nɲe nɔ Seetam á na ku lele nɲe.

⁶ N kù wa n fɔ iyi ihɛ bei tilasi, amu de n wa n tɔɔ nɲe. ⁷ Á sɛaam si bii inɛ fei í wɛɛ kaafe bei amu takam, amma Ilaaɔ í cea inɛ fei amuaɛi, ti inɛ ihɛ iká, ti inɛ ihɔ mɔ iká.

⁸ Amma n wa n sɔ kaafe nɲa do jaaɔ nɲa á sɛa a maa wɛɛ nɲa kaafe bei n wɛɛ. ⁹ Amma bii a kaa yɔkɔ a mu ara nɲa, a dede nɲe a so nɲe, domi í sɛa a so nɲe do iyi aa maa wɛɛð bineɛ ntɔ ntɔ.

¹⁰⁻¹¹ Nɛɛi, inɛ nɲa iyi à so nɲe tá aɲai n wa n sɔ woodau ihɛ. Mɔkɔ ku maà kɔsi aboɛ, nɔ abo mɔ ku maà kɔ mɔkɔɛ. Amma bii á fe nɲe, abo ku buba ku maà so mɔkɔ titɔ, walakɔ ku nyi bi mɔkɔ nwoɛu. Kù je amui n wa n na nɲe woodau ihɛ, Lafɛɛi wa nɲa nɲe.

¹² Inɛ nɲa iyi à gbe aɲa mɔi n wa n sɔ iyi ihɛ, kù je Lafɛɛi í fɔɔ. Bii woo dasi Jesu naane gɔ í ne abo, nɔ abou kù je woo dasi naane, bii abou í jesi aɲa a maa wɛɛ, ku maà kɔsiɛ. ¹³ Bii abo gɔ mɔ í ne mɔkɔ nɔ mɔkɔu kù je woo dasi Jesu naane, bii í sɛa mɔkɔu si aɲa a maa wɛɛ, ku maà kɔsiɛ. ¹⁴ Ñ ni bɛɛɛɛi domi Ilaaɔ á yɔkɔ ku cica mɔkɔ hai dasi Jesu naane na aboɛ. Bɛɛɛɛ mɔi Ilaaɔ á yɔkɔ ku cica abo hai dasi naane na mɔkɔɛ. Nɔ á yɔkɔ ku cica ama nɲa nɲa mɔ. Bii kù je bɛɛɛɛ, amu nɲau, cefee nɲai aa je. ¹⁵ Amma hai dasi Jesu naane, bii í ne, jɔɛ ku koo. Kù je tilasi í maa wɛɛð nɲe nɲa domi Ilaaɔ í kpe wai ka maa wa si laakai ku sù. ¹⁶ Amma bii í jesi í maa wɛɛ nɲa í sɛa, domi awɔ abo í kù mà bii í je mɔkɔɛ á na ku ba faaba na irie. Nɔ awɔ mɔ mɔkɔ í kù mà bii í je aboɛ á na ku ba faaba na irie.

I wɛɛ bei í tako í ye nɲa Ilaaɔ í bei í kpe nɲe

¹⁷ Aɔ Lafɛɛ í jilea inɛ fei tengi bii á ne si kuwɛɛɛ. Na nɲu, baai ideí nɲe ku so baasi, í sɛa inɛ fei ku máa ne si kpɔai kuwɛɛ bii í tako í wa wo Ilaaɔ í bei í kpoo. Iyi n jilea igbei inɛi Jesu nɲa bii fei mbe. ¹⁸ Bii á dasi inɛ bango Ilaaɔ í bei í kpooi, lafɛɛ ku wɛɛ bɛɛɛɛ. Inɛ mɔ iyi a kù dasie bango Ilaaɔ í bei í kpoo, lafɛɛ ku maà de a dasie bango má. ¹⁹ Bii á dasi inɛ bango wala bii a kù dasie, kámaɛ kù je taale, amma woodai Ilaaɔ ku jirimai í sɛa. ²⁰ Inɛ fei ku leekí si bei í wɛɛ í bei í gbɔð kukpei Ilaaɔ. ²¹ Í je aru wo waati iyi Ilaaɔ í kpeɛi? Mà ti í jò inɛ ku fɔ. Amma bii í na í ba kpáa gɔ iyi aa neð arɛ, bɛɛɛɛ si bɛ gbaká. ²² Aru iyi Aɔ Lafɛɛ í kpe í baa í je inɛ iyi í ne arɛi na saabui Lafɛɛ. Bɛɛɛɛ mɔi inɛ iyi í ne arɛɛ iyi Aɔ Lafɛɛ í kpoo, lafɛɛ í baa í je arui Kirisi. ²³ Á ra nɲei do fia hai ne jia. Na nɲu, i maà jò í je arui inɛ nɲa. ²⁴ Inɛ inɛm nɲa, i jò inɛ baa yooma fei ku leekí si wajui Ilaaɔ si bei í wɛɛ wo Ilaaɔ í bei í kpoo.

Idei kaafe nɲa

25 Nsei, iyi í je ti ine ña iyi a kù tótó sɛɛ do ine gɔ titá, n kù ne ide gɔ iyi í je woodai Lafɛɛ. Amma si bei Lafɛɛ í ce araarem ñ jeò ilu naane, ñ wa n sɔ ñe iyi í je lasabum.

26 Ñ tamaa, na wahalai waatiu ihɛí á sla ine fei ku wɛɛ bei í wɛɛ nsei. 27 Bii í ne abo, mað de kpáa í fɛɛfɛɛ ñje. Bii í nɔ í wɛɛ kaafe, mað de abo. 28 Amma do ñju fei bii í so abo í kù ce dulum. Bii mudɛɛ mɔ í so mɔkɔ, kù ce dulum. Amma ine ña iyi á so ñje, asoi andunya ñjai á kɔasi, nɔ n kù bi í ye bɛɛɛ ñje.

29 Inem ña, iyi ñ wa n fɔ wee, waatiu kù so má. Na ñju, hai nsei ine iyi í ne abo, í sla ku ye bei ine iyi kù ne abo. 30 Nɔ ine iyi wa kpata ku ce bei ine iyi kù ne inɔ ku fɔ. Ine mɔ iyi wa nyaanyi ku ce bei ine iyi kù ne inɔ didɔ. Ine mɔ iyi wa ra ngɔgɔ, ku ce bei kù je títɛɛ. 31 Ine iyi amanii andunya wa bukaataa ku mað dasi laakæ fei si bɛ. Ñ wa n fɔ bɛɛɛ si na iyi í jò yaase bei andunya ihɛ í ye kaa kpe jiidá má. 32 N kù bi nkáma ku maa bitandí ñje. Ine iyi kù so abo, laakæ fei si icei Lafɛɛ í ya wa, í ya maa de ñju ku ce iyi á dɔa Lafɛɛ si. 33 Amma ine iyi í ne abo, lasabue si mii ndii andunya ñai í ya wa. Mii iyi á dɔa aboɛ sii í ya maa de ku ce. 34 Laakæ ci ya je aká. Inaabo ña iyi á kù ne mɔkɔ do mudɛɛ ña lasabu ñja si ideí Lafɛɛ í ya wa ku ba á je dee dee si ara do si hunde. Amma ine iyi í ne mɔkɔ lasabue si mii ndii andunya ñai í ya wa. Mii iyi á dɔa mɔkɔɛ sii í ya maa de ku ce.

35 Na aranfáani ñjei ñ wa n fɔ iyi ihɛ, kù je na n dasi ñe wahala, amma na n nyisi ñe iyi í sla í ce ñai ku ba í na Lafɛɛ ara ñje mam mam.

36 Bii ine gɔ í ye ama inaaboɛ í ja í to aboðɔ nɔ í ye kù sla ku maa wɛɛ kaafe, nɔ í bi á gbaa aboðɔ, kù ce bei í bi. Bii í ni á gbaa aboðɔ kù ce dulum. 37 Amma ine iyi í dasi ido dim dim bii kù je do tilasi gɔ, bii í jilá si ama inaaboi ñju ku mað so mɔkɔ, mii jiidai í lasabu. 38 Bɛɛɛ mɔi ine iyi í jò á gba ama inaaboɛ aboðɔ mii jiidai í ce, amma ine iyi í kɔ á gba títɛɛ aboðɔ ñju í ce í re.

39 Á dɔ aboi si mɔkɔɛ bii mɔkɔɛ í wɛɛ si hunde, amma bii mɔkɔu í ku, abou í ne aræ ku so mɔkɔ titɔ iyi í bi, lafɛɛ de kù je woo dasi Jesu naanɛ. 40 Amma si lasabum, bii abou í bubæ jaad, inɔ didɛɛ á la ku re. Nɔ ñ tamaa Hundeí Ilaaɔí í sɔm ideu ihɛ.

8

Jje iyi á ceð kuwee

1 Nsei si ideí mii iyi á ceð kuwee ñ lo si. Ntoí awa fei á ne kumà si bei í fɔ ña. Kumà í ya jò ine ku ne faauí, amma kubi í ya sobi ine. 2 Bii ine gɔ í tamaa ñju í má ngɔgɔ, kù má nkáma titá si bei í jo. 3 Amma ine iyi í bi Ilaaɔ, Ilaaɔ í má lafɛɛ.

4 Iyi í je ti ideí ñjai kuwee si bii ì waa bee má í sla í ya ñɔ ña. Awa á má iyi iwɛ kù je ngɔgɔ si andunya. Á nɔ á má iyi Ilaaɔ ñju akáí

í wɛɛ. 5 Nto nto, iwɛ nkɔ do lafɛɛ nkpoi í wa lele do si ile. Amma baá do iyi ine ña á waa tɔo iwɛ nkɔ nkɔ, 6 bi tu wa Ilaaɔ akáí í wɛɛ. Nñui í je Baaba, hai bi tɛi mii fei wa naa. Na iriɛí awa á nɔ á wɛɛ. Lafɛɛ aká mɔi í nɔ í wɛɛ. Nñui í je Jesu Kirisi, hai bii mii fei wa ceð. Do saabueí á neð kuwee.

7 Amma kù je ine feii í má iyi bɛ. Hee nsei ine gɔ ña iyi á tako á ne dɔoneí iwɛ ku tɔo á waa ño ñjau bei ijei kuwee, nɔ ido ñja wa ye taale ñja na gbugbá hai ne ñja. 8 Kù je ijei á bɔð wa bi Ilaaɔ. Bii á je, kaa kɔo nwa si ngɔgɔ, bii á kù nɔ á kù je, kaa jò ka kua ngɔgɔ.

9 Amma í ce laakai ñju ku ba ara ku ne ñje ku mað dasi ine gɔ ña dulum. 10 Bii nsei, awɔ iyi í ne kumà í buba í waa je ilei iwɛ, ine iyi kù ne gbugbá, bii í yeɛ bɛ, ñju mɔ á ne wɔkɔ ku je ijei kuweeuí baá bii idɔɛ wa yeð taaleɛ. 11 Nɔ do saabui kumæ kpaasieu ku ce nfe, ñju mɔ iyi Kirisi í ku na iriɛ. 12 Bii ì waa cea kpaasi hai ne gbugbá ñje ña dulum bɛɛɛ ña nɔ í waa mɛɛ ña si ido ñja ña, Kirisi takæí ì waa cea dulum ña. 13 Na ñju, bii ñjai á jò kpaasim gɔ ku dasi kurara, n kaa n ño ñja má ajo káma ku ba n mað n dasie kurara.

9

Kpáai mii iyi woo be í ne do ice iyi í ne ku ce

1 N kù ne aram nii? N kù je woo bei? N kù ye Jesu Lafɛɛ nwai? I kù je isoi icem iyi ñ cea Lafɛɛ ñai? 2 Baá bii ine gɔ ña á kɔ ku màm bei woo bɛ, ñ je woo be bi tu ñe, domi ñjei ì je sɛeda iyi wa nyisi iyi amuu woo bei Lafɛɛ nto nto.

3 Ine ña iyi á waa wusem, ide iyi an je ñja wee. 4 A kù ne kpáa ka je na ka mɔi? 5 A kù ne kpáa ka ne abo woo dasi Jesu naane iyi á si wa bei woo bɛ gɔ ña á waa cei? Bei ifoi Lafɛɛ ñjau do Sefaa Píɛɛ? 6 Má amu do Baanabasi awa akáí a kù ne kpáa á ya na wa ije, í gbe ka ce ice? 7 Ine káma kaa bɔ ikoi igù do fiaí ñju takæ. Ine káma kaa lo jji ndii rezɛɛ iyi kù je isoɛ. Nɔ ine káma kaa maa degbe mɛɛmu gaa iyi kù waa ma amæ.

8 Kù je do bisii amane ñju akáí ñ wa n fɔð ideu ihɛ. Ide akáui do iyi woodai Moizi wa fɔ. 9 Moizi í kɔ si tiai woodaɛu í ni, í mað ti í dɔi gɛlei kete iyi wa jojo si bilee wa nya yɔyɔɛ. Na kete ñai Ilaaɔ í fɔ iyi bɛ ba. 10 Má na iri nwai wa fɔ ideu. Oo, na iri nwai á kɔo, domi í sla woo logoo do ine iyi wa kpokpo aña fei á maa cɔ kpáai ikpɛ ñja. 11 Ide iyi á sɔ ñje í yei bei ideí Hundeí á gbɛ ñje. Debei, bii ì mu nwa sɔndai ara ña, aa jò ku la ñjei? 12 Bii ine gɔ ña á ne kpáaɛ bi tu ñe, awa mɔ ni á kù re ña?

Amma á kù ceð kpáau ice si ñe. Á temua si fei ndɛɛ ku ba ka mað ti ka dɔi kpáai laabaau jiidai Kirisi. 13 I kù má ña iyi ine ña iyi á waa ce ice kpaɛí Ilaaɔ, bei á ya ba ije ñja? Ine ña mɔ iyi á je woo wee ña, si kuweeu bei á ya ba mii ku je ñja. 14 Bɛɛɛ mɔi Lafɛɛ í jilá si ine

ɲa iyi à waa sisi laabaau jiidau aɲa mɔ a ba ije ɲa si be.

¹⁵ Amma n kù ceò kãmae ice. N kù nɔ n kù wa n kɔ iyi ihẽ ku ba a ceem beɓbe. Ñ gbasi n kù do iyi ide iyi ñ wa n tɔɔɔ fufuu ihẽ á ce nfe. ¹⁶ N kù wa n tɔɔ fufu si na iyi í jò ñ wa n sisi laabaau jiiida. Amma tilasii bi tom n coo. Nɔ ijuukpãí á je titom bii n kù waazo ideu. ¹⁷ Bii do idɔɔbim nii ñ wa n coo, ñ ne kpãai n ba riba. Amma tilasi ñ ne ku ce mɔm nii domi Ilaaɔi í dasim. ¹⁸ Debei, yoomai í je ribam. Ribam nii í je n waazo laabaau jiidai Kirisi, ku maà ti ku je do ideyi fia nɔ n maà n ti n ce ice do kpãa iyi ñ ne.

¹⁹ Ñ ne aram, n kù je arui ine kãma. Amma do ɲɲu fei ñ ce aram arui ine fei ku ba n fa ine nkpo n naaò wa bi Kirisi. ²⁰ Bi Zuifu ɲa ñ baa ñ je bei Zuifu, ku ba n fa ɲa wa. Ine ɲa mɔ iyi à waa jirima wooda ñ je ine akã ɲa ku ba n fa ɲa wa baa bii amu takam n kù wa si awoi wooda. ²¹ Bi ine ɲa iyi a kù ne wooda ñ je ine akã ɲa ku ba n fa ɲa wa. Kù je n kù wa n jirima woodai Ilaaɔ, domi ñ wa n too woodai Kirisi. ²² Bi ine ɲa iyi a kù ne gbugbã amu mɔ n ce bei ine iyi kù ne gbugbã ku ba n fa ɲa wa. Ñ ce bei ine fei í ye ku ba gɔgɔ ɲa ɲa a ba faaba, baa bii beirei. ²³ Ñ wa n ce fei ndeɛi ku ba kuwee iyi laabaau jiidau í ne n basi ikpẽ.

²⁴ Ine fei í mà ɲa si gaasai kusei ine feii í ya sei amma ine akãí í ya ba ribae. Na ɲɲu, í hanya ku ba í ba ribae ɲa. ²⁵ Woo ce gaasai kusei ɲa à ya maa mu ara ɲɲai si fei ndeɛ. À waa ce beɓbe ku ba a ba fulai wua * ɲa iyi á gbe nɔ ku wɔ. Amma awa à waa cei ku ba ka ba iyi ci ya tà. ²⁶ Na ɲɲai í ce ñ wa n sei bei ine iyi í ne mii iyi wa lele. Ñ wa n jabu amma kù je si ngbe. ²⁷ Ñ wa n wahala aram ntɔ nta ku ba n kãmiae nɔ n maà n ti n je ine iyi aa na a lele awɔ ngbe waati iyi ñ cea ine ɲa waaɔ ñ tà.

10

I maà ya tɔɔ iwẽ ɲa

¹ Ine inem ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi si waatii Moizi, bala nwa ɲau fei kudui ijluu í too nɔ aɲa fei à kua tenkuu do ise. ² Kudui ijlu ku too do tenkuu ku kua í yei bei à dasi ɲa inyi nɔ à baa à je mɔcɔi Moizi ɲa. ³ Nɔ aɲa fei ije dimi akã gɔi à je. Ijeu hai bi Ilaaɔi í naa. ⁴ Nɔ aɲa fei inyi dimi akãí à mɔ. Inyiu Ilaaɔi í jò í fita hai si kuta. Kutau í ya maa too ɲai. Nɔ Kirisii í je kutau. ⁵ Do ɲɲu fei, Ilaaɔ í jò ine nkpo ɲɲa í ku si gbabua si na iyi í jò daa ɲa ku sɩaa si.

⁶ Nsei, mii ɲau bei í je nwa yaase ku ba ka maà ne bine laalɔ ɲa bei aɲa mɔ. ⁷ Nɔ í maà ya tɔɔ iwẽ ɲa bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce. Ì mà ɲa iyi à kɔ

idei iwẽ ku tɔɔ ɲa à ni, ine ɲau à buba à je à mɔ, nɔ à dede à waa jojo. ⁸ Ka maà ya ce adei abo kaafe bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce, nɔ amane dubu kɔnfia do mɛeta (23.000) í ku si ajo akã. ⁹ Ka maà ya ka cɔ laakai Ilaaɔ bei í to bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce, nɔ njo ɲa à kpa si ɲa ine nkpo. ¹⁰ Ka maà gbagba bei gɔgɔ ɲa ɲa à ce, nɔ amalekai iku í kpa ɲa.

¹¹ Mii ɲau bei í ba ɲa bei yaase, nɔ à kɔɔ ku ba ka ce laakaii ara nwa, awa iyi à weɛ si waatii ankãanyiu ihẽ. ¹² Na ɲɲu, ine iyi í tãmaa ɲɲu wa leekɩ dim dim ku jò ku ce laakaii araɛ, ku ba ku maà ti ku cuku. ¹³ Í kù ye dimii laakai ku cɔ gɔ ɲa iyi kù je dimi iyi ine fei í ya ye. Ilaaɔ ilu naane kaa jò a cɔ laakai ɲɲe ku re zaka bei aa yɔkɔ í temuàò ɲa. Amma si laakai ku cɔ baa yooma fei í ya nyi ku ce bi ku fita má ku ba í yɔkɔ temua ɲa.

¹⁴ Na ɲɲu kpaasim ɲa, í saa iwẽ ku tɔɔ ɲa. ¹⁵ Ñ wa n ba ɲe ide ku fɔi bei ilu laakai ɲa. Í jò í ce lasabu si iyi ñ wa n fɔ ɲa. ¹⁶ Si ijei Lafɛɛ, kɔɔfu iyi à ya ka so ka saabuò Ilaaɔ wa nyisi iyi à ne ikpẽ si njei Kirisi. Nɔ pɛɛ iyi à ya ka so ka buu wa nyisi iyi à ne ikpẽ si arai Kirisi, mà irei. ¹⁷ Si na iyi í jò awa fei pɛɛ akãui à je, ɲɲui í jò baa do iyi à kpo fei à je ara akã, domi awa fei à ba ikpẽ nwa si pɛɛ akãui.

¹⁸ Í cɔ inei Izireli ɲa. Ine ɲa iyi à waa je ijei kuwee, à ne ikpẽ si bi ku weeu, mà irei. ¹⁹ Debei, mii ñ wa n fɔ. N kù ñ ni ɲa iyi à ya ceò kuwee í je ngɔgɔ. N kù nɔ n kù ni iwẽu takae mɔ í je ngɔgɔ. ²⁰ Aawo, amma ñ wa n foi ñ ni kuwee iyi woo tɔɔ iwẽ ɲau à ya ceu, inei inɔɔko ɲai à ya cea, kù je Ilaaɔ. Nɔ wee n kù bi í ne ikpẽ do inei inɔɔko ɲa. ²¹ Ine iyi í ya je ijei Lafɛɛ ɲa nɔ í mɔ mii iyi í wa si kɔɔfue ɲa, í kaa nyi í sinda í ɲɔ ɲa iyi à ceaò inei inɔɔko ɲa kuwee má ɲa nɔ í mɔ mii iyi í wa si kɔɔfu ɲa ɲa. ²² À bi ka dede igui Lafɛɛi? À roo gbugbãí?

I ce fei ndeɛ ku ba ine ɲa a mà beɛrei Ilaaɔ

²³ Ine gɔ ɲɲe ɲa à ya ni, ñ ne kpãai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndeɛ si á sɩa ɲɲe. Ntɔ ntɔ, í ne kpãai í ce mii fei ɲa, amma fei ndeɛ kaa mua ine gbugbã. ²⁴ Ine kãma ku maà dede aranfaanii ɲɲu takae amma ku dede ti ine mmu ɲa.

²⁵⁻²⁶ Kukoi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, ile do mii iyi í wa si fei ti Aɔ Lafɛɛi. Na ɲɲu, inja iyi à waa ta ajo fei í ɲɔ ɲa, í maà bee ide kãma ɲa ku ba idɔ ɲɲe ku maà ye taale ɲɲe.

²⁷ Bii hai dasi Jesu naane gɔ í kpe ɲe ku je, bii í dasi idɔ í koo ɲa, mii iyi à na ɲe fei, í je ɲa, í maà ya bee ide kãma ɲa ku ba idɔ ɲɲe ku maà ye taale ɲɲe. ²⁸ Amma bii ine gɔ í sɔ ɲe í ni, iyi ihẽ à ceò kuwee, í maà ɲɔ ɲa na ine iyi í sɔ ɲe idɛ ku maà ye taale. ²⁹ Kù je na idɔi inje taka ɲɲe, amma na ti ine iyi í sɔ ɲeui.

* 9:25 fulai wua Si waati ɲa ine iyi í cua kpaasi ɲa si gaasai kusei, fulai wuaí à ya daa si iri

Ntɔ ntɔ, idɔi ine gɔ kaa ye taalei ara ku nem. ³⁰Bii n̄ saabu Ilaaɔ si ije, ine k̄ama k̄u ne kp̄aa ku ye taalem na ijeu iyi n̄ saabuɔ Ilaaɔ t̄a.

³¹Na n̄ju, bii i je i waa m̄o n̄a, walakɔ bii i waa ce ngɔgɔ n̄a i ce fei nd̄ee ku ba ine n̄a a m̄a beɛrei Ilaaɔ. ³²I ce kuwɛe n̄je do yaase bei i kaa dasiɔ ine k̄ama kurara n̄a, hai Zuifu n̄a do Gereki n̄a hee do inei igbei Ilaaɔ n̄a fei. ³³I sisim n̄a. Amu takam n̄ wa n ce kookaai ku ba kucem ku d̄aa ine fei si, si mii baa yooma fei. N k̄u wa n de aranfaanii amu takam, i gbe ti zamaa iyi i gbe fei ku ba a ba faaba.

11

¹I sisiim n̄a bei amu takam n̄ wa n sisi Kirisi.

Yaase bei i sla ine ku nyisiɔ beɛrei Ilaaɔ wee

²N̄ wa n saabu n̄je do iyi i ya maa ye gigium si fei nd̄ee n̄a, do si bei i mu cio iyi n̄ kɔ n̄je siu dim dim n̄a. ³Amma n̄ bi i m̄a n̄a iyi Kirisii i je ine ngboi inem̄okɔ baa yooma fei, inem̄okɔ m̄oi i je ine ngboi aboe, Ilaaɔ m̄oi i je ine ngboi Kirisi. ⁴Inem̄okɔ iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii i bii irie k̄u waa nyisi beɛrei ine ngboe. ⁵Amma inaabo iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii k̄u bii irie, k̄u waa nyisi beɛrei ine ngboe. I yei bei inaabo iyi à gbogoo irie. ⁶Bii inaabo k̄u waa bi mango ku we, ku gbogoo irie. Amma bii iri ku gbogoo i jeaa anyɔ, ku we mango. ⁷K̄u sla inem̄okɔ ku bii irie domi Ilaaɔ i takae ku jɔɔ n̄o ku nyisi amboe, amma inaabo, amboei inem̄okɔ wa nyisi, ⁸domi hai si kutaka inem̄okɔ k̄u fita hai si inaabo, amma inaabo i fita hai si inem̄okɔ. ⁹Beɛbe m̄oi a k̄u taka inem̄okɔ na inaabo amma à taka inaabo na inem̄okɔ. ¹⁰Na n̄ju, na irii amaleka n̄a i sla inaabo ku we mango ku nyisi iyi n̄ju wa s̄aa m̄okɔi n̄ju iri ile. ¹¹Amma do n̄ju fei si wajui Laf̄ee ine gɔ kaa yɔkɔ ku ni n̄ju i ne gbugb̄a n̄ju ku ce kuwɛe n̄ju ik̄a, domi inaabo i ne bukaatai inem̄okɔ, inem̄okɔ m̄oi i ne bukaatai inaabo. ¹²Bei à n̄ya inaabo hai si inem̄okɔ, beɛbe m̄oi à b̄i inem̄okɔ hai bi inaabo, amma Ilaaɔi wa ce fei nd̄ee.

¹³I n̄je taka n̄je i lasabu n̄a. I sla inaabo ku t̄ɔ Ilaaɔ hai we mango? ¹⁴I n̄je taka n̄je i k̄u m̄a n̄a iyi anyɔi bii inem̄okɔ i ne ntoi iri siso? ¹⁵Amma bii ntoi irii inaabo i s̄o, boodai. A muaa ntoi iriei ku je bei fuugese. ¹⁶Bii ine gɔ wa bi ku ba wa kakɔɔ ku ce si ideu be, amu de n̄ wa n f̄o iyi si ino n̄wa do si igbei inei Ilaaɔ n̄a a k̄u ne d̄ɔɔne mmu gɔ ma.

Ijei Laf̄ee

(Cɔ Matie 26:26-29; Maaku 14:22-25; Luku 22:15-20)

¹⁷Ide iyi an s̄ɔ n̄je nsei, n kaa n saabu n̄je si, domi à sla kutɔɔ n̄je n̄au ku mu n̄je gbugb̄ai wo, amma wee nsei wa keke n̄jei. ¹⁸Sinte, à s̄m̄ à ni bii i t̄ɔɔ n̄a ine gɔ n̄a à wa si ino n̄je iyi in̄eɔ n̄a i ci ya ne anu ak̄a. N̄o n̄

tamaa nt̄oi. ¹⁹Ntɔ ntɔ, k̄u ne bei à ce iyi n̄je ku f̄eeɛe k̄u wa si anini n̄je, ku baa m̄a ine n̄a iyi à je ti ntɔ. ²⁰Bii i t̄ɔɔ i waa je n̄a, i ya tamaa bei ijei Laf̄eei i waa je n̄a amma iboi, ²¹domi bii i buba n̄a gbak̄a, ine fei i ya maa saasai ku je s̄ondae iyi i naaɔ wa, n̄o à j̄ɔ ine gɔ n̄a do ari, n̄o ine gɔ n̄a à je à m̄o hee at̄e ku n̄a n̄a. ²²I k̄u ne kpas̄ei ara n̄je bii aa je i m̄o n̄ai? M̄a i bi i donda igbei inei Ilaaɔ n̄a, n̄o i dasi ilu are n̄a anyɔ n̄ai? Beirei an do n̄o. N saabu n̄je? Aawo, n kaa n saabu n̄je si n̄ju be.

²³Ide iyi n̄ gba hai bi Laf̄ee n̄ kɔ n̄je si wee. Id̄u ājɔ iyi à so Laf̄ee Jesu à daa ine n̄a si awɔ i so p̄ɛe ²⁴i saabu Ilaaɔ, n̄o i bububue. N̄o i ni, iyi ih̄ei i je aram iyi n̄ na na iri n̄je. I ya ce iyi ih̄e i maa yeɔ gigim n̄a. ²⁵Beɛbe m̄oi, iyi à je à t̄a, i so k̄oofu i ni, k̄oofuu ih̄ei i je akabuu tit̄si Ilaaɔ iyi i d̄i do njem. Waati iyi i waa m̄o do k̄oofuu n̄a fei, i ya coo i maa yeɔ gigim n̄a. ²⁶Waati k̄ama iyi i waa je p̄ɛeu n̄o i waa m̄o do k̄oofuu n̄a fei, ikui Laf̄eei i waa sisi n̄a hee koo nyiɔ wa.

²⁷Na n̄ju, ine iyi i je p̄ɛei Laf̄ee walakɔ i m̄o do k̄oofue, n̄o kuwɛee k̄u je dee dee, i raraa arai Laf̄ee do n̄jei. ²⁸Na n̄ju, ine fei ku wuse arae ku bei ku je p̄ɛeu, n̄o ku m̄o do k̄oofuu. ²⁹Ntɔ ntɔ, bii i je n̄o i waa m̄o n̄a n̄o i k̄u m̄a n̄a iyi arai Kirisii, i waa soa ara n̄je taalei si kuje do si kumɔ n̄je. ³⁰N̄oi i j̄ɔ ine nkpɔ n̄je wa ce b̄ɔɔ n̄o gɔgɔ n̄a à je m̄ongɔ n̄a, gɔgɔ n̄a m̄o à ku. ³¹Bii à kiiti ara n̄wa do n̄to, Ilaaɔ kaa kiiti wa m̄a. ³²Amma bii Laf̄ee i kiiti wa, i ya j̄ɔ ka baa si kp̄aa jiidai ku ba ku maà ye taale n̄wa do inei andunya n̄a ājɔ.

³³Na n̄ju, in̄e inem n̄a, bii i waa t̄ɔɔɔ ku ba i je n̄a, i j̄ɔ i ya degbe n̄je. ³⁴Bii ari wa kpa ine gɔ, ku je s̄ondae kpas̄e ku ba i maà na i so taale si kutɔɔɔ n̄je. Ide iyi i gbe, an ce n̄je cioe bii n̄ na n̄ to wa.

12

Amua n̄a iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹Nsei, in̄e inem n̄a, iyi i je ide i amua n̄a iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, n̄ bi i m̄a n̄toe n̄a. ²I m̄a n̄a, waati iyi i k̄u m̄a Ilaaɔ n̄a à ya maa fa n̄ei si kp̄aa i w̄e de k̄ n̄a ku t̄ɔɔ. ³Na n̄oi i j̄ɔ n̄ wa n̄ bi i m̄a n̄a, ine k̄ama iyi i j̄ɔ Hundei Ilaaɔ wa gb̄aa fei kaa yɔkɔ ku ni à ceekpe Jesu. N̄o ine gɔ kaa yɔkɔ ku ni Jesui i je Laf̄ee, bii k̄u je Hunde i Ilaaɔi wa gb̄a laf̄ee.

⁴Amua ik̄a ik̄ai i wee, amma Hunde ak̄ai wa kp̄e n̄a. ⁵Ice ik̄a ik̄ai i wee, amma Laf̄ee ak̄ai à waa cea. ⁶Gbugb̄ai Ilaaɔ wa ce ice si ine fei ik̄a ik̄a, amma Ilaaɔ ak̄ai wa muà ine fei gbugb̄a iyi à ceɔ ice baa yooma fei. ⁷I na ine fei amua iyi wa nyisi iyi Hunde wa ce ice sie n̄o ku ceɔ ice na aranfaanii ine fei. ⁸Hunde i Ilaaɔi i ya mua ine gɔ n̄a amua a muaɔ ine n̄a bisi, n̄o Hunde ak̄ai i ya mua ine gɔ n̄a m̄o amua a f̄o ide do kumà. ⁹Hunde ak̄ai i ya mua ine gɔ n̄a gbugb̄ai naane ku dasi, n̄o

ku mua ine gō ŋa gbugbā a jò b̄sō ŋa a ba iri.
 10 B̄eɛb̄e m̄oi Hunde akāu i ya mua ine gō ŋa gbugbā a ceò maamaake ŋa, nō ku cea ine gō ŋa amua a ceò walii, nō ku mua ine gō ŋa m̄o bisi a m̄a bii í je mii iyi ine gō wa ce do Hunderi Ilaaši wala bii í je do hunde mmu ḡoi. Í ya jò ine gō ŋa a f̄o ide do fee ŋa iyi a kù waa gb̄o, nō ku mua ine gō ŋa m̄o bisi a tuseò ideu.
 11 Amma Hunde akāu wa ce fei nd̄eɛ. Wa mua ine fei amua ikā ikā bei í bi.

Woo dasi Jesu naane ŋa fei à je ikō ikā ikāi ara akā

12 Kirisi í yei bei ara akā do ikō nkp̄o nkp̄o. Arau akāi baa bii í ne ikō nkp̄o nkp̄o, 13 domi Hunde akāi à da nwa si ku ba awa fei ka je ara akā, hai Zuifu ŋa hee do dimi mmu ŋa, hai aru ŋa hee do ine ŋa iyi a ne ara ŋa. Nō bi Hunde akāu awa fei à waa m̄o.

14 Kù je ikō akāi ara í ne, amma nkp̄o nkp̄o. 15 Baa bii ise í f̄o í ni, si bei n kù je aw̄o n kù wa si ara, do n̄ju fei, í wa si ara. 16 Baa bii it̄ í ni, si bei n kù je iju n kù wa si ara, do n̄ju fei n̄ju m̄o í wa si ara. 17 Bii arau fei í je iju, beirei á ce ku gb̄o ide. Walakō bii fei nd̄eɛ í je it̄l, beirei á ce ku gb̄o in̄unu. 18 Amma n̄o n̄to Ilaaš í dasi ikō ikā ikā fei si arai bei í bi. 19 Bii ara kù ne ikō ikō kaa ce. 20 Na n̄ju, ikō nkp̄o nkp̄o í w̄eɛ, amma arau akāi.

21 Iju kaa yōkō ku s̄o aw̄o ku ni n̄ju kù ne bukaatae. Iri m̄o kaa yōkō ku s̄o ise ku ni n̄ju kù ne bukaatae. 22 Iyi í re m̄om, baa ikōi ara ŋa iyi à ya ni a kù ne gbugbā, ara í ne bukaata ŋa j̄iida. 23 Nō ikō ŋa iyi à ne anyo si ara, à ya ka gb̄o ŋa ku re. Iyi a kù j̄o ka maa kpe iri ŋa, aŋaí à ya ka gb̄o ku re. 24 Amma ikō ŋa iyi à gbe iyi a kù ne anyo, a kù ne bukaatai ka gb̄o ŋa b̄eɛbe. Ilaaš í ce ara b̄eɛbei ku ba ikō ŋa iyi a kù ne b̄eɛre ŋau ka jirima ŋa ku re. 25 Í cooi ku ba ara ku maà f̄eɛf̄eɛ n̄je, amma ikō ikā ikā ŋau fei a maa gb̄o n̄je. 26 Bii ikōi ara gō í ba wahala, aŋaò iyi à gbe ŋau feii à ya gb̄o ara kurou āj̄o. B̄eɛb̄e m̄oi bii à saabu gōgō, aŋaò iyi à gbe ŋau fei à ya ne in̄o did̄oi āj̄o.

27 Nsei in̄e fei í je arai Kirisi nō ine baa yooma n̄je fei í je ikō ikā ikāe. 28 B̄eɛbei, si igbei inei Jesu ŋa Ilaaš í tako í cica ine gō ŋa à je woo b̄e ŋa, minjisia walii ŋa, m̄eɛtasia m̄o woo k̄o ine ŋa si cio. Si anyii n̄ju n̄o í cea ine gō ŋa amuai maamaake ŋa ku ce, ine gō ŋa m̄o à ne amuai b̄sō ŋa ku faaba, ine gō ŋa m̄o à ne amuai ine ŋa ku sobi, ine gō ŋa m̄o à ne amuai ine ŋa ku cuaò, nō ine gō ŋa m̄o aa yōkō a f̄o fee ŋa iyi a kù waa gb̄o. 29 Kù je ŋa feii à je woo b̄e ŋa, walakō walii ŋa, walakō woo k̄osi cio ŋa. Kù nō kù je aŋa feii à ne amuai maamaake ŋa ku ce 30 walakō amuai b̄sō ŋa ku faaba. Aŋa fei sisi à nō à ne amuai fee ŋa iyi a kù waa gb̄o ku f̄o, walakō ideu ku tuse. 31 Amma í hanya í de amua ŋa iyi à re do b̄eɛre ŋa.

Iyi í re m̄om, an nyisi n̄je kp̄aa iyi í re fei nd̄eɛ.

13

Idei Kubi

1 Baa bii ñ wa n f̄o ide do feei aman̄e ŋa ikā ikā do ti amaleka ŋa nō n kù ne kubi, ñ yei bei is̄o iyi à waa cā walakō bei londi. 2 Baa bii ñ ne amuai walii ku ce, nō ñ m̄a asiuu fei nō ñ ne kum̄a fei, baa bii ñ dasi Ilaaš naane hee bei an yōkō ñ j̄o geete ku tek̄i, bii ñ kù ne kubi, ñ kù je ngōgō. 3 Baa bii ñ kp̄ēa ilu are ŋa aman̄im fei, nō baa bii ñ j̄o à s̄o aram bei in̄ai kuw̄eɛ, bii ñ kù ne kubi, ñ kaa n ba riba.

4 Kubi í ya temua, í ya na ku ce mii j̄iida, ci ya ja igu, ci ya so arae lele, nō ci ya je ilu faau. 5 Kubi ci ya ce mii gō iyi kù je dee dee, nō ci ya de aranf̄aanii n̄ju akā. Ine iyi í ne kubi id̄eɛ ci ya k̄o gb̄o gb̄o, nō ci ya j̄o idei taale si id̄eɛ. 6 Ine iyi í ne kubi ci ya w̄eɛò in̄o did̄ò si mii iyi kù je dee dee, í gbe si mii iyi í je n̄to. 7 Kubi ci ya m̄ongō nkāma. Naane ku dasīe do kp̄aa ku c̄o do temuae ci ya t̄a.

8 Kubi ci ya ne k̄o. Amma walii ku ce á na ku kpa iri, fee ikā ikā ku f̄o á na ku t̄a, nō kum̄aí aman̄e m̄o á na ku t̄a. 9 Mii ŋau à na ku kpa iri si na iyi í j̄o kum̄a nwa do walii ku ce nwa, gōḡo kù k̄o. 10 Amma waati iyi mii iyi í k̄o á naa, waati b̄eɛbei, iyi kù k̄o á ne.

11 Waati iyi ñ w̄eɛ keeke, ñ ya n maa n f̄o idei bei ama keeke, nō n maa n ce laakai bei ama keeke, nō n maa n lasabu bei ama keeke, amma nsei iyi ñ ce ine ngb̄o ñ j̄o daai ama. 12 Iyi à waa ye nsei í yei bei mii iyi à waa h̄on̄ne bari bari si is̄o f̄uf̄u, amma āj̄o wa naa iyi aa ka ye ijuò iju. Iyi ñ m̄a si nsei kù k̄o, amma waati n̄ju an m̄a s̄aa s̄aa bei Ilaaš í m̄am.

13 Nsei mii m̄eɛtau ih̄eí í w̄eɛ. Mii ŋau w̄eɛ, naane ku dasi, do kp̄aa ku c̄o, do kubi. Amma kubi í re ŋa.

14

Idei amuai Hunderi Ilaaš

1 Na n̄ju, kubii í s̄ta í ded̄e ŋa. Nō í de amua ŋa iyi Hunderi Ilaaš wa mu nwa, iyi í re m̄om n̄jui í je walii ku ce. 2 Ine iyi wa f̄o ide do fee iyi kù waa gb̄o, Ilaaš wa ba ide ku f̄o, kù je aman̄e, domi ine gō kù waa gb̄o id̄eɛ. Amma idei asiiu wa f̄o do gbugbāi Hunderi Ilaaš. 3 Amma ine iyi wa ce walii aman̄e ŋai í ya ba ide ku f̄o. Í ya j̄o a leek̄i si naane ku dasi dim dim, nō ku mu ŋa gbugbā, nō ku t̄u in̄o ŋa. 4 Ine iyi wa f̄o ide do fee iyi kù m̄a, naane ku dasii n̄ju tak̄aei wa mua gbugbā. Amma walii, inei igbei Jesu ŋai wa mua gbugbā.

5 Á d̄s̄om si bii in̄e fei í waa f̄o ide do fee ŋa iyi í kù waa gb̄o ŋa, amma iyi ñ wa n bi wa re, n̄jui í je í ya maa ce walii ŋa. Ñ ni b̄eɛbei si na iyi í j̄o ine iyi wa ce walii, ic̄eé í ne aranf̄aani í re ine iyi wa f̄o ide do fee ŋa iyi kù wa gb̄o, í gbe bii wa tuse ideui, nō ku mua inei igbei Jesu ŋa gbugbā. 6 Nsei, in̄e inem ŋa, aranf̄aani yoomai aa ba ŋa bii ñ naa bi tu n̄je nō ñ wa n

fɔ fee iyi i kù waa gbɔ ɲa. I kaa ba aranfaani kama ɲa. Amma bii n sɔ ɲe yaasei ide iyi Ilaaɔ́ í sɔm, walakɔ́ n̄ sisi nɲe ideí kumà, walakɔ́ ideí walií, walakɔ́ cio gɔ, inɛ nɲu á nɛ nɲe aranfaani.

7 Bɛɛɛɛ moi, mii iyi kù nɛ kuwɛɛ bei yèè do mɔ̀lɔ̀ bii á waa cãa, bii á kù waa cãa dee dee, beirei inɛ gɔ á ce ku gbɔ yaasee. 8 Inɛ mɔ̀ iyi wa cá gágáí igũ, bii kù waa cãa dee dee, yooi á ce sɔ̀lɔ̀lɔ̀lɔ̀lɔ̀ igũ. 9 Bɛɛɛɛ moi, bii kù je i waa fɔ fee iyi inɛ ɲa á mà ɲa, beirei aa ce á gbɔ yaasee. Ide nɲe á nei si fufu. 10 Fee dimi iká iká nkɔ̀i í wa si andunya, nɔ́ kãmáɛ kù kua yaase. 11 Do nɲu fei, bii n kù wa n gbɔ fee iyi á waa bam ku fɔ, inɛ iyi wa fɔ̀u, dimi mmui í je bi tom, nɔ́ amu mɔ̀ n̄ je dimi mmu bi lafɛɛ. 12 Bɛɛɛɛ moi inɛ mɔ̀, si na iyi í jò í waa de amuai Hundeí Ilaaɔ́ ɲa, á s̄la í hanyá í dede amua ɲa iyi á jò naane ku dasii inɛi igbei Jesu ɲa ku bɔ waju.

13 Na nɲu, á s̄la inɛ iyi wa fɔ ide do fee iyi á kù waa gbɔ ku tɔ̀ Ilaaɔ́ amua iyi á tuseɔ́ ideu. 14 Bii n̄ wa n ce kutɔ̀ do fee iyi n kù wa n gbɔ, hundem nii wa ce kutɔ̀, amma lasabum kù waa ce nkãma. 15 To, nsei, beirei an ce. An ce kutɔ̀ do hundem do lasabum ajɔ. An kɔ́ iri do hundem do lasabum ajɔ. 16 Bii do hundem nɲu akáí í waa saabu Ilaaɔ́ ɲa, beirei inɛ ɲa iyi á gbe aa ce á ni Ami si kutɔ̀ɛ. Kaa ce, domi á kù mà iyi í waa fɔ ɲa. 17 Baa bii kutɔ̀ɛ í s̄la, kaa mua lafɛɛ ɲa gbugbã.

18 N̄ wa n saabu Ilaaɔ́ si na iyi í jò n̄ ya n fɔ fee ɲa iyi inɛ ɲa á kù waa gbɔ n̄ re inɛ fei. 19 Amma si igbei inɛi Jesu ɲa n̄ gbasi n̄ fɔ ide icu miu do yaase n̄ kɔa inɛ ɲa si cio do iyi an fɔ ide icu dubu mɛɛwa do fee iyi inɛ ɲa á kù waa gbɔ.

20 Inɛ inɛm ɲa, i maà ya wãa ide bei ama keeke ɲa ma ɲa. Bii í je ideí laaɔ́ ku cei, í s̄la í ye bei ama keeke ɲa iyi á kù mà laaɔ́ ku ce, amma si kpãai ide ku wãa í jò í ye bei inɛ ngbo ɲa. 21 Si tiãai woodai Ilaaɔ́ á kɔ̀ á ni, Lafɛɛ í ni, an jò ise mmu ɲa

á ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu * . Amma do nɲu fei, á kaa gbɔ idem.

22 Amuai ide ku fɔ do fee iyi inɛ ɲa á kù waa gbɔ, nyindai í je bi hai dasi Jesu naane ɲa, kù je bi woo dasi naane ɲa. Amma amuai ideí Ilaaɔ́ ku waazo nɲui í je nyinda bi woo dasi Jesu naane ɲa, kù je bi hai dasi naane ɲa.

23 Na nɲu, bii inɛi igbei Jesu ɲa fei á tɔ̀tɔ̀, nɔ́ inɛ fei ku lɔ̀si ku fɔ fee iyi inɛ ɲa á kù waa gbɔ, bii inɛ titɔ́ ɲa walakɔ́ hai dasi Jesu naane ɲa á lɔ́ wa, á kaa ni í waa s̄mu ɲai? 24 Amma bii inɛ fei wa waazo ideí Ilaaɔ́, bii hai dasi naane gɔ í lɔ́ wa walakɔ́ inɛ titɔ́ gɔ, ideu á tosi idɔ̀ nɔ́ ide iyi inɛ ɲa á waa fɔu ku jò kù mà dulum

* 14:21 an jò ise mmu ɲa á ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu Ilaaɔ́ wa fɔ ideí ijuukpã iyi inɛi Izireli ɲau á ye si waati iyi ise mmu ɲa á na á je ɲa igũ. Ise mmu ɲau á mu ɲa á nɛɔ́ ile mmu, amma do nɲu fei lasabu ɲa kù lɔ̀si ide iyi Ilaaɔ́ wa s̄s ɲau. † 14:38 σ kaa gba lafɛɛ A kù mà yaasee sãa sãa. Á yɔ̀kɔ́ ku je Polu í ni inɛi igbei Ilaaɔ́ ɲa á maà gba lafɛɛ, wala Ilaaɔ́ kaa gba lafɛɛ.

deɛ. 25 Nɔ́ lasabu á fita gbugbã, nɔ́ ku gule ku tɔ̀ Ilaaɔ́ ku ni, ntɔ̀i, Ilaaɔ́ í wa si anini nɲe.

Yaase jiida si kutɔ̀ɔ̀

26 Na nɲu, inɛ inɛm ɲa, beirei aa ka ce. Bii í waa tɔ̀tɔ̀ ɲa inɛ gɔ nɲe ɲa aa nɛ iri ku kɔ́, inɛ gɔ ɲa mɔ́ cio ku kasi, inɛ gɔ ɲa mɔ́ ideí Ilaaɔ́ ku waazo, inɛ gɔ ɲa mɔ́ ide ku fɔ do fee iyi á kù waa gbɔ, inɛ gɔ ɲa mɔ́ yaasei fee ɲau ku tuse. Í s̄la í maa ce fei ndɛɛ ɲa ku ba ku mua inɛi igbei Jesu ɲa gbugbã. 27 Bii inɛ gɔ ɲa á waa fɔ ide do fee iyi á kù waa gbɔ, kù s̄la á re amanɛ minji wala mɛeta nɔ́ á s̄la á fɔ ide akã akã, nɔ́ inɛ gɔ mɔ́ ku maa tuseɛ ideu. 28 Amma bii inɛ gɔ kù wa be iyi á yɔ̀kɔ́ ku tuse ideu, í jò ku koko si kutɔ̀tɔ̀, nɔ́ ku je Ilaaɔ́ wa baa ide ku fɔ. 29 Inɛ ɲa iyi á waa ce walií, í s̄la ku je amanɛ minji wala mɛeta ku fɔ ide nɔ́ inɛ ɲa iyi á gbe á wuse ideu á cɔ. 30 Bii Ilaaɔ́ í nyisi inɛ gɔ ngɔgɔ si kutɔ̀tɔ̀, í jò inɛ iyi í tako wa fɔ ideu ku koko. 31 Inɛ fei aa yɔ̀kɔ́ í ce walií akã akã ku ba inɛ fei ku ba iko nɔ́ í ba gbugbã ɲa. 32 Í s̄la walií ɲa á kãmia amua ɲa. 33 Ntɔ́ ntɔ́, Ilaaɔ́ kù bi ka maa ce kuwɛɛ nwa bɛɛteke, í bi ka cooi si laakai ku sũ.

Si bei inɛ ɲa á ya ce si igbei woo dasi Jesu naane ɲa fei, 34 í s̄la inaabo ɲa á ya koko bi kutɔ̀tɔ̀. Kù s̄la á fɔ ide, amma á sũ iri ile si bei wooda wa fɔ. 35 Bii á bi á mà ngɔgɔ á ya bee makɔ́ ɲa ɲa kpasɛ, domi kù je dee dee inaabo ku maa fɔ ide bi kutɔ̀tɔ̀.

36 Hai bi tu ɲei ideí Ilaaɔ́ í sinti? Ma inɛ akáí í gbaa ɲa. 37 Bii inɛ gɔ í tamaa nɲu í je walií, walakɔ́ wa tamaa nɲu í ba amuai Hundeí Ilaaɔ́, í s̄la ku jesi iyi ide iyi n̄ jò nɲeu woodai Lafɛɛ. 38 Inɛ iyi kù jesi bɛɛɛ á kaa gba lafɛɛ †.

39 Na nɲu, inɛ inɛm ɲa, i dede amuai walií, amma i maà ti í ganji woo fɔ ide do fee iyi á ci ya fɔ si andunya. 40 Amma í ce fei ndɛɛ dee dee do yaase jiida ɲa.

15

Kujti Kirisi hai si bale

1 Inɛ inɛm ɲa, n̄ wa n ye ɲe gigii laabaau jiidaui iyi n̄ sɔ ɲe wo nɔ́ í gba ɲa, í nɔ́ í waa leekf si ɲa. 2 Bii í nɔ́ í muu dim dim ɲa si bei n̄ sisi nɲeu, nɲui í je faaba nɲe. Amma bii í kù muu dim dim ɲa, inya ngbei í dasi naane ɲa.

3 Ide iyi í nɛ amboe í re nɲui n̄ sisi nɲe be si bei á daam si awɔ. Ideu wee. Kirisi í ku na irii dulum du wa si bei kukɔ́ ideí Ilaaɔ́ wa fɔ. 4 Á suu nɔ́ í jl hai si bale si ajɔ mɛetasia si bei kukɔ́ ideí Ilaaɔ́ wa fɔ. 5 Í tuse arãɛ bi Sefaa iyi í je Piɛɛ, si anyii nɲu bi mɔ̀cɔ maateejie ɲau. 6 Si anyii nɲu, í bei í ceo í tuse arãɛ bi mɔ̀cɔɛ ɲa iyi á re baa amanɛ cɔ́i miuu. Nkpɔ́ ɲa í

* 14:21 an jò ise mmu ɲa á ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu Ilaaɔ́ wa fɔ ideí ijuukpã iyi inɛi Izireli ɲau á ye si waati iyi ise mmu ɲa á na á je ɲa igũ. Ise mmu ɲau á mu ɲa á nɛɔ́ ile mmu, amma do nɲu fei lasabu ɲa kù lɔ̀si ide iyi Ilaaɔ́ wa s̄s ɲau. † 14:38 σ kaa gba lafɛɛ A kù mà yaasee sãa sãa. Á yɔ̀kɔ́ ku je Polu í ni inɛi igbei Ilaaɔ́ ɲa á maà gba lafɛɛ, wala Ilaaɔ́ kaa gba lafɛɛ.

wɛɛ baa nsei, amma ine ɔɔ ɲa à ku. ⁷ Nɔ́ í koo í tuse arae má bi Zaaki, si anyie í bei í koo í tuse arae bi woo be ɲau fei.

⁸ Si anyii aɲa fei í bei í tuse arae bi tom, amu iyi n̄ ye bei ine iyi cukpai kubíe kù kɔ́ à bei à búu. ⁹ Ntɔ́ ntɔ́, amui n̄ je keekei woo be ɲau. N̄ kù to a kɛm woo be, domi n̄ kpā inei igbei Ilaaɔ́ ɲa iju. ¹⁰ Amma mii iyi n̄ je nnyi, na didɔ́i Ilaaɔ́i, nɔ́ didɔ́i iyi í ceem n̄ou kù ce nfe. N̄ ce kookaai n̄ re baa woo be ɲau fei, amma kù je amu takam nii n̄ coo, didɔ́i Ilaaɔ́i iyi í wa sim nii í coo. ¹¹ Na ɲɲu, ide akāui awa fei à waa waazo be, ɲɲu mɔ́i í nɔ́ í dasi naane ɲa be.

Kujl̄ nwa hai si bale

¹² Nsei à waa waazo iyi Kirisi í ku nɔ́ í jl̄ hai si bale má. Nɔ́ beirei í ce ine ɔɔ ɲɛ ɲa à ya ni iku ɲa a kaa jl̄ ma. ¹³ Bii iku ɲa a kaa jl̄ hai si bale, debei Kirisi mɔ́ kù jl̄. ¹⁴ Nɔ́ bii Kirisi kù jl̄, waazo nwa ngbei, nɔ́ naane ku dasi nɲe mɔ́ ngbei. ¹⁵ Bii í je ntɔ́i iku ɲa a kaa jl̄ hai si bale, debei Ilaaɔ́ kù jl̄ Kirisi wo. Debei, seeda iboi à waa jea Ilaaɔ́ si waati iyi à ni í jl̄ Kirisi hai si bale. ¹⁶ Ntɔ́ ntɔ́, bii iku ɲa a kaa jl̄, Kirisi mɔ́ kù jl̄ wo. ¹⁷ Nɔ́ bii í je Kirisi kù jl̄ hai si bale wo, ì kò ì wa si dulum du ɲei, nɔ́ naane ku dasi nɲe ngbei. ¹⁸ Nɔ́ ine ɲa mɔ́ iyi à dasi Kirisi naane à bei à ku, à ce nfei. ¹⁹ Bii na kuwɛɛu ihɛ ɲɲu akāi à dasi Kirisi naane, à je ilu arae ɲa í re baa ine fei.

²⁰ Amma ntɔ́ ntɔ́ Kirisi í jl̄ hai si bale, nɔ́ í je ine sinte si inɔ́i ine ɲa iyi aa na a jl̄. ²¹ Iɲe fei ì mà ɲa iyi iku í naai hai bi ine akā. Bɛɛbe mɔ́i kujl̄i iku ɲa í naa hai bi ine akā. ²² Ntɔ́ ntɔ́, si bei ara akā nwa do Adamu í jò awa fei aa ka na ka ku, bɛɛbe mɔ́i anu akā nwa iyi à ce do Kirisi í jò awa fei ka na ka jl̄ hai si bale, ²³ amma ine fei do waatiɛi. Sinte Kirisii, si anyii ɲɲu ine ɲa iyi à je titeɛ si waati iyi á nyi wa. ²⁴⁻²⁵ Si anyie iri ku kpai andunya á to wa, nɔ́ kù nɛ bei á ce iyi Kirisi kù je bomma hee koo ceò mbɛɛɛ ɲau fei bi ku lesi isɛɛ. Si anyie nɔ́ ku so bommau ku daa Ilaaɔ́ Baaba si awɔ́. Ntɔ́ ntɔ́, Kirisi á kpa irii ilu yiko ɲa do ilu gbugbā ɲa do ine ngbo ɲau fei. ²⁶ Mbɛɛi ankāanyi iyi Kirisi á kpa ɲɲui í je iku. ²⁷ Si tiai idei Ilaaɔ́ à kɔ́ à ni, Ilaaɔ́ í daa mii fei si awɔ́. Amma baa bii kukɔ́u í ni bɛɛbe, kù je do Ilaaɔ́ takae iyi í jò mii fei wa sūaa iri ileui wa faa. ²⁸ Nɔ́ waati iyi á daa Kirisi mii fei si awɔ́, ɲɲu iyi wa je Amau, á so arae ku daa Ilaaɔ́ si awɔ́, ku ba Ilaaɔ́ ku wa si antai mii fei.

²⁹ Ntɔ́i, Kirisi í jl̄ hai si bale. Bii kù je bɛɛbe, ine ɲa iyi à ce inyi ku dasi si agbei iku ɲa, aranfaani yoomai à waa ba. Bii í je ntɔ́i iku ɲa a kaa jl̄, na mii í ce ine ɲa à ce inyi ku dasi si agbe ɲɲa. ³⁰ Awa taka nwa, na mii í ce à ya kaa maa wa si kpāi mbirisi waati kāma fei. ³¹ Iɲe inem ɲa, aɲo fei si anui ikui n̄ ya n̄ maa n̄ wa. Nɔ́ ntɔ́ ntɔ́ bɛɛbei, si bei í mà ɲa ntɔ́ ntɔ́ iyi n̄ wa n̄ tɔ́o fufu n̄ saabu nɲe si Lafɛɛ nwa

Jesu Kirisi. ³² Ine ɲa iyi a kɔsim Efɛɛzu be a yei bei inai sako ɲa iyi awaɔ́ ɲa à waa jabu. Aranfaani yoomai n̄ ne bii í je n̄ wa n̄ jabui na didɔ́i andunyaui ihɛ ɲɲu akā. Bii í je iku ɲa a kaa jl̄, “ka je nɔ́ ka mɔ́ domi ala aa ka ku”.

³³ I maà ya jò a d̄i iju nɲe. Kpaasi laalo, ɲɲui í ya beje ide jii dae iyi í waa ce. ³⁴ I jò laakai jii da nɲe ku nyi wa si bei á sla, nɔ́ í jò kookoosui dulum. Gɔɔɔ nɲe ɲa a kù mà Ilaaɔ́ do ntɔ́. N̄ wa n̄ fɔ́ iyi ihɛi ku ba anyɔ́ ku mu ɲe.

Ara tit̄s iyi aa ka j̄t̄o hai si bale

³⁵ N̄ mà ine ɔɔ ɲa aa bee a ni, beirei iku ɲa aa ce a jl̄. Dimii ara mii aa ne. ³⁶ Amma an je ɲɲa n̄ ni í kù nɛ bisi ɲa. I kù mà ɲa iyi bii ì gbɛ ngboi mii ɔɔ kaa fita bii kù je í ku. ³⁷ Mii iyi amane wa gbɛ fei dimii ngɔɔɔi í ya je, bei ijui iya, walako ngɔɔo. Kù je kpokpoo takae aa tu wa í naa í lo. ³⁸ Nɔ́ Ilaaɔ́ í na dimi ɲau fei ara ikā ikā si bei í bi, í na ngboi mii fei arae ikā ikā.

³⁹ Mii ɲa iyi à waa mi fei, inai ara ɲɲa kù je dimi akā. Ti amane ɲa ikā, ti mɛɛmu ɲa ikā, ti yei ɲa ikā, ti cɛɛ ɲa mɔ́ ikā.

⁴⁰ Ara lele í wɛɛi, ti andunya mɔ́ í wɛɛi. Arai lele í nɛ kuslaei, nɔ́ ti andunya mɔ́ í nɛ tɛɛi. ⁴¹ Nunu í nɛ kuslaei, nɔ́ cukpa mɔ́ í nɛ tɛɛi do andaiya ɲa. Nɔ́ baa si inɔ́i andaiya ɲau à reò nɲe do kusla.

⁴² Bɛɛbe mɔ́i á ye si waati iyi Ilaaɔ́ á jl̄ iku ɲa. Ara iyi à siu, ara iyi á bejei, amma bii à j̄tu kaa beje má. ⁴³ Bii à suu ci ya nɛ bɛɛre, amma bii à j̄tu ilu jirimai n̄lai. Bii à suu, hai nɛ gbugbāi, amma bii à j̄tu á nɛ gbugbā. ⁴⁴ Bii à suu, arai ilei, amma bii à j̄tu ti lelei á je. Ntɔ́ ntɔ́, arai ile í wɛɛ, nɔ́ bɛɛbe mɔ́i arai lele mɔ́ í wɛɛ. ⁴⁵ Bɛɛbe mɔ́i à kɔ́ à ni, waati iyi à taka Adamu sinte à daa si kuwɛɛ, amma Kirisi iyi à ya kpe Adamu ankāanyiu, ɲɲui í je hunde nɔ́ ɲɲui í ya daa ine ɲa si kuwɛɛ. ⁴⁶ Kù je arai lelei í tako í naa, arai ilɛui, ti leleu í bei í naa. ⁴⁷ Adamu sinteu, í naai hai si ile nɔ́ í je ti ile. Nɔ́ Adamu minjisiau í naa hai lelei A5. ⁴⁸ Ine ɲa iyi à je ti ileu ihɛ fei à yei bei ine sinte iyi à taka hai ile. Nɔ́ ine ɲa iyi à je ti lelei A5 à yei bei ine iyi í naa hai lelei A5. ⁴⁹ Nɔ́ si bei á jò inei ileu, bɛɛbe mɔ́i aa ka jò inei leleu.

⁵⁰ Iɲe inem ɲa, iyi ihɛi n̄ wa n̄ fɔ́, arai ile kaa yɔ́ko ku ba ikpɛɛ si bommai Ilaaɔ́. ɲɲu iyi í je ti iku kaa yɔ́ko ku ba kuwɛɛ hai ta.

⁵¹ Idei asii wee iyi n̄ wa n̄ sɔ́ ɲe. Awa fei si aa ka ku, amma Ilaaɔ́ á kpaasi awa fei ⁵² gbakā, si iju kameɛ akā, waati iyi kākākāki ankāanyi á kpata. Waati iyi kākākāki ankāanyiu á kpata Ilaaɔ́ á jl̄ iku ɲa nɔ́ a kaa ku má, nɔ́ ku kpaasi awa mɔ́. ⁵³ Ntɔ́ ntɔ́, ara iyi á bejeu kù nɛ bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya beje. ɲɲu iyi í je ti iku, kù nɛ bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya ku. ⁵⁴ Nɔ́ waati iyi ara ku bejeu á kpaasi iyi kaa beje, nɔ́ ti iku mɔ́ ku kpaasi iyi kaa ku, waati bɛɛbei ide iyi à kɔ́u á ce, iyi í ni, Ilaaɔ́ í kāmia iku mam mam.

⁵⁵ Iku kaa kāmia inē ŋa má.

Iku kaa ne gbughā si inē ŋa má.

⁵⁶ Iku kaa wēe wo bii kù je na dulum, nɔ dulum mɔ kaa ne gbughā wo bii kù je na wooda. ⁵⁷ Amma ka saabu Ilaaš, ŋɔɔ i yi wa mu nwa gbughā à waa kāmiaò dulum na anu akā nwa i yi à ce do Lafēe nwa Jesu Kirisi. ⁵⁸ Na ŋɔɔ, inē baakɔm ŋa, i leekɔ dim dim i maà tēkēe ŋa. I ce kookaai si icei Lafēe do aɔ fei si na i yi í jò í mà ŋa ice i yi í waa cea Lafēe kaa ce nfe ŋa.

16

Fia ku tətəə na woo dasi Jesu naane ŋa

¹ Nsei, ka fə ideɔ fia i yi à waa tətəə na woo dasi Jesu naane ŋa i yi à wa Zeruzalemu. Í sɔa inē mɔ i ce bei n̄ sɔ inei igbei Jesu ŋa i yi à wa ilei Galati. ² Si aɔ ama azuma fei í sɔa inē fei ku nya fiae ikā, zaka bei á yəkɔ, si bei Ilaaš í muaa, ku ba i maà ti i degbe hee waati i yi n̄ to wa i bei i maa tətəə fiaɔ ŋa. ³ Bii n̄ naa, an be inē ŋa i yi i cica ŋau Zeruzalemu do amua nɔ do tia i yi á sisi ŋa yaasee. ⁴ Bii í nɔ í je í sɔa amu takam n koo mɔi, awəð ŋa aa ka koo aɔ.

Mii ŋa i yi Pɔlu wa bi ku ce

⁵ Bii í kɔsi an bə ilei Masedoni nɔ hai be an naa bi tu ŋe. ⁶ An ce baa aɔ minji bi tu ŋe, bii i kù laakai mɔm, bei an je kpa. Si anyii ŋɔɔ, nɔ i sobim do bii n̄ ne ku bə ŋa. ⁷ Bebei n kù bi n ye ŋe do saasa, amma bii Lafēe í bi an kpe bi tu ŋe be.

⁸ Amma hee aɔi Pantekotu koo toð wa an maa n wa Efezu ihē titā ⁹ domi Ilaaš í cɔim kpa nla nla n ceð ice ihē i yi á ne aranfaani, baa bii mbe ŋa à kpa.

¹⁰ Bii Timotee í to wa bi tu ŋe, i gbaa do yaase bei á neð ara ku fū si anini nɔ, domi ŋɔɔ mɔ icei Lafēe i ce bei n̄ wa n ceu. ¹¹ Na ŋɔɔ, i maà jò inē gɔ ku dondae ŋa, amma i sobie si iseenēe i yi á ce ku baað wa ku ba ku to wa bi tom do laakai ku sū, domi n̄ wa n ce kpaae ŋɔ do kpaasi ŋa i yi à waa suu wa.

¹² Amma i yi í je ideɔ kpaasi nwa Apolo, tuuba nkpɔ nkpɔi n̄ ya n maa n sɔs n ni koo ce ŋe do kpaasi nwa gɔ ŋa aɔ, amma si nsei titā kù waa bi ku naa kpata kpata. Bii í ba fayae á naa.

Ideɔ ankanyi ŋa

¹³ I ce laakai ara nɔ, i leekɔ si naane ku dasi dim dim ŋa. I ce wəkɔ ku ba i ba gbughā ŋa. ¹⁴ Iyi í waa ce fei, i coo do kubi ŋa.

¹⁵ Í mà ŋa i yi Setefani do inei kpašēe ŋa i je woo dasi Jesu naane sinte si ilei Geresi á nɔ à na ara ŋa à sobið woo dasi Jesu naane ŋa. Inē inem ŋa, n̄ wa n tɔ ŋe, ¹⁶ amane dimi bebe ŋa do inē ŋa i yi à waa ba ŋa iceu ku ce do himma fei, i ya jirima ŋa ŋa.

¹⁷ N̄ ne ino didš do kuaai Setefani, do Fɔotunatu do Akaiku, domi si bei i kù wa ihē

ŋa anai à ce mii i yi í ne ku ce ŋa. ¹⁸ Inē ŋau à tū inəm bei à ya tū tu ŋe mɔ. Í sɔa i saabu inē dimi bebe ŋa.

¹⁹ Igbei inei Jesu ŋa i yi à wa ilei Azii à waa ce ŋe fə. Akilasi do Piisla do inei igbei Jesu ŋa i yi à ya tətəə kpašēe ŋa, à waa ce ŋe fə jüda jüda do irii Lafēe. ²⁰ Kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa fei à waa ce ŋe fə.

Inē mɔ i ce nje fə ŋa do kubi.

²¹ Amu Pɔlu, amui n̄ kɔ nɔ fə ŋe ihē wa do awam.

²² Ine i yi kù ne kubii Lafēe fei, ikpe ku muu. Lafēe Jesu ku nyi wa.

²³ Didši Lafēe Jesu ku wēe do inē.

²⁴ Kubim í wēe do inē fei na anu akā nwa do Jesu Kirisi. Ami.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Korēnti ŋa

Idei fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ, do Timotee kpaasi nwa.

À ce inei igbei Ilaaɔ ŋa iyi á wa Korēnti fɔɔ do woo dasi naane ŋa fei iyi á wa si ilei Geresi fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛe Jesu Kirisi a mu nŋe didɔ do laakai ku sù.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi, nŋui í ne araare, nɔ nŋui í ya maa tú idɔ nwa waati káma fei. ⁴ Wa tú idɔ nwa si wahala baa yooma nwa fei. Í ya ce bɛɛbei ku ba awa mɔ ka yɔkɔ ka tú idɔi inɛ ŋa iyi á waa wahala do yaase bei í túð ti awa mɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, à ne ikpɛ nla nla si ijuukpá Kirisi, amma bei ijuukpáú í la í to, bɛɛbe mɔi yaase bei Kirisi wa túð idɔ nwa ŋau mɔ í to. ⁶ Bii á ye ijuukpá, na iri nŋei, ku ba í ba faaba ŋa na Ilaaɔ ku tú idɔ nŋe. Bii Ilaaɔ í nɔ í tú idɔ nwa, na iri nŋei, inŋe mɔ í temua ŋa do ijuukpá dimi aká do iyi á waa yeu, nɔ idɔi inŋe mɔ ku tú. ⁷ À waa naane ŋe ntɔ ntɔ domi á mà, si bei í ne ikpɛ si ijuukpá nwa ŋa, bɛɛbe mɔi Ilaaɔ á tú idɔ nŋe si bei wa tú tu wa.

⁸ Inŋe inɛ nwa ŋa, à bi í mà ŋa wahala iyi í ba wa si ilei Azii í caa. Í re gbugbá nwa hee a kɔ tamaa mà aa ka wɛɛ si hunde má. ⁹ À tamaa bei á ye taale nwa á kpa wai. Amma dimii ideu ihɛ í ba wai ku ba ka mà iyi kù sɛa ka dasi naane nwa si awa taka nwa, amma ka dasi naane nwa fei si Ilaaɔ nŋu aká iyi á j̄l iku ŋa. ¹⁰ Nŋui í nya wa hai si iku dimi bɛɛbe, á nɔ ku nya wa má. Ntɔi, à waa cɔ kpáae á nyi ku nya wa má. ¹¹ Inŋe taka nŋe í waa sobi wa do kutɔɔ nŋe. Ilaaɔ á gba kutɔɔ iyi inɛ nkpɔ í ce na iri nwa, nɔ ku ce nwa didɔ ku ba inɛ nkpɔ ku saabue na iri nwa.

Pɔlu í kpaasi ideu ilu ku bɔɛ

¹² Ide iyi í j̄ò á waa tɔɔð fufu wee. Idɔ nwa wa je nwa sɛɛda iyi isɛɛne nwa í má si wajui inɛi andunya ŋa, nɔ iyi í re mɔm nŋui í je si waju nŋe. Kù nɔ kù je do muafiti. Mii ŋau bɛ fei, hai bi Ilaaɔi wa naa. Kù je do bisii amane ŋa, amma do didɔi Ilaaɔi. ¹³⁻¹⁴ Bɛɛbei si tia iyi á ce nŋe, a kù kɔ nŋe mii mmu gɔ bii kù je iyi á cio í gbɔ yaasee ŋau bɛ. Si ajo iyi Lafɛe Jesu á nyi wa aa ka yɔkɔ ka tɔɔ fufu na iri nŋe. Bɛɛbe mɔi inŋe mɔ aa yɔkɔ í tɔɔ fufu ŋa na iri nwa. Í gbɔ yaasee ideu ihɛ keeke tá ŋa, amma ñ bi í gbɔ yaasee ŋai mam mam.

¹⁵ Na saabui ideu ihɛi í j̄ò ñ tako ñ dasi idɔ n bɔ bi tu ŋe ku ba í ba didɔ ikɔ minji ŋa. ¹⁶ Ñ lasabu bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Masedani n yaa n ye ŋe, nɔ n nyi n ye ŋe má bii ñ wa n baa.

Bɛɛbei aa sobim si isɛɛnem ŋa n bɔð ikpa ilei Zudee. ¹⁷ Si ide iyi ñ lasabuu, idɔ minjii ñ ce? Mà í waa tamaa ŋa ñ ya n ni ñ wa n naa nɔ gbaká n kpaasi ide má n ni n kù wa n naa bei inɛi andunya ŋa á ya cei? ¹⁸ Si bei í mà ŋa iyi Ilaaɔ í je ilu naane, ñ bi í mà ŋa iyi n ci ya ni, ñ wa n naa nɔ n ni, n kù wa n naa má. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, Jesu Kirisi amai Ilaaɔ, nŋu iyi amu do Silasi do Timotee á waazo nŋeu, kù naa do idɔ minji. Amma í naai do ide ntɔi Ilaaɔ, ²⁰ nɔ kuwá ŋa iyi Ilaaɔ í ce fei í kɔ sie. Na nŋu na saabuei á waa ni, ami, á waa saabuð Ilaaɔ. ²¹ Ilaaɔi í j̄ò awae ŋa fei á leeki si Kirisi dim dim ajo. Nŋui í nɔ í cea wa iká. ²² Nŋui í ce si wa sɛɛdae iyi wa nyisi iyi á je tɛɛ, nɔ í da nwa si Hunder si idɔ ku je nwa bei kaazigi.

²³ Ilaaɔ í je sɛɛdam n kù bi n ba ŋe ide ku gaabu ku ce. Na ŋoi í ce n kù nyi wa Korēnti. ²⁴ A kù bi ka jile nŋe ide gɔ do tilasi si naane ku dasi nŋe si na iyi í j̄ò í waa leeki dim dim ŋa tá si naane ku dasi, amma á bi ka ce icei awae ŋa ajo ka mu nŋe inɔ didɔ.

2

¹ Nŋui í j̄ò ñ lasabu n maà n ti n naa bi tu ŋe n naa n fɔ inɔ nŋe má. ² N kù bi n fɔ inɔ nŋe domi bii ñ fɔ inɔ nŋe, yooi á tú inɔm má bii kù je inŋe iyi ñ fɔ inɔ nŋeu. ³ Na ŋoi í j̄ò ñ tako ñ kɔ nŋe tiauu bɛ wa do yaase bɛɛbe. N kù bi n naa bi tu ŋe, inŋe iyi hai bi tu ŋei an ba inɔ didɔ, í fɔ inɔm ŋa. N wa n naane inŋe fei iyi bii inɔm í dɔ, inɔ didɔi inŋe feii. ⁴ Bɛɛbei ñ kɔ nŋe tiauu wa do inɔ ku fɔ do cikáaju nkpɔ nkpɔ, kù je n fɔ inɔ nŋe, ñ bi í mà ŋa zaka bei ñ bi ŋe í toi.

Iya kpa ideu kurara ŋa

⁵ Si bei inɛ gɔ nŋe í fɔ inɔm, kù je inɔi amu akái í fɔ, ti inŋe feii. Walakɔ ñ tamaa í sɛa n ni, inɔi inɛ gɔ nŋe ŋai í fɔ, domi n kù bi n fɔ n lɔsi. ⁶ Amma í to bɛɛbe, si bei inɛ nkpɔ nŋe í kpáa iju. ⁷ Í sɛa í kpa ideu kurarae í maa gbugbá ŋa ku ba inɔ ku fɔ nlau ku maà caa sie. ⁸ Na nŋu, ñ wa n tɔɔ ŋe, í ceaa bei á mà iyi í bi nŋu ŋa. ⁹ Na ŋoi í j̄ò ñ tako ñ kɔ nŋe tia wa wo n cɔ laakai nŋe ku ba n mà bii í je í waa jirima fei ndɛɛ ŋa. ¹⁰ Inɛ iyi í kpa ideu kurarae ŋa, amu mɔ ñ kpa mbe baa do iyi kù je amui í raraa. Nɔ ideu iyi ñ kpa, ñ kpaai na iri nŋe si wajui Kirisi, ¹¹ ku ba Seetam ku maà zamba wa. Ntɔi, á mà sáa sáa iyi wa bi ku ce.

À je igũ si kpáai Jesu Kirisi

¹² Iyi ñ to Torasi laabaau j̄idai Kirisi ku sisi, ñ yɔɔ iyi didɔi Lafɛe í cɛim kpáa n ceò ice bɛ. ¹³ Amma laakaim kù sù sɛɛ si bei n kù ye kpaasim Titee. Na ŋoi í j̄ò ñ tɔɔ inɛi Torasi ŋa sukudɔ ñ ne ilei Masedani.

¹⁴ Amma ka saabu Ilaaɔ, domi í mu nwa gbugbá ka j̄èð igũ waati káma fei si kpáai Kirisi. Wa ceò wa ice ku ba ku j̄ò inɛ ŋa á mà Kirisi, nɔ kumá Kirisiu ku fangaa bii fei

bei inúnù tulare í ya fangaa. ¹⁵ Ntòí, si wajui Ilaaḍ à yei bei inúnù didḍi Kirisi, bi ine ḡa iyi à ba faaba, do bi woo bḡ nfe ku ce ḡa. ¹⁶ Bi ine ḡa iyi à waa bḡ bi ku ce nfe, inúnù ikui iyi wa bḡ iku. Bi ine ḡa ma iyi à waa ba faaba, inúnù kuweei iyi wa na kuwee. Yooi í to ku ce dimii iceu be. ¹⁷ A kù je bei ine ḡo ḡa iyi à waa sisi idei Ilaaḍ do ibo na fia. Amma si na iyi í jḡ Ilaaḍi í be wa wa, ḡḡui í jḡ à waa fḡ ide dee na anu akā iyi à ce do Kirisi, kù je do muafiti.

3

Amaace ḡa iyi aa sisia ine ḡa akabuu titḡ

¹ Ide iyi à fḡ nseiu ihē í ye bei à waa tḡo fufu máí? Awa ma à ne bukaatai ka naa bi tu ḡe do tia iyi à sisi ḡḡe yaase nwai, bei ine ḡo ḡa à ya ce? Mā ka tḡo ḡe í kḡ nwa dimie ḡai. ² Ine taka ḡḡei l je bei tia nwa iyi à kḡ si ido nwa. Í ye ḡai bei tia iyi ine fei í ma wa cioe. ³ Kookoosu ḡḡe wa nyisi ntḡo ntḡo iyi inje í je bei tia iyi Kirisi í kḡ na ice nwa iyi à ce si inḡo ḡḡe. Tiau, kù je do biikii à kḡo, amma do Hundi Ilaaḍi à kḡo, ḡḡui iyi í je icui kuwee. Kù je si kutai à kḡo, si ido amane ḡai.

⁴ Naane ḡḡui à ne si wajui Ilaaḍ do saabui Kirisi. ⁵ Ntòí, a kù to ara nwa ka ni à ce ḡḡoḡo do ara nwa. Mii iyi à yḡkḡ à waa ce fei, hai bi Ilaaḍi wa naa, ⁶ domi ḡḡui í mu nwa ḡḡubḡa ka jeḡ amaace ḡa ka sisia ine ḡa akabuu titḡ. Akabuu kù waa ce ice do wooda iyi à kḡu, bi kù je do Hundi Ilaaḍ. Wooda iyi à kḡu í ya jḡ ine ku kui, amma Hundi Ilaaḍi í ya na kuwee.

⁷ Waati iyi à kḡ woodau akā akā si kuta, amboei Ilaaḍ í ma inya. Amboeu í jḡ wajui Moizi wa daana hee inei Izireli ḡa à mḡḡo ku kāsie iju. Do ḡḡui fei, amboeu í na í tā. Bii í je wooda iyi í jḡ ine ḡa à kui í naa do dimii amboe beeḡe, ⁸ amboei ice iyi Hundi Ilaaḍ wa ce kaa re beeḡe? Ntḡo ntḡo á re. ⁹ Icei wooda iyi í ya ye taalei ine ḡa í ne amboe, amma ti ice iyi í jḡ ine ḡa à je dee dee si wajui Ilaaḍ í roo hee bii í jḡ. ¹⁰ Aa ka yḡkḡ ka ni mḡm amboe iyi wa ma inya tako kù to ḡḡoḡo do ti nsei iyi í la í roo. ¹¹ Ntòí, bii mii iyi kaa kpe í ne amboe, zaka beirei amboei mii iyi à ya maa wee do ajo fei à la ku to.

¹² À waa fḡ ide do naane si na iyi í jḡ à ne kpāa ku cḡu ihē. ¹³ A kù je bei Moizi iyi í bii fuugesēu ku ba inei Izireli ḡa à maḡ ye waati iyi amboeu í sekee hai si wajue. ¹⁴ Amma à lele ido ḡḡa a kù yḡkḡ a kù ḡḡo yaase. Baa do nnyi fei bii à waa cio tiai akabuu sintei idei Ilaaḍ, í yei bei fuugesēu í kḡ í wa be. Nḡ fuugesēu kaa nya bii kù je à dasi Kirisi naane. ¹⁵ Baa nnyi má, waati iyi inei Izireli ḡa à waa cio tia iyi Moizi í kḡ fei, í ya ye bei fuugesēu wa ganji ḡa a ḡḡo yaasee. ¹⁶ Amma kukoi idei Ilaaḍ wa fḡ í ni, waati iyi ine í kpaasi idḡe í sinda si Lafēe, waati beeḡe fuugesēu á nya. ¹⁷ Nḡ

wee, Lafēu, Hundi. Tengii bii Hundi Lafēe í wa, tengii bei ara ku ne í ya wa. ¹⁸ Fuugesēu kù wa si waju nwa má nḡ ine ḡa à ya maa ye amboei Lafēe si wai bei si digi, nḡ amboeē iyi à waa cḡu, ḡḡui wa kpaasi wa ku ba ka jḡo, nḡ í ya maa kḡsii waati kama fei si wa. Iceu be, Hundi Lafēe wa coo.

4

Amanii Hundi iyi í wa si wa

¹ Ilaaḍi í da nwa iceu si awḡ na jiiida ku jee. ḡḡui í jḡ a kù mḡḡo munya. ² À nyo daai anyḡ ḡa iyi ine ḡa à ya ce si asii. A kù wee do baai sisi laalo, a kù kpaasi ide ntḡo Ilaaḍ ibo. Amma à jḡ ine ḡa à waa ma ntḡo sḡa sḡa ku ba ine fei ku ma si idḡe awa ilu ntḡo ḡai si wajui Ilaaḍ. ³ Baa do iyi à waa sisi laabaau jiiidau dee dee, ine ḡo ḡa a ci ya ḡḡo yaasee, amma ine ḡa iyi aa ce nfe aḡa akā a ci ya ḡḡo yaasee. ⁴ Ine ḡḡu a kù dasi naane si na iyi í jḡ Seetam, lafēe andunyau í nya laakai ḡḡa. Í nya laakai ḡḡai ku ba a maḡ ye inya kumái laabaau jiiidau. Laabaau jiiidau wa nyisi wa amboei Kirisi, iyi í je Ilaaḍ takae. ⁵ Do ntḡo, a kù waa waazo ide iiri nwa. Si waazo nwa à waa fḡ iyi Jesu Kirisii í je Lafēe nḡ awa ma à je woo ce ice ḡḡe ḡa na irie. ⁶ Ilaaḍi í ni, inya kumá ku ce si aninii ilu kuku, ḡḡui í nḡ í da nwa si inya kumáe si ido nwa ku ba ka ma amboee. Amboei Ilaaḍui à waa ye si wajui Kirisi.

⁷ Amma awa iyi à ne amani nḡau ihē, à yei bei cakai amà ku ba kulai ḡḡubḡu ku je ti Ilaaḍ, ku ma je ti awa taka nwa. ⁸ À yoḡo wa do ijuukpā ikā ikā fei, amma a kù ku. À biti amma a kù mḡḡo. ⁹ Ine ḡa à kpā wa iju, amma Ilaaḍ kù kḡsi wa. À keke wa, amma a kù kpa wa. ¹⁰ Ajo fei si wahalau ihē í yei bei à waa ba ikpē nwa si ikui Jesu bii à waa bḡ fei ku ba a ye kuwee si ara nwa. ¹¹ Ntòí, baa do iyi à wee fei, si anui ikui à ya ka wa waati kama fei na irii Jesu, ku ba a ye kuwee si ara nwa. ¹² Beeḡe awa si anui ikui à wa, amma inje, kuwee í je tu ḡe.

¹³ Naane ku dasi nwa í ye bei ti ine iyi í kḡ si kukoi idei Ilaaḍ í ni, nḡ dasi naane, na ḡoi í jḡ nḡ wa n fḡ ide. Na ḡḡu, awa nwa si na iyi í jḡ à dasi naane, ḡḡui í jḡ à waa fḡ. ¹⁴ À ma do ntḡo, ine iyi í jḡ Lafēe Jesu hai si bale, á jḡ wa do Jesu ajo nḡ kù jḡ awae ḡa ka kḡ si wajue. ¹⁵ Na iri ḡḡei à waa temuaḡ mii ḡau ihē fei ku ba ine ḡa iyi à ba didḍi Ilaaḍu, akpḡ ḡḡa ku ya maa kḡsii nḡ a ya maa saabue ntḡo ntḡo, domi beeḡe aa nyisiḡ amboee.

Ka je kuwee do naane ku dasi

¹⁶ ḡḡui í jḡ a kaa ka mḡḡo munya. Baa bii ara nwa wa ḡḡo, hunde nwa í ya maa wee titḡi do ajo fei. ¹⁷ Ijuukpā keeke iyi à waa ye si nseiu ihē wa ce nwa saḡlui amboe iyi ci ya tāi iyi í la í re ijuukpāu. ¹⁸ Ntḡo ntḡo laakai nwa kù wa si mii iyi iju wa ye, í ḡbe si mii iyi kù waa

ye. Mii iyi iju wa ye ci ya kpe, amma mii iyi kù waa ye í ya weei do ajo fei.

5

¹ Arai í je bi ku wai hunde nwa si ileu ihē. Nò à mà bii ara nwa í ku, Ilaaḥ í jile nwa bi ku wa lele iyi nju takae í ce, kù je amanē. Bi ku wau á maa weei do ajo fei. ² Nò à wasi ku weewea si na iyi í jò hunde nwa í bi ku dasi bi ku wai leleu bei amanē í ya dasi ibò. ³ Í bi beebi domi bii à dasi, hunde nwa kaa wee hai ne bi ku wau. ⁴ Ntò ntò, si waati iyi à wa si arau ihē à waa weewea à waa ne bei ine iyi aso wa wò. Kù je à bi ka wee hai ne ara amma à bi a da nwa si ara titi leleu, ku ba kuweu ku kpa irii mii nja iyi í je ti iku. ⁵ Ine iyi í jile nwa mii nja ihē njuu í je Ilaaḥ. Njuu í mu nwa Hundee bei kaazi gi.

⁶ Njuu í jò à ya ka ne wòko ajo fei baa do iyi à mà si waati iyi à wa si arau ihē à jìò bi ku wai Lafē. ⁷ À waa ce isee ne nwa na naane ku dasi, kù je na mii iyi à waa ye. ⁸ Ntò ntò à ya ka ne wòko. Amma iyi à bi í re fei ndee njuu í je ka jò arau ihē ka bò bi Lafē ka maa wa bi tee. ⁹ Njuu í jò à waa ce kookaai ka ce iyi á dōa Lafē si, bii í je à wee si arau ihē walako bii à ku. ¹⁰ Í sía ka ce iyi á dōa si domi kù ne bei aa ka ce iyi a kù leeki si wajui Kirisi ku kiiti wa awa fei, nò ku sãa ine fei si bei kookoosu iyi í ce si kuweee í to, bii laalo, bii í nò í je jiida m̄i.

Kirisi í jò à dō do Ilaaḥ

¹¹ Ilaaḥ í mà wa sãa sãa, nò beebi m̄i n̄ tamaa inje taka nje í mà wa nja. Si na iyi í jò à mà beerei Lafē. À waa de ka kãmia ine nja. ¹² Kù je à waa tōo fufu bi tu nje. Amma à waa bi í ba yaase bei aa ce í weeò inò didḥ nja na iri nwa. Beebi aa ba bei aa jea ine nja iyi à waa tōo fufu na mii nja iyi à waa ye nju aká, nò à fūsi iyi í je ti idou awò. ¹³ Bii à waa ce wa sūmu, na Ilaaḥi. Bii à nò à waa ce wa ilu laakai nja m̄i, na iri nje. ¹⁴ Kubii Kirisii wa n̄ò wa. Si na iyi í jò à mà ine akāi í ku na ine fei, à nò à mà iyi ine feii í ne ikpē si iku. ¹⁵ Í kui na ine fei ku ba ine nja iyi à wee si hunde a maà wee na irii anja taka nja má, í gbe na irie, njuu iyi í kù nò í jì na iri nja.

¹⁶ Na nju, bebei a kaa ka cò iyi à waa yeò iju si amanē nju akā. Baa bii beebi à tako à cea Kirisi wo, nsei a kaà ka ce beebi má. ¹⁷ Bii ine gò í ne anu akā do Kirisi í je ine titḥ. Mii ndii tako nja à l̄, nò wee mii titḥ nja à sãsi wa. ¹⁸ Mii nja ihē fei icei Ilaaḥi, njuu iyi í jò à dō do nju na saabui Kirisi, nò í be wa ku ba awa nò ka jò ine nja a dō do nju. ¹⁹ Ntò ntò, na saabui Kirisii Ilaaḥi í jò ine nja à dō do nju. Í kpa idei kurara nja kù waa dooae má, nò í jile nwa ice ka sisia ine nja bei aa ce a dō do nju.

²⁰ Na nju, à je woo bei Kirisi nja. Í yei bei Ilaaḥ takaei wa ba nje ide ku fò hai bi tu wa

nò à waa tōo nje do irii Kirisi, í jò í dō do Ilaaḥ nja. ²¹ Kirisi, njuu iyi kù ce dulum kãma, njuu Ilaaḥ í kãa dulum du wa ku ba ka je dee dee si wajue na anu akā nwa iyi à ce do Kirisi ajo.

6

¹ Awa iyi à waa ce ice do Ilaaḥ ajo, à waa tōo nje í maà jò didḥ iyi Ilaaḥ í ce njeu ku ce nfe.

² Si tiai idei Ilaaḥ à kōò à ni,

Ilaaḥ í ni,

N̄ gbo kutōe n̄ n̄ jee si waati jiida.

N̄ sobie si ajoi faaba.

To, nsei í je waati jiida, nnyii ajoi faaba.

³ A kù waa bi ine gò ku ye taalei ice nwa. Njuu í jò a kù waa ce ngogo iyi á dasi ine kurara. ⁴ Amma si kookoosu nwa fei à waa bi kuwee nwa ku nyisi iyi à je woo ce ice jiida Ilaaḥ nja. À waa temua ntò ntò si wahala do si are do si ijuukpā. ⁵ À te nwa kpōtō à dasi wa piisō, nò ine nja à dede gidi si wa amma si fei ndee à yoko temua. À ya ka ce ice hee ka gbeji, à ya ka wò njoo, nò à ya ka dī anu. ⁶⁻⁷ À waa nyisi iyi à je woo ce icei Ilaaḥ nja do kuwee jiida nwa, do kumà nwa, do suuru nwa, do jiida ku je nwa, do kubi hai ne muafiti nwa, do idei ntou ku waazo. Nò gbugbāi Ilaaḥ do ice iyi Hundee wa ce si wa wa nyisi iyi à je woo ce ice nja. Dee dee ku jei í je nyauu igū nwa iyi à ya ka jaò nò ka kòò ara nwa. ⁸ À ya ka temuai bii ine nja à mà beebi nwa walako bii à waa nya fūne nwa. Beebi m̄i à ya ka temua bii à waa fò jiida nwa walako bii à waa fò laalo nwa. À waa cò wa bei woo sò ibo nja baa do iyi à waa fò nte fei. ⁹ À waa cò wa bei a kù mà wa, baa bii ine fei í mà wa sãa sãa. À waa cò wa bei ine nja iyi à kasām, amma hee nsei à wee si baani. À kpā wa iju ntò ntò, amma a kù kpa wa. ¹⁰ À waa cò wa bei ilu inò ku fò nja, amma à ya ka maa ne inò didḥi waati kãma fei. À waa cò wa bei ilu are nja, amma à waa mua ine nkpo amani. À waa cò wa bei a kù ne ngogo, amma à ne fei ndee.

¹¹ Inje inei Korenti nja, à s̄ nje ide ntò iyi í wa si idò nwa fei. Idò nwa í ne kubi nje jiida jiida. ¹² Kubi nwa kù kaye si gãme nje, amma inje í kù na wa ara. ¹³ Na nju, í ce nwa bei awa m̄i à waa ce nje. N̄ wa n ba nje ide ku fò bei amam nja, í jò í bi wa jiida jiida nja.

I maà ne anu tōosi do hai dasi Jesu naane nja

¹⁴ I maà ne anu tōosi do hai dasi Jesu naane nja domi í kù jò nja nja. Beirei jiida do laalo á ce ku tōtō. Má beirei inya kumá do ilu kuku á ce ku tōtō. ¹⁵ Beirei Kirisi do Seetam aa ce a gbo si nje. Má mii woo dasi Jesu naane do hai dasi naane à ne si gãmei nje. ¹⁶ Beirei bi ku wai Ilaaḥ do iwē nja á ce ku tōtō. Awai à je bi ku wai Ilaaḥ, njuu iyi í je icui kuwee. Nò nju takae í fò í ni,

Na nju, à je woo bei Kirisi nja. Í yei bei Ilaaḥ takaei wa ba nje ide ku fò hai bi tu wa

na n̄ò awaò nja ka maa ne.

An je Lafée n̄ja n̄o aa je in̄em n̄ja.

¹⁷ Na n̄joi í j̄ò llaaḥ í nyi í ni má,
I fa ara n̄je hai bi tu n̄ja n̄o í j̄l̄ò n̄ja n̄ja.

I maà má k̄ok̄oi mii iyi í riisi n̄ja.

Bii í waa ce beēbe n̄ja an gba n̄je.

¹⁸ An je baa n̄je.

N̄o in̄je m̄o aa je ama in̄em̄ok̄o do ama inaabom
n̄ja. Mii iyi llaaḥ ilu gbugb̄a fei í f̄o m̄be.

7

¹ Baak̄ōm n̄ja, kuw̄au ih̄ē fei tutu wai. Na
n̄ju, ka j̄ò id̄o n̄wa ku má s̄aa s̄aa si mii fei ku
ba ara n̄wa do id̄o n̄wa ku maà n̄e taale k̄ama,
n̄o kum̄á n̄wa ku maa k̄ōsi si llaaḥ n̄o ka maò
beereē.

Ino did̄si P̄olu

² I j̄ò í n̄e kubi n̄wa n̄ja. A kù r̄araa in̄e ḡo, a
kù beje kuw̄eēi in̄e ḡo, a kù n̄o a kù taki in̄e ḡo.

³ N kù wa n̄ f̄o beēbe na n̄ ye taale n̄je. Nt̄oi, si
bei n̄ f̄o t̄a, à n̄e kubi n̄je si id̄o n̄wa, baa bii í
je si kuw̄eē wala si and̄ei ikui. ⁴ N̄ wa n̄ naane
n̄je nt̄o nt̄o, n̄o n̄ wa n̄ t̄o fufu na iri n̄je si mii
fei. N̄ ba gbugb̄a na iri n̄je n̄o in̄om í d̄s í caa
si ijuukp̄a n̄wa fei.

⁵ Ijuukp̄au í j̄ò a kù s̄imi waati iyi à to ilei
Mased̄oni. À ba ijuukp̄a ik̄a ik̄a baa yooma
fei. À ya ka ba ija hai waduude n̄o si id̄o n̄wa
n̄jo wa mu wa. ⁶ Amma llaaḥ, n̄ju iyi wa mua
ilu in̄o ku f̄o n̄ja gbugb̄a, í j̄ò kunaai Titee í mu
n̄wa gbugb̄a. ⁷ Kù je kunaae n̄ju ak̄ai í mu
n̄wa gbugb̄a, amma iyi í ni má in̄je taka n̄je
ì mua n̄ju gbugb̄a n̄ja. Í n̄o í s̄s wa bei ì waa bi
ku yem n̄ja nt̄o nt̄o, do bei ì n̄e in̄o ku f̄o n̄ja, do
bei ì n̄e kubim n̄ja j̄iida. Ideu í j̄ò in̄o did̄om í
k̄ōsi hee í caa.

⁸ Na n̄joi í j̄ò baa bii tia iyi n̄ k̄o n̄je í f̄o in̄o
n̄je, n̄ kù n̄e in̄o ku f̄o do iyi n̄ k̄o. N̄ tako n̄ n̄e
in̄o ku f̄o si waati iyi n̄ ye í f̄o in̄o n̄je si waati
keeke ḡo. ⁹ Amma n̄sei in̄om í d̄s. Kù je na iyi
í j̄ò n̄ f̄o in̄o n̄je, amma si na iyi í j̄ò in̄o ku f̄o
n̄je í j̄ò í kpaasi daa n̄ja. Beēbe í ce si na iyi í
j̄ò llaaḥ í ceò in̄o ku f̄o n̄je ice. Na n̄ju, a kù ce
n̄je laal̄o k̄ama. ¹⁰ Nt̄o nt̄o, in̄o ku f̄o iyi llaaḥ
wa ceò ice í ya j̄ò in̄e ku kpaasi daae n̄o ku ba
faaba. Dimii daa ku kpaasi beēbe í kaa ni, bii
n̄ má. Amma in̄o ku f̄o andunya í ya bí ikui.

¹¹ llaaḥ í ceò in̄o ku f̄o n̄je ice, n̄o í c̄o ribae
n̄sei n̄ja. I c̄o zaka bei in̄o ku f̄o í j̄ò in̄e laakai
n̄ja í ce himma í k̄ō ara n̄je n̄ja. N̄o í j̄ò in̄o n̄je
kù waa d̄s wo n̄o í waa ce n̄jo n̄ja, í kp̄a woo ce
laal̄o iju n̄ja. N̄o í j̄ò í bi í yem má n̄ja n̄o í n̄e
kubim n̄ja. Si fei nd̄eē í nyisi iyi í má si ideu
n̄ja.

¹² Na n̄ju, bii n̄ k̄o n̄je tiau wa, n̄ kù k̄o na
in̄e iyi í ce laal̄o n̄ju ak̄a, walak̄o na in̄e iyi í
cea laal̄o n̄ju ak̄a. Amma n̄ k̄ōsi ku ba í má
s̄aa s̄aa n̄ja si wajui llaaḥ iyi í n̄e kubi n̄wa nt̄o
nt̄o n̄ja. ¹³ Na n̄joi í j̄ò à ba gbugb̄au.

Kù n̄o kù je gbugb̄a n̄ju ak̄ai à ba, amma iyi
í re m̄om, à ye iyi Titee í w̄eēò in̄o did̄s si na

iyi í j̄ò in̄je fei ì t̄u in̄o. N̄ju bei í j̄ò in̄o did̄s
n̄wa í k̄ōsi má. ¹⁴ Baa bii n̄ t̄o fufu keeke bi
t̄eē na iri n̄je wo, í kù dasim anȳo n̄ja, domi si
bei ide n̄ja iyi à s̄s n̄ju fei nt̄oi, beēbe m̄oi Titee
í ȳōo iyi fufu ku t̄o n̄wa si nt̄oi. ¹⁵ Kubi n̄je
iyi Titee í n̄e wa k̄ōsi si bei wa ye ḡigi iyi in̄je
fei í jirima n̄o n̄i gbaa n̄ja do beere n̄la n̄la. ¹⁶ N̄
n̄e in̄o did̄s do iyi an ȳok̄o n̄o dasi n̄je naane si
mii fei.

8

I ce amua do in̄o did̄s

¹ In̄je kpaasim n̄ja, à bi í má n̄ja bei llaaḥ í cea
igbei in̄e Jesu n̄ja iyi à wa ilei Mased̄oni did̄s.
² An̄ai à ye laakai ku c̄o si ijuukp̄a j̄iida. Amma
in̄o did̄s n̄la n̄ja í j̄ò à ce amua n̄ja do in̄o ak̄a,
baa do iyi are n̄ja í la. ³ N̄ j̄e seēda iyi à na do
id̄ōbi n̄ja zaka bei à ȳok̄o, n̄o à na m̄om nii
hee í re zaka bei a kù waa tamaaò. ⁴ À m̄ante
wa nt̄o nt̄o à ni ka j̄ò an̄ja m̄o an̄ja a na sobii an̄ja
na irii woo dasi naane n̄ja iyi à wa ilei Zudee.

⁵ À ce í re baa zaka bei à waa tamaa. Sinte tit̄a
à na Lafée ara n̄ja, à bei à na awa m̄o ara n̄ja
do id̄ōbii llaaḥ. ⁶ N̄ju í j̄ò à t̄o Titee ku naa bi
tu n̄je ku na ku sobi n̄je si bei í tako í sintie, ku
ba in̄je m̄o í tamb̄o ice j̄iida be n̄ja. ⁷ Fei nd̄eē
í caa si n̄je, hai naane ku dasi do ide ku f̄o do
kum̄a, do himma n̄je si mii fei, do kubi n̄wa
iyi í n̄e n̄ja. N̄ju í j̄ò à bi ice j̄iida be m̄o ku caa
si n̄je.

⁸ Kù je woodai n̄ wa n̄ na n̄je, himmai in̄e ḡo
n̄jai n̄ wa n̄ s̄s n̄je ku ba ku mu n̄je kp̄aa iyi à
j̄ò in̄e n̄ja a ȳōo iyi kubi n̄je nt̄oi. ⁹ Í n̄o í má
did̄si Lafée n̄wa Jesu Kirisi n̄ja, n̄ju iyi í tako í
je ilu amani, n̄o í ce arae ilu are na iri n̄je ku
ba areu ku ce n̄je ilu amani n̄ja.

¹⁰ Si ideu ih̄ē ik̄oi n̄ wa n̄ na n̄je. Hai ic̄i in̄e ì
je in̄e sinte n̄ja si iceu. Kù je si kucee n̄ju ak̄a,
amma sinte in̄e ì dasi id̄o í coo n̄ja. In̄je í s̄la
í temua í m̄as̄io iceu n̄ja. ¹¹ Na n̄ju, í hanȳa
si beēbe n̄sei í kpa irii iceu n̄ja. Si bei ì dasi
id̄o nt̄o nt̄o í sintie do himma n̄ja, beēbe m̄oi à
s̄la í tamb̄o n̄ja do himma si bei kune n̄je í to.
¹² Bii ì na do in̄o ak̄a, llaaḥ í ya ḡbai. Zaka bei ì
nei í ya c̄o, n̄o baee ci ya wa si iyi í kù n̄e n̄ja.

¹³ N̄ kù bi ti in̄je m̄o ku na ku m̄o gaiz̄ia n̄je
na faabai in̄e ḡo n̄ja, amma í s̄la kune n̄je do
tu n̄ja ku munga. ¹⁴ Si n̄sei, kune n̄je í la. Na
n̄ju, aa ȳok̄o í sobi in̄e n̄ja iyi à wa si are. N̄o
aj̄o iyi in̄je m̄o í na ì wa si are, bii kune n̄ja í la,
an̄ja m̄o a sobi n̄je. Beēbe kunei in̄je fei à maa
munga. ¹⁵ Beēbe kukōi idei llaaḥ í f̄o í ni,
In̄e iyi í k̄o mana í kp̄o, kù re ḡta.
In̄e m̄o iyi í ko keeke, kù gaiz̄ia ḡta.

In̄e n̄ja iyi à b̄o amua ku gba wa

¹⁶ N̄ wa n̄ saabu llaaḥ, n̄ju iyi í j̄ò Titee í bi
n̄je bei awa taka n̄wa à bi n̄je. ¹⁷ Waati iyi n̄ t̄ōe
ku naa bi tu n̄je í jesi id̄em tengi be gbak̄a, n̄o
n̄ju takae í dasi id̄o m̄o wo nt̄o nt̄o ku naa bi tu
n̄je hai a kù s̄s̄o. ¹⁸ N̄o à waa be in̄e n̄wa ḡo wa

do nɲu takae ajɔ, ine iyi igbei inei Jesu ɲa fei à waa saabu na icei laabaau jiidau iyi wa ce. ¹⁹ Iyi í re mòm, igbei inei Jesu ɲa à cicæ ku si wa si isɛɛɛ nwa ka naad amuau wa. Iceu à waa cooi ka nað Lafɛɛ takae amboe nɔ ka nyisið iyi à ne idɔ jiidã ka sobið ine ɲa.

²⁰ À waa ce kookaai ku ba ine go ku maà ye taale nwa na fia nlaw ihɛ ku muɛ iyi à da nwa si awɔ. ²¹ Nto nto, à waa bi ka ce mii iyi í sfa, ku maà je si ijui Lafɛɛ nɲu akã, amma do bi amane ɲa fei.

²² À waa be ɲa do ine nwa go má, ine iyi à cɔ laakæ isɛ fɛɛfelo, à nɔ à ye í je ilu himma si ice nkpɔ. Amma nsei himmae í kɔsi domi wa naane ɲe nto nto. ²³ Ine ɲa iyi à be si ɲe ɲau wee. Titee nɲui í je minjiam iyi wa bam ice ku ce bi tu ɲe. Ine ɲa mɔ iyi aa suu wa, aɲai à je woo bei igbei inei Jesu ɲa nɔ à je ine ɲa iyi à waa na Kirisi amboe. ²⁴ Na nɲu, í nyisi ɲa iyi í bi ɲa ɲa nto nto, ku ba igbei inei Jesu ɲa à mɔ iyi à ne kpãa ka tɔɔ fufu na iri nɲe.

9

Sobi iyi aa sambaa woo dasi naane ɲa

¹ Kù jɛem tilasi n kɔ nɲe tia wa na sobi iyi á je ti woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Zudee. ² N̄ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jð ñ mà kubi jiidã nɲe nɔ ñ tɔɔ fufu na iri nɲe bi inei Masedoni ɲa ñ ni ɲe woo dasi naane ɲa iyi í wa ilei Gɛɛsi ɲa ñ tã sɔɔlu sobiu hai icl ɲa. Himma nɲe í dasi ine nkpɔ ɲa kookaai. ³ Do nɲu fei, ñ wa n be si ɲe ine nwa ɲau ihɛ wa ku ba fufu ku tɔɔ nwa na iri nɲe ku maà je ngbe si ideu ihɛ. N̄ bi í weɔð sɔɔlu ɲa si bei ñ fou. ⁴ Bii kù je beɛbe, bii inei Masedoni go ɲa à sim wa, nɔ à na à ba í kù ce sɔɔlu ɲa, naane nwa iyi à ne si ɲe á kpaasi anyɔ. Aa fɔ ideí ɲe má? ⁵ Na ɲoi í jð ñ yɔɔ iyi í sfa n tɔɔ kpaasi nwa ɲau ihɛ á cuam wa bi tu ɲe á ceð sɔɔlu amua jiidã iyi í wãu tã ɲa. Si beɛbe á maa jilei hee n maa n to wa, nɔ ku nyisi iyi í waa na do inɔ akã ɲa, kù je do tilasi.

⁶ I kù mà ɲa, ine iyi í gbɛ keeke, keeke í ya da? Ine mɔ iyi í nɔ í gbɛ í la, nla nlaí í ya da.

⁷ Na nɲu, í sfa ine fei í wa nlaí í dasi idɔ, ku maà ti ku je do tilasi walakɔ do weewea, domi ine iyi wa na do inɔ didãí Ilaaá í bl. ⁸ Ilaaá á yɔkɔ ku jð didã ikã ikã fei ku caa si ɲe ku ba í ne fei ndɛe do ajɔ fei ɲa. Si beɛbei aa ba bukaatai mii iyi í bi fei ɲa, hee ku gbe nɲe nla nla í ceð ice jiidã fei ɲa. ⁹ Beɛbei kukú ideí Ilaaá wa fɔ í ni,

Ilaaá í kpɛa ilu are ɲa amanie do inɔ akã.

Inɔ akãe kaa tã baa ajɔ go.

¹⁰ Ilaaá í ya na woo gbɛ dimi nɔ ku jð ku so jiidã ku je mii iyi á je. Nɲu mɔi á mu nɲe gbugbã í ceð amuau ɲa. Amuau á yei bei dimi iyi í waa gbɛ ɲa, nɔ Ilaaá ku jð ice jiidã nɲeu ku kɔsi jiidã. ¹¹ Á na ɲe amani ikã ikã fei iyi á to í ya ceð amua ɲa do inɔ didã. Nɔ ine nkpɔ á saabu Ilaaá na amua nɲe iyi aa ka na

ɲau. ¹² Nto nto, ice iyi í waa ce ɲa wa wãa bukaatai woo dasi naane ɲa jiidã. Amma kù je baa iyi be nɲu akã. Á jð ine nkpɔ ku saabu Ilaaá. ¹³ Amuau á dɔa ine ɲa si hee ku jð á maa saabu Ilaaá do yaase bei í waa jirimæ ɲa. Ilaaá ku jirima nɲe wa nyisi iyi í dasi laabaau jiidã Kirisi naane ɲa. Nɔ aa nyi á saabue má do yaase bei í ce ikpɛi amani nɲe do inɔ akã inɛð ine ɲa iyi á gbe fei. ¹⁴ Aa ce nɲe kutɔð do kubi nla nla na irii didã nlaw ihɛ iyi Ilaaá í ce nɲe. ¹⁵ Ka saabu Ilaaá na amuae iyi í kpeɔð kufɔ do gele.

10

Pɔlu wa kɔð arae na iceɛ

¹ Amu Pɔlu, amu takam nii ñ wa n fãa ɲe, amu iyi à ni ñ ya n kaye aram bii ñ wa bi tu ɲe, bii ñ jlo ɲe nɔ n ba ɲe ide ku fɔ do kulele. Amma do daa didãí Kirisi do jiidã ku jɛɛ ñ wa n tɔɔ ɲe ideu ihɛ. ² I maà tilasim n ba ɲe ide ku fɔ do kulele waati iyi an na n to wa bi tu ɲe, domi beɛbei ñ dasi idɔ n cea ine go ɲa iyi à waa ni idɔɔbii ara nwaí à waa ce. ³ Ntɔi, à wa si ara, amma á kù waa jabu do idɔɔbii ara. ⁴ Jineí igú ɲa iyi à waa jabuð kù je ti andunya, amma gbugbãí Ilaaáí iyi á jð ka keke bindi ɲa ka kpãð irii lasabui kurarai amane ⁵ do dimii ara ku so iyi ine ɲa à ne fei à waa jáð ide ntɔi Ilaaá. Nɔ do nɲui à waa kãmiad lasabu fei ku ba á jirima Kirisi. ⁶ Á nɔ à tã sɔɔlu ka kpã ine ɲa iyi á kù waa jirima ideu fei iju waati iyi í na í waa jirimæ dee dee ɲa.

⁷ I jð í cɔ mii ɲa iyi í waa ye si waju ɲe. Bii ine go í mà kam kam iyi nɲu í je ti Kirisi, ku mà si idɛe iyi beɛbe mɔi awa mɔ à je ti Kirisi. ⁸ Lafɛɛ í mu nwa yiiko ku ba ka mu nɲe gbugbã, kù je ka keke ɲe. Nɔ baa bii fufu ku tɔɔ nwa í la keeke na yiikou n kaa n ye anyɔ. ⁹ N kù bi á ni ñ wa n da zigí nɲe do tiam ɲa. ¹⁰ Nto nto, ine ɲa à ya ni tiam í lele nɔ í gaabu, amma bii ñ wa inɔ nɲe n ci ya ne gbugbã, ide ku fɔm ci ya ne beere. ¹¹ Ine iyi wa fɔ beɛbe í sfa ku mà iyi ihɛ. Do yaase bei à waa kɔ si tia nwa bii á kù wa be, do yaase beɛbe mɔi kookoosu nwa á ye waati iyi aa ka wa bi tu ɲe.

¹² Ntɔi, á kaa ka je ka wã ara nwa do ine ɲa iyi à ya maa so ara ɲa lele hee ka jɔ ɲa. Ine nɲu ɲau á kù ne bisí domi à so ara ɲa í baa í je mii ku wã nɲe, nɔ à ya maa wã nɲe aɲa duusɔ. ¹³ Amma awa, á kaa ka tɔɔ fufu si mii iyi á kù ne kpãa ka tɔɔð fufu. Si ce iyi Ilaaá í jile nwa ku cei aa ka tɔɔð fufu, nɔ inɛi í je nbaí ice nwa. ¹⁴ Nto nto, awai à naa nɲe laabau jiidau wa. Bii kù je beɛbe wo, á kaa ka ne kpãai fufu ku tɔɔ. ¹⁵ Si beɛbe, á kù waa tɔɔð iceí ine go fufu. Amma à waa cɔ kpãa, si bei naane ku dasi nɲe í la wa kɔsi, ice nwa mɔ á na ku kɔsi si anini nɲe ¹⁶ ku ba ka yɔkɔ ka bɔð laabaau jiidau si ilu ɲa iyi à wa waju ɲe, ku maà ti ku je do fufu ku tɔɔ na sabui ice iyi ine go ɲa à ce tã.

¹⁷ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ, í ni, Ine iyi wa tɔɔ fufu, ku tɔɔ fufu na Lafɛɛ.
¹⁸ Na nɲu, ine iyi wa cɔ arae ine jiiɔa, kù je nɲui Ilaaɔ á saabu, í gbe ine iyi Aɔ Lafɛɛ takae wa cɔ ine jiiɔa.

11

Pɔlu í ni a ce laakai do woo be ilu ibo ɲa

¹ Oo, n̄ bi í temuad̄m ɲa bii n̄ fɔ ide keeke iyi kù ne yaase. Ntɔ ntɔ, í temuad̄m ɲa. ² N̄ wa n ce igu iyi wa naa hai bi Ilaaɔ na iri nɲe, domi í ye ɲai bei mudɛɛ iyi n̄ mua mɔkɔ aká. Mɔkɔui í je Kirisi nɔ n̄ bi n̄ koòɔ ɲe bi tɛɛi bei mudɛɛ iyi kù mà mɔkɔ. ³ Amma si bei Seetam nɲou, í d̄i jiuɪ Efa wo do bisí laalɛ, n̄ wa n ce nɲo lasabu nɲe mɔ ku maa na ku sinda hai si kpáai Kirisi iyi í waa too nsei ɲa do naane hai ne muafiti. ⁴ Nɲo í nyi wa mum má si na iyi í jò bii ine gɔ í naa wa sisi nɲe ideɪ Jesu mmu gɔ í ci ya kɔ ɲa. Í ba Hundeɪ Ilaaɔ tá ɲa, amma í nyi í tá sɔɔlu í gba hunde mmu gɔ má ɲa. Í gba laabaau jiidau tá ɲa, amma í nyi í tá sɔɔlu í gba laabaau iká má ɲa.

⁵ N̄ wa n tamaa ine ɲau ihɛ iyi á waa cɔ ara nɲa woo be nla ɲau, káma nɲa gɔ kù rem do ngɔgɔ. ⁶ Baa bii n̄ kù d̄ɔ gele bei ine ɲau ihɛ, kù je n̄ kua kumá, n̄ nɔ n̄ nyisi ɲe si fei ndɛɛ fei mam mam.

⁷ Waati iyi n̄ sisi nɲe laabaau jiidai Ilaaɔ, n̄ cooi ngbe ngbe. N̄ kaye aram ku ba n̄ so ɲe lele. Iyi í ce beɛbe n̄ rarai? ⁸ N̄ gba fiaɪ igbei ineɪ Jesu gɔ ɲa wai fei sáa sáa n̄ na n̄ sobi ɲeò. ⁹ Waati iyi n̄ wa bi tu ɲe n̄ kù je asoi ine gɔ nɲe. Bii n̄ ne bukaataɪ ngɔgɔ, ine nwa ɲa iyi á ya naa hai ileɪ Masedani anjai á ya naam mii iyi n̄ ne bukaataɪ fei wa. N̄ mu aram si fei ndɛɛ ku ba n̄ maà n̄ je aso nɲe. Beɛbe mɔi an nɔ n̄ maa n̄ mu aram. ¹⁰ Do ide ntɔi Kirisi iyi í wa sim, n̄ wa n sɔ ɲe iyi ine gɔ kù wɛɛ si ileɪ Geresi fei iyi á ganjiim n̄ tɔɔ fufu si ideu ihɛ. ¹¹ Na mii í jò n̄ ce beɛbe. Í waa tamaa n̄ kù bi ɲei? Ilaaɔ í mà sáa sáa iyi n̄ bi ɲe.

¹² Amma bei n̄ wa n ce nsei, beɛbei an maa n ce má ku ba n̄ d̄i nɲa kpáa, anja iyi á waa de a tɔɔ fufu a ni awaò ɲa ɲa akáɪ. ¹³ Ine ɲau, woo be ilu ibo ɲai iyi á ya d̄i jiuɪ ine gɔ ɲa, nɔ á waa kpe ara nɲa woo bei Kirisi ɲa. ¹⁴ Nkáma kù wa be iyi á biti ine, domi Seetam takae á yɔkɔ ku kpaasi arae bei amalekai Ilaaɔ. ¹⁵ Na nɲu, biti gɔ kù wɛɛ bii woo ce iceɛ ɲa á kpaasi ara nɲa bei woo ce iceɪ Ilaaɔ ɲa. Amma aa ba riba nɲa si bei ice ɲa í ye.

Jjuukpá iyi Pɔlu í ye si kubɛɛ

¹⁶ N̄ wa n fɔ má, ine gɔ ku maà cɔm bei sũmu. Amma baa bii í waa cɔm sũmu ɲa, í gbam do beɛbe, ku ba amu mɔ n̄ tɔɔ fufu keeke. ¹⁷ Iyi n̄ wa n fɔ nsei kù je bei Lafɛɛ í bi ine ɲa a ya fɔ. Amma si ideu ihɛ n̄ wa n tɔɔ fufu nɔ n̄ fɔ ide bei sũmu. Nɔ bii n̄ wa n tɔɔ

fufu n̄ ne mii iyi n̄ wa n tɔɔò fufui. ¹⁸ Amu takam mɔ an tɔɔ fufu si na iyi í jò ine nkpɔ wa tɔɔ fufu na ara. ¹⁹ Í waa temuad̄ò ine hai ne yaase ɲa, inɲe iyi í waa tamaa í ne yaase jiiɔa ɲa. ²⁰ Í waa cɔkɔ á waa ce ɲe aru ɲa, á waa ce ɲe ile, á waa taki ɲe, nɔ á waa donda ɲe, nɔ á waa sambala ɲe. ²¹ Anyɔ waa mum n̄ sɔ ɲe iyi n̄ kù ne gbugbá n̄ ce nɲe beɛbe.

Do nɲu fei, bii ine gɔ í ne wɔɔkɔ wa tɔɔò fufu amu mɔ n̄ ne. N̄ wa n fɔ ide bei sũmu. ²² Á je ineɪ Ebeɛ ɲai? Beɛbe mɔi amu takam. Á je ineɪ Izireli nɲi? Beɛbe mɔi amu takam. Á je tɔkui Aburahamui? Beɛbe mɔi amu takam. ²³ Á je woo ce iceɪ Kirisi ɲai? N̄ re ɲa si be. Idem nɔu, ideɪ sũmui. N̄ ce ice n̄ re ɲa, á dasim piisɔò í re ɲa, á tɛem kpɔtɔɔ n̄ kù mà baa jiaɛ. Ise nkpɔ nkpɔi n̄ maa iku. ²⁴ Ise gbɛɛwui Zuifu ɲa á tɛem kpɔtɔɔ anu ciiji faká kù wa si. ²⁵ Ineɪ Romu ɲa á cãm do golo í to ise gbɛɛta.

Á tam kuta á bi a kɲam gbaká aká. Ise gbɛɛtai akáɪ inyi iyi n̄ lo í je inyi, nɔ n̄ dasi inyi gbaká aká n̄ wa be hai daakɔ hee iju í koo í má. ²⁶ Si iseenem ɲa ajɔ nkpɔ nkpɔ si mbirisii n̄ ya n maa n̄ wa na kukɔi ido do woo bata ku gba ɲa iyi á wa si kpáa. Ajɔ gɔ ɲa n̄ ya n̄ wa si mbirisi bi dimii inem ɲa, ajɔ gɔ ɲa mɔ bi dimi mmu ɲa, ajɔ gɔ ɲa mɔ si inɔ ilu, ajɔ gɔ ɲa mɔ si gbabua, ajɔ gɔ ɲa mɔ si tenku, ajɔ gɔ ɲa mɔ bi ine ɲa iyi á sɔ ibo á waa ni anja á je kpaasi woo dasi naane ɲa. ²⁷ N̄ mà ice ku gaabu ɲa do wahala nla nla ɲa, á ganjiim nɲoo ku sũ. Ari í ya kɲam nɔ agbe í ya kɲam, n̄ ce anu ku d̄i do tilasi, n̄ wahala do tũtũ n̄ kù ne jine ku dasi ɲa. ²⁸ Si anyii mii ɲau be fei, lasabum í ya maa wa si ice ɲa iyi n̄ cea igbei ineɪ Jesu ɲa fei. ²⁹ Bii ine gɔ kù ne gbugbá, amu mɔ n̄ ci ya n̄ ne gbugbá. Bii ine gɔ í dasi dulum n̄ ya n̄ ne ara kuroi jiiɔa.

³⁰ Bii í je n̄ wa n tɔɔ fufui, an tɔɔi si mii iyi wa nyisi gbugbá hai nem fei. ³¹ Ka saabu Ilaaɔ baai Lafɛɛ nwa Jesu do ajɔ fei. Nɲui í mà iyi n̄ kù wa n sɔ ibo. ³² Waati iyi á wa Damasi, ine ngbo iyi amanlu Aretasi í jile si iluu í jile ine ɲai a maa degbe anu kofoai ilu nlaa a ba a mum. ³³ Amma á jò n̄ fitai hai do ferentii bindii iluu nɔ á kitaam nii si kɔlɔ, nɔ do yaase beɛbei n̄ ce n̄ gbáò.

12

Kuyɛ do kukɔsi iyi Ilaaɔ í nyisi Pɔlu

¹ Debei í gbe n̄ tɔɔ fufu, baa bii í je kù ne aranfãani go. Amma nsei an fɔ ideɪ kuyɛ do kukɔsi iyi Lafɛɛ í nyisim. ² N̄ mà ineɪ Kirisi gɔ iyi á soo hee leleɪ Aɔ í to ad̄ɔ maatɛɛ nnyi. Do araeɪ á soo do ntɔ? Má í ce kuyei? N̄ kù mà. Ilaaɔ nɲu aká dei í mà. ³⁻⁴ N̄ mà iyi á so mɔkɔu hee bi Ilaaɔ. Nɔ n̄ sisi n̄ wa n fɔ má, do araeɪ á soo do ntɔ? Má í ce kuyei? Ilaaɔ nɲu akáɪ í mà. Tengɪ bei í gbo ideɪ iyi kù jɔ amanɛ ku fɔ, nɔ kaa yɔkɔ ku fɔɔ mɔm. ⁵ An tɔɔ fufu si inɛɛu

be. Amma n kaa n tɔɔ fufu si aram, bii kù je si gbugbā hai nɛm. ⁶Bii í je ñ bi n tɔɔ fufui n kaa n je sùmu, domi an fɔ n tɔ. Amma n kù wa n tɔɔ fufu ku ba ine gɔ ku maà cam ku re bei wa yem, walakɔ bei wa gbɔ hai si gelem.

⁷ Amma ku ba n maà n ce faao na kùkɔsi nlaui, bɔɔ gɔ í na í nɔke sim bei agù. Í naai bei woo bei Seetam * ku na ku cām nɔ ku ganjiim faao ku ce. ⁸ Ise gbɛetai ñ tɔɔ Lafɛɛ na irii bɔɔu ku ba ku jò n ba iri. ⁹ Amma í jɛɛm í ñi, didɛm í tɔɛ domi si gbugbā hai nɛɛi ine ña aa ye gbugbām. Na nɗu, ñ bi n tɔɔ fufu si gbugbā hai nɛm ku ba gbugbāi Kirisi ku wa sim. ¹⁰ Na ñoi í jò ñ ne inɔ didɔ si gbugbā hai nɛm, do arabu ña, do inɔ ku fɔ ña, do ijuukpā ña do wahala ña iyi í ya bam na irii Kirisi. Ñ ya n ne inɔ didɔ domi waati iyi amu takam n kù ne gbugbā, waati bɛɛbei Ilaaɔ í ya muum gbugbā.

Zigiida iyi Polu í ne na inɛi Korenti ña

¹¹ Ñ wa n fɔ ide bei sùmu, amma í tilasim ñai. Inɛi í sɔa í fɔ jiidam ña wo, domi baa bii n kù je ngɔgɔ, ine ñau ihɛ iyi á waa cɔ ara ña woo bɛ nla ñau, a kù rem. ¹² Ñ nyisi ñe ntɔ ntɔ iyi ñ je woo bɛ si kookoosum ña do temua nla nla iyi ñ ce. Kookoosu ñau ñɗui í je maamaake dimi ikā ikā ña do ice gbugbā ñau fei. ¹³ Mii ñ cea igbei inɛi Jesu gɔ ña iyi n kù ce nɗe, bii kù je iyi ñ ni n kù bi n je aso nɗe. Nɔ bii na nɗui, í ceem suuruu kuraram.

¹⁴ Wee ñ tã sɔɔlu n naa bi tu ñe ise gbɛɛtasia. Nɔ n kaa n je aso nɗe má. Inɛ taka ñɛi ñ bi, kù je fia nɗe. Kù je amu ñai aa ba fia a wòɔ baa ña ña, amma baa ñai aa ba fia a wòɔ ama ña ña, má irei. ¹⁵ Inɔ didɛm nii n je mii iyi ñ ne fei, nɔ loò aram na hunde nɗe. Bii kubi nɗe iyi ñ ne wa kɔɔsi, kubi iyi í bim ña á kaye?

¹⁶ Í mà do ntɔ ña iyi n kù je aso nɗe amma ine gɔ ña à ñi ñ ya n ce nɗe bisii n maa n gba fia nɗe si asii. ¹⁷ Mà ine ña iyi ñ ya n bɛ si ñe wa ñau, baa ine akā ña, í taki ñei? ¹⁸ Ñ tɔɔ Titee ku naa bi tu ñe, ñ bɔɔ wai ñɗu do kpaasiu. Aa ni Titee í taki ñe má ñai? Lasabui awaò fei kù je akāi? Kookoosu nwa kù je akāi?

¹⁹ Í tamaa bei hai kukpe á waa ðe ka kòɔ ara nwa si waju nɗei? Aawo, kù je bɛɛbe baakɔɔ nwa ña. Á waa fɔ ide bei Kirisi í bi si wajui Ilaaɔ ku ba naane ku dasi nɗe ku bɔ waju. ²⁰ Ñ wa n ce njo bii ñ na ñ to wa bi tu ñe n maà n na n ba ñe bei n kù bi, inɛ mɔ, í maa ti í na í bam bei í kù bi ña. Ñ wa n ce njo ija do igu ku maà wa si ñe, do idɔkɔ, do ñe ku wā, do arabu ña, do irii ine ku sɔ, do faau, do mii hai ne yaase. ²¹ Ñ wa n ce njo Ilaaɔ ku maà na ku kayem si waju nɗe waati iyi an na ñ nyi wa bi tu ñe má. Nɔ ñ wa n ce njo má n maa n na n kpata na irii ine nkpɔ ña iyi á tako á ce dulum

wo nɔ a kù kpaasi idɔ hai si abo kaafe ña ku sùɔ do si daa sámi nkpɔ do daa nkpɔ nkpɔ iyi á ya ce.

13

Idei ankāanyi do fɔɔɛ

¹ Kukoi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, í bei í ye taalei ine baa yooma fei í sɔa ku je do sɛɛdaí amane minji walakɔ mɛeta. Wee ise gbɛɛtasia nni ñ wa n naa bi tu ñe bɛbei. ² Nɔ ñ ne ide iyi an sɔ ine ña iyi á ce dulum wo, do ine ña iyi á gbe fei. Ñ fɔɔ tã waati iyi ñ wa bi tu ñe ise gbɛɛjisiau. Amma nsei iyi n kù wa bɛ, ñ sisi ñ wa n fɔ má. Waati iyi an na n to wa bi tu ñe bɛ má, bii ine gɔ nɗe í ce ide gɔ an fɔ sie ide do kugaabu. ³ An gaabu si na iyi í jò í bi n nyisi ñe iyi Kirisii wa fɔ ide hai bi tom ña. Debei, aa yɔɔ ña. Kirisi kù kua gbugbā bi tu ñe, amma wa nyisi gbugbāɛ si anini nɗe. ⁴ Ntɔi, á kpakpae si jii ñe gaau si gbugbā hai nɛɛ, amma nsei í weɛ do saabui gbugbāi Ilaaɔ. Awa mɔ á je hai ne gbugbā si anu akā nwa do ñɗu, amma aa ka maa weɛ do ñɗu si anini nɗe na saabui gbugbāi Ilaaɔ.

⁵ Í wuse ara nɗe í cɔ yaasei kuweɛ nɗe bii í je isɛɛne nɗe wa too naane iyi í dasi ña do ntɔ. Í kù mà ña iyi Jesu Kirisi í wa si ñei? Í gbe bii inɛi í mɔngɔ ku nyisi iyi í dasi naane ntɔ ntɔ ña. ⁶ Amma do ñɗu fei ñ tamaa aa yɔɔ ña iyi kù ne sika awa á dasi naane ntɔ ntɔ. ⁷ Mii iyi á waa tɔɔ Ilaaɔ ñɗui í je í maà na í ce laalɔ kama ña. Kù je á waa ðe ine ña a saabu ice jiiida nwa ñɗu akā, amma iyi á waa lele, ñɗui í je í ce mii jiiida ña, baa bii ine ña á waa ni awa a kù ce nkāma. ⁸ A kù ne gbugbā ka kpaasiò ide ntɔ do ibo, bii kù je ka jò ntɔu ku bɔ waju. ⁹ Á weɛò inɔ didɔ ka je hai ne gbugbā ña bii ntɔ ntɔ inɛi ñe gbugbā ña. Nɔ ñɗu mɔm nii á waa tɔɔ Ilaaɔ ku ba í kɔ ña. ¹⁰ Na ñoi í ce ñ kɔ nɗe mii ñau ihɛ hai waati iyi ñ wa n jò ñe ku ba bii ñ to wa, n maà n gaabu si ñe do gbugbā iyi Lafɛɛ í muum. Í muum gbugbām nii, kù je n kekeò ñe, amma ku ba n jò naane ku dasi nɗe ku bɔ waju.

¹¹ Iyi í gbe nsei, inɛ inem ña, í jò í ne inɔ didɔ ña, í ce kookaai í jeò ine ña iyi á kɔ, í ya maa mua nɗe gbugbā ña. Í ce anu akā ña, í weɛò laakai ku sù ña. Ilaaɔ ku weɛ do inɛ, ñɗu iyi í bi wa nɔ wa mu nwa laakai ku sù.

¹² Í ce nje fɔɔ do kubi jiiida ña. Woo dasi naane ñau fei á waa ce ñe fɔɔ.

¹³ Didɔi Lafɛɛ Jesu Kirisi, do kubii Ilaaɔ, do anu akāi Hundi Ilaaɔ ku weɛ do inɛ fei.

* 12:7 woo bei Seetam amalekai Seetam nii Zuifu ña á ya kpe ña do fee ña do yaasei amalekai í je woo be.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Galati ña

Í ce ña fɔɔ

1 Amu Pɔlu woo beu, amui ñ kɔ nɛ tiau ihɛ wa. Kù je amanei í kpem ñ jeɔ woo be, kù nɔ kù je inɛ goi í bɛm. Jesu Kirisii í kpem, nɛɔ do Ilaaɔ Baaba iyi í jùu hai si bale. ² Amu do kpaasi woo dasi naane ña iyi á wa ihɛ fei á ce igbei inei Jesu ña iyi á wa ilei Galatí fɔɔ. ³ Ilaaɔ Baaba do Lafɛɛ Jesu Kirisi á mu nɛ didɔ do laakai ku sù. ⁴ Jesu Kirisi í na arae na irii dulum du wa ku ba ku nya wa hai si kuce laalɔi andunyau ihɛ. Bɛɛɛɛ í ce í ceɔ idɔɔbii Ilaaɔ Baa nwa. ⁵ Ilaaɔi í nɛ amboe hee do aja fei. Ami.

Laabaau jiiɔa akáí í weɛ

⁶ Ideu í mum bití do iyi í fùsi Ilaaɔ awo gbáa gbáa bɛɛɛɛ tá ña, nɛɔ iyi í kpe nɛ wa si didɔi Kirisi, nɔ í waa bí í too laabaau mmu go má ña. ⁷ Nto nto, laabaau jiiɔa káma go kù weɛ má. Amma inɛ go ña á waa fɔ lasabu nɛ dei, nɔ á waa bí á kpaasi laabaau jiiɔa Kirisiu. ⁸ Amma baa awa taka nwaí walakɔ amaleka iyi í naa hai lele, bii í ce nɛ nɛ wazoi laabaau mmu go má, bii kù je iyi á ce nɛɔ ihɛ, Ilaaɔ ku ceekpe lafɛɛ. ⁹ Á tako á fɔɔ wo ñ nɔ ñ wa n fɔɔ má, bii inɛ go í ce nɛ nɛ wazoi ide mmu go iyi kù je iyi í jesu tá ña Ilaaɔ ku ceekpe lafɛɛ.

¹⁰ Si ideu ihɛ aa ní ñ wa n de saabui amane ñaí? Aawo, saabui Ilaaɔi ñ bí. Ñ wa n de n ce mii iyi á dɔa amane ña si? Aawo, bii ñ wa n de n ce mii iyi á dɔa amane ña si, n kaa n je woo ce icei Kirisi.

Bei Pɔlu í jeɔ woo be

¹¹ Ñe kpaasim ña, ñ bí í mà ña iyi laabaau jiiɔa iyi ñ sisi nɛɔ kù je hai bí amanei í naa.

¹² Kù je amanei í sɔm, inɛ káma sisi í ceem cioɛ, Jesu Kirisi nɛɔ akáí í nyisim.

¹³ Í gbɔ bei kuweem í ye ña wo si waati iyi ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ bei Zuifu ña. Ñe fei í mà ña kookaai iyi ñ tako ñ ce ñ kpáɔ inei igbei Ilaaɔ ña iju ku ba n ce nfe ña. ¹⁴ Si kpáai Zuifu ña ku too ñ wa si inɔi inɛ ña iyi á waa je waju si inɔi saam ña.

¹⁵ Amma Ilaaɔ í cicaam á bei á bím nɔ í kpem si didɔɛ n cea ice. ¹⁶ Si waati iyi í jilɛu, í nyisim Amaɛ ku ba n cea dimi mmu ña wazoi laabaau jiiɔaɛ. Nɔ n kù bɔ bí inɛ káma ku muum bisi. ¹⁷ N kù nɔ n kù bɔ Zeruzalemu n koo n ye inɛ ña iyi á tako á je woo be ña ñ bei ñ jeɔ woo be. Amma iyi ñ dede gbaká ilei Arabii ñ bɔ. Hai be nɔ ñ nyi Damasi má. ¹⁸ Í kpe í to zakai adɔ meeta ñ bei ñ bɔ Zeruzalemu ñ koo ñ mà Sefaa *, nɔ ñ ce aja maatú bí tɛɛ.

* 1:18 Sefaa nɛɔi á ya kpe Pieɛ má.

¹⁹ N kù nɔ n kù ye woo be mmu káma be má, bii kù je Zaaki, ifɔi Lafɛɛ.

²⁰ Iyi ñ wa n kɔu ihɛ ntɔi. Ilaaɔi í je seɛdam bii ñ wa n sɔ iboi.

²¹ Si anyiɛ nɔ ñ bɔ ilei Siri do Silisi ña.

²² Waati bɛɛɛɛ igbei inei Kirisi ña iyi á wa ilei Zudee á kù ye wajum titá. ²³ Nɛɔ de á gbɔ iyi inɛ iyi í tako wa kpá ña ijuu, wee nsei wa waazo ideí woo dasi Jesu naane ña, ide iyi nɛɔ takae wa bí ku ce nfeɛu wo. ²⁴ Nɔ á saabu Ilaaɔ na irim.

2

Pɔlu do woo be ña iyi á gbɛ

¹ Iyi í kpe í to zakai adɔ maatɛɛ ñɔi ñ nyi Zeruzalemu má, amu do Baanabasi. Nɔ á gbá Titee í si wa. ² Ñ kooi si na iyi í jɔ ñ ce kuye. Nɔ si kuyeɔ Ilaaɔi í ní n koo. Ñ kpe inɛ ngbo ña ikáí awaɔ ña á tɔtɔ n ñ sisi ña yaasei ideí laabaau jiiɔa iyi ñ ya n cea dimi mmu ña wazoeu wo. Ñ ce bɛɛɛɛ si na iyi í jɔ ñ kù bí icem iyi ñ ce wo, walakɔ iyi ñ wa n ce nsei ku ce nfe. ³ Nɔ inɛ ngbo ña á kù tilasi Titee iyi í wa bí tom nɔu ku ce bango baa do iyi í je Gereki fei. ⁴ Á kù tilasi baa do iyi inɛ go ña iyi á kù je inɛ nwa ña do ntɔ á lo wa si igbeu á waa bí á tilasi inɛ fei ku ce bango. Inɛ ña woo zamba inɛ ñaí. Á naai do bisi ku ba á beje ara ku nɛ nwa si anu aká nwa do Jesu Kirisi nɔ á ce wa aru. ⁵ Amma awa á kù je ide ña baa keeke domi á bí ka leeki sí ntɔi laabaau jiiɔaui na iri nɛɛ.

⁶ Nɔ inɛ ña iyi á nɛ jirima á re á kù kɔɔsi ide káma má si ide iyi ñ fɔu. Ntɔi, baa bii aɛai á je ilu jirima ña kù jem nkáma, domi bí Ilaaɔ inɛ go kù re nɛɛ. Inɛ ngbo ña be á kù kɔɔm si ide káma. ⁷ Amma á ye iyi Ilaaɔ í daam laabaau jiiɔaui si awo ñ sisia dimi mmu ña, si bei í daa Pieɛ si awo ku sisia Zuifu ña. ⁸ Ilaaɔi í na Pieɛ gbubá ku jeɔ woo bɛɛ bí Zuifu ña, mà irei. Nɛɔ mɔi í nɔ í nam gbubá ñ jeɔ woo bɛɛ bí dimi mmu ña. ⁹ Nɔ Zaaki do Pieɛ do Zaa, aɛa iyi á je bei sɔbe si igbei inei Jesu ña, á ye iyi Ilaaɔi í daam iceu ihɛ si awo ná didɔɛ. Nɔi á jesi ka ce anu aká, amu do Baanabasi ka bɔ bí dimi mmu ña nɔ aɛa mɔ á bɔ bí Zuifu ña. ¹⁰ Amma á tɔɔ wa ka ye gígii ilu are ña ña. Nɔ bɛɛɛɛ mɔi amu takam ñ dasi idɔ tá.

Pɔlu wa gbagba si Pieɛ Antiasi

¹¹ Si waati iyi Pieɛ í naa Antiasi be ñ gbagba sie si bantuma si na iyi í jɔ wa ce taale. ¹² Taaleɛu wee. Inɛ go ña iyi á wa bí Zaaki á naa Antiasi. Inɛ ñaui á ya na gbubá si bango ku ce. Hee á maa to wa Pieɛ í ya maa je do dimi mmu woo dasi Jesu naane ña aja. Amma iyi inɛ ñaui á na á to wa, í fa arae ci ya je aɛaɔ ña má domi wa ce nɛɔ ña. ¹³ Nɔi Zuifu woo dasi Jesu naane ña iyi á wa beu, goɔo ña mɔ á ce bei Pieɛ í ceu hee á fa Baanabasi mɔ

si muafiti n̄hau. ¹⁴ Iyi n̄ ye a kù waa n̄e do in̄o akā si kpāai laabaau jiidau, n̄i n̄ s̄o Piεε si wajui n̄ja fei n̄ ni, aw̄o Zuifui n̄o ì waa ce bei dimi mmu n̄ja, i kù waa ce kucei Zuifu n̄ja. To, beirei aa ce ì tilasi dimi mmu n̄ja a ce kucei Zuifu n̄ja.

Zuifu n̄ja do dimi mmu n̄ja à ba faaba na naane ku dasi

¹⁵ Nt̄oi, awa Zuifu n̄jai, a kù je dimi mmu n̄ja iyi à ya kpe ilu dulum n̄ja, domi Zuifu n̄jai à bi wa. ¹⁶ Do n̄ju fei, à mà iyi aman̄e kaa je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku too, bii kù je na naane iyi á dasi Jesu Kirisi. Na n̄ju, awa m̄o à dasi Jesu Kirisi naane ku ba ka je dee dee na naane iyi à dasi Kirisi, kù je na wooda ku too. Ilaaḥ kaa ce in̄e go dee dee si na iyi ì j̄o wa jirima wooda. ¹⁷ Nsei, bii à waa de ka je dee dee na saabui Kirisi, n̄o à ba wee awa m̄o ilu dulum n̄jai bei hai je Zuifu n̄ja, aa ka je ka ni icei Kirisii ì j̄o dulum wa k̄osi? Aawo, ka maà lasabu beεbe. ¹⁸ Nsei, bii n̄ teese n̄ wa n̄ ma mii iyi n̄ tako n̄ lege wo, n̄ baa n̄ je ilu taalei. ¹⁹ Nt̄o nt̄o, woodau takae ì j̄o n̄ ye bei iku si wajue, ku ba n̄ ce kuweem na Ilaaḥ. ²⁰ Ì ye bei à kpakpaam si j̄i do Kirisi ājo. Na n̄ju, kù je na aram nii n̄ weε má, bebei Kirisii wa ce kuweεε sim. N̄o kuweεε iyi n̄ wa n̄ weε nsei, n̄ wa n̄ weε do naane iyi ì dasi Amai Ilaaḥ, n̄ju iyi ì bim n̄o ì na kuweεεε na irim. ²¹ N kaa n̄ f̄usi did̄i Ilaaḥ aw̄o n̄ māa n̄ jirima wooda, domi bii ì je aman̄e á ȳok̄o ku je dee dee na wooda ku jirima, debei iku Kirisiu ngbei.

3

Wooda ku jirima de, mà naane ku dasi

¹ In̄e in̄ei Galati n̄ju, ì kù ne laakai n̄ja. In̄e iyi à sisia idei Jesu Kirisi iyi à kpakpa si j̄i ku gaau s̄aa s̄aa, yooi ì k̄ot̄e n̄je. ² N̄ bi ì s̄om ide icu ak̄au ih̄e n̄ja. Ì ba Hundei Ilaaḥ na wooda ku jirima n̄jei de, mà na laabaau jiidau iyi ì gb̄o ì dasi naaneu n̄jai. ³ Beirei ì ce ì kua laakai beεbe n̄ja. Ì sinti do Hundei Ilaaḥ n̄ja n̄o ì waa bi ì kpa irie do gbugb̄ai ara n̄je? ⁴ Ijuukp̄a iyi ì ye wo n̄ja na naane ku dasi n̄je, nsei aa j̄o ku je ngbe n̄jai? N̄ t̄amaa ì kaa j̄o ku je ngbe n̄ja. ⁵ Iyi Ilaaḥ ì na n̄je Hundee, n̄o wa ce maamaake n̄ja si anini n̄je, wa cooi na wooda ku jirima n̄je? Mà na iyi ì j̄o ì gb̄o idei laabaau jiidau ì dasi naane n̄jai.

⁶ Ì mà n̄ja iyi kuk̄oi idei Ilaaḥ ì ni, Aburahamu ì dasi Ilaaḥ naane, n̄ju ì j̄o Ilaaḥ ì dooae aman̄e dee dee. ⁷ Na n̄ju, ì j̄o ì mà n̄ja iyi woo dasi Jesu naane n̄jai à je t̄okui Aburahamu n̄ja do nt̄o. ⁸ Hai tako wo Ilaaḥ ì mà iyi n̄ju á j̄o dimi mmu n̄ja a je dee dee na naane ku dasi n̄ja. N̄oi ì j̄o ì sisia Aburahamu laabaau jiidau hai ku kpe ì ni, hai bi tee an weea in̄ei andunya fei. ⁹ Aburahamu ì dasi naane n̄o ì ba kuwee. Beεbe moi in̄e n̄ja iyi ì dasi naane aa ba kuwee do n̄ju ājo.

¹⁰ In̄e n̄ja iyi à waa na gbugb̄a si wooda ku jirima ikpei ì je tu n̄ja, domi à k̄o à ni, in̄e iyi kù waa mu ide à k̄o si t̄iai woodau fei n̄o kù waa jirimaε, laf̄eε ilu ikpei. ¹¹ N̄o nsei à ȳo mam mam iyi in̄e go kaa je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku jirima, domi à k̄o à ni, in̄e iyi Ilaaḥ ì j̄o ì je dee dee na naane ku dasi, laf̄eε ì á n̄e kuweε. ¹² Nt̄o nt̄o, icui wooda kù wa si naane ku dasi. Amma à k̄o à ni, in̄e iyi ì ȳok̄o wa jirima woodau dee dee, laf̄eε ì á basi kuweε.

¹³ Amma Kirisi ì ya wa hai si ikpei wooda si waati iyi ì na ì je ilu ikpe na iri nwa. Ì na ì je ilu ikpe si na iyi ì j̄o kuk̄oi idei Ilaaḥ wa f̄o ì ni, in̄e iyi à kpakpa si antai j̄i fei ilu ikpei. ¹⁴ Kirisi ì ce beεbei ku ba kuwee iyi Ilaaḥ ì weea Aburahamu kù je ti dimi mmu n̄ja na saabui Jesu Kirisi. N̄o si beεbe awa fei aa ka ba Hundei iyi Ilaaḥ ì w̄o wa na naane ku dasi.

Wooda ku jirima do ide kuwā

¹⁵ In̄e in̄em n̄ja, an so yaasei ide go iyi in̄e fei ì mà. Bii in̄e go ì k̄o bei ì bi a kpe aman̄e hai kù ku ì j̄il̄o, in̄e go kaa ȳok̄o ku ganji ideu hee má je ku k̄osi, baa do iyi aman̄e ì k̄o. ¹⁶ To, Aburahamu do t̄okuei Ilaaḥ ì cea kuwā. Bii à ni t̄okue n̄ja, in̄e nk̄p̄oi à f̄aa. Amma à ni t̄okuei, waato in̄e ak̄ai, n̄o n̄ju ì je Kirisiu. ¹⁷ Na n̄ju, ide iyi ì wa n̄ bi n̄ f̄o wee. Ilaaḥ ì ce kuwā ideu n̄o ì j̄il̄o. Nsei, wooda iyi ì naa si anyii aḍ̄ c̄o c̄o m̄εε do kuntaa, kaa ȳok̄o ku ganji ideu hee ku j̄o ide iyi Ilaaḥ ì w̄au ku je ngbe. ¹⁸ Amma bii na wooda ku jirima ì je tubu, kù je na ide kuwā má. N̄o wee do kuwā Ilaaḥ ì ceaḍ̄ Aburahamu did̄e.

¹⁹ Debei, na mii ì ce Ilaaḥ ì na wooda. Ì naai ku ba kookoosu iyi kù je tee ku fita gbugb̄a. N̄o woodau wa ce iceei hee t̄okui Aburahamu koo t̄o wa. T̄okuei à cea in̄e n̄ja kuwāεu. Woodau amaleka n̄jai Ilaaḥ ì j̄o à na Moizi, n̄ju iyi ì wa ḡamei Ilaaḥ do aman̄e n̄ja, n̄o n̄ju mo kù s̄o in̄e n̄ja. ²⁰ Amma waati iyi Ilaaḥ ì ce kuwāu, kù ne bukaatai in̄e iyi á wa si ḡamei n̄ju do aman̄e n̄ja, domi n̄ju ak̄ai ì ce kuwāu.

Mii iyi wooda wa lele

²¹ Debei, woodau wa j̄a ide iyi Ilaaḥ ì w̄au m̄εε. Aawo, kù je beεbe. Nt̄o nt̄o, bii ì je à na wooda wo iyi á ȳok̄o ku mua aman̄e kuweε, Ilaaḥ á j̄o aman̄e ku je dee dee wo na woodau. ²² Amma kuk̄oi idei Ilaaḥ wa nyisi iyi in̄e fei ì wa si aw̄o gbugb̄ai dulum, ku ba do saabui naane ku dasi, kuwāu ku je ti woo dasi Jesu Kirisi naane n̄ja.

²³ Tako wo wooda wa mu wai bei aru wa gb̄a wa hee Kirisi ku māa to wa ku na ku nyisi wa kpāai naane ku dasi. ²⁴ Beεbei, woodau wa gb̄a wa wa b̄oḍ̄ wa bi Kirisi ku ba Ilaaḥ ku j̄o ka je dee dee na naane ku dasi. ²⁵ Nsei iyi waatii naane ku dasi ì to, a kù ne bukaatai woodau ku gb̄a wa má.

²⁶ Bɛɛbei iŋe fei ì je amai Ilaaḥ na naane iyi ì dasi Jesu Kirisi ŋa. ²⁷ Nto nto, iŋe iyi ì ce inyi ku dasi do irii Kirisi fei, ì so daai Kirisi ŋai. ²⁸ Iŋe fei ì je akā si anu akā nŋe iyi ì ce do Jesu Kirisi ŋa. Na nŋu, ine gò kù je ikā, hai Zuifu ŋa hee do dimi mmu ŋa, hai aru ŋa do ine ŋa iyi ì ne ara nŋa, hai inaabo ŋa hee do inemako ŋa. ²⁹ Bii ì nò ì je ti Kirisi ŋa, ì je tokui Aburahamu ŋa. Nò aa je tubu ŋa bei Ilaaḥ takae ì ce kuwāu.

4

¹ Nsei ì wa n bi n na nŋe yaase gò. Yaaseu wee. Ama iyi á je tubui baae, si waati iyi wa je amau kù tia aru *gò, baa do iyi fei ndeé á na ku je titee. ² Si waati iyi wa je amau, ine gò ŋa à wɛɛ iyi ì waa muu, nò à waa cea wūa hee ì tòd waati iyi baae ì jileaa. ³ Bɛɛbe moi do awa taka nwa. Waati iyi à tako à wɛɛ bei ama keeke ŋa, à je arui mii ndii andunya ŋa wo. ⁴ Amma iyi waati iyi Ilaaḥ ì jileu ì na ì to, ŋoi ì be Amae wa. Inaabo ì buu, nò si woodai Zuifu ŋai wa ne ⁵ ku ba ku ya ine ŋa iyi ì wa si awoi wooda. Ì ce bɛɛbei ku ba ka je amai Ilaaḥ ŋa.

⁶ Nò Ilaaḥ ì be Hundei Amae wa si ido nwa ku nyisidō iyi awai à je amae ŋa. Hundeu wa kpoo Baaba. ⁷ Si bɛɛbe ì kù je aru má ŋa, iŋeu amu ŋai bebei. To, nsei iyi ì je amai Ilaaḥ ŋa, Ilaaḥ ì nyi ì ce nŋe woo je tubue ŋa má.

Zigiida iyi Pɔlu ì ne na inei Galati ŋa

⁸ Tako wo ì kù mà Ilaaḥ ŋa, nò ì je arui iwɛ ŋa iyi a kù je Ilaaḥ. ⁹ Amma nsei ì mà Ilaaḥ ŋa. Nò iyi ì re mòm Ilaaḥ ì mà nŋe. To, beirei ì ce ì waa bi ì sinda si mii ndii andunya ŋa má ŋa, iyi kù ne gbugbā nò kù ne bɛɛɛ. Na mii ì ce ì waa bi ì je aru nŋa má ŋa. ¹⁰ Ì ya maa na aji jingau gò ŋa gbugbā ŋa, do cukpa gò ŋa do waati gò ŋa do adō gò ŋa. ¹¹ Nsei ì wa n ce njo ice iyi ì ce si gāme nŋe ku maà ce nfe.

¹² Ì wa n tɔɔ nŋe, iŋe inem ŋa, ì jile ara nŋe si agbem bei amu mō ì jile aram si agbe nŋe. Waati iyi ì wa bi tu nŋe, ì kù ceem kurara gò ŋa. ¹³ Ì mà sāa sāa ŋa, waati iyi ì sinti ku ce nŋe waazoi laabaau jiidau, do bōoi arai. ¹⁴ Amma ì kù dondam ŋa, ì kù nò ì kù kōsim ŋa, baa bii bōom nōu ku yɛɛ ì cé nŋe. Do nŋu fei, ì gbam ŋai bei aa gba amalekai Ilaaḥ ŋa, walako bei Jesu Kirisi takae. ¹⁵ Ì ne ino didō wo ŋa. To, nsei, mii ì ce nŋe. An yoko ì je sɛɛda na iri nŋe ì ni bii á ce wo aa nya iju nŋe ì nam ŋa. ¹⁶ Si na iyi ì jò ì sō nŋe ntōui ì jò ì je mbɛɛ nŋe nsei?

¹⁷ Ine ŋau, à waa na nŋe ara amma kù je do yaase jiiida. À waa bi a fa ŋei hai bi tu wa ku ba ì na ŋa ara ŋa. ¹⁸ Ì sīa ì ne himma si mii jiiida ku ce ŋa waati kāmā fei, nò ku maà je bii ì wa ino nŋe nŋu akā. ¹⁹ Ine amam ŋa, bei inaabo iyi wa bi ku bí ì ya gbo ara kuro, bɛɛbe

moi amu mō ì wa n gbo ara kuro má hee idei Kirisi ku buba si nŋe nto nto. ²⁰ Ì bi n wa ino nŋe nsei ku ba n maà n fò ide be ihē má, amma do nŋu fei ì ne zigiida na iri nŋe.

Idei Agaa do Sara

²¹ Ì jò ì bee nŋe, iŋe iyi ì bi ì wa si awoi wooda ŋa, ì kù gbo iyi wooda wa fò ŋai? ²² À koo à ni Aburahamu ì bí ama inemako minji, akā do abo aru gò, akā mō do abo iyi ì ne arae. ²³ Aruu, ì bí amaei bei à ya bí ine fei, amma ine iyi ì ne araeu ì bí amaei do kuwāi Ilaaḥ. ²⁴⁻²⁵ Ideu ihē ì yei bei mōnda. Inaabo minji ŋau ŋai à je bei akabuu minji. Agaa nŋui ì je bei akabuu iyi Ilaaḥ ì na ine ŋa tako wo si geetei Sinai si ilei Arabi. Nŋu bei ì je wooda iyi wa dasi ine ŋa aru. Nò Agaa ì yei má bei ilui Zeruzalemu iyi ì wɛɛ nsei, domi ì wa si aru do ine ŋa fei. ²⁶ Amma Sara ì yei bei Zeruzalemu iyi ì wa leleu iyi ì ne arae. Nŋui ì je iye nwa. ²⁷ Nò à koo à ni,

Jò inoe kù dā, awo inaabo gbenda iyi ì kù bí. La, ì dō anu do ino didō, awo iyi ì kù mà ara kuroi kubi,

Domi inaabo iyi à kōsi á na ku bí ama ku re inaabo iyi ì wa idei moko.

²⁸ Nsei iŋe inem ŋa, iŋei ì je amu ŋa iyi Ilaaḥ ì ce kuwāu bei Izaaki ì yeu. ²⁹ Waati nŋu, ama iyi à bí bei à ya bí ine fei ì kpā ine iyi à bí do gbugbāi Hundei Ilaaḥu iju. Bɛɛbe moi ì ye nsei. ³⁰ Amma kukoi idei Ilaaḥ wa fò, ì ni, Lele aruu do amae fei,

Domì amai aru kaa je tubu do amai abo iyi ì ne araeu aji.

³¹ Bɛɛbe moi iŋe inem ŋa, ì mà ŋa iyi a kù je amai aru, amma amai ine iyi ì ne araei à je.

5

I leekl dim dim ŋa si ara ku ne nŋe

¹ Kirisi ì jò à ne ara nwa ku ba ka ne ara nwa do nto. Na nŋu, ì leekl dim dim ŋa si ara ku ne nŋe, ì maà jò ì na ì je aru má ŋa.

² Ì de itl ì gbo. Amu Pɔlu ì wa n sō nŋe ideu ihē. Bii ì jò à dasi ne bango, icei Kirisi kù ne aranfāani kama bi tu nŋe. ³ Ì nyi ì sisi ì wa n fò má, ine iyi ì jò à dasie bango, tilasii lafɛɛ ku jirima wooda fei. ⁴ Ine iyi ì waa bi ì je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku jirima, ì fɛɛfe ara nŋe do Kirisii nò ì fusi didōi Ilaaḥ awo ŋa. ⁵ Amma awa, Hundei Ilaaḥ wa sō wa mam mam iyi Ilaaḥ á jò ka je dee dee na naane ku dasi nwa. ⁶ Nto nto, bii ì ne anu akā do Jesu Kirisi, à ce bango, a kù ce bango kù je ide kāmā. Ide iyi ì ne amboe ì re nŋui ì je naane ku dasi iyi wa ce ice do kubi.

⁷ Ì waa ce kuwɛɛ nŋe wo dee dee ŋa. Yooi ì ganji nŋe ì jò ì kù waa jirima ntou má ŋa. ⁸ Iko iyi à na nŋe be kù waa naa hai bi Ilaaḥ, nŋu iyi ì kpe nŋe. ⁹ Na nŋu, ì ce laakai ŋa, domi à ya fò

* 4:1 kù tia aru Aru do woo ce ice fei ide akāu mbe si feei ine ŋa iyi ì ko akabuu titsi idei Ilaaḥ.

a ni lefee keekei í ya dede p̄e fei. ¹⁰ Amma Laf̄e í j̄ò ñ wa n naane ñe iyi í kaa ce lasabu ḡo iyi í je ik̄a do lasabu iyi ñ ceu be ña. Ine m̄o iyi wa bitandi ñe, baa bii yooi Ilaaḍ á kp̄aa iju.

¹¹ In̄e inem ña, bii í je amu takam ñ wa n waaḗo hee nsei ñ ni in̄e ña a ce bangoi, na mii í ce à ya maa kp̄am iju. Bii í je beebe m̄om nii ñ wa n ce, ikui Jesu si j̄li k̄aa j̄sa in̄e ña bi ku ko ise. ¹² In̄e ña iyi à waa bitandi ñe u be, ñ bi a nya ña ik̄a *.

¹³ In̄e inem ña, à kpe ñei í na í ne ara ñe. Do ññu fei, i maà j̄ò ara ku ne ñe ku mua daai in̄e taka ñe kp̄aa í ceò id̄oobii ara ñe. Amma í ya maa sobi ñe do kubi ña, ¹⁴ domi wooda fei í wa si irii ide ak̄au ih̄e iyi í ni, bi in̄e mmu ña bei í bi arae. ¹⁵ I maà ya maa ño ñe ña bei in̄ai sako ña. I ce laakai ña ku ba í maà ce nfei ñe ña.

Ka j̄ò Hundi Ilaaḍ ku neò wa

¹⁶ Ide iyi ñ wa n f̄ou wee, í j̄ò Hundi Ilaaḍ ku maa neò ñe. Bii í waa ce beebe ña, í kaa ce kubi nfe nfei ara ñe má, ¹⁷ domi mii iyi daai awa taka nwa í bi ci ya je dimi ak̄a do iyi Hundi Ilaaḍ í bi. Kubi minji ñau, à ya maa jai hee a kaa ka yoko ka ce bei á bi. ¹⁸ Amma bii Hundi Ilaaḍ wa neò ñe í kù wa si awoi wooda má ña.

¹⁹ In̄e fei í mà daai amane s̄aa s̄aa. Daa ñau í je s̄e ku t̄ot̄o hai ne yaase, do daa s̄ami do daa nkp̄o nkp̄o, ²⁰ do iw̄e ku t̄o, do dobu dobu ku ce, do mbeete, do ija, do igu, do id̄oak̄o yaama, do ñe ku w̄a, do kak̄o, do ñe ku feefe, ²¹ do kadee, do at̄e ku kpa in̄e, do ije ku bi, do mii iyi í j̄ò beebe fei. Ñ wa n s̄o ñe bei ñ tako ñ f̄o ñ ni, in̄e ña iyi à waa ce dimi beebe a kaa ba tubu k̄ama si andunya tit̄si Ilaaḍ.

²² Amma mii iyi Hundi Ilaaḍ í ya bí, ññui í je kubi, do in̄o did̄o, do laakai ku s̄u, do temua, do j̄iida ku je, do in̄o ak̄a, do naane, ²³ do daa did̄o, do ara ku mu. Mii ñau be fei, wooda kù ganji ña. ²⁴ N̄o in̄e ña iyi à je ti Jesu Kirisi í ye bei á kpa kucei daai ara ña si j̄li ku gaauu, do bine do kubie fei. ²⁵ Si bei Hundi Ilaaḍi wa mu nwa kuwee, ka j̄ò ku neò wa. ²⁶ Kù s̄fa ka je ilu faao, wala woo kosi in̄e ña, walako ka maa ce igu si awa duus̄o.

6

I ya sobi ñe si aso ña

¹ In̄e inem ña, in̄e iyi Hundi Ilaaḍ wa neò ñe, bii í mu in̄e ḡo si kurara, í nyisi laf̄e kp̄aa j̄iida do daa did̄o ña. N̄o í ce laakai ña ku ba in̄e m̄o í maà na í dasi kurara beebe. ² I sobi ñe si aso * ku so ña. Bii í waa ce beebe ña í waa j̄irima woodai Kirisi ñai. ³ Bii in̄e ḡo wa c̄o arae nḡo ḡo n̄o wee kù je nḡo ḡo, wa lele araei.

⁴ I j̄ò in̄e fei ku wuse daai ññu takae n̄o ku ye si bii ññu á t̄o fufu, amma ku maà t̄o fufu na iyi ññu í re in̄e ḡo, ⁵ domi in̄e fei á so asoi † ññu takaei.

⁶ Aw̄o iyi à waa k̄o idei Ilaaḍ, mii iyi í ne fei j̄ò í kp̄o do in̄e iyi wa k̄e si.

⁷ I maà ti í lele ara ñe. A ci ya nyaanyi Ilaaḍ. Mii iyi amane í gb̄e ññui á da. ⁸ Bii wa gb̄e iyi daai ññu takae í bi, nfe ku cei á bíaa. Bii í n̄o wa gb̄e iyi Hundi Ilaaḍ í bi, kuwee hai t̄ai Hundi Ilaaḍu á bíaa. ⁹ Na ññu, ka maà gb̄eji do j̄iida ku ce, domi bii a kù m̄onḡo aa ka ba ka da si awaati iyi í j̄o. ¹⁰ Beebe m̄oi waati iyi à ba aw̄e fei, ka cea in̄e fei j̄iidae. N̄o iyi í re m̄om, ka cea kpaasi woo dasi Jesu naane ñau beebe.

Ide ank̄anyi do f̄o

¹¹ Hai ih̄e bei do aw̄oi amu takam nii ñ k̄o ññe wa †. In̄e taka ññe aa ȳo m̄om bei kuko ñau á la à to. ¹² In̄e ña iyi à waa bi a tilasi ñe í ceò bango ñau à waa ce beebe ku ba a ce mii iyi á d̄aa amane ña si, n̄o a maà kp̄a ña iju na irii ikui Jesu Kirisi si j̄li ku gaauu. ¹³ Amma arja taka ña, baa do iyi à ce bango fei, a kù waa j̄irima wooda. À bi a dasi ñe bango ku cei ku ba a t̄o fufu si na iyi í j̄ò à yoko à k̄amia ñe. ¹⁴ Amma amu n kù n wa n t̄o fufu bii kù je na ikui Laf̄e nwa Jesu Kirisi si j̄li ku gaau. Na ikueu mii ndii andunya fei í yeem nii bei mii iyi kù wee má, n̄o beebe m̄oi ñ wa n ȳo baa do kuwee amu takam fei. ¹⁵ À ce bango, a kù ce bango kù je ide k̄ama. Mii iyi í ne amboe í re, ññui í je a taka in̄e tit̄o. ¹⁶ Laakai ku s̄u do did̄o ku wee in̄e ña iyi à waa too woodau ih̄e hee do in̄e Izireli ña, arja iyi à je in̄e Ilaaḍ ña.

¹⁷ Hai nnyi in̄e k̄ama ku maà wahalam má domi na irii Jesu ñ ba dalai juju ña iyi à wa si aram n̄ou ih̄e.

¹⁸ In̄e inem ña, did̄o Laf̄e nwa Jesu Kirisi ku wee do in̄e fei. Ami.

* 5:12 ñ bi a nya ña ik̄a in̄e ḡo ña à ni, bii à bi m̄om a b̄ant̄am ara ññu gbak̄a. * 6:2 aso ññui í je wahala ña. † 6:5

Yaasei iseedeue ih̄e í je, domi in̄e feii a na ku f̄o bei ññu í ce ice. † 6:11 hai bei do aw̄oi amu takam nii ñ k̄o ññe wa Si d̄oonee ñña bii à waa ce leeti à ya maa f̄oi n̄o in̄e ḡo ku maa k̄oo. Amma Polu í k̄o idei ank̄anyi ñau ih̄e do aw̄e.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Efɛɛzu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi do idɔɔbii Ilaaɔ.

Inɛ inɛi Efɛɛzu ɲa, inɛ woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa, ñ wa n ce ɲe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ í cicaɔ. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲe didɔ do laakai ku sɛ.

Didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa si anu aká nwa do Kirisi

³ I jò ka saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Na saabui anu aká nwa do Kirisi, í wee nwa do didɔ iká iká iyi Hundee wa mu nwa wa hai lele. ⁴ Ilaaɔ í cica wa tã hai waati iyi kù taka andunya ka je titɛe si kpáai Kirisi, nɔ ka je inɛ kumá ɲa ka maà ne taale káma bi tɛɛ. ⁵ Si kubie í lasabu wo hai ku kpe ku ce wa amaɛ ɲa si anu aká nwa do Jesu Kirisi, si bei í bi si jiida ku je ⁶ ku ba ka saabu didɔ nla nlaɛ iyi í ce nwa si anu aká nwa do amaɛ, inɛ iyi siei kubie fei í wa.

⁷ Do saabui njei Jesu Ilaaɔ í ya wa nɔ í kpa idei dulum du wa si didɔ nlaɛ iyi í nyisi wa. ⁸ Didɔ iyi í ce nwa í caa si bei í mu nwa bisi nla nla do laakai jiida. ⁹ Nɔ í jò a mà asii iyi nɲu takae í dasi idɔ ku ce hai tako na jiida ku je. ¹⁰ Lasabui Ilaaɔu iyi á ce si aɲo iyi awaatie í to nɲui í je ku tɔtɔ mii iyi í taka fei, hai mii iyi í wa lele do iyi í wa ile fei, nɔ Kirisi ku je irie.

¹¹ Ntɔ ntɔ, mii fei wa cei si bei Ilaaɔ í bi. Na nɲu, à je woo je tubu bi tɛɛ na anu aká nwa do Kirisi, si na iyi í jò í cica wa wo si bei nɲu takae í dasi idɔ hai tako. ¹² Na nɲu, í jò ka saabu kulai Ilaaɔ, awa Zuifu ɲa iyi á tako à waa cɔ kpáai Kirisi wo.

¹³ Nɔ inɛ dimi mmu ɲa mɔ, aɲo iyi í gbɔ ide ntɔu iyi í je laabaau jiida iyi wa naa nɲe faaba wa, waati beɛbei inɛ mɔ í dasi Kirisi naane ɲa. Nɔ Ilaaɔ í dasi nyindai nɲu takae si ɲe. Nyindau nɲui í je Hundee iyi í da nɲe si si bei í ce kuwãe wo. ¹⁴ Hundeeu nɲui í ye bei kaazigii tubu nwa iyi Ilaaɔ í wãð inɛɛ ɲa wo. Nɔ wa sɔ wa kam kam iyi aa ka je tubuu si waati iyi Ilaaɔ á ya inɛɛ ɲa mam mam. Na nɲu, ka saabu kulae.

Kutɔɔi Pɔlu

¹⁵ Na saabui ide ɲau be feii í jò hai waati iyi ñ gbɔ baau naane ku dasi nɲe si Lafɛɛ Jesu do bei í bi woo dasie naane ɲa fei, ¹⁶ n ci ya n gbɛɛjì Ilaaɔ ku saabu na iri nɲe. Ñ wa n ye gigi nɲe si kutɔɔm. ¹⁷ Ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ ilu amboe, Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, ku ce ɲe ilu laakai jiida nɔ ku nyisi ɲe bei nɲu takae í ye ku ba í màa sãa sãa ɲa. ¹⁸ Ñ wa n tɔɛe má ku jò inya kumá ku lɔ si ido nɲe ku ba í mà

yaasei kpáa ku cɔ si bii í kpe ɲe, do si bei tubu iyi í jilea woo dasie naane ɲa í la í to, ¹⁹ do bei gbugbã nlaɛ wa ce ice si awa iyi á dasie naane. Gbugbãu, í je aká do gbugbã nla ²⁰ iyi í ce í jìò Kirisi hai si bale, nɔ í bubae si awɔ nɲe lele. ²¹ Bei Kirisi í wa í reò ilu irii lele fei do ilu yiiko ɲa do ilu gbugbã ɲa do lafɛɛ ɲa fei. Nɔ irie í re iri fei si waatiu ihɛ do si waati iyi wa naa. ²² Nɔ Ilaaɔ í jò í je irii mii fei, nɔ í cicaɛ ku je ilaalu nlaɛ igbɛɛ. ²³ Igbɛui í je arai Kirisi. Si igbɛui Kirisi takae í wa nɔ í kɔ dee dee, nɲu iyi í wa bii fei si mii baa yooma fei.

2

Hai si iku à bɔ si kuwɛɛ

¹ Tako wo í ye ɲai bei iku ɲa na irii kurara nɲe do dulum du ɲe. ² Kucei tako nɲe í jò ti inɛi andunya ɲa, nɔ í ya maa jirima Seetam, ilaalui ilu gbugbã lele ɲa. Ilaaluu nɲui í je hundee iyi wa ce ice hee nsei si idoi inɛ ɲa iyi a kù waa jirima idei Ilaaɔ. ³ Ntɔi, awa fei á tako à yei wo bei aɲa mɔ. Bine nwai wa neð wa, nɔ à waa ce mii iyi awa taka nwa à bi do iyi á waa lasabu. À yei wo bei inɛi andunya ɲa, aɲa iyi aa na a ye idɔkɔsi Ilaaɔ.

⁴ Amma araaree Ilaaɔ í la na kubi nlaɛ iyi í bi wa. ⁵ Hai waati iyi kurara nwa í ce wa bei iku ɲa, Ilaaɔ í mu nwa kuwɛɛ do Kirisi aɲo. Na didɛi í bað faaba ɲa. ⁶ Si anu aká nwa do Kirisi, Ilaaɔ í jì wa hai si bale ka je bomma lele do Jesu Kirisi aɲo. ⁷ Í ce beɛbei ku ba ku nyisi didɔ nla hai ne kɔɛɛ si jiida ku je iyi í ce nwa do saabui Jesu Kirisi hee do aɲo fei. ⁸ Na didɔsi Ilaaɔi í ba faaba ɲa do saabui naane ku dasi. Kù je na himma nɲe, amuai Ilaaɔi. ⁹ Kù je ribai ice nɲe. Na nɲu, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku tɔɔ fufu. ¹⁰ Awa icei awɔi Ilaaɔi á je. Í taka wai si anu aká nwa do Jesu Kirisi ka ceð ice jiida iyi í ce sɔɔlue hai ku kpe.

Dimi fei í je aká si Kirisi

¹¹ Inɛ dimi mmu ɲa, í ye gigi ɲa iyi inɛ ɲa iyi á ya ce bango ɲau á ya maa kpe ɲe hai ce bango ɲa wo. ¹² Waati beɛbe í jìò Kirisi ɲa wo nɔ í je ise mmu bi inɛi Izireli ɲa. Í kù ne baa nɲe si akabuu iyi Ilaaɔ í wãð inɛɛ ɲa. Í wa si andunya ihɛ í kù waa cɔð kpáai nkáma ɲa, nɔ í kù wɛɛa Ilaaɔ ɲa. ¹³ Amma nsei iyi í ne anu aká do Jesu Kirisi ɲa, inɛ iyi í tako í wa iji ɲa, wee nsei í ce amɛɛ do Ilaaɔ ɲa do saabui njei Kirisi. ¹⁴ Kirisi takae í je nwa laakai ku sã, nɲu iyi í ce Zuifu ɲa do dimi mmu ɲa aká. Nɲui í kpa mbeete iyi í ye bei idi iyi wa fɛɛfe wa wo. ¹⁵ Do ikui araei í kpað irii woodai Zuifu ɲa do iwðɛ ɲa ku ba ku yɔkɔ ku ce dimi minji ɲau dimi titɔ aká lege lege si nɲu takae. Si beɛbei, í dasi laakai ku sã si anini nɲa. ¹⁶ Do saabui ikue si antai jìi ku gaatuui í kpað mbeete iyi a waa muð nɲe wo, nɔ í tɔtɔ dimi minji ɲau aká í jò á dɔ do Ilaaɔ. Aɲa fei á baa à je ara aká aɲo. ¹⁷ Beɛbei kukoi

idei Ilaaḥ í kḥ, si bei í ni Kirisi í naa ku sisi laabaauí laakai ku sũ bi tu nɛ, inɛ iyi í tako í jḥ Ilaaḥ, do bi Zuifu ŋa, aŋa iyi á ceḋe amɛɛ. 18 Nḥ ntoj, do saabui Kirisi awa fei, Zuifu ŋa do dimi mmu ŋa, aa ka yḥka ka bḥ wajui Ilaaḥ Baaba do sobii Hunde akāu.

19 Si beɛbe, i kũ je dimi mmu ŋa ma, walako ise mmu, amma nsei í je inei ilu akā ŋa do woo dasi Jesu naane ŋa fei, nḥ í je inei kpasēi Ilaaḥ ŋa. 20 Inɛ mḥ í yei bei idí iyi á ma si antai icui ile iyi woo bɛ ŋau do walii ŋau à jile. Jesu Kirisi takae í je kuta sintei icui ileu. 21 Nŋui á jḥ ileu ku la nḥ ku nɛ gbugbā nḥ ku je bi ku tḥi Lafɛɛ iyi í má jiiida. 22 Na anu akā nŋe do Kirisi, inɛ mḥ í yei bei ileu, nḥ inɛḋe ŋa í jeḋe bi ku wai Hundeí Ilaaḥ ŋa.

3

Icei Pɔlu na dimi mmu ŋa

1 Na saabui iyi ihēi amu Pɔlu n̄ wa n ce kutḥo, amu iyi n̄ wa piisḥo si na iyi í jḥ n̄ wa n ce icei Kirisi na irii inɛ dimi mmu ŋa. 2 N̄ m̄ kam kam iyi í gbḥ t̄a ŋa bei Ilaaḥ í ceem didḥ ku ba n naa n sisi nŋe yaasei didḥu, 3 do si bei nŋu takae í jḥ n̄ m̄ asiie. Wee n̄ kḥ ideu keeke t̄a. 4 Bii í cio ideu ŋa, aa yḥo ŋa iyi n̄ m̄ asiie idei Kirisi do ntḥ. 5 A kũ sḥ inei tako ŋa asiie ideu, amma nsei Ilaaḥ í jḥ Hundeí í nyisi woo bɛe do walii kumáe ŋa. 6 Asiiu wee. Do saabui laabaau jiiidaí dimi mmu ŋa do Zuifu ŋau á jeḋe woo je tubu ajḥ. Anḥo ŋa à baa à je ara akā, nḥ aŋa mḥ à nɛ baa ŋa si ide iyi Ilaaḥ í wā nŋu ku ce si Jesu Kirisiu.

7 Do saabui didḥ iyi Ilaaḥ í ceem si gbugbāe nḥo í jḥ n̄ je woo ce icei laabaau jiiidau. 8 Amu iyi n̄ je keekei woo dasi Jesu naane ŋa fei, amui Ilaaḥ í cea didḥ n̄ sisia dimi mmu ŋa laabaau jiiida nḥ n̄ sḥ ŋa bei didḥi Kirisi í la í to nḥ í re kumā nwa. 9 Nḥ n̄ sisia inɛ fei bei yaasei asiie Ilaaḥ á ce ku ceḋe. Ilaaḥ, nŋu iyi í taka mii fei í singa asiie ihē hai ku kpe, 10 ku ba inɛ ngboi lele ŋa do ilu yiikoi lele ŋa a m̄ yaasei bisie do saabui igbei inei Jesu ŋa si waatii ihē. 11 Beɛbei í ce í jileḋe ide iyi wa ce, í bei í takāḥ andunya, nḥ í kpa irie si Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa. 12 Naane iyi á dasieui í jḥ à nɛ anu akā do nŋu. Na nḥo í jḥ à nɛ ara nwa ka bḥ wajui Ilaaḥ do laakai akā. 13 Na nŋu, n̄ wa n tḥo nɛ í maḥ mḥngḥo temua ŋa na ijuukpā iyi n̄ wa n ye na iri nŋe, domi ijuukpāu, nŋui á jḥ í nɛ beɛɛ ŋa ntḥo ntḥo.

Kubii Kirisi

14 Nḥ na saabui ideui n̄ wa n gule si wajui Ilaaḥ Baaba. 15 Nŋui í je Baai nyaanze baa yooma fei iyi í wa lele do iyi í wa inɛ fei. 16 N̄ wa n tḥoɛ ku jḥ Hundeɛ ku mu nŋe gbugbā jiiida jiiida si idḥ nŋe si bei amboeɛ í la í to, 17 nḥ Kirisi ku ce bi ku wae si idḥ nŋe na naane ku dasi nŋe. Nḥ n̄ wa n tḥo má ku jḥ í nɛ gbugbā í maa leekḥ dim dim si kubi ŋa, 18 ku ba inɛ do woo dasi Jesu naane ŋa iyi á gbe fei í yḥka

í m̄a zaka bei kubii Kirisi í ci í to do kusḥe do kujjisae do kugbokaɛ. 19 Baa do iyi kubiu í re kumāi amane fei, n̄ bi í m̄a yaaseɛ ŋa ku ba í kḥ mam mam bei Ilaaḥ í kḥ.

20 Ilaaḥ í nɛ yiiku ce ce mii iyi á waa tḥo fei do iyi á waa lasabu fei, nḥ á yḥko ku ce baa mii iyi í re beɛbe mḥm hee ku caa. 21 Í sfa inei igbeɛ ŋa á jḥ inɛ ŋa a m̄a beɛɛɛ waati kama fei hee do ajo fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

4

Anu akā iyi á nɛ, awa iyi á je arai Kirisi

1 Na nŋu, amu iyi n̄ wa piisḥo si na iyi í jḥ n̄ wa n ce icei Lafɛɛ, n̄ wa n tḥo nɛ í maa nɛ dee dee si bei í jḥ inɛ ŋa iyi Ilaaḥ í kpe á ya nɛ. 2 Í ya maa nɛ do ara ku kaye ŋa, do daa didḥ do temua, nḥ í ya maa mu nŋe ŋa do kubi. 3 Í ce kookaai í ya mu anu akā iyi Hundeí Ilaaḥ wa mu nŋe na saabui laakai ku sũ iyi í tḥoḥo nɛ. 4 Ara akāi í weɛ, Hunde akā mḥo í weɛ, nḥ kpāa ku cḥ akā mḥo í weɛ si bii Ilaaḥ í kpe nɛ. 5 Lafɛɛ akāi í weɛ, naane ku dasi akā mḥo í weɛ, nḥ inyi ku dasi akāi í weɛ. 6 Ilaaḥ akāi í weɛ iyi í je baai inɛ fei. Nŋui í je ilaalu mii fei, nŋui í wa bi inɛ fei, nḥ í wa si inɛ fei. 7 Amma do nŋu fei awa fei á ba amua nwa si bei Kirisi í mu nwa. 8 Na nŋu, kukoi ideí Ilaaḥ wa fo í ni, Waati iyi í gũ lele

Í je mbɛɛɛ ŋa igũ í mu ŋa aru, Nḥ í cea inɛ ŋa amua ŋa.

9 To, bii á ni í gũ lele, iyi bɛ wa nyisi iyi í tako í kita í bḥ hee lelei ilei. 10 Inɛ iyi í kita í bḥ hee lelei ileu nḥ í nyi í gũ leleu m̄a inɛ akāu, ku ba ku jḥ mii fei ku kḥ dee dee. 11 Amua ŋa iyi í cea inɛ ŋa wee, í cica inɛ go ŋa á je woo bɛ ŋa, inɛ go ŋa mḥ walii ŋa, inɛ go ŋa mḥ woo sisi laabaau jiiida ŋa, inɛ go ŋa mḥ woo degbe inei igbei Jesu ŋa, inɛ go ŋa mḥ woo kḥ inɛ ŋa si cio. 12 Beɛbei í ce ku ba ku ceḋe saɔlui woo dasi Jesu naane ŋa si iceɛ, ku ba ku kḥosi gbugbāi arai Kirisi. 13 Nḥ beɛbe moi awa fei aa ka ce anu akā si naane ku dasiu nḥ ka m̄a Amaí Ilaaḥ, nḥ ka je inɛ ngbo ka tḥo aláí Kirisi. 14 Do yaase beɛbei á kaa ka je bei amu ŋa má, hee cio ikā ikā ku maa tale wa ihē walakḥ ihḥ bei fufu í ya maa tale akoi inyi bii fei. Nḥ inɛ ŋa á kaa dī iju nwa má hee má je á wa inyii itf nwa do bisí laalo nŋa. 15 Amma bii á waa sisi ntou do kubi aa ka la si mii fei ka tḥo aláí Kirisi iyi í je iriu. 16 Sieí awa fei á waa ká bei ikḥi ara, nḥ arau fei í māsie do ikḥ ikḥe. Nsei, bii ikḥ fei wa ce ice si bei í jḥ, arau fei á lai ku maa kḥosi na saabui kubi.

Kuweɛ titḥ si Kirisi

17 Ide iyi n̄ wa n sḥ nɛ do irii Lafɛɛ wee. Í maḥ jḥ í ya maa nɛ má bei hai dasi Jesu naane ŋa, inɛ ŋa iyi á waa too lasabu nfe nfe nŋa. 18 A kũ nɛ laakai jiiida. Á le idḥ nŋa nḥ á kũ m̄a nkāma. Nŋui í jḥ á kũ nɛ ikpḥ si kuweɛ iyi Ilaaḥ wa mu nwa. 19 A kũ nɛ anyo go má, á na

ara nɛa mam mam si dulum a ceɔ daa laalɔ dimi ikā ikā fei do bine.

²⁰ Amma inɛ, kù je beɛbeɛ i màò Kirisi ɛa. ²¹ N̄ nɔ n̄ mà kam kam iyi i gbɔ ideɛ ɛa, nɔ à kɔ nɛ si ntɔ iyi i wa si Jesu. ²² Na nɛu, i jɔ daa nwo nɛ ɛa iyi wa n̄ɔ kuwɛɛ nɛ wo, domi bineɛ daa nwo nɛ ɛaui wa ði iju nɛ nɔ wa bɔɔ nɛ nfe ku ce. ²³ I jɔ i n̄e idɔ titɔ do lasabu titɔ mam mam ɛa, ²⁴ nɔ i jɔ i n̄e daa titɔ ɛa iyi i jɔ ti Ilaaɔ. Daa titɔu, aa yɔɔi si dee dee ku je nɛ do kuwɛɛ hai n̄e dulum. Iyi be hai bi ntɔi wa naa.

²⁵ Na nɛu, i maà ya sɔ ibo má ɛa. I jɔ inɛ fei ku sɔ kpaasiɛ ntɔ, domi à je ikɔ ikā ikāi ara akā. ²⁶ Baa bii idɔ nɛ i kɔ, i maà ya ce dulum ɛa. I maà ya jɔ idɔakɔu ku wɛɛ nɛ hee inunu koo lɔɔ. ²⁷ I maà jɔ Seetam ku ba bi ku dasi isɛ si nɛ. ²⁸ Inɛ iyi i ya ce ile wo, ku maà ce ile má, amma ku ya ce ice do awɔɛ. Beɛbeɛ á ba mii jiida ɛa iyi á sobiɔ ilu are ɛa. ²⁹ Nɔ i maà ya jɔ ide laalɔ kama ku fita hai si gele nɛ. Amma i ya fɔ ide jiida iyi á mua inɛ ɛa gbugbá si naane ku dasi nɔ ku sobi nɔ si bukaata nɛa nɔ inɛ ɛa iyi à waa gbɔɔ ku je nɛa aranfaani jiida. ³⁰ I maà fɔ inɔi Hundiɛ Ilaaɔ ɛa, domi Hundiɛ beɛ i je sɛɛɔai Ilaaɔ si nɛ hee koo toɔ oju iyi Ilaaɔ á yá inɛ nɛ mam mam. ³¹ I nɛyɔ daa kuro nɛ fei do idɔakɔ yaamɔ do idɔakɔ. Nɔ i maà ya gbagba si nɛ walakɔ i maà sɔ irii nɛ ɛa. I jɔ inɔ sámi baa yooma fei. ³² I cea nɛ didɔ ɛa, nɔ i ya n̄e araareɛ nɛ ɛa, nɔ i ya kpaá nɛ ideɛ kurara ɛa beɛ Ilaaɔ i kpa ideɛ kuraraɛ inɛ mɔ na irii Kirisi.

5

Kuwɛɛ si inya kumá

¹ Na nɛu, si na iyi i jɔ i je amu ɛa iyi Ilaaɔ i bi ɛa, i ce beɛ nɛu takæ. ² I jɔ kookoosui kuwɛɛ nɛ kú nyisi kubi beɛ Kirisi i bi wa, nɔ i na kuwɛɛ na iri nwa. Kuwɛɛ iyi i nau nɛu i je kuwɛɛ jiida iyi inunuɛ i d̄a Ilaaɔ si.

³ Inɛ ti Ilaaɔi i je ɛa. Na nɛu, i maà ya ce baa ngɔɔo iyi á jɔ inɛ ɛa a sɔ iri nɛ a ni i tɔtɔ s̄ɛ hai n̄e yaase ɛa walakɔ a ni i ce daa laalɔ ɛa walakɔ bine. ⁴ Nɔ i maà ya jɔ ideɛ anyɔ walakɔ ide hai n̄e yaase walakɔ ide nfe nfe ku fita hai si gele nɛ, domi ide dimi beɛbeɛ kù jɔɔ nɛ, amma i jɔ ide nɛ ku ya je Ilaaɔ ku saabu. ⁵ I jɔ i mà n̄a kam kam iyi woo tɔtɔ s̄ɛ hai n̄e yaase do ilu daa sámi ɛa, kama nɛa kù n̄e ikp̄ɛ si bommai Ilaaɔ do ti Kirisi. Beɛbeɛ mɔi hee do ilu bine ɛa fei, kama nɛa kù n̄e ikp̄ɛ si bommai Ilaaɔ do ti Kirisi domi bine i yei beɛ iw̄ɛ ku tɔɔ.

⁶ I maà ya jɔ inɛ ɔɔ ku ði iju nɛ do ide nfe, domi na nɛu beɛ i jɔ idɔakɔi Ilaaɔ wa naa si irii inɛ ɛa iyi a kù waa jirimaɛ. ⁷ Na nɛu, i maà ya jɔ ide ɔɔ ku tɔtɔ nɛ do amane dimi beɛbeɛ ɛa. ⁸ Inɛ taka nɛ, si ilu kukui i wa ɛa wo, amma n̄sei, i wa si inya kumá ɛa na anu akā nɛ do Lafɛɛ. Na nɛu, i jɔ isɛɛnɛ nɛ ku

jɔ inɛ ɛa iyi à waa n̄e si inya kumá, ⁹ domi bii à waa n̄e si inya kumá kuce iyi aa ka ce nɛu i je daa didɔ baa yooma fei do dee dee ku je do ntɔ ku fɔ. ¹⁰ I ce kookaai i mà mii iyi á d̄a Lafɛɛ si. ¹¹ I maà dasi ara nɛ si kookoosu laalɔ iyi amane ɛa à waa ce si ilu kuku. Amma kookoosu dimi beɛbeɛ i ya fɔɔ ɛa. ¹² Anyɔ nla nla mɔm nii bii à fɔ mii iyi inɛ ɛa à waa ce si asii. ¹³ Amma kookoosuu be bii à fɔɔ á fita si inya kumá. ¹⁴ Nɔ mii iyi i fita gbugbá fei i ya mái. Na n̄oi i ce kukɔi kukɔi ideɛ Ilaaɔ i fɔ i ni, Awo iyi i waa sí njoo, j̄l. Dede hai si inɔi iku ɛa, Nɔ Kirisi ku máe inya.

¹⁵ Na nɛu, i ce laakai isɛɛnɛ nɛ. I maà jɔ i maa n̄e beɛ inɛ ɛa iyi a ci ya lasabu, amma i maa n̄e do laakai ɛa. ¹⁶ Waati iyi i n̄e ɛa, i ceɔ ice, domi waatiu ih̄ɛ beɛ waati laalɔ. ¹⁷ Na nɛu, i maà ye beɛ inɛ ɛa iyi a ci ya lasabu, amma i hanya ɛa ku ba i mà mii iyi Aɔ Lafɛɛ i bi i ce ɛa.

¹⁸ I maà ya jɔ at̄ɛ ku kpa nɛ, domi si beɛ daa bereteke fei i wa. Amma i jɔ i kɔɔ Hundiɛ Ilaaɔ ɛa. ¹⁹ I jɔ saabu do iri ku kɔ ku ya wa si faaji nɛ, i ya kɔ iri do irii Ilaaɔ, i c̄uu do idɔ nɛ fei. ²⁰ I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba waati kama fei ɛa si mii fei do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Abɔ do mɔkɔ

²¹ Inɛ iyi i mà beɛɛi Kirisi, i ya s̄ua nɛ iri ile ɛa. ²² Inɛ inaabo ɛa i s̄ua mɔkɔ nɛ ɛa iri ile beɛ aa cea Lafɛɛ ɛa, ²³ domi mɔkɔi i je inɛ ngboi aboe, beɛ Kirisi mɔ i je inɛ ngboi igbɛɛ. Igbɛui i je araɛ Kirisi, nɔ Kirisi mɔi i je woo faabae. ²⁴ Nɔ si beɛ igbɛu i ya s̄ua Kirisi iri ile, beɛbeɛ mɔi inaabo ɛa à n̄e a s̄ua mɔkɔ nɛa ɛa iri ile si mii fei.

²⁵ Nɔ inɛ mɔkɔ ɛa i bi abo nɛ ɛa beɛ Kirisi i bi inɛ igbɛɛ ɛa, nɔ i na kuwɛɛ na iri nɛa. ²⁶ I nɛa ɛa ikā nɔ i we ɛa i jɔ à má na saabui ideɛ. ²⁷ I bi igbɛu ku naa si wajue do kus̄lae fei, ku maà ti ku n̄e riisi ɔɔ, nɔ batai araɛ ku maà yuguu, nɔ ku maà n̄e mii mmu dimi beɛbeɛ ɔɔ ɛa má, amma i bi ku je dee deei, ku maà n̄e taale kama. ²⁸ Beɛbeɛ i jɔ mɔkɔ ɛa á bi abo nɛa ɛa beɛ à bi ara ɛa. Inɛ iyi i bi aboe i bi araɛi. ²⁹ Inɛ ɔɔ kù nɔ kù wɛɛ iyi i cé araɛ, amma i ya maa w̄ɔoi nɔ ku maa gbɔa beɛ Kirisi wa ce na igbɛɛ. ³⁰ Igbɛuu nɛu i je araɛ nɔ awa fei à yei beɛ ikɔ ikɔi araɛu. ³¹ Kukɔi ideɛ Ilaaɔ wa fɔ i ni, na nɛu, mɔkɔ á jɔ iyeɔ baaci, nɔ ku wɛɛ do aboe ku ba aɛa minji fei a baa a je ara akā. ³² Asiiu ih̄ɛ ide nla nla, amma ideɛ Kirisi do igbɛɛi n̄ wa n̄e fāa. ³³ Na nɛu, mɔkɔ fei ku bi aboe beɛ i bi araɛ, nɔ abo fei ku jirima mɔkɔɛ.

6

Amu ɛa do baa nɛa ɛa

¹ Inɛ amu ɛa, i jirima inɛ ɛa iyi à waa mu nɛ si beɛ Ilaaɔ i bi, domi beɛbeɛ i s̄la. ² Wooda sinte iyi Ilaaɔ i ceɔ kuwā wee. I jirima iyeɔ

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu do Timotee, awa woo ce icei Jesu Kirisi ɲa. Á ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica á je tɛɛ si ilui Filipi fei fɔɔ, hee do inɛ ɲa iyi á je inɛ ngboi igbeu do woo ce icei igbeu fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a mu nɲe ididí do laakai ku sù.

Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa kutɔɔ

³ Ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ waati kâma iyi ñ ye gígi nɲe fei. ⁴ Si kutɔɔm ɲa fei iyi ñ ya n maa n ce na irii inɛ fei, ñ ya n cooi do inɔ didí, ⁵ si na iyi í jò í sobim ɲa n sisiò laabaau jiidau hai aɲɔ sinteu hee ku baa nsei. ⁶ Ñ wa n mà kam kam, Ilaaɔ iyi í sinti ice jiidau ihɛ si ɲe á maa cooi hee koo kpaɔ irie si aɲɔi kunyii Jesu Kirisi wa. ⁷ Nɔ í sía n ce lasabu nɲe beɛbe, domi ñ ne kubi nɲe si idom. Nto nto, í ya bam ice ku ce ɲa ile piisɔɔ ihɛ do waati iyi ñ ne aram wo ñ ya n maa n sisi laabaau jiidau ku ba ku ne gbugbá ku maa koo nɔ ñ ya n maa n jabu na irie. ⁸ Ilaaɔ í je seɛdam iyi ñ bi inɛ fei bei kubii Jesu Kirisi í ye.

⁹ Mii iyi ñ wa n bee si kutɔɔm nɲui í je kubi nɲe ku kɔɔsi ku maa koo nɔ kubi nɲeu ku jò kumá nɲe do bisí nɲe ku kɔɔsi, ¹⁰ ku ba í yɔkɔ í wãa mii ɲa iyi á je jiidá à re ɲa. Beɛbe mɔi aa je inɛ kumá ɲa, nɔ si aɲɔi Kirisiu í kaa ne taale kâma ɲa, ¹¹ nɔ ice jiidá nɲe ɲa iyi í waa ce ɲa na saabui Jesu Kirisiu ku kɔ, nɔ ku jò inɛ ɲa a ye amboei Ilaaɔ nɔ a maa saabue.

Kirisi nɲui í je kuwɛɛ

¹² Kpaasim ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi mii iyi í bam nɔu ihɛ í je waju ku bɔi laabaau jiidau. ¹³ Nto nto, ciiku amanlu ɲau do inɛ ɲa iyi á gbe fei á mà iyi na irii Kirisii ñ wa piisɔɔ ihɛ. ¹⁴ Ile piisɔɔ ku wam í mua kpaasi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane nkpo gbugbá í kɔɔsi á waa sisiò ideí Ilaaɔ do idɔ ku buba do wɔkɔ.

¹⁵ Ntɔl, inɛ go ɲa á waa sisi ideí Kirisi do igu do nɲe ku wã, amma inɛ go ɲa á waa cooi do yaase jiidá. ¹⁶ Inɛ nɲu ɲau á waa cooi do kubi domi á mà iyi icem nii n jabu na irii laabaau jiidau. ¹⁷ Inɛ ihɔ ɲa mɔ á waa waazo ideí Kirisi, kù je do inɔ aká, amma do nɲe ku wã. Á tamaa bei aa kɔɔm si ijuukpãui si ile piisɔɔ ihɛ.

¹⁸ Bii í yɔkɔ lasabu ɲa kù je laalɔ walakɔ kù je jiidá, kâmaɛ kù jeem taale. Baa bii beirei nɲu de a sisi ideí Kirisi. Inɔm í dɔ á nɔ ku dɔ ku maa kooi, ¹⁹ domi ñ mà iri kukpai iyi ihɛ nɲui í je faabam na saabui kutɔɔ nɲe, do sobii Hundei Jesu Kirisi. ²⁰ Mii iyi ñ dasi idɔ nɔ ñ wa n cɔ kpãae kam kam nɲui í je n maà n ce nkâma iyi á jò anyɔ ku mum. Mii iyi ñ bi nɲui í je n wɔkɔ bei ñ ne hai tako n maa n nyisiò

kulai Kirisi bii ñ wɛɛ si hunde walakɔ baa bii í je ñ ku mɔi. ²¹ Nto nto, bi ti amu bii ñ wɛɛ, na irii Kirisii ñ wɛɛ, bii ñ nɔ ñ ku mɔi, an ba riba. ²² Amma bii í je ñ wɛɛ si hunde an yɔkɔ n ce ice jiidá iyi í ne aranfãani, to, n kù mà iyi an cica. ²³ Lasabum wa fam ni do cingaa minji minji fei. Ñ bi n ne n koo n wa bi Kirisi, domi iyi bei í sía í re. ²⁴ Amma na aranfãani nɲei í sía í re n maa n wa si andunya maba. ²⁵ Na nɲu, ñ mà iyi kù ne sika kâma an buba n wɛɛ do inɛ fei na waju ku bɔ nɲe do inɔ didí nɲe si naane ku dasi nɲe. ²⁶ Si beɛbe aa ba kpãa í saabu Jesu Kirisi ɲa do inɔ didí na irim si waati iyi an na n wa anini nɲe má.

²⁷ Nɲu de í ya jò isɛene nɲe ɲa ku ye bei laabaau jiidai Kirisi í fɔ. Bii í waa ce beɛbe ɲa, bii ñ naa bi tu ɲe, walakɔ baa bii n kù naa, n maa n gbɔ iyi í waa leekí si dim dim ɲa, í ya maa gbɔsi nɲe nɔ í maa jabu do inɔ aká ɲa na laabaau jiidau iyi í je icui naane ku dasi nɲe. ²⁸ I maà jò mbɛɛ nɲe ɲa a da zigi nɲe si nkâma. Nɲui á nyisi ɲa iyi aɲai á waa bɔ nfe ku ce, nɔ ku nyisi inɛ mɔ iyi í wa si kpãai faaba ɲa. Iyi be fei wa naai hai bi Ilaaɔ, ²⁹ domi Ilaaɔ í ce nɲe didí í dasiò Kirisi naane ɲa, amma kù je baa iyi be nɲu aká, í ce nɲe didí má í ya maa yeò ijuukpã ɲa na irie. ³⁰ Inɛ mɔ í bam ku jabu ɲa si kujabu iyi í ye ñ ce ɲa wo nɔ í waa gbɔ ɲa iyi hee nsei ñ wa n mɔsi.

2

Kukayei Kirisi do aláɛ

¹ Í mà sãa sãa ɲa, naane iyi í dasi Kirisi ɲa wa mu nɲe gbugbá. Kubie wa dasi ɲe himma. Hundei Ilaaɔ í jò í ne anu aká ɲa. Araareí Kirisi do jiidá ku jɛɛ í wa si anini nɲe. ² Na nɲu, ñ wa n tɔɔ ɲe, í jò í ya ne anu aká ɲa, do kubi aká, do idɔ aká, do lasabu aká. Iyi bei á jò inɔ didám ku kɔ. ³ I maà ya ce ngɔgo do nɲe ku wã ɲa walakɔ do fufu ku tɔɔ, amma í kaye ara nɲe í ya dooa inɛ ɲa bei mii iyi á re ɲe. ⁴ Nɔ kâma nɲe go ku maà ya ce lasabui iri nɲu aká, amma ku ya ce lasabui inɛ mmu mɔ ɲa má. ⁵ I jò lasabu nɲe si gãmei nɲe ku ye bei Jesu Kirisi mɔ í ce.

⁶ Baa do iyi í to Ilaaɔ, kù cɔ arae bei mii iyi í je saai Ilaaɔ do tilasi.

⁷ Amma andi mii iyi í ne fei í jò nɔ í baa í je amane, í naa í je mɔm nii bei aru.

Iyi í sinda amane í tá,

⁸ Í kaye arae ma nɔ í jirim Ilaaɔ hee í na arae í to siò iku si antai jli ku gaau mɔm.

⁹ Na saabu nɲui Ilaaɔ í soo lele ntɔ ntɔ nɔ í naa iri iyi í ne beɛɛ í re iri fei,

¹⁰ Ku ba inɛ fei ku gule ku nyisiò beɛɛi Jesu, hai inɛ ɲa iyi á wa lele do inɛ ɲa iyi á wa ile hee do lelei ile fei.

¹¹ Nɔ gelele inɛ fei ku jesi iyi Jesu Kirisii í je Lafɛɛ. Nɲu bei á na Ilaaɔ Baaba amboe.

I má inya ɲa bei fitila si andunya

¹² Ine baakɔɔm nja, i ya jirimam nja si waati iyu n̄ wa ino nne wo. Nsei iyi n̄ j̄d̄ n̄e i s̄la i ya maa jirimam ku re nja. I kookaai i ce ice do njo do kuyaya ku ba ice j̄ida nne ku j̄o a m̄a iyi i ba faaba nja, ¹³ domi Ilaaṣi wa ce ice si n̄e ku ba ku mu nne idɔɔbi do gbugb̄a iyi aa yɔkɔ i cooḍ nja bei n̄ju takae i bi.

¹⁴ Mii iyi i waa ce fei i coo nja kugbagba ku maà wasi walakɔ kakɔɔ, ¹⁵ ku ba i m̄a dee dee nja n̄o i maà ne taale go, in̄e iyi i je amai Ilaaṣ nja. Kù s̄la i ne kurara go si wajui in̄e laalɔi andunya nja iyi a kù waa too kp̄aa. Í s̄la i maa má inya nja si anini nja bei fitila nja, ¹⁶ n̄o i ya maa s̄o nja idei kuwee nja. Bii i waa ce beɛbe nja an tɔ fufu na iri n̄e si ajo iyi Kirisi á nyi wa, si na iyi i j̄o icem do kookaaim kù je ngbe.

¹⁷ Naane ku dasi nne i yei bei kuwee iyi i waa cea Ilaaṣ nja. Nɔ baa bii i je á kpam nii, n̄o n̄o nikã njem bei kuwee iyi á nikã si antai kuwee n̄jeu, do n̄ju fei in̄om á d̄s̄, n̄o awae nja ka kp̄e in̄o did̄s̄u. ¹⁸ Beɛbe moí i s̄la in̄e m̄o i weeḍ in̄o did̄s̄ n̄o in̄o did̄s̄ n̄jeu i kp̄s̄o nja do amu.

Timotee do Epafoditi

¹⁹ Bii Laf̄e Jesu i je, si ajo gbejuu ih̄e an be Timotee wa bi tu n̄e ku ba amu m̄o n̄ gbo laabaau nne n̄o ku muum gbugb̄a. ²⁰ Ine kama kù wa bi tom ih̄e má iyi awaḍ à ne lasabu akã bii kù je n̄ju akã, n̄o n̄ju akãi lasabue í wa si n̄e n̄to n̄to. ²¹ Ine nja iyi á gbe fei, lasabui ideí n̄ja taka n̄jai á waa ce, lasabui n̄ja kù wa si ideí Jesu Kirisi. ²² Ine taka nne i m̄a nja iyi Timotee í nyisi araɛ ilu naane n̄o í na araɛ si icei laabaau j̄idau ku ce do amu bei ama do baae. ²³ N̄oi í j̄o n̄ wa n̄ bi n̄ b̄oɔ wa bi tu n̄e si waati iyi an m̄a bii n̄ wa. ²⁴ N̄ ne naane iyi Laf̄e á j̄o amu takam n̄ naa bi tu n̄e be si ajo gbejuu ih̄e.

²⁵ Amma nsei, n̄ ye í s̄la n̄ j̄o kpaasim Epafoditi ku nyi wa bi tu n̄e, n̄ju iyi i tako i be sim wa nja do sobi iyi n̄ biu. N̄juí í je kpaasi woo ce icem n̄o wa bam ku jabu. ²⁶ N̄ wa n̄ sindae wai si na iyi i j̄o wa bi in̄e fei ku ye n̄to n̄to, n̄o laakae í dede do iyi i gbo nja kù waa ne baani. ²⁷ Í ce b̄oai n̄to n̄to hee í maai iku, amma Ilaaṣ í ce araɛ. N̄o kù je araarei Epafoditi n̄ju akã, do ti amu takam nii, ku ba in̄o kufom nou ku maà k̄ɔsi má. ²⁸ N̄oi í j̄o n̄ wa n̄ saasa n̄ ba n̄ yinda nne wa ku ba in̄o nne ku d̄s̄ má bii i s̄o n̄ja, n̄o in̄o kufoi amu takam ku kaye. ²⁹ Na n̄ju, i gbaa nja do irii Laf̄e do in̄o did̄s̄ nla nla. Í s̄la i m̄a beɛrei in̄e dimi beɛbe nja, ³⁰ domi í maai iku si icei Kirisi. Í ta hundee í naaḍ sobi iyi in̄e taka nne i kù ba fayae i naam wa nja wo.

3

Béi aa j̄eḍ dee dee si wajui Ilaaṣ

¹ Nsei in̄e in̄em nja, i ya j̄o i wee do in̄o did̄s̄ nja do iyi i je ti Laf̄e nja.

Bi ti amu n̄ kaa n̄ gbej̄iḍo ide akau ku kɔ nne wa, domi n̄ m̄a iyi á mu nne gbugb̄a. ² I ya maa ce laakai woo ce ice laalɔ nja iyi á ne daa s̄ami bei aja nja. Ine n̄ju á waa kaaba bango iyi á bu si ara. ³ Awaí á ce bango do n̄to, awa iyi á waa t̄oɔ Ilaaṣ do gbugb̄a Hundee, n̄o á waa t̄oɔ fufu na irii Jesu Kirisi, kù n̄o kù je kuce nwai á waa kaaba. ⁴ N̄o bii amu takam n̄ bi an yɔkɔ n̄ kaaba kuce nwau. Bii in̄e go wa tamaa si n̄ju á yɔkɔ ku kaaba kuce nwau, aa f̄o ideí amu má? ⁵ Si ajo meej̄osiai á dasim bango, amuu amai Izireliu, si dimii Benzamee. Amuu alalai Zuifu n̄jai, bii si woodai Zuifu nja ku jirimai n̄ je Farisi. ⁶ N̄ ne himma n̄to n̄to hee n̄ kp̄a in̄e igbei Jesu nja iju. Ine go kaa ye taalem do yaase bei n̄ jirima ideí wooda n̄ wa n̄ dede n̄ j̄eḍ in̄e dee dee. ⁷ Amma mii nja iyi n̄ wa n̄ tamaa á ne riba tako fei wo, nsei n̄ wa n̄ c̄oai bei mii hai ne beere na saabui Kirisi. ⁸ N̄ d̄ofo fei ndee fei m̄om bei mii hai ne beere na ide iyi i ne amboe í re. Ideu n̄juí í je Jesu Kirisi Laf̄em iyi n̄ má. Na iriei n̄ j̄o mii fei, n̄ doo n̄ja fei bebei bei riisi iyi á kp̄a ku ba n̄ ne Kirisi, ⁹ n̄o n̄ wee do n̄ju. N̄o n̄ wa n̄ m̄a n̄ kaa n̄ yɔkɔ n̄ je dee dee na wooda ku jirima, amma n̄ je dee deei si na iyi i j̄o n̄ dasi Kirisi naane. Dee dee ku j̄eu wa naai hai bi Ilaaṣ na saabui naane iyi á dasiu. ¹⁰ Iyi n̄ bi, n̄juí í je n̄ m̄a Kirisi, do gbugb̄a iyi i j̄o hai si bale n̄o n̄ ne ikp̄e si ijuukp̄eue hee ku ye bei amu m̄o n̄ kù do n̄ju ajo, ¹¹ ku ba n̄ ne kp̄aa ku c̄o iyi amu m̄o an j̄i hai si bale.

Amanii lele ku sei si

¹² Kù je n̄ m̄a Kirisi beɛbe titã n̄ kù toḍ awɔ kù n̄o kù je n̄ k̄s̄. Amma n̄ wa n̄ ce kookaai fei ku ba n̄ m̄aa. Na n̄juí í j̄o Jesu Kirisi í cem titee. ¹³ Ine in̄em nja, n̄ kù wa n̄ c̄o aram bei mii iyi n̄ toḍ awɔ titã, amma mii akã n̄ wa n̄ ce. N̄ ya n̄ maa n̄ gbeje mii iyi í wa do anyim nii, n̄o n̄ ce kookaai n̄ maa n̄ lele ti waju. ¹⁴ Beɛbei n̄ ce n̄ wa n̄ b̄oɔ waju bei in̄e iyi wa ce gaasai kusei, ku ba n̄ ba riba iyi Ilaaṣ wa kpe wa ka na ka gba lele do saabui Jesu Kirisi.

¹⁵ Na n̄ju, awa iyi á j̄la si kp̄aa naane ku dasi, ka ce lasabu beɛbe. Amma bii i waa ce lasabu go iyi kù waa too kp̄aa nja, Ilaaṣi á nyisi n̄e iyi kù je dee dee. ¹⁶ Si bei í j̄eu fei, awa de ka maa b̄o waju si kp̄aa akã iyi á waa too.

¹⁷ Ine in̄em nja, in̄e fei i sisiiim nja. Á nyisi n̄e kuce j̄ida. Na n̄ju, i ya maa c̄o in̄e n̄ja m̄o iyi á yɔkɔ á waa ce beɛbe. ¹⁸ N̄ s̄o n̄e tã ise f̄eɛfelo, n̄o n̄ nyi n̄ wa n̄ sisi nne má do kulkpata, in̄e nkp̄o í wee iyi wa je mb̄eɛi ideí ikuí Kirisi si j̄i ku gaauu. ¹⁹ Nfe ku cei aa kp̄aḍ irie, domi in̄o n̄jai á ya maa cea ice si agbei Ilaaṣ. Iyi í j̄o ku je n̄ja anyɔ n̄juí aa ya maa t̄oḍ fufu. Mii ndii andunya ih̄e n̄ju akã i waa lasabu si. ²⁰ Amma awa, lelei Aṣi í je ilu nwa. Hai bei á waa degbe woo faaba nwa Laf̄e Jesu Kirisi ku nyi wa. ²¹ Do gbugb̄ae iyi á j̄o mii fei ku

jirimaeð nɲui á kpaasið ara hai ne beere nwaaw ku jo arai nɲu takae iyi í ne amboe.

4

Ide iyi à jile nwa ka ce

¹ Na nɲu inɛ baakɔm ɲa, inɛ iyi n wa n bi ku ye jiiida jiiida má, inɛ iyi í ya jò n ne inɔ didɔ, nɔ n wa n tɔɔ fufu na iri nɲe, í jò í leekl beebe ɲa dim dim si Lafɛe.

² N wa n tɔɔ inaabo minji ɲau ihɛ Efodi do Sentiki a ya jò anu nɲa ku je aká si idei Lafɛe.

³ Awɔ mɔ woo ce ice kpaasim, awɔ iyi í je ilu naane, n wa n tɔɔei í sobi inaabo minji ɲau be. Aɲai á bam kujabu wo si laabaau jiidau ku sisiɛ, aɲa do Kelema do woo ce ice kpaasim ɲa iyi á gbe fei, aɲa iyi iri nɲa í wa si tiai kuwɛɛu.

⁴ I ya jò inɔ nɲe ku maa dɔ si Lafɛeu do ajɔ fei ɲa, n nɲi n fɔ n wa n sisi ma, í ya jò inɔ nɲe ku maa dɔ.

⁵ I jò inɛ fei ku ye daa didɔ nɲe ɲa, domi kunyii Lafɛe í maaí wa. ⁶ I maaí ya jò zigi nɲe ku da do ngɔɔ. Amma si mii fei í ya tɔɔ Ilaaɔ do ku saabu nɔ í beee bukaatai mii iyi í bi ɲa.

⁷ Nɔ laakai ku sɔii Ilaaɔ iyi í re kumai amane fei á degbe idɔ nɲe do lasabu nɲe si anu aká iyi í ne do Jesu Kirisi ɲa.

⁸ Iyi í gbe nɲe, inɛ inɛm ɲa, í ya ce lasabu ɲa si mii iyi í sla, iyi Ilaaɔ á saabu. Mii ɲau í je mii iyi í je ntɔ fei, do mii iyi í ne beere fei, do iyi wa too kpaa fei, do iyi í má fei, do iyi í dɔ fei, do iyi í jɔ amane ku saabu fei. ⁹ Ide iyi n kɔ nɲe si nɔ í jesi ɲau, do iyi n sɔ nɲe do iyi í ye n ce ɲa, í ya coo ɲa. Nɔ Ilaaɔ, nɲu iyi wa mu nwa laakai ku sɔ á wɛɛ do inɛ.

Pɔlu wa saabu inɛi Filipi ɲa na amua ɲa

¹⁰ N ne inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi n ye í waa ce lasabum má ɲa, nɔ n wa n saabu Lafɛe. N kaa n yɔkɔ n ni í ci ya ce lasabum ɲa, faya dei í ci ya ba ɲa. ¹¹ Kù je a ni n ne bukaatai ngɔɔí í jò n wa n fɔ beebe, domi n kɔkɔ inɔ didɔ ku ne si mii iyi í bam fei. ¹² N mà bei n wa n je kuwɛɛm si waatii are, n nɔ n mà bei n wa n je kuwɛɛm si waatii ayo. Bii fei do iyi í bam fei, n wa n wɛɛ do inɔ didɔ, si waatii ayo do si waatii ari. N nɔ n mà bei an ce bii n ne nla nla do bii n kù ne. ¹³ An yɔkɔ n ce fei ndee do saabui Kirisi iyi wa muum gbugbá. ¹⁴ Do nɲu fei, í ce í sla ɲa do iyi í kpɛ wahalam nɔu ɲa.

¹⁵ Inɛ inɛi Filipi ɲau, inɛ taka nɲe í mà sáa sáa ɲa iyi laabaau jiidau ku sinti ku fɔe si waati iyi n ne hai Masedoni, igbei inɛi Jesu ɔɔ kù sobim bii kù je inɛ aká, awae ɲai á sobi nɲe. ¹⁶ Waati iyi n wa Tesalonika, í sobim si bukaatam ɲa, iyi kù je baa gbaká aká mɔm.

¹⁷ Kù je a ni amuai n wa n tɔɔ, amma n wa n bi riba nɲe ku kɔsɔii. ¹⁸ Andi mii iyi í sambaam wa fei ɲa n yɔɔ. Í nɔ í to hee í gbe. Bei Epafoditi í naam amua nɲe wa í ceem zaka. Amua nɲeu í yeem nii bei kuwee iyi í ne

inunu jiiida iyi Ilaaɔ í gba í dɔa si. ¹⁹ Do saabui Jesu Kirisi Ilaaɔ á mua inɛ fei bukaatai mii iyi í ne ɲa si bei amanii amboe í to. ²⁰ Amboei Ilaaɔ Baa nwa ku wɛɛ do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

²¹ I ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica á je tɛɛu fei fɔɔ ɲa. Amu do inɛ ɲa iyi á wa bi tom á ce inɛ fei fɔɔ. ²² Inɛ ɲa iyi Jesu í cica á je tɛɛu, aɲa iyi á wa ihɛ fei á ce nɛ fɔɔ. Ti inɛi kpasɛi ilaalu ɲau, inɛ nɲu í re mɔm.

²³ Didɔi Lafɛe nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do inɛ fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Kolosee ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi na idɔɔbii Ilaaɔ, amu do Timɔtee inɛ nwa, ² à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛ nwa ilu naane ɲa iyi Kirisi í cica í je tɛɛ ɲa si ilui Kolosee bɛ. Ilaaɔ Baa nwa ku mu nɲe didɔ do laakai ku sũ wa.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ na iri nɲa

³⁻⁴ Hai waati iyi à gbɔ bei í dasi Jesu Kirisi naane ɲa, do bei í bi woo dasi Jesu naane ɲa fei, à ya ka maa ce ɲɲe kutɔɔi waati kãma fei, ka maa saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵ Waati iyi ideí laabaau jiidau iyi í je ntɔu í sinti to wa bi tu ɲɛ, à jò í mà kpãa ku cɔ iyi í ne ɲa. Si bɛɛbɛ, naane ku dasi ɲɲe do kubi ɲɲe fei, si kpãa ku cɔ iyi à jile ɲɲe ikpa leleui í wa. ⁶ Laabaau jiidau wa fangaa bii fei nɔ wa naaɔ kuwee wa si andunya fei. Nɔ í la wa kɔɔsi si bei í ce bi tu ɲɛu hai waati iyi ì gbɔ ideí didɔi Ilaaɔu ɲa nɔ í mà bei í ye ɲa do ntɔ. ⁷ Epafaasi, woo ce ice baakɔ nwa, ɲɲui í kɔ ɲɲe si. Wa ce ice na aranfaani ɲɲe, ɲɲu iyi í je ilu naane woo ce iceí Kirisi. ⁸ ɲɲui í sɔ wa kubi iyi Hundi Ilaaɔ í mu ɲɲe.

⁹ Na ɲɲu, hai waati iyi à gbɔ laabaau ɲɲe, waati kãma fei à ya ka maa ce ɲɲe kutɔɔi. À waa tɔɔ Ilaaɔ ku jò Hundiɛ ku mu ɲɲe bisi do laakai ku ba í mà idɔɔbiɛ ɲa mam mam. ¹⁰ Bɛɛbei isɛɛne ɲɲe ɲa à jò ti inɛ ɲa iyi à je ti Lafɛɛ, nɔ waati kãma fei í ya ce iyi á dɔaa si ɲa. Nɔ í ya ce ice jiidau ikã ikã fei ɲa, nɔ Ilaaɔ kumà ɲɲe ku kɔɔsi. ¹¹ À waa tɔɔ Ilaaɔ ku mu ɲɲe gbɔgbã si mii fei do saabu gbɔgbãi yilkoɛ ku ba í yɔkɔ temua si mii fei ɲa, nɔ í ya maa leekí dim dim ɲa. ¹² I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba do inɔ didɔ ɲa, ɲɲu iyi í jò í ne ikpɛ si tubu iyi í jilɛa woo dasi naane ɲa si inya kumá. ¹³ Do ntɔi í nya wa hai si awɔ gbɔgbãi ilu kuku nɔ í buba wa si bommai amae iyi í bi. ¹⁴ Do saabu amau í ya wa nɔ í kpa ideí dulum du wa.

Yaasei Jesu takae do iceɛ

¹⁵ Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ye Ilaaɔ. Amma Kirisi amaɛu Ilaaɔi, nɔ à yɔɔ, í nɔ í jɔɔi dee dee. Kirisiu í wɛɛi hai waati iyi à kú taka andunya. ¹⁶ ɲɲui í taka mii fei, nɔ mii fei í wɛɛi na iriɛ. Na saabuɛ Ilaaɔ í takaa mii fei iyi í wa lele do ile. Mii ɲa iyi à waa ye do iyi à kú waa ye fei, ɲɲui í taka ɲa. Hai ilaalui lele ɲa do ilu iri ɲa do ilu yiiko ɲa do ilu gbɔgbã ɲa fei iceí awɔɛi. ¹⁷ Kirisi ɲɲe í wɛɛ tã à bei á taka mii fei. Do gbɔgbãɛi í jò mii fei í wa si agbɛɛ. ¹⁸ Igbɛɛ í yei bei ara, nɔ ɲɲu mɔi í je iri. ɲɲui í je icui kuwɛɛ, nɔ ɲɲu mɔi í tako í jĩ hai si balɛ, ku ba

ku je sinte si mii fei. ¹⁹ Ilaaɔ í bi ɲɲu ku wa si amai ɲɲu mam mam. ²⁰ Bɛɛbɛ mɔi í bi inɛi andunya fei ku dɔ do ɲɲu, hai mii iyi í wa ile hee do iyi í wa lele fei. Í ce ɲɲu bei si waati iyi Amaɛ í ku nɔ í nikã ɲɲɛɛ si antai jĩ ku gaauu nɔ í naaɔ laakai ku sũ wa.

²¹ Inɛ mɔ, baa do iyi í jò Ilaaɔ ɲa wo, nɔ lasabu laalɔ ɲɲɛ do kuce laalɔ ɲɲɛ ɲa à jò ì je mbɛɛɛ ɲa, ²² do ɲɲu fei, nɛi Ilaaɔ í jò ì dɔ do ɲɲu ɲa. Í ce ɲɲu bei si waati iyi í jò Amaɛu í so arai amane ku ba ku ku, ku ba í naa í leekí si wajue ɲa hai ne dulum, riisi do taale gɔ ku maà wa si. ²³ Amma í gbɛ í temua ɲa si naane ku dasi í leekí si dim dim ɲa. Nɔ si bei ì gbɔ laabaau jiidau ɲa iyi à sisia inɛi andunya fei, í maà ti í jò a sinda ɲɛ hai si kpãa ku cɔ iyi wa jile ɲɲɛ. Laabaau jiidau, amu Pɔlu, amui ñ je woo ce iceɛ.

Ice iyi à dasi Pɔlu na irii igbei inɛi Jesu ɲa

²⁴ Nɛi ñ ya n ne inɔ didɔ si ijuukpã iyi ñ wa n ye na iri ɲɲɛ. Nɔ mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi í ne ku ye, *, amui an tambɔɛ si aram na arae iyi í je igbɛu. ²⁵ Nɔ Ilaaɔ í cem woo ce iceí igbɛu, si bei í jilɛem na iri ɲɲɛ, ku ba n sisi ideɛ mam mam. ²⁶ Ideu, asii iyi í singaa inɛ fei hai ku kpe, amma nɛi í nyisi inɛɛ ɲa. ²⁷ Í nyisi ɲai si na iyi í jò wa bi à mà bei asiii ɲɲu í ne bɛɛɛ do yiiko si anini dimi mmu ɲa. Asiiu wee. Kirisi í wa si ɲɛ, nɔ wa mu ɲɲe kpãa ku cɔ iyi inɛ mɔa ba ikpɛ si amboei Ilaaɔ ɲa. ²⁸ Idei Kirisií à waa sisi, nɔ à waa sɔ inɛ fei ku ce laakai, nɔ à kɔ ɲa si cioɛ do bisi ba yooma fei. À waa ce bɛɛbei ku ba inɛ fei ku jla si anu akãɛ do Kirisi ka bei ka tuse ɲa bi Ilaaɔ. ²⁹ Na ɲɔi í jò ñ wa n ce ice do kookaai ñ wa n jabu do gbɔgbãi Kirisi iyi wa ce ice sim.

2

¹ Ñ bi í mà ɲa bei kujabum í la í to na iri ɲɲɛ do inɛi Laodisee ɲa do inɛ ɲa iyi à kú yem do iju fei. ² Ñ wa n ce bɛɛbei ku ba n mu ɲɲa gbɔgbã, nɔ a gbɔsi ɲɲɛ do kubi, nɔ kumà ɲɲa ku maa kɔɔsi, sika kãma ku maà wa si. Bɛɛbɛ mɔi aa mà asiii Ilaaɔ iyi í je Kirisi takae. ³ Bisi nla do kumã Ilaaɔ fei wa singa siɛ.

⁴ Ñ wa n sɔ ɲɛ ide nau ihɛi ku ba inɛ gɔ ku maà ði iju ɲɲɛ do gele didɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, baa do iyi aram í jò ɲɛ, lasabum í wa si ɲɛ. Nɔ ñ ne inɔ didɔ si na iyi í jò inɛ fei wa ce ice si bei í jò, nɔ naane ku dasi ɲɲɛ wa leekí si Kirisi dim dim.

Kuwɛɛ iyi í kɔ si Kirisi

⁶ Na ɲɲu, si bei ì gba Jesu Kirisi í je Lafɛɛ ɲɲɛ, í ce isɛɛne ɲɲɛ si anu akã do ɲɲu. ⁷ Í jò icã ɲɲɛ ku mi siɛ, nɔ í ba gbɔgbã ɲɲɛ fei hai bi tɛɛ ɲa. I leekí si naane ku dasiu ɲa si bei à kɔ ɲɲɛ si, nɔ í ya saabu si ɲa.

* **1:24** mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi í ne ku ye Bii Pɔlu í ni bɛɛbɛ, kú je a ni ngɔgɔ í gaizia iyi Kirisi kú ba kú ce na faaba nwa. Amma igbɛuɛi wa ba wahala. Nɔ bii igbɛu wa ba wahala, ɲɲu iyi í je irieu kú ne sika kãma wahalau á to sisi.

3

⁸ Nɔ i ya ce laakai ku ba ine gɔ ku maà na ku mu nje do taæ do bisii nju takæ walakɔ do ide na iyi à ya dɔ̀ò ijui amanɛ na. Mii nju nau be wa naai hai si dedembai amanɛ na do mii ndii andunya na, kù je hai bi Kirisi. ⁹ Ntɔ ntɔ zaka bei Ilaaɔ́ í to fei, à yɔ̀ɔ̀ si arai Kirisi mam mam. ¹⁰ Nɔ inje mɔ́ í kɔ́ na do saabui anu aká nje do nju, nju iyi í je ine ngboi ilaalui lele na do ilu yiiko na fei.

¹¹ Nɔ si anu aká nje do nju à dasi nje bango. Kù je bango iyi amanɛ na à ya ce, amma iyi Kirisi í ya ceui. Bangou, njuu í je daa nwo nwa na iyi Kirisi í bu í nyɔ̀u. ¹² Ntɔi, si waati iyi à dasi nje inyí í yei bei à si nje do Kirisi. Nɔ à dede nje do nju, si na iyi í jò ì naane gbugbá Ilaaɔ́ iyi í jùu hai si bale na. ¹³ Tako wo, ì yei bei iku na na irii kurara nje do iyi í je dimi mmu na iyi a kù ce bango. Amma nsei Ilaaɔ́ í ce nje ilu hunde do Kirisi ajo.

Í kpa ideí dulum du wa fei.

¹⁴ Tako wo í yei bei à kɔ́ gbesei dulum du wa si tia

Iyi wa ye taale nwa na wooda hai jirima nwa. Nɔ Ilaaɔ́ í so tiauí í kpa idee

Í kpa kpaɛ si jji ku gaauu í kpa irie.

¹⁵ Bɛɛbei í kamiaɔ́ ilaalui lele na do ilu yiiko na

Í dasi na anyɔ̀ si bantuma.

Do ikui Amaɛ si antai jji ku gaauuí í kámiaɔ́ na

Nɔ wa dabiíò na si inɔ́ ilu bei ilaalu na à ya dabiíò ine na iyi à mu wa hai si igú, zamaa fei ku ye na.

¹⁶ Na nju, i maà ya jò ine gɔ ku ye taale nje si ije do si mii ku mɔ́. I maà jò ine gɔ ku tilasi nje í maà jirimaɔ́ wooda na iyi à jile na ajoí jingau na iyi à ya ce adɔ́ do adɔ́ walakɔ́ jingauí kupa titɔ́ walakɔ́ ajoí kusimi. ¹⁷ Mii nau be fei kù ye kaa bei ayai mii iyi wa naa ala, amma Kirisi takæ njuu í je mii nɔ̀u. ¹⁸ I maà jò ine gɔ ku jò í kua ribai ala nje ku dasi nje amaleka na ku tɔ̀. Dimii amanɛ bɛɛbe na à ya naai do ideí ara ku kaye, amma do ntɔ́ à ya maa saabu ara njaai na kaye na iyi à ya maa ce nɔ́ à ya maa tɔ̀ fufu si lasabu nfe nfei amanɛ na. ¹⁹ Ine nau a kù waa leekí si Kirisi, njuu iyi í je iri nɔ́ siei ara fei í tɔ̀tɔ̀ do ikɔ́ ikɔ́e nɔ́ í ba gbugbá wa lá bei Ilaaɔ́ í bi.

Ka ku nɔ́ ka wɛɛ do Kirisi

²⁰ Í kù do Kirisi ajo na si mii ndii andunya na. To, na mii í ce í waa ce kuwɛɛ nje bei ine na iyi à je ti andunya. Na mii í ce í jò ì káa nje wooda, ana iyi à ya ni, ²¹ maà je iyi ihɛ́, maà tie iyi ihɛ́, maà lu iyi ihɛ́. ²² Mii nau be fei á ce nfe bii à ceò na ice. Woodai amanɛ na do cio nja njuu í waa too na. ²³ Ntɔi, wooda nau, bii í waa cɔ́ na aa ni à sɔ́ai domi aa sobi wa ka jirima kpáai Aɔ́ ku tɔ̀ gɔ́, nɔ́ aa jò ka kaye ara nwa, nɔ́ ka kpá ara nwa iju, amma a kaa sobi wa ka kámiaɔ́ kubii ara nwa.

Kuwɛɛ nwo do kuwɛɛ titɔ́

¹ Ilaaɔ́ í dede nje hai si bale do Kirisi ajo. Na nju, i de mii ndii lele bii Kirisi wa buba si awɔ́ njei Ilaaɔ́ na. ² Mii ndii lele nai í sɔ́a í ya maa lasabu si na. I maà ce lasabui mii ndii ile ihɛ́ na, ³ domi í ku si mii ndii andunya na, kuwɛɛ titɔ́ nje í nɔ́ wa singa do Kirisi ajo bi Ilaaɔ́. ⁴ Kirisii í je kuwɛɛ nje do ntɔ́, nɔ́ ajo iyi á faata wa, do inje ajo, nɔ́ aa ba ikpɛ́ nje si amboeɛ.

⁵ Na nju, i kpa kubii mii ndii andunya iyi wa ce ice si nje fei. Mii ndii andunya nau í je abo kaafe ku sùò, do daa laalɔ́, do bine, do kubi nfe nfe, do kɔ̀deɛ mii nkpɔ́. Ntɔ́ ntɔ́ bii í waa ce kɔ̀deɛ, mii nkpɔ́ í ya tɔ̀ si agbei Ilaaɔ́. ⁶ Mii nau be feii í ya fa idɔ̀kɔ́i Ilaaɔ́ wa si ine na iyi à kɔ́ ku jirima ideɛ. ⁷ Ine taka nje bɛɛbei í ya tako í maa ce na wo waati iyi í wa si dulum nau be na.

⁸ Amma nsei, i nyɔ́ mii nau be fei na, hai idɔ̀kɔ́, do mbɛɛte, do inɔ́ sámi. I maà ya jò arabu walakɔ́ ide ku sisi ku fita hai si gele nje na. ⁹ Nɔ́ i maà ya sɔ́a nje ibo na si na iyi í jò ì jò daa nwo do dɔ̀ɔ̀ne tã na, ¹⁰ nɔ́ i ne daa titɔ́ na. Í baa í je amanɛ titɔ́ na iyi Ilaaɔ́ woo taka nwa wa kpaasi kpele kpele ku ba í jɔ̀ nɔ́ i màa sáa sáa na. ¹¹ Bɛɛbe mɔ́ si inɔ́ nje ine gɔ́ kù je mmu, hai dimu mmu na hee do Zuifu na, hai ine na iyi à ce bango hee do ine na iyi a kù ce fei, hai ine ilɛ̀ko na do ilu iju dũdũ na, hai aru na do hai je aru na. Nju nau be fei Kirisi nju aká í je fei ndɛɛ nɔ́ í wa si ine fei.

¹² Na nju, si na iyi í jò Ilaaɔ́ í bi nje nɔ́ í cica nje í je tee na, mii iyi í jò í mu na wee, araare do jiida ku je do ara ku kaye do daa didɔ́ do temua. ¹³ Í ya yɔ̀kɔ̀ò nje temua na nɔ́ i ya kpa ideí kuraraí nje na bii ide gɔ́ í lo si anini nje. Si bei Kirisi í kpa ideí kurara nje, inje mɔ́ i ya cea nje bɛɛbe na. ¹⁴ Iyi í re mɔ́m í bi nje na. Kubiui á jò ì ya maa gbɔ́si nje jiida jiida na. ¹⁵ Nɔ́ i jò laakai ku sũ iyi Kirisi í mu nje ku maa ce ice si idɔ́ nje, domi si laakai ku sũu bei Ilaaɔ́ í kpe nje í jedɔ́ ara aká na. Nɔ́ i ya maa saabue na. ¹⁶ I jò ideí Kirisi ku kɔ́ mam mam si idɔ́ nje na, nɔ́ ku mu nje bisii ntɔ́ ntɔ́ ku ba í kɔ́ nje si cio nɔ́ i mua nje gbugbá na. ¹⁷ Si kookoosu nje do si kufɔ́ nje í ce fei ndɛɛ do irii Lafɛ́e Jesu nɔ́ i saabu Ilaaɔ́ Baaba na na saabue.

Anu akáí ine na si kuwɛɛ titɔ́

¹⁸ Ine inaabo na, i sũa mɔ̀kɔ́ nje na iri ile si bei í jò ine iyi í ne anu aká do Lafɛ́e ku ce.

¹⁹ Ine mɔ̀kɔ́ na, i bi abo nje na, i maà ya jò ì gaabu si na na.

²⁰ Ine amu na, i jirima iyeò baa nje na si ide baa yooma fei, domi bɛɛbei á dɔ́a Lafɛ́e si.

²¹ Ine baa na mɔ́, i maà kɔ́ idɔ́i ama nje na inɔ́ nja ku fɔ́.

²² Ine aru na, i jirima lafɛ́e nje na si fei ndɛɛ si andunyau ihɛ́, ku maà je bii à leekí à waa cɔ́

nye nyu akā. I jirima ŋa do ino akā ŋa si na iyi í jò ì mà bèrɛi Lafɛɛ ŋa, nɔ ku maà je mii iyi á dɔa amanɛ ŋa si nyu akāi ì waa bi ku ce ŋa. ²³ Iyi ì waa ce fei ì coo do ino akā ŋa, nɔ ku je bei Lafɛɛ ì waa cea ŋa, kù je amanɛ ŋa. ²⁴ I mà ŋa iyi Lafɛɛ á sã nɛ riba nɛ ŋa, iyi í je tubu iyi í jilɛa inɛ ŋa, domi Kirisii í je Lafɛɛ nɛ iyi ì waa cea ice ŋa. ²⁵ Amma inɛ iyi í ya maa ce laalo, á ye ribaɛ si bei laalo kucee í to, domi Ilaaɔ ci ya nya inɛ go ikā.

¹⁸ Fɔɔu ihɛ amu takam nii ñ koo wa. Amui Pɔlu ñ ce nɛ fɔɔ. I maà gbeje iyi ñ wa ile piisɔo ŋa.

Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wa si nɛ. Ami.

4

¹ Iɛe lafɛɛ ŋa, ì cea aru nɛ ŋa dee dee si bei í jò. I ye gigi iyi iɛe mɔ ì nɛ Lafɛɛ iyi í wa lele ŋa.

Iyi à dasi wa

² I temua si kutoo ŋa, ì ya maa tɔo Ilaaɔ waati kama fei nɔ ì maa saabuɛ ŋa. ³ Nɔ ì ce nwa kutoo ŋa ku ba Ilaaɔ ku fũ nwa kpāa ka waaɔo ideɛ, ku ba ka yɔkɔ ka sisi asihi Kirisii. Na asihi ñ waɔ piisɔo nsei. ⁴ Na nyu, ì ce kutoo ŋa ku ba n yɔkɔ n sisi asihi si bei í jò ku ba inɛ ŋa a mà ideu sãa sãa.

⁵ I je kuwɛɛ nɛ do laakai ŋa si inoi hai dasi naane ŋau. I ya ce ice jiiida si waati iyi ì nɛ fei ŋa. ⁶ I ya jò ide nɛ ku dɔ ku gbɔ nɔ ku too kpāa, ku ba ì mà si bei í sã ì jɛa inɛ fei ide ŋa.

Fɔɔi sukudɔ

⁷ Tisiki baakoo nwa, nyu iyi í je woo ce ice ilu naane do minjisiã si icei Lafɛɛ, á sisi nɛ baau m fei. ⁸ Ñ wa n bɔo wai bi tu nɛ ku sɔ nɛ bei à wɛɛɔ, nɔ ku tũ ido nɛ. ⁹ Onezimu, baakoo nwa ilu naane, iyi í je inɛi ide nɛui á suu wa. Anjai aa sisi nɛ mii iyi í ba wa ihɛ fei.

¹⁰ Aritaaki iyi awaɔ à wa piisɔo í ce nɛ fɔɔ. Maaku ifai Baanabasiu mɔ wa ce nɛ fɔɔ. Ñ nɔ ñ sisi nɛ idei Maakuu tã wo. Bii í naa bi tu nɛ ì gbaa do ino didɔ ŋa. ¹¹ Jesu iyi à waa kpe Zusitu, nyu mɔ ì ce nɛ fɔɔ. Amanɛ mɛɛta ŋau aɲa akāi à je Zuifu woo dasi Jesu naane ŋa iyi à waa bam ice ku ce na bommai Ilaaɔ. À muum gbugbã ntɔ ntɔ.

¹² Epafaasi, inɛi ide nɛ, woo ce icei Jesu Kirisii, nyu mɔ ì ce nɛ fɔɔ. Waati kama fei í ya maa jabui ku maa ce kutoo na iri nɛ ku ba ì jã si idei Ilaaɔ nɔ ì yɔkɔ ì leekɔ si dim dim ŋa nɔ ì tã sɔlu ì maa ceɔ idɔɔbii Ilaaɔ fei ŋa.

¹³ An yɔkɔ n je seɛɔɛ iyi wa ce lasabu nɛ ntɔ ntɔ, do inɛ ŋa iyi à wa Laodisee do Herapolisi.

¹⁴ Luku lokotoro kpaasi jiiida nwau, nyu do Demasi à ce nɛ fɔɔ.

¹⁵ I ce inɛ nwa ŋa iyi à wa Laodiseeu fɔɔ do abo iyi à waa kpe Nɛnfa do inɛi igbei Jesu ŋa iyi à ya tɔtɔo kpasɛɛ. ¹⁶ Bii ì cio tia u ihɛ ì tã ŋa ì na inɛi igbei Jesu ŋa iyi à wa Laodiseeu a cioɛ. Nɔ bii inɛi Laodisee ŋau mɔ à cio tia iyi ñ samba nɲau à tã, aɲa mɔ aa samba nɛ wa ì cioɛ ŋa. ¹⁷ Nɔ ì sɔ Aasipu ku dasi icei Lafɛɛ iyi à jilɛau iju ku ba ku yɔkɔ ku faataɛ.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Tesalonika ɲa

Pɔlu í ce inɛi Tesalonika ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timotee, à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Jesu ɲa iyi í wa Tesalonika ɲa, inɛe iyi í je ti Ilaaɔ Baaba do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi ɲa. Didɔ do laakai ku sù ku wee nɲe.

Naane ku dasii inɛi Tesalonika ɲa

² À ya ka maa saabu Ilaaɔ waati káma fei na irii inɛ fei, à ya ka nɔ ka maa ye gígí ɲe si kutɔw nwa. ³ À waa ye gígí ɲe si wajui Ilaaɔ Baa nwa do yaase bei í dasi naane nto nto ɲa, do bei í bi inɛ ɲa do bei í ya maa cɔ kpáai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi dim dim ɲa. ⁴ Inɛe inɛ nwa ɲa, inɛe iyi Ilaaɔ í bi, à mà iyi í cica ɲe í je tee ɲa. ⁵ Nɔ laabaau jiidai iyi à sisi nɲe wo kù naa bi tu ɲe do ide nɲu aká, amma do gbugbáí í naa, do sobii Hundi Ilaaɔ aɲo, nɔ sika káma kù wa si. Inɛe taka nɲe í mà bei à je kuwee nwa si anini nɲe na aranfaani nɲe. ⁶ Inɛe mɔ í too si kuce nwa do ti Lafɛɛ, domi í gba ideí Ilaaɔ ɲa do inɔ didɔ iyi Hundi é mu nɲe, baa do iyi í naa nɲe ijuukpá nla nla wa. ⁷ Si beɛbe, í baa í je yaase jiidai iyi woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Masedoni do Geresi fei aa yɔkɔ a too si. ⁸ Nto nto ideí Lafɛɛu í fangaa hai bi tu ɲe, kù je si Masedoni do Geresi nɲu aká. Amma baau naane ku dasi nɲe si Ilaaɔ í fangaa bii fei hee kù je baa tilasi mɔm ka fɔ ideu. ⁹ À waa fɔ bei í mu wa ɲa si waati iyi à naa bi tu nɲe, do bei í jò iwɛ ku tɔw ɲa, í kpaasi idɔ í sinda si Ilaaɔ ɲa ku ba í ceaa ice ɲa, nɲu aká iyi í je Ilaaɔ do nto nɔ nɲui í je icui kuwee. ¹⁰ Nɔ à gbɔ bei í waa degbe Jesu amaɛu ku nyi wa hai lele ɲa. Nɲui í je inɛe iyi Ilaaɔ í jì hai si bale, nɔ à na ku faaba wa hai si idɔkɔi Ilaaɔ iyi wa naa.

2

Ice iyi Pɔlu í ce Tesalonika

¹ Inɛe inɛ nwa ɲa, inɛe taka nɲe í mà kunaan nwa bi tu ɲe kù je ngbe. ² Í mà ɲa iyi à bú wa, à kpá wa iju Filipi be à bei à naa bi tu ɲe. Do nɲu fei, Ilaaɔ í mu nwa wɔkɔ à sisiɔ laabaau jiidai si anini nɲe, baa do iyi inɛ ɲa à bi a ganji wa nto nto. ³ Kurara kù wa si waazi nwa, nɔ baa yaase bei à waa sisi nɲe ideu í je dee dee, a kù waa dí iju nɲe. ⁴ Amma si bei Ilaaɔ í dasi wa naane, í so laabaau jiidai í da nwa si awɔ, beɛbe moi à waa sisi ideu. A kù waa coo si bei á dɔa amanɛ ɲa si. À waa cooi bei á dɔa Ilaaɔ si, nɲu iyi í mà yaasei idɔ nwa. ⁵ Inɛe taka nɲe í mà sáa sáa ɲa nɔ Ilaaɔ í je seeda nwa iyi a kù lele ɲe do ide didɔ go, a kù nɔ a kù ce waazou ku ba ka gba fia nɲe. ⁶ Nɔ a kù waa de saabu bi tu ɲe walakɔ bi inɛ go ɲa, ⁷ baa bii aa ka yɔkɔ ka nyisi ɲe gbugbá nwa wo si na iyi í jò à je woo bei Kirisi ɲa. Amma à ce ice do daa didɔ

si anini nɲe bei iyei ama í ya ce do amaɛ ɲa. ⁸ Si na iyi í jò à bi ɲe nto nto, à ya ka tá sɔlu, kù je ka na ɲe laabaau jiidai Ilaaɔ nɲu aká, amma do kuwee awa taka nwai, domi à ne kubi nɲe nto nto. ⁹ Inɛe inɛ nwa ɲa, í waa ye gígí bei à ce ice si anini nɲe hee à gbɛɛji. À ce ice dasá do idú ku ba ka mà je asoi inɛ go nɲe si waati iyi à waa sisi laabaau jiidai ideí Ilaaɔ si anini nɲe.

¹⁰ Inɛe í je seeda nwa ɲa do Ilaaɔ takae iyi iseene nwa si wajui inɛe woo dasi Jesu naane ɲaui í má, í je dee dee, nɔ taale káma kù wa si. ¹¹ Inɛe fei í nɔ í mà ɲa iyi à ce nɲe bei baa í ya cea amaɛ ɲa. ¹² À mu nɲe gbugbá, nɔ à tù idɔ nɲe, nɔ à tɔw ɲe nto nto í jò í maa ne ɲa si bei á sɔa Ilaaɔ si, nɲu iyi í kpe ɲe si bommaɛ do si amboee.

¹³ À ya ka maa saabu Ilaaɔ aɲo fei domi si waati iyi à waazo nɲe í kù doo ideu si ideí amanɛ ɲa, amma í gbaa ɲai si ti Ilaaɔ. Nɔ beɛbe moi í je do nto, nɔ wa ce ice si inɛe woo dasi Jesu naane ɲa. ¹⁴ Inɛe inɛ nwa ɲa, mii iyi í ba igbei inɛi Jesu Kirisi ɲa iyi à je ti Ilaaɔ si ilei Zudee, nɲui í ba inɛe mɔ nsei. Nto nto í ye ijuukpá ɲa hai bi inɛe ide nɲe ɲa, bei inɛe ɲau mɔ à ye bi Zuifu ɲa. ¹⁵ Zuifu ɲau í kpa Lafɛɛ Jesu do walii ɲau, nɔ à kpá awa mɔ iju. Daa ɲa ci ya dɔa Ilaaɔ si, nɔ à je mbɛɛi inɛ fei. ¹⁶ À ganji mɔm ka cea dimi mmu ɲa waazo iyi á jò a ba faaba. Beɛbei dulum du ɲa iyi à ya maa ce waati káma fei í teese wa kɔɔsi wa caa. Amma idɔkɔi Ilaaɔ í fuka si iri nɲa bebei.

Pɔlu í bi inɛi Tesalonika ɲau ku ye má

¹⁷ Inɛe inɛ nwa ɲa, si bei à kpeɔ nɲe ku ye, nɔ à feɛfeɛ nɲe do ara baa do iyi kù je do idɔ, à waa ce beɛe nɲe nto nto à waa ce kookaai ku ba ka ye ɲe. ¹⁸ À bi ka nyi wa bi tu ɲe be má wo, nɔ amu Pɔlu nɔ dasi idɔ ise feɛfelo n naa be, amma Seetam í da nwa kpáa. ¹⁹ Aɲo iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa, yoomai á je kpáa ku cɔ nwa do inɔ didɔ nwa. Mii aa ka tɔwɔ fufu má si wajue bii kù je inɛ. ²⁰ Ntoí, na iri nɲeí aa ka tɔwɔ fufu nɔ aa ka ne inɔ didɔ na iri nɲe.

3

¹ Nɲui í jò waati iyi idɔ nwa í kɔ ku sù, à lasabu iyi amu aká n gbe ilui Atení. ² Nɔ à be Timotee, inɛ nwa iyi wa ce ice do Ilaaɔ aɲo si icei laabaau jiidai Kirisiu. À bɔɔ bi tu ɲe ku ba ku sobi ɲe í leeki si dim dim ɲa, nɔ ku mu nɲe gbugbá si naane ku dasi nɲe, ³ ku ba baa inɛ aká nɲe ku mà jò ijuukpáu ku da zigie. Inɛe taka nɲe í waa má si ɲa, inɛ nɲu kù ne bei á ce iyi kù ba wa. ⁴ Baa hai waati iyi awae ɲa à wee, à ya ka sɔ ɲe wo ka ni aa kpá wa iju. Beɛbe moi í nɔ í ce, si bei í waa mà si sáa sáa ɲa. ⁵ Nɔi í jò waati iyi idom í kɔ ku sù, nɔ be Timotee bi tu ɲe be ku ba n mà bei naane ku dasi nɲe wa ye. N wa n ce nɲo Seetam, woo lele inɛu, ku maa

na ku lele nje i ce dulum nja, no ice nwa ku maa na ku je ngbe.

⁶ Amma nsei iyi Timotee i baa hai bi tu nje, i sɔ wa laabaau jiidai naane ku dasi nje do kubi nje. I sɔ wa iyi i ya maa ye gigi nwa do kubi nja no i waa bi ku ye wa nte nto si bei awa taka nwa mo a waa bi ku ye nje. ⁷ Na nju, nje ine nwa nja, baa bii i je a ye ijuukpa do wahala fei, ino nwa de i tu do saabui naane ku dasi nje. ⁸ Bebei ido nwa i baa, si bei i waa leeki si kpai Lafee dim dim nja. ⁹ Zaka beirei aa ka yoko ka saabu Ilaad na ino dido nla nla iyi a ne si wajui Ilaad Lafee nwa na iri nje. ¹⁰ Daso do idu fei a waa tooe nto nto ku jo ka ye nje do iju ma, ku ba mii iyi wa gaizia nje si naane ku dasiu ka koo nje si.

¹¹ Ilaad Baa nwa takae do Lafee nwa Jesu a ce nwa kpa ka naa bi tu nje. ¹² No Lafee ku koo nje si kubi si nje duuso do si ine fei hee ku to bei awa mo a bi nje. ¹³ No ku jo ido nje ku leeki si dim dim, ku jedo dee dee, ku maane taale go si wajui Ilaad Baa nwa, si waati iyi Lafee nwa Jesu a nyi wa do ine nja iyi i cica fei.

4

Kookoosu iyi wa dsa Ilaad si

¹ Ine ine nwa nja, a ko nje si bei i sfa i maa ne nja ku ba ku dsa Ilaad si. Ntoi, i waa ce beebe ta nja. Amma iyi i gbe nsei, a waa too nje do irii Lafee Jesu, i hanya i ce beebe i maa koo nja. ² Nto nto, i ma iko nja iyi a ba hai bi Lafee Jesu no a so nje. ³ Mii iyi Ilaad i bi si nje, nju i je i ma nja, waato i no ara nje mam mam i ma a ya ce sakara nja. ⁴ Ine fei i sfa i ma ara nje ku mu no kuwee nje ku ma no ne beere, ⁵ ku ma a ti ku je do kadei ara bei dimi mmu nja a waa ce, anja iyi a ku ma Ilaad. ⁶ Si ideu ihē, ine go ku ma a raraa kpaasie walako juo taki, domi Aso Lafee a kpa woo ce mii beebe nja fei iju. A no a so nje a konkom du nje ta a ni i ce laakai nja. ⁷ Ilaad ku kpe wa ka naa ka maa ce sakara, amma i bi ka je ine kuma nja. ⁸ Na nju, ine iyi i kosi iko nja ihē, ku je amanei i kosi amma Ilaad takaei, nju iyi i mu nje Hundee.

⁹ Iyi i je kubii woo dasi Jesu naane nja, ku je tilasi a ko nje wa, domi Ilaad i nyisi nje si bei i jo i bi nje nje duuso. ¹⁰ Ntoi, i ne kubii nje ta nja hee do woo dasi Jesu naane nja iyi a wa ilei Masedani fei. Amma a waa too nje, nje ine nwa nja, i hanya i ya maa ce beebe i maa koo nja. ¹¹ I kookaai ku ba i ya wa si anu aka nja, no i ya ce wai ara nje nja, no i ya ce ice do awo nje ku ba i ba mii iyi aa maa weeo nja si bei a jile nje. ¹² Bii i waa ce beebe nja, isene nje a ne beere baa si wajui hai dasi Jesu naane nja, no i kaa je asoi ine kama nja.

Kunyii Lafee wa

¹³ Ine ine nwa nja, a ku bi i wee hai ma yaase iyi i je ti ine nja iyi a ku nja, ku ba i ma ne ino ku fo, bei ine nja iyi a gbe, anja iyi a ku ne kpaa go iyi a waa co. ¹⁴ Awa a dasi naane iyi Jesu

i ku, no i ji hai si bale ma. Beebe moi a dasi naane iyi ine nja iyi a dasi Jesu naane a bei a ku, Ilaad a ji anja mo ma hai si bale.

¹⁵ Iyi ihē iko Lafee a waa so nje be. Awa iyi aa ka wee si hunde si waati iyi Lafee Jesu a nyi wa, a kaa ka cuaa iku nja. ¹⁶ Waati nju, aa ka gbo anu ku do, do imui amaleka nla do anui kaakaki Ilaad. No Lafee takae a kita wa hai lele. Ine Kirisi nja iyi a ku, anja aa tako a ji. ¹⁷ Si anyi nju, awa iyi a wee si hunde si waati beebe, a so wa awao nja ajo si kudui iji, na ka ko Lafee lele be. Si bebei aa ka maa wee do Lafee hee do ajo fei. ¹⁸ Na nju, i jo i ya maa mua nje gbugba nja na ideu ihē.

5

¹ Ine ine nwa nja, iyi i je ide i ajo do waati si bii mii nja be a na ku ce, ku je tilasii ka ko nje. ² Ine taka nje i waa ma saa saa nja iyi Lafee a na ku nyi wai si ajo iyi ine kama kaa ma, bei woo ce ile nja a ya naa idu. ³ Waati iyi ine nja a waa ni laakai ku su i wee, ziglida ku wee ma, be gbaka iri ku kpai andunya a boe nja, bei ara kuro i ya ba baasi. A kaa ba bii aa sa a bo ma. ⁴ Amma nje ine nwa nja, i ku wa si ilu kuku nja hee ajo ku zamba nje bei kunaai ile. ⁵ Ine fei i je inei nya kuma nja do inei dasa nja. A ku je inei idu nja iyi a wa si ilu kuku. ⁶ Na nju, ka ma a si njoo bei ine nja iyi a gbe, amma i sfa ka wo njoo ka maa ceo laakai ara nwa. ⁷ Idui ine nja a ya si njoo, no idu moi woo mo ate nja a ya mo ate ku maa kpa nja. ⁸ Amma awa iyi a je inei dasa nja, i sfa ka ya ce laakai ara nwa. Ka jo naane ku dasi do kubi ku degbe wa bei iboi igu, no kpai faaba ku co ku je nwa bei fulai iso. ⁹ Nto nto, Ilaad ku kpe wa ka naa ka ye idokoe, amma ku ba ka ba faaba do saabui Lafee nwa Jesu Kirisi. ¹⁰ Nju i ku na iri nwa ku ba bii a wee si hunde si waati iyi a nyi wa walaka bii a no a ku moi, ka wee do nju ajo. ¹¹ Na nju, i ya mua nje gbugba nja no i ya maa sobi nje ku ba i la si naane ku dasi nje, si bei i waa ce ta nja.

Idei ankanyi do fode

¹² Ine ine nwa nja, a waa too nje i ya jirima ine nja iyi a waa ce ice nto nto si ino nje, ine nja iyi Lafee i jo a waa gba nje no a waa nyisi nje kpaa. ¹³ I jo i ne kubi nja jida no i ma beere nja nja na irii ice nja. I ya jo i weeo laakai ku su nje duuso.

¹⁴ A waa too nje nje ine nwa nja, i so ilu ika nja a ce laakai. Ine nja iyi a monga munya, i mu nja gbugba. I sobi hai ne gbugba nja. I temua do ine fei nja. ¹⁵ I ce laakai nja i ma a jo ine go ku saa kpaasie laalo, amma i hanya i cea nje jida waati kama fei nja do ine nja iyi a gbe fei.

¹⁶ I jo i ya ne ino dido waati kama fei nja. ¹⁷ I ce kutoo hai ne koo nja. ¹⁸ Bei i jedo fei i saabu Ilaad nja. Bebei Ilaad i bi i ce nja si kuwee nje do Jesu Kirisi.

¹⁹ I maà ganji Hundai Ilaaš ku ce ice si
 ɲe. ²⁰ I maà donda amuai walii ku ce ɲa.

²¹ Amma i jò i wūa mii fei ɲa nɔ i mu iyi í sía
 ɲa. ²² I mu ara nɲe si kpāai laalo fei ɲa. ²³ Nɔ
 Ilaaš takae, nɲu iyi í je icui laakai ku sū, ku
 nya ɲe i je titɛɛ mam mam ɲa, nɔ ku degbe
 hunde nɲe do laakai nɲe do ara nɲe, taale gɔ
 ku maà wa si, hee ku tóò ajo iyi Lafɛɛ nwa
 Jesu Kirisi á nyi wa. ²⁴ Ilaaš, nɲu iyi í kpe ɲeu,
 í nɛ naanɛ, á nɔ ku ce fei ndɛɛ.

²⁵ Iɲe inɛ nwa ɲa, i ce nwa kutɔɔ ɲa.

²⁶ I ce inɛ nwa ɲa fei fɔɔ do kubi ɲa.

²⁷ Ñ wa n tɔɔ ɲe do irii Lafɛɛ, i cioa inɛ nwa
 ɲa fei tiau ihɛ.

²⁸ Nɔ didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wa si
 ɲe.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Tesalonika na

Polu í ce inei Tesalonika na fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timotee, à ce nje fɔɔ, inje inei igbei Jesu na iyi í wa Tesalonika, inje iyi í je ti Ilaaɔ Baa nwa do ti Lafɛe Jesu Kirisi. ² Ilaaɔ Baaba do Lafɛe Jesu Kirisi a mu nje didɔ do laakai ku sũ.

Ilaaɔ á kiiti ine na si ajo iyi Kirisi á nyi wa

³ Inje ine nwa na, í sɛa ka ya maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na iri nje. I jò ka maa ce beɛbe domi naane ku dasi nje wa kɔɔsi ntɔ ntɔ, nɔ kubi iyi í ne inje duusɔ í la wa kɔɔsii. ⁴ Njɔi í jò à waa tɔɔ fufu na iri nje si igbei inei Ilaaɔ na na temua nje do naane ku dasi nje si ijuukpá do wahala nje fei.

⁵ Iyi ihɛi wa nyisi kam kam iyi kiitii Ilaaɔ í je dee dee, domi ijuukpá iyi í ye fei na iri bommai Ilaaɔi. Njui á jò Ilaaɔ ku ka nje si ine na iyi à to a lɔsi bommae. ⁶ Ntɔi, Ilaaɔ á ce iyi í je dee dee. Ine na iyi à waa kpá nje iju, á sã nja ijuukpá. ⁷ Nɔ inje iyi í waa ye ijuukpá nja á mu nje kusimi do awa taka nwa. Iyi be á cei si waati iyi Lafɛe Jesu á faata wa hai lele do amaleka ilu gbugbãe na. ⁸ Á naai do ina sásá ku ba ku kpá ine na iyi á kù mà Ilaaɔ iju, aja iyi á kù waa jirima laabaau jiidai Lafɛe nwa Jesu. ⁹ Gbese iyi aa sã nja njui í je nfe ku ce hee do ajo fei. Aa fɛɛfɛ do Lafɛe Jesu do si amboe ilu gbugbãe ¹⁰ si waati iyi á nyi wa ku je ilu jirima bi ine na iyi à je tɛɛ, nɔ ine na iyi à dasie naane na fei aa maa cɔɔ do beɛɛɛ si ajo nju. Inje taka nje aa wa inɔ nja na, domi í dasi seɛda iyi à je njeu naane na.

¹¹ Na njɔi í ce à waa ce kutɔɔ ajo fei na iri nje. À waa tɔɔ Aɔ Lafɛe nwa ku jò í je kuwɛɛ nje dee dee si bei í jò ine na iyi à gbo kukpee a ce. Nɔ à waa tɔɔ má gbugbãe ku jò í ce jiidai iyi í waa dasi idɔ na nɔ ku jò kookoosui naane ku dasi nje ku kɔ. ¹² Beɛbe irii Lafɛe nwa Jesu á baɔ amboe hai bi tu nje, nɔ inje mɔ í baɔ amboe hai bi tɛɛ na, do saabui didi Ilaaɔ do Lafɛe nwa Jesu Kirisi.

2

Woo ce laalo

¹ Inje ine nwa na, í jò n fɔ ideí kubaai Lafɛe nwa Jesu Kirisi do kutɔɔ nwa do nju ajo. N wa n tɔɔ nje ² í maá jò idɔ nje ku dede nya nya bii ine go na à ni ajoí Lafɛe í to wa tá. Nɔ í maá jò ku mu nje biti bii à ce waliie walakɔ waazɔe, walakɔ baa bii à niawai à kɔɔ beɛbe. ³ Í maá jò ine go ku dí iju nje si ide kãma. Ajoí Lafɛe ku bei ku to wa ine nkpoi á fũsi naane ku dasie awɔ. Si anyii nju, ine iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa, nju iyi í je amai nfe ku ce. ⁴ Mbeɛi Ilaaɔi wa je. Á so arae ku re mii fei, nɔ ku kɔsi

Ilaaɔ do mii iyi ine na à waa tɔɔ fei. Kpasɛi Ilaaɔ mɔm nii á koo ku bubu ku maa kpe arae Ilaaɔ.

⁵ Í kù ye gigi iyi í sɔ nje ideu ihɛ tá waati iyi n wa bi tu nje? ⁶ Amma titá ngɔɔ wa ganjie ku naa nsei, í nɔ í mà sãa sãa mii iyi í je na. Si beɛbe, kaa naa bii kù je waatie í to. ⁷ Ntɔ ntɔ laalo wa ce tá si asii, amma í gbe ine iyi wa ganjieu ku nɛ ku bei ku fita gbugbãa. ⁸ Si anyii nju, ine iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa nɔ amboei kunaai Lafɛe Jesu ku kpa irie. Jesuu, njui á kpa do futui gele. ⁹ Ine iyi wa ba Ilaaɔ jau á naai do gbugbãi Seetam, nɔ ku ce maamaake dimi iká iká fei do dobu dobu na ku dɔ dɔ iju ine na. ¹⁰ Á nɔ ku ce laalo dimi iká iká baa yooma fei ku dɔ dɔ iju ine na iyi à waa bɔ nfe ku ce. Aa ce nfe domi á kù ne kubii ntɔu iyi á faaba na. ¹¹ Njɔi í jò Ilaaɔ á samba banlala nla nla wa si na ku ba a ya dasi ibo naane. ¹² Beɛbe mɔi ine na iyi á kù dasi ntɔ naane, nɔ à waa ce laalo do inɔ didɔ, aa so taale dei.

À cica nje í baɔ faaba na

¹³ Inje ine nwa na, inje iyi Lafɛe í bi, à ne ka ya maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na iri nje, domi Ilaaɔ í cica nje hai sinte í baɔ faaba na do gbugbãi Hundee, do naane nje iyi í ne si ntɔu na. Hundeu njui í jò í je ine kumá na. ¹⁴ Mii iyi Ilaaɔ wa le mbe waati iyi í kpe nje do laabaau jiidau iyi à sisi nje, ku ba í ne ikpɛ si amboei Lafɛe nwa Jesu Kirisi. ¹⁵ Na nju, inje ine nwa na, í leekí dim dim í mu ide na iyi à kɔ na si geleɔ gele walakɔ si tia nwau.

¹⁶ Nɔ Ilaaɔ Baa nwa, nju iyi í bi wa, nɔ do saabui didɛe í mu nwa gbugbã iyi kù ne kɔɔ do kpáa ku cɔ jiidai, nju do Lafɛe nwa Jesu Kirisi takae ¹⁷ a mua idɔ nje gbugbã, nɔ a jò í leekí si dim dim í ceɔ ice jiidai do ide jiidai fei na.

3

Pɔlu í ni a cea nja kutɔɔ

¹ Iyi í gbe, inje ine nwa na, í ce nwa kutɔɔ na ku ba ideí Lafɛe ku fangaa gbã gbã nɔ ine na à mà beɛɛɛ, si bei í ce si anini nje. ² Í ce kutɔɔ na ku ba Ilaaɔ ku nya wa hai si awɔi amane laalo hai ne iri nja, domi kù je ine feii wa dasi ideu naane.

³ Amma Lafɛe ilu naanei. Á mu nje gbugbã nɔ ku degbe nje na irii Seetam, ine laalɔ.

⁴ Lafɛe í jò à dasi nje naane. À mà iyi mii iyi à jile njeu í waa cɔɔ na, nɔ beɛbeí aa ce í maa koo na.

⁵ Nɔ Lafɛe ku jò kubii Ilaaɔ ku kɔsi si idɔ nje do temua iyi Kirisi takae wa mu nwa.

Í sɛa amane ku ce ice

⁶ Inje ine nwa na, à waa tɔɔ nje do irii Lafɛe nwa Jesu Kirisi, í jò kpaasi woo dasi Jesu naane baa yooma fei iyi à je ilu ika na nɔ a kù waa tɔɔ si kukosi iyi à na njeu. ⁷ Inje taka nje í

mà n̄a iyi í s̄la i sisi daa n̄a. Í s̄la i sisi daa n̄a n̄a domi a kù je kuwεε n̄a si anini n̄je do ika. ⁸ A kù j̄ò inε ḡo ku wo wa nfe nfe hai s̄ā fia, amma à ya ka maa ce icei nt̄o nt̄o aleò daak̄o hee ka gbεεji ku ba ka maà je asoi inε ḡo. ⁹ Kù je a ni a kù ne kp̄āε, amma à bi awa taka n̄a ka nyisi n̄je yaase jiida iyi in̄je m̄o aa ȳok̄o i sisi, ¹⁰ domi baa waati iyi à wa bi tu n̄je à s̄ō n̄je à ni, inε iyi kù bi ice ku ce, kù ne a j̄ò laf̄εε ku je.

¹¹ Wee à gb̄o iyi inε ḡo n̄je n̄a ilu ika n̄ai iyi a kù waa ce nḡoḡo í gbe w̄obia ku ḡū. ¹² À waa s̄ō amane ðimi bεεbe n̄a a t̄ō n̄a suuru na irii Laf̄εε Jesu Kirisi, a ya ce ice ku ba a wo ara n̄n̄a.

¹³ Amma in̄je inε n̄a n̄a, i maà ya gbεεji do jiida ku ce. ¹⁴ Inε iyi í k̄o ku gb̄o ide iyi à k̄o si tiau ih̄ē i laak̄ae n̄a n̄o i maà j̄ò nḡoḡo ku kosi n̄je do n̄ju, ku ba anȳo ku muu. ¹⁵ Amma do n̄ju fei i maà ti i doōae bei mbεε, amma i nyisie kp̄āa bei inε n̄je.

F̄ōi ank̄āanyi

¹⁶ N̄o Laf̄εε, n̄ju iyi í je icui laakai ku s̄ū, ku mu n̄je laakai ku s̄ū waati k̄āma fei si mii iyi í ba n̄je fei. Laf̄εε kú wεε do in̄je fei.

¹⁷ Amui P̄olu, ñ ce n̄je f̄ō. F̄ōu ih̄ē, do aw̄oi amu takam nii ñ k̄oò. N̄jui í je s̄εεdam si tiam n̄a fei. Kuk̄am nii mbε.

¹⁸ N̄o did̄si Laf̄εε n̄a Jesu Kirisi kú wεε do in̄je fei.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Polu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amu Pɔlu ñ wa n ceɛ fɔɔ, amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi. Ilaaɔ woo faaba nwa do Jesu Kirisi, nɲu iyi à waa cɔ kpɔaɛ, aɲai à jilɔɔ si n je woo bɛ.

² Ñ ceɛ tiauw ihɛ wai Timotee, awɔ iyi ì yɛ bei ama abim si kpɔai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sù.

I ce laakai woo kasi cio ilu ibo ɲa

³ Nsei, ñ bi í buba Efɛɛzu si bei ñ sɛɛ wo si waati iyi ñ bɔ ilɛi Masedani. Inɛ gɔ ɲa à wa bɛ iyi à waa kɔ inɛ ɲa si cio mmu. Ganji ɲa. ⁴ Sɔ ɲa a maà ti a dasi laakai ɲa si ide ɲa iyi inɛ ɲa à bu à waa fɔ do irii bala nwa ɲa iyi à ya maa de ku mà. Nɲu ɲau bei wa naaɔ kakɔɔ ɲa wa, kaa nɔ kù mua inɛ ɲa gbugbã si naane ku dasi ɲa icei Ilaaɔ ku bei ku bɔ waju. ⁵ Amma mii iyi à waa le à waa sɔ ɲɛɔ ideu ihɛi í je kubi nɲɛ ku kɔɔsi, kubi iyi wa naa hai si idɔ iyi í má, do idɔ hai nɛ taale. ⁶ Wee inɛ gɔ ɲa à yaa hai si ideu ihɛ nɔ à koo à lɔ si kakɔɔ nfe ku ce. ⁷ Á bi aɲa a je woo kɔ inɛ ɲa si cioi woodai Ilaaɔ, amma aɲa taka ɲa a kù mà yaasei ide iyi à waa fɔ baa do iyi à waa fɔɔ do naane nla.

⁸ Awa à mà iyi wooda í sɛa bii amane ɲa à waa ceɔ ice si bei í jɔ. ⁹ Nɔ à mà iyi a kù jilɛ wooda na inɛ dee dee ɲa. Á jilɔɔ na woo donda wooda ɲa, do hai gɔɔ ide ɲa, do ilu dulum ɲa, do inɛ ɲa iyi a kù mà bɛɛrei Ilaaɔ walakɔ mii ɲa iyi à je tɛɛ, do inɛ ɲa iyi à waa kpa iyɛɔ baa ɲa ɲa, do woo kpa inɛ ɲa, ¹⁰ do woo ce sakara ɲa, do inɛmɔkɔ ɲa iyi à ya maa sùɔ nje, do inɛ ɲa iyi à waa ce inɛ ɲa ile à waa ta, do woo sɔ ibo ɲa, do woo ceekpe si ibo ɲa, do inɛ ɲa iyi à waa ce mii baa yooma fei iyi kù waa too si cio jiida. ¹¹ Cio jiidau í naai hai si laabaau jiida iyi à daam si awɔ. Ilaaɔ ilu amboei iyi í ya weea inɛ ɲai laabaau jiidau wa fãa.

Í saabu Ilaaɔ na araareɛ

¹² Ñ saabu Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa, nɲu iyi í muum gbugbã ñ ceɔ icɛm. Ñ saabuɛ si na iyi í jɔ í kam ilu naane nɔ í cicaam si iceɛ, ¹³ baa do iyi ñ ya n maa n fɔ laalɛ wo nɔ ñ ya n maa n kpɔa iju nɔ idɔɔkɔm ci ya jl. Do nɲu fei, í ce araarem si bei n kù mà mii iyi ñ wa n ce, si na iyi í jɔ n kù dasie naane wo. ¹⁴ Nɔ wee didɔi Lafɛɛ nwa í caa sim, nɔ í jɔ ñ dasie naane nɔ ñ nɛ kubii inɛ ɲa. ¹⁵ Ide ilu naane iyi í jɔ í yɔ awɔ í gba ɲa mam mam. Ideu wee. Jesu Kirisi í naai si andunya ku faaba ilu dulum ɲa. Amui ñ rɛ ɲa do dulum, ¹⁶ amma Ilaaɔ í ce araarem ku ba Jesu Kirisi ku yɔkɔ ku nyisi

temua hai nɛ kɔɔɛ si amu iyi ñ je inɛ ngboi ilu dulum ɲa. Nɔ ñ bi n jea inɛ ɲa iyi aa na a dasie naane a ba kuwɛɛ hai tã yaase jiida. ¹⁷ Ilaaɔ nɲu akai í je ilaalu hee do aɲɔ fei, ci ya ku nɔ a ci ya yɔɔ do iju. Ka saabuɛ nɔ ka mà bɛɛɛɛ hee do aɲɔ fei. Ami.

¹⁸ Timotee amam, ide iyi ñ wa n jilɛɛ wee si bei à ce walliɛ wo na iriɛ. Jɔ idei walliu ku je jɲɛi igũɛ iyi aa maa jabuɔ í ceɔ igũ jiida. ¹⁹ Leekí dim dim si naane ku dasie nɔ í maà ce nkãma iyi á jɔ idɔɛ ku ye taaleɛ. Amma inɛ gɔ ɲa ngu ɲa à kɔ ku gɔɔ lasabu jiida iyi idɔ ɲa wa sɔ ɲa nɔ à jɔ naane ku dasi ɲa í ce nfe. ²⁰ Si inɔ ɲai Himeneɔ do Alesandu à wa, nɔ ñ so ɲa ñ daa Seetam si awɔ ku ba a mà iyi kù sɛa a maa fɔ laalɔi Ilaaɔ.

Ide i kutɔɔ

2

¹ Mii sinte iyi ñ wa n tɔɔ ɲɛi í je í ya ce kutɔɔ ɲa. Mii iyi í nɛ bukaataɛ fei, í ya tɔɔ Ilaaɔ ɲa nɔ í ya ce kutɔɔ na irii inɛ fei ɲa nɔ í ya saabu Ilaaɔ na iri ɲa ɲa. ² Nɔ í ya ce kutɔɔ ɲa na irii inɛ ngboi ile ɲau hee do inɛi anyi ɲa ɲau fei, ku ba ka yɔkɔ ka je andunya nwa do laakai ku sù, nɔ ka ya ce kuwɛɛ jiida ku ba inɛ ɲa a mà bɛɛrei Ilaaɔ. ³ Dimii kutɔɔ bɛɛbei í sɛa nɔ í ya dɔɔa Ilaaɔ woo faaba nwa si. ⁴ Í bi bɛɛbei domi í bi inɛ fei ku ba faaba nɔ ku mà ntɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ Ilaaɔ akai í weɛ, nɔ inɛ akã mɔi í wa si afei Ilaaɔ do amane ɲa ku ba ku jɔ amane ɲa a dɔ do Ilaaɔ. Lafɛɛu nɲui í je Jesu Kirisi, nɲu iyi í baa í je amane, ⁶ nɔ í na araɛ ku yaɔ inɛ fei hai si dulum deɛ. Bɛɛbei si waati jiidaɛ í nyisi wa iyi Ilaaɔ í bi amane fei ku ba faaba. ⁷ Na nɲui Ilaaɔ í cicaam n je woo waazɔ do woo bɛ, nɔ n kɔ dimi mmu ɲa si cio si ide ntɔ nɔ n sɔ ɲa a dasi Jesu naane. Ntɔi ñ wa n fɔ n kù wa n so ibo.

⁸ Na nɲu, tengi bii í ya ce kutɔɔ ɲa fei, bii inɛmɔkɔ ɲa à wu awɔ lele à waa ce kutɔɔ, ñ bi ku ya je do idɔ kumá, idɔɔkɔ do kakɔɔ ku maà ya wasi.

⁹⁻¹⁰ Bɛɛbe mɔi ñ bi inaabo ɲa a ya dasi jɲɛ ku nɛ bɛɛɛɛ ɲa si azaka. Í sɛa booda ɲa kù je kookoosu jiida si bei í jɔ inaabo ɲa iyi à ni aɲa à mà bɛɛrei Ilaaɔ a ya ce, ku maà ti ku je do iri kubai faayi walakɔ do sabai wura ɲa walakɔ do lege ɲa, nɔ a maà ya dasi jɲɛi fia nkpɔ nkpɔ. ¹¹ Í sɛa inaabo ɲa a gɔɔ ciou si laakai do jirima mam mam. ¹² Ñ kù je inaabo ɲa a kɔ si cio walakɔ a je inɛ ngboi inɛmɔkɔ ɲa. Amma í sɛa a ya maa coko. ¹³ Ñ wa n fɔ bɛɛbei si na iyi í jɔ Adamui Ilaaɔ í tako í taka í bei í taka Efa. ¹⁴ Nɔ kù je Adamui Seetam í dɪ ijue. Ijuu aboɛi í dɪ nɔ abou í kua woodai Ilaaɔ. ¹⁵ Amma inaabo ɲa aa ba faaba si kpɔai ama ku bí bii à waa mu ara ɲa nɔ à leekí si kpɔai naane ku dasi do kubi do kuwɛɛ iyi í má.

Inɛ ngboi inɛi igbei Jesu ɲa

3

¹ Ide ilu naane wee. Bii ine go í bi nñu ku je ine ngbo si igbei inei Jesu ña, ice jiidai í bi. ² Í sía lafée ku maà ne taale go nò ku ne abo aká lege lege, si anyie nò ku je ine go iyi í ya saku nò ku mà arae, ku maà je amane yaka yaka, amma ku je ine go iyi í ya yaee ine njoo ña nò ku je ine go iyi á yòkò ku kò ine ña si cio. ³ Nò ku maà je woo mò atè walakò woo bi ija, amma ku je ilu suuru iyi wa de laakai ku sù, nò ku maà je woo bi fia yaamò. ⁴ Nò ku je ine go iyi í nò kpasèe mam mam, nò amae ña à ya jirimaè nò à mà beere ine ña. ⁵ Ntò ntò, bii ine kù mà bei á ce ku mu kpasèi nñu takae, beirei lafée á ce ku mu ine igbei Ilaaš ña. ⁶ Nò kù sía ku je ine iyi í dasi Jesu naane titš titš, domi á yòkò ku na ku ne faau nò Ilaaš á ye taalee bei í ye taalee Seetam. ⁷ Si anyii nñu, í sía hai dasi Jesu naane ña a máa je seeda jiidae ku ba a maà dondae, nò ku maà na ku dasi cekùm dii Seetam.

Woo ce icei igbei inei Jesu ña

⁸ Beebe moi woo ce icei igbei inei Jesu ña á sía á je ine ña iyi á ne beere, a maà ti a je ilu gele minji ña, walakò woo mò atè yaamò, walakò woo de fia do bisi laalo. ⁹ Amma í sía a leeki dim dim si naane ku dasi do ido iyi í má. ¹⁰ Nò í sía a cò laakai ña tità. Bii á ye a de ne taale go á bei a ləsi ice ña ku ce. ¹¹ Beebe moi í sía abo ña ña a je ine ña iyi á ne beere, nò a maà je woo sò irii ine, amma a je woo gaya ña iyi á ne naane si mii fei. ¹² Í sía woo ce icei igbe ñau a je ilu abo aká lege lege nò a je ine ña iyi á nò ama ña ña do inei kpasè ña ña mam mam. ¹³ Woo ce ice ñau, bii á waa ce ice ña do ino aká aa ne beere si kuwée ña, nò aa ne ido ku buba ntò ntò si naane ku dasi iyi Jesu Kirisi wa mu nwa.

Asii nla nla

¹⁴ N dasi ido n naa n yeè, amma ñ kòe tiaui ihè wai ¹⁵ ku ba baa bii í na wa kpei, í mà bei í jò inei nyaanzei Ilaaš ña a maa neò ara ña, waato inei igbee ña, nñu iyi í je icui kuwée. Igbeui í ye bei sabei ntou do gbugbæ. ¹⁶ Do ntò, ine go kù wee iyi á yòkò ku já kulai asii kpaai Ilaaš ku tò nwa. Kirisi í baa í je amane nò à yòò, Nò Hundi Ilaaš í jò à mà iyi ine dee deei. Amaleka ña mò à yòò. Á waazo idee si dimi baa yooma fei. Nò à dasi idee naane si andunya. Nò à soo lele í nyi si amboee.

Woo kəsi cio ilu ibo ña

4

¹ Hundi Ilaaš í fò dee dee í ni si awaatii ankāanyi ine go ña aa jò kpaai naane ku dasi, a máa jirima ideei woo di ijuu ine ña do kukosii Seetam. ² Dimii kukəsi nñu wa naai hai bi ilu muafiti ña do woo sò ibo ña. Ine ñau à lele ido

ña hee ci ya ye taale ña má. ³ Amane dimi beebe ñai à ya ni kù sía ine ña a sò nje. Nò à ya nyi a ni má ije go ña à wee iyi kù sía ine ña a jòò, baa do iyi ije ñau Ilaaš í taka ñai ku ba woo dasie naane ña iyi à mà ntou a ya jòò do saabu ajò. ⁴ Nkāma kù wa si iyi aa nyò, domi mii iyi Ilaaš í taka fei mii jiidai, nò í sía ka gba fei ndee do saabu. ⁵ Ntò ntò, mii fei í mái bii á waa ceò ice do yaase bei ideei Ilaaš í fò do bii á waa ce kutòò.

Woo ce ice jiidai Jesu Kirisi

⁶ Bii í waa kòa woo dasi Jesu naane ña si bisiu ihè, aa je woo ce ice jiidai Jesu Kirisi, nò naane ku dasi do ideei kukosi jiidai iyi í waa too si á yei bei ije iyi í waa na hundee. ⁷ Amma kasi ará hai ne yaase ña iyi a kù waa too si ideei Ilaaš. Hanya í ce kuwée si bei á dōa Ilaaš si. ⁸ Ntò, icei ara aranfaanie kù la, amma ideei Ilaaš ku leeki í si ne aranfaani si mii fei, domi si bei á ne kuwéei nsei do ti ala. ⁹ Ide iyi à fòu be ide ilu naane iyi í jò í yò awò í gba ña mam mam. ¹⁰ Na ñai í ce á jaba á waa ceò ice, domi kpāa ku cò nwa si Ilaaš í wa, nñu iyi í je icui kuwée, nò í je woo faabal ine fei, woo dasi Jesu naane ña mòm nii á re.

¹¹ Sò ña a jirima mii ñau ihè nò í kò ña si cioe. ¹² Maà ti í jò a dondae na awaasú ku jee, amma jò í nyisi woo dasi Jesu naane ña yaase jiidai si ide ku fæ, do kookoosui kucee, do kubie, do naane ku dasie, do dee dee ku jee. ¹³ Hee n maa n to wa, hanya í ka kukoi ideei Ilaaš, nò í kò ine ña si, nò í ce waazoe. ¹⁴ Maà ti í ce atafii si amua iyi í wa sie, iyi Hundi Ilaaš í muèe si waati iyi á ce waliu na irie nò ine ngboi igbei Jesu ña á lee awò si iri. ¹⁵ Laakaie fei ku wa si ideu ihè, nò í naa arae mam mam ku ba ine fei ku ye waju ku bòe. ¹⁶ Ce laakai do bei í waa je kuwée do cio iyi í waa kò si nò í ya maa temua si. Bii í waa ce beebe, aa ba faaba, awò do ine ña iyi á waa gbo idee.

Iseenei woo dasi naane ña ña duusòò

5

¹ Maà ya fò si məkò ngbo ña ide do gbugbā, amma jò í ba ña ide ku fò kpele kpele bei baai awò takae. Nò í cea awaasú ña bei ifæ ña do igbæ ña, ² abo ngbo ña mò bei iyee ña, nò inaabo saatará ña mò í ce ña bei wecfe ña, daae fei kù má bi tu ña.

³ Gbòa jaàš ña nò í mà beere ña, ña iyi á je jaàš do ntò. ⁴ Amma bii jaàš go í ne amu ña wala tòku ña, í sía amae ñau a woo bei nñu mò í tako í ce ña. Bii á waa ce beebe á waa cea Ilaaš icei, nò nñui á dōa Ilaaš si. ⁵ Inaabo iyi í je jaàš do ntò nò kù ne ine go iyi á woo, kpāa ku còe fei si Ilaaš í ya wa nò í ya maa ce kutòò ku maa tòò sobie dasàò idù. ⁶ Amma jaàš iyi wa je andunya do faayi í ye bei iku baa bii í wee si hunde. ⁷ Ide ña iyi aa ya maa sò ña mbe ku ba ine go ku maà ye taale ña. ⁸ Ine iyi kù waa gbòa nyaanzee ña, iyi í re mòm inei kpasèe ña,

lafɛɛ í kɔsi naane ku dasi, nɔ laalɔ ku jɛɛ í re baa hai dasi Jesu naane.

⁹ Maà ti i kɔ irii jaaɔ ɔ si tia bii à ya kɔ irii jaaɔ nja * bii kù je lafɛɛ í ne aɔɔ kíta, nɔ kù je ilu mɔkɔ aká, ¹⁰ nɔ ku je ine ɔ yiyi à waa je seɛdaí ice jiiɔdaɛ. Nɔ ku je inaabo yiyi í mà amu nja ku mu, nɔ ku je ine ɔ yiyi í ya yaaɛ ine njoo nja nɔ ku wie kutei woo dasi Jesu naane nja †, nɔ ku ya sobi ine nja yiyi a wa si wahala, nɔ kù je ine ɔ yiyi í ya ce ice jiiɔda baa yooma fei.

¹¹ Amma maà ti i doo jaaɔ saatará nja si inɔi jaaɔ nja, domi waati yiyi kubi á tale nja aa ce Kirisi atafii, aa bi a so mɔkɔ ¹² nɔ aa je ilu taale nja si na yiyi í jò a kù ceò ide yiyi à wáu ice. ¹³ Si anyie nɔ aa ne iká a ya maa dabii dabii kpasɛ do kpasɛ. Iyi í re mɔm, aa ya maa so irii ine nja nɔ a ya maa gũ wɔbía nɔ aa je woo sisi ide nja.

¹⁴ Na nju nja bei í jò ñ bi jaaɔ saatará nja a so mɔkɔ a bí ama, nɔ a dasi kpasɛ nja iju jiiɔda, ku ba a maà na a muá mbɛɛ nwa nja kpáa a fɔ laalɔ nwa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ jaaɔ nja, ɔɔɔ nja à yaa tá à waa too kpáai Seetam. ¹⁶ Amma bii woo dasi Jesu naane ɔ yiyi í ne jaaɔ nja si nyaanzee, í sía ku sobi nja, ku maà ti i ku káa igbei inei Jesu nja asou ku ba igbeu ku yɔkɔ ku sobi jaaɔ nja yiyi a kù ne ine ɔ yiyi.

¹⁷ Si anyii nju, ine ngboi igbe nja yiyi à waa ce ice jiiɔda, í sía í doo nja ilu beɛɛɛ yiyi à ne aranfaani nla nla. Iyi í re mɔm nju í je ine nja yiyi à waa ce kookaai si waazo do cio ku kɔsi. ¹⁸ Kukoí ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, í maà ti i ði geɛi ketee yiyi wa joo si bilee wa nya yɔyɔɛ. Nɔ wa fɔ má í ni, woo ce ice í ne kpáa ku gba fiaɛ. ¹⁹ Bii à aa á sɛɛ taale yiyi ine ngboi igbe ɔ yiyi í ce, maà ti í jesi ideu, bii kù je amane minji wala meeta í je seɛdaɛ. ²⁰ Ine nja yiyi à waa ce dulum, sɔ nja si wajui inei igbe nja fei ku ba ine nja yiyi à gbe a ce njo.

²¹ Ñ wa n tɔɔɛ si wajui Ilaaɔ do Jesu Kirisi do si wajui amaleka kumáɛ nja, gbo ideí kukɔsi ihɛ, maà ti i ce njoí ijuí ine ɔ yiyi. Nɔ í maà ti i ce ngɔɔ nja kubii kpaasi. ²² Maà ti i saasa í lea ine ɔ yiyi si iri ku ba í maà ne ikpɛ si dulum ðii ine ɔ yiyi. Fa arae hai si dulum.

²³ Maà ya mɔ inyi nju aká, amma í ya mɔ vɛɛ keeke na baanií inɔɛ si na yiyi í jò í ci ya fe bɔɔ.

²⁴ Dulum ðii ine ɔ yiyi í ya fitai gbasasa a bei a kiiti nja. Amma ti ine ɔ yiyi í ya fitai do ankɔanyi. ²⁵ Beɛbe mai ice jiiɔda mɔ í ya fitai gbasasa, nɔ baa bubue yiyi a kù yɔɔ waati beɛbe, kaa manji do ajo fei.

6

¹ Ine nja yiyi à je aru fei í sía a doo lafɛɛ nja nja ilu jirima nja si mii fei, ku ba ine ɔ yiyi ku maà ba faya ku fɔ taaleí irii Ilaaɔ walakɔ kukɔsi nwa.

² Aru nja yiyi à ne lafɛɛ woo dasi Jesu naane nja a maa donda nja a ni anja à je saa na saabui Lafɛɛ. Amma si na yiyi í jò ine nja yiyi à waa je aranfaanií ice nja nja à je woo dasi Jesu naane nja yiyi Ilaaɔ í bi, nju í jò í sía a ce nja ice ku re. Mii yiyi í sía í waazo nja mbe nɔ í kɔ nja si cioɛ.

Kukasi ibo do amani jiiɔda

³ Ine yiyi wa kɔa ine nja si cio mmu ɔ yiyi nɔ kù waa too ide ntɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi yiyi á jò ka mà beɛɛɛ Ilaaɔ, ⁴ lafɛɛ ilu faau nla nla, kù mà nkáma. Amma wa ce bɔɔi kakɔɔ do ide ku fengee. Nɔ hai bei igu do ija do arabu wa naa, nɔ nju í ya jò ine nja a ci ya naane nje. ⁵ Nɔ í jò irii ine nja í sinda a kù mà ntɔ, à ya maa ce kakɔɔ hai ne kɔɔ. À tamaa kpáai ideí Ilaaɔ ku too á ce nja ilu amani nja.

⁶ Ntɔi, kpáai ideí Ilaaɔ ku tɔɔ amani nla ɔ yiyi, bii amane í saabu si mii yiyi í ne. ⁷ Ntɔ ntɔ, a kù naaɔ nkáma wa si andunyau ihɛ, nɔ beɛbe mai a kaa ka neò nkáma. ⁸ Na nju, bii á ne ije do nyau nja á sía ku to wai wo. ⁹ Amma ine nja yiyi à waa bi anja a je ilu fia nla, à ya dasi kuleleí, nɔ bine laalɔ nkɔɔ nkɔɔ hai ne yaase a mu nja bei cekúm nɔ ku sɔsi nja si ina yiyi í ci ya ku a ce nfe. ¹⁰ Beɛbeí á ce si na yiyi í jò kubii fiaí í je icáí laalɔ iká iká baa yooma fei. Njuí ine ɔ yiyi à lɔsi ku de hee à yaa hai si kpáai naane ku dasi, à baa á dasi ara nja si kpáai wahala.

Iyi Pɔlu í dasi Timotee ku ce

¹¹ Amma awo yiyi í je ti Ilaaɔ, saa mii nja be fei. Nɔ í lele kpáai dee dee ku je do beɛɛɛ Ilaaɔ ku mà do naane ku dasi do kubi do temua do daa didɔ. ¹² Jabu jiiɔda si kpáai naane ku dasi. Leeki dim dim si kpáai kuwɛɛ hai tá si bei Ilaaɔ í kpee. Na kuwɛɛɛ í je seɛda jiiɔda si wajui ine nkɔɔ. ¹³ Ñ wa n sɛɛ si wajui Ilaaɔ, nju yiyi wa na mii fei kuwɛɛ, do si wajui Jesu Kirisi, nju yiyi í je seɛda jiiɔda si wajui Pɔnsu Pilati, ¹⁴ jirima woodau, nɔ kuwɛɛɛ ku maà ne riisi do taale ɔ yiyi hee ku toɔ ajo yiyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁵ Ilaaɔ, nju yiyi í je icui inɔ didɔ fei, á jò ajou ku to wa si waatie. Nju aká lege lege í ne yiiko si mii fei, nju í je ilaalu ilaalu nja, do Lafɛɛ lafɛɛ nja. ¹⁶ Nju akáí í je ine yiyi ci ya ku. Nɔ í wa si inya kumá yiyi ine ɔ yiyi kaa yɔkɔ ku maai si. Ine ɔ yiyi yɔɔ, nɔ ine ɔ yiyi kaa yɔkɔ ku yɔɔ mɔm. Nju í ne beɛɛ do gbugá yiyi ci ya tá. Ami.

¹⁷ Sɔ ilu amani nja a maà ti a tɔɔ fufu, nɔ naane nja ku maà wa si amani yiyi á na ku tá, amma a jò naane nja ku wa si Ilaaɔ, nju yiyi wa mu nwa fei ndɛɛ do inɔ aká ku ba ka wɛɛɔ inɔ didɔ. ¹⁸ Sɔ nja a ce mii yiyi í sía, a je ilu amani si jiiɔda ku ce, nɔ a ya kpáa ine nja amani nja do inɔ didɔ. ¹⁹ Beɛbeí aa singaa ara nja

* **5:9** tia bii à ya kɔ irii jaaɔ. Si tiauu bei à ya kɔ irii jaaɔ nja yiyi à jesi anja a maà so mɔkɔ má nɔ a na kuwɛɛ nja a ceoɔ Ilaaɔ ice hee kooi kuwɛɛ nja. Anjai inei igbei Jesu nja à ya na bukaatai mii yiyi à ne. † **5:10** ku wie kutei woo dasi Jesu naane nja Bi Zuifu nja bii ine ɔ yiyi í naa kpasɛ nja à ya wieaa kutei bei awa mɔ à ya ka muaa ine inyi ku mɔ. Amma bi Zuifu nja, arui í ya wie kutei ine njoo.

amani jiidai ala iyi kaa beje no a ba kuwεε iyi
 í je kuwεε do ntɔ.

²⁰ Timotee, ide iyi à daε si awou, muu ku
 sɩa. Fa arae hai si ide nfe nfei andunya. Maà
 ce kakoo do ine ŋa iyi à waa tamaa aŋa à ne
 kumà. ²¹ Kumàui ine go ŋa à waa ni aŋa à ne,
 nŋui í jò à nyo hai si kpāai naane ku dasi.

Didōi Ilaaō ku wεε do iŋe.

Tia minjisi a iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Polu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ. Ilaaɔ í dasim n sisi ideí kuwɛɛ iyi í wãɔ wa si anu akã nwa do Jesu Kirisi.

² Amui ñ kɔɛ tiau ihɛ wa Timotee, awɔ iyi ñ bi jiiida nɔ ñ ye bei ama abím si kpãai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sũ.

Saabu do gbugbã ku mua

³ Ñ wa n saabu Ilaaɔ, nɗu iyi ñ wa n tɔɔ do idɔ hai ne taale si bei balam ña à tako à ce wo. Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ na irie, nɔ dasãɔ idũ fei ñ ya n maa n ye gígíe si kutɔm. ⁴ Ñ wa n ye gígíi kukpataɛ *, nɗui í jò ñ bi ku yɛɛ ntɔ ntɔ ku ba inɔ didãm nɔu ku kã. ⁵ Ñ wa n ye gígíi naane ku dasi hai ne muafiti iyi í ne. Dimíɛi ayíe Loisi do iyɛɛ Enisi à neu. Ñ mà kam kam iyi awɔ mɔ í nɔɔ. ⁶ Ñɔi í jò ñ wa n ye gígíi iyi í sla í ce ice do amua iyi Ilaaɔ í muɛɛ si waati iyi ñ lee awɔ si iriu, ⁷ domi Hunde iyi Ilaaɔ í mu nwa kaa jò ka ce njo, amma í ya jò ka ne gbugbãi do kubi do ara ku mu.

⁸ Na nɗu, maà ti í ce anyɔi sɛɛɗai Lafɛɛ nwa ku je, nɔ í maà ya ce anyɔi amu takam, amu iyi ñ wa ile piisɔɔ na irie. Amma jò í jesi awaɛ ka ye ijuukpã ajɔ na irii laabaau jiiidau nɔ í maa neɔ gbugbã iyi Ilaaɔ í muɛɛ. ⁹ Nɗui í faaba wa nɔ í kpe wa ka je inɛɛ ña. Kù je na ice nwa ña iyi à ce, amma si na iyi í jò nɗu takae í bi beɛbei na didɛ. Didɛu í jile nwai hai tako tako na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ¹⁰ Nsei, kunaai woo Faaba nwa Jesu Kirisii í nyisi wa didɔu. Jesu Kirisiui í kpa irii gbugbãi iku nɔ í nyisi wa kuwɛɛ iyi ci ya tà na saabui laabaau jiiidau.

¹¹ Ilaaɔi í jò ñ je woo be do woo kɔsi cio ku ba n sisia inɛ ña laabaau jiiidau. ¹² Ñɔi í jò ñ wa n ye ijuukpãu ihɛ. Amma anyɔ kù waa muum, domi ñ mà inɛ iyi ñ dasi naane ñ nɔ ñ mà kam kam iyi í ne gbugbã ku maa mu ide iyi í jòɔm nɔu hee ajɔu koo toò wa. ¹³ Ide ntɔu iyi ñ sisie, muu do naane jiiida do kubi iyi à ne si anu akã nwa do Jesu Kirisi. ¹⁴ Ide jiiida iyi à daɛ si awɔ, muu do gbugbãi Hundeni Ilaaɔ iyi í wa si wa.

¹⁵ Awɔ takae í mà iyi inɛi Azii ñau fei à fũ sim awɔ. Si inɔ nɗa bei Fijeli do Heemɔjeni à wa. ¹⁶ Ilaaɔ kù ce araareí nyaanzei Onezifɔɔ domi í muum gbugbã ise feɛfelo. Kù nɔ kù ce baa anyɔi iyi ñ wa piisɔɔ. ¹⁷ Iyi í to wa Romu mɔm í dedɛɛm nii do inɔ akã hee í koo

í yem. ¹⁸ Nɔ Lafɛɛ ku jò Ilaaɔ ku ce araareɛ si ajoi kiituu. Awɔ takae í mà sãa sãa ice iyi í ceem Efɛɛzu.

Woo jabu jiiidai Jesu Kirisi

2

¹ Na nɗu, awɔ amam, mua araɛ gbugbã si didɔ iyi à ne do anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ² Iyi í gbo ñ wa n fɔ si wajui ilu sɛɛda nkɔu, daa ilu naane go ña mɔ si awɔ, inɛ ña iyi aa yɔkɔ a kɔ inɛ go ña mɔ si cio.

³ Ijuukpã iyi á naa sie bei amu mɔ fei, jò í jesi bei woo jabu jiiidai Jesu Kirisi. ⁴ Sooge iyi í wa ikoi igũ ci ya ce wãai andunya bii wa bi ku ce idɔɔbii inɛ ngboɛ. ⁵ Woo ce gaasai ku sei kaa yɔkɔ ku ba ribai aree bii kù je í jirima woodae ña. ⁶ Beebe mɔi woo logoo iyi í ce ice do wahala nɗui á tako ku je amaaɛɛ *. ⁷ Lasabu si ide ña iyi ñ wa n fɔu ihɛ, nɔ Lafɛɛ á sobie í bei í gbɔɔ yaasei fei ndɛɛ.

⁸ Ye gígíi Jesu Kirisi, tɔkui Davidi, iyi í jì hai si balɛu. Ideei í wa si laabaau jiiidau iyi ñ wa n waazɔ. ⁹ Na laabaau jiiidau ñ wa n ye ijuukpã hee à ðim do sɛsee bei woo ce laalɔ. Amma idei Ilaaɔ si à ði. ¹⁰ Ñɔi í jò ñ wa n temuad fei ndɛɛ na irii inɛ ña iyi Ilaaɔ í cicau, ku ba anɗa mɔ a ba faaba do saabui Jesu Kirisi, nɔ a ne ikpɛ si amboee iyi ci ya tà. ¹¹ Ide ilu naane wee.

Bii à ku do nɗu, aa ka weɛ do nɗu.

¹² Bii à temua, aa ka je bomma do nɗu ajɔ.

Bii à nɔ à kɔsie, nɗu mɔ á kɔsi wa.

¹³ Baa bii à je hai ne naane ña, do nɗu fei, nɗu í je ilu naane,

Domi kaa yɔkɔ ku kɔsi araɛ.

Woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ

¹⁴ Ye inɛɛ ña gígíi ide ñau ihɛ fei nɔ í kɔnkɔn du ña si wajui Ilaaɔ í ni a maà ya maa ce kakɔɔ si ide ña, domi dimii kakɔɔ beɛbe kù ne aranfaani kãma, í gbe ku jò inɛ ña iyi à waa gbɔɔ a ce nfe. ¹⁵ Ce kookaai í maa ce iyi aa baɔ saabu si wajui Ilaaɔ, bei woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ, iyi í ya maa sisi ide ntɔi Ilaaɔ dee dee. ¹⁶ Amma waasu ide ña iyi a kù ne aranfaani go nɔ a kaa sobi inɛ ña si naane ku dasi nɗa, domi inɛ ña iyi à waa ce beɛbe à ya na a jìɔ Ilaaɔ a maa kooi. ¹⁷ Idei inɛ ñau be í yei bei juju sãmi iyi wa beɛ ara. Si inɔ nɗai Himeneɛ do Filetu à wa, ¹⁸ anɗa iyi à jò kpãai ntɔ nɔ à waa keke naane ku dasii inɛ nkɔɔ domi à ni awaatii kujli iku ña í lɔ tà. ¹⁹ Do nɗu fei, icui naane ku dasi nwa iyi Ilaaɔ í jile do gbugbã kaa yaya. À mà iyi ntɔi si na iyi í jò kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Lafɛɛ í mà inɛɛ ña. Nɔ í ni mà, inɛ iyi wa kpe irii Lafɛɛ fei ku saa laalɔ ku ce.

* **1:4** ñ wa n ye gígíi kukpataɛ Timotee í kpatai wo si waati iyi Pɔlu wa ne. Amma Pɔlu wa bi ku naa ku yoo má ku ba inɔ ku fɔ nɗau ku kpa iri. * **2:6** Si tia nwo go ña à ya ni, “beebe mɔi woo logoo á ce icei do wahala ku bei ku ba amaaɛɛ.”

²⁰ Si ile nla jee dimi ikā ikāi í ya wa be. Á ce gogo ña do wuru, gogo ña mo do iso fufu. Ine nñu ñau be ajai jingau nla ñai à ya ceò ice. Amma gogo ña mo à wee má iyi à ce do amà, gogo ña mo kaalei, ine nñu ñai à ya maa ceò icei ajo fei. ²¹ Na nñu, ine iyi wa ñya arae hai si laalo ña iyi ñ fò ideeu fei, á yei bei jee iyi í ne beere. Á je ine iyi Ilaaó í cica ikā ku je tee mam mam, no Lafēe á yoko ku ceò ice si na iyi í jò í tã sòlu ku ceò ice jiiida baa yooma fei. ²² Saa kubi nfe nfei awaasū ña, deede kpāai dee dee ku je, do naane ku dasi, do kubi, do laakai ku sū, awo do ine ña iyi à waa tō Lafēe do ino akā. ²³ Amma maà ya ce kakoo si mii iyi kù ne aranfaani do iyi kù ne yaase, domi í mà kam kam iyi nñui í ya na ku bí ija. ²⁴ Nò wee kù sla woo ce icei Lafēe ku maa ja, amma í sla kù bi ine fei, nò kù je ine iyi á yoko ku kò si cio no ku ya temua. ²⁵ Ine ña iyi á kù waa jesi idee í sla ku ba ña ide ku fò do kúrò. Á yoko ku je Ilaaó á mu ñya kpāa á kpaasio idò ñya á mà ntò, ²⁶ nò laakai ñya ku baa, á gbā hai si taai Seetam, nñu iyi wa mu ña wo nò í jò à waa ce idòobie.

Waatii ankāanyi

3

¹ Amma í sla í mà ña iyi kuwee nwa á na ku gaabu si waatii ankāanyi. ² Amane ña aa maa ce ideí iri ñya, lasabu ñya fei si fiaí á ya wa, aa je woo tō fufu, aa nyisi iyi aña à je ngogo, aa maa bu Ilaaó. Á kaa jirima baa ñya ña, aa je gudulu ña, á kaa mà beere Ilaaó. ³ Áa je hai ne kubi ña, á kaa ne arareí ine ña, aa je woo sò irii ine ña, á kaa mà ara ñya, aa je ine ku gaabu ña, nò aa je mbēi woo ce jiiida ña. ⁴ Áa je ilu zamba ña, á kaa ne lasabu jiiida, aa ne faao. Áa bi faayii andunya ku re Ilaaó. ⁵ Áa maa too kpāai Ilaaó do gele, amma ilu muafiti ñai domi à kosi gbugbāe. Fa arae hai bi amane dimi beebe ña. ⁶ Gogo ña aa maa lo kpasē do kpasē ña á maa kāmia inaabo hai donda kulele ña. Inaabo ñau, dulum du ña í caa nò à waa too bine ikā ikā fei. ⁷ Iju iyi í má fei inaabo beebe ñau à waa de aña á mà ngogo, amma á kaa nò á mà ntòu pai. ⁸ Si bei Zanesi do Zambēesi à kosi Moizi wo, beebe moi ine ñau mo à kosi ntòu, iri ñya í sinda mam mam. Naane ku dasi ñya kù ne aranfaani kama. ⁹ Amma kookaai ñya kaa boò ña bii kama, domi ine fei á na ku ye sūmu ku je ñya, si bei à ye ti Zanesi do Zambēesi.

Iyi Pòlu í dasi Timotee ku ce

¹⁰ Amma awò í mà sãa sãa yaase bei ñ kò ine ña si cio do yaase bei ñ ce iseñem bi tu ñe, do mii ña iyi ñ dasi idò n ce, do naane ku dasim, do laakaim, do suurum, do kubim, do temuam. ¹¹ Í mà bōne iyi à nyisim do ijuukpā

iyi í bam si ilui Antiosi do Ikonimu do Lisitu. Kù ne bōne gò iyi n kù ye be. Amma Lafēe í nyam hai si fei nde. ¹² Ntoi, ine iyi wa bi ku ce kuwee dee dee si wajui Ilaaó si anu akā iyi í ce do Jesu Kirisi kù ne bei á ce iyi kù ye ijuukpā. ¹³ Amma ine laalo ña do woo sò ibo ña waati kama fei laalo ñya í ya maa kōsōii. Si bei à waa ñi ijuu ine go ña, beebe moi à waa ñi ijuu ara ñya. ¹⁴ Amma awò, leekí dim dim si cio iyi à koe si, iyi í ne aranfaani ku kó ine ña si cio, ku nyisi amane kurarae, nò ku dasie kpāa jiiida má, nò ku nyisie yaase bei á jeò dee dee, ¹⁷ ku ba ine Ilaaó ku kō, nò ku tã sòlu ku ceò ice jiiida baa yooma fei.

4

¹⁻² Ñ wa n tōeí Timotee, í ya maa waa zoa ine ña ideí Ilaaó waati kama fei. Í ya tã sòlu baa bii beirei, à je á kù je. Ñ wa n tōeí si wajui Ilaaó do si wajui Jesu Kirisi, nñu iyi á kiiti ilu hunde do iku ña. Na irii kunyie wa do kunaai bommaei ñ wa n dasie iceu be. Na nñu, lele ña, nò í nyisi ña kurara ñya, mu ñya gbugbā, nò í kò ña si cioi ideí Ilaaó do suuru nla nla. ³ Ñ wa n fò beebeí domi waati go wa naa iyi ine ña á kaa bi ideí kukosi jiiida ku gbò, amma aa dedea ara ñya woo kò si cio nkpo, ine ña iyi aa lele ña do ide iyi à bi ku gbò. ⁴ Áa kò ku gbò ide ntòu, nò aa sinda ara ñya si ideí arái amane ña. ⁵ Amma awò, mu arae si mii fei, temua do ijuukpā, ce icei laabaau jiidau ku waa zoe, nò í jò icei ideí Ilaaó iyi í waa ce ku kō mam mam.

⁶ Amma amu takam, kuweem í je bei atēi kuwee iyi à waa nikā, nò waati iyi an jò andunya í maai wa. ⁷ Ñ jabu jiiida, nò ñ sei ñ bò hee koo, nò ñ wa n leekí si naane ku dasi dim dim. ⁸ Nsei, ñ mà iyi an ba ribai dee dee ku je. Lafēe woo kiiti dee dee í muum si ajo nñu. Kù je amu akā, amma hee do ine ña iyi à bi ajai kunyie wa fei.

Ideí ankāanyi

⁹ Ce kookaai í hāmēem wa rya rya, ¹⁰ domi Demasi í jòm í bò Tesalonika si na iyi í jò í bi andunya kaa kaa. Kerēsani, ine nñu í ne ikpa ilei Galati nò Titee mo í ne ikpa ilei Dalumasi. ¹¹ Luku nñu akāi í wa bi tom ihē. Gbā Maaku iñeò í naa wa ajo ña, domi á yoko ku sobim si icem nou. ¹² Ñ be Tisiki Efēeze. ¹³ Bii í waa naa, soom kumboo ku nya tūtum wa iyi ñ jò Torasi kpasēi Kaapusi, do tiam ña, iyi í re mòm nñui í je iyi à ce do batau.

* **4:14** gbedeu Gbede iyi à waa faau ihē kù je bei gbede ku rō kaako ña. Ine nñu iso ku ce booda ña do iwē iyi ine ña à ya maa tsoi í ya yòs.

¹⁴ Alesandu gbɛdeu *, í ceem laalɔ ntɔ ntɔ. Lafɛɛ á sɔ́a mii iyi í ce. ¹⁵ Awɔ mɔ laakaɛ, domi í kɔ́sɪ ide nwa do gbugbá.

¹⁶ Inɛ káma kù nɔ kù leekí do amu sinteu mɔm iyi ñ wa n kɔ̀ò aram, arja feii à jòm. Ilaaɔ ku maà mu ña do. ¹⁷ Do nɔ́u fei, Lafɛɛ í leekí do amu í muum gbugbá, ku ba n waazo laabaau jiidau mam mam nɔ dimi mmu ñau fei a gbɔ̀. Nɔ ñ fita si wahalau bei inɛ iyi í gbá hai si gɛ̀lɛi muusu nla. ¹⁸ Lafɛɛ á nyam hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ kú jò n lɔ si bommai leleɛ do alaafia. Ka saabuɛ hee do oja fei. Ami.

Fɔ̀i ankáanyi

¹⁹ Ce Pírisila do Akilasi fɔ̀ do inɛi kpasɛ́i Onezifɔ̀ ña. ²⁰ Erasitu í gbe Kɔ̀renti be nɔ ñ jò Torofimu Miletu, domi kù waa nɛ baani.

²¹ Ce kookaai í naa hee sukui tɔ̀tɔ̀ ku maa to. Ebulusi, do Pudɛni, do Linusi, do Kolodia, do inɛ nwa ñau fei à waa ceɛ fɔ̀.

²² Lafɛɛ ku wɛɛ do awɔ.

Nɔ didɔ́i Ilaaɔ ku wa si inɛ fei.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Titee

Pɔlu í ce Titee fɔ

¹ Amui Pɔlu, woo ce icei Ilaaɗ do woo bei Jesu Kirisi, amui ñ kɔ tiau wa. A bem nii n koo n sobi ine ña iyi Ilaaɗ í cicaɔ ku ba a dasie naane, nɔ a mà ntɔu si gámei kpáai naane ku dasi nwa. ² Iyi bei á jò a maa cɔ kpáai kuwɛɛ hai tá. Ilaaɗ ci ya sɔ ibo. Nɔ baa hai kù takai andunya í ce kuwáí kuwɛɛ hai tá. ³ Nɔ nsei, si awaati iyi í jileu, í jò ideu í fita. Ideui í daam si awɔ n waazoe si bei í jileem, nɔ iyi í je Ilaaɗ woo faaba nwa.

⁴ Amu Pɔlu ñ wa n ce tiau ihē wai, Titee. Si bei do saabum nii ì dasiò Jesu naane bei amu mɔ, nɔ iyi í jò í je ama abim. Ilaaɗ Baaba do Jesu Kirisi woo faaba nwa a muue didɔ do laakai aká.

Ice iyi Pɔlu í dasi Titee Kereti

⁵ Ñ jòe Kereti bei ku ba í teese ide ña iyi í gbeu, nɔ í cica ine ngbo ña si igbei inei Jesu ña si ilu ñau fei si bei ñ sɔeu. ⁶ Ine iyi á je ine ngboi igbeu í gbe ku je ine iyi kù ne taale gɔ, iyi í ne abo aká lege lege nɔ amae ña á je woo dasi Jesu naane ña. Ku maà je a maa sɔ iri ña do daa bututu nɔ a maà je amu ña iyi a ci ya jirima ine. ⁷ Ntɔ ntɔ, ine ngboi igbeu icei Ilaaɗi wa ce. Na nɔ iyi í gbe ku je hai ne taale. Kù sɔa ku je ilu faau, walakɔ ilu idɔɔkɔ, walakɔ woo mɔ atē, walakɔ à bi ija, walakɔ ine iyi wa bi ku ba fia do bisi laalo. ⁸ Amma í gbe ku je ine iyi í ya yaae ine njoo ña, nɔ ku ya bi mii jiida ku ce. Nɔ ku je ine iyi í mà arae. Ku je ine dee dee do ine kumá nɔ ku ya saku. ⁹ Í gbe ku maa mu ide iyi í ne naaneu dim dim si bei á kɔaa si. Beebei á yɔkɔ ku mua ine ña iyi á gbe gbugbá nɔ ku tuse ña yaasei cio jiida nɔ ku kámba woo já ide ña.

¹⁰ Ñ wa n fɔ beebei domi ine nkpɔí í wa si igbeu iyi á kù waa jirima ine ngbo ñau, ine ña iyi á waa dasi ine ña iju dudú do ide nfe. Si inɔ ña, Zuifu ña iyi á dasi Jesu naaneu, aña mɔm nii á re. ¹¹ Í gbe a ganji ña, domi á waa bitandi nyaanze nkpɔ si bei á ya maa cio ña mii iyi kù jɔ. Á ya maa ce beebei ku ba a baò fia do bisi laalo. ¹² Inei Kereti gɔ takae iyi í je woo sisi ide iwē ña í ni, waati káma fei inei Kereti ña woo sɔ ibo ñai, nɔ á gaabu bei ñai sako ña, ilu ika ñai, lasabu ña fei si kpáai ije í wa. ¹³ Nɔ ide iyi í fɔu ntɔi. Na nɔ, sɔ ña ide do kugaabu ku ba a leekí dim dim si kpáai naane ku dasi, ¹⁴ nɔ a maà na a too si alá Zuifu ñau, walakɔ woodai ine ña iyi á yaa hai si kpáai ntɔ. ¹⁵ Mii fei í máí bi ine ña iyi á má, amma nkáma ci ya má bi ilu riisi ña do hai dasi naane ña, domi lasabu ña do idɔ ña fei í ne riisi. ¹⁶ Á waa fɔ do gele á ni aña á mà Ilaaɗ, amma kookoosu ña wa já ña ide.

À je ine laalo do woo kò ide ña, a kaa yɔkɔ a ce mii jiida káma má.

2

Kukasi jiida

¹ Awɔ takae kɔ ña si cio jiida. ² Sɔ mɔkɔ ngbo ña a jò a mà mii iyi á waa ce, nɔ a je ilu beere iyi á mà ara ña nɔ a leekí si kpáai naane ku dasi dim dim do ti kubi do ti temua. ³ Sɔ abo ngbo ña mɔ a maa je kuwɛɛ ña dee dee béí í jò inei Ilaaɗ ña á ya ce. A maà je woo sɔ irii ine ña wala woo mɔ atē. Í sɔa a ya maa mua abo aso mɔkɔ saataru ña bisi jiida ⁴ ku ba a mà bei aa bi mɔkɔ ña ña do ama ña ña. ⁵ Nɔ a kɔ ña si a mà ara ña a je ine ña iyi aa leekí do mɔkɔ ña ña a maa ce icei abo aso mɔkɔ ña, a je ine jiida ña iyi aa sɔa mɔkɔ ña ña iri ile. Iyi bei á jò ine gɔ kaa yɔkɔ ku fɔ laalbi idei Ilaaɗ na iri ña.

⁶ Sɔ awaasú ña mɔ a mà ara ña. ⁷ Beebe mɔi awɔ takae, í ya jò a ye sie jiida ku ce si mii fei. Si cioe, nyisi ña iyi í je dee dee nɔ í waa ce mii iyi á dasie. ⁸ Sɔ ña idei ntɔu iyi á kaa yɔɔ taalei idee. Iyi bei á jò anyo ku mu mbee ñe ña domi á kaa ba laalo nwa a fɔ.

⁹ Sɔ aru ña mɔ a jirima lafē ña ña si mii fei nɔ a ya ce mii iyi á dɔ ña si. A maà ya ba ña kakɔ ku ce, ¹⁰ nɔ a maà ya ce ña ile, amma a nyisi ara ña iyi aña á je ilu naane si mii fei. Beebei ine ña aa màò beereí cioi Ilaaɗ woo faaba nwa.

¹¹ Ñ ni í ce beebei domi Ilaaɗ í jò didɔe í naa si andunya. Didɔu á yɔkɔ ku mua ine fei faaba. ¹² Didɔu wa sɔ wa ka jò kɔdeei andunya do kuwɛɛ iyi kù waa mà beereí Ilaaɗ. Beebei aa ka ce kuwɛɛ nwa si andunyau ihē dee dee, ka màò ara nwa, nɔ ka màò beereí Ilaaɗ, ¹³ nɔ ka maa degbeò ajɔ jiida iyi á waa cɔ kpáae, si bii Jesu Kirisi woo faaba nwa á nyisi ambooe. Jesu Kirisi nɔ iyi í je Ilaaɗ, nɔ nɔ iyi í la. ¹⁴ Í so arae í na na iri nwa ku ya wa hai si laalo baa yooma fei, nɔ ku ce wa ine kumá ña ka na ka je bei dimi aká iyi á je titi nɔ aká nɔ ka je ilu himma ka maa ceò ide jiida.

¹⁵ Beebei í sɔa í ya cio ine ña. Sɔ ña ide do kugaabu, nɔ í mu ña gbugbá si bei í ne kpáae. Maà jò ine gɔ ku dondae.

3

Isenei inei Jesu ña

¹ Ye inei igbei Jesu ñau fei gigi a ya sɔa ilaalui ile ña do ine ngbo ña iri ile, a ya jirima ña, nɔ a ya tá sɔalu si ice jiida fei ku ce. ² Sɔ ña a maà ya fɔ laalbi ine gɔ, nɔ a maà ya de anui ine gɔ, amma a ya cea ine fei jiida nɔ a nyisi ine ña daa didɔ. ³ Í sɔa ka ce beebe domi tako wo awa mɔ à yei bei ine ña iyi á gbe. A kù ne yaase, a ci ya ka jirima Ilaaɗ, á ya ka maa ce kurara. Kɔdeei andunya baa yooma fei do faayi ñai á waa neò wa. Á waa

ce kuwɛɛ nwa do inɔ sãmi do bine. Nɔ à cé nje. ⁴ Amma waati iyi Ilaaɔ woo faaba nwa í nyisi jiida ku jɛɛ do bei í bi amanɛ ɲa, ⁵ í faaba wa. Waati bɛɛbei Hundɛɛ iyi í da nwa si í bi wa isɛ gbeejisia nɔ í mu nwa kuwɛɛ titɔ. Kù faaba wa si na iyi í jò à ce icɛ jiida, amma si na iyi í jò í ce araare nwai. ⁶ Ilaaɔ í mu nwa Hundɛɛ do inɔ akã na saabui Jesu Kirisi woo faaba nwa, ⁷ ku ba ka na ka jɛ inɛ dee dee si wajui Ilaaɔ na didɔɛ nɔ ka je tubui kuwɛɛ hai tã iyi à waa cɔ kpãae. ⁸ Ideu í ne naane. Ñ bi i fɔ ideu i sisi ku ba inɛ ɲa iyi à dasi Ilaaɔ naane a ce kookaai a ceò icɛ jiida. Ideu ide jiidai nɔ í ne aranfãani bi inɛ ɲa. ⁹ Amma i ya feò kudeɛi ide hai ne yaase ɲa ku ce, nɔ i maà ya de irii bala nwa ɲa kú mà, nɔ i maà ya maa ce kakɔɔ hai tã si gãmei wooda. Iyi bɛ fei ngbei, kù ne aranfãani kãma. ¹⁰ Inɛ iyi wa fɛɛfɛ inɛ ɲa, sɔɔ bei isɛ gbeeji i bei i nya lafɛɛ ikã. ¹¹ Awɔ takae i mà iyi amanɛ dimi bɛɛbɛ í yaai hai si kpãa jiida, wa ce dulum nɔ kookoosue í jò à yɛ taalee.

Idei ankãanyi

¹² Wee an na n bɛ Aatemasi walakɔ Tisiki wa bi tɛɛ. Waati iyi inɛ akã ɲɲa á na ku to wa, ce kookaai i naa i bam Nikopolisi, domi bei ñ bi n maa n wa sukui tütü. ¹³ Mua Zenasi woo mà woodau do Apolo bukaatai mii iyi à bi fei si isɛɛnɛ ɲɲau, ku ba ngɔɔɔ ku maà gaizia ɲa. ¹⁴ Í sla inɛ nwa ɲau mɔ a hanyã si icɛ jiida ku ce, ku ba a ba bukaatai mii iyi à bi nɔ a maà je kuwɛɛ ɲɲa ngbɛ ngbɛ.

¹⁵ Inɛ ɲa iyi à wa bi tom ihɛ fei à ceɛ fɔɔ. Ce inɛ ɲa iyi à bi wa si kpãai naane ku dasi fɔɔ.

Didɔi Ilaaɔ ku wa si inɛ fei.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Filemɔɔ

Pɔlu í ce Filemɔɔ fɔɔ

¹ Amu Pɔlu iyi ñ wa piisɔɔ na irii Jesu Kirisi, amu do Timɔtee inɛ nwa à ceɛ tiaa ihɛ wai Filemɔɔ, awɔ baakɔɔ nwa do minjisia nwa si iceu. ² Nɔ à ce inɛi igbei Jesu ña iyi à ya tɔtɔ kpasɛɛu fɔɔ do weɔ nwa Apia, do Aasipu, nɔu iyi wa ba wa ku jaba. ³ Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɔe didɔ do laakai ku sɔ.

Kubii Filemɔɔ do naane ku dasi

⁴ Waati iyi ñ wa n ce kutɔɔ fei ñ ya n ye gigiei nɔ ñ ya n saabu Aɔ Lafɛem na irie, ⁵ domi ñ wa n gbɔ baatu naaneɛ iyi ñ dasi Lafɛɛ Jesu do bei ñ bi woo dasi Jesu naane ña fei. ⁶ Ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ ku jɔ amu akã iyi awae ña à ne na naane ku dasi ku jɔ ñ mà mii jiida iyi à ne si kpãai Kirisi fei. ⁷ Baakɔɔm, kubieɛu í muum gbugbã ntɔ ntɔ do inɔ didɔ nla nla, domi ñ waa tũ inɔi inɛi Ilaaɔ ña.

Pɔlu wa tɔɔa Onezimu suuru

⁸ Na nɔu, baa do iyi ñ ne kpãa na irii Kirisi iyi an tilasiɛ í ce iyi í sɔa, ⁹ do nɔu fei, na kubii í jɔ ñ wa n tɔɔe suuru. Amu Pɔlu, amu iyi ñ je mɔkɔ ngbo, nɔ wee nsei ñ wa piisɔɔ na irii Jesu Kirisi, ¹⁰ ñ wa n tɔɔe suuru na irii Onezimu, nɔu iyi í je bei amam iyi ñ bí si kpãai naane ku dasi si ile piisɔɔ ihɛ. ¹¹ Tako wo kù sobie jiida, amma nsei í je sobi nla nla bi tɛɛ do bi tom.

¹² Nsei ñ bɔɔ wai bi tɛɛ, nɔu iyi ñ bi bei arai amu takam. ¹³ Ñ bi ku wa kɔkɔm nii wo ku sobim si agbɛɛ si waati iyi ñ wa piisɔɔ ihɛ na laabaau jiidau. ¹⁴ Amma n kù bi n ce ngɔgɔ bii kù yeɛ, domi n kù bi ñ sobim do tilasi, bii kù je do idɔɔbie.

¹⁵ Á yɔkɔ ku je inɛɔ Onezimu ñ fɛɛfe nje ñai wo si waati keekeu ku ba ñ naa ñ nɔɔ do oɔ fei. ¹⁶ Kaa nyi wa bi tɛɛ baa bei aru nɔu akã má, amma í re aru. Á nyi wai bei baakɔɔ jiidae. Ñ ne kubie ntɔ ntɔ, nɔ í sɔa titɛɛ ku re, domi kù je arue nɔu akã, í je baakɔɔe si kpãai Kirisi má.

¹⁷ Na nɔu, bii ñ waa kam bei kpaasiɛ, gba nɔu mɔ bei aa gba amu takam. ¹⁸ Bii ñ rarae, walakɔ bii wa mu gbeseɛ, sindoe si irim. ¹⁹ Wee, ñ wa n kɔ iyi ihɛ do awɔi amu takam, amu Pɔlu, an sãae fei ndɛɛ. Baa bii n kù fɔɔ, awɔ takae ñ mà iyi ñ waa mu gbesem na kuweɛɛ iyi ñ ba. ²⁰ Na nɔu, awɔ inɛm, ñ wa n tɔɔe í ceem didɔu be na irii Lafɛɛ. Tũ inɔm si kpãai Kirisi.

²¹ Ñ ceɛ tiaa ihɛ wai si na iyi í jɔ ñ wa n naaneɛ iyi aa jirima ide iyi ñ wa n fɔu, nɔ ñ mà kam kam aa ce ku re baa iyi ñ wa n tɔɔe. ²² Mii akãí í gbe, ceem sɔɔlui ile bii an naa n wa, domi ñ wa n cɔ kpãa iyi Ilaaɔ á na ku sindoom wa bi tu ñe má na saabui kutɔɔ nɔe.

Sukudɔ ku tɔɔ

²³ Epafaasi, awaɔ inɛ iyi a wa ile piisɔɔ na irii Jesu Kirisi, í ni n ceɛ fɔɔ. ²⁴ Bɛɛbe mai woo bam ice ku ce ña, Maaku do Aritaaki do Demasi do Luku, arɔa fei à ceɛ fɔɔ.

²⁵ Didisi Lafɛɛ Jesu Kirisi ku wa si ñe.

Tia iyi à kɔa inɛi Ebɛɛ ŋa

Ilaaɔ́ í jò Amaí nju takæ í ba wa ide ku fɔ

¹ Tako bala nwa ŋa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ́ hai si geleli waliie ŋa ise fɛɛfelo si kpáa iká iká. ² Amma si waatii ankãanyiu ihɛ awa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ́ hai si geleli Amaɛ takæ. Amaui Ilaaɔ́ í cica ku je woo je tubui mii fei, nju iyi aŋaò à taka andunya. ³ Amboe iyi Ilaaɔ́ í ne fei, si Amaɛi aa ka yoo. Amau í jò Ilaaɔ́ takæ dee dee, í nɔ wa mu mii fei do gbugbãí ideɛ. Waati iyi í ce ice iyi á kpa ideí dulum dii ine ŋa í tã, ŋɔi í koo í buba lele si awɔ njei Ilaaɔ́ ilu gbugbã fei.

Amaí Ilaaɔ́ í re amaleka ŋa

⁴ Si bei Ilaaɔ́ í na Amaɛu iri iyi í re ti amaleka ŋa, bæbe mɔi Amau takæ í re amaleka ŋa. ⁵ Do ntɔ, Ilaaɔ́ kù sɔ́ ine akáí amaleka ŋau ku ni, Awɔi í je Amam. Hai nnyi ñ je baæ. Kù nɔ kù je amaleka gɔi wa fãa iyi í ni, An je baæ, nɔ nju mɔ ku je amam. ⁶ Amma waati iyi Ilaaɔ́ í be ama yemmaɛ wa si andunya í ni, Amalekam ŋa fei a gulea.

⁷ Ide iyi Ilaaɔ́ í fɔ na irii amaleka ŋau wee. Í ni,

Ñ ce amalekam ŋai bei fufu,
Woo ce icɛm ŋau mɔ bei amei ina.

⁸ Amma Amaɛi wa fãa iyi í ni,
Awɔi í je Ilaaɔ́. Ñ jile bommaɛ hee do ajo fei.
Dee dee ku jei í je akpai bommaɛ.

⁹ Ì bi jiida nɔ ì cé laab.
Na ŋɔi í ce amu Ilaaɔ́ ñ cicaɛ, awɔ Ilaaɔ́.

Ñ nɔ ñ muue inɔ didɔ́ nɔ ñ jò bæɛɛɛ í re ti kpaasi ŋa.

¹⁰ Nɔ í sɔ́o má í ni,
Awɔ Lafɛɛ, hai sinte awɔi í jile icui ile.
Do awɔɛi í ceò lele.

¹¹ Fei ndɛɛ á ce nfe amma awɔi aa weɛ.
Lele do ile fei á gboi bei ibo.

¹² Awɔi aa taabu ŋa bei j̄lne.
Aa nɔ a maa kpaasi bei á ya kpaasi ibo.
Amma awɔ í kaa kpaasi, nɔ kuwɛɛɛ kãa kpa iri.

¹³ Ilaaɔ́ kù nɔ kù sɔ́ amalekaɛ gɔ kù ni,
Buba awɔ njem hee n ce mbɛɛɛ ŋa bi ku lesi isɛɛ.

¹⁴ Debei, mii amaleka ŋa à je. À je hunde ŋa iyi à waa cea Ilaaɔ́ ice, aŋai í ya be a koo a sobi ine ŋa iyi aa ba faaba.

2

Idei faaba

¹ Na nju, í s̄ta ka mu ide iyi à gbɔ dim dim ku ba ka maà nyoo, ² domi baa ide iyi amaleka ŋa à naaò wa í ne gbugbã hee ine iyi kù saalue walakɔ kù jirimæ fei í ba ijuukpã iyi í jò.

³ Debei, beirei aa ka ce ka yókɔ ka saa ijuukpã bii à waa ceio ideí faaba iyi í to bæbe. Lafɛɛ takæ í tako í sisi ideí faabau, nɔ si anyie ine ŋa iyi à gbɔò à s̄s̄ wa à ni ideu ntai. ⁴ Nɔ Ilaaɔ́ í ce maamaake iká iká fei ku ba gbugbãí seeda ŋau ku k̄s̄osi. Nɔ í cea ine ŋa amua iká ikáí Hundɛɛ si bei í bi.

Woo faaba ine ŋa

⁵ Ntɔ ntɔ, andunya iyi á na ku naa iyi à waa fãau, kù je amaleka ŋai Ilaaɔ́ í jile a je ine ngboe. ⁶ Amma ine gɔ í kò bii gɔ í ba Ilaaɔ́ ide ku fɔ í ni,

Mii amane í je hee ì waa ce lasabuɛ.
Yooi í je amane hee í maa gbɔaa.

⁷ Si waati keeke gɔ ì coo ine iyi kù to amaleka ŋa.

Ì muaa amboe nɔ ñ jò í ne jirima nla nla.

⁸ Ì muaa gbugbã si mii fei.

Ntɔi, iyi à ni Ilaaɔ́ í naa gbugbã si mii fei, nkãma kù weɛ iyi kaa s̄taa iri ile. Amma a kù ye bii mii fei í s̄taa iri ile titã. ⁹ Do nju fei Jesu nju iyi à kaye wo, nsei à waa yoo do amboe do jirima nla nla na wahala iyi í ye í kuò. Ntɔi, didɔ́ Ilaaɔ́ í tako í jò kù to amaleka ŋa si waati keeke gɔ. Ilaaɔ́ í ce bæbeí ku ba ku ye wahala ku kuò na irii ine fei. ¹⁰ Do ntɔ, Ilaaɔ́, nju iyi í taka mii fei nɔ wa mu fei ndɛɛ, í yoo iyi í s̄ta Jesu ku ye ijuukpã ku ba ku je amane iyi í kò nɔ ku gbã amane nkpɔ nkpɔ ku naaò ŋa wa si amboeɛ, domi Jesu í je icui faaba ŋa.

¹¹ Jesu iyi í we ine ŋa hai si dulum du ŋa, nju do ine ŋa iyi í we ŋau à je amaí baa aká. Na nju, kù ce anyoi ku kpe ŋa ifɔe ŋa ¹² tengi bii í ba Ilaaɔ́ ide ku fɔ í ni,
An sisia ifɔm ŋa ideɛ.

An saabuɛ si aninii ine ŋa iyi à tɔtɔɔ.

¹³ Nɔ í ni má,
An dasi Ilaaɔ́ naanɛm.

Si anyie má nɔ í ni,
Amu wee do ine ŋa iyi Ilaaɔ́ í muum.

¹⁴ Si bei ine ŋau à ne ara do nje, Jesu takæ í na í so ara bei aŋa mɔ. Í ce bæbeí ku ba na saabuɛ ikuɛ ku kpa gbugbãí Seetam, nju iyi í ne gbugbãí iku wo, ¹⁵ nɔ ku ya ine ŋa iyi à je bei aru ŋa si kuwɛɛ ŋa fei na njoí iku. ¹⁶ Ntɔ ntɔ, kù je amaleka ŋai í naa ku sobi, tãkui Aburhamu ŋai í naa ku sobi. ¹⁷ Na nju, kù ne bei á ce iyi kù jò ifɔe ŋa si mii fei ku ba ku na ku je woo wee nla iyi í ne araare nɔ ku je ilu naane si iceí Ilaaɔ́, nɔ ku sã gbesei dulum dii ine ŋa. ¹⁸ Do yaase bæbe á yókɔ ku sobi ine ŋa iyi à wa si kulele, domi nju takæ í ye ijuukpã si kulele.

3

Jesu í re Moizi

¹ Na nju, inɛ inɛm ŋa, inɛ iyi í je ti Ilaaɔ́, inɛ iyi í kpe do woo dasi Jesu naane ŋa iyi à gbe ku ba í bɔ lelei Aɔ ŋa, í jò í cɔ Jesu, nju iyi Ilaaɔ́ í be wa ku je woo wee nla si kpãai naane ku

dasi iyi á waa sisi. ² Bei Moizi í tako í je ilu naane si icee iyi í cea inei Izireli ña fei, beebe mõi Jesu takæ í ne naane si wajui Ilaaḥ, nñu iyi í jilḥ si iceu. ³ Ine iyi í ma ile í ne beere í re ileu takæ. Beebe mõi Jesu í ne amboe nla nla iyi í re ti Moizi. ⁴ Ntõi, ile iyi í ye fei amanei í maa, amma Ilaaḥi í je ine iyi í ma mii fei. ⁵ Si icee iyi Moizi í cea inei Izireli ña fei, í ye bei amaace ilu naane si kpaḥi Ilaaḥ kú je nwa seḥdai mii iyi á na ku ce. ⁶ Amma Kirisi nje amai kpaḥi ilu naane iyi Ilaaḥ í ce ine ngboi kpaḥe. Inei kpaḥe ñau mḥ, awai bii á waa leekí si naane dim dim do si kpāa ku cḥ iyi á waa tḥḥḥ fufu.

Kusmi iyi Ilaaḥ í jilee ine ña

⁷ Na nñu, i sotti í gbḥo ide iyi Hundei Ilaaḥ í fḥo í ni,

Bii í waa gbḥo ide ku fḥo Ilaaḥ nnyi ña, ⁸ I maḥ lele idḥ nñe má bei si ajo iyi í kḥsie ña, Si waati iyi í cḥo laakaie ña si gbabu.

⁹ Nñoi Ilaaḥ í ni, Tengí bei bala nñe ña á kḥsim á dede idḥkḥm, Baa do iyi á ye mii iyi í ce hee adḥo ciiji.

¹⁰ Na ñoi í jḥḥ nḥ ce idḥkḥ do aña. Nḥ nḥ ye idḥ ña í ya sindai ajo fei hai bi tom. A kḥ má kpāam.

¹¹ Si idḥkḥm nḥ ceekpe nḥ ni, A kaa lḥsi bi kusmi iyi nḥ ce nñḥ sḥlueu ajo kāma.

¹² Na nñu, inje inem ña, i ce laakai, i maḥ jḥo ine gḥo nñe ku ne idḥ laaḥo hai dasi naane, iyi á jḥo ku sinda hai bi Ilaaḥ, nñu iyi í wee. ¹³ Amma si na iyi í jḥo Ilaaḥ í mu nwa ajo nnyi, nḥ ala kḥu je tu wa, í sḥa í ya maa mu ñe gbḥugbā ajo fei ña ku ba ine gḥo nñe ku maḥ jḥo dulum ku dḥi iñe hee ku le idḥe. ¹⁴ Ntõi, á ne ikpḥe si kuweeí Kirisi bii á waa leekí dim dim si naane ku dasi iyi á ne hai sinte hee kḥḥe.

¹⁵ Na ñoi í jḥḥ á ni, Bii í waa gbḥo ide ku fḥo Ilaaḥ nnyi ña, I maḥ lele idḥ nñe má bei si ajo iyi í kḥsie ña,

¹⁶ Yoo ñai á gbḥo ide ku fḥo Ilaaḥ nḥ á kḥsie bii kḥu je ine ña iyi Moizi í gbā hai ilei Ezibitiu fei. ¹⁷ Má yoo ñai Ilaaḥ wa ce idḥkḥ hee zakai adḥo ciiji bii kḥu je do ine ña iyi á ce dulum nḥ á cuku á ku si gbabu.

¹⁸ Si waati iyi Ilaaḥ í ceekpe í ni, a kaa lḥsi bi kusmi iyi nñu í ce nñḥ sḥlueu, yoo ñai wa fāa bii kḥu je ine ña iyi á kḥu jirima idee. ¹⁹ Beebe mõi, á ye iyi á kḥu yḥkḥ á kḥu lḥsi bi kusmiu si na iyi í jḥḥ á kḥu dasi naane.

4

¹ Kuwāi Ilaaḥ iyi í ni aa ka lḥsi bi kusmiu í wee baa nnyi. Na nñu, i ce laakai ku ba ine gḥo nñe ña a maḥ na a to wa do ankāanyi nḥ á ba wee aña a kaa ba a lḥ bi kusmiu. ² Á waazo nwa laabaau jiiḥa si bei á cea ine ña iyi á tako á wa si gbabu. Á gbḥo ideu amma kḥu ce nñḥ aranfāani kāma domi si waati iyi á gbḥḥ, á kḥu

dasi naane. ³ Awa iyi á dasi naane aa ka lḥsi bi kusmiu, bi kusmi iyi Ilaaḥ í fḥo idee í ni,

Si idḥkḥm nḥ ceekpe nḥ ni,

A kaa lḥsi bi kusmi iyi nḥ ce nñḥ sḥlueu.

Í fḥo beebe baa do iyi í ce sḥluei kusmiu tā hai waati iyi í taka andunya. ⁴ Do ntõi, bii gḥo á fḥo idee ajo meejesiau á ni,

Ilaaḥ í kpa irii icee fei nḥ ó sḥmi si ajo meejesia. ⁵ Do nñu fei Ilaaḥ í fḥo idee iyi á tako á ka wau wo iyi í ni,

A kaa lḥ si bi kusmi iyi nḥ ce nñḥ sḥlueu ajo kāma.

⁶ Ine gḥo ña aa na a lḥ si bi kusmiu. Amma ine sinte ña iyi á gbḥo laabaau jiiḥau a kḥu lḥsi na ide hai jirima ñau. ⁷ Na nñu, nsei Ilaaḥ í jilee ajo má, nḥ ajo nnyi. Ideu í cei bei Ilaaḥ í jḥḥ á na á gbḥḥo hai si gelei Davidi si anyii adḥo nkḥo nkḥo. Ideu í ni,

Bii í gbḥo ide ku fḥo Ilaaḥ nnyi ña, I maḥ ti í lele idḥ nñe.

⁸ Ntõi, bii í je si kusmiu bei Zozue í bḥḥo ine ñau wo, Ilaaḥ kaa fḥo idee ajo kusmi mmu gḥo iyi á na ku naa. ⁹ Beebei kusmi í wee má iyi í je ti inei Ilaaḥ ña bei Ilaaḥ takæ í sḥmi si ajo meejesiau. ¹⁰ Ine iyi í lḥsi bi kusmi iyi Ilaaḥ í ce sḥlueu, í kpa irii icee si bei Ilaaḥ mḥo í kpa irii tee. ¹¹ Na nñu, ka ce kookaai ka lḥsi bi kusmiu. Kāma nwa ku maḥ je hai gbḥo ide bei ine ñau. Bii kḥu je beebe aa ka na ka cuku ka kua bi kusmiu.

¹² Idei Ilaaḥi í je kuwee, í nḥo í ne gbḥugbā. Í dḥo anu í re taakuba ilu ande minji. Í ne gbḥugbā iyi á yḥkḥ ku lḥḥo hee lelei idḥ ku feefe idḥo amane do lasabue, ikḥi ara mḥo do lompi. Nḥ á wuse idḥbii amane do lasabue. * ¹³ Nkāma kḥu wee iyi wa manjia Ilaaḥ woo taka. Fei ndee í cḥi wa jilei si wajue. Nḥ nñui awa fei aa ka tusa kuwee nwa.

Jesui í je woo wee nlaw
¹⁴ Do ntõi á ne woo wee nla iyi í bḥo lelei A5 í to hee bi Ilaaḥ takæ. Nñui í je Jesu ama. Na nñu, ka leekí dim dim si naane iyi á dasi, ¹⁵ domi woo wee nla iyi á ñeu á yḥkḥ ku ce araareí gbḥugbā hai ne nwa si na iyi í jḥḥ á lelee ku ceḥo laaḥo si mii fei bei awa mḥo, amma kḥu ce dulum. ¹⁶ Kitāi bommai Ilaaḥi í je tengi bii aa ka ba didḥ. Na nñu, ka sekee si kitāu si kutḥḥo nwa do idḥ ku buba, ku ba ku ce araare nwa nḥo ku mu nwa didḥ iyi á sobi wa si waati iyi í jḥḥ.

5

¹ Woo wee nla iyi á ya so hai si inḥo amane ña fei, á ya sooi ku cea Ilaaḥ ice na iri ña ku ba ku ya kooa Ilaaḥ amua ña ña nḥo ku ce kuwee ña na irii dulum du ña. ² Á yḥkḥ ku ce suuru do ine ña iyi á kḥu má ngḥḥo do ine ña iyi á yaa hai si kpāa, si na iyi í jḥḥ nñu takæ mḥo kḥu kḥ. ³ Na ñoi í jḥḥ, kḥu ne bei á ce iyi kḥu ce kuwee

* 4:12 Idei Ilaaḥ í je kuwee tia nwo ñau á ni, “Idei Ilaaḥ í wee njaawe”.

na irii dulum dii nɲu takae bei wa ce na irii inɛ ɲa. ⁴ Ine gɔ kaa yɔkɔ ku so arae ku ni nɲu í je woo wee nɲau, bii kù je Ilaaɔí í kpoo bei í kpe Arɔɔ wo.

⁵ Bɛɛɛɛ mɔi baa Kirisi takae kù so arae lele kù ni nɲu í je woo wee nɲau. Ilaaɔí í cicae, nɲu iyi í sɔɔ í nɪ, Awɔi í je Amam.

Hai nɲyi n̄ je Baaɛ.

⁶ Bii gɔ à kɔ ide iyi í sɔɔ má í ni, Awɔi aa je woo wee do aɲo fei bei Mɛɛkizedeki.

⁷ Si waati iyi Jesu í wa si andunya í ya ce kutɔɔ do anu ku dɛ nɲa nɲa do cikaaaju. Í tɔɔ sobii Ilaaɔ, nɲu iyi á yɔkɔ ku nɲaa hai si awɔi iku, nɔ í gbɔa si na iyi í jò í sɔɔaa iri ile. ⁸ Do iyi í je Amaí Ilaaɔ fei, í kɔkɔ ku jirimae si ijuukpá iyi í ye. ⁹ Iyi í kɔ í tã nɔ í baa í jea inɛ ɲa iyi à waa jirimae fei icui faaba iyi ci ya tá. ¹⁰ Nɔ Ilaaɔ í coo woo wee nɲau bei Mɛɛkizedeki.

Ka maà jò naane ku dasi nwa

¹¹ Mii nkpa í wɛɛ iyi aa ka yɔkɔ ka fo si gãmei ideu ihɛ, amma á gaabu a sisi nɲe yaasee domi í baa í je inɛ ɲa iyi a ci ya gbɔ yaasei ide rɲya rɲya ɲa. ¹² Waati í to bɛɛɛi bii í jɔ inɛ mɔ í kɔ inɛ gɔ ɲa mɔ si ideu, nɔ do nɲu fei, í kɔ í waa nɛ bukaatai inɛ iyi á kɔ ɲe si mii sinte ɲa si ideí Ilaaɔ. Inɛ iyi í to í je ije kili nɲa nɔ í nyi í waa nɛ bukaatai amɔ má ɲa. ¹³ Inɛ iyi wa mamɔ fei amai, kaa yɔkɔ ku wɔa jiiida do laalɔ. ¹⁴ Amma ije kili, ijei inɛ ngbo ɲai, aɲa iyi à mà jiiida do laalɔ ku wɔa si na iyi í jò à nɛ dɔɔnɛɛ.

6

¹ Na nɲu, ka jò ide sinte ɲau si gãmei Kirisi nɔ ka bɔ waju ka je inɛ ɲa iyi á jla. A kaa ka jilɛ icui ideu ku kɔsi má. Ideui í je ideí idɔ ku kpaasi hai si kookoosui nfe ku ce, do ideí naane ku dasi si Ilaaɔ, ² do ideí ikɔi inyi ku dasi iká iká, do ideí awɔ ku lea inɛ ɲa si iri, do ideí kujji iku ɲa, do ide iyi Ilaaɔ á jilɛ hee do aɲo fei si kiitiu. ³ Kookaaíi waju ku bɔi aa ka ce bii Ilaaɔ í bi.

⁴ Inɛ ɲa iyi à ba inɲa kumáí Ilaaɔ tá, nɔ à tie amuai lele, nɔ à ba ikpɛ si Hundeí Ilaaɔ, ⁵ nɔ à yɔɔ iyi ideí Ilaaɔ í sɲa, nɔ à mà gbugbáí kuwɛɛi ala, ⁶ bii à sinda à toa ideí Ilaaɔ anyi, a kaa yɔkɔ a sinda idɔ má, domi à sisi á waa kpakpa Amaí Ilaaɔ si jli ku gaauu má nɔ à waa dasiɛ anyɔ si bantuma.

⁷ Nto nto, ile á yɔkɔ ku mɔ inɲii iji nɔ amaa je iyi á cea woo logoo ɲa aranfaani á fita. Bii ileu í ce bɛɛɛɛ, á ba kuwɛɛi Ilaaɔ. ⁸ Amma bii agù do agù fufù ɲai à fita si, ileu kù ce nɛɛɛi. Bii í kɔɔsi Ilaaɔ á ceekpɛɛ, si anyiɛ nɔ ku joo.

⁹ Inɛ baakɔɔ nwa ɲa, baa do iyi á waa fɔ bɛɛɛɛ, á waa naane ɲe. Á mà iyi í wa si kpáai faaba ɲa. ¹⁰ Ilaaɔ í je inɛ dee dee, kaa gbeje ice nɲe do kubi iyi í nyisi na irie ɲa, si bei í gbɔa inɛɛ ɲa wo ɲa, nɔ í waa gbɔ ɲa baa nɛɛi ɲa. ¹¹ Amma à bi inɛ baa yooma nɲe fei ku hanya

do iju nkpa ku leekí si ideu hee kɔɔɛ ku ba mii iyi í waa cɔ kpáɛ ɲau ku ce mam mam. ¹² A kù bi í na í ce ika ɲa, amma í sisi inɛ ɲa iyi à dasi naane nɔ à temua à waa jɛɔ tubu iyi Ilaaɔ í wá ɲa dou.

Ide iyi Ilaaɔ í wá kù nɛ sika

¹³ Waati iyi Ilaaɔ í cea Aburhamu kuwá í gbasi do irii nɲu takae si na iyi í jò inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í roo má, ¹⁴ í nɪ, an weee do cooi, nɔ n jò dimiɛ ku kpo. ¹⁵ Si bɛɛɛɛi Aburhamu wa temuaɔ nɔ í ba mii iyi Ilaaɔ í wáa do. ¹⁶ Bii inɛ ɲa à waa gbasi ide, à ya cooi do irii inɛ iyi í re ɲa, nɔ kugbasuu ku jò a mà iyi nto nto á cooi nɔ ku kpa irii kakɔɔ fei. ¹⁷ Bɛɛɛɛi, inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í cea kuwá, í bi ku nyisi ɲa mam mam iyi ideí nɲu kù nɛ geɛ ku kɔbia. Na ɲoi í jò í gbasi ku ba a mà iyi nto nto á cooi. ¹⁸ Na nɲu, ideí kuwá do kugbasi, aɲa minjii à wɛɛ iyi kaa kpaasi, nɔ si ide minji ɲau bɛ Ilaaɔ kaa yɔkɔ ku so ibo. Si ide minji ɲau bei Ilaaɔ wa mu nwa gbugbá nto nto, awa iyi á waa leekí si kpáa ku cɔ iyi í jilɛ nwa nɔ à ba bi ku manji nwa sie. ¹⁹ Kpáa ku cau wa mu idɔ nwaí dim dim bei isoi akoi inyi í ya geɛ akou. Isɔ iyi à neu wa isoi dim dim do anyii ridoo bi ku wai Ilaaɔ lele. ²⁰ Tengi bei Jesu í cua nwa í lo na iri nwa domi í baa í je woo wee nɲa do aɲo fei bei Mɛɛkizedeki.

7

Mɛɛkizedeki í je ilaalu nɔ í je woo wee má

¹ Mɛɛkizedekii í je ilaalui Salemu do woo weei Ilaaɔ ilu gbugbá fei. Si waati iyi Aburhamu í je amanlu ɲa igù wa baa, ɲoi Mɛɛkizedeki í bɔ ku koo ku weeaa. ² Mii iyi Aburhamu í ba wa fei, í naa í ce ikpɛɛ, si mɛɛwa fei í nya aká í na Mɛɛkizedeki. Yaasei irii Mɛɛkizedekiui í je ilaalui iyi í je dee dee. Si anyii nɲu, í je ilaalui Salemu, waato ilaalui laakai ku sù. ³ Inɛ gɔ kù mà baɛɛ walako iyeɛ walako balae gɔ. A kù ce faajii kubie hee má je faajii ikuɛ. Si bɛɛɛɛ í jɔ Amaí Ilaaɔ, nɔ í je woo wee do aɲo fei.

⁴ Í cɔ zaka bei kulai mɔkɔu í to, nɲu iyi si waati iyi Aburhamu bala nɲa nwa í je igù, mii ɲa iyi í ba wa, si mɛɛwa fei í nya aká í náa. ⁵ Si inoi inɛ Levi ɲa, inɛ ɲa iyi à je woo wee ɲau, wooda nwa í na ɲa kpáa, si mɛɛwa fei inɛi Izireli ɲa a nya aká na ɲa. Do nɲu fei, à je nyaanze aká, aɲa fei tɔkui Aburhamu ɲai. ⁶ Mɛɛkizedeki í weea Aburhamu iyi Ilaaɔ í cea kuwá, nɔ baa do iyi Mɛɛkizedeki kù je dimii Levi, do nɲu fei, Aburhamu í náa ikpɛu. ⁷ Kù nɛ sika gɔ, inɛ iyi í re nɲui í ya weea kpaasi. ⁸ Inɛi Levi ɲa, aɲa iyi inɛ ɲa à ya na aká si mɛɛwau fei, amane ɲai iyi á ya ku, amma Mɛɛkizedeki í wɛɛ, si bei kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ. ⁹ Nɛɛi, si waati iyi Aburhamu í náa zakaa, í yei bei Levi takae mɔ í náa, nɲu iyi amae ɲa à waa ba zakaa, ¹⁰ domi baa do

iyi a kù bí Levi waati beɛbe, í ye bei í wa si arai balae waati iyi balaeu í ko Mɛɛkizedeki.

¹¹ Wooda iyi Ilaaɔ́ í na inei Izireli ɲa, kpāai kuweei inei Levi ɲai í je icue. Nsei, bii í je kpāai kuweeu be á yòkò ku jò ine ɲa a kò mam mam, a kaa ne bukaatai woo wee mmu go ku naa má bei Mɛɛkizedeki, ine iyi kù je dimii Arɔ́, ¹² domi bii à kpaasi kpāai kuwee beɛbe, tilasi í gbe a kpaasi wooda mɔ́. ¹³ Ntɔi, Lafɛɛ nwa iyi ideu wa fāau, í je inei dimi mmu go, nò si dimiu ine kama kù ce icei kuwee. ¹⁴ Ntɔ ntɔ, à mà iyi à buui si dimii Zuda. Moizi kù nò kù fò ideí ine kama si gāmei dimiu iyi á na ku je woo wee.

Woo wee go iyi í ye bei Mɛɛkizedeki

¹⁵ Yaasei ideu í fita sãa sãa si bei á ye woo wee mmu go í fita iyi í ye bei Mɛɛkizedeki. ¹⁶ A kù coo woo wee si na iyi í jò à buu si dimii woo wee ɲa, amma do gbugbāi kuwee iyi ci ya tãi. ¹⁷ Do ntɔi, kukoi ideí Ilaaɔ́ í fò na irie í ni,

Awoi aa je woo wee do ajo fei bei Mɛɛkizedeki. ¹⁸⁻¹⁹ Si beɛbei à kpa wooda nwou nò à naaò kpāa ku cò iyi í roo wa, nò do saabuei à waa sekeɛ si Ilaaɔ́. À kpa wooda nwoi si na iyi í jò kù ne gbugbā nò kù ne aranfāani. Ntɔ ntɔ, wooda kù jò nkama kù kò mam mam.

²⁰ Ilaaɔ́ í jilɔ́ woo wee bei Mɛɛkizedeki nò í gbasi ideu. Ine ihò ɲa à je woo wee ɲa, kù je do kugbasii Ilaaɔ́. ²¹ Amma do kugbasii Aɔ́ Lafɛɛ í ce Jesu woo wee í ni, Amu Aɔ́ Lafɛɛ n gbasi ideu. N kaa n nò n dede si idem má.

Aa je woo wee do ajo fei. ²² Beɛbei Jesu í je nwa bei akaasii akabuu iyi í sãa í re wa.

²³ Tenji bii ideí Jesu do ideí woo wee ɲau í nya ikā wee. Woo wee ɲau à kpò si na iyi í jò amanɛ ɲai iyi à ya na à ku, nò ice ɲa ku leeki.

²⁴ Amma Jesu nje í weei do ajo fei, ɲoi í jò ine mmu go kaa sãsi agbɛɛ ajo kama. ²⁵ Na ɲɲu á yòkò ku faaba ine ɲa iyi à waa sekeɛ si Ilaaɔ́ do saabue mam mam, domi í weei hee do ajo fei ku maa tɔ́ Ilaaɔ́ na iri ɲa.

²⁶ Na ɲɲu, Jesu í je woo wee nla iyi à ne bukaatae. Kuweei ɲɲu do ti ilu dulum ɲa kù je dimi akā. Í má, kù ce dulum ajo kama nò riisi kama kù wa sie. À soo í ne hee lelei Ilaaɔ́.

²⁷ Kù ye bei woo wee nla iyi ihò ɲa, aɲa iyi à ne bukaatai kuwee ajo fei, sinte na irii dulum dii aɲa taka ɲa, si anyie ti ine ɲa iyi à gbe. Ine ɲɲu í ce kuwee akā iyi í to hee do ajo fei si waati iyi ɲɲu takae í na arae. ²⁸ Woo wee nla ɲa iyi à waa ce ice bei woodai Moizi í jile, a kù kò. Amma woo wee nla iyi Ilaaɔ́ í jile do ideí kugbasie iyi í fò si anyii woodau, ɲɲui í je Amaɛ iyi í kò hee do ajo fei.

8

Jesu woo wee nla nwa

¹ Nsei, irii ideu wee. Awa à ne woo wee nla dimi beɛbe, ine iyi wa buba lele si awò ɲei kitai bommai Ilaaɔ́ ilu gbugbā fei. ² Wa ce icei woo wee nlaui si inò kumá bí ku waí Aɔ́ Lafɛɛ takae, iyi Aɔ́ Lafɛɛ í ce, kù je amanɛ.

³ À jile woo wee nla baa yooma fei ku cea Ilaaɔ́ amua do kuwee ɲa. Na ɲɲu, í gbe woo wee nla nwa kù ne ngògò iyi á ceò kuwee.

⁴ Bii í je í wa si andunya kaa je woo wee, domi woo wee ɲa à weɛ iyi á waa ce kuwee si bei woodai Moizi wa fò. ⁵ Woo wee ɲau à waa sisi icei lele. Ice ɲa í jò icei kuwee ntɔ iyi wa ce leleu. Beɛbe mɔi, waati iyi Moizi í tã sɔlu ku ce ilei acɔ, Ilaaɔ́ í sɔo í ni, jò i coo mam mam ku ye bei n nyisie si antai iri kutau. ⁶ Do yaase bei icei Jesu í reò tu ɲa, beɛbei akabuu iyi í teese si gāmei Ilaaɔ́ do amanɛ ɲa í ne beɛɛɛ í re. Akabuuu, kuwā iyi í re do beɛɛɛui í je icue.

⁷ Bii akabuu sinteu í kò, kaa ne a kpaasie má. ⁸ Amma Ilaaɔ́ í ye taalei ineɛ ɲa waati iyi í ni,

Amu Aɔ́ Lafɛɛ n ni, ajo wa naa iyi an ði akabuu titɔ do dimii inei Izireli do inei Zuda ɲa.

⁹ Kaa ye bei iyi n ði do bala ɲa ɲa, Ajo iyi n mu awò ɲa n fitaò ɲa hai ilei Ezibiti. A kù leeki do akabuu iyi n ði do aɲa.

Na ɲɲu, n ce si ɲa atafii. Ideu bei, amu Aɔ́ Lafɛɛ n fò.

¹⁰ Nò n ni má, akabuuum wee, iyi an ði do dimii inei Izireli ɲa si anyii ajo ɲɲu.

An dasi woodam si lasabu ɲa. An koo si ido ɲa.

An je Aɔ́ Lafɛɛ ɲa nò aa je inem ɲa.

¹¹ Ine kama ɲa kaa kò inei ilue si cio má walakò kpaasie ku ba ku màm,

Domí aɲa fei aa màm hai ama keeke hee ku bɔ ine ngbo.

¹² An kpa ideí kuce laalo ɲa. N kaa n ye gigii dulum du ɲa má.

¹³ Idei akabuu titɔ iyi Ilaaɔ́ wa fɔui í jò ti takou kù ne aranfāani má. Wee mii iyi wa gbo wa fei, wa bɔ ku kpa irii.

9

Kutɔi akabuu sinte do ti lele

¹ Si waatii akabuu sinteu wooda í weɛ si gāmei kutɔ, nò ile bi kuwai Ilaaɔ́ mɔ í weɛ si andunya. ² Ntɔi à gù ilei acɔ. Inò sinteu à ya kpe ile kumá. Bei fitila í wa do taabu do pɛɛ iyi à jilela Ilaaɔ́. ³ Do wajui acɔ minjisiau * inò mmue go í wa be má iyi à ya kpe ile iyi í re do kumá. ⁴ Bei bi kuwee iyi à ce do wura í wa, si antaei à ya jo tularɛ. Be mɔi kpakoi akabuui Ilaaɔ́ í wa iyi à bii do wura. Si inò kpakoui, cakai wura í wa, bii à dasi mana †.

* 9:3 acɔ minjisiau acɔ sinteu í je bi ku lo. † 9:4 mana ije iyi Ilaaɔ́ í sambaa inei Izireli ɲa wa hai lele waati iyi à wa ghabuuu.

Nɔ si inɔ kpakou mɔi goloɪ Arɔɔ iyi Ilaaɔ́ í jò í dá kòkò wo í wa, do kuta ku munga anu si bii á kò wooda. ⁵ Si antai kpakoui amaleka ilu amboe n̄au á wa. Wurai á yɔ á ceò amaleka n̄au. Á jò ikpa n̄au í fú í bii tengi bii á ya níkà n̄jei kuwee na dulum. Amma a kaa ka yòkò ka sisi ideɪ mii n̄au ih̄e fei n̄sei.

⁶ Do yaase beɛbeɪ á jilɛ fei n̄deɛ nɔ woo wee n̄a á ya lo inɔ sinteuɪ ājɔ fei a maa ce icei kutɔɔ n̄n̄a. ⁷ Amma woo wee n̄lau n̄ju akā́ í ya lo inɔ minjisiau ad̄s do ad̄s gbakā́ akā́ do n̄jei m̄ɛɛmu iyi í ya ceòɔ́ Ilaaɔ́ kuwee na dulum dii n̄ju takae do iyi inɛ n̄a á ce si kumà hai mà n̄n̄a. ⁸ Beɛbeɪ Hundei Ilaaɔ́ wa nyisi wa iyi kpā́a iyi wa bɔ inɔ n̄to iyi í re do kumá a kù c̄u titá waati iyi ile sinteu í weɛ. ⁹ Iyi beɪ í je n̄wa yaasei mii iyi wa ce n̄seɪu ih̄e, domi wa nyisi wa iyi amua n̄a do m̄ɛɛmu n̄a iyi á ya ceòɔ́ Ilaaɔ́ kuwee n̄au kù to ku jò id̄o inɛ iyi wa coou kù má mam mam. ¹⁰ Mii n̄au be fei wa fɔ ideɪ kujɛ do kumɔ do ara ku w̄ie dimi ikā́ ikā́. Woodai ara n̄ju akā́ iyi Ilaaɔ́́ í jilɛ hee tit̄sɛ ku maa naa.

¹¹ Amma waati iyi Kirisi í naa, í je woo wee n̄la iyi í naaɔ́ mii jiidai ala wa n̄nyi. N̄juí í lo ile gɔ iyi í la í re nɔ í s̄la í re. Kù je amane n̄ai á coo, waatɔ kù wa si andunya iyi á taka. ¹² Kirisi n̄je í lo inɔ iyi í re do kumáui gbakā́ akā́ hee do ājɔ fei, nɔ kù je do n̄jei iwo n̄a walakɔ́ ti ama ketɛ n̄a. N̄jei n̄ju takae í loò. Beɛbeɪ í jò á baò faaba iyi ci ya t̄a. ¹³ Inɛ n̄a iyi á kù má á ya f̄asi n̄a n̄jei iwo n̄ai do ti ketɛ kombo n̄a do irurui ketɛ n̄a iyi á jo, ara n̄n̄a ku beɪ ku má. ¹⁴ Bii beɛbeɪ, beɪrei aranfaanī n̄jei Kirisi á to. Do saabui Hundei Ilaaɔ́́ iyi kaa kui í naò Ilaaɔ́́ arae beɪ kuwee iyi kù n̄e āgbɛ. N̄jei á jò id̄o n̄wa ku má hai si ice n̄fe n̄fe ku ce ku ba ka yòkò ka t̄o Ilaaɔ́́, n̄ju iyi í je icui kuweɛ.

¹⁵ Na n̄ai í jò Kirisi í je woo teese kpā́a ku ba Ilaaɔ́́ ku d̄i akabuu tit̄s do amane n̄a nɔ inɛ n̄a iyi Ilaaɔ́́́ í kpe a je tubu iyi ci ya t̄a iyi í ce n̄n̄a kuwā́e. Aa yòkò a je tubuui na iku iyi Kirisi í ku, ku yaò inɛ n̄a hai si kurara n̄n̄a iyi á ce si waatii akabuu n̄wou.

¹⁶ Akabuu dimi beɛbeɪ iyi í je ti tubu ku kp̄ɛ, ku beɪ ku ce ice tilasi í gbe inɛ iyi í ce akabuuu ku ku titá. ¹⁷ N̄toɪ, a kaa ceò akabuuu tubu ku kp̄ɛ ice bii kù je inɛ iyi í ce akabuuu takae í ku, domi bii í weɛ si hunde akabuuu kaa n̄e gbub̄ḡa ku ce ice. ¹⁸ Na n̄oɪ í ce baa akabuuu sinteu, do n̄jei á d̄u. ¹⁹ Sinte Moizi í sisia inɛ fei wooda baa yooma fei si beɪ Ilaaɔ́́́ í jilɔɔ. Si anyii n̄ju, nɔ í so n̄jei ama ketɛ n̄a do ti iwo n̄a do inyí, nɔ í so ikù nkpa do amaaw̄oi j̄i ndii is̄ɔpu, í dasi n̄jeu nɔ í f̄asi tiai woodau do inɛ fei. ²⁰ Nɔ́ í ni, iyi ih̄eɪ í je n̄je iyi wa mua akabuu iyi Ilaaɔ́́́ í d̄i do in̄ju gbub̄ḡa. ²¹ Nɔ́ í so n̄jeu má í f̄asi ilei ac̄ou do mii n̄a iyi á ya ceò kuwee fei. ²² Si ideɪ wooda n̄jei í ya jò mii nk̄pɔ́ ku má. Bii n̄je kù níkà́ Ilaaɔ́́́ kaa kpa

dulum dii inɛ kama. ²³ Mii ndii andunya n̄au ih̄eɪ iyi á jò mii ndii lele n̄au á má do kuwee dimi beɛbeɪ. Amma mii ndii lele n̄a taka n̄n̄a á n̄e bukaatai kuwee iyi í re do beɛre.

Kuwee Kirisi í kpa ideɪ dulum

²⁴ Á má s̄aa s̄aa iyi Kirisi kù lo ile kumá iyi amane n̄a á ce. Kù lo ile iyi í jò bi ku wa n̄to n̄toɪ Ilaaɔ́́, amma í loi hee lele takae nɔ n̄sei wa leek̄ si wajui Ilaaɔ́́ na iri n̄wa. ²⁵ Si beɪ í lo be, kù je á ni í n̄e bukaatai koo ce kuwee arae tuuba nk̄pɔ́ nk̄pɔ́. Woo wee n̄lau, inɛ n̄ju í ya loi ad̄s do ad̄s si inɔ iyi í re do kumá do n̄jei m̄ɛɛmu gɔ. ²⁶ Bii í je Kirisi í lo be tuuba nk̄pɔ́ nk̄pɔ́ wo, á ye ijuukpā́ ise f̄efelo hai sintei andunya. Amma n̄sei, si waatii ankā́anyiu ih̄e, í na arae beɪ kuwee gbakā́ akā́ iyi í to ku kpa ideɪ dulum hee do ājɔ fei. ²⁷ Si beɪ Ilaaɔ́́́ í jilɛ inɛ fei ku ku gbakā́ akā́ ku beɪ ku kiitiɛ, ²⁸ beɛbeɪ m̄oɪ Kirisi í na arae gbakā́ akā́ beɪ kuwee í soò dulum dii inɛ nk̄pɔ́. Á nɔ ku na ku faata wa ise gb̄eejisia, kù je ku naa ku so dulum dii inɛ n̄a má, amma ku ba faabai inɛ n̄a iyi á waa degbeɪ n̄au kù k̄s mam mam nii.

10

¹ Woodai Moizi ideɪ mii n̄a iyi á jò mii jiidai n̄a iyi aa na a naaɪ wa fɔ, kù je mii jiidai n̄au taka n̄n̄a. Na n̄ju, inɛ n̄a iyi á waa sekeɛ si Ilaaɔ́́ do kuwee n̄a iyi á ya maa ce dimi akā́ ad̄s do ad̄s hai n̄e k̄oɔ, woodau be kaa yòkò ku jò á k̄s mam mam. ² Bii í je yaasei Ilaaɔ́́ ku t̄o beɛbeɪ á jò inɛ n̄au a má wo, id̄o n̄n̄a kaa ye taale n̄n̄a nɔ a kaa n̄e bukaatai a maa ce kuwee má. ³ Amma kuwee, í je mii gɔ iyi í ya ye inɛ n̄a jigii dulum du n̄a ad̄s do ad̄s. ⁴ N̄to n̄to, n̄jei ketɛ do ti iwo n̄au kaa yòkò ku kpa ideɪ dulum.

⁵ Na n̄ju, waati iyi Kirisi í bi ku naa si andunya í s̄s Ilaaɔ́́́ í ni, kù je kuwee walakɔ́ amua n̄ai ì bi.

Na n̄oɪ í jò ì ceem ara.

⁶ Kù je kuwee n̄a iyi á ya jo si ina fei s̄aa s̄aa Walakɔ́ kuwee iyi á ya ce na dulum dii inɛ n̄n̄a á d̄sɛ si.

⁷ Si anyii n̄ju nɔ ñ ni, amu wee Ilaaɔ́́.

Ñ wa n̄ naaɪ n̄ na n̄ ce id̄oɔ́bie

Si beɪ á kò idem si tiai wooda.

⁸ Sinte titá Kirisi í ni, kù je kuwee walakɔ́ amua n̄ai ì bi. Kù nɔ kù je kuwee n̄a iyi á ya jo si ina fei s̄aa s̄aa walakɔ́ iyi á ya ce na dulum nii á d̄sɛ si. Do n̄ju fei kuwee n̄a iyi wa f̄aaɔ́ á waa cooi si beɪ wooda í jilɔɔ. ⁹ Si anyii n̄ju í ni, amu wee ñ wa n̄ naaɪ n̄ na n̄ ce id̄oɔ́bie. Si beɛbeɪ ì kpa irii kutɔɔ n̄wou nɔ ì kpaas̄ie do mmue. ¹⁰ Si beɪ Jesu Kirisi í ce id̄oɔ́bii Ilaaɔ́́, na n̄oɪ í jò aa ka yòkò ka má hai si dulum du wa n̄a na saabui kuwee arae iyi í ce gbakā́ akā́ hee do ājɔ fei.

¹¹ Woo wee fei í ya maa ce icei ājɔ baa yooma fei. Nɔ tuuba nk̄pɔ́ nk̄pɔ́ kuwee akā́

bei í ya maa ce nɔ kaa yɔkɔ ku kpa idei dulum. ¹² Amma kuwee akāi Kirisi í ce na irii dulum. Si anyii nɔɔ, í koo í buba si awɔ nɔɔ í laaɔ hee do aɔ fei, ¹³ wa degbe aɔɔ íyi Ilaaɔ á ce mbɛɛɛ ɔa bi ku lesi íseɛ. ¹⁴ Á yɔkɔ ku maa bubae si na íyi í jɔ amua akāui í jɔ inɛ ɔa íyi Ilaaɔ í ce inɛɛ ɔa á má mam mam hee do aɔ fei. ¹⁵ Hundi Ilaaɔ mɔ wa je nwa seɛdai ideu. Sinte titā í ni, ¹⁶ Aɔ Lafɛɛ í ni, akabuu íyi an ɔɔ do aɔa si anyii aɔɔ nɔɔ wee.

An dasi woodam si idɔ nɔa.

An kɔɔ si lasabu nɔa.

¹⁷ Nɔ í ni má,

N kaa n ye gígíi dulum du nɔa

Do wooda ku kua nɔa má.

¹⁸ Debei, bii á kpa idei dulum, kù nɛ á ce kuwee gɔ na irie má.

Ka sekee si Ilaaɔ

¹⁹ Na nɔɔ, inɛ inɛm nɔa, aa ka yɔkɔ ka lɔ si inɔ íyi í re do kumá do idɔ ku buba na saabui nɔɔ Jesu. ²⁰ Ridoo íyi wa ganji inɛ ɔa a lɔ inɔ íyi í re do kumá í ga si waati íyi Jesu í na araɛ. Bɛɛbei í nya nwaɔ kpāa titɔ íyi í je ti kuweɛ. ²¹ Nɔ á nɛ woo wee nla íyi í je inɛ ngboi kpasɛi Ilaaɔ. ²² Na nɔɔ, ka sekee si Ilaaɔ do idɔ hai nɛ muafiti do naane ku dasi hai nɛ sika, do idɔ kumá íyi kù waa ye taale nwa do ara íyi á we do inyi íyi í má. ²³ Ka jɔ ka leeki dim dim si kpāa ku cɔ íyi á waa je seɛdaɛ ihɛ, domi Ilaaɔ, nɔɔ íyi í ce kuwā í je ilu naane. ²⁴ Ka ce laakaii nɔɔ ku ba ka ya mua nɔɔ gbubā íyi á jɔ ka bi inɛ ɔa nɔ ka maa ce ice jiiɔa. ²⁵ Ka maà ti ka jɔ idei kutɔtɔ nwa, si bei inɛ gɔ ɔa á ya maa ce. Amma ka mua nɔɔ gbubā. Bei í ye aɔi Lafɛɛ wa maa wa fei, bɛɛbe moi aa ya maa muàɔ nɔɔ gbubā nɔa.

²⁶ Awa íyi á mà nɔɔ tã, bii á waa mɔsi dulum ku ce, kuwee gɔ kù weɛ ma íyi á kpa idei dulum, ²⁷ í gbe ka weɔɔ nɔɔ ka maa degbe kiitii Ilaaɔ do ina nla íyi á ce nfei mbɛɛɛ ɔa. ²⁸ Inɛ baa yooma íyi í kua woodai Moizi fei, bii amane minji mɛeta í je seɛdaɛ á ya kpāai, a ci ya ce araareɛ. ²⁹ Debei, inɛ íyi wa donda Amai Ilaaɔ wa cɔ nɔɔ nfe, nɔɔ si bii Ilaaɔ í ɔɔ akabuɛ íyi á jɔ lafɛɛ ku má, nɔ wa bu Hundi Ilaaɔ íyi wa nyisi wa didɔu, í cɔ zaka bei mii íyi á na ku ba lafɛɛ si aɔi kiitii á to. ³⁰ Nɔɔ nɔɔ, awa á mà inɛ íyi í fɔ í ni, amui an sãa inɛ laalɔ íyi í ce, amui an kpā woo ce laalɔ iju. Nɔ í ni má, amu Aɔ Lafɛɛ an kiitii inɛm nɔa. ³¹ Ideu í to nɔɔ nla nla bii amane í dasi awɔi Ilaaɔ, nɔɔ íyi í weɛ.

³² I ye gígíi mii íyi í tako í ba nɔɔ wo nɔa si waati íyi í ye inya kumá Ilaaɔ ɔa, í ba ijuukpā nɔɔ nɔɔ amma í leeki si dim dim nɔa. ³³ Waati gɔ ɔa á ya maa bu nɔɔ nɔ á kpā nɔɔ iju si bantuma, nɔ si waati gɔ ɔa mɔ í ya maa mua inɛ gɔ ɔa íyi á waa ye dimii wahalau be gbubā nɔa. ³⁴ Nɔɔ, í ce araareɛ inɛ piisɔɔ nɔa.

Íyi inɛ ɔa á nɔ á gba mii ndu nɔɔ ɔa í je nɔa do inɔ didɔ, domi í mà nɔa íyi í nɛ amani íyi í re do bɛɛɛɛ íyi í ya maa weɛ do aɔ fei. ³⁵ Na nɔɔ, í maà fūsi idɔ ku buba nɔɔ awɔ, domi ribae í la. ³⁶ Do nɔɔ, í gbe í temua ɔa ku ba bii í ce idɔɔbii Ilaaɔ í tã nɔa, í ba mii íyi í ce nɔɔ kuwāɛ. ³⁷ Nɔɔ, si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Waati í gbe keeke, keekeke mɔm. Nɔ inɛ íyi í nɛ ku naa á naa, kaa kpɛ.

³⁸ Nɔ inɛm íyi í je dee, á maa weɛ do saabui naane ku dasi.

Amma bii í nyi do anyi, inɛm kaa dɔ do nɔɔ má.

³⁹ Awa á kù je inɛ ɔa íyi aa nyi do anyi á koo á ce nfe. Amma á dasi naane nɔ á wa si kpāai faaba.

11

Kpāai naane ku dasi

¹ Inɛ íyi í dasi Jesu naane í mà kam kam mii íyi nɔɔ wa cɔ kpāaɛu nɔɔ á baa. Í nɔ í mà mii íyi á kù ye do iju í weɛi do nɔɔ. ² Naane ku dasi dimi bɛɛbei inɛi tako ɔa á nɛ, nɔɔ í jɔ kuweɛ nɔa í sɔa Ilaaɔ si.

³ Na naane ku dasii, á mà íyi Ilaaɔi í taka andunya do ideɛ. Bɛɛbei í taka mii íyi á waa ye hai si mii íyi á kù waa ye.

⁴ Na naane ku dasii, Abeli í cea Ilaaɔ kuweɛ íyi í nɛ bɛɛɛɛ í re ti Kaɛɛ. Na saabui naane ku dasiei Ilaaɔ takae í Jesi amuaɛ nɔ í kpoo inɛ dee dee. Na naane ku dasiui Abeli wa ba wa ide ku fɔ hee nsei baa do íyi í kù fei.

⁵ Na naane ku dasii Enaku kù kù, Ilaaɔ í soo kù wa bi tɛɛ, nɔ inɛ gɔ kù yɔɔ do iju má. Waati íyi í wa si andunya, á ya maa je seɛdaɛ íyi kookoosue í dɔa Ilaaɔ si. ⁶ Nɔ weɛ inɛ gɔ kù weɛ íyi kookoosue á dɔa Ilaaɔ si bii kù je do naane ku dasi. Nɔɔ, inɛ íyi wa sekee si Ilaaɔ í nɛ ku dasi naane íyi Ilaaɔ í weɛ nɔ inɛ ɔa íyi á waa dedɛɛ í ya sã nɔa ribae.

⁷ Na naane ku dasii, Nowee í gbo idei Ilaaɔ waati íyi í ni ku ce laakai si mii íyi á na ku naa íyi kù ye titã. Í jirima idei Ilaaɔ nɔ í gbe akɔi inyi si bii nɔɔ do inɛi kpasɛɛ ɔa fei aa ba faaba. Na naane ku dasiei í yeɔ taale inɛi andunya nɔa nɔ Ilaaɔ í ni í je amane dee dee.

⁸ Na naane ku dasii, Aburahamu í jɔɔ kukpei Ilaaɔ nɔ í dasi kpāa wa nɛ ikpa ile gɔ íyi Ilaaɔ á náa bei tubu. Í dasi kpāa wa koo baa do íyi kù mà bii wa ba. ⁹ Na naane ku dasii í koo í buba si ileu bei ise mmu, si ile íyi Ilaaɔ í cea kuwāɛ. Si ilei aɔɔ nɔɔ mɔm nii í wa. Bɛɛbei moi Izaaki do Zakɔbu á ce si anyie, aɔa íyi Ilaaɔ í cea kuwā akāu. ¹⁰ Aburahamu í ce bɛɛbei wa degbeɔ ilu nla íyi icue í nɛ gbubāu. Iluu, Ilaaɔi í jile yaase bei á ye, nɔɔ í nɔ ku maa.

¹¹ Na saabui naane ku dasii, Sara takae * í ba gbubā í biɔ ama baa do íyi waatiɛ í lɔ. Í

* **11:11** Na saabui naane ku dasii, Sara takae Tia nwo gɔ ɔa á ni, na saabui naane ku dasii, Aburahamu í ba gbubā í biɔ ama baa do íyi í gbo nɔ Sara takae í je gbenda.

mà iyi Ilaaɔ, nɔu iyi í ce kuwã, í je ilu naane. ¹² Bɛɛɛ m̄ai inɛm̄ok̄o ak̄au bɛ, nɔu iyi í maai iku, t̄okuɛ n̄a à na à kp̄o bei andaiyai lele n̄a do bei s̄aai ido iyi inɛ go kaa ȳok̄o ku ka ku mà j̄iaɛ.

¹³ Si naane ku dasii inɛ n̄au bɛ fei à ku. A kù ba mii iyi Ilaaɔ í ce n̄n̄a kuwãɛu, amma à ȳoɔi hai j̄iij̄l à coo cenkã. À f̄o iyi aɔa à je inɛ njoo n̄a do hai nɛ ide n̄a si andunyau ih̄ɛ. ¹⁴ Inɛ n̄a iyi à waa f̄o bɛɛɛ, à waa nyisi mam mam iyi aɔa à waa dɛ ilɛ iyi á je tu n̄ai. ¹⁵ Bii í je à waa ce bɛgei ide n̄n̄a iyi à j̄ò wa wo, aa ba kp̄aa a sinda a nyi. ¹⁶ Amma nsei à waa dɛ ide iyi í s̄l̄a í re, waata ide iyi í wa lele. Na n̄joi í ce anyo kù waa mu Ilaaɔ à kpoo Lafɛɛ n̄n̄a domi í ce n̄n̄a s̄oolui ilu go.

¹⁷ Na naane ku dasii, Aburahamu í jesi ku ceò Izaaki kuwɛ si waati iyi Ilaaɔ wa c̄o laakaie. N̄n̄u iyi Ilaaɔ í cea kuwãu, í tã s̄oolu ku ceò ama akãɛu kuwee. ¹⁸ N̄n̄ui Ilaaɔ í s̄ò wo í ni, hai bi Izaakii dimie á fita. ¹⁹ Í mà iyi Ilaaɔ í nɛ gbugbã ku j̄l inɛ baa hai si bale. Do n̄t̄o aa ka ȳok̄o ka ni í yei bei Ilaaɔ í j̄u hai si bale.

²⁰ Na naane ku dasii, Izaaki í weea Zak̄obu do Esau, í s̄ò n̄a mii iyi á na ku ce.

²¹ Na naane ku dasii, Zak̄obu, waati iyi í maai iku, í weea amai Zozefu n̄a akã akã, n̄o í l̄ok̄o si golo í t̄oò Ilaaɔ.

²² Na naane ku dasii, Zozefu m̄o, waati iyi í maai iku, í f̄o idei kufitai inɛ Izireli n̄a hai ilɛi Ezibiti do bei aa cea kũkũ n̄n̄u n̄a.

²³ Si waati iyi à bí Moizi, na naane ku dasii baɛɛ n̄a à kù ce n̄joi a kua woodai ilaaluu n̄o à singaɛ zakai cukpa m̄ɛeta, domi à ye í je ama ku s̄la.

²⁴ Na naane ku dasii, Moizi í k̄o a kpe n̄n̄u amai ama inaaboí Faraɔ waati iyi í na í la.

²⁵ Í gbasi a kp̄a n̄n̄u iju do inɛi Ilaaɔ n̄a aɔo do iyi n̄n̄u á maa w̄eɔò in̄o did̄ò si faayii dulum iyi kaa kpe. ²⁶ Í gbasi a yaako n̄n̄u bei aa na a yaako Kirisi. Wa lasabu iyi dimii yaako bɛɛɛ ku ye í nɛ bɛɛɛ í re amanii Ezibiti, domi amanii alai wa lele.

²⁷ Na naane ku dasii Moizi í fita hai ilɛi Ezibiti, kù ce n̄joi id̄ok̄oí ilaaluu. Í leek̄il dim dim bei mii iyi í ye inɛ iyi a ci ya ye. ²⁸ Na naane ku dasii í j̄ò à je jingauí Iku ku kua. N̄o í j̄ò à f̄asi n̄jei angudã n̄a si ande koofa n̄a ku ba amaleka iyi á kpa ama yemma n̄a ku maà lu amai Izireli n̄a.

²⁹ Na naane ku dasii, inɛi Izireli n̄a à kua Tenku Nkpau si ilɛ ngbe. Amma waati iyi inɛi Ezibiti n̄a à bi a ce bɛɛɛ, inyi í je n̄a.

³⁰ Na naane ku dasii, bindii Zeriko í cuku waati iyi inɛi Izireli n̄a à kaako iluu aɔo m̄ɛɛje.

³¹ Na naane ku dasii, Rahabu abo à ta icuu kù ku do inɛ n̄a iyi à kù jirima Ilaaɔ aɔo, si na iyi í j̄ò í gba woo bɛ n̄au do in̄o akã.

³² Mii an f̄o má. Waati kù waa tom hee n ce faajii Zedeɔ do ti Baraki do Sams̄o do

Zefutee do Davidi do Samueli do walii n̄au. ³³ Na naane ku dasii à je amanlu n̄au igũ, à ce iyi í je dee dee, n̄o à ba à gba mii iyi Ilaaɔ í ce n̄n̄a kuwãɛ. À d̄i gelei muusu n̄la n̄a, ³⁴ à kpa gbugbãi ina n̄la, à ba à fita hai si awoi inɛ n̄a iyi à waa dɛ a kpa n̄a do taakuba. À kua gbugbã wo, amma à na à ba gbugbã má. À waa ce n̄joo n̄n̄a si igũ, à je dimi mmu n̄a igũ. ³⁵ Na naane ku dasii, inaabo go n̄a à ba inɛ n̄n̄a n̄a à j̄l wa hai iku.

Inɛ go n̄a m̄o, baa do iyi à kp̄a n̄a iju hee à ku, a kù dɛ aɔa a fita si, domi a waa bi aɔa a na a koo a ba kuwɛɛ iyi í je j̄iida í re. ³⁶ Á yaako inɛ go n̄a m̄o n̄o à tɛ n̄n̄a kp̄oɔo. À d̄i inɛ go n̄a do s̄esee à dasi n̄a piis̄o. ³⁷ Gogo n̄a à ta n̄a kuta à kpa n̄a, inɛ go n̄a m̄o à bu n̄a kiti minji, gogo n̄a m̄o à kpa n̄a do taakuba. Inɛ go n̄a m̄o à d̄i batai angudã do batai iwo à waa dabiid̄o. A kù nɛ nkãma, à kp̄a n̄a iju, à wahala n̄a, ³⁸ a kù j̄ò andunya. Á ya maa dabii si gbabua do si antai iri kuta n̄a. Á wa si isai kuta n̄a do isai ilɛ n̄a.

³⁹ Inɛ n̄au fei, à je n̄n̄a s̄eeda j̄iida na naane ku dasi n̄n̄a. Do n̄n̄u fei, a kù ba kuwã iyi Ilaaɔ í ceu. ⁴⁰ N̄tai, si bei Ilaaɔ í j̄ile nwa mii iyi í nɛ bɛɛɛ í re, kù bi inɛ n̄au a k̄o dee dee iyi kù je do awa aɔo.

12

Ilaaɔ Baa nwa

¹ Na n̄n̄u, si na iyi í j̄ò woo je s̄eeda nkp̄ou bɛ wa kaako wa, awa m̄o ka n̄yo mii iyi wa bitandi wa si kuwɛɛ nwa do dulum iyi ci ya kp̄etɛ ku má si wa dim dim. N̄o ka temua si kp̄aaí kuwɛɛ iyi wa degbe wa bei woo sei í ya temua si areɛ. ² Ka dasi laakai nwa fei si Jesu. Hai bi t̄ɛi naane ku dasi nwa wa naa, n̄n̄u m̄oi í n̄o wa k̄o. Í j̄ò à kp̄aa si j̄li ku gaatu, kù c̄o anyoí dimii ikuu domi wa c̄o kp̄aaí in̄o did̄ò iyi á j̄ileaa. Nsei, wa buba si awo n̄jei kitãí bommai Ilaaɔ. ³ Í j̄ò í lasabu si mii iyi Jesu í ce, si bei í temua do mb̄ɛɛte n̄lau hee í j̄ò ilu dulum n̄a à kpaa. I mu ide n̄n̄u ku ba í maà kua gbugbã n̄a, n̄o í maà m̄onḡo munya n̄a.

⁴ Inɛ, si kujabu n̄je do dulum, í kù jabu í kù to hee si iku titã n̄a, ⁵ n̄o í gbɛje idei gbugbã iyi à mu n̄je waati iyi à k̄o à ni,

Amam, bii Ās Lafɛɛ wa kp̄aɛ iju, ikoí wa naɛ, maà ce si atafii.

In̄ɛ ku maà f̄o bii wa f̄o siɛ ide,

⁶ Domi inɛ iyi Ās Lafɛɛ í bi, n̄n̄ui í ya kp̄a iju, N̄o ku cã inɛ n̄a iyi í doo si amɛɛ n̄a fei.

⁷ Na n̄n̄u, í temua do ijuukp̄a n̄je domi Ilaaɔ wa ce n̄jei bei amaɛ n̄a. Ama yoomai í wɛɛ iyi baɛɛ ci ya kp̄aa iju. ⁸ Bii a kù kp̄a n̄je iju bei amu n̄a iyi í gbe, debei í kù je amai Baaba n̄a, in̄je ama seege n̄ai. ⁹ Baa nwa n̄a iyi à wa ilɛ ih̄ɛ à ya kp̄a wa iju à ya ka n̄o ka jirima n̄a. Bii bɛɛɛi, beirei iri ilɛ ku s̄ua Baa nwa iyi í wa leleu í nɛ ku to ku ba ka nɛ kuwɛɛ. ¹⁰ Baa nwa

na à ya kpā wa iju si waati keeke si bei í sla nja. Amma Ilaaḥ í ya kpā wa iju na aranfaani nwa ku ba ka ne ikpē si kumáe. ¹¹ Ntoi, bii à waa kpā wa iju, ino ku foi í ya je nwa titā, ci ya je ino didḥ. Amma si anyii nju, ine na iyi à ba ijuukpāu nō à kpaasi, à ya je dee dee nō a je kuwee nja si laakai ku sū. ¹² Na nju, inje iyi í waa mangō temua, i wu awō nje lele, nō ilugū nje na iyi à gbeji nja i mu nja gbugbā na. ¹³ Nō i cea ise nje na kpāa iyi í munga anu na ku ba ilu kutē bōo nja a maà tambō kutē nja nja má, amma a ba iri.

Ide iyi à sō wa ka ce

¹⁴ I de laakai ku sū do ine fei nō i ce kuwee iyi í má na domi ine gō ku wee iyi à ye Lafēe bii kuwee kù má. ¹⁵ I ce laakai na kama nje ku maà na ku toa didḥi Ilaaḥ anyi, nō i maà je ilu ino ku ro na, domi ino ku rou á na ku la nō ku tosi ine nkpō bei icāi jji í ya yō. ¹⁶ I ce laakai na ku ba ine gō ku maà ce sakara, nō ine gō ku maà na ku kō ku mà beere mii jüida na. Bebe Esau í ce waati iyi í so yemma ku je í taa na ije je akā. ¹⁷ Si anyii nju, inje taka nje í má na iyi í bi baa nju ku weea nju, amma í kōaa domi kù ba kpāa ku kpaasi mii iyi í tako í ce baa do iyi wa dede do cikāju fei.

¹⁸ Inje, kù je iri kuta gō iyi aa yōkō a lui í sekee si na, bei ine Izireli na à sekee si iri kutai Sinai. Si antai kutai Sinai ina nla nla í wa be do kudūi jji do ilu kuku do fufu dabii, ¹⁹ do kākāakā do ide ku fō nla nla. Iyi ine Izireli nja à gbō ide ku fōu à tōo suuru à ni ku maà ti ku ba nja ide ku fō má, ²⁰ domi à waa ce njo wooda iyi í ni, ilu hunde baa yooma iyi í lu iri kutai, baa bii meemui, aa taa kuta a kpaai. ²¹ Mii iyi à ye be, í ne njo hee Moizi í fō í ni, njo í mum hee n wa n yaya.

²² Amma inje, iri kutai Siḥoi í sekee si na, bii ilu Ilaaḥ, nju iyi í wee í wa. Iluu, njui í je Zeruzalemu lele, tengi bii amaleka na à ya tōtō nkpō nkpō do ino didḥ. ²³ I sekee si ine na iyi à kō iri nja lele na, nja iyi à je ama yemmai Ilaaḥ na. I sekee si Ilaaḥ na, nju iyi í je woo kiitii ine fei, nō i sekee si ine jüida tako na iyi Ilaaḥ í jō à kō tā na. ²⁴ I sekee si Jesu do nje iyi í nikāu na. Jesui í je woo teese kpāa ku ba Ilaaḥ ku dī akabuu titō do amanē na. Njēui, wa ba wa ide ku fō, nō idee í dō ku gbō í re ti Abeli.

²⁵ Na nju, i ce laakai na i maà kō ku gbō ide ine iyi wa ba nje ide ku fō na. Moizi í ba ine na ide ku fō si andunau ihē í ni a ce laakai, nō ine na iyi à kō ku gbō ide u a kù fita si ijuukpā. To, awa mō iyi à waa gbō ine iyi wa fō ide wa hai lelei Aḥ, beiree aa ka ce ka fita si ijuukpā bii à waa toaa anyi. ²⁶ Ine iyi ide ku fōe í tako í jō ile í yayau, í fō má nsei í ni, an nyi n yaya ile má gbakā akā amma kù je ile nju akā, hee do lele feii. ²⁷ Iyi í ni, an nō n coo má gbakā akā, wa nyisi iyi mii iyi à taka á yaya ku lō ku ba mii iyi kaa yaya ku wee.

²⁸ Na nju, ka saabu Ilaaḥ domi à ne bomma iyi kaa yaya nō ka tōe si bei í bi, ka má beere nō ka jirimae. ²⁹ Ntoi, Aḥ Lafēe nwa í yei bei ina iyi í ya ce nfei mii nja.

13

Mii iyi aa ka ce ka dāa Ilaaḥ si

¹ I ya temua si kpaasi woo dasi naane na ku bi. ² I ye gigi iyi í sla í ya yaae ine njo nja, domi ine na iyi à waa ce beebe, gōgō nja na à yaae amaleka na a kù má. ³ Nō i ya ye gigi ine piisō nja bei mii iyi à iju inje mō piisō nja. I ye gigi ine na iyi à waa ye ijuukpā bei mii iyi inje taka nje í ye ijuukpā na.

⁴ I jō mōkō do abo baa yooma fei ku mà beere abōdō nō a leekō nje dim dim domi Ilaaḥ á kiiti ine na iyi à waa sūō nje hai ce abōdō do ine na iyi à waa ce sakara.

⁵ I maà ti í jō kubii fia ku mu nje. I jō iyi í ne ku ce nje zaka, domi Ilaaḥ í ni, n kaa n jē pai, n kaa n nō n fū sie awō baa ajo gō. ⁶ Na nju, aa ka yōkō ka cā gende ka ni, Aḥ Lafēe í je ine iyi á sobim. Njo kù waa mum. Mii amanē á yōkō ku ceem.

⁷ I ye gigi woo cuai tako nje na, ine na iyi à tako à sisi nje ide Ilaaḥ. I lasabuō aranfaani iyi kuwee nja í naaḥ wa, nō inje mō í sisi naane ku dasi nja na. ⁸ Jesu Kirisi ci ya kpaasi hai ana do nnyi hee do ajo fei. ⁹ I maà ti í jō a fa nje si kukōsi ikā ikā, domi í sla ido nwa ku maa leekí si didḥi Ilaaḥ, ku maà je si iwōi ije ku je na. Ine na iyi à waa too kpāau be fei a kù ba aranfaani kama.

¹⁰ Awa à ne bi kuwee gō nō woo wee na iyi à waa ce ice si ile kumáa a kù ne kpāa a je ijei kuwee. ¹¹ I yei bei kuwee iyi woo wee nlaui í ya ce. Í ya bō njei meemu njaui si ino iyi í re do kumáa ku ceō kuwee na dulum dii amanē na. Amma inai meemuu takae, angule iluuí à ya koo a joo. ¹² Na njo í jō Jesu mō, waati iyi í bi ku jō ine na a má do njei nju takae, í jō a kpaa angule. ¹³ Na nju, ka bō bi titee angule be, ka jesi à donda wa bei a donda, ¹⁴ domi a kù ne ilu gō si ileu ihē iyi á maa wee hee do ajo fei. Ilu iyi wa naa njui à waa dede. ¹⁵ Do saabu ka maa saabu Ilaaḥ, waatō ka ya fō do gele nwa mii iyi í ce si wajui ine na. Nō saabu kú je bei kuwee iyi à waa cea waati kama fei. ¹⁶ I maà gbeje jüida ku ce, nō i ya maa sobi nje na, domi dimii kuwee beebe í ya dāa Ilaaḥ si.

¹⁷ I gbō ide woo cua nje na nō í sū nja iri ile, domi à waa cō baani hunde nje si na iyi í jō Ilaaḥ á na ku bee na idee. I ce beebe nja ku ba a coo do ino didḥ, ku maà ti ku je do ino ku fō. Bii à coo do ino ku fō, kaa ce nje aranfaani kama.

¹⁸ I ya ce nwa kutōo na. À mà kam kam iyi ido nwa kù waa ye taale nwa domi à bi ka ce iseene nwa dee dee si mii fei. ¹⁹ Iyi í wa n tōo

ηε ntε ntε, ηηui í je i ce kutεε Ilaaδ ku jδ n baa
 n̄ya n̄ya bi tu ηε má.

Kutεε

²⁰ Lafεε nwa Jesui í je Woo degbe iyi í re.
 Na ηjeε iyi í niká, í jile nwa akabuu titδ iyi ci
 ya tá. Na ηηu Ilaaδ ilu laakai ku s̄u, ηηu iyi í
 dedeε hai si bale, ²¹ ku mu ηjeε gbugbā i ceδ
 daa j̄iida ηa ku ba i ce idεεbie. Nε ku ce si ηje
 mii iyi á d̄ōaa si, na saabui Jesu Kirisi. Amboe
 ku je ti Jesu Kirisi hee do ajε fei. Ami.

Fεεi ankāaryi

²² Iηε inem ηa, n̄ wa n tεε ηε i jδ i gbε ide
 gbugbā ku mua iyi n̄ kε ηηε wa si t̄iau ihε do
 temua, domi k̄u s̄ε. ²³ N̄ bi i m̄a ηa iyi à da
 Timotee inε nwau hai piis̄ε. Bii í to wa n̄ya,
 an naae wa bi tu ηε.

²⁴ I ce woo cua ηηε ηa fei fεε hee do inε ηa
 iyi à je ti Ilaaδ fei. Woo dasi Jesu naanei il̄ei
 Itali ηa à ce ηε fεε.

²⁵ Did̄si Ilaaδ ku wεε do iηε fei.

Tia iyi Zaaki í kò

Zaaki í ce ña fɔ

1 Amui Zaaki woo ce icei Ilaaḥ do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi.

Ñ ce dimii Zuifu maateji ña iyi á fangaa si andunya fei fɔ.

Naane do bisi

2 Kpaasim ña, dimii laakai ku cɔ iyi á naa si ñe fei í ya jò ku je ñe ñe ino didḥ nla nla, 3 domi í mà ña, bii Ilaaḥ wa cɔ laakai naane ku dasi ñe nò í kù mɔngɔ ña á bí ñe temua. 4 Amma í jò temua ñe ku ce icee sãa sãa ku ba í je ñe ña iyi á ña nò á kḥ, nò nkãma kù gbe ñe má. 5 Do ñu fei bii bisi í na wa gaizia ñe akã ñe gɔ, ku tɔo Ilaaḥ, ñu iyi í ya muu ñe fei do ino akã, kù ñe kugbagba. 6 Amma lafɛɛ ku ce kutɔo do naane, ku maà sika sika, domi ñe iyi wa sika sika í yei bei ñyii tenku iyi fufu wa yaya bii fei. 7 Ñe dimi bæbe ku maà tamaa mà ñu á ba ngɔgɔ hai bí Aḥ Lafɛɛ, 8 domi í je ilu ido minji iyi kù waa too kpãa akã si kuwɛɛɛ.

Are do fia ku ne

9 Í siã ilu are woo dasi Jesu naane ku tɔo fufu si na iyi í jò Ilaaḥ í soo lele. 10 Ilu fia mɔ ku tɔo fufu na irii kukaye domi á na ku lo bei kokoi jii. 11 Bei inunu í ya dede do inya gbãa nò ku jo wua ku gbe, nò kokou ku cuku kusɛɛ ku tã, bæbe mɔi ilu fia á na ku wḥ bei kokoi jii si aninii icee.

Laakai ñe ku cɔ do kulele

12 Ilu ino didḥi ñe iyi í yɔkɔ í leekl dim dim si waati iyi Ilaaḥ wa cɔ laakæ, domi si anyii laakai ku cɔu á ba ribai kuwɛɛ hai tã iyi Aḥ Lafɛɛ í wãḥ ñe ña iyi á buu. 13 Bii á waa lele ñe gɔ do laalo ku maà ti ku ni Ilaaḥi wa lele ñu. A ci ya lele Ilaaḥ do laalo, bæbe mɔi ñu takæ ci ya lele ñe gɔ do laalo. 14 Amma waati iyi binei ñe í faa í muu, ñu bei í je kulele. 15 Si anyie, bii bineu í na í la, dulum nii á bía. Bii dulum nɔu í ce icee sie í tã nò ku bia iku.

16 Baakɔm ña, í maà ði iju ñe. 17 Amua jii da do amua ku siã baa yooma fei hai lelei Aḥi í ya naa. Wa naai hai bí Ilaaḥ Baaba, ñu iyi í ce inya kumái lele ña. Ilaaḥ ci ya kpaasi nò ilu kuku kù wa sie. 18 Si idɔɔbie, í bí wa ise gbeejisia do saabui ide ntɔɛ ku ba hai si ñe ña iyi í taka fei ka je bei amaaje sinte ña iyi á je tee.

Kugbɔ do kuce

19 Baakɔm ña, í mà ideu ihɛ tã ña. Na ñu, í siã ñe fei ku ya saku ku gbɔḥ ide, nò ku maà ya saasaḥ ide ku fɔ, nò idæ ku maà ya kḥ gbãa gbãa. 20 Kù siã idḥi ñe ku ya kḥ gbãa gbãa domi kù je do idɔkḥi amane á ceḥ mii iyi í je dee dee si wajui Ilaaḥ. 21 Na ñu, í nyo andi mii iyi í je riisi do laalo fei ña. Nò í gba ide

iyi Ilaaḥ wa gbɛ si ido ñe ña do ara kukaye, domi ideui á yɔkɔ ku faaba ñe.

22 I maà jò í leeklḥ ide ku gbɔ ñu akã, amma í ya ceḥ ice ña. Bii kù je bæbe, í waa ði iju ara ñe ña. 23 Ntɔ ntɔ, ñe iyi í gbɔ ideu nò kù waa ceḥ ice, í yei bei mɔko gɔ iyi wa cɔ aræ si digi. 24 Iyi í cɔ digiu í tã nò í sinda wa ñe, tengi bæ gbakã nò í gbeje bei aræ í ye. 25 Amma ñe iyi á je ilu ino didḥ si mii iyi wa ce fei ñu í je ñe ñe iyi wa cio wooda do laakai nò wa jirimæ do temua. Nò bii í gbɔ ideu ci ya gbeje nsei nsei amma í ya ceḥ icei. Lafɛɛ á je ilu ino didḥi si na iyi í jò woodau í je dee dee nò á nya ñe.

26 Ñe iyi wa tamaa ñu wa too kpãai Ilaaḥ nò kù waa nò amæ, lafɛɛ wa sɔa aræ iboi. Kpãai Ilaaḥ ku tooe ngbei. 27 Kpãai Ilaaḥ ku too iyi í má nò kù ñe riisi kãma iyi Ilaaḥ Baaba í jilɔ si í je ntɔ, ñu í je ñe ku ya ce araaree kɔyo ña do jaḥ ña iyi á waa wahala, nò ku mà aræ ku mu si laalo yaamoi andunya.

2

Maà ya cɔ bei amane ña à reḥ ñe do bære

1 Kpaasim ña, ñe iyi í dasi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi naane, ñu iyi í je ilu amboe, í maà ya jò naane ku dasi ñe ku tɔtɔḥ bærei ñe ña ku cɔ. 2 Yaase gɔ wee. Ilu fia gɔ iyi í ñe ibo jii da do leleawḥi wura í naa si kutɔtɔ ñe. To, wee, ilu are gɔ mɔ í naa bæ do ibo ku gæ. 3 Bii í jirima ilu ibo jii da ña nò í ni ku buba si kitái ñe nla ña, nò í sḥ ilu areu mɔ í ni ku leekl ihḥ, walakɔ ku buba ile, 4 í waa cɔ bei ñe ña à reḥ ñe do bære ña. Nò í waa kiiti ñe ña mbe do lasabu iyi kù je dee dee.

5 Baakɔm ña, í gbɔ. Ñe ña iyi á je ilu are si andunya ihɛi Ilaaḥ í cica ku ba naane ñu ku la nò a baḥ bommae iyi í wãḥ ñe ña iyi á buu. 6 Amma ñe, í ya donda ilu are ñu. Wee ilu fia ñu á waa kpã ñe iju nò anjai á ya bḥ ñe ile kiiti, mà iboi. 7 Anjai á ya maa nya cɔi iri jii da iyi Ilaaḥ í mu ñe.

8 Kukɔi idei Ilaaḥ í ni, bí ñe mmu bei í bí aræ. Ntɔ ntɔ, mii jii dai í waa ce bii í waa too woodai bommai Ilaaḥu bæ ña. 9 Amma bii í waa cɔ bei ñe ña à reḥ ñe do bære ña, dulum nii í waa ce ña nò woodai Ilaaḥ á ye taale ñe domi í kù waa jirimæ ña. 10 Ntɔ ntɔ, ñe iyi í kua wooda baa akã, wooda iyi wa too bæbei fei ngbei. 11 Ñe iyi í ni, í maà ce sakara, ñu í ni má, í maà kpa amane. Na ñu, baa bii í kù ce sakara, bii í kpa amane, í kua woodai. 12 Na ñu, í ya fɔ ide nò í ya ce bei ñe ña iyi wooda iyi í ya nya ñe á kiiti. 13 Ñe iyi kù ñe araaree kpaasi, Ilaaḥ á kiiti ñu mɔi kaa ce araaree. Amma ñe iyi í ñe araaree kpaasi ña á je igḥ si ajoi kiitiu.

Naane ku dasi do ice ku ce

14 Kpaasim ña, riba yoomai amane í ñe bii í ni ñu í je woo dasi naane nò kù waa ce kookoosue. Naaneu bæ á faaba lafɛɛ? 15 Bii

ine gɔ nɛ, inemakɔ walako inaabo gɔ í ne arei jaæ, nɔ kù nɛ baa ije iyi á je, ¹⁶ nɔ ine gɔ nɛ ku ni, ka sukudɔ, i ya je í yo, maà jò tùtù ku kpaæ, bii kù muaa bukaatai mii iyi í ne, sukudɔ mii wa niaa. ¹⁷ Bɛɛbɛ mɔi, naane ku dasi iyi á kù waa ye kookoosue, naaneu ngbei.

¹⁸ Ine gɔ á yɔkɔ ku ni, ine ihɛ í dasi naane, ine ihɔ mɔ wa ce kookoosue. Amma amu an jeaa n ni, nyisim naane ku dasie iyi kù je do kookoosu, nɔ amu mɔ n nyisi naane ku dasim do kookoosue. ¹⁹ Kù je í dasi naane iyi Ilaaɔ akáí í wɛɛ? Í sɔa. Baa inei inakɔ nɔ mɔ à mà bɛɛbɛ nɔ à waa yaya do njo. ²⁰ Amma awɔ iyi í kù nɛ laakai, í bi n nyisie iyi naane ku dasii ine gɔ iyi kù waa ce kookoosue, ngbei? ²¹ Bala nwa Aburahamu í je dee dee si wajui Ilaaɔ na kookoosue iyi í ce, si iyi í jesi nɔ ku saka amaɛ Izaaki ku ceà Ilaaɔ kuwee. ²² I kù ye naane ku dasii Aburahamu nje do kookoosue wa too njei ba. Naane iyi í dasi í bàa í kɔ na kookoosue iyi wa ce. ²³ Bɛɛbɛi kukɔi idei Ilaaɔu í ce iyi í ni, “Aburahamu í dasi Ilaaɔ naane, nɔ do saabui naaneu A5 mɔ í kàa si ine dee dee”. Nɔ à waa kpoo kpaasii Ilaaɔ. ²⁴ Debei amane í ya je dee dee si wajui Ilaaɔi na saabui kookoosue iyi wa ce, kù je na naane iyi í dasi nɔ aká.

²⁵ Bɛɛbɛ mɔi abo kaafe iyi à ya kpe Rahabuu, í ce. Í je amane dee dee si wajui Ilaaɔ na kookoosue si na iyi í jò í gba Zuifu woo bɛ nɔu si kpaasɛ nɔ í nya nɔ do kpáa mmu. ²⁶ Nɔi í jò à ni ara iyi kù nɛ hunde, ara ikui. Bɛɛbɛ mɔi naane ku dasi iyi kù waa ce kookoosue naane ikui.

3

Idei ame

¹ Kpaasim nɔ, i maà de i kpɔ inje iyi í waa bi i maakɔ ine nɔ si idei Ilaaɔ, domi í mà nɔ, awa iyi í waa kɔ ine nɔ si cioi idei Ilaaɔ, Ilaaɔ kaa ce araare nwa si kiitie. ² Si mii nkɔpɔi awa fei à ya ka rara. Ine iyi kù waa ce kurara si ide ku fɔɛ, lafɛɛ ine ku jɔlɔi nɔ í ye bei ine iyi í dasi araæ fei arezem. ³ Bɛɛbɛ mɔi à ya ka dasi arezem si geleí aɔl nɔ ku ba a jirima wa, ka bei ka yɔkɔ ka bɔð ara nɔa bii à bi. ⁴ Nɔ í ya cɔ akɔi inyi má nɔ, do bei à lau fei nɔ fufu jiiida wa ce í ya tale nɔa, amma do falafali keeke goi woo nyimbo akɔu í ya bɔðe bii í bi. ⁵ Bɛɛbɛ mɔi ame í je mii keeke si ara, amma í ya tɔ fufu si mii nla.

I cɔ bei ina nyenye í kere í to, amma do nɔu fei á yɔkɔ ku jo agbo nla nla. ⁶ Bɛɛbɛ mɔi ame í ye bei ina. Nɔi í je laalo nla nla. Nɔu mɔ ikɔ akáí ara nwaí, nɔ í ya beje ara nwa fei bei ina, domi laalo iyi í ya ce í yei bei inaí ala. ⁷ Amane á yɔkɔ ku kámia inai sako iká iká fei, do yei nɔ do mii ku cã ile nɔ fei do mii ndii inɔ inyi nɔ, í nɔ nɔ tá mɔm de. ⁸ Amma ine káma ci ya nɔ ameɛ. Mii laalo goi iyi ine gɔ kaa yɔkɔ ku kámia, Í ne aɔl nɔ nɔ ku kpa amane. ⁹ Do ameí à ya ka saabuð Baaba Lafɛɛ nwa, nɔ do

nɔi à ya ka ceekpeð ine nɔa iyi Ilaaɔ í taka bei nɔu takæ. ¹⁰ Nɔ hai si gele akáu bei idei saabu do ikpe í ya fita. Inje kpaasim nɔ, kù sɔa ku je bɛɛbɛ. ¹¹ Isɔ aká kaa yɔkɔ ku ne inyi didɔ do inyi laalo ajɔ. ¹² Bɛɛbɛ mɔi kpaasim nɔ, í jò í mà nɔa iyi jii ndii figi kaa so olivi, nɔ jii ndii rezɛɛ mɔ kaa so figi. Bɛɛbɛ mɔi í kaa yɔkɔ í ba inyi jiiida si inyi iyi í da imu.

Bisi iyi wa naa hai lele

¹³ Yoo nɔi í ne kumà do bisi. Bii lafɛɛ í ne bisii do nɔ, kù jò á yɔɔ si isɛɛɛ jiiida do si kookoosu nɔa iyi wa ce do ara ku kaye. ¹⁴ Amma bii í waa ce igu yaamɔ do nje ku wá, maà tɔ fufu, maà sɔa nɔ ɔbo, ¹⁵⁻¹⁶ domi tenji bii igu do nje ku wá í wa, bei daa bɛɛteke do kuce laalo fei í ya wa. Dimii bisi bɛɛbɛ kù waa naa hai lele. Ine nɔu bɛ ti andunyai, do ti idɔɔbii amane, nɔ hai bi Seetam nii wa naa. ¹⁷ Amma bisi iyi wa naa hai lele, sinte titá í má. Si anyie ine iyi í ne bisii í ya bi ine nɔa nɛ anu aká, í ya maa mu araæ, nɔ í ya bi nɔu ku ce mii iyi á dɔa ine nɔa si. Í ya nɛ araareí nɔ í ya ce ice jiiida. Ci ya na kubi nɔ, kù nɔ kù nɛ muafiti. ¹⁸ Ine nɔa iyi í waa de anu aká à ya ce kuweɛ nɔa feii si laakai ku sù. Laakai ku sùu í yei bei dimi iyi à waa gbɛ nɔ mii iyi aa na a da nɔi í je kuweɛ dee dee.

4

Kɔðɛi andunya

¹ Mii í ya naaɔ kakɔ do ija wa si aninii nɔ. Nɔu bɛ wa naai hai si kɔðɛi mii nkɔpɔi iyi wa ba idɔ nɔe ku ja. ² Í bi í ne ngɔgɔ iyi í kaa yɔkɔ í ba nɔ, nɔi í ce í ya bi ine ku kpa nɔ. Í waa ce kɔðɛi mii iyi í kaa ba nɔ, í waa ce kakɔ do ija inje duusɔ. I kù nɛ mii iyi í bi nɔa domi í ci ya tɔ Ilaaɔ nɔ. ³ Nɔ baa bii í tɔ Ilaaɔ í kaa ba nɔ domi do kuraraí í waa tɔu nɔ. Mii iyi í waa tɔu na irii faayii ara nɔi. ⁴ Inje iyi í kù leekɔ ine aká nɔ, í kù mà nɔa iyi bii í bi andunya, mbɛɛi Ilaaɔi í ya je nɔ? Ine iyi í bi andunya, mbɛɛi Ilaaɔi í ya je. ⁵ I maà tamaa si ngbei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í bi Hunde iyi í da nwa si do igu. ⁶ Amma Ilaaɔ í ya mu nwa didɔ iyi í la í re. Nɔ bɛɛbɛi kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ kù wa anyii ilu faa nɔ amma woo kaye ara nɔa wa mua didɔ. ⁷ Na nɔu, í sù Ilaaɔ iri ile. I kɔsi Seetam á sa nɔe ku jii. ⁸ I sekeɛ si Ilaaɔ nɔ nɔu mɔ ku sekeɛ si nɔe wa. Inje ilu dulum nɔ, í wɔɔ awɔ nɔe. Nɔ í futu idɔ nɔe, inje ilu idɔ minji nɔu. ⁹ I jò í wɛɛ do inɔ kufɔ nɔ, í buba gɔwɔoo nɔe do kukpata. I jò anyi nɔe ku kpaasi do kukpata, nɔ inɔ didɔ nɔe ku je nɔe inɔ kufɔ. ¹⁰ I kaye ara nɔe si wajui A5 Lafɛɛ nɔ ku so nɔe lele.

Maà kiiti kpaasie

¹¹ Inje kpaasim nɔ, i maà ya sɔ nje laalo nɔ. Ine iyi wa sɔ kpaasie laalo, laaloí woodai wa fɔ. Ine iyi wa kiiti kpaasie, woodai wa kiiti. Wee, bii í waa kiiti woodai í kù je ine iyi wa

jirimae, amma ì jile arae si agbei woo kiitiu. ¹² Ilaaḥ nḥu akāi wa na wooda, nḥui í nḥo í je woo kiiti. Nḥu akāi á yḥkḥo ku faaba ine, nḥui á nḥo ku yḥkḥo ku ce ine nfe. Beirei awḥo ì ye ì waa kiitiḥo kpaasie ḥa.

Maà tḥo fufu

¹³ Ine iyi ì ya maa ni, nnyi walakḥo ala aa ka bḥo ilu ihḥo ka ce sḥa be zakai adḥo akā ku ba ka ba fia, ì de itḥi ì gbḥo iyi ñ wa n fḥo nsei. ¹⁴ I kù mà bei ala nḥe á ye. Mii kuwee nḥe ì je. Kuwee nḥe ì yei bei bukḥo iyi á tḥo nsei nsei nḥo ku fangaa ma. ¹⁵ Ide iyi ì jḥo ì fḥo nḥa wee, ì ya ni nḥa, bii Ilaaḥ ì bi aa ka wee, aa ka nḥo ka ce iyi ihḥe walakḥo aa ka ce iyi ihḥo. ¹⁶ Amma nsei ì waa tḥo fufu ì so ara nḥe lele. Dimii faau beebe fei kù sḥa. ¹⁷ Beebei ine iyi ì mà mii iyi ì je jiida nḥo kù waa coo wa dasi arae dulum nii.

5

Laabaau iyi à sḥo ilu fia ḥa

¹ Nsei, inḥe ilu fia ḥa, ì gbḥo iyi ñ wa n sḥo nḥe. I kpata ì cā kpokpo ḥa na wahala ḥa iyi aa naa si nḥe! ² Amani nḥe ḥa ì sāmī, nḥo tḥtḥt ḥa à je ibḥo nḥe ḥa má. ³ Wura nḥe ḥa do isḥo fufu nḥe ḥa fei à mu ate. Ate ku mu nḥau ì á je seeda si nḥe nḥo ku nḥo ara nḥe bei ina. Ì ko amani ì tḥo nḥe si waatii ankāanyiu ihḥe. ⁴ Wee ì ci ya sḥa woo da amaaḥe nḥe ḥa fia nḥa. I cḥo inḥo kufḥo nḥa ḥa! Anu ku dḥoi ine nḥau ì to hee si itḥi Aḥo Lafḥe ilu gbḥgbā. ⁵ Ì ce kuwee nḥe ḥa si andunya do amani nḥa nḥa do faayi. Ì je ì ce kaato bei angudā iyi aa bḥo asḥo laga ḥa. ⁶ Ì ye taalei ine dee dee ḥa ì kpa ḥa ḥa, a kù nḥo a kù kḥo ara nḥa.

Temua do kutḥo

⁷ Kpaasim ḥa, inḥe fei ì yḥkḥo temua ḥa hee Lafḥe koo nyiḥo wa má. I cḥo bei woo logoo ì ya temua ku maa cḥo ilḥe hee amaaḥe koo jḥaḥ. Temuai ì ya ce ku yeḥo ijḥi sinte hee do ti ankāanyie fei. ⁸ Inḥe mḥo ì yḥkḥo temua ḥa, ì jḥo idḥo nḥe ku leekḥi dim dim ḥa, domi kunaai Lafḥe ì maai wa mbe.

⁹ Inḥe kpaasim ḥa, ì maà ya ye taalei nḥe ḥa ku ba Ilaaḥ mḥo ku maà na ku ye taale nḥe. Woo kiiti wee wa to wa, wa bi ku lḥo wa. ¹⁰ Inḥe kpaasim ḥa, ì ye gḥgii walii ḥa iyi à fḥo ide wo do irii Lafḥe. I sḥiḥi temua nḥa iyi à ce si ijuukpā nḥa. ¹¹ Aa ka yḥkḥo ka ni ilu inḥo didḥo nḥa domi ngu ḥa à yḥkḥo temua. Ì gbḥo temuai Zḥḥbu ḥa, nḥo ì mà mii iyi Aḥo Lafḥe ilu araare si jiida ku je ì ceaa ḥa si anyii wahalae.

¹² Inḥe kpaasim ḥa, iyi ì re mḥm, ì maà ya ceekpe do lele ḥa wala do ilḥe wala do ide mmu gḥo. Bii ntḥoi, ni ntḥoi, bii ibḥo mḥi ni ibḥoi, ku ba ì maà na ì dasi kiitii Ilaaḥ ḥa.

¹³ Wahala ì ba ine gḥo nḥe? Ku ce kutḥo. Inḥo ine gḥo nḥe wa dḥoi? Ku saabu Ilaaḥ do iri ku kḥo.

¹⁴ Inḥe akā nḥe wa ce bḥoi? Ku kpe ine ngboi igbei inḥe Jesu ḥa, anḥai aa jḥaa ikpo si iri do irii Lafḥe nḥo a ceaa kutḥo. ¹⁵ Kutḥo do naaneu

á yḥkḥo ku faaba bḥḥo. Aḥo Lafḥe á muaa baani, bii ì nḥo ì ce dulum nii á kpa ide ì dulum dee.

¹⁶ Na nḥu, inḥe fei ì ce tuubai dulum du nḥe si wajui nḥe ḥa nḥo ì ya cea nḥe kutḥo ḥa ku ba ì ba iri ḥa. Kutḥoi ine dee dee ì ne gbḥgbā nḥa nḥa.

¹⁷ Elii amanei bei awa mḥo. Ì ce kutḥo ntḥo ntḥo ijḥi ku maà rḥo, ijḥi ì nḥo ì leekḥi zakai adḥo mḥeta do cukpa mḥefa. ¹⁸ Si anyii nḥu nḥo ì ce kutḥo mà nḥo Ilaaḥ ì jḥo ijḥi ì rḥo nḥo ì jḥo ijḥe ì fita si ile.

¹⁹ Inḥe kpaasim ḥa, bii ine gḥo nḥe ì jḥo ntḥo nḥo kpaasi gḥo ì baee wa si kpāai ntḥo, ²⁰ ì mà nḥa, ine iyi ì baḥo ilu dulum wa hai si kpāa laalḥo bii ì wa wo, ì faaba hundei ilu dulum nḥui hai si kpāai iku, nḥo Ilaaḥ á kpa idei kurara nkpḥo nkpḥo.

Tia sinte iyi Piεε í kɔ

Piεε í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Piεε woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ nɲe tiau ihɛi, inɛ iyi Ilaaɔ́ í cica nɔ́ ì fangaa ì je ise mmu ɲa si ilei Pɔntu, do Galati, do Kapadosi, do Azii, do Bitini. ² Ilaaɔ́ Baaba í cica ɲei si bei í dasi idɔ́ nɲu ku ce. Nɔ́ ì je inɛɛ ɲa do saabui Hundee, ku ba ì jirima Jesu Kirisi ɲa nɔ́ nɲee ku wɛ ɲe.

Didɔ́ do laakai ku sù ku kɔ́osi si kuwɛɛ nɲe.

Kp̄aa ku cɔ iyi í je ti kuwɛɛ

³ Ka saabu Ilaaɔ́, Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Si araaɛ nlae, í jò kujji Jesu Kirisi wa hai si bale í bí wa ise gbeejisia. Si beɛbe í mu nwa kp̄aa ku cɔ iyi í je ti kuwɛɛ. ⁴ Nɔ́ ì jile nwa tubu iyi kaa beje, kaa riisi, nɔ́ kuslɛe kaa tã. Tubuui à jile nɲe lele, ⁵ inɛ iyi gbugbãi Ilaaɔ́ wa degbe do saabui naane ku dasi, aa ba faaba mam mam ɲa. Faabau Ilaaɔ́ í ce sɔɔlue ku nyisi ɲe si ajai ankãanyiu.

⁶ Na ɲoi í jò ì ya ne inɔ́ didɔ́ nla nla ɲa, baa bii í je ì wa si inɔ́ ku fɔ́ nsei ɲa si waati keeke, si laakai ku cɔ dimi ikã ikã. ⁷ Naane ku dasi nɲe í ne beere nto nto í re wuru, domi wuru á na ku tã. Do nɲu fei, do inai à yɔɔ à nya riisie. Beɛbe mɔi, Ilaaɔ́ wa cɔ laakai naane ku dasi nɲe ku ba ku mà gbugbãe. Nɔ́ aa ba saabu do yiiko do beere ɲa waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Ì buubaa do iyi í kù yɔɔ ɲa. Ì dasie naane baa do iyi í kù yɔɔ titã ɲa. ɲoi í jò ì wɛɛɔ inɔ́ didɔ́ nla nla ɲa iyi í ne amboe hee í kpeeɔ́ ku fɔ́ do gele. ⁹ Ì wɛɛɔ inɔ́ didɔ́ nla nla ɲa si na iyi í jò ì waa ba ribai naane ku dasi nɲe, iyi í je faabai hunde nɲe.

¹⁰ Si ideí faabau ihɛ walii ɲa iyi à ce walii si gãmei didɔ́ iyi Ilaaɔ́ í jile nɲe à ce kudɛɛe jiida jiida ku ba a mà yaasee. ¹¹ Hundei Kirisiu í wa si ɲa nɔ́ í sɔ́ ɲa do nɲuma iyi Kirisi á ba ijuukpã, nɔ́ si anyie á ba amboe. Nɔ́ à ce himma ku ba a mà waatiu do kp̄aa iyi wa faau. ¹² Ilaaɔ́ í sisia walii ɲau í ni ide iyi nɲu í sɔ́ ɲau kù je ti aɲa taka ɲa, tu ɲei. Nsei woo sisi laabaau jiida ɲau à waazɔ nɲe nɔ́ ì gbɔ ideu ɲa. À fɔ́ ideí do gbugbãi Hundei Ilaaɔ́ iyi à be wa hai lele. Nɔ́ amaleka ɲau taka ɲa à waa bi a mà yaasei ideu.

Ka leekt si kuwɛɛ iyi í má

¹³ Na nɲu, í ce laakai ɲa. Í mu ara nɲe ɲa, nɔ́ ì dasi kp̄aa ku cɔ nɲe fei si didɔ́ iyi aa na ɲe si waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁴ Í jò ì je bei amu ɲa iyi à ya gbɔ ide nɔ́ ì maà ti ì jò kɔɔɛɛ iyi í ya tako í maa ce ɲa wo si waati iyi í kù mà ngɔɔɔ ɲa kù maa nɛɔ ɲe. ¹⁵ Amma í jò iseene nɲe ɲa fei ku má, bei Ilaaɔ́ í má, nɲu iyi í kpe ɲe. ¹⁶ Ilaaɔ́ takae í fɔ́ si kukɔe í ni, í jò kuwɛɛ nɲe ku má, domi amu takam ì má.

¹⁷ Ilaaɔ́, nɲu iyi í ya kpe Baaba ɲa si kutɔɔ nɲe, nɲui í je inɛ iyi á kiiti inɛ fei si bei inɛ fei í ce nɔ́ kaa cɔ ijui inɛ go. Na nɲu, waati iyi í gbe nɲe si andunya í jɔɔ do jirima ɲa. ¹⁸ Bala nɲe ɲa à jò nɲe tubui kuwɛɛ nfe nfe. Nɔ́ inɛ taka nɲe ì má ɲa iyi à ya ɲei hai si kuwɛɛu. Kù je do isɔ́ fufu walako wuru iyi á na ku tã ì ya ɲeɔ. ¹⁹ Aawo, à faaba ɲei do nɲe ilu beereí Kirisi, nɲu iyi í ye bei angudã kuwee hai ne leebu nɔ́ kù ne riisi go. ²⁰ Hai waati iyi a kù taka andunyai, Ilaaɔ́ í cica Kirisiu, amma í nyisi arɛe si waatii ankãanyiu ihɛ na aranfaani nɲe. ²¹ Na saabuei í dasi Ilaaɔ́ naane ɲa, nɲui iyi í dedee hai si bale nɔ́ ì muua amboe ku ba naane ku dasi nɲe do kp̄aa ku cɔ nɲe ku wa si Ilaaɔ́.

²² Nsei, si ntɔ́ ku jirimai í fũuta idɔ́ nɲe ɲa ku ba kubii kpaasi woo dasi naane ɲa iyi í ne ɲa ku maà je do muafiti. Na nɲu, í bi nɲe ntɔ́ ntɔ́ do idɔ́ nɲe fei ɲa. ²³ Í sɛa í ce beɛbe ɲa si na iyi í jò à bí ɲei ise gbeejisia, nɔ́ kù je do dimi iyi á ku, amma do dimi iyi kaa kui. Dimiui í je ideí Ilaaɔ́, nɲui í je icui kuwɛɛ nɔ́ kaa tã. ²⁴ Kukɔi ideí Ilaaɔ́ wa fɔ́ ì ni,

Ine fei í yei bei fɔfɔ,

Nɔ́ beereí inɛ fei í yei bei kokoi fɔfɔu.

Fɔfɔ í ya gbe, nɔ́ kokoe ku wɔ.

²⁵ Amma ideí Aɔ́ Lafɛɛ á maa wɛɛi do ajo fei. Ideu, nɲui í je laabaau jiida iyi à waazɔ nɲe.

2

Kuta ilu hunde

¹ Na nɲu, í jò laalo baa yooma fei ɲa, hai ibo ku sɔ, do muafiti, do igu, do irii inɛ ku sɔ. ² Si bei ama kp̄ɔɔɔ í ya bi àmɔ, inɛ mɔ í sɛa í bi àmɔ iyi í má iyi í je ideí Ilaaɔ́. Hundei Ilaaɔ́ wa mu nɲe amɔu ku ba ì la si kp̄aaí faabau ɲa, ³ si bei ì tie didi Aɔ́ Lafɛɛ tã ɲa.

⁴ Í sekee si Lafɛɛ wa, nɲu iyi í je kuta ilu hunde iyi inɛ ɲa à kɔsi, amma Ilaaɔ́ í cicae si na iyi í jò ì ne beere bi tee. ⁵ Inɛ mɔ, í naa wa bei kuta ilu hunde a ceɔ ɲe ice a maò ile bi ku wai Hundei Ilaaɔ́. Bei aa je woo wee ɲa iyi à má iyi à na Ilaaɔ́ ara ɲa bei kuwee iyi á dɔ́aa si do saabui Jesu Kirisi. ⁶ Í sɛa í ce beɛbe ɲa si na iyi í jò ì kɔɔ si tiai ideí Ilaaɔ́ à ni, Ilaaɔ́ í ni,

Ñ cica kuta ilu beere ñ jilɔɔ ilui Siɔɔ bei kuta gbugbãi icui ile.

Ine iyi í dasie naane, kaa ye anyɔ.

⁷ Kutau, í ne beere bi inɛ woo dasi Jesu naane ɲa, amma hai dasi naane ɲa à kɔsie. Do nɲu fei, kukɔi ideí Ilaaɔ́ í ni,

Kuta iyi woo ma ɲa à kɔsi

Nɲui í na í je kuta gbugbãi icui ile.

⁸ Nɔ́ bii go ɲa à ya ni má,

Kutau ihɛi í jò inɛ ɲa à waa koose.

Nɲui í ya maa keke ɲa.

À koosei si na iyi í jò à kɔ ku dasi ideu naane. Nɔ́ nɲu bei Ilaaɔ́ í jile ɲa.

⁹ Amma njei ì je dimi iyi Ilaaḍ í cica, nò njei ì je woo weei ilaalu ña, ì je dimi iyi í má ña iyi Ilaaḍ í ya ku ba í sisi jiida ku jee, nju iyi í kpe ñe hai si ilu kuku í naa ì losi inya kumá ilu beere. ¹⁰ Tako wo í kù je dimi ña iyi ine go í má, amma nsei í je inai Ilaaḍ ña. Tako wo í kù mà mà Ilaaḍ ña ce araare nje, amma nsei bei ì mà ña.

Kuweei woo dasi naane

¹¹ Inje baakoom ña, ñ wa n taw ñei, inje iyi í ye bei ine njoo do ise mmu ña si andunyaw ihē, í jò í nò ara nje do binei ara iyi í ya maa ce igu do hunde nje. ¹² I jò í ne daa jiida ña si inai hai dasi Jesu naane ña, domi baa bii à waa kpe ñe ine laalo ña, aa ye ice jiida nje nò a saabu Ilaaḍ si ajo iyi à kiiti ña.

¹³ I jirima ilu iri fei ña na irii Lafēe, hai ilu ile, nju iyi í re do gbugbā, ¹⁴ hee ku koo si ilaalu ilu ña, ine ña iyi í be wa ku ba a kpā woo ce laalo ña iju, nò a saabu woo ce jiida ña. ¹⁵ Do nto, iyi Ilaaḍ í bi, njui í je ice jiida nje ku dī gelei hai mà ngogo ña si ide hai ne yaase ña. ¹⁶ Í sía í ya maa nè bei ine ña iyi à ne ara ña, amma í maà ti í jò ara ku ne nje ku ye bei aco iyi wa bii laalo. I je kuwēe nje bei woo ce icei Ilaaḍ ña. ¹⁷ I jirima ine fei ña, í bi kpaasi woo dasi Jesu naane nje ña, í ce njoi Ilaaḍ, nò í jirima ilu ileu ña.

Mii iyi wahalai Kirisi wa nyisi wa

¹⁸ Inje amaace ña, í sūa lafēe nje ña iri ile í jirima ña nto nto, kù je ine jiida do amane ku rō aña akāi aa ya cea ña, amma hee do ine ku gaabu ña feii. ¹⁹ Do nto, bii à waa kpā ñe iju nfe nfe, í sía í yōka temua ña na irii Ilaaḍ. ²⁰ Bii ì yōka temuai goloí kurararē í kù ne saabu kāma. Amma bii ì ba ijuukpā na jiida iyi í waa ce ña nò í temua, mii jiidai si wajui Ilaaḍ. ²¹ Na ideu bei Ilaaḍ í kpe ñe domi Kirisi takae í ba ijuukpā na iri nje nò wa nyisi ñe yaase jiida ku ba í too tuubae ña. ²² Kù ce dulum, a kù nò a kù gbo ibo si gelee ajo kāma. ²³ Iyi à buu, kù sā ña arabu. Iyi à kpāe iju, kù ceekpe ña, amma í leek do Ilaaḍ iyi í ya kiiti dee dee. ²⁴ Kirisi takae í so dulum du wa si arae si jli ku gaauu, ku ba ka je bei iku si wajui dulum, nò ka ce kuwēe nwa dee dee. Do saabu kumēe ñai à baò iri. ²⁵ Tako wo í ye ñai bei angudā ña iyi à nyō, amma nsei í nyi wa bi woo degbeu ña, nju iyi wa degbe hunde nje.

3

Abo do mākō

¹ Beēbe moi inje inaabo ña, í sūa mākō nje ña iri ile, hee baa bii í je gogo ña ña a kù dasi ideí Ilaaḍ naane, daa nje ku jò a dasi naane. Waati beēbe í kù ne bukaatai ide ku fō má ña, ² domi aa ye kuwēe nje í má, í nò í mà beereí amane ña. ³ I maà dēde í je abo kuslā ña do mii ndii ara nju akā, bei iri ku ba, do sabai wura ña,

do nyau kuslā ña. ⁴ Amma í jò kuslā nje ku je si idō nje, kuslā iyi ci ya tā. Njui í je daa didō do idō ku buba. Iyi bei í je mii ilu beere jiida si wajui Ilaaḍ. ⁵ Beēbe inaaboí tako ña iyi à mà beereí Ilaaḍ nò à dasie naane à ya teese ara ña nò à ya sūa mākō ña ña iri ile. ⁶ Beēbe Sara í ce, í ya maa jirima Aburahamanu, nò wa kpoo lafēe. Nsei, bii ì waa ce jiida ña nò í kù waa ce njoí nkāma, inje mō ì je bei ama inaaboē ña.

⁷ Inje inemākō ña mō, si kuwēe nje do abo nje ña, í ye gigi iyi a kù to ñeò gbugbā. I jò í mà beere ña ña, domi Ilaaḍ á mua aña mō kuwēe inje ña ajo. I ya maa ce beēbe ku ba nkāma ku maà ganji nje si kutaw nje.

Ijuukpā na jiida ku ce

⁸ Si anyii fei ndee í jò inje fei í ne lasabu akā do kubi akā ña. I bi nje bei igbā do ifō ña, í ce araareí nje do ara ku kaye ña. ⁹ I maà ya sāa ine laaloē, walakō arabu ña iyi í bue. Í sía mōm í ya jēaa do kuwēe, domi Ilaaḍ í kpe ñei ku ba í ba kuwēe ña. ¹⁰ Si bei kukoi ideí Ilaaḍ wa fō í ni,

Ine iyi í bi ku ce kuwēe jiida nò kù ne ñe didō ajo fei,

Kù jò laalo ku fō nò kù nò gelee si ibo ku sō.

¹¹ Í sía ku saa laalo nò ku ce jiida,

Í sía ku maa de laakai ku sū waati kāma fei,

¹² Domi Lafēe wa degbe ine dee dee ña

Nò wa gbo kutaw ña.

Amma í fūsi woo ce laalo ña awō.

¹³ Yooi á ce nje laalo bii í hanyi í waa ce jiida ña. ¹⁴ Baa bii í waa ba ijuukpā ña na dee dee ku je nje, í ne ñe didō ña. I maà ce njoí amane ña, nò í maà ya biti ña. ¹⁵ Amma í jò Kirisi ku je Lafēe si idō nje. I tā saalu waati kāma fei í jēa ine ña iyi à waa bee yaasei kpāa ku cō nje. ¹⁶ Amma í je ña do ide didō do beere. I jò idō nje ku maa má ku ba bii à waa má ñe ide si isēne jiida nje iyi wa naa hai bi Kirisi, anyō ku mu ña si ideu. ¹⁷ Bii í je na idōbii Ilaaḍi à waa kpāe iju na jiida iyi í waa ce, iyi be í sía do iyi aa maa kpāe iju na laalo.

¹⁸ Gbakā akāi Kirisi í kù na dulum. Nju iyi í je ine dee dee, í ku na ine laalo ña, ku ba ku bōò wa bi Ilaaḍ. Waati iyi à kpaa arae í ku amma hundee í wēe. ¹⁹ Do hundeeui í koo í waazoa iku ña iyi à waa mu bei inai piisō ña, ²⁰ ine ña iyi a kù tako a kù waa jirima Ilaaḍ si waati iyi í temuao ña hee Nowee í koo í ceò akoi inyiu í tā. Ine ña iyi à lō si akoi inyiu a kù kpō, a kù re aña mēe, nò à ba faaba hai si ñe inyiu nlaw.

²¹ Inyiu, í yei bei inyiu ku dasi. Kù je a ni wa nya riisii ara, amma wa nyisi iyi ine í dasi idō nju ku ce kuwēe iyi idōi nju kaa ye taalei nju si wajui Ilaaḍ. Mii ñau be fei í ce na saabu kujli Jesu Kirisi hai si bale, ²² nju iyi í bō lele nò wa buba si awō ñei Ilaaḍ. Bei amaleka ña do ilu yiikoí lele ña do ilu gbugbā ña à waa sūaa iri ile.

4

Kuwee iyi í kpaasi

¹ Kirisi í ba ijuukpā si arae. Na nju, í mǎ na iyi inje mǎ aa ba ijuukpā nǎ í sǎ í yǎkǎ temua na, domi inje iyi í temuaǎ ijuukpā si arae, dulum kaa kāmíae má, ² nǎ waati iyi í gbe si kuweei andunyae ku je si idǎobii Ilaaǎ, ku maǎ ti ku je do kǎdee nfe nfei ara. ³ Ntǎ ntǎ, tako wo í ce bei hai dasi Jesu naane na à ya bi, amma í to beebe. Í tako í ce mii iyi í dǎa ara nje si na, do bine, do atē ku mǎ, do atē ku kpa ine, do buki, do iwē ku tǎo iyi kù waa too wooda. ⁴ Nsei à biti si bei í kù waa ba na daa bututu nau ku ce má na, nǎ à waa bu nje. ⁵ Amma aa na a koo a sisi daa nja bi Ilaaǎ, nju iyi í tǎ sǎolu ku kiiti ilu hunde do iku na. ⁶ Na nju mǎm nii í jǎ à tako à sisia ine na laabaau jiidau wo ku ba baa do iyi à ku nsei na kiitii Ilaaǎ iyi í tosi ine fei, hunde nja ku maa wee bei Ilaaǎ takae í wee.

Ine na iyi à waa ce ice do amuai Ilaaǎ dee dee

⁷ Kǎoi mii fei í maai wa. Na nju, í mu ara nje do laakai, nǎ í jǎ hunde nje ku wǎ njoo ku ba í yǎkǎ í ce kutǎo na. ⁸ Iyi í re fei ndee, njui í je í ce kookaai í bi nje na, domi kubi í ya bii dulum nkǎ. ⁹ I ya yaae nje na do inǎ akǎ, kugbagba ku maǎ wa si. ¹⁰ Ine baa yooma nje fei í ba amua hai bi Ilaaǎ. Na nju, í ceǎ amua ikǎ ikǎi Ilaaǎu ice na í mǎa sobiǎ nje bei woo ce ice ilu naane na. ¹¹ Ine iyi wa waazo í sǎa ku fa ideí Ilaaǎ. Ine mǎo iyi wa cea ine go ice ku coo do gbugbǎ iyi Ilaaǎ í muaa, ku ba si mii fei a ye amboei Ilaaǎ do saabui Jesu Kirisi, nju iyi í ne amboe do gbugbǎ hee do aǎo fei. Ami.

Temuai inei Kirisi na si ijuukpā

¹² Inje baakǎam na, í maǎ biti do ijuukpā iyi wa naa si nje bei ina ku cǎo laakai nje. Í maǎ ti í dooe mii ikǎ. ¹³ Amma í jǎ inǎ nje ku dǎs bii í waa ba ikpē si wahalai Kirisi na, ku ba í ne inǎ didǎ nla nla na si aǎo iyi á nyisi amboee. ¹⁴ Inje ilu inǎ didǎ nai bii à waa bu nje na irii Kirisi, domi Hundeí Ilaaǎ, ilu amboe, í wa si nje. ¹⁵ Ine kǎma nje ku maǎ jǎ ku ye ijuukpā na ine ku kpa, walakǎ na ile, walakǎ na laalo ku ce, walakǎ na wǎbia ku gǎ. ¹⁶ Amma ine iyi wa wahala si na iyi í jǎ í je inei Kirisi, ku maǎ jǎ anyǎo ku muu, amma í sǎa ku saabu Ilaaǎ si na iyi í jǎ wa so irii Kirisiu.

¹⁷ Waati í to kiituu ku sinti. Inei Ilaaǎ nai aa sinti ku kiiti. To, bii í sinti hai bi tu wa, beirei iri ku kpaé á ye bi ine na iyi à kǎo ku dasi laabaau jiidai Ilaaǎ naane. ¹⁸ Kukǎi ideí Ilaaǎ wa fa í ni, Bii faabai ine jiidai na í gaabu, Beirei ti ilu dulum na do ine na iyi a kù mǎ beereí Ilaaǎ á ye.

¹⁹ Na nju, ine na iyi à waa ye ijuukpā si idǎobii Ilaaǎ, í sǎa a teese a maa ce jiidae nǎ a leekǎ do woo taka nja iyi í je ilu naane.

5

Ka gbǎa inei Ilaaǎ na

¹ Nsei, si inǎ nje, ine na iyi à je ine ngboi igbei Ilaaǎ nai nǎ wa n faa. Amu mǎo ine ngboi bei nja mǎ, nǎ nǎ í je seedaí ijuukpāi Kirisi nǎ nǎ ne ikpē si amboe iyi á na ku naa. ² Nǎ wa n tǎo nje, í gbǎa ine na iyi Ilaaǎ í da nje si awǎ bei à ya gbǎa angudǎ na, ku maǎ ti ku je do tilasi walakǎ do bineí fia, amma í na ara nje si iceu do inǎ akǎ si bei Ilaaǎ í bi. ³ Í maǎ taa ine na iyi à da nje si awǎ nau gbugbǎ, amma í nyisi na kuce jiidai iyi aa too si. ⁴ Nǎ waati iyi Kirisi á faata wa, nju iyi í je ine ngboi woo degbe nau, aa gba riba ilu amboe iyi kusfae kaa tǎ na.

⁵ Beebe moi, inje awaasú na, í súa ine ngboi igbe nau iri ile. Inje fei í jǎ ara ku kaye ku je nje bei ibǎo iyi à ya dasi, domi kukǎi ideí Ilaaǎ wa fa í ni, Ilaaǎ kù wa anyii woo tǎo fufu na, amma wa cea woo kaye ara na didǎ. ⁶ Na nju, í kaye ara nje si awǎ gbugbǎi Ilaaǎ, ku ba ku so nje lele si aǎo iyi í dau. ⁷ Í sǎo wahala nje fei bi tee, domi njui wa gbǎo nje.

⁸ Í mu ara nje na, í jǎ hunde nje ku wǎ njoo, domi Seetam, mbeee njei, í dabii wa dǎs anu bei muusu nla, wa dede ine iyi á na. ⁹ Í kǎo ara nje si wajue do naane ku dasi nla nla domi í mǎ na kpaasi woo dasi Jesu naane nje na iyi à fangaa si andunya fei, ijuukpā dimi akǎu bei à waa ye. ¹⁰ Amma bii í ye ijuukpā si waati keeke í tǎ na, Ilaaǎ ilu didǎ fei, nju iyi í kpe nje ku ba í ne ikpē si amboe hai ne kǎe na saabui anu akǎ nje do Kirisi, nju takaei á jǎ í kǎo dee dee na. Njui á nǎo ku jǎ í leekǎ dim dim na, nǎo ku mu nje gbugbǎ, í maǎ tekee hai si idee na. ¹¹ Njui í ne yiiko hee do aǎo fei. Ami.

Fǎoi ankǎanyi

¹² Nǎ wa n kǎo nje ide keekeu ihē wai do sobii Silasi kpaasi ilu naane nwa. Nǎ bi n mu nje gbugbǎ nǎ n nyisi nje iyi ideu ihē iyi í waa leekǎ si dim dim nau, didǎi Ilaaǎ do ntǎ.

¹³ Igbei inei Jesu na iyi í wa ilui Babiloni, iyi Ilaaǎ í cica bei inje mǎ, wa ce nje fǎo, beebe moi Maaku iyi wa je bei amam si naane ku dasi, wa ce nje fǎo. ¹⁴ Í ce nje fǎo do kubi jiidai na.

Laakai akǎ ku weeǎo inje iyi í je ti Kirisi fei na.

Tiã minjisia iyi Piɛɛ í kɔ

Piɛɛ í ce ña fɔ

¹ Amui Simɔɔ Piɛɛ amaace woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ ñɛ tiau ihɛi, inɛ iyi Jesu Kirisi, ñɛ iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa, í jò í dasi naane ña na dee dee ku jɛɛ. Naane iyi í dasi ñau í ne beɛɛɛ bei ti awa mɔ. ² Didɔ do laakai ku sù ku kɔɔ ñɛ si, si na iyi í jò í mà Ilaaɔ do Jesu Lafɛɛ nwa ña.

Kukpe do kucicai Ilaaɔ

³ Yiikoi Ilaaɔ í mu nwa bukaatai mii iyi à bi fei ku ba kuwɛɛ nwa do kutɔɔ nwa ku maa bɔ waju. Nɔ í ce beɛbei si bei í jò à màa, ñɛ iyi í kpe wa ka ba ikpɛ si amboeɛ do si jiida ku jɛɛ. ⁴ Beɛbei í ce nwa kuwã nla nla ilu beɛɛɛ ña. Kuwã ñau aa jò í ye bei ñɛ takae í ye nɔ í saa kuce laalo sãmi ña iyi í wa si andunya na bine. ⁵ Na ñɛ, í ce kookaai í kɔɔsi isɛɛne jiida si naane ku dasi ñɛ, nɔ si isɛɛne jiida í kɔɔsi kumã, ⁶ nɔ si kumã í kɔɔsi gaya, nɔ si gaya í kɔɔsi temua, nɔ si temua í kɔɔsi beɛɛɛ Ilaaɔ ku mà, ⁷ nɔ si beɛɛɛ Ilaaɔ ku mà í kɔɔsi jiida ku cea ñɛ, nɔ si jiida ku cea ñɛ í kɔɔsi kubi. ⁸ Bii mii ñau be à wa si ñɛ nɔ wa kɔɔsi, aa jò í ya maa ce kookaai si ice ñɛ, nɔ ice ñɛ ku ne aranfaani ku ba í mà Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ña. ⁹ Amma inɛ iyi kù ne mii ñau be í yei bei feɛju, walako bei inɛ iyi ijue kù waa dɔ, nɔ kaa ye ilu ku jl. Nɔ í gbeje iyi ñɛ í má hai si dulum dii takɔe.

¹⁰ Na ñɛ, inɛ inɛ ña, í kɔɔsi himma ku ba í mà sãa sãa iyi Ilaaɔi í kpe ñɛ nɔ í cica ñɛ, domi bii í waa ce beɛɛɛ ña, í kaa dasi dulum ajɔ kãma ña. ¹¹ Beɛbei aa jò í lɔ do beɛɛɛ ña si bomma hai tai Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi.

¹² Na ñɔi í ce n kaa n gbeɛjiò ku ye ñɛ gigii mii ñau ihɛ, baa do iyi í màa tá ña, nɔ í waa leekɔ dim dim si ntɔ iyi í waa mu nseiu ihɛ ña. ¹³ Ntɔ ntɔ, waati iyi í wɛɛ si hunde, ñ ne n ya n maa n ye ñɛ gigii ku ba í ya maa wɔ ñjoo si ña. ¹⁴ Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jò ñ mà iyi kaa kpe má an jò arau ihɛ, si bei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi í sɔm. ¹⁵ An ce kookaai n sɔ ñɛ yaaseɛ ku ba í yokɔ í ye gigii mii ñau do ajo fei ña si anyii ikum.

Inɛ ña iyi à ye amboei Kirisi

¹⁶ Do ntɔ, a kù waa too si ará iyi inɛ ña à waa kpa do bisi ñɛ, si waati iyi à jò í mà gbugbã Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ña do kunye wa. Amma awa taka nwa mɔ à ye kulae do iju nwa ¹⁷ nɔ à gbɔ imui Ilaaɔ Baaba waati iyi í fɔ hai lele í ñi, inɛ ihɛi í ye ama akãm iyi ñ bi jiida, siei inɔ didãm fei í ya wa. Waati ñɛ Ilaaɔ, ilu amboe nla nla, í nyisi beɛɛɛ Kirisiu

do amboeɛ. ¹⁸ Si anyie, à nyi à gbɔ imui Ilaaɔ wa má hai lele si waati iyi awaò ña à wa si antai geete kumãu.

¹⁹ Beɛɛɛ mɔi naane nwa í kɔɔsi si ide i walii ñau. Í jò í de sie itf ña, domi í yei bei fitila iyi wa má inya si ilu kuku hee iju koo mád nɔ Jesu, ñɛ iyi í ye bei andaiyai daakɔ, ku má inya si idɔ ñɛ. ²⁰ Sinte, í jò í mà iyi ihɛ ña, iyi ide walii go kù wɛɛ si kukoi ide Ilaaɔ iyi inɛ go á tuse ndɛɛ bei í bi *, ²¹ domi ide walii go kù wɛɛ iyi inɛ go í ce do idɔbii ñɛ takae, amma inɛ ña à ya sisi ide Ilaaɔi si bei Hundee í nyisi ña.

2

Woo kɔ si cio ilu ibo ña (Cɔ Zudu 4-13)

¹ Walii ilu ibo ña à wɛɛ wo si inɔi inɛ ñau. Beɛɛɛ mɔi woo kɔsi cio ilu ibo ña aa faata wa si anini ñɛ. Aa naaò kukosi ibo wa do bisi, iyi á ce inɛ ña nfe, nɔ aa kɔsi Lafɛɛ iyi í ya ña. Beɛbei aa faa ara ña nfe ku ce anu akã. ² Inɛ ñkpɔi á too daa laalo ña, nɔ na iri ña inɛ go ña aa bu kpãai ntɔ. ³ Na bine ña aa je ñɛ taki do ide ña iyi aña taka ña à waa lasabu. Amma hai ku kpe woo kiiti ña í tá sɔɔlu ku kiiti ña. Ñɛ mɔi á ce ña nfe nɔ kaa kpe mɔm.

⁴ Baa amaleka ña iyi à ce dulum wo, Ilaaɔ kù jò ña, amma í tale si ña si isa nla nla. Tenɔi bei à waa mu ña si ilu kuku hee ajɔi kiiti.

⁵ Ilaaɔ kù nɔ kù jò inɛi tako ñau mɔ waati iyi í jò ijf nlaui í je inɛi andunya ña iyi a kù mà beɛɛɛ, amma Nowee, ñɛ iyi í ce waazoi ide ntɔui í faaba do amane mɛɛje go ña. ⁶ Si anyie í nyi í ye taalei inɛi Sodomu do Gamɔ ña mɔ má, nɔ í kpa ña do ina. Iyi beu bei í je sɛɛda na inɛ laalo ña iyi aa na a naa. ⁷⁻⁸ Amma í nya Lɔtu inɛ jiida iyi í wa si inɔi inɛ laalo ñau. Í nyaai si na iyi í jò í ya ne inɔ ku fɔ na daa bututu ña, nɔ iju iyi wa má fei laalo iyi wa ye do iyi wa gbɔ wa bitandi idɔ dee deɛɛ. ⁹ Beɛɛɛ mɔi Aɔ Lafɛɛ í mà bei á ce ku faaba inɛ ña iyi à mà beɛɛɛ si wahala. Í nɔ í mà bei á mu inɛ laalo ña ku wahala ña si ajɔi kiiti. ¹⁰ Inɛ ña iyi à waa ce kubi nfe nfei ara ña nɔ à donda yiikoi Ilaaɔ, wahala ña à caa.

Woo kɔsi cio ilu ibo ñau à je ilu wɔkɔ yaamɔ ña do woo tɔ fufu ña iyi a kù waa ce ñjoi ilu yiikoi lele ña ku bu. ¹¹ Baa amaleka ñau, aña iyi à re ña do gbugbã do yiiko ntɔ ntɔ, a kù waa ye taalei ilu yiikoi lele ñau hee má je a bu ña si wajui Aɔ Lafɛɛ. ¹² Amma inɛ ñau à ya maa yaako mii iyi a kù mà. À yei bei inɔi sako ña iyi a kù ne lasabu kãma, nɔ aa ce nfei bei inɔi sako ñau iyi à bi ku ba a mu ña a kpa ña. ¹³ Laalo iyi à cea inɛ ñai aa sã ña. Inɔ didɔ ña fei si inaabo ñai í ya wa baa bii dasã ñkpai. Baa waati iyi inɛò ña í tɔtɔ ñ

* 1:20 iyi inɛ go á tuse ndɛɛ bii í bi Yaasei ideu be á yokɔ ku je má, iyi inɛ go í kɔ do arae.

waa je ijei Lafɛɛ ajɔ ɲa, à ya maa ce daa laalo ɲjai nɔ a maa ne si inɔ didɔ. À yei bei angudai kuwee ɲa iyi à ne leebu do riisi. ¹⁴Iju ɲja fei si abo kaafe ɲai í ya wa, dulum ci ya to ɲa. À ya mu ine ɲa iyi a kù waa leekɔ dim dim do taa. Ido ɲja í ne dɔɔnei bine. Ilaaɔ í ceekpe ɲa. ¹⁵À jò kpāa jiida nɔ à nyɔ. À too kpāai walii Balamu, amai Beɔɔ, ɲju iyi í bi ribai laalo ku je. ¹⁶Amma Ilaaɔ í fɔ sie ide na kuraraɛ. Ntɔi, gbankele iyi ci ya fɔ ide, Ilaaɔ í jò í baa ide ku fɔ bei amanɛ nɔ í leekɔ ide hai ne yaasei waliiu.

¹⁷Inɛ ɲau, à yei bei isɔ hai ne inyi walako bei iji iyi í dū nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleɛ. Ilaaɔ í ce ɲja sɔloui bi ku wa si ilu kuku nla nla. ¹⁸À waa fɔ ide i fufu ku tɔɔ iyi kù ne iri. À waa fa ine gɔ ɲa do bine ikā ikāi mii iyi lafɛɛ ɲa à ne si ido ɲja ɲa ku ba a mu ɲa do taa. Inɛ ɲau, do wahalai à ba à gbā wa hai bi ine ɲa iyi à wa si kuraraɛ. ¹⁹Inɛ ɲa iyi à ba à mu ɲau, à ya ce ɲja kuwāi ara ku nei, amma aɲa taka ɲja à je arui daa ɲa iyi wa bɔɔ ɲa nfe ku ce, domi ine fei í je arui mii iyi í kāmiaɛ. ²⁰Ntɔi, ine ɲa iyi à jò laalo ku cei andunya si na iyi í jò à mà Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi, bii à nyi à jò laalo ku ceu í mu ɲa má í kāmia ɲa ise gbɛejisia, kuweɛi tako ɲja á tia do ti ankāanyiu. ²¹Á tia ɲja bii í je a kù mà kpāai ntɔ wo do iyi à mà tà nɔ à toa woodai Ilaaɔ iyi à na ɲau anyi. ²²Mii iyi í ba ɲau be wa nyisi iyi mɔndaui ihɛ í je ntɔ. Mɔndaui í ni, aɲa í nyi í koo wa fa itue má. À ya ni má, kusɔɔ iyi à wɛ í nyi wa bimbili si pɔkɔdo má.

3

Lafɛɛ à nyi wa si bei í ce kuwāɛ

¹Iɲɛ baakɔɔm ɲa, tia minjisiyam wee iyi n kɔ ɲɛ. Si tia sinteu do minjisiyam fei n wa n de n ji lasabu jiida ɲɛ do kukɔsi ɲa iyi n wa n ye ɲɛ gigɔ. ²N bi i ye gigii ide iyi walii kumá ɲau à fɔ wo, do woodai Lafɛɛ woo faaba iyi woo be ɲɛ ɲa à sisi ɲɛ. ³Sinte, n bi i mà ɲa iyi si waatii ankāanyi ine gɔ ɲa aa na a maa ne si idɔɔbi ɲja. Nɔ aa yaako ɲɛ ⁴a maa ni, Kirisi í ce kuwā í ni ɲju á nyi wa, mà iboi. To, iwoi í wa. Kù waa nyi wa má, domi hai waati iyi bala nwa ɲa à ku, mii fei í wɛɛi bei hai sintei andunya ku taka. ⁵Amma mii akāi ine ɲau à gbɛje na kance. Mii iyi à gbɛje wee. Waati iyi Ilaaɔ í taka lele do ilɛ, í taka ɲai do ide i geɛɛ. Do ide ku fɔɛi í nyaɔ ilɛ hai si inɔ inyi nɔ í fɛɛfɛɛ do inyi. ⁶Nɔ si anyie, do ide kufɔɛui í kpaɔ irii andunyai tako si waati iyi í jò inyi í je mii fei. ⁷Lele do ilɛ iyi í wɛɛ nsei, do ide akāu bei Ilaaɔ á kpa ɲaɔ, amma bebei do inai á je. Wa mu ɲai titā hee koo toɔ ajɔ iyi á kiiti ine ɲa iyi a kù mà beɛɛɛ nɔ á ce ɲa nfe.

⁸Amma iɲɛ baakɔɔm ɲa, i mà jò í gbɛje mii akāu ihɛ ɲa, iyi ajɔ akā í yea Ilaaɔi bei adɔ dubu, nɔ adɔ dubu í yea bei ajɔ akā. ⁹Aɔ Lafɛɛ ci ya jò ide i kuwāɛ iyi í jilɛu ku kpe ideu ku

kɔɔ si bei ine gɔ ɲa à waa tamaa. Amma wa temua ɲɛi, domi kù bi baa ine akā ku ce nfe. Í bi mɔm ku je ine fei ku kpaasi ido.

¹⁰Do ɲju fei, ajɔi Lafɛɛ á naai bei ile. Si ajɔ ɲju i, lele á kpa iri do iba nla nla. Mii iyi í wa be fei, á yɔ si ina nɔ ile do mii iyi í wa si fei á kpa iri. ¹¹Na ɲju, si bei mii ɲau fei á ce nfe beɛbe, i jò í mà sāa sāa ɲa zaka bei í sfa isɛɛne ɲɛ ku maa má nɔ í mà beɛɛɛ Ilaaɔ ɲa. ¹²Nɔ í maa degbe ajɔ ɲa í maa ce kookaai ku ba ku naa rya rya. Si ajɔ ɲju i ina á ce nfei lele, nɔ mii iyi í wa si fei ku yɔ do inya gbāa nla nla inau. ¹³Amma Ilaaɔ í ce kuwā ɲju ku ce lele do ilɛ fei titɔ bii dee dee ku je á wa. ɲju i à waa degbe.

¹⁴Na saabu ɲju, iɲɛ baakɔɔm ɲa, si bei í waa degbe ajɔ, í ce kookaai Lafɛɛ ku na ku ba ɲɛ si laakai ku sū, riisi do kurara ku maɔ wa si ɲɛ. ¹⁵I doo temuai Lafɛɛ nwa bei kpāai faaba ɲɛ, si bei Pɔlu baakɔɔ nwa í kɔ ɲɛ do bisi iyi Ilaaɔ í muua. ¹⁶Ideu ihɛi í kɔ si tia iyi í kɔ fei tengi bii wa fɔ ide i mii ɲau ihɛ. Si tiaɛ ɲau bii gɔ ɲa í wɛɛ iyi í gaabu ku gbɔ, nɔ hai mà ɲa iyi a kù waa leekɔ si dim dim à ya maa beje yaasei ideui, si bei à ya maa ce do mboi kukɔi ide i Ilaaɔ gɔ ɲa. Beɛbei à waa faa ara ɲja nfe ku ce.

¹⁷Amma iɲɛ baakɔɔm ɲa, i mà ideu tā ɲa. Na ɲju, í ce laakai ara ɲɛ ku ba kurara ine ɲa iyi a kù mà beɛɛɛ Ilaaɔ ku maɔ jò í yaa hai si kpāa jiida iyi í waa leekɔ si dim dim ɲa. ¹⁸Amma didɔi Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi ku maa kɔɔsi si ɲɛ, nɔ kumá iyi í ne si gāmeɛ ɲa ku kɔɔsi ku maa koo. ɲju í je ilu amboe hai nsei hee do ajɔ fei. Ami.

Tia sinte iyi Zāa í kò

Jesu, nju iyi à ya kpe Ideu, njuí í je icuí kuwée

¹ A waa kò nñe si ideí Jesu, nju iyi í wée hai sintei mii fei. Njuí í je Ideu, nò í je icuí kuwée má. Á gbò ideé, nò à yòò do iju nwa, à còò do laakai, nò awò nwa í luu. ² Waati iyi kuwéeu í faata wa à yòò, njuí í jò à waa je sɛɛdɛ, nò à waa sisi nñe ideí kuwée hai tã iyi í tako í wa bi Ilaaḍ Baaba wo, nò wee nsei í nyisi wa. ³ Iyi à ye do iyi à gbò, njuí à waa sisi inje mò ku ba awae ña ka ne anu aká, nò anu aká iyi à neu à nòòí do Ilaaḍ Baaba do amae Jesu Kirisi. ⁴ Á kò nñe tiaú ihēi ku ba inò didǎi awa fei ku kǎ.

Ilaaḍí í je inya kumá

⁵ Laabaau iyi à gbò hai bi Jesu Kirisi, nò à waa sisi nñe wee. Ilaaḍí í je inya kumá, ilu kuku káma kù wa sie. ⁶ Bii à ní à ne anu aká do nju nò à bei à waa ne si ilu kuku, à waa sò iboi à kù waa ce kookoosui ntò. ⁷ Amma bii à waa ne si inya kumá, si bei Ilaaḍ takae í wa si inya kumá, aa ka ne anu aká awa duusòò, nò njei Jesu amae á jò ka má hai si dulum fei.

⁸ Bii à ní a kù ne dulum, à waa sò ara nwa iboi, nò ntò kù wa si wa. ⁹ Amma bii à ce tuubai dulum du wa, Ilaaḍ ilu naaneí, nju iyi í ya ce dee dee, á kpa ideí dulum du wa nò ku jò ka má hai si laaḍ ku ce nwa fei. ¹⁰ Bii à ní a kù ce dulum à waa ce Ilaaḍ ilu iboi, nò idee kù wa si wa.

Kirisi wa sobi wa

2

¹ Inje amam ña, ñ kò nñe ideu ihē wai, ku ba í maà ce dulum ña. Amma bii iné gò í ce dulum, à ne iné gò iyi á tòò nwa suuru bi Ilaaḍ Baaba, njuí í je Jesu Kirisi iné dee deeu. ² Nju takae í ce kuweei arae ku ba ku kpa ideí dulum du wa, amma kù je tí awa aká, do tí inéi andunya feii.

³ Bii à waa jirima woodae, si beebei aa ka mà iyi à màa. ⁴ Bii iné gò í ní nju í màa, nò kù waa jirima woodae, lafēe ilu iboi, ntò kù wa sie. ⁵ Amma iné iyi wa jirima idee, siei kubii Ilaaḍ í ya kǎ do ntò. Mii iyi á jò ka mà iyi à ne anu aká do nju wee. ⁶ Iné iyi í ní nju í ne anu aká do nju, lafēe í ne ku maa nei bei Jesu takae í ne.

Wooda titò

⁷ Inje baakòòm ña, kù je wooda titòí ñ kò nñe. Wooda nwou, iyi í ne hai sinte wo ña. Wooda nwou, njuí í je ide iyi í tako ì gbò tã ña. ⁸ Do nju fei, wooda iyi ñ wán kò nñeu ihē, iné nju wooda titòí, nò à waa ye ntǎeí si Kirisi do si inje taka nñe, domi ilu anu wa sekeé, nò inya kumá ntò wa daana.

⁹ Iné iyi í fò wa ní nju í wa si inya kumá nò í cé kpaasie, si ilu kukui í wa hee nsei. ¹⁰ Iné iyi í bi kpaasie, lafēeí í wa si inya kumá, nò nkáma kù wɛɛa iyi á dasie dulum *. ¹¹ Amma iné iyi í cé kpaasie, si ilu kukui í wa, si ilu kukuú mǎi í nò wa ne si. Kù mà bii wa bò, domi ilu kukuú í dasie fɛɛju.

¹² Ñ kò nñe wai, inje amam ña, si na iyi í jò Ilaaḍ í nya dulum du ñe na irii Jesu. ¹³ Ñ kò nñe wai, inje baaba ña, si na iyi í jò ì mà iné iyi í wɛɛ hai sinte ña. Nò ñ kò nñe wai, inje awaasú ña, si na iyi í jò ì je Seetam iné laalòu igù ña.

¹⁴ Ñ kò nñe má, inje amu ña, si na iyi í jò ì mà Ilaaḍ Baaba ña. Nò ñ kò nñe má, inje baaba ña, si na iyi í jò ì mà iné iyi í wɛɛ hai sinte ña. Nò ñ kò nñe má, inje awaasú ña, si na iyi í jò ì ne gbugbá ña, nò ideí Ilaaḍ í wa si ñe, nò ì je Seetam iné laalòu igù ña.

¹⁵ I maà tí í bi andunya ña do mii ña iyi à wa si andunya. Iné iyi í bi andunya, kubii Ilaaḍ Baaba kù wa sie, ¹⁶ domi mii iyi í wa si andunya fei, hai kubi nfe nfe amane, do kòdɛeí mii iyi iju wa ye, hee do faau ku ce, gogòe gò kù waa naa hai bi Baaba, bii kù je hai si andunya. ¹⁷ Andunya í nò wa tã mbɛ do bineé, amma iné iyi wa ce idòobii Ilaaḍ á maa wɛeí hee do aǰo fei.

Mbɛeí Kirisi

¹⁸ Inje amam ña, kòòí andunya í maai wa. Si bei ì gbò ña à ní iné gò iyi í je mbɛeí Kirisi á naa, wee nsei, mbɛeí Kirisi nkpo í to wa. Njoi í jò à mà iyi kòòí andunya í maai. ¹⁹ Mbɛe ñau, hai si inò nwai à fita, amma a kù je iné nwa ña, domi bii à je iné nwa ñai wo aa wa inò nwa. Amma à fita ku ba ka mà iyi káma ñja kù je iné nwai wo do ntò.

²⁰ Amma inje í ba Hundei Ilaaḍ hai bi iné kumáú ña, njuí í jò inje fei í ne kumá ña. ²¹ Bii ñ kò nñe, kù je a ní í kù mà ntò ña, amma si na iyi í jò ì màa ñai, í nò ì mà ña iyi ibo káma kaa yòkò ku fita hai si ntò.

²² Yooi í je woo sò ibo bii kù je iné iyi í ní Jesu kù je Kirisi. Lafēe, mbɛeí Kirisii iyi wa kòsi Baaba do Ama aǰo. ²³ Ntòí iné iyi í kòsi Ama, kù ne Baaba. Iné iyi í gba Amau í ne Baau mǎi.

²⁴ Inje mǎ, ide iyi ì gbò hai sinteu í jò ku wa si idò nñe. Bii í wa si idò nñe aa ne anu aká ña do Ama do Baau. ²⁵ Kirisi í ce nwa kuwá. Kuwá iyi í ce nwau, njuí í je kuwée hai tã.

²⁶ Iyi ñ kò nñeu ihē, ñ kòò wai na iné ña iyi à waa bí a dasi ñe kurara. ²⁷ Amma inje, Hundei Ilaaḍ iyi Kirisi í na ñeu, í wa si ñe. Na nju, í kù ne bukataai iné gò ku kò nñe si cioi ngògò, domi Hundeu wa kò ñe si cioi mii fei iyi í je ntò, ibo kù wa si. Na nju, í jò ì ne anu aká do Kirisi ña, si bei Hundei Ilaaḍ í nyisi ñe.

²⁸ Nsei, inje amam ña, í jò ì ne anu aká do Kirisi ña, ku ba aǰo iyi á faata wa ka ne idò ku

* 2:10 iyi á dasie dulum Si tiaí ideí Ilaaḍ gò ña à ní, “iyi á dasiò iné gò dulum”.

buba, nɔ anyɔ ku maà mu wa si wajue si ajo iyi á nyi wau. ²⁹ Si bei ì mà ña iyi Kirisi í je dee dee, i jò ì mà ña iyi iné iyi wa ce dee dee fei amaáí.

Amai Ilaaḍ ña

3

¹ I cɔ kubi nla nla iyi Ilaaḍ Baaba í bi wa, hee à waa kpe wa amae ña. Nɔ ntɔi beɛbei à je. Nɔi í jò inéi andunya ña a kù mà wa domi a kù mà Ilaaḍ mɔm wo. ² Ine baakɔɔm ña, si nsei à je amai Ilaaḍ ña, amma a kù mà beirei aa ka na ka je ala. Do nɔu fei, à mà waati iyi Kirisi á na ku faata wa aa ka jɔɔ, domi aa ka yɔɔ bei í ye. ³ Ine iyi wa cɔ kpáai ideu ihē fei, wa ce kookaai ku ba ku mà bei Kirisi mɔ í má.

⁴ Ine mɔ iyi wa ce dulum fei, wa kua woodai Ilaaḍi, domi dulum wooda ku kuai. ⁵ Í mà ña iyi Jesu, nɔu iyi kù ce dulum, í naai ku nya dulum dii amane ña. ⁶ Na nɔu, iné iyi í wɛɛ do nɔu fei ci ya maa mɔsi dulum ku ce. Amma iné iyi wa ce dulum, lafɛɛ kù yɔɔ, kù nɔ kù mà.

⁷ Ine amam ña, i maà ti í jò iné go ku ði iju nɔe. Ine iyi wa ce mii iyi í je dee dee, iné dee dee, si bei Jesu takae í ye. ⁸ Ine iyi í ya maa mɔsi dulum ku ce, iné Seetam nɔi, domi hai sintei Seetam wa ce dulum. Na nɔi í jò Jesu, amai Ilaaḍ, í naa ku kpaò icei Seetam.

⁹ Ine iyi í je amai Ilaaḍ fei, ci ya maa mɔsi dulum ku ce, domi kuwɛɛi Ilaaḍ í wa sie. Kaa yɔkɔ ku maa ce dulum, domi í je amai Ilaaḍ. ¹⁰ Nsei, aa ka yɔkɔ ka mà iné ña iyi à je amai Ilaaḍ ña do iné ña iyi à je ti Seetam. Ine iyi kù waa ce mii iyi í je dee dee fei, do iné iyi kù bi kpaasie, kù je ti Ilaaḍ.

Ka bi nje

¹¹ Ide iyi í gbɔ hai sinte ña, nɔui í je ka bi nje, ¹² nɔ ka maà ye bei Kaɛɛ inéi Seetam iné laalɔu, nɔu iyi í kpa ifɔɛ. Na mii í ce í kpaá. Í kpaai si na iyi í jò kucee í je laalɔ, nɔ ti ifɔɛ í je jiida.

¹³ Ine inem ña, bii inéi andunya ña à cé ñe, i maà jò ku mu ñe biti. ¹⁴ Á mà iyi à kua ikui, nɔ à lɔ si kuwɛɛ si na iyi í jò à bi kpaasi nwa ña. Ine iyi kù ne kubi, si ikui í wa. ¹⁵ Ine iyi í cé kpaasie fei, woo kpa inéi. Ine taka nɔe ì nɔ ì mà ña iyi woo kpa iné ci ya ne kuwɛɛ hai tá. ¹⁶ Á mà bei kubi í ye si na iyi í jò Kirisi í na kuwɛɛ na iri nwa. Na nɔu, awa mɔ ka na kuwɛɛ nwa na irii kpaasi nwa ña. ¹⁷ Bii iné go í ne amani si andunyau ihē, nɔ í ye kpaasie í wa si are nɔ í toaa anyi, beirei kubii Ilaaḍ á ce ku wa si inɛu be. ¹⁸ Ine amam ña, i maà jò ka bi nje do ide ku fɔi gɛle nɔu aká, amma ka bi nje do ntɔ do si kuce.

Laakai ku sù si wajui Ilaaḍ

¹⁹⁻²⁰ Bii idɔ nwa wa ye taale nwa aa ka mà iyi à je ti ntɔ na kookoosu jiida ña iy à waa ce, nɔ laakai nwa á maa sù bi Ilaaḍ, domi à mà

iyi Ilaaḍ í re idɔ nwa, í nɔ í mà mii fei. ²¹ Na nɔu, iné baakɔɔm ña, bii idɔ nwa kù waa ye taale nwa, à ne laakai ku sù bi Ilaaḍ. ²² Nɔ mii iyi à tɔɔe fei á mu nwa wai, domi à waa jirima woodae nɔ à waa ce mii iyi á dɔaa si. ²³ Woodae wee, ka dasi irii amae Jesu Kirisi naane, nɔ ka bi nje si bei í jile nwa. ²⁴ Ine iyi wa jirima woodai Ilaaḍ ña, í wa si Ilaaḍi nɔ Ilaaḍ mɔ í wa si lafɛɛ. Hundee iyi í mu nwa, nɔui í jò à mà iyi í wa si wa.

Hundei Ilaaḍ do hundei mbɛɛ

4

¹ Ine baakɔɔm ña, i maà ya naane iné ña iyi à ya ni aña à ne Hundei Ilaaḍ fei, amma i cɔ yaase nɔa mà à je ti Ilaaḍ ntɔ ntɔ, domi walii ilu ibo ña à waa kɔi si andunyau ihē. ² Yaase bei aa yɔkɔ í mà iné ña iyi à ne Hundei Ilaaḍ ña wee. Ine iyi í jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amane do ntɔ fei, lafɛɛ í je ti Ilaaḍ. ³ Ine iyi kù jesi iyi Jesu í baa í je amane do ntɔ, lafɛɛ kù je ti Ilaaḍ, ti mbɛɛi Kirisii. Mbɛɛi Kirisiui í gbɔ à ni wa naa nɔu, wee í to wa si andunya ná mɔm.

⁴ Ine amam ña, i je ti Ilaaḍ ña, i nɔ ì kámia walii ilu ibo ñau tá ña, domi iné iyi í wa si ñe í ne gbugbá í re iné iyi í wa si andunya. ⁵ Ine nɔu ña ti andunyai à je, nɔi í jò à waa fɔ ide do bisii andunya, nɔ inéi andunya ña à waa gbɔ ide ña.

⁶ Amma awa ti Ilaaḍi à je. Ine iyi í mà Ilaaḍ fei í ya gbɔ ide nwai, amma iné iyi kù je ti Ilaaḍ ci ya gbɔ ide nwa. Si beɛbei aa ka yɔkɔ ka wúwá ntɔ do ibo.

Ilaaḍi í je kubi

⁷ Ine baakɔɔm ña, i jò ka bi nje, domi kubi wa naai hai bi Ilaaḍ. Ine iyi í ne kubi, lafɛɛ amai Ilaaḍi, í nɔ í mà Ilaaḍ. ⁸ Ine iyi kù ne kubi, lafɛɛ kù mà Ilaaḍ, domi Ilaaḍi í je kubi. ⁹ I cɔ bei Ilaaḍ í nyisi wa kubie. Í be ama akáe wa si andunya ku ba ka ba kuwɛɛ na irie. ¹⁰ Kù je awai à tako à bi Ilaaḍ amma nɔui í bi wa, nɔ í be amae wa ku ba ku je kuwɛɛ iyi á kpa dulum du wa.

¹¹ Ine baakɔɔm ña, bii beɛbei Ilaaḍ í bi wa, í sɛa awa mɔ ka bi nje. ¹² Ine go kù ye Ilaaḍ ajo go, amma bii à bi nje, Ilaaḍ í wa si wa, nɔ kubie á kɔ si idɔ nwa.

¹³ Á mà iyi à wa sie nɔ nɔu takae í wa si wa, si na iyi í jò í mu nwa Hundee. ¹⁴ Awa mɔ à ye iyi Ilaaḍ Baaba í be amae wa ku je woo faabai inéi andunya ña, à nɔ à waa je seɛdae. ¹⁵ Ine iyi í jesi iyi Jesu í je amai Ilaaḍ, Ilaaḍ í wa sie, nɔ lafɛɛ mɔ í wa si Ilaaḍ. ¹⁶ Nɔ awa à mà kubi iyi Ilaaḍ í bi wa, nɔ à dasi kubiu naane.

Ilaaḍi í je kubi. Ine iyi í ne kubi í wa si Ilaaḍi, nɔ Ilaaḍ mɔ í wa sie. ¹⁷ Beɛbei kubie í kɔ si idɔ nwa, ku ba ka ne laakai ku sù si ajo kiituu, domi si bei Kirisi í ye, beɛbe mɔi awa mɔ à ye si andunyau. ¹⁸ Njo kù wa si kubi, amma kubi iyi í kɔ í ya lele nɔi. Na nɔu, iné iyi í ne njo, kubi ci ya kɔ sie domi nɔi ijuukpáí wa ce.

¹⁹ Awa à ne kubi domi Ilaaḥ í tako í bi wa.
²⁰ Bii iné gɔ́ í ni nɔ́u í bi Ilaaḥ nɔ́ í cé kpaasie, ilu iboi, domi iné iyi kù bi kpaasie iyi wa ye, kaa yɔ́kɔ́ ku bi Ilaaḥ iyi kù waa ye. ²¹ Kirisi í na wa woodau ihē í ni, iné iyi í bi Ilaaḥ á bi kpaasie mɔ́.

Andunya ku kāmia

5

¹ Iné iyi í dasi naane iyi Jesu í je Kirisi, lafēe amai Ilaaḥi, nɔ́ iné iyi í bi Baa í bi Ama mɔ́i.
² Bii à bi Ilaaḥ nɔ́ à waa jirima woodae, nɔ́ui á jò ka mà iyi à bi amai Ilaaḥ ɔ́a mɔ́. ³ Ilaaḥ ku bii í je woodae ɔ́a ku jirima. Woodae ɔ́au a kù nɔ́ a kù gaabu. ⁴ Ntɔ́ ntɔ́, amai Ilaaḥ baa yooma fei í ya kāmia andunyai. Naane ku dasi nwai á jò ka kāmiaḥ andunya. ⁵ Yooi í kāmia andunya bii kù je iné iyi í dasi naane iyi Jesu í je amai Ilaaḥ.

Sɛda iyi à jea Jesu Kirisi

⁶ Jesu Kirisi í je iné iyi í naa do inyi do nje. Kù naa do inyi nɔ́u akā, amma do njei aɔ́. Hundei Ilaaḥ takae wa je sɛdae, domi nɔ́ui í je ntɔ́. ⁷ Woo je sɛda ɔ́au aɔ́a mɛetai à wee*.
⁸ Aɔ́a wee, Hundei Ilaaḥ, do inyi, do nje. Aɔ́a mɛeta ɔ́au à ce anu akā. ⁹ Awa, à ya ka jesi sɛda amane ɔ́a, amma sɛda Ilaaḥ í la í re bebe, nɔ́ nɔ́u mɔ́i í je sɛda iyi í jea amae.
¹⁰ Iné iyi í dasi amai Ilaaḥ naane, í ne sɛda si idae. Iné iyi kù dasi naane, í ce Ilaaḥ ilu iboi, domi kù jesi sɛda iyi Ilaaḥ í jea amae.
¹¹ Sɛda wee, Ilaaḥ í mu nwa kuwee hai tā. Kuwee, í wa si amae. ¹² Iné iyi í ne Ama Ilaaḥ, í ne kuwee. Iné iyi kù ne Amau kù ne kuwee.

Kuwee hai tā

¹³ N kɔ́ nɔ́e iyi ihē wai, iné iyi í dasi irii amai Ilaaḥ naane, ku ba í mà iyi í ne kuwee hai tā ɔ́a.
¹⁴ À nɔ́ à ne naane iyi bii à tɔ́e ngɔ́gɔ́ iyi í je ti idɔ́bie, á gbɔ́ nwa. ¹⁵ Nɔ́ si bei à mà iyi wa gbɔ́ kutɔ́ nwa, à mà kam kam iyi mii iyi à tɔ́e fei, tu wai tā.

¹⁶ Bii iné gɔ́ í ye kpaasie wa ce dulum iyi kù je ti iku, kù ce kutɔ́ nɔ́ Ilaaḥ á muaa kuwee. Amma dulum gɔ́ í wee iyi í ya bí iku. N kù ni iné gɔ́ ku ce kutɔ́ na nɔ́u. ¹⁷ Iyi kù je dee dee fei dulum nii, amma kù je fei ndeí í je ti iku.

¹⁸ À mà iné iyi í je amai Ilaaḥ fei ci ya ce dulum ku maa mɔ́si, domi Ama Ilaaḥ wa degbee, nɔ́ Seetam, iné laalɔ́u, kaa yɔ́kɔ́ ku cea ngɔ́gɔ́.

¹⁹ À mà iyi à je amai Ilaaḥ ɔ́a, nɔ́ andunyai fei í wa si gbugbái iné laalɔ́u.

²⁰ À nɔ́ à mà iyi Ama Ilaaḥ í naa, nɔ́ í mu nwa bisi ka mà Ilaaḥ ilu ntɔ́u. Nɔ́ à wee do ilu ntɔ́u do saabui amae Jesu Kirisi. Jesu Kirisiui í je Ilaaḥ ilu ntɔ́u, nɔ́ í je kuwee hai tā.

* 5:7 Si tia nwo gɔ́ ɔ́a, kɔ́si isei ideu mbe. Amma si tia nwo gɔ́ ɔ́a à ni, "... lelei A5. Aɔ́a wee, Ilaaḥ Baaba do Jesu iyi à ya kpe ide, do Hundei Ilaaḥ. Aɔ́a mɛeta ɔ́au à je iné akā. Nɔ́ sɛda mɛeta mɔ́i í wa si andunyai."

²¹ Iné amam ɔ́a, í fɛð iwē ku tɔ́ ɔ́a.

Tia minjisia iyi Zāa í kò

Fòò

¹ Amu iné ngboi igbei inei Jesu ña, ñ cee fòò, awò abo iyi Ilaaṣ í cica. Nò ñ ce amae ña mò fòò, aña iyi ñ bi si kpāai ntòu. Nò kù je amu akāi ñ bi ña, amma hee do iné ña iyi à mà ntòu fei à bi ñai. ² À bi ñai si na iyi í jò ntòu í wa si idò nwa, á nò ku maa wéei do awa do aḵò fei. ³ Ilaaṣ Baaba do Jesu Kirisi amae a mu nwa didò do laakai ku sù nò a ce araare nwa ku ba ka wée do ntò do si kubi.

Ntò do kubi

⁴ Ñ ne inò didò ntò ntò do iyi ñ gbò amae gò ña à waa ne si kpāai ntò, si bei Ilaaṣ Baaba í jilè nwa. ⁵ Nsei abooyi, ide iyi ñ kòe wau ihè kù je wooda titò, amma iyi à ne hai sintei. Ñ wa n tòe, i jò ka bi nje awa duusò ña. ⁶ Kubii í je wooda Ilaaṣ ku jirima. Nñui í je wooda iyi ñ gbò hai sintee ña, si nñui í sía i maa ne ña. ⁷ Woo wa inyii ití nkpoí í fangaa si andunya, iné ña iyi a kù jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amane. Iné iyi wa ce beebe, woo wa inyii ití inei do mbeei Kirisi. ⁸ Na nñu, i ce laakai ña i maà ti i nyò ribai ice nñe, i jò í je baakae ña.

⁹ Iné iyi kù leekí si kukòsii Kirisi, nò i kòosi tee, kù ne Ilaaṣ. Amma iné iyi wa leekí si, í ne Baaba do Ama. ¹⁰ Bii iné gò ñ naa bi tu ñe, nò kù je do kukòsiu ihè, i maà gba lafèe, nò ñ maà coo cenká, ¹¹ domi iné iyi í coo cenká, í ne ikpè si kuce laalòeu bei.

Idei ankāanyi

¹² Ñ ne mii nkpo ku sò ñe, amma n kù bi n kò fei ndee si tia. Ñ bi n naa n ye ñei awae ña ka fò ide gèlèò gèlè, ku ba inò didò nwa ku kò. ¹³ Ifèe iyi Ilaaṣ í cica, amae ña à cee fòò wa.

Tia metasia iyi Zãa í kò

Fɔɔ

¹ Amu inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ɲa, ñ cɛɛ fɔɔ, Gayusi, awɔ iyi ñ bi jiiɗa si kpãai ntɔ.

² Awɔ baakɔɔm, ñ wa n tɔɔ fei ndɛɛ ku maa nɛɛ dee dee, nɔ arɛɛ ku maa nɛ baani si bei hundɛɛ í yɛ. ³ Inɔm í dɔ̄ n tɔ̄ n tɔ̄ si waati iyi kpaasi woo dasi Jesu naanɛ gɔ ɲa à naa nɔ à jɛ sɛɛda si bei ntɔ í wa siɛ do si bei ì waa nɛ si ntɔu. ⁴ N kù nɛ inɔ didɔ̄ gɔ iyi í la í re iyi ñ gbo à ni amam ɲa à waa nɛ si kpãai ntɔ.

Gayusi, ilu naanɛ

⁵ Awɔ baakɔɔm, ì jɛ ilu naanɛ si mii ɲa iyi ì waa cɛa kpaasi woo dasi Jesu naanɛ ɲa hee do kpaasi woo dasi naanɛ inɛ njoo ɲau fei. ⁶ Inɛ ɲau fei à waa jɛ sɛɛdai kubie si inɔi igbei inɛi Jesu ɲa. Cɛ nɲa kosía si isɛɛnɛ nɲau si bei í sía inɛi Ilaaɔ̄ ku cɛ, ⁷ domi na irii Jesu Kirsii à waa cɛ isɛɛnɛu, a kù nɔ a kù gba nkãma bi hai dasi naanɛ ɲa. ⁸ Na nɲu, í sía ka sobi amane dimi bɛɛbɛ ɲa, ku ba awa taka nwa ka nɛ ikpɛ awaɔ̄ ɲa si icei ntɔu ku sisie.

Diotɛɛfu do Demetiru

⁹ N kɔa inɛi igbei Jesu ɲa tia keeke gɔ, amma Diotɛɛfu, nɲu iyi í bi ku jɛ woo cua nɲa, kù jɛsi idem. ¹⁰ Na nɲu, bii ñ naa, an fɔ̄ daa ɲa iyi í nɛ, do bei wa má wa ide laalɔ. Kù jɛ baa iyi bɛ nɲu akã, ci ya gba inɛ njoo woo dasi naanɛ ɲa. Bii inɛ gɔ ɲa à bi à gba ɲa mɔm í ya kɔi, nɔ ku lele ɲa hai si igbei inɛi Jesu ɲa.

¹¹ Awɔ baakɔɔm, maà too kuce laalɔ, bii kù jɛ kuce jiiɗa. Inɛ iyi wa cɛ jiiɗa, ti Ilaaɔ̄i, amma inɛ iyi wa cɛ laalɔ kù mà Ilaaɔ̄.

¹² Inɛ fei, hee do ntɔ takɛ fei à waa jɛ sɛɛdai jiiɗa ku jɛi Demetiru. Nɔ awa taka nwa mɔ à waa jɛ sɛɛdai jiiɗa ku jɛɛu, ì nɔ ì mà iyi sɛɛda nwa í jɛ ntɔ.

Fɔɔi ankãanyi

¹³ N nɛ mii nkpɔ̄ ku sɔɛ, amma n kù bi n kò fei ndɛɛ si tia. ¹⁴ N wa n bi ka yɛ nje bii í cɛ ajo minji ka fɔ̄ ide geleɔ̄ gele.

¹⁵ Laakai ku sũ ku wɛɛ do awɔ.

Kpaasiɛ ɲa fei à cɛɛ fɔɔ. Nɔ ì cɛ kpaasi nwa ɲau fei fɔɔ akã akã.

Tia iyi Zudu í kò

Zudu í ce ña fòò

¹ Amu Zudu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi ñ je ifòí Zaaki, amui ñ kò nñe tiau ihē wa, inje iyi Ilaaḍ Baaba í kpe. Í bi ñe, nò wa degbe ñe í je ti Jesu Kirisi ña.

² Ilaaḍ ku jò araaree do laakai ku sù do kubi ku maa kòosi si ñe.

Woo kasi cio ilu ibo ña (Cò Píee 2, 2:1-17)

³ Inje baakòom ña, ñ dasi idò wo ntò ntò ñ kò nñe tia wa, na ideí faabai awae ñau. Amma wee ñ ye í cem tilasi ñ kò nñe tiau ihē wa nsei ñ kò nñe si himma ku ba í jabu í maa leekí si kukòsi ntò iyi à na inei Ilaaḍ ña gbakā akā hee do ajo fei. ⁴ Tilasii ñ kò nñe wa nsei si na iyi í jò inē laalo go ña à lósi inò nñe do ile, aña iyi à waa kpaasi didōi Ilaaḍ a ba a ceò daa sāmí ñña, nò a kosi Jesu Kirisi, ññu akā iyi í je ilaalu nwa do Lafēe nwa. Hai tako takoi à kò ideí ijuukpā iyi inē ñau aa na a ye si ajoí kiitiu.

⁵ Nò baa bii í mà fei ndee sāa sāa ña, do nñu fei, ñ wa ñ bi ñ ye ñe gigí iyi si inoi inei Izireli ña iyi Aḍ Lafēe í nya hai ilei Ezibiti, inē ña iyi a kù na a kù waa dasie naane í ce nfe ñña. ⁶ Nò í ye gigii amaleka ña mō iyi à donda bí ku wa ñña à kosi. Ilaaḍ í jò à ñi ñai si ilu kuku hee do ajo fei à waa degbeò ajoí kiiti nla nla. ⁷ Bēebe mōi inei Sodomu do inei Gomoḍo ña do ilu ña iyi à kaako ña à ya maa ce daa laalo bei amaleka ñau, inemòko do inemòko à ya maa sùò ñe. Na ñoi í jò à kpa irii ilu ñau do ina iyi ci ya ku, nò ññu be í jea inē ña seeda.

⁸ Do ññu fei, inē ña iyi à ló ino nñe ñau, à waa ce bēebe. Faayi ñña í jò à waa dasi ara ñña daa sāmí ñau be. À donda yiiikoí Ilaaḍ nò à waa bu inei lele ilu amboe ña. ⁹ Wee baa Miseli, ññu iyi í je inē ngboi amaleka ñau kù ce bēebe. Si kakḍo iyi añaḍ Seetam à ce à waa ja si ikui Moizi kù je kù ye taalei Seetam hee ku buu, amma í sḍo í ni Aḍ Lafēeí à la sie. ¹⁰ Amma inē ñau, mii iyi a kù mà yaasee fei à ya buui. Nò baa mii ña iyi à mà bei mēemu ña mō à ya mà, ññui í ya ce nfe ñña. ¹¹ Aa ye ijuukpā, domi tuubai Kaēeí à waa too, à dasi ara ñña kurara ku ba a ba fia bei Balamu í ce, nò à kosi Ilaaḍ bei Koree í ce nò à ce ñfeí ara ñña. ¹² Inē ñauí à je sankala si jingau^{*} ññeu, à waa ba ñe ku je do iju hai ñe anyo, ara ññai à waa wo ngbe ngbe. À yei bei ijí iyi í dū nò kaa rō si na iyi í jò fufu wa talee. À yei bei jñi iyi í da koko nò kù so, bei jñi iyi à wuu do icāe í kù mam mam. ¹³ À yei bei tenku iyi wa tãngām do gbugbā. Si bei kutãngām nōu í ya fā inyiu, bēebe mōi kucei iju hai ñe anyo ñña í ya maa

fangaa. À yei mà bei andaiya iyi í kua kpāae, nò Ilaaḍ wa jile ñña ilu kuku nla nla hee do ajo fei.

¹⁴ Enòku mō iyi í je tòku mēesjesiaí Adamu í ce walii na iri ñña í ni, Aḍ Lafēe wee wa naa do amaleka kumáe ña bututu, ¹⁵ ku kiitiò inē fei nò ku ye taalei inē ña iyi a kù màa ñau na kuce laalo ñña fei do bei à dondae, do na ide laalo ña iyi ilu dulum ña à ya maa fōaa. ¹⁶ Inē ñau, à ya maa gbagbai, nò nkāma kù wee iyi í ya sía ñña si, bine ññai wa cua ñña. À ya maa tḍo fufu nò à ya maa lele inē ñai do ide didō ku ba a ba mii ndii lafēe ña.

Bei woo dasi naane ña à ñe a ce

¹⁷ Amma inje baakòom ña, í sía í ye gigii ide iyi woo bei Lafēe nwa Jesu Kirisi ñau à tako à fō wo. ¹⁸ À sḍo ñe wo à ni, si waatii ankāanyi, woo yaako inē ña aa naa iyi a kù mà bēereí Ilaaḍ, nò bine ññai a maa cua ñña. ¹⁹ Añai aa jò inē ña a ja a maa fēeē ñe. Iyi à bi ññai aa ya maa ce, domi a kù ñe Hundié Ilaaḍ. ²⁰ Amma inje baakòom ña, í ya maa mua ñe gbugbā si naane iyi í dasi Jesu ña, nò í ya ce kutḍo do gbugbāi Hundié Ilaaḍ ña. ²¹ Nò í leekí si kubii Ilaaḍ ña, í maa degbeò ajo iyi Lafēe nwa Jesu Kirisi à mu ñe kuwee hai tã na araare ñe iyi wa ce.

²² Í ya ce araareí inē ña iyi à waa sika sika ña. ²³ Inē ña iyi aa yòko a ba faabau, í nya ña wa hai si ina ña. Ine ña iyi à gbe ñau mō í ce araare ñña, amma í ya ce laakai ña ku ba inje taka ñe í màa dasi dulum du ña ña. Í maà lu baa ibò ñña ña iyi dulum du ña í riisi.

Saabui ankāanyi

²⁴⁻²⁵ Ilaaḍ ññu akāi í je woo faaba nwa, ññu iyi á yòko ku degbe ñe í màa na í cuku ña, nò ku jò í naa si amboe ña do inò didō, taale ku màa wa si. Amboe do jirima do gbugbā do yiiiko ku je tēe hai sinte, do nsei, hee do ajo fei na saabui Lafēe nwa Jesu Kirisi. Ami.

* 1:12 jingau ññeu Woo dasi naane ñau à ya tḍoai a maa je nò a maa jèò ijéi Lafēe. Í cò tiai Kòrenti I, 11:18-22.

Tiai Kuyei Zāa

Yaasei tiau

¹ Si tiau ihē n̄ kō asii ŋa iyi Jesu Kirisi í nya gbugbāa*. Ilaaṣí í naa kpāa ku nyisi woo ce icēe ŋa mii ŋa iyi á na ku ce bii í kōṣsi. Nō Kirisi í bē sim amaleka wā, amu Zāa woo ce icēe, ku ba n̄ m̄ mii ŋau. ² Hai ide iyi Ilaaṣí í fō hee ku bō si sēeda iyi Jesu Kirisi í je fei, mii iyi n̄ ye fei n̄ wa n̄ je sēedae. ³ Ine iyi wa cio ideí walliui ihē do ine ŋa iyi á waa gbō nō á waa jirimaē, ilu inō didō ŋai domi awaatui í maai wa.

Zāa í ce igbe mējei inei Jesu ŋa fō

⁴⁻⁵ Amui Zāa, n̄ ce ŋe fō, ŋe igbe mējei inei Jesu ŋa iyi í wa ilei Azii.

Ilaaṣ, ŋju iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo, nō wa naa, ku mu n̄je didō do laakai ku sū, ŋju do Jesu Kirisi do hunde mēje ŋa iyi á wa si wajui kitāi bommaē. Jesu Kirisiu ŋjui í je woo je sēeda ilu naane, do ine sinte iyi í j̄i hai si bale, nō í je amanlui amanlu ŋa.

Í bi wa nō í faaba wa hai si dulum du wa do ŋjēe. ⁶ Nō í totō wa í je ilaalu nwa, í ce wa woo weei Ilaaṣ baē. Amboe do gbugbā ku je tēe hee do aḵo fei. Ami.

⁷ Wee, wa naa si kudūi iji.

Nō ijuui inē fei á yō,

Baa ine ŋa iyi á gūu á kpaā.

Dimi ikā ikāi andunya fei

Á kpata na irie.

Bēbēi á ce. Ami.

⁸ Aṣ Lafēe, ilu gbugbā fei,

Ŋju iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo,

Nō ŋjui wa naa í ni,

Amui n̄ je sinte do iri ku kpa.

Zāa í ye Kirisi si kuyee

⁹ Amui Zāa, kpaasi ŋjē. Anu akā iyi n̄ ne do Jesui í j̄o n̄ ne ikpē si ijuukpā iyi ŋjē mō í waa ye ŋa, do si bommai Ilaaṣ, do si temua. Á bōom gungum gō iyi á ya kpe Patimōsi na ideí Ilaaṣ do sēedai Jesu iyi n̄ wa n̄ je. ¹⁰ Si aḵo amaazuma gō Hundei Ilaaṣ í naa sim, nō n̄ gbō imu nla nla gō do anyim bei ti kākākākí ¹¹ í ni, kō iyi í waa ye si tia, nō í samba tiau bi inei igbe mējei Jesu ŋa iyi á wa si ilui Efēezu, do Simiinu, do Pēegamu, do Tiatii, do Saadi, do Filadēfi, do Laodisee.

¹² Iyi n̄ sinda n̄ cō ine iyi wa bam ide ku fōu ŋoi n̄ ye bi ku lesi fitilai wura mēje. ¹³ Nō n̄ ye inē gō í j̄o Amai Amanē wa leekí si aninii bi ku lesi fitila ŋau. Wa dasi ibo sisō nō wa ḑi santikii wura si gāgāe. ¹⁴ Irie do ntoi irie ŋa fei í fūuta pai pai bei iwu, nō ijuē í ye bei amei ina. ¹⁵ Isee wa daana bei isō danya iyi á yō si ina á wiē, nō imue í j̄o ibai inyii tenku. ¹⁶ Wa

mu andaiya mēje si awō ŋjēe, nō taakuba ilu ande didō minji wa fita hai si gēlēe nō wajue wa daana bei nunui dasā. ¹⁷ Iyi n̄ yō, n̄ cuku si isēe bei iku. Nō í lesim awō ŋjēe í ni, maā ce njo, amui n̄ je sinte do iri ku kpa. ¹⁸ Amui n̄ je ilu hunde. N̄ tako n̄ ku wo amma nsei n̄ wēe hee do aḵo fei. N̄ ne yiiko si antai iku nō n̄ wa n̄ mu kileei bi ku wai iku ŋa. ¹⁹ Na ŋju, kō iyi í ye do iyi wa ce nsei do iyi á na ku ce si anyie. ²⁰ Andaiya mēje ŋa iyi í ye si awō ŋjem nō do bi ku lesi fitilai wura mēje ŋau yaasei aḵa fei wee. Andaiya mēje ŋau í je amaleka † mēje ŋa iyi á waa mu igbe ŋau nō bi ku lesi fitila mēje ŋau, akā fei igbe akāi.

2

Ide iyi á sō inei Jesu ŋa iyi á wa Efēezu

¹ Kirisi í sōm í ni, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Efēezu. Kōaa í ni, inē iyi wa mu andaiya mēje si awō ŋjēe, nō wa ne si aninii bi ku lesi fitilai wura mēje ŋau í ni, ² n̄ m̄ kuce ŋjē do ice ŋjē do temua iyi í ne ŋa. N̄ m̄ iyi í kaa yōkō í temua do ine laalo ŋa. Nō í cō laakai inē ŋa iyi á waa kpe ara ŋja woo bē amma a kù je woo bē ŋa, nō í nyisi iyi woo sō ibo ŋai. ³ Í waa temua ŋa, nō í ye ijuukpā na irim ŋa, í kù nō í kù gbēji ŋa. ⁴ Amma iyi n̄ ye si ŋe wee, í kù bim bei tako má ŋa. ⁵ Na ŋju, í ye gigi hai hee bii í cuku wa ŋa, nō í kpaasi ido í ce bei í sintiō wa ŋa. Bii í kù kpaasi ido ŋa, an na n̄ so bi ku lesi fitila n̄je hai si agbēe. ⁶ Do ŋju fei, í ne mii akā iyi í sla ŋa. Í cē kookoosui inei Nikolaiti ŋa bei amu takam n̄ cōo.

⁷ Ine iyi í ne it̄i, ku soḑi ku gbō mii iyi Hundei Ilaaṣ wa sō igbei inei Jesu ŋa fei.

Ine iyi í je igū, an j̄o ku je isoi j̄i ndii kuwēe iyi í wa lelei Aṣ.

Ide iyi á sō inei Jesu ŋa iyi á wa Simiinu

⁸ Kirisi í ni má, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Simiinu. Kōaa í ni, inē iyi í je sinte do iri ku kpa, iyi í tako í ku wo nō í dede má si kuwēe í ni, ⁹ n̄ m̄ ijuukpā ŋjē, nō n̄ m̄ are ku je ŋjē. Do ŋju fei, í je ilu amani ŋa. Ine ŋa iyi á waa kpe ara ŋja Zuifu amma a kù je juifu ŋa, n̄ m̄ laalo iyi á ya maa ma ŋe. Ine ŋau inei igbei Seetam ŋai á je. ¹⁰ I maā ce njo na ijuukpā iyi wa naa si ŋjē. Seetam á j̄o á dasi inē gō ŋjē ŋa piisō ku cō laakai ŋjē. Aa ye wahala hee aḵo mēewa ŋa. Amma í j̄o í leekí dim dim hee í koo í kuō ŋa. Bii í ce bēbē ŋa an mu n̄je kuwēe ku je riba ŋjē.

¹¹ Ine iyi í ne it̄i, ku soḑi ku gbō mii iyi Hundei Ilaaṣ wa sō igbei inei Jesu ŋa fei.

Ine iyi í je igū, iku minjisiau kaa cea nkāma.

Ide iyi á sō inei Jesu ŋa iyi á wa Pēegamu

* **1:1** Jesu Kirisi í nya gbugbā yaasei ideu ihē á yōkō ku je má “si gāmei ŋju takae”. † **1:20** amaleka Yaasei amaleku woo bei.

¹² Kirisi í ni ma, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Pɛgamu. Kɔaa í ni, ine iyi wa mu taakuba ilu ande didɔ minjiu í ni, ¹³ n̄ mà bii í wa ɲa, Seetam nii wa je bommae do gbugbā. Do ɲɲu fei, í waa jirima irim ɲa, nɔ́ í kù fūsi naane iyi í dasim awo ɲa, baa waati iyi à kpa Antipasi, ilu naane woo je seɛdam bi tu ɲe bi ku wai Seetam be. ¹⁴ Amma mii iyi ñ ye si ɲe wee. Ine go ɲa à wa si ino ɲɲe iyi à waa too si ikɔi Balamu. Balamu í tako í sɔ Balaki bei á ce ku dasi inei Izireli ɲa kurara ku ba a ɲo ɲɲa iyi à cead iwɛ ɲa kuwee, nɔ́ a sũd abo kaafe ɲa. ¹⁵ Bɛɛɛ mɔi, ine go ɲa à wa ino ɲɲe iyi à waa too si ikɔi inei Nikolaiti ɲa. ¹⁶ Na nɲu, i kpaasi idɔ ɲa. Bii kù je bɛɛɛ, an naa si ɲe bii í kɔ́osi nɔ́ n ce igũ do ine ɲau do taakuba iyi wa fita hai si gelem.

¹⁷ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbɔ mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ine iyi í je igũ, ɲɲui an mua maɲa iyi wa manji wo. Nɔ́ n muaa kuta fũfũ si bii à kɔ́ iri titɛe iyi ine go kù mà bii kù je ɲɲu iyi ñ mua.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Tiatii

¹⁸ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Tiatii. Kɔaa í ni, Amaí Ilaaɔ iyi ijue í ye bei amei ina, nɔ́ isɛe wa daana bei iso danya iyi à yɔ́ si ina à wɛe í ni, ¹⁹ n̄ mà kuce ɲɲe. Nɔ́ n̄ mà kubi ɲɲe, do naane ɲe ku dasi ɲɲe, do ice jiida ɲɲe, do temua ɲɲe. N̄ mà iyi icei nsei ɲɲe í re ti tako. ²⁰ Amma mii iyi ñ ye si ɲe wee. Í waa temuad abo iyi à ya kpe Zezabeli ɲa, ɲɲu iyi wa kpe arae walli, nɔ́ í jò wa ya inyii itfi woo ce icem ɲa do ikɛe ku ba a ya maa sũd abo kaafe ɲa nɔ́ a ya maa ɲo ɲɲa iyi à cead iwɛ ɲa kuwee. ²¹ N̄ muaa waati ku kpaasi idɔe, amma kù bi ku jò kuce laadɛ. ²² Na ɲɔ́ í ce an jò ku sũd bɔɔ. Inemakɔ ɲa mɔ́ iyi à ya maa ce sakara do ɲɲu, an dasi ɲa ijuukpa nla nla, bii kù je à kpaasi idɔ à jò kuce laalɔ ɲɲa. ²³ Si anyie an kpa amae ɲa. Waati bɛɛɛ igbei inei Jesu ɲa fei aa mà iyi ñ mà idɔi ine ɲa do lasabu ɲa. An saa ine fei si bei kookoosue í to.

²⁴ Amma ɲɲe iyi í gbe si ilui Tiatii, ɲɲe iyi í ù too si ikɔ laalɔu ɲa nɔ́ í kù mà mii iyi ine go ɲa à ya kpe asii nlai Seetam, ñ wa n sɔ ɲɲe, ñ kaa n ká ɲɲe aso go ɲa. ²⁵ Amma iyi í ne ɲa, í muu dim dim ɲa hee n koo n toɔ wa.

²⁶⁻²⁷ Ine iyi wa ce iyi ñ bi hee í jed igũ hee kɔɔ, ɲɲui an mua yiiko iyi amu takam n gba hai bi Baam. An muaa yiikou si antai dimi fei ku maa gbā ɲa do goloí isɔ ku cā ɲa ku lege ɲa bei caka. ²⁸ Nɔ́ an muaa andaiyai amɛɛjuuma.

²⁹ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbɔ mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

3

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Saadi

¹ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Saadi. Kɔaa í ni, ine iyi í ne hunde mɛɛjei Ilaaɔ ɲau do andaiya mɛɛje ɲau í ni, ñ

mà kuce ɲɲe. N̄ mà iyi à waa fɔ́ à ni í je ilu hunde ɲa baa do iyi í je iku ɲa. ² Í j̄l hai si iri ɲjoo ɲa nɔ́ í leekl si kuwɛɛ keeke iyi í gbe ɲɲe ku ba í maà ku mam mam ɲa, domi ñ ye kookoosu ɲɲe kù je dee dee bi Ilaaɔ. ³ Na ɲɲu, í ye gigii mii iyi à kù dee si do bei í gbɔ ɲa. Í jirimae ɲa nɔ́ í kpaasi idɔ ɲɲe. Bii í kù j̄l hai si iri ɲjoo ɲa, an na n ba ɲe bei ile. Í kaa mà waati iyi an naa si ɲe. ⁴ Do ɲɲu fei, ine go ɲa à wa ino ɲɲe iyi à kù dasi ara ɲɲa riisi, anjai aa toom nɔ́ a maa dasi nyau fũfũ, domi anjai à jòɔ.

⁵ Ine iyi í je igũ, ɲɲui à dasi jaae fũfũ bɛɛɛ. N kaa n kpa irie si tiai kuwɛɛ pai. Si bantuma an jesi si wajui Baam do amalekae ɲa iyi inem nii.

⁶ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbɔ mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Filadɛɛfi

⁷ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Filadɛɛfi. Kɔaa í ni, ine iyi í je ine kumá do ilu nta, iyi wa mu killeei ilaalu Davidi, ɲɲu iyi bii í cũu, ine go kaa cĩmboe, bii í nɔ́ í cĩmboe, ine go kaa cũu, ɲɲui í ni, ⁸ n̄ mà kuce ɲɲe. N̄ mà iyi gbugbā ɲɲe kù la. Do ɲɲu fei, í jirima idem nɔ́ í kù kɔ́si irim ɲa. ɲɲui í jò ñ cĩ ɲɲe gambo iyi ine go kaa yɔ́kɔ ku cĩmbo. ⁹ Wee an da ɲɲe inei igbei Seetam ɲa si awo, ine ɲa iyi à waa kpe ara ɲɲa Zuifu amma a kù je Zuifu ɲa, iboi à waa sɔ. An jò a na bi tu ɲe a naa a gule si wajui ɲɲe. Anja fei aa mà iyi ñ bi ɲɲe. ¹⁰ N̄ ni í temua ɲa, nɔ́ í jirima idem nɔ́u ɲa. Na ɲɔ́ í jò amu mɔ́ an degbe ɲe si waatii wahala iyi wa naa si andunya fei ku na ku cɔ laakaii ine ɲa. ¹¹ An nyi wa, kaa kpe. Iyi í ne ɲa, í muu dim dim ɲa ku ba ine go ku maà na ku gba ribai igũ ku je ɲɲe.

¹² Ine iyi í je igũ, an jò ku je sɔbe si kpasɛi Ilaaɔ, kaa fita má. An kɔ́ irii Ilaaɔ sie do irii ilue iyi í je Zeruzalem titɔ iyi Ilaaɔ à jò ku kita wa hai lele. Nɔ́ n kɔ́ iri titɔm sie.

¹³ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbɔ mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Laodisee

¹⁴ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Laodisee. Kɔaa í ni, ine iyi à ya kpe Ami, woo je seɛda ilu naane iyi í je ntɔu, ɲɲu iyi í je icui mii iyi Ilaaɔ í taka fei í ni, ¹⁵ n̄ mà kuce ɲɲe. N̄ mà iyi í kù tũ ɲa, í kù nɔ́ í kù gbāa ɲa. N̄ bi wo í tũ ɲa walako í gbāa ɲa. ¹⁶ Amma si na iyi í jò í je wɔɔwɔɔ ɲa, an kpa ɲe wai hai si gelem. ¹⁷ Í ya fɔ́ í ni ɲa í je ilu fia ɲa, í ba amani ɲa, nɔ́ í kù waa ce arei ngɔgo ɲa. Amma ñ wa n sɔ ɲɲe iyi idɔ ɲɲe wa ce bɔɔ, í je ilu araare ɲa, do ilu are do feɛju do basí ɲa. ¹⁸ Na ɲɔ́ í ce ñ wa n mu ɲɲe bisi, í jò í ra wura iyi à yɔ́ si ina à wɛe bi tom ɲa ku ba í je ilu amani do ntɔ ɲa. Nɔ́ í ra nyau fũfũ í biid anyii ara ɲɲe ɲa ku ba í maà maa ne bũmbũm ɲa nɔ́ anyo ku maà maa mu ɲɲe. Nɔ́ í ra iwai iju í dasi iju ɲɲe

ku ba i ye ilu ŋa. ¹⁹Ine ŋa iyi n̄ bi fei, n̄ ya n̄ kpā ŋa iju n̄ n̄ nyisi ŋa kpāa. Na n̄ŋu, i hanyu i kpaasi idō ŋa. ²⁰Wee n̄ wa n̄ leekl̄ andei ile, n̄ n̄ wa n̄ cā gambō. Ine iyi i gbo imum n̄ i c̄im, an lo bi t̄e, n̄ n̄ baa ku je, n̄ awaō ka je ajo.

²¹Ine iyi i je igū, laf̄ēi an jō ku bam ku buba si kitāi bommam, si bei amu mō n̄ je igū n̄ n̄ buba do Baam si kitāi bommae. ²²Ine iyi i ne it̄i, ku soft̄ ku gbo mii iyi Hundi Ilaaō wa s̄s igbei inei Jesu ŋa fei.

4

Ilaaō ku tō lele

¹Si anyii n̄ŋu be, si kuyei n̄ ye gambō gō í c̄i lelei Aō.

Ine iyi í tako í bam ide ku fō wo, n̄ŋu iyi imue í ye bei ti kākākākl̄, í bam ide ku fō má í n̄i, gū wa ih̄e n̄ nyisie mii iyi á na ku naa si anyie. ²Gbakā Hundi Ilaaō í so í neem. Nō lelei Aō be n̄ ye kitāi bomma gō, ine gō wa buba si. ³Ine iyi wa buba beu wa daanaí bei kuta ku ne fia gō ŋa iyi à ya kpe zasipu do saaduaní. Njoi Aō í sū í kaako kitāu nō wa daana bei emerodu. ⁴Nō n̄ ye kitāi bomma kōnfia do mee í kaako kitāi bommau. Nō ine ngbo kōnfia do mee wa buba si antai kitā ŋau, à dasi nyau fūfū do fulai wura. ⁵Njoi hai si kitāi bommau kunjoi iji wa fita, do anu ku d̄s, do kulai ij̄l. Fitila meeje iyi wa má í wa si wajui kitāi bommau. Anjai à je hunde meejei Ilaaōu. ⁶Si wajui kitāu dimii tenku gō í wa be, wa daana bei digi.

Mii ilu hunde mee gō ŋa à kaako kitāi bommau cinga do cinga, à ne iju bii fei anyiō waju. ⁷Mii ilu hunde s̄inteu í yei bei muusu nla, minjisiau mō í yei bei ama kete, meetasiau wajué í yei bei wajui amane, nō meesiaú í yei bei kungbā iyi wa fo. ⁸Ilu hunde mee ŋau à ne ikpa meefa meefa, nō à ne iju bii fei inō do waduude. À ya maa kō iri waati kama fei aleō daako a maa ni, Kumá, Kumá, Kumá, Bebeí Aō Laf̄ēi ilu gbugbā fei í je, N̄ŋu iyi í tako í wee wo, nō í wee baa nsei, nō wa naa.

⁹Ilu hunde ŋau à waa kō iri à waa saabu ine iyi wa buba si antai kitāi bommau, nō à waa fō ideí amboe do beere, n̄ŋu iyi í wee do ajo fei. ¹⁰Waati iyi à waa kō iri beebe fei ine ngbo kōnfia do mee ŋau à ya seebataa a maa tōei. Nō à ya bō fula ŋa naji a jilō si wajui kitāi bommau a maa ni,

¹¹Awō Ilaaō, Laf̄ēi nwa, Awōi ì to ì ne amboe do beere do gbugbā, Domi awōi ì taka mii fei. Si idābiei ì taka ŋa nō à wee.

5

Tia do Angudā

¹Njoi n̄ ye ine iyi wa buba si kitāi bommau wa mu tia gō iyi à ka si awō nje. À kō tiau anyiō waju, nō à c̄imboe do seeda meeje. ²Nō n̄ ye amaleka ilu gbugbā gō, í là do gbugbā í ni, yooi í to ku ga seeda ŋau ih̄e, nō ku fū tiau. ³Nō ine gō kù wee iyi í wa lele walako ile walako lelei ile iyi á yōkō ku c̄i tiau ku cō inōe.

⁴N̄ kpata ntō ntō si na iyi í jō ine gō kù wee iyi í to ku c̄i tiau ku cō inōe. ⁵Njoi ine akāi ine ngbo ŋau í s̄ōm í ni, maō kpata. Muusu nla iyi í fita hai si dimii Zuda, iyi í je takui Davidiu í je igū, á yōkō ku ga seeda meeje ŋau nō ku fū tiau.

⁶Iyi n̄ cō ikpa bi kitāi bommau nō n̄ ye Angudā iyi à ceō kuwee wo wa leekl̄ anini be, nō ilu hunde mee do ine ngbo ŋau à kaakoe. Angudāu, í ne ngo meeje do iju meeje iyi í je hunde meejei Ilaaō ŋa iyi í be si andunya fei. ⁷Angudāu í bō bi ine iyi wa buba si antai kitāu, nō í gba tiau hai si awō nje. ⁸Iyi à naa tiau, ŋoi ilu hunde mee ŋau do ine ngbo kōnfia do mee ŋau à seebata si wajué. Anja fei à ne mōlō do kōfui wura ŋa si bii tulare í wa. Tulareui í je kutōi inei Ilaaō ŋa. ⁹Nō à kō iri tit̄s gō à waa ni, Awōi ì to ì gba tiau Nō í ga seeda ŋau, Domi à kpaé wo. Nō do njei ì raa Ilaaō amane ŋa Hai si dimi fei, do fee ikā ikā fei, Do ile fei.

¹⁰Ì tōtō ŋa ì je ilaalu ŋa, Ì ce ŋa woo weei Ilaaō Laf̄ēi nwa, Nō aa je bomma si andunyau.

¹¹Iyi n̄ cō ilu má nō n̄ gbo anui amaleka nkpō gō ŋa, kukpō ŋa í to dubu nkpō nkpō. À kaako kitāi bommau do ilu hunde ŋau do ine ngbo ŋau. ¹²À dō anu à waa ni, Angudā iyi à ceō kuwee wo í to ku ba yiiko, Do amani, do kumá, do gbugbā, Do beere, do amboe, do saabu.

¹³Nō n̄ gbo mii ilu hunde ŋa fei iyi à wa lele do ile, do si lelei ile, do si inō inyi, andi ilu hunde iyi í wa si andunya fei, à dō anu à waa ni,

Ine iyi wa buba si kitāi bommau Do Angudāu, Saabu, do beere, do amboe, Do gbugbā ku je tu ŋa hee do ajo fei.

¹⁴Nō ilu hunde mee ŋau à je à ni, ami. Nō ine ngbo ŋau à gule à ce kutōe.

6

À ga seeda meefa

¹Njoi n̄ ye Angudāu í ga akāi seeda meeje ŋa iyi wa māsí tiau, nō n̄ gbo ine akāi ilu hunde mee ŋau í la hee aa ni bei kulai ij̄li. Í ni, naa wa. ²Iyi ì cō ilu, ŋoi n̄ ye acl̄ fūfū gō wa naa. Ine iyi wa gūu wa mu bioo, nō à daa si fulai amanlu. Í dasi kpāa bei woo je igū iyi wa bō ku je igū wa má.

³ Njoi Angudāu í ga seeda minjisiau, nɔ̀ ñ gbɔ̀ ilu hunde minjisiau í ni, naa wa. ⁴ Nɔ̀ aɕl nkpa gɔ̀ mɔ̀ í fita wa. Nɔ̀ à mua inɛ iyi wa gũu gbughā ku dede igũ si andunya ku ba inɛ ña a kpa nje. Nɔ̀ à naa taakuba nla go.

⁵ Njoi Angudāu í ga seeda meetasiau, nɔ̀ ñ gbɔ̀ ilu hunde meetasiau í ni, naa wa. Iyi ñ cɔ̀ nɔ̀ ñ yɛ aɕl dũdũ gɔ̀ wa naa. Inɛ iyi wa gũu wa mu gũa si awæ. ⁶ Nɔ̀ ñ gbɔ̀ imu gɔ̀ hai si aninii ilu hunde mɛɛ ñau, í ni, jɔ̀ inɛ ña a ya ra bilee tongoo akā do fiaí icɛi ajɔ̀ akā. Bɛɛbɛ mɔ̀i fiaí əzɔ̀u tongoo mɛɛta á ya jɛ. Amma jɔ̀ fiaí ikpo do vɛɛ si aɓbɛɛ.

⁷ Njoi Angudāu í ga seeda meesia, nɔ̀ ñ gbɔ̀ ilu hunde meesia í ni, naa wa. ⁸ Nɔ̀ cɔ̀ ilu nɔ̀ ñ yɛ aɕl fũfũ fɛɛfɛɛ gɔ̀ wa naa. Inɛ iyi wa gũu, iriɛi lku, nɔ̀ bi ku wai iku ña wa tooɛ. Anjai à na gbughā a kpa ikɔ̀ akāi kukpɛ mɛɛi inɛi andunya ñau do ñjai sako ña iyi à wa si ileu do taakuba, do ari, do bɔ̀.

⁹ Si anyii ñju, Angudāu í ga seeda miusia iyi wa mási tia. Nɔ̀ ñ yɛ hundeí amane ña si icui bi kuweeu, anja iyi à kpa na idei Ilaaɔ̀ do na seɛdai Jesu iyi à jɛ. ¹⁰ Hunde ñau à la à ni, Lafɛɛ kumá, ilu nta, hee waati yoomai í waa degbe í bei í kiiti inɛi andunya ña, í sá ñja gbese si na iyi í jɔ̀ à kpa wa. ¹¹ Iyi à dɔ̀ bɛɛbɛ à tã ñjoi à daa anja fei si jaæ fũfũ, nɔ̀ à sɔ̀ ña à ni a sími keeke titã hee jiai woo ce ice kpaasi ñja ña ku kɔ̀, anja iyi aa na a kpa bei à tako à kpa anja mɔ̀.

¹² Nɔ̀ cɔ̀ ilu má si waati iyi Angudāu í ga seeda meefasia iyi wa mási tia. Nɔ̀ ilɛ í yaya do gbughā, nɔ̀ inunu í kuku inya kiti kiti bei aɔ̀ dũdũ ilu sisima, nɔ̀ cukpa í kpā konkom bei nje. ¹³ Nɔ̀ andaiya ña à wɔ̀ wa hai lele bɛi isoi jli iko í ya wɔ̀ wa waati iyi fufu nla wa ce wa yagæ. ¹⁴ Nɔ̀ lele í tɔ̀tɔ̀ inya akā bei sɛɛ iyi à ka. Nɔ̀ iri kuta do gungum ña fei à yaya a kù wa aɓbɛ ñja má. ¹⁵ Waati bɛɛbei amanlui andunya ña, do ilu ilɛ ña, do ilaalui sooge ña, do ilu amani ña, do ilu gbughā ña, do inɛ fei de, aru do inɛ ña iyi à nɛ ara ñja, à waa manji si isai kuta do si afei kuta ña. ¹⁶ À waa dɔ̀ anu si iri kuta ñau do si kuta ñau à waa ni, í cuku si wa wa, í bii wa ku ba Ilaaɔ̀ ku maɔ̀ yɛ wa, ñju iyi wa buba si kitāi amanlu, do hai si idəəkāi Angudāu. ¹⁷ Í bii wa ña si na iyi í jɔ̀ ajɔ̀ idəəkɔ̀ nla nla ñjau í to wa. Yooi á yɔ̀kɔ̀ ku leekí si waju ñja.

3

Inɛi Izireli 144.000

¹ Si anyii ñju, ñ yɛ amaleka mɛɛ gɔ̀ ña à waa leekí si andunya gonta mɛɛ, à waa ganji fufui andunya gonta mɛɛu ku ce si ilɛ do si tenku nɔ̀ ku maɔ̀ yaga jli go. ² Nɔ̀ ñ yɛ amaleka mmu gɔ̀ wa naa hai nunui daakɔ̀, wa mu nyindai Ilaaɔ̀, ñju iyi í jɛ icui kuwɛɛ. Nɔ̀ í dɔ̀ anu si amaleka mɛɛ ña iyi Ilaaɔ̀ í mu ñja gbughā a cea ilɛ do tenku laalɔ̀, ³ í ni, í maɔ̀ cea ilɛ do

tenku do jli gɔ̀ laalɔ̀ hee káa cea woo ce icei Ilaaɔ̀ ña nyinda si ikpo ñja. ⁴ Njoi à sɔ̀m jiai inɛ ña iyi à cea nyindai Ilaaɔ̀ si ikpo ñja. À wɛɛi anja dubu cɔ̀ do cijji do mɛɛ (144.000) hai si dimii inɛi Izireli ña fei. ⁵ Si dimii Zuda amane dubu maateejii (12.000) à cea nyinda. Bɛɛbɛ mɔ̀i si dimii Rubɛɛ amane dubu maateejii. Si dimii Gadi amane dubu maateejii. ⁶ Si dimii AZɛɛ amane dubu maateejii. Si dimii Nɛfitali amane dubu maateejii. Si dimii Manasee amane dubu maateejii. ⁷ Si dimii Simeɔ̀ amane dubu maateejii. Si dimii Levi amane dubu maateejii. Si dimii Isakaa amane dubu maateejii. ⁸ Si dimii Zabalɔ̀ amane dubu maateejii. Si dimii Zozɛfu amane dubu maateejii. Si dimii Benzamɛɛ amane dubu maateejii. Inɛ ña iyi à daa si nyindau mbɛ.

Zamaa nkɔ̀ nkɔ̀

⁹ Si anyii ñju, nɔ̀ ñ cɔ̀ ilu má nɔ̀ ñ yɛ zamaa nkɔ̀ nkɔ̀ iyi inɛ gɔ̀ kaa yɔ̀kɔ̀ ku ka ña. À fita wa hai ile fei do si dimi fei do si fee ikā ikā fei. Anja fei à waa leekí si wajui kitāu do Angudāu, à waa dasi jaæ fũfũ nɔ̀ à waa mu wuai kpakpa si awɔ̀ ñja. ¹⁰ À waa dɔ̀ anu à waa ni, faaba nwa wa naai hai bi Ilaaɔ̀ Lafɛɛ nwa iyi wa buba si kitāi bommau do hai bi Angudāu. ¹¹ Nɔ̀ amaleka ñau fei à leekí à kaako kitāi bommau do inɛ ngbo ñau do ilu hunde mɛɛ ñau. À sɛɛbata si wajui kitāu à waa tɔ̀ Ilaaɔ̀ ¹² à ni, ami.

Kuɕl do amboe
Do kumá do saabu do bɛɛɛ,
Do gbughā, do yiiko,
Fei ndɛɛ ku jɛ ti Ilaaɔ̀ Lafɛɛ nwa
Hee do ajɔ̀ fei. Ami.

¹³ Njoi inɛ akāi inɛ ngbo ñau í beem í ni, yoo ñai à waa dasi jaæ fũfũ ñau ihɛ. Hai iwoi à naa. ¹⁴ Nɔ̀ ñ jɛaa í ni, lafɛɛm, n kù má, awoi aa mà. Nɔ̀ í sɔ̀m í ni, inɛ ñau ihɛ à fita wai hai si bɔ̀nɛ nla nla. À fɔ̀ jaæ ñja ña à fũtætɛ do ñjei Angudāu. ¹⁵ Njui í jɔ̀ à waa leekí si wajui kitāi bommai Ilaaɔ̀ à waa tɔ̀ɛ dasɔ̀ idũ inɔ̀ kpasɛɛ. Nɔ̀ Ilaaɔ̀ á wa inɔ̀ ñja ku maa degbe ña. ¹⁶ Ari kaa kpa ña má hee má jɛ aɓbɛ, nɔ̀ inunu kaa cā ña má, bɛɛbɛ mɔ̀i inya gbāa kaa wahala ña ma. ¹⁷ Angudá iyi wa leekí bi kitāi bommau á gbā ña ku bɔ̀ð ña isɔ̀i kuwɛɛ. Ilaaɔ̀ mɔ̀ á gbā cikāaju ñja fei.

8

À ga seeda mejesia

¹ Waati iyi Angudāu í ga seeda mejesiau, ilu í coko lelei A5 zakai iju kameɛ kuntaa. ² Si anyii ñju, nɔ̀ ñ yɛ à na amaleka mɛɛje ña iyi à ya maa leekí si wajui Ilaaɔ̀ kākākāk mɛɛje.

³ Si anyii ñju, amaleka mmu gɔ̀ í na í leekí kɔ̀kɔ̀ bi kuweeu, wa mu fatai wura bii à ya jo tulare. À nāa tulare nkɔ̀ nkɔ̀ ku tɔ̀tɔ̀ð kutɔ̀i woo dasi naane ña ku ba ku joo si antai bi kuweei wura iyi í wa si wajui kitāi

bomma! Ilaaḥu. ⁴ Cuai tulareu do kutḥoi woo dasi naane ŋau í dede lele si wajui Ilaaḥ hai si awoi amalekau. ⁵ Njoi amalekau í so fatau nḥo í bu ina hai bi kuweeu, í dasi inḥe hee í kḥ, nḥo í nyḥḥo ile be. Waati beḥe à gbḥ kulai iji do iba ŋa nḥo à ye kunjoi iji do kuyayai ile.

Kāakāakl ŋa

⁶ Si anyie, amaleka meeje ŋa iyi à waa mu kāakāakl meeje ŋau, à ce sḥlu a fāa.

⁷ Amaleka sinteu í fā kāakāakl. Njoi kutai iji do ina do nje í yḥge si nje nḥo wa naa hai lele do gbugbā. Nḥo ikḥ akāi kukpḥ meeḥai ile í jo do jli ŋa do fḥfḥ tūtū ŋa fei.

⁸ Nḥo amaleka minjisiau í fā kāakāakl. Nḥo à nyo ngḥḥo iyi í ye bei iri kuta nla iyi wa jo si tenku. Njoi ikḥ akāi kukpḥ meeḥai tenkuu í kpḥḥo nje, ⁹ nḥo ikḥ akāi kukpḥ meeḥai mii ilu hunde ŋa iyi à wa si inyiū à ku, nḥo ikḥ akāi kukpḥ meeḥai akoi inyi fei í ce nfe.

¹⁰ Si anyii nḥu, amaleka meeḥasiau í fā kāakāakl. Njoi andaiya nla gḥo iyi í ya ina bei jugula í cuku wa hai lele si ikḥ akāi kukpḥ meeḥai ido do isḥ ŋa. ¹¹ Irii andaiyau Kuro. Nḥo ikḥ akāi kukpḥ meeḥai inyiū í ro. Iyi ine ŋa à mḥḥo, nkḥḥo nḥa í ku si na iyi í jḥ inyiū í ro.

¹² Si anyii nḥu, amaleka meeḥisiau í fā kāakāakl. Njoi ikḥ akāi kukpḥ meeḥai inunu do ti cukpa do ti andaiya ŋa í dū, nḥo ikḥ akāi kukpḥ meeḥai inya kumái dasā kḥ wee má, beḥe moi ikḥ akāi kukpḥ meeḥai inya kumái idū kḥ wee má.

¹³ Iyi nḥo cḥo ilu má nḥo nḥo ye kungbā wa fo hee lelei Aḥ. Kungbāu wa kpata wa dḥo anu hee lele wa ni, waiyooi, iko í jem, iko í jem. Beirei ijuukpāi inei andunya ŋa á to si waati iyi amaleka meeḥa ŋa iyi à gbe ŋau aa fā kāakāakl ŋa.

9

Kāakāakl miusia

¹ Si anyii nḥu, amaleka miusiau í fā kāakāakl. Nḥo nḥo ye andaiya gḥo í cuku ile hai lele wa. Nḥui à na kileei isa nla hai ne kḥḥo.

² Andaiyau í cḥo isau nḥo cua wa fita bei cuai ina nla, nḥo í bii inunu í jḥ inya fei í dū. ³ Nḥo ketengbo ŋa à fita wa hai si cuau à waa te ile, nḥo à mu nḥa gbugbā bei acḥi walace. ⁴ À na ŋa wooda à ni a maḥ beje fḥfḥ walako mii tūtū gḥo walako jli gḥo bii kḥ je ine ŋa iyi a kḥ ne nyindai Ilaaḥ si ikḥo nḥa. ⁵ A kḥ na ketengbo ŋau wooda a kpḥḥo amanḥe ŋa bii kḥ je a kpḥ ŋa iju hee zakai cukpa miu. Ara kuroi ijuukpāu í munḥḥo bei bii cencee í ta amanḥe. ⁶ Si cukpa miuu, ine ŋa aa dede iku amma a kaa ba. Aa bi aḥa a ku amma iku á sa nḥa.

⁷ Ketengbo ŋau à jḥ acḥi ŋa iyi à tā sḥlu a bḥo igū. Ngḥḥo í wa si iri nḥa bei fulai wura, nḥo waju nḥa í ye bei ti amanḥe ŋa. ⁸ Ntoi iri nḥa í ye bei ntoi irii inaabo ŋa nḥo inyi nḥa í ye bei ti muusu nla ŋa. ⁹ À bii gende nḥa do bata ku ne sisima gḥo iyi bii li yḥḥo aa ni isḥo. Nḥo ikpa

ŋa í ya maa ce iba bei sareti nkḥḥo iyi acḥi ŋa à waa fa bi ku ce igū. ¹⁰ À ne akpaamu ku ne acḥi bei cencee ŋa. Do akpaamu nḥau bei aa kpḥḥo amanḥe ŋa iju si cukpa miuu. ¹¹ Ilaalui ketengbo ŋau í je amaleka ilu irii isa nla hai ne kḥḥo. Irii í je Abadḥo do fei Ebḥe. Do Gereki mḥo à ya kpooi Apoliḥ, waato Woo beje.

¹² Nsei, iyi ijuukpā sinte í lo í gbe ijuukpā minji gḥo ŋa iyi aa naa má.

Kāakāakl meeḥasia

¹³ Njoi amaleka meeḥasiau í fā kāakāakl. Nḥo nḥo gbḥo ide ku fḥo gḥo hai gonta meeḥi bi kuweei wura iyi í wa si wajui Ilaaḥ. ¹⁴ Ide ku fḥo í sḥo amaleka meeḥasia iyi wa mu kāakāakl í ni, fū amaleka mee ŋa iyi à dḥi kḥkoi ido nla iyi à ya kpe Efaratau. ¹⁵ Njoi à fū amaleka mee ŋau. Na adḥo do cukpau do aḥḥo do isḥo bei amaleka ŋau à tā sḥlu mam mam ku ba a kpa ikḥ akāi kukpḥ meeḥai amanḥe ŋa. ¹⁶ A sḥm jiai masa ŋau, à weei dubu minji ikḥo dubu cḥo má (200.000.000). ¹⁷ Si bei nḥo ye acḥi ŋau do masa ŋau si kuyem wee. À dasi batai igū nkpa bei ina do boogu bei bulam do igbaagba bei fainwita. Irii acḥi ŋau í ye bei irii muusu nla, nḥo ina do cua do fainwita wa fita wa hai si gele nḥa. ¹⁸ Ikḥ akāi kukpḥ meeḥai inei andunya ŋa á ku na saabui bḥne meeḥa ŋau, waato ina do cua do fainwita iyi wa fita hai si gelei acḥi ŋau. ¹⁹ Gbugbāi acḥi ŋau í wai si gele ŋa do si akpaamu nḥa. Akpaamuu í yei bei njo, nḥo í ne iri. Do nḥui à ya kpḥ ine ŋa iju.

²⁰ Do nḥu fei, inei andunya ŋa iyi à gbe a kḥ ku si bḥne u à kḥo ku kpaasi ido. Nḥo à kḥo ku jḥ mii ŋa iyi à ce do awḥo nḥa ku tḥḥo. À waa mḥsi inei inḥḥo ŋa ku tḥḥo do iwḥe ŋa iyi à ce do wura do isḥo fufū do isḥo danya do kuta do jli ŋa, aḥa iyi a kaa yḥkḥo a gbḥo ide, a kaa nḥo a yḥkḥo a ye ilu, hee má je a ne. ²¹ Beḥe moi ine ŋau a kḥ jḥ ine ku kpa do doḥu doḥu nḥa ŋa ku ce, do sakara ku ce, do ile nḥa ŋa.

10

Amaleka do tia keeke

¹ Nḥo nḥo ye amaleka ilu gbugbā gḥo má wa kita wa hai lele. Kudūi iji í bii bei jine iyi í dasi, nḥo nḥoi Ilaaḥ í wenwee si irie, waije wa daana bei inunu, nḥo kutee í ye bei amanḥe ina. ² Wa mu tia keeke gḥo iyi wa cḥo si awḥe. Í lesi ise nḥe si antai tenku, ise cangae mḥo si ile. ³ Nḥo í dḥo anu bei muusu nla. Iyi í dḥo anu í tā nḥoi dagba lele meeje gḥo ŋa mḥo à waa dḥo anu. ⁴ Iyi dagba lele meeje ŋau à dḥo anu à tā, gbakḥ nḥo tā sḥlu nḥo ide nḥau. Amma nḥo gbḥo ide ku fḥo gḥo wa hai lele wa ni, maḥ ti í kḥ mii iyi dagba lele meeje ŋau à fḥo. Muu si asii.

⁵ Njoi amaleka iyi nḥo ye wa leekl si antai tenku do si ileu, í wu awḥo nḥe lele, ⁶ nḥo í gbasi do irii ine iyi í wee hee do aḥḥo fei, iyi í taka lele do ile do tenku do mii ndu ŋa ŋa fei. Amalekau í fo í ni, waati iyi í gbe kḥ waa sḥo

má, 7 amma waati iyi amaleka méesjesiau má á fá káakáaklé, waati béebei Ilaaḥ á kḥ mii iyi í dasi ídḥ ku ce iyi iné káma kù màù, si bei í sḥ walii woo ce icée ña wo.

⁸Si anyii ññu, imu iyi ñ tako ñ gbḥ hai leleu, í bam ide ku fḥ má í ni, koo gba tia keeke iyi wa ctu hai si awoi amaleka iyi wa leekl si antai tenku do si ileu. ⁹Ñoi ñ bḥ bi amalekau, ñ tḥe ku nam tia keekeu. Nḥ í sḥm í ni, gba í ñḥḥ. Á ro si inḥe, amma á dḥi si gelee bei nyikḥ. ¹⁰Ñoi ñ gba tia keekeu hai si awḥe, nḥ ñ ñḥḥ. Ntai, í dḥ si gelem bei nyikḥ, amma iyi ñ muu ñ tá, í roi kom kom si inam.

¹¹Ñoi á sḥm á ni, í gbe í sisi í ce walii má na iné nkpo, do ile nkpo, do dimi nkpo, do ilaalu nkpo.

11

Woo je sɛɛda minji ña

¹Si anyii ññu, iné go í nam mii ku wā ile iyi í ye bei akpa, nḥ í sḥm í ni, dede í koo í wā kpasē Ilaaḥ do bi kuweeu, nḥ í ka iné ña iyi á waa ce kutḥḥ be. ²Amma maà wā bantumae, domi á mua dimi mmu ña, aña iyi aa teese ilu kumáú si afei cukpa cijji do minji *. ³Nḥ í ni ññu á jḥ woo je sɛɛda minjii ññu ñau a fḥ idei ññu. Aa maa we saaki ña, nḥ ññu á mu ñña yiiko a ceḥ walii si afei aḥḥ dubu do ctḥ minji do kita † (1.260).

⁴Woo je sɛɛda minji ññu á ye bei jli ndii olivi minjiu, do bi ku lesi fitila minji iyi wa leekl si wajui Ilaaḥ Lafēi ileu fei. ⁵Bii iné go wa bi ku ce ñña laalḥ, ina í ya fitai hai si gele ñña ku kpa irii mbēe ñña ña. Bēebei iné iyi wa dede ku ce ñña laalḥ á kuḥ. ⁶Á ne gbugbā a cimbo lele, ijḥ ku maà rḥ si waati iyi á waa ce walii. Á nḥ á ne gbugbā a kpaasi inyi nje. Á nḥ á ne gbugbā má a naaḥ dimii wahala ikā ikā baa yooma fei wa si andunya si waati iyi á bi fei.

⁷Waati iyi aa je sɛɛda a tā, ññai sako go á ba ña igḥ ku ce ku kāmia ña ku kpa ña. ññai sakou á fita wai hai si isa nla hai ne kḥḥ. ⁸Iku ñña á maa sūi si bantumai ilu nla bii á kpakpa Lafēe ñña si jli nḥu. Á ne a kpe iluui wo Sodomu walako Ezibiti. ⁹Ine ña si dimi fei do si fee fei do si ile fei aa cḥ iku ñña zakai aḥḥ meeta do bubu, a kaa je a si ña. ¹⁰Inoi inei andunya ña á dḥ, aa ce jingau nḥ a sambaa nje amua ña si na iyi í jḥ walii minji iyi á tako á wahala ña ñau á ku.

¹¹Si anyii aḥḥ meeta do bubuu, Ilaaḥ í nyi í da ñña si hunde ma, nḥ á dede á leekl. Njo nla nlai í mu iné ña iyi á ye ña fei. ¹²Ñoi walii minji ñau á gbḥ ide ku fḥ go wa hai lele wa ni, í gḥ wa ihē. Nḥ á gḥ lele si kudūi ijḥ ijui mbēe ñña ña. ¹³Be gbaká nḥ ile í yaya ntḥ ntḥ, nḥ ikḥ akāi kukpē mēewai iluu í cuku. Ine ña

* **11:2** cukpa cijji do minji waato adḥ meeta do cukpa mēefa. do cukpa mēefa.

iyi á ku si kuyayai ileu, kukpḥ ñña í to amane dubu mēeje (7.000). Zigii iné ña iyi á gbe í da ntḥ ntḥ, nḥ á ni Ilaaḥ í la.

¹⁴Nsei, ijuukpā minjisiau í la, wee mēetasiae wa naa má.

Kāakāakl mēsjesia

¹⁵Si anyii ññu, amaleka méesjesiau í fá káakáaklé. Nḥi á gbḥ anu ku dḥ nla nla go ña lelei Aḥ á ni, a sindoa Aḥ Lafēe nwa do iné iyi í cicau bommai andunya, nḥ a je bomma hee do aḥḥ fei. ¹⁶Waati bēebei iné ngbo kḥñfia do mēe ña iyi á waa bubu si kitāi bomma si wajui Ilaaḥ, á sēebata á waa tḥḥḥ ¹⁷á waa ni, Aḥ Lafēe, ilu gbugbā fei, Awo iyi í wēe nsei, í nḥ í wēe wo, Á waa saabuei si na iyi í jḥ í ce ice do gbugbā nlae.

Nḥ í sinti bommae ku je.

¹⁸Dimii andunya fei í damḥḥ.

Amma idḥḥkḥe í to wa.

Waati í to í kiiti iku ña.

Waati í nḥ í to í na walii woo ce icēe ña riba ñña,

Do woo dasi naane ña do iné ña iyi á waa jirimae,

Hai keekeḥ nlae.

Waati í to í ce nfei iné ña iyi á waa ce nfei andunya.

¹⁹Ñoi á ctḥ kpasēi Ilaaḥ iyi í wa lele nḥ á ye kpakoi akabuue si inḥe. Nḥ ijḥ wa ña, nḥ á waa gbḥ iba ña do kulai ijḥ. Nḥ ile wa yaa, nḥ kutai ijḥ ña á waa cuku wa do gbugbā.

12

Abo go do akandama

¹Ñoi nyinda nla go í fita lelei Aḥ. Inaabo go í wa be, nunui í je ibḥe, nḥ wa leekl si cukpa nḥ wa dasi fulai andaiya maateej. ²Abou í ne aḥ, nḥ wahalal kubí do ara ku roi inḥu í jḥ wa dḥ anu.

³Ñoi nyinda mmu go í fita má lelei Aḥ. Akandama nkpa nla nla go í wa be, í ne iri mēeje do ngo mēewa nḥ wa dasi fulai bomma si iriu akā fei. ⁴Akandamau í wo ikḥ akāi kukpē meetai andaiyai lele ña í nyo ña wa si ile do akpaamue. Nḥ í koo í leekl si wajui abo iyi wa bi ku bíu, ku ba ku ño amau bii í cuku wa. ⁵Ñoi abou í bi ama inemḥḥ. Amau á gbā dimi fei do goloí isḥ. Hee akandamau ku maa ño amau á so á bḥḥe bi Ilaaḥ, bii wa bubu si kitāi bommae. ⁶Abou í sa í ne ikpa ghabua bii Ilaaḥ í ceaḥ sḥolui inya bii á wa a maa woo si afei aḥḥ dubu do ctḥ minji do kita (1.260).

⁷Ñoi igḥ í dede lele be. Miseli do amalekae ña á ce igḥ do akandamau do amalekae ña.

⁸Nḥ Miseli do amalekae ña á je ña igḥ. Nḥ á kḥ akandamau do amalekae ña á wa lele be má. ⁹Ñoi á nyo akandama nla nla u wa ile. Akandamau í je njo iyi í wēe hai tako. Nñui

† **11:3** aḥḥ dubu do ctḥ do minji do kita, waato adḥ meeta

á ya kpe mbirisi walakō Seetam. Nō n̄h̄ui í dī ijui inei andunya ɲa fei. À nyō wa ile do amalekae ɲa aɲo.

¹⁰ Si anyii n̄h̄u, nō n̄ gbō ide ku fō nla gō lele í ni,

Nsei, waatii faabau í to wa.

Nsei, A5 Lafēe nwa
í nyisi gbugbāe,
nō í jile bommae.

Nsei, ine iyi í cicau í gba ine ngbo ku jee,

Domi woo fō laalāi ine nwa ɲa,
n̄h̄u iyi í ya maa fō laalō ɲa
si wajui llaađ dasāđ idt̄

À nyō wa hai lele.

¹¹ Ine nwa ɲau à jō igū
do saabui n̄jei Angudāu
do sēđai nt̄au iyi à je.

A kù doo kuwēe ɲa nkāma,
amma à jesi aɲa a ku.

¹² Na n̄h̄u, lele, jō í wēēđ inō didō ɲa.
Nō ɲe iyi í wa lele, í wēēđ inō didō ɲa.

Amma inō ku fōi í je ti ile,

Nō inō ku fōi í je ti tenku,

Domi Seetam í kita si ɲe wa
do idōkō nla nla,

Si na iyi í jō í mà iyi
waati keekei í gbea n̄h̄u.

¹³ Iyi akandamau í ba à nyō n̄h̄u wa ile,
ɲoi í l̄si ku lele abo iyi í bí ama inemōkōu.

¹⁴ Amma à na abou ikpa minjii kungbā nla ku ba ku fō ku bō ikpa inya iyi llaađ í cēaa sōl̄lueu si ghabua bii aa woo adō mēeta do bubu. Tengi bei á j̄lō n̄jou. ¹⁵ N̄joi n̄jou í tu inyi wa hai si gelee, wa cā bei ido nla nla si anyii abou ku ba inyi ku jō. ¹⁶ Amma ile í faaba abou, domi í lā, í mō inyi iyi wa fita hai si gelei akandamau wa. ¹⁷ N̄joi idōi akandamau í kō si abou nt̄o nt̄o, nō í bō igū ku ce do dimie ɲa iyi à gbe, aɲa iyi à waa jirima woodai llaađ fei, ine ɲa iyi à waa leekī dim dim si sēđai Jesu. ¹⁸ Nō í koo í leekī si s̄ai tenku.

13

ɲai sako iyi wa fita hai si tenku

¹ Si anyii n̄h̄u, n̄ ye ɲai sako gō wa fita wa hai ino tenku. Í ne ngo mēewa do iri mēje nō fulai bomma wa lesi ngo ɲau fei, nō si iri ɲau fei à kō iri laalō ɲa ikā ikā iyi wa yaako llaađ. ² ɲai sako iyi n̄ yeu í gaabu bei mua, nō kutēe í ne gbugbā, nō gelee í ye bei ti muusu nla. Akandamau í so gbugbāi n̄h̄u takae í naa, do kitai bommae do yiiko nlae. ³ Iri akāi ɲai sakou í jō bei í ba kumee iyi á yōkō ku kpaa, amma kumeeu í t̄a nō í ba iri. Inei andunya ɲa fei à waa cōđ do biti nō à waa tooe. ⁴ Aɲa fei à waa tōđ akandamau si na iyi í jō í na ɲai sakou yiikoe. Nō à waa tōđ ɲai sakou mō à waa ni, yooi í ye bei ɲai sakou ihē. Yooi á yōkō ku baa igū ku ce.

* **13:10** Tia nwo gō ɲa à ya ni, ine iyi í dasi kpaasie piisōo, piisōoi aa na a dasi n̄h̄u mō. Ine iyi í kpa ine gō do taakuba, do taakubai aa kpa n̄h̄u mō.

⁵ ɲai sakou í ne kpāa ku tōđ fufu nō ku bu llaađ, nō í ne yiiko ku ceđ gbugbāe ice zakai cukpa cijji do minji. ⁶ N̄joi í cī gelee wa bu llaađ do bi ku wae do ine ɲa iyi à wa lele fei nō wa fō si ɲa ide laalo. ⁷ À mua kpāa ku ce igū do inei llaađ ɲa nō ku je ɲa igū. Nō à naa yiiko si dimi fei do fee fei do ile baa yooma fei. ⁸ Inei andunya fei á tōee, waato ine ɲa iyi llaađ kù kō iri ɲa si t̄ai kuwēe hee ku maa taka andunya, tia iyi í je ti Angudā iyi à kpau.

⁹ Na n̄h̄u, ine iyi í ne it̄l, ku gbō. ¹⁰ Ine iyi í ne piisōo ku bō, tilasi piisōoi á bō. Ine mō iyi à ne a kpa do taakuba, tilasi taakubai á kpaa. Na n̄h̄u, í s̄ia woo dasi naane ɲa a ya maa temua nō a leekī si naane ku dasi n̄h̄a*.

ɲai sako iyi wa fita hai si ile

¹¹ Si anyii n̄h̄u, n̄ ye ɲai sako gō má wa fita wa hai si ile. Í ne ngo minji bei ngoi angudā, nō wa fō ide bei akandama. ¹² ɲa sinteu í naa yiiko iyi í ne fei ku ceđ ice si wajuē. Í tilasi inei ile ɲa a tōđ ɲa sinte iyi í ba kumee iyi á yōkō ku kpaa wo, nō í ba iriu. ¹³ ɲa minjisiau bei í ce do bu do bu nla nla ɲa hee í jō ina í kita wa hai lele í naa ile si wajui amane ɲa. ¹⁴ Í dī ijui inei andunya ɲa do do bu do bu ɲa iyi í ce si wajui ɲa sinte iyi í náa yiikou. Wa sō inei andunya ɲa a gbe mii iyi á jō ɲa sinte iyi à tako à mēe do taakuba nō kù kuu. ¹⁵ ɲai ankāanyiu í ba yiiko ku mua mii iyi á gbeu kuwēe, nō ku fō ide bei amane, ku ba ku kpaa ine ɲa iyi à kō ku tōee fei. ¹⁶ Nō ɲau í tilasi ine fei, ilu gbugbā ɲa do hai ne gbugbā ɲa, ilu fia ɲa do ilu are ɲa, aru ɲa do ine ɲa iyi à ne ara ɲa ɲa, à ce ɲa nyinda si awō n̄je ɲa walakō si ikpo n̄h̄a. ¹⁷ Ine gō kù wēe iyi á yōkō ku ra walako ku ta bii kù ne nyinda iyi í je irii ɲai sakou, walako lambai irie.

¹⁸ Iyi í s̄ia ka ce si laakai wee, ine iyi í ne bisi fei í s̄ia ku mà yaasei lambai ɲai sakou. Lambae, lambai amanei. Jiaei c̄lō mēefa do kita do mēefa (666).

14

Iri ku kōi ine ɲa iyi à faaba

¹ Si anyie iyi n̄ cō ilu nō n̄ ye Angudāu wa leekī si iri kutai Siō. Amane dubu c̄lō do cijji do mēe (144.000) í wa bi tēe, aɲa iyi à kō irii Angudāu do ti Baae si ikpo ɲa. ² Nō n̄ gbō imu gō hai lele aa ni bei ibai iri cuui inyi nla, walakō bei kulai ij̄i. Iba iyi n̄ gbōu wa d̄si bei mōlō iyi ine ɲa à waa cā. ³ Ine ɲau à waa leekī si wajui kitai bommau, bii ilu hunde mēe ɲau do ine ngbo ɲau à wa. À waa kō iri tit̄s iyi ine gō kaa yōkō ku mà bii kù je amane dubu c̄lō do cijji do mēe ɲau (144.000), aɲa iyi à yá hai si andunya. ⁴ Ine ɲau, a kù s̄tō inaabo. À mu ara ɲa a kù mà inaabo tit̄a. À

waa too Angudāu bii wa bō fei. À yá ña hai si inoi amane ña. À yei bei amaje sinte iyi à na Ilaaḥ do Angudāu. ⁵ Ine gō kù gbō ibo hai si gele ñña, à je ine ña iyi a kù ne taale.

Amaleka meeta ña

⁶ Ñoi ñ nyi ñ ye amaleka gō má wa fo hee lelei A5. Ññui á sisi laabaau jüida iyi ci ya tá bi inei andunya fei, si ile fei, do si dimi fei, do si fee ikā ikā fei, do bi ine fei. ⁷ Í dō anu wa ni, i jirima Ilaaḥ nō i naa amboe ña, domi waati í to ku kiitiò ine fei. I tḥo Ilaaḥ, ññu iyi í taka lele do ile, do tenku, do isō ña.

⁸ Amaleka minjisia gō wa too anyie wa ni, Babilōni, ilu nlaui, í cuku, í cuku. Ññui í fa dimi fei si sakara hai ne kḥḥe. Sakaraui í ye bei atē iyi wa cī ña iju. Atē vḥeui í je idōḥkōi Ilaaḥ.

⁹ Amaleka meetasia gō wa too ine minji ña iyi à cuau, nō í dō anu wa ni, ine iyi wa tḥo ññai sakou do mii iyi í gbeu * fei, nō í jò à kḥ irie si ikpḥe walakḥ si awḥe, ¹⁰ ññu mḥo á mḥo atē iyi í je idōḥkōi Ilaaḥ. Ine iyi wa ce beḥbe fei á ye bḥne si ina do fainwita si wajui Angudāu do amaleka kumá ña. ¹¹ Cuai ina iyi á nyisi ña bḥneu á dedei hee lele hee do ajo fei. Ine ña iyi à waa tḥo ññai sakou do mii iyi à gbeu †, do ine ña iyi à ne nyindai irieui, a kaa ne kusimi aleò daakḥ.

¹² Na ññu, í sīa woo dasi naane ña a temua, aja iyi à waa jirima woodai Ilaaḥ nō à dasi Jesu naane.

¹³ Si anyii ññu, ñ gbō ide ku fḥ gō má hai lele í ni, kḥ iyi ihḥ, ilu inḥ didḥ ñai ine ña iyi aa na a ku hai nsei na naane iyi á dasi Lafḥe. Ñoi Hunde Ilaaḥ í ni, ntḥi, beḥbei. Aa sīmi, domi ribai ice jüida ñña á too ña.

Kudai amane ña

¹⁴ Si anyii ññu, nō ñ ye anduulai ijñ gō, ine gō wa buba be í jḥ amai amane. Wa dasi fulai wurai amanlu si irie, nō wa mu kḥḥma ku dḥ anu gō. ¹⁵ Amaleka gō í fita wa hai kpasḥi Ilaaḥ, nō í dḥ anu í sḥ ine iyi wa buba si kudūi ijñu í ni, so kḥḥmae í mu, domi awaatii kumu í to. Andunyaui í to ku mu. ¹⁶ Ñoi ine iyi wa buba si kudūi ijñu í dasi kḥḥmae si andunya, wa mu.

¹⁷ Amaleka gō í fita wa hai kpasḥi Ilaaḥ iyi í wa leleu má, ññu mḥo wa mu kḥḥma ku dḥ anu gō.

¹⁸ Nō amaleka gō í fita wa má hai bi kuweeu, í ne gbugbā si antai ina. Í la hee lele í sḥ ine iyi wa mu kḥḥma didḥu í ni, ka rezḥe iyi í wasi andunya do kḥḥmae domi í jñ.

* **14:9** mii iyi í gbeu idei mii iyi à gbe í jḥ ñña sinteui wa faa (cḥ Kuyei 13:14) † **14:11** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í jḥ ñña sinteui wa faa (cḥ Kuyei 13:14) ‡ **14:20** dubu akā do cḥo mḥefa si yaasee ile ku wā Lambau í ne yaase gō. Kusḥe í to kilo cḥo meeta (300). * **15:2** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í jḥ ñña sinteui wa faa (cḥ Kuyei 13:14) † **15:3** Irii Moizii do ti Angudāu Ine gō ña si kuyei ñña, à ya ni iri ikā ikā minjii. Ine gō ña mḥo à ya ni iri akāi iyi wa fo bei Ilaaḥ í faaba wa na saabui Jesu Kirisi bei í tako í faaba inei Izireli ña na saabui Moizi. * **16:2** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í jḥ ñña sinteui wa faa (cḥ Kuyei 13:14)

¹⁹ Amalekau í dasi kḥḥmae nō í kḥḥo isoi jñi ñau, nō í cuusi dangala bi ku fḥ nyii rezḥe. Iyi be wa nyisi idōḥkōi Ilaaḥ. ²⁰ À fḥ isoi rezḥeui bi ku fḥe anyii inḥo iluu. Nō hai bi ku fḥ nyii isoi jñi nḥu, ñje í cā wa be hee kusḥe í to dubu akā do cḥo mḥefa † (1.600) si yaasee ile ku wā, nō kujñi isae í to gendei acī.

15

Amaleka ña do ijuukpāi ankāanyii

¹ Si anyii ññu, ñ ye nyinda gō má lelei Aḥ, í lá nō í ne njo. Iyi ñ ye wee, amaleka meeje gō ña à waa mu ijuukpā meeje. Anjai à je ijuukpāi ankāanyii domi si bei idōḥkōi Ilaaḥ á tá.

² Ñoi ñ ye tenku gō wa daana bei digi í yḥge do ina. Nō ñ ye ine ña iyi à je ññai sakou igḥ do mii iyi à gbeu * do lambai irie. Ine ñau à waa leekḥ si antai tenku à waa mu mḥḥo ña iyi Ilaaḥ í na ña. ³ À waa kḥ irii Moizi, woo ce icei Ilaaḥ, do ti Angudāu †, à waa ni, Aḥ Lafḥe, ilu gbugbā fei, Icee í la, nō í je maamaake.

Awoi í je amanlui ile fei. Kpḥḥe í je ntḥ, nō í je dee dee.

⁴ Yooi kaa ce njḥe, Lafḥe.

Yooi á kḥ ku saabu irie.

Awo akāi í je ine kumá.

Inei ile baa yooma fei á naa bi tee,

Aa na a gule a tḥḥe,

Domi í nyisi iyi kiitie í je dee dee.

⁵ Si anyii ññu, iyi ñ cḥo ilu nō ñ ye à cī kpasḥi Ilaaḥ iyi í wa lele, tengi bii í je bi kuwai akabuueu. ⁶ Amaleka meeje ña iyi à waa mu ijuukpā meeje ñau à fita hai kpasḥu. À waa dasi nyau fufḥu iyi wa daana nō à waa dī santikii wuru si kpaka ñña. ⁷ Ñoi ine akāi mii ilu hunde mee ñau í na amaleka meeje ñau fatai wuru ara meeje iyi í kḥ do idōḥkōi Ilaaḥ, ññu iyi í wee hee do ajo fei. ⁸ Nō kpasḥu í kḥ do cua iyi wa naa hai si amboei Ilaaḥ do gbugbāe. Ine gō kaa nō ku yḥkḥo ku lḥ si inḥe hee ijuukpāi amaleka meeje ñau koo kpāo iri.

16

Fatai idōḥkōi Ilaaḥ ña

¹ Ñoi ñ gbō ide ku fḥ nla gō hai kpasḥi Ilaaḥ í sḥ amaleka meeje ñau í ni, i koo í nikā idōḥkōi Ilaaḥ iyi í wa si fata meeje ñau si ile.

² Amaleka sinteu í koo í nikā titee ile. Ñoi dimii ngoli kuro laalo gō í naa si ine ña iyi à ne nyindai ññai sakou nō à waa tḥo mii iyi à gbeu *.

³ Njoi amaleka minjisiau mo í nikā titee si tenku. Inyiu í sinda bei njei iku, no mii ilu hunde baa yooma fei í ku si ino inyiu.

⁴ Njoi amaleka meetasiau mo í nikā titee si ido nla nga do si isō ama, no inyi nja í kpaasi nje. ⁵ No ñ gbō anui amaleka iyí í ne gbugbā si antai inyiu í ni, awō Ilaaō ñ ne ntō í kiiti be ihē, awō ine kumá, awō iyí ñ wee, ñ no ñ weei wo. ⁶ Ine njaú à kpa woo dasi naane nga do walii nga à nikā nje nja, no ñ na nga nje a mo. Beēbei à jōd. ⁷ Si anyii nju, ñ gbō ide ku fō go má hai bi kuwee í ni, ntōi Aō Lafēe ilu gbugbā fei, kiitie í te í je ntō.

⁸ Njoi amaleka meesiau mo í nikā titee si inunu, no inunu í ba gbugbā wa jo amane nga do inya gbāae bei ina. ⁹ No inya gbāa nlaú í jo amane nga, no à waa bu Ilaaō, nju iyí í ne yiiko si antai bōne nja. Amma à kō ku kpaasi ido a jirimae.

¹⁰ Njoi amaleka miusiau mo í nikā titee si antai kitai bommai nja buuu. No ilu í kuku si bommae. No ine nga à waa njo ame nja nga na ara kuro. ¹¹ À waa bu Ilaaō na ara kuro do ngoli nja nga, amma à kō ku jō laalo ku ce nja.

¹² Njoi amaleka meefasiau mo í nikā titee si ido nla iyí à ya kpe Efarata, no í gbe mam mam ku mua amanlui nunui daako nja kpāa a kua. ¹³ No ñ ye ine inōoko meeta go nga à kpaasi ara nja bei kpōlō, akā í fita wa hai si gelei akandamau, akā mo hai si gelei nja buuu, meetasiau mo hai si gelei walii ilu ibou. ¹⁴ Ine inōoko njaú à je mōcōi Seetam nga iyí à waa ce dobu dobu nga. No à waa bō bi amanlui andunya nga fei a tōtō nga a ce igū si ajō nlaú Ilaaō ilu gbugbā fei.

¹⁵ Njoi Jesu í ni, ñ wa n naa ku zamba nje bei ile. Ilu ino didāi ine iyí wa wo njoo, no wa dasi jinee nga ku ba ku maà na ku dasi kpāa bāsī ku na ku ye anyo si bantuma.

¹⁶ Njoi ine inōoko njaú à tōtō amanlui njaú fei bii go iyí à ya kpe do feei Ebee Aamagedō.

¹⁷ Si anyii nju, amaleka mejesiau mo í nikā titee si fufu. No à gbo ide ku fō nla go hai bi kitai bomma iyí í wa kpaasē Ilaaōu í ni, ide í tā. ¹⁸ Njoi ijī í nja, no à gbō iba nga do kulai ijī. No ile í yaya ntō ntō. Ile kuyayau í caa. Dimie kù ce titā hai waati iyí à taka amane nja. ¹⁹ Ilu nlaú í kpē ikō meeta, no ilui ile fei í cuku. Ilaaō kù gbeje laalo ku cei ine Babilōni nga ilu nlaú no í nyisi nga idōkō nlae. ²⁰ Gungum kāma kù wa be má, no a kù waa ye iri kuta nga mo má. ²¹ Njoi kutai ijī nla nla nga à waa cuku si ine nga wa. Akāe fei í to kilo cijji. No à waa bu Ilaaō na bōnei kutai ijī, domi bōneú í caa.

17

Abo à ce sakara nla nla

¹ Njoi ine akāi amaleka meeje nga iyí à waa mu fata meeje njaú í sōm í ni, naa wa, an nyisie bei Ilaaō á kiiti abo à ce sakara nlaú ihē, nju iyí wa buba si antai inyí nlaú. ² Abo

à ce sakara nlaú í dasi amanlui andunya nga sakara ku ce, no ine andunya nga à waa too si daa nkpō nkpōe hee í baa í sinda iri nja bei atē í ya sinda irii ine.

³ Njoi Hundeí Ilaaō í naa sim no amalekau í bōom gbabua. Bei, ñ ye abo go wa buba si antai injai sako nkpa go. Injai sakou í ne iri meeje do ngo meewa no à kō si arae fei iri laalo ku yaako Ilaaō nga. ⁴ Abou wa dasi nyau nkpa jūda go dimi iyí amanlui nga à ya dasi, no wa dasi booda nga iyí à ce do wura do kuta ku ne fia go nga do lege fūfū bii fei. Wa mu kōofui wura si awō si bii mii laalo do riisii sakara ku ceē wa kō. ⁵ À kō iri go si ikpōe, yaasei iriui í je asii. Iriu wee, Babilōni ilu nla, iyie inaabo à ce sakarai andunya nga, do iyie daa bututu fei. ⁶ No ñ ye abou í mo njei woo dasi naane nga do ti ine nga iyí à kpa si na iyí í jō à je seēdai Jesu, no irie í sinda bei atē í ya sinda irii ine.

Iyi ñ yō, ñ biti ntō ntō. ⁷ Njoi amalekau í sōm í ni, na mii í ce í waa biti. An sisie asii abou do ti injai sako iyí í ne iri meeje do ngo meewau. ⁸ Injai sako iyí ñ yeu be í wee wo amma kù wee má nsei. Bii í kōōsi à fita wa hai si isa nla hai ne kōou ku bō nfe ku ce. Ine andunya nga iyí Ilaaō kù kō iri nja si tiai kuwee hee ku maa taka andunya, aa biti bii à ye injai sakou má, domi í tako í wee wo amma kù wee má nsei no á na ku faata wa má.

⁹ Ine ku bei ku gbō yaasei ideu, í ne bukaatai bisi iyí í ne laakai. Iri meeje njaú, anjai à je iri kuta meeje bii abou wa buba. ¹⁰ No anjai à nyi à je amanlui meeje njaú. Amanlui miu í cuku tā, ine akā í wee si nsei, no ine akā mo kù to wa titā. Bii í na í to wa, kaa kpe. ¹¹ No injai sako iyí í wee wo no kù wee nsei máu, nju takae í je ilaalu meejsia, no í je ine akāi amanlui meeje njaú no wa bō nfe ku ce.

¹² Ngo meewa iyí ñ yeu, anjai à je amanlui meewa nga iyí a kù je bomma titā, amma aa ba yiiko a je bomma isō akā do injai sakou ajō. ¹³ Anja meeewau fei mii akāi à waa lele, no aa na injai sakou gbugbā do yiiko nja. ¹⁴ Aa ce igū do Angudāu, amma Angudāu á je nja igū si na iyí í jō í je Lafēe í lafēe nga no í je Amanlui amanlui nga. No ilu naane nga iyí Ilaaō í kpe í cica, anjō Angudāu aa je igū ajō.

¹⁵ No amalekau í sōm má í ni, inyí iyí ñ ye abo à ce sakarau wa buba si antaeu be, nju í je ine nkpō iyí wa naa hai ile ikā ikā no à waa fō fee ikā ikā. ¹⁶ Ngo meewa iyí ñ yeu be do injai sakou, aa cé abo à ce sakarau. Aa so mii iyí í ne fei no a jō basī. Aa nja njae no a joo ina mam mam. ¹⁷ Aa ce beēbei si na iyí í jō Ilaaō í jō à ce idōobie. Beēbei à ce anu akā ku ba a so yiikoí amanlui nja a na injai sakou. Aa maa jirima injai sakou hee ideí Ilaaō koo ceō.

¹⁸ Abo iyí ñ yeu, nju í je ilu nla iyí í ne gbugbā si amanlui ile fei.

18

Kucukui Babiloni ilu nlau

¹ Si anyii n̄ju n̄ ye amaleka mmu gō wa kita wa hai lele. ¹ Ne yiiko nla nla, nō amboe wa daana bari bari wa má inya si andunya fei. ² Í d̄s̄ anu í ni, Babiloni ilu nlau, í cuku, í cuku. Nsei í baa í je bii ku wai zii ña do bii ku manjii inei inōko baa yooma fei. Yei laalo do yei s̄ami fei í wa be. ³ À j̄ò iluu í cuku si na iyi í j̄ò dimi fei í dasi sakarae ku ce. Sakaraeui í ye bei at̄e iyi wa c̄i ña iju. Í dasi amanlui andunya ña sakara ku ce do n̄ju takae ajo, nō woo nya slai andunya ña à ce fia na amani nlaeu.

⁴ N̄oi n̄ gbō ide ku f̄o gō má hai lele í ni, inje inem ña, í fita wa hai inō iluu, ku ba í maà na í ne ikp̄e si dulum d̄ee nō b̄ōne ña iyi á baa ku maà ba ñe, ⁵ domi dulum d̄eeui í k̄á hee lele, nō Ilaās̄ kù gb̄eje laalo ña iyi í ce. ⁶ Bei í cea ine ña, í s̄aa beebe ise gb̄eeji. Wahala iyi í dasi ine ña í s̄aa iko minji. ⁷ Zaka bei í so arae lele í w̄ee do ino did̄s̄ si amani nlae, inje m̄o í nyisie ijuukp̄a do ino ku f̄o zaka beebe ña. Wa ni si id̄oe, n̄ wa n buba bei amanlu, n kù je jaās̄. Beebe m̄oi n kaa n ye ino ku f̄o pai. ⁸ Na n̄ju, b̄ōne ik̄á ik̄á á baa si ajo ak̄á. B̄ōne ñau wee, b̄ō do ino kuf̄si iku do ari. N̄ju takae á joi mam mam, domi Ās̄ Laf̄e iyi í kiitie í je ilu gb̄ugb̄a.

⁹ Amanlui andunya ña iyi á ce daa nkpo nkpo do abo à ce sakarau fei nō à kp̄e amani nlaeu, aa na a kpata, aa c̄a buubuu na irie si waati iyi aa ye cuai ina iyi wa joo. ¹⁰ Aa leek̄í a j̄òe si na iyi í j̄ò à waa ce n̄joi ijuukp̄a iyi í baa, nō aa ni, waiyooi, waiyooi, Babiloni ilu nla ilu gb̄ugb̄a, si iso ak̄ai kiiti í je.

¹¹ Woo nya slai andunya ña aa kpata do ino ku f̄o na irie, si na iyi í j̄ò ine gō ku waa ra iwò ña má ¹² iyi í je wura do iso f̄uf̄u, do kuta jiida ku ne fia ña, do lege f̄uf̄u ña, do ac̄o f̄uf̄u kù ne fia gō do ac̄o iyi í je ti ilaalu do ac̄o iyi á ya ceò manḡò b̄onsue do ac̄o nkpa jiida. Ine gō kù waa ra j̄ii ku ne inunu jiida ilu fia má, do dimii mii ik̄á ik̄á iyi á ce do inyii jua walako do j̄ii jiida wala do iso nkpa wala do iso wala do kuta f̄uf̄u. ¹³ A kù waa ra fufui anyii j̄ii iyi á ya kpe kaneli, do nyauí aye do tulare do ikpo ku d̄s̄ inunu iyi á ya kpe miru do ikpo dimi mmu gō má, do w̄ee do ikpo do iyaf̄u do bilee, do kete ña do angud̄á ña, do ac̄l do saret̄i ña ña, do aru ña. ¹⁴ Nō woo nya slai ñau à s̄s̄ iluu á ni, mii jiida iyi í bi ku je tit̄ee fei wo í loe, nō amane do mii ku slae fei í nyoe, amane kaa yoo má pai.

¹⁵ Woo nya slai ñau, anja iyi á ce fia do saabui iluu aa leek̄í ku j̄i, aa maa kpata, a maa weewea na n̄joi ijuukp̄a iyi í baa. ¹⁶ aa maa ni, waiyooi, irei í gb̄o b̄ōne iyi í ba ilu nlau ih̄e. Iluu í tako í yei bei abo iyi í ya we ac̄o f̄uf̄u ku ne fia gō, do ac̄o nkpa jiida do ac̄o iyi í je ti ilaalu, nō í ya dasi wura si arae do kuta jiida ku ne fia ña, do lege f̄uf̄u ña. ¹⁷ Nō si iso ak̄á amanie fei í ce nfe.

Woo mu ak̄oi inyi ñau fei do woo ce ic̄ee ña do ine ña iyi á wa ino ak̄oi inyi ñau fei hee do ine ña iyi á waa ba ije si inyi d̄ud̄u, à leek̄í à j̄òe, ¹⁸ à waa d̄s̄ anu iyi á ye cuai kujoi iluu à waa ni, ilu nla gō kù w̄ee bei iluu ih̄e má. ¹⁹ À waa kosi iri ña s̄aa à waa nyisiò ino ku f̄o ña. À waa kpata à d̄s̄ anu à waa ni, waiyooi, irei í gb̄o b̄ōne iyi í ba ilu nlau ih̄e. Do saabui amanie ilu ak̄oi inyi ña fei á ceò fia. Nō si iso ak̄á, fei nd̄ee í kp̄oò bomma.

²⁰ Inje inei lele ña, í j̄ò ino ñje ku d̄s̄. Inje woo dasi naane ña m̄o do woo be ña do walii ña, í j̄ò ino ñje ku d̄s̄, si na iyi í j̄ò Ilaās̄ í kiiti iluu í s̄á ñje gbese.

²¹ N̄oi amaleka ilu gb̄ugb̄a gō í so kuta nla bei abo gō í nyoe si inyi d̄ud̄u í ni, beebe m̄oi aa keke Babiloni ilu nlau do gb̄ugb̄a nō a kaa yoo má pai. ²² A kaa gb̄o anu ku d̄s̄i m̄oalo má bi tit̄ee do woo k̄s̄ iri ñau do gaasia ñau do woo fa k̄ak̄ak̄al ñau. A kaa ba woo ce ic̄ei aw̄o dimi ik̄á ik̄á má, a kaa gb̄o ibai abo iyi wa l̄al̄ má. ²³ A kaa ye inya kumáí fitila be má, a kaa nō a gb̄o geleí abo tit̄ò do m̄ak̄o tit̄ò. Woo nya slae ñai á ne gb̄ugb̄a à re wo si andunya ih̄e fei, nō í d̄i ijui inei ileu ih̄e fei do dobu dobu.

²⁴ À nyisi ilui Babiloni ijuukp̄a si na iyi í j̄ò à ye sie n̄jei walii ña do ti woo dasi naane ña do n̄jei ine ña iyi á kpa si andunya ih̄e fei.

19

¹ Si anyii n̄ju, n̄ gbō ide ku f̄o gō bei anu ku d̄s̄i zamaa ikpa lelei Ās̄ í ni, ka saabu Ilaās̄ Laf̄e nwa, n̄jui í faaba wa, í nō í ne amboe do gb̄ugb̄a. ² Kiitie í je nt̄o, nō í te, domi í kiiti abo à ce sakara iyi í beje andunya fei do daa bututue, nō í nyisie b̄ōne si na iyi í j̄ò í nik̄á n̄jei woo ce ic̄ee ña. ³ Nō à d̄s̄ anu má à waa ni, ka saabu Ilaās̄ Laf̄e nwa. Cuai ilu nlau á maa b̄o lelei hee do ajo fei. ⁴ N̄oi ine ngbo k̄onfia do mee ñau do ilu hunde mee ñau à seebata si wajui Ilaās̄, n̄ju iyi wa buba si kit̄ai bommau à t̄oe à waa ni, ami, ka saabu Ilaās̄ Laf̄e nwa.

Jingauí ab̄ōd̄si Angud̄au

⁵ Waati beeb̄eí à gb̄o ide ku f̄o gō hai ikpa bi kit̄ai bommau í ni, í saabu Ilaās̄ Laf̄e nwa, inje woo ce ic̄ee ña fei, inje iyi í waa ce n̄joe, keek̄eò nla. ⁶ Nō n̄ gb̄o ide ku f̄o gō bei imui zamaa. Aa ni bei iri cuui inyi nla gō walako bei kulai ijl̄. Ide ku f̄ou í ni, ka saabu Ilaās̄, domi Ilaās̄ Laf̄e nwa ilu gb̄ugb̄a fei í je bomma. ⁷ Í j̄ò ka nyaanyi, ka w̄eò ino did̄s̄. Í j̄ò ka saabu amboe domi ab̄ōd̄si Angud̄au í to wa, mud̄eui takae m̄o í t̄á soolu. ⁸ À j̄ò í dasi nyau f̄uf̄u wau wau ku ne beere iyi í má. Nyau ku ne beereui í je kookoosu jiidaí woo dasi naane ña.

⁹ N̄oi amalekau í s̄m í ni, k̄o iyi ih̄e. Ilu ino did̄s̄ ñai ine ña iyi á kpe ku je bi ku ce ab̄ōd̄si Angud̄au. Nō í s̄m má í ni, ideu ide ku foi Ilaās̄ takaei.

¹⁰ Njoi n̄ seebata ku ba n̄ tɔɔe, amma í ni, maà ce beɛbe. Amu mɔ woo ce icei bei awɔ do bei kpaasie n̄a iyi à waa mu ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau. Tɔɔ Ilaaɔ.

Ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau n̄n̄ui í je icui ideɪ wali fei.

Masa ilu aɕl fufu

¹¹ Si anyii n̄n̄u, n̄ ye lelei Aɔ í ɕl nɔ aɕl fufu gɔ í faata wa. Ine iyi wa gũui à ya kpe ilu naane do ilu ntɔ. Si ntɔi í ya kiiti, beɛbe mɔi í ya ceɔ igũ. ¹² Ijue í yei bei amei ina, nɔ wa dasi fulai bomma nkpa si irie. Nɔ à kɔ iri gɔ sie iyi ine gɔ kù mà bii kù je n̄n̄u akã. ¹³ Wa dasi ibɔ gɔ iyi à mù do n̄je. Iriei Idei Ilaaɔ. ¹⁴ Woo ce igũ lele n̄a à gũ aɕl fufu n̄a à waa tooe nɔ à waa dasi jaɛ fufu ku n̄e beere iyi í má wau wau. ¹⁵ Taakuba didɔ gɔ wa fita wa hai si gelee iyi á jeɔ dimii andunya n̄a igũ. Si anyie nɔ ku gbã n̄a do golo isɔ nɔ ku fɔ inyii isoi j̄i ndii rezɛɛ. Iyi be wa nyisi idɔɔkɔ n̄ai Ilaaɔ ilu gbugbã fei iyi á naa si ine andunya n̄a. ¹⁶ Si ibɔe do si itãe à kɔ irie à ni, Amanlui amanlu n̄a do Lafɛi lafɛe n̄a.

¹⁷ Nɔ n̄ ye amaleka gɔ ma wa leekɔ si inunu. Nɔ í dɔ anu wa kpe yei n̄a iyi à waa fo hee lelei Aɔ fei wa ni, í naa í tɔtɔo í je jingau n̄ai Ilaaɔ n̄a. ¹⁸ I naa í je in̄ai arai ilaalu n̄a do ti ine ngboi sooge n̄a do ti woo ce igũ n̄a, do ti aɕl n̄a do masa n̄n̄a n̄a, do in̄ai ine fei, hai aru hee do ine n̄a iyi à n̄e ara n̄n̄a, keekeɔ n̄a.

¹⁹ Njoi n̄ ye in̄ai sakou do amanlui andunya n̄a do woo ce igũ n̄n̄a n̄a, an̄a fei à tɔtɔo ku ba a ce igũ do ine iyi wa gũ aɕlu do woo ce igũe n̄a. ²⁰ Njoi masau do woo ce igũe n̄a à mu in̄ai sakou do walii ilu ibou ajɔ, n̄n̄u iyi wa ce do bu do bu si wajui in̄ai sakou wo. Do do bu do buu í d̄i ijui ine n̄a iyi à tako à n̄e nyindaí in̄ai sakou nɔ à tɔ mii iyi à gbeu. Á sasi an̄a minji fei si ina n̄a iyi wa jo do fainwitaɔ n̄jaawe. ²¹ Nɔ masau í kpa woo ce igũ n̄n̄a n̄a do taakuba iyi wa fita wa hai si gelee. Nɔ yei fei í je in̄a n̄n̄a í yo.

20

Adɔ dubu

¹ Si anyii n̄n̄u, n̄ ye amaleka gɔ má wa kita wa hai lelei Aɔ, wa mu kileei isa hai n̄e kɔɔu do sese n̄a gɔ. ² Njoi í bata akandama, n̄jo iyi í wee hai tako tako, iyi í je mbirisi do Seetam, nɔ í d̄u do seseu hee adɔ dubu. ³ Nɔ í tale sie inɔ isa n̄lau í sɔkɔ sie nɔ í ce nyinda ku ba ku maà d̄i ijui dimii ine andunya n̄a má hee adɔ dubuu koo tãd. Si anyie à n̄e a ɕũu nɔ a fũu si waati keeke má.

⁴ Njoi n̄ ye kitai bomma gɔ n̄a nɔ ine n̄a à waa buba si. Á na ine n̄a iyi à waa buba si n̄au yiiko a kiiti ine n̄a. Nɔ n̄ ye ine n̄a iyi à bu iri n̄n̄a na ideɪ Ilaaɔ do si na iyi í j̄ɔ à je seɛdai Jesu. An̄ai a kù tɔo in̄ai sakou hee má je mii

iyi à gbeu, nɔ a kù je an̄a a n̄e nyindaɛ si ikpo n̄n̄a wala si awɔ n̄n̄a. Á dede hai si bale nɔ à je bomma do Kirisi ajɔ adɔ dubu. ⁵ Iyi bei í je kudede sintei iku n̄a. Amma iku n̄a iyi à gbe a kù dede hai si bale, í gbe hee adɔ dubuu koo kɔɔ. ⁶ Ilu inɔ didɔ n̄ai ine n̄a iyi à wa si kudede sinteu. An̄ai à n̄ya ikã na irii Ilaaɔ. Iku minjisiau kù n̄e gbugbã si n̄a má, amma aa maã je woo weei Ilaaɔ n̄a do ti Kirisi, nɔ aa je bomma do n̄n̄u adɔ dubu.

Á je Seetam igũ

⁷ Bii adɔ dubuu í kɔ aa j̄ɔ Seetam hai si piisɔɛ. ⁸ Nɔ á fita koo d̄i ijui dimii ine andunya n̄a fei, waatɔ Gɔgu do Magɔgu *, nɔ ku tɔtɔo n̄a a ce igũ. Aa kpa bei sãai aɕli ido. ⁹ An̄ai à dede wa hai ile fei à naa à kaako gbodoi woo dasi naane n̄a do ilu iyi Ilaaɔ í biu. Amma ina í naa hai lele, nɔ an̄a fei à jo. ¹⁰ Njoi à so Seetam, n̄n̄u iyi í d̄i ijui ine n̄au, à sasi ina n̄a iyi wa jo do fainwitaɔ, tengi bii à dasi in̄ai sakou do walii ilu ibou wo. Bei aa ye ijuukpã n̄a n̄a dasãd̄ idũ hee do ajɔ fei.

Kiiti ankãanyi

¹¹ Si anyii n̄n̄u, n̄joi n̄ ye kitai bomma n̄a fufu gɔ do ine iyi wa buba si antaɛ. Nɔ ile do lele à sa hai wajuɛ, nɔ a kù ye gɔgɔ n̄n̄a gɔ má. ¹² Njoi n̄ ye iku n̄a, keekeɔ n̄a, à waa leekɔ si wajui kitai bommau. Nɔ à ɕl tia n̄a do tia gɔ iyi à ya ni tiaɔ kuweɛ. Á kiiti iku n̄a si bei kookoosu n̄n̄a iyi à kɔ si tia n̄au í to. ¹³ Waati beɛbei tenku í sindo iku n̄a iyi à wa inɔe wa, nɔ iku do bi ku wai iku n̄a à sindo iku n̄n̄a n̄a iyi à waa mu wo. An̄a fei à baa si kuweɛ nɔ à kiiti n̄a si bei kookoosu n̄n̄a í to. ¹⁴ Njoi à so iku do bi ku wai iku n̄au à dasi ina n̄lau. Ina n̄lau í je iku minjisia. ¹⁵ Ine baa yooma iyi a kù kɔ irie si tiaɔ kuweɛu à soo à dasi ina n̄lau.

21

Lele titɔ do ile titɔ

¹ Si anyii n̄n̄u, n̄ ye lele titɔ do ile titɔ. Lele n̄wo do ile n̄wo n̄au a kù weɛ má. Tenku nɔ kù weɛ má. ² Nɔ n̄ ye ilu kumá iyi í je Zeruzalemu titɔ í kita wa hai lelei Aɔ. Í tã sɔɔlu bei abo titɔ iyi wa bɔ mɔkɔe ku ko. ³ Nɔ n̄ gbɔ ide ku fɔ n̄a gɔ hai bi kitai bommau í ni, nsei bi kuwai Ilaaɔ í weɛ do aman̄e n̄a. Ilaaɔ á maã weɛ do an̄a, nɔ aa je ine n̄a. Ilaaɔ takãe á wa si anini n̄n̄a. ⁴ Á gbã cikãaju n̄n̄a n̄a fei. Iku do inɔ ku fɔe do kukpata do ara ku ro kaa weɛ má, domi mii ndii tako n̄au fei í bɔ.

⁵ Waati beɛbei ine iyi wa buba si kitai bommau í ni, weɛ n̄ ce mii fei titɔ. Nɔ í s̄m í ni, kɔ iyi ih̄e domi idem ide ntɔi, nɔ í n̄e naane. ⁶ Nɔ í s̄m má í ni, fei ndɛɛ í tã. Ine kãma kù takom nɔ ine kãma kaa naa do anyim. Amui n̄ je sintei mii fei do iri ku kpaɛ. Ine iyi agbe wa kpa fei an̄ j̄ɔ ku mɔ inyii isɔ hai n̄e fia ku sã.

* 20:8 Gogu do Magogu Ezekiel 38 do 39 í fɔ ideɪ Gogu do Magogu. Si afɛu be, Gogu ilaalu, Magogu mɔ ilɛɛi.

Nō inē iyi í mō inyiu fei á maa wēei. ⁷ Inē iyi í je igū aa naa mii ŋau be, nō an je Ilaaḍ Baabaē, nō ŋju mō ku je amam. ⁸ Amma inē ŋa iyi á mǎngō do hai dasi naane ŋa do woo ce laalo ŋa do woo kpa inē ŋa do woo ce sakara ŋa, do woo ce dobu dobu ŋa do woo tǎo iwē ŋa do woo sō ibo ŋa fei aa ba ikpē ŋja si ina nla iyi wa jo do fainwitau. Iyi beí í je iku minjisiau.

Zeruzalemu titḥ

⁹ Ŋōi amaleka mēeje ŋa iyi á tako á waa mu fata mēeje ŋa si bii bāne mēeje í wa siu, inē akā ŋja í naa í sōm í ni, naa wa n nyisie abo titḥ iyi Angudāu í so. ¹⁰ Hundi Ilaaḍ í naa sim nō amalekau í bōḍm si antai iri kuta nla gō. Í nyisim Zeruzalemu, ilu kumá iyi wa kita wa hai lelei Aḥu. ¹¹ Wa daana do amboei Ilaaḍ beí kuta kusla jjiida ku ne fia gō iyi á ya kpe zasipu, iyi í má beí digi. ¹² Nō bindi nla ku gboka gō í kaakoē. Í ne ande maateejji, nō amaleka maateejji gō ŋa á waa degbe ande koofa ŋau. Si ande koofa ŋau í kō irii dimi maateejji inē Izireli ŋau. ¹³ Gonta mēei bindiu fei í ne ande mēeta mēeta. Ande mēeta í wa ikpa nunui ale, mēeta mō í wa ikpa nunui daako, nō mēeta mēeta í wa cingaa do cingaa. ¹⁴ À nyo icui bindii iluui do kuta maateejji. Si antaei á kō irii woo be maateejji Angudāu.

¹⁵ Amaleka iyi wa bam ide ku fǎu, wa mu goloí wura iyi í je mii ku wā ku ba ku wāḍ iluu do koofae ŋa do bindie. ¹⁶ Gontai iluu fei wa mungai, kuclē do kusae fei akāi. Amalekau í wā do golo ku wāe. Nō kusae í ce dubu maateejji (12.000) si yaasei ile ku wā *. Beēbe mōi kuclē do kugbokae. ¹⁷ Amalekau í wā bindiu nō sisimae í ce agbāawō clō do cijji do mēe (144). Í wāa do yaase beí amane ŋa mō á ya ce. ¹⁸ À ma bindiui do dimii kuta ku ne fia gō iyi á ya kpe zasipu nō á ma iluu takaē do wura alala iyi í má beí digi. ¹⁹ À nyo icui bindiui á ce boodaē do kuta kusla ku ne fia gō ŋa dimi ikā ikā, í ne ila ikā ikā. Kuta sinteu á ya kpe zasipu, minjisiae mō saffa, mēetasiae agati, mēesiae emerodu, ²⁰ miusiae saadonisi, mēefasiae saadōni, mēejasiae kisoliti, mēejōsiae berili, mēesāsiae topazi, mēewāsiae kisopazi, maatakāsiae zasenti, maateejjisiae ametisi. ²¹ Nō á ce gamboi lege maateejji. Gambo akā fei á cooi do lege fǎfǎ akā ku ne fia. Nō á ce kpāai iluu do wura alala iyi í má beí digi.

²² N kù ye bi kuwai Ilaaḍ si iluu si na iyi í jō Aḥ Lafēe ilu gbugbā fei do Angudāu, á wai bii fei. ²³ Iluu kù ne bukaatai inunu walako cukpa iyi á máa inya, domi amboei Ilaaḍ wa má inya sie, nō Angudāu í je fitilae. ²⁴ Dimii ile fei á maa ne si inya kumáe, nō amanlui ile ŋa fei aa naaḍ amani ŋja wa be. ²⁵ Koofai

iluu á maa cli waati kama fei, domi idū kaa dū be má pai. ²⁶ Aa naaḍ amanii ile fei wa do beereē si iluu. ²⁷ Amma mii riisi kama kaa lo be. Beēbe mōi inē iyi wa ce laalo do woo sō ibo a kaa lo be pai. Inē ŋa iyi aa lo be, anjai á je inē ŋa iyi á kō iri ŋja si tiai Angudāu iyi í je tiai kuwēe.

22

¹ Si anyii ŋju, amalekau í nyisim inyii idō iyi í ya na inē ŋa kuwēe. Inyiu wa daana beí digi nō wa cā wa hai si kitāi bommai Ilaaḍ do Angudāu. ² Wa cā si aninii kpāai iluu. Jji ndii kuwēe wa leeki si ice do icei idou. Í ya so tuuba maateejji si adō akā, gbakā akā si cukpa baa yooma fei. Á ya ce iwō do wuai jji nōu a faabaḍ dimii andunya fei. ³ Ilaaḍ kaa ceekpe inē gō má.

Kitāi bommai Ilaaḍ do ti Angudāu í wa be, nō woo ce icei Ilaaḍ ŋau aa maa tōe. ⁴ Aa ye wajue, nō á kō irie si ikpo ŋja. ⁵ Idū kaa ya dū be. A kaa ne bukaatai inya kumáí fitila walako ti inunu, domi Aḥ Lafēe í je inya kumá ŋja. Aa nō je bomma hee do ajo fei.

Kubaai Jesu

⁶ Ŋōi amalekau í sōm í ni, ideu ihē ide ntāi, í nō í ne naane. Aḥ Lafēe, ŋju iyi í gbā walii ŋau, í be amalekaē wa bi woo ce icee ŋa ku sō ŋa mii iyi á ce bii í kōsōi.

⁷ Ŋōi Jesu í ni, wee, an nyi wa kaa kpe. Ilu inō dididi inē iyi wa jirima ide iyi á ce wallie si tiau ihē.

⁸ Amu Zāa nō gbo ideu ihē, nō nō ye mii ŋau. Iyi nō gboḥ nō nō yōḥ nō tā, ŋōi nō seebata si wajui amaleka iyi í nyisim fei ndeeu ku ba n tōe. ⁹ Amma í sōm í ni, maā ce beēbe. Amu mō woo ce icei beí awō do beí walii kpāsiae ŋa do beí inē ŋa iyi á waa jirima idei tiau ihē fei. Tōo Ilaaḍ. ¹⁰ Ŋōi í ni má, maā ti í singaa inē ŋa ideí walii iyi á kō si tiau ihē domi waati í maai wa ku ce. ¹¹ Inē iyi wa ce laalo ku hanya ku maa ce laalae, inē mō iyi wa ce daa sāmí ku hanya ku maa ce daa sāmie. Inē mō iyi wa ce jjiida ku hanya ku maa ce jjiidae, inē mō iyi í je inē kuma ku jō ku má ku maa koo.

¹² Jesu í ni, wee n kaa n kpete n nyi wa. An naaḍ riba wa n sāaḍ inē fei si beí icee í to. ¹³ Amui í je iriḍ ise. Inē kama kù takom nō inē kama kaa naa do anyim. Amui nō je sintei mii fei do iri ku kpae.

¹⁴ Ilu inō dididi ŋai inē ŋa iyi kuwēe ŋja í má beí nyau iyi á fo sāa sāa, ku ba a ba kpāa a je isoi jji ndii kuwēe nō a lo inō iluu hai do ande. ¹⁵ Amma woo ce laalo ŋa anyii iluui aa wa do woo ce dobu dobu ŋa do woo ce sakara ŋa do woo kpa inē ŋa do woo tǎo iwē ŋa do inē ŋa iyi á bí ibo nō á ya maa sō ibou fei.

* **21:16** dubu maateejji si yaasei ile ku wā Lambau í ne yaase gō. Kusae í to kilo dubu minji do clō minji (2.200).

¹⁶ Amu Jesu, amui ñ be nɲe amalekam wa ku sɔ igbei inem ɲa fei ideu ihē. Amui ñ je tɔkui Davidi, nɔ ñ je andaiyai ameejuuma iyi wa má inya.

¹⁷ Hundi Ilaaɔ do abo titɔ à fɔ à waa ni, naa wa, Lafēe Jesu.

Ine iyi wa gbɔ ideu fei nɲu mɔ ku ni ku naa wa.

Ine iyi agbe wa kpa ku naa wa, ine mɔ iyi í bi inyi iyi í ya na ine ɲa kuwɛɛ ku naa ku gba, kù ne ku sã.

Iri ku kpai ide

¹⁸ Amu Zāa, ide iyi ñ wa n sɔ ine baa yooma iyi wa gbɔ ideu tiai waliuu ihē wee, bii ine gɔ í kɔɔsi ide gɔ si antai iyi à kɔ si tiau ihē, Ilaaɔ á kɔɔsi ijuukpāi lafēe do bɔne ɲa iyi à kɔ si tiau. ¹⁹ Bɛɛɛɛ mɔi ine iyi í kaye ide gɔ hai si tiai ideu waliuu ihē, Ilaaɔ á kɔ lafēe ikpēi isoi jli ndii kuwɛɛ do ilu kumá iyi à sisi yaasee si tiau ihē.

²⁰ Jesu, nɲu iyi í fɔ ideu ihē fei í jilɔɔ do naane, í ni, bɛɛɛɛ an nyi wa kaa kpe.

Nɔ amu Zāa ñ je ñ ni, ami, naa wa Lafēe Jesu.

²¹ Didɔi Lafēe Jesu ku wɛɛ do ine ɲa fei. Ami.